

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till läropliktslag och till lagar som har samband med den

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att det stiftas en läropliktslag och en lag om utbildning som handleder för examensutbildning samt att lagen om grundläggande utbildning, gymnasielagen, lagen om yrkesutbildning, lagen om fritt bildningsarbete, lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet, lagen om nationella studie- och examensregister, lagen om studentstöd, lagen om stöd för skolresor, lagen om studentexamen samt vissa andra lagar ändras i anslutning till dessa nya lagar. Propositionen hänför sig till regeringsprogrammets skrivningar om att läropliktsåldern höjs till 18 år, handledningen ökas, utbildningen på andra stadiet är avgiftsfri samt att de förberedande utbildningarna på andra stadiet och handledningen i övergångsskedet ska utvecklas.

I propositionen föreslås det att läroplikten utvidgas så att den omfattar utbildning på andra stadiet efter den grundläggande utbildningen till dess att den läropliktiga fyller 18 år. Läroplikten efter den grundläggande utbildningen fullgörs i gymnasieutbildning, yrkesutbildning eller olika utbildningar i övergångsskedet efter den grundläggande utbildningen. Efter att den grundläggande utbildningen slutförts ska den läropliktiga vara skyldig att söka till utbildning på andra stadiet. För utbildningsanordnare samt den läropliktigas boendekommun föreslås nya handlednings- och tillsynsansvar gentemot den läropliktiga, som stärker handledningen och stödet för unga under 18 år, särskilt när de söker till utbildning och när de eventuellt avbryter utbildningen.

I propositionen föreslås bestämmelser om mer omfattande avgiftsfrihet än nu för utbildning på andra stadiet. Yrkesinriktad examen eller gymnasieutbildning och studentexamen som avläggs efter den grundläggande utbildningen ska i fortsättningen vara helt avgiftsfria till utgången av det kalenderår då personen i fråga fyller 20 år. Avgiftsfriheten omfattar läromedel som behövs vid undervisningen samt arbetsredskap, arbetsdräkter och arbetsmaterial. Dessutom är skolresor över sju kilometer avgiftsfria.

Till utbildning som handleder för examensutbildning sammanslås de nuvarande utbildningarna i övergångsskedet mellan den grundläggande utbildningen och utbildningen på andra stadiet: påbyggnadsundervisning inom den grundläggande utbildningen, utbildning som förbereder för gymnasieutbildning och utbildning som handleder för yrkesutbildning. Syftet med den nya utbildningshelheten är att ge färdigheter att söka till examensinriktad utbildning och avlägga examen.

Propositionens syfte är att höja utbildnings- och kompetensnivån samt att garantera alla möjlighet att avlägga examen på andra stadiet. Målet är att varje ung person som slutfört den grundläggande utbildningen ska avlägga examen på andra stadiet. Avlagd examen på andra stadiet främjar den berörda personens sysselsättning och delaktighet i samhället. Ett syfte med propositionen är att stödja ökad sysselsättning.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2021 och är avsedd att behandlas i samband med den.

RP 173/2020 rd

Läropliktslagen och övriga ändringar som hänför sig till den avses träda i kraft den 1 augusti 2021. Lagen om utbildning som handleder för examensutbildning avses träda i kraft den 1 augusti 2021, men utbildningen i fråga ordnas från och med den 1 augusti 2022. Övriga ändringar som hänför sig till utbildning som handleder för examensutbildning avses träda i kraft den 1 augusti 2022.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
MOTIVERING	8
1 Bakgrund och beredning.....	8
1.1 Bakgrund.....	8
1.2 Beredning.....	8
2 Nuläge och bedömning av nuläget.....	10
2.1 Rätt till avgiftsfri grundläggande utbildning samt läroplikt.....	10
2.1.1 Grundlagens kulturella rättigheter.....	10
2.1.2 Internationella konventioner om mänskliga rättigheter	11
2.1.3 Grundläggande utbildning och läroplikt	13
2.2 Examensutbildning på andra stadiet.....	18
2.2.1 Gymnasieutbildning och studentexamen	18
2.2.2 Yrkesutbildning.....	21
2.3 Förberedande utbildning efter grundskolestadiet.....	24
2.3.1 Utbildning som förbereder för gymnasieutbildning.....	24
2.3.2 Utbildning som handleder för yrkesutbildning	24
2.3.3 Påbyggnadsundervisning inom den grundläggande utbildningen.....	26
2.3.4 Folkhögskolornas långa linjer.....	27
2.3.5 Betydelsen av utbildningar i övergångsskedet.....	27
2.4 Beaktande av specialgruppers utbildningsbehov	28
2.4.1 Utbildning för invandrare.....	28
2.4.2 Utbildningsutbud på samiska	30
2.4.3 Utbildningsutbud på romani och teckenspråk.....	31
2.4.4 Studerande i behov av särskilt stöd.....	33
2.4.4.1 Grundläggande utbildning och övergång till utbildning på andra stadiet för personer i behov av särskilt stöd	33
2.4.4.2 Stöd för lärandet inom gymnasieutbildningen och specialarrangemang för avläggande av studentexamen.....	35
2.4.4.3 Särskilt stöd inom yrkesutbildningen.....	37
2.4.4.4 Studier efter den grundläggande utbildningen för personer med svår funktionsnedsättning	38
2.4.4.5 Andra tjänster för studerande med funktionsnedsättning.....	40
2.5 Ansökan till och placering i utbildning efter den grundläggande utbildningen	42
2.6 Genomströmning och avbruten utbildning på andra stadiet.....	47
2.7 Studiehandledning och övergångar	50
2.7.1 Elevhandling och handledning till fortsatta studier inom den grundläggande utbildningen	50
2.7.2 Studiehandledning och annan handledning i gymnasieutbildningen	52
2.7.3 Studiehandledning och annan handledning i yrkesutbildningen.....	53
2.7.4 Handledningens tillräcklighet	54
2.8 Andra stödåtgärder för studerande och unga.....	56
2.8.1 Elevhälsa.....	56
2.8.2 Studerandehälsovård	57
2.8.3 Uppsökande ungdomsarbete	58

2.8.4 Verkstadsverksamhet för unga	60
2.8.5 Rehabiliteringstjänster	62
2.9 Utbildningsnivåns inverkan på sysselsättningen	63
2.10 Finansiering av utbildningen på andra stadiet och i övergångsskedet	67
2.10.1 Finansiering av påbyggnadsundervisningen inom den grundläggande utbildningen	67
2.10.2 Finansiering av gymnasieutbildningen och utbildningen som förbereder för gymnasieutbildning	68
2.10.3 Finansiering av yrkesutbildning och utbildning som handleder för yrkesutbildning	69
2.11 Kostnader för utbildning på andra stadiet och den studerandes uppehälle	70
2.11.1 Avgiftsfri utbildning och studiesociala förmåner	70
2.11.2 Kostnader för studerande i yrkesutbildning och gymnasieutbildning	72
2.11.2.1 Läromedel och övriga kostnader	72
2.11.2.2 Studentexamensavgifter	77
2.11.2.3 Folkhögskolornas läsårsavgifter	77
2.11.3 Den studerandes uppehälle	78
2.11.3.1 Studiestöd	78
2.11.3.2 Bostadsbidrag och bostadstillägg	80
2.11.3.3 Rätt till arbetslöshetsförmån	80
2.11.3.4 Föräldrarnas underhållsskyldighet	81
2.11.3.5 Andra förmåner	82
3 Målsättning	83
4 Förslagen och deras konsekvenser	84
4.1 De viktigaste förslagen	84
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna	88
4.2.1 Ekonomiska konsekvenser	88
4.2.1.1 Konsekvenser för den studerandes och familjernas ekonomiska ställning	88
4.2.1.2 Konsekvenser för den offentliga ekonomin	89
4.2.1.3 Konsekvenser för samhällsekonomin	96
4.2.2 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet	98
4.2.2.1 Konsekvenser för verksamheten hos anordnare av grundläggande utbildning	98
4.2.2.2 Konsekvenser för verksamheten hos anordnare av gymnasieutbildning och yrkesutbildning	100
4.2.2.3 Konsekvenser för folkhögskolornas verksamhet	104
4.2.2.4 Konsekvenser för kommunernas verksamhet	104
4.2.2.5 Konsekvenser för Folkpensionsanstaltens verksamhet	108
4.2.2.6 Konsekvenser för Utbildningsstyrelsens verksamhet	108
4.2.2.7 Konsekvenser för studentexamensnämndens verksamhet	110
4.2.3 Andra samhälleliga konsekvenser	112
4.2.3.1 Konsekvenser för barn	112
4.2.3.2 Andra konsekvenser för individernas ställning	113
4.2.3.3 Konsekvenser för jämställdheten och jämlikheten	116
4.2.3.4 Konsekvenser för sysselsättningen	121
4.2.3.5 Konsekvenser för företagen	122

4.2.3.6 Regionala konsekvenser.....	123
4.2.3.7 Konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna	128
5 Alternativa handlingsvägar	132
5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser.....	132
5.1.1 Alternativa sätt att utvidga läroplikten.....	132
5.1.2 Alternativa sätt att ordna utbildning i övergångsskedet	137
5.2 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet.....	138
6 Remissvar	144
6.1 Remissbehandling	144
6.2 Yttrande av rådet för bedömning av lagstiftningen.....	150
7 Specialmotivering.....	151
7.1 Läropliktslag	151
1 kap. Allmänna bestämmelser	151
2 kap. Fullgörande av läroplikten.....	153
3 kap. Handlednings- och tillsynsansvar för fullgörandet av läroplikten.....	165
4 kap. Utbildningens avgiftsfrihet.....	177
5 kap. Särskilda bestämmelser	186
6 kap. Ikraftträdande	194
7.2 Lagen om utbildning som handleder för examensutbildnings	194
1 kap. Allmänna bestämmelser	194
2 kap. Ordning av utbildning.....	195
3 kap. Att söka till utbildning och antagning som studerande	200
4 kap. Utbildningens innehåll	202
5 kap. Studerandes rättigheter och skyldigheter.....	206
6 kap. Särskilda bestämmelser	211
7 kap. Ikraftträdande	214
7.3 Lagen om grundläggande utbildning	215
7.4 Gymnasielagen.....	220
7.5 Lagen om yrkesutbildning.....	222
7.6 Lagen om fritt bildningsarbete.....	227
7.7 Lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet	234
7.8 Lagen om nationella studie- och examensregister	238
7.9 Lagen om studiestöd	246
7.10 Lagen om stöd för skolresor.....	249
7.11 Lagen om studentexamen.....	257
7.12 Lagen om elev- och studerandevård	259
7.13 Lagen om Europeiska skolan i Helsingfors.....	259
7.14 Lagen om Sameområdets utbildningscentral	260
7.15 Lagen om småbarnspedagogik.....	261
7.16 Lagen om förvaltning av utbildning som ordnas av staten och privata.....	261
7.17 Lagen om en referensram för examina och övriga samlade kompetenser	261
7.18 Lagen om Nationella centret för utbildningsutvärdering	261
7.19 Ungdomslagen	262
7.20 Beredskapslagen.....	264

7.21 Lagen om statsandel för kommunal basservice.....	264
7.22 Lagen om tillhandahållande av digitala tjänster.....	265
7.23 Lagen om unga arbetstagare.....	266
7.24 Arbetsavtalslagen	268
7.25 Lagen om sjöarbetsavtal.....	268
7.26 Lagen om främjande av integration	270
7.27 Lagen om utkomstskydd för arbetslösa.....	270
7.28 Lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner.....	272
7.29 Barnskyddslagen	272
7.30 Lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn	273
8 Bestämmelser på lägre nivå än lag	273
9 Ikraftträdande.....	274
10 Verkställighet och uppföljning	276
11 Förhållande till andra propositioner.....	280
11.1 Samband med andra propositioner.....	280
11.2 Förhållande till budgetpropositionen	280
12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	281
LAGFÖRSLAG	305
1. Läropliktslag	315
2. Lag om utbildning som handleder för examensutbildning.....	315
3. Lag om ändring av lagen om grundläggande utbildning.....	325
4. Lag om ändring av gymnasielagen	330
5. Lag om ändring av lagen om yrkesutbildning.....	334
6. Lag om ändring av lagen om fritt bildningsarbete	341
7. Lag om ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet.....	346
8. Lag om ändring av lagen om nationella studie- och examensregister	350
9. Lag om ändring av lagen om studiestöd	357
10. Lag om ändring av lagen om stöd för skolresor.....	360
11. Lag om ändring av 20 § i lagen om studentexamen.....	364
12. Lag om ändring av 1 § i lagen elev- och studerandevård.....	365
13. Lag om ändring av 39 § i lagen om Europeiska skolan i Helsingfors.....	366
14. Lag om ändring av 3 och 7 § i lagen om Sameområdets utbildningscentral.....	367
15. Lag om ändring av 12 § i lagen om småbarnspedagogik.....	368
16. Lag om ändring av 1 § i lagen om förvaltning av utbildning som ordnas av staten och privata	369
17. Lag om ändring av 1 § i lagen om en referensram för examina och övriga samlade kompetenser	370
18. Lag om ändring av 2 och 6 § i lagen om Nationella centret för utbildningsutvärdering	371
19. Lag om ändring av 11 § i ungdomslagen	372
20. Lag om ändring av 109 § i beredskapslagen.....	373
21. Lag om ändring av lagen om statsandel för kommunal basservice.....	374
22. Lag om ändring av 3 § i lagen om tillhandahållande av digitala tjänster.....	377
23. Lag om ändring av lagen om unga arbetstagare.....	378
24. Lag om ändring av 4 kap. 4 § i arbetsavtalslagen	380
25. Lag om ändring av 1 kap. 7 § och 5 kap. 5 § i lagen om sjöarbetsavtal	381

RP 173/2020 rd

26. Lag om ändring av 20 § i lagen om främjande av integration	382
27. Lag om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa.....	383
28. Lag om ändring av 12 a § i lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner.....	385
29. Lag om ändring av 24 § i barnskyddslagen.....	386
30. Lag om ändring av 13 och 17 § i lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn	387
BILAGOR.....	389
PARALLELLTEXT	389
3. Lag om ändring av lagen om grundläggande utbildning.....	389
4. Lag om ändring av gymnasielagen	398
5. Lag om ändring av lagen om yrkesutbildning.....	406
6. Lag om ändring av lagen om fritt bildningsarbete	419
7. Lag om ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet.....	427
8. Lag om ändring av lagen om nationella studie- och examensregister	434
9. Lag om ändring av lagen om studiestöd	445
10. Lag om ändring av lagen om stöd för skolresor.....	449
11. Lag om ändring av 20 § i lagen om studentexamen.....	456
12. Lag om ändring av 1 § i lagen om elev- och studerandevård.....	457
13. Lag om ändring av 39 § i lagen om Europeiska skolan i Helsingfors.....	459
14. Lag om ändring av 3 och 7 § i lagen om Sameområdets utbildningscentral.....	460
15. Lag om ändring av 12 § i lagen om småbarnspedagogik	462
16. Lag om ändring av 1 § i lagen om förvaltning av utbildning som ordnas av staten och privata	463
17. Lag om ändring av 1 § i lagen om en referensram för examina och övriga samlade kompetenser	464
18. Lag om ändring av 2 och 6 § i lagen om Nationella centret för utbildningsutvärdering	465
19. Lag om ändring av 11 § i ungdomslagen	467
20. Lag om ändring av 109 § i beredskapslagen.....	469
21. Lag om ändring av lagen om statsandel för kommunal basservice.....	470
22. Lag om ändring av 3 § i lagen om tillhandahållande av digitala tjänster.....	473
23. Lag om ändring av lagen om unga arbetstagare.....	474
24. Lag om ändring av 4 kap. 4 § i arbetsavtalslagen	476
25. Lag om ändring av 1 kap. 7 § och 5 kap. 5 § i lagen om sjöarbetsavtal	477
26. Lag om ändring av 20 § i lagen om främjande av integration	479
27. Lag om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa.....	480
28. Lag om ändring av 12 a § i lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner.....	483
29. Lag om ändring av 24 § i barnskyddslagen.....	484
30. Lag om ändring av 13 och 17 § i lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn	485

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Ett viktigt mål i statsminister Sanna Marins regeringsprogram är att utbildnings- och kunskapsnivån höjs på alla utbildningsstadier, skillnaderna i lärande minskar och den utbildningsmässiga jämlikheten ökar. I regeringsprogrammets strategiska helhet Kunskaps- och innovationspolitiken anges som riktlinje att alla som går ut grundskolan slutför en utbildning på andra stadiet.

Det är inskrivet i regeringsprogrammet att läropliktsåldern höjs till 18 år. Läroplikten kan innefatta olika studie- och stödformer som kan inkluderas i examina på andra stadiet, bland annat tionde klasser, folkhögskolor, verkstadsverksamhet, rehabilitering och handledande utbildning. En förlängning av läroplikten förutsätter att utbildningen på andra stadiet är avgiftsfri. Dessutom ökas handledningen.

Enligt regeringsprogrammet utreds i samband med beredningen orsakerna till avbrott på andra stadiet och behövliga åtgärder vidtas för att undanröja orsakerna. Det görs också en utredning om avgiftsfri utbildning på andra stadiet och om sänkta kostnader för studiematerial och utifrån utredningen vidtas de åtgärder som behövs för att genomföra en genuint avgiftsfri utbildning på andra stadiet.

De förberedande utbildningarna på andra stadiet och handledningen i övergångsskedet ska utvecklas som en del av läroplikten i syfte att underlätta övergången till utbildning på andra stadiet. Anslagsbehovet ska säkerställas för alla studie- och stödformer. Anordnarna av olika utbildningsformer som anknyter till läropliktsuppgiften ersätts till fullt belopp för kostnaderna för uppgiften.

1.2 Beredning

För att genomföra riktlinjerna om förlängd läroplikt i regeringsprogrammet tillsatte undervisnings- och kulturministeriet den 28 augusti 2019 en projektgrupp som fick i uppdrag att bereda en regeringsproposition så att reformen kan träda i kraft 2021. För att stödja projektgruppens arbete tillsattes en uppföljningsgrupp på bred basis. Projekt- och uppföljningsgruppens mandatperiod är 2.9.2019—31.12.2021.

Enligt beslutet om tillsättande av projektet ska projektgruppen för att nå målen och stärka kunskapsunderlaget organisera och på behövligt sätt inhämta forsknings- och bedömningsexpertis som stöd för beredningen. Arbetet för att bereda en förlängning av läroplikten ska ske i brett samarbete med förvaltningsområdet och intressegrupper. Beredningen ska ske i växelverkan och med hjälp av inkluderande arbetsmetoder så att man ordnar bland annat verkstäder, regionala sammankomster, rundabordsmöten och samråd över nätet.

Projektgruppen drog hösten 2019 upp riktlinjer med utkast till lösningsförslag eller alternativa lösningar på de viktigaste frågorna i anslutning till utvidgad läroplikt. I december 2019 insamlades respons på riktlinjerna och utvecklingsförslag med hjälp av en webbenkät och fyra regionala verkstäder. Webbenkäten kunde besvaras under tiden 2—15.12.2019, och den besvarades av 1 159 personer. Finskspråkiga verkstäder ordnades i Helsingfors, Jyväskylä och Uleåborg, och en svenskspråkig i Helsingfors. I verkstäderna deltog sammanlagt 469 personer.

Projektgruppen ansåg att för gymnasiestudiernas del gav tidigare utredningar en heltäckande bild av utbildningskostnaderna, men för yrkesutbildningens del krävdes mer uppgifter för att få en helhetsbild. I november-december 2019 gjorde Utbildningsstyrelsen en noggrannare utredning om yrkesutbildningens kostnader, särskilt de studerandes kostnader på olika områden och inom olika examina. Utbildningsstyrelsens utredning baserar sig på en enkät bland anordnarna av yrkesutbildning som besvarades av 75 utbildningsanordnare.

I februari 2020 ordnades ett möte för forskare, vars teman var utslagning av unga och hur den kan förebyggas, den allmänna utvecklingen på arbetsmarknaden och framtidens kunskapsbehov, barns och ungas välbefinnande samt eventuella konsekvenser av förlängd läroplikt med avseende på de offentliga finanserna. I mars 2020 hölls en rundabordsdiskussion under undervisningsministerns ledning. Inbjudna var 11 olika stora anordnare av grundläggande utbildning, gymnasieutbildning och yrkesutbildning på olika håll i Finland så att även svenskspråkiga anordnare var företrädade. I mötet deltog åtta företrädare för olika utbildningsanordnare.

De ungas åsikter och synpunkter på lagberedningen insamlades genom en webbenkät som gjordes i april. Webbenkäten genomfördes under tiden 16.3.—20.4.2020 i tjänsten ungasidéer.fi, och den besvarades av över 5 000 unga. Forskningsstiftelsen för studier och utbildning Otus sr har utarbetat ett sammandrag av analysen av materialet och rapporteringen av resultaten (Sara-sjärvi – Murto: Oppivelvollisuuden laajentaminen – avoin kysely peruskoulun ja toisen asteen opiskelijoille).

Propositionen har beretts vid undervisnings- och kulturministeriet. Propositionen har behandlats regelbundet i uppföljningsgruppen för utvidgningen av läroplikten, som samlades 10 gånger under beredningen av propositionen.

Ministerarbetsgruppen för kunnsande, bildning och innovationer har regelbundet följt beredningen av en förlängning och utvidgning av läroplikten under hela beredningstiden. Vid beredningen av regeringens proposition har man beaktat beredningen av den utbildningspolitiska redogörelsen, som pågår samtidigt, samt beredningen av reformen av det kontinuerliga lärandet i den mån den har kopplingar till förlängningen av läroplikten. I samband med beredningen har man också begärt expertutlåtanden av grundlagsexperter. De ändringsförslag som hänför sig till unga arbetstagares ställning, integrationsutbildningen och utkomstskyddet för arbetslösa har beretts i samarbete med arbets- och näringsministeriets samt social- och hälsovårdsministeriet.

Yttranden om utkastet till regeringsproposition har begärts av ett stort antal centrala intressegrupper. Utkastet till proposition har varit på remiss 30.4.—15.6.2020. Ett sammandrag av yttrandena och yttrandena finns på propositionens projektsida <http://minedu.fi/hanke?tunnus=OKM032:00/2019>.

Regeringens proposition har bedömts av rådet för bedömning av lagstiftningen. Rådet lämnade sitt yttrande om propositionen den 23 september 2020 och yttrandet finns på <https://vnk.fi/documents/10616/21117263/Utl%C3%A5tande+med+f%C3%B6rslag+till+l%C3%A4ropliktslag.pdf/cdedba70-d702-35fa-b65e-8db2af97e5e9/Utl%C3%A5tande+med+f%C3%B6rslag+till+l%C3%A4ropliktslag.pdf>.

Regeringens proposition har behandlats i delegationen för kommunal ekonomi och kommunalförvaltning. Förhandlingar om propositionen har förts i enlighet med lagen om förhandlingsrätt för innehavare av kommunala tjänster (389/1944) och i enlighet med 9 § i sättingslagen (974/1995).

Beredningsmaterialet för regeringens proposition finns i en offentlig tjänst på adressen <https://minedu.fi/hanke?tunnus=OKM032:00/2019>.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Rätt till avgiftsfri grundläggande utbildning samt läroplikt

2.1.1 Grundlagens kulturella rättigheter

I 16 § i grundlagen föreskrivs om kulturella rättigheter. I 1 mom. föreskrivs om subjektiv rätt till avgiftsfri grundläggande utbildning för alla. I samma moment konstateras att bestämmelser om läroplikten utfärdas genom lag. Enligt 2 mom. ska det allmänna, enligt vad som närmare bestäms genom lag, säkerställa lika möjligheter för var och en att oavsett medellöshet enligt sin förmåga och sina särskilda behov få även annan än grundläggande utbildning samt utveckla sig själv. I 3 mom. föreskrivs åter om frihet för veten-skapen, konsten och den högsta utbildningen.

Bestämmelsen om kulturella rättigheter i 16 § i grundlagen är indelad i tre separata moment. Bakom bestämmelsen kan anses ligga antagandet om ett utbildningssystem med tre stadier, som fanns vid tidpunkten för reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna och stiftandet av grundlagen år 2000. I samband med reformen av de grundläggande rättigheterna och i grundlagen år 2000 avses med avgiftsfri grundläggande utbildning så-dan grundläggande utbildning som definierades i grundskolelagen (476/1983) vid tidpunkten för reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna och därefter i lagen om grundläggande utbildning (628/1998). Den grundläggande utbildningen enligt lagen om grundläggande utbildning lyder under 16 § 1 mom. i grundlagen. Gymnasieutbildningen och yrkesutbildningen, alltså den så kallade utbildningen på andra stadiet, lyder åter under 16 § 2 mom. i grundlagen. Grundlagens 16 § 3 mom. omfattar utbildningen på högskolestadiet, och om dess institutionella omfattning föreskrivs i bestämmelsen om universitetens självstyrelse i 123 § 1 mom. i grundlagen.

Den första meningen i 16 § 1 mom. i grundlagen garanterar var och en subjektiv rätt till avgiftsfri grundläggande utbildning. Den andra meningen innehåller åter ett lagförbehåll, enligt vilket bestämmelser om läroplikten utfärdas genom lag. För närvarande finns bestämmelser om läroplikten i lagen om grundläggande utbildning, och innehållet i läro-plikten är uttryckligen den grundläggande utbildning som avses i lagen om grundläggande utbildning och som och var en har subjektiv rätt till enligt den första meningen i 16 § 1 mom. i grundlagen. Enligt 25 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning är barn som är varaktigt bosatta i Finland läropliktiga. Läroplikten börjar det år då barnet fyller sju år. Läroplikten upphör när den grundläggande utbildningens lärokurs har full-gjorts eller det har förflutit 10 år sedan läroplikten började. Utbildningens på andra stadiet, som lyder under 16 § 2 mom. i grundlagen, hör för närvarande inte till läroplikten, och individen har inte heller i grundlagen garanterad subjektiv rätt till den.

Till 16 § i grundlagen år 2000 överfördes bestämmelserna om kulturella rättigheter i 13 § i regeringsformen, som hade fogats till regeringsformen i samband med 1995 års reform av de grundläggande fri- och rättigheterna. Enligt motiveringen till regeringens proposition om en reform av de grundläggande fri- och rättigheterna (RP 309/1993 rd, s. 64) innebär det att den grundläggande utbildningen är avgiftsfri att en elev har rätt till under-visning utan att detta åsamkar honom några kostnader. Vid sidan av undervisningen ska alltså också de nödvändiga läromedlen, såsom läroböcker, vara avgiftsfria. Rätten till avgiftsfri grundläggande utbildning tryggas i grundskolelagen, som gällde vid tidpunkten för reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna. Dessutom har grundlagsutskottet i sitt betänkande (GrUB 25/1994) konstaterat att avgiftsfri grundläggande utbildning i 1 mom. också avser behövlig skolskjuts och tillräcklig föda.

När det gäller läroplikten konstateras det i motiveringen till regeringens proposition om en reform av de grundläggande fri- och rättigheterna att den föreslagna bestämmelsen utgör inget hinder för att man utvidgar eller inskränker läroplikten från dess nuvarande nivå. Enligt motiveringen är momentets första och andra mening avsedda att höra samman så till vida att grundundervisningen avser den undervisning som hör till läroplikten. Om man utvidgar läroplikten, utvidgar man samtidigt skyldigheten att ge avgiftsfri undervisning.

2.1.2 Internationella konventioner om mänskliga rättigheter

De internationella konventioner om mänskliga rättigheter som är förpliktande för Finland har flera kopplingar till bestämmelserna om avgiftsfri grundläggande utbildning och läroplikt i 16 § 1 mom. i grundlagen. Av särskild betydelse i detta avseende är framför allt FN:s konvention om barnets rättigheter (FördrS 60/1991), den internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (FördrS 6/1976, *ESK-konventionen*) samt Unescos konvention mot diskriminering inom undervisningen (FördrS 908/1971). I dessa konventioner finns bestämmelser om obligatorisk och avgiftsfri grundläggande undervisning samt bestämmelser om bland annat att göra utbildningen på andra stadiet tillgänglig, vägledning vid ansökan till utbildning samt minskning av antalet studieavbrott.

I artikel 28 i FN:s konvention om barnets rättigheter tryggs barnets rätt till avgiftsfri grundskoleutbildning. Enligt den nämnda artikeln erkänner konventionsstaterna barnets rätt till utbildning. I syfte att gradvis förverkliga denna rätt och på grundval av lika möjligheter ska de särskilt: (a) göra grundskoleutbildning obligatorisk och kostnadsfritt tillgänglig för alla, (b) uppmuntra utvecklingen av olika former av gymnasial utbildning inklusive såväl högskoleförberedande utbildning som yrkesutbildning, göra dessa tillgängliga och åtkomliga för varje barn samt vidta lämpliga åtgärder såsom införande av kostnadsfri utbildning och ekonomiskt stöd vid behov, (c) genom varje lämpligt medel göra högre utbildning tillgänglig för alla på grundval av förmåga, (d) göra utbildnings- och yrkesrelaterad information och vägledning tillgänglig och åtkomlig för alla barn, (e) vidta åtgärder för att uppmuntra regelbunden närvaro i skolan och minska antalet studieavbrott.

Enligt artikel 13 punkt 1. i ESK-konventionen erkänner konventionsstaterna rätten för var och en till utbildning. Enligt punkt 2 a) erkänner konventionsstaterna för att till fullo säkerställa denna rätt att grundskoleutbildning ska vara obligatorisk och kostnadsfritt tillgänglig för alla. Enligt punkt 2 b) ska utbildning över grundskolestadiet i olika former, däribland teknisk utbildning och yrkesutbildning, tillhandahållas och göras tillgänglig för var och en genom alla lämpliga åtgärder och särskilt genom att gradvis göras kostnadsfri. Enligt punkt 2 d) ska grundläggande utbildning så långt möjligt uppmuntras och intensifieras för dem som inte har genomgått eller avslutat grundskoleutbildning.

Också i artikel 4 i Unescos konvention föreskrivs det bland annat att fördragsslutande stater åtar sig vidare att formulera, utveckla och tillämpa en nationell politik som, genom metoder anpassade efter omständigheterna och den nationella sedvänjan, är ägnad att främja jämlikhet med avseende på möjligheter och behandling i fråga om undervisning och särskilt göra den grundläggande skolundervisningen avgiftsfri och obligatorisk; göra undervisningen på gymnasienivå i dess olika former allmänt utbredd och tillgänglig för alla; samt uppmuntra och intensifiera, med lämpliga metoder, undervisning av personer, som inte fått någon grundläggande skolundervisning eller som inte fullföljt denna, samt ge dem tillfälle till fortsatt utbildning på grundval av individuell förmåga.

Också i artikel 2 i det första tilläggsprotokollet till Europarådets konvention om skydd för de mänskliga rättigheter och de grundläggande friheterna föreskrivs om rätt till undervisning. Enligt den får ingen förvägras rätten till undervisning. Vid utövandet av den verksamhet som staten kan ta på sig i fråga om utbildning och undervisning ska staten respektera föräldrarnas rätt att tillförsäkra sina barn sådan utbildning och undervisning som står i överensstämmelse med föräldrarnas religiösa och filosofiska övertygelse.

Artikel 9 i Europarådets reviderade sociala stadga (80/2002) gäller rätt till yrkesvägledning. Enligt artikeln åtar sig parterna för att trygga den enskildes rätt till yrkesvägledning att i mån av behov inrätta eller främja organ med uppgift att bistå alla, inbegripet handikappade, vid lösandet av problem i samband med yrkesval och yrkeskarriär med beaktande av vederbörandes individuella egenskaper i relation till de möjligheter arbetsmarknaden erbjuder. Denna hjälp ska kostnadsfritt tillhandahållas såväl minderåriga, där ibland skolbarn, som vuxna.

Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och dess fakultativa protokoll (FördrS 27/2016, handikappkonventionen) trädde i kraft i Finland den 10 juni 2016. Handikappkonventionen är det första rättsligt bindande internationella instrumentet som gäller rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Konventionens syfte är framför allt att befästa redan befintliga rättigheter som garanteras i andra internationella konventioner om de mänskliga rättigheterna för personer med funktionsnedsättning, eftersom de inte tillgodosetts fullt ut på grund av strukturella hinder i samhället, attityder och bristfällig kunskap samt andra motsvarande orsaker (RP 284/2014 rd, s. 3).

Artikel 24 i handikappkonventionen innehåller bestämmelser om utbildning. Enligt punkt 1 i artikeln erkänner konventionsstaterna rätten till utbildning för personer med funktionsnedsättning. För att förverkliga denna rätt utan diskriminering och på lika villkor, ska konventionsstaterna säkerställa ett inkluderande utbildningssystem på alla nivåer och livslångt lärande inriktat på full utveckling av den mänskliga potentialen och känslan av värdighet och egenvärde samt förstärkning av respekten för de mänskliga rättigheterna, de grundläggande friheterna och den mänskliga mångfalden. Dessutom är syftet utveckling av personligheten, begåvningen och kreativiteten hos personer med funktionsnedsättning samt av deras mentala och fysiska färdigheter till deras fulla potential, samt att göra det möjligt för personer med funktionsnedsättning att effektivt delta i ett fritt samhälle.

Enligt punkt 2 i artikeln ska konventionsstaterna för att förverkliga denna rätt, säkerställa att a) personer med funktionsnedsättning inte uteslås från det allmänna utbildningssystemet på grund av funktionsnedsättning och att barn med funktionsnedsättning inte uteslås från kostnadsfri obligatorisk grundutbildning eller från undervisning som följer efter grundutbildning, på grund av funktionsnedsättning, b) personer med funktionsnedsättning, på samma villkor som andra, får tillgång till en integrerad och kostnadsfri grundutbildning av kvalitet och till undervisning som följer efter grundutbildning på sina hemorter, c) skälig anpassning erbjuds utifrån personliga behov, d) personer med funktionsnedsättning ges nödvändigt stöd inom det allmänna utbildningssystemet för att underlätta deras ändamålsenliga utbildning, samt e) ändamålsenliga individanpassade stödåtgärder erbjuds i miljöer som erbjuder största möjliga akademiska och sociala utveckling som är förenlig med målet fullständig inkludering.

Enligt punkt 3 i artikeln ska konventionsstaterna göra det möjligt för personer med funktionsnedsättning att lära sig praktiska och sociala färdigheter för att underlätta deras fulla och likvärdiga deltagande i utbildning och som samhällsmedlemmar. Enligt bestämmelserna ska konventionsstaterna i detta syfte bland annat underlätta inläring av punktskrift, alternativ skrift, förståelse och alternativa former, medel och format för kommunikation samt rörelse- och orienteringsförmågan och underlätta kamratstöd och mentorskap, underlätta inläring av teckenspråk

och främja dövsamhällets språkliga identitet. Dessutom ska de säkerställa att utbildning av personer, särskilt av barn, med synskada eller dövblindhet eller som är döva eller hörselskadade, ges på de mest ända-målsenliga språken, formerna och medlen för kommunikation för den enskilde och i miljöer som maximerar akademisk och social utveckling.

2.1.3 Grundläggande utbildning och läroplikt

Den nuvarande läroplikten

För närvarande finns bestämmelser om läroplikt och grundläggande utbildning i lagen om grundläggande utbildning. Enligt 25 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning är barn som är varaktigt bosatta i Finland läropliktiga. Läroplikten börjar det år då barnet fyller sju år. Läroplikten upphör när den grundläggande utbildningens lärokurs har fullgjorts eller det har förflutit 10 år sedan läroplikten började.

Enligt 25 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning kan läroplikten förlängas för barn i behov av stöd. Om ett handikapp eller en sjukdom hos barnet medför att de mål som ställts för den grundläggande utbildningen uppenbarligen inte kan nås under nio år, blir barnet läropliktigt ett år tidigare än vad som bestäms i 1 mom. och läroplikten fortgår i 11 år. Om ett beslut om förlängd läroplikt fattas, blir barnet läropliktigt redan vid 6 års ålder och läroplikten fortgår i 11 år. Det är möjligt att tolka lagen så att en elev som omfattas av förlängd läroplikt fullgör sin läroplikt vid 16 års ålder, på samma sätt som andra elever, men undervisningen kan också ordnas så att eleven enligt ett särskilt beslut inleder den grundläggande utbildningen först vid 8 års ålder (efter tvåårig förskoleundervisning), varvid läroplikten är fullgjord när eleven är 17 år. Vid vilken ålder läroplikten fullgörs är beroende av om eleven börjar fullgöra läroplikten inom förskoleundervisningen vid 5 eller 6 års ålder. När förskoleundervisningen ska inledas och hur länge den ska pågå samt när den grundläggande utbildningen ska inledas måste planeras utifrån barnets övergripande situation, framsteg och behov av stöd. Om barnet börjar i förskolan som läropliktigt vid 6 års ålder, fattas beslutet om huruvida förskoleundervisningen ska pågå ett eller två år under det första förskoleåret först i det skedet när man ser om barnet är redo att börja i första klass redan efter ett förskoleår eller behöver han eller hon ytterligare ett års förskoleundervisning. Vid statistiktidpunkten den 20 september 2019 omfattades 11 459 elever av förlängd läroplikt från förskoleundervisning till årskurserna 1—9.

Enligt 27 § i lagen om grundläggande utbildning har ett barn som enligt psykologisk och vid behov även medicinsk utredning har förutsättningar att klara av studierna rätt att inleda den grundläggande utbildningen ett år tidigare än vad som bestäms. Med stöd av sådan utredning kan en utbildningsanordnare också ge ett barn tillstånd att inleda den grundläggande utbildningen ett år senare än vad som bestämts. Hösten 2019 hade sammanlagt 668 barn fått tillstånd att inleda den grundläggande utbildningen senare.

Enligt 26 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning ska läropliktiga delta i grundläggande utbildning som ordnas med stöd av lagen om grundläggande utbildning eller annars förvärva kunskaper som motsvarar den grundläggande utbildningens lärokurs. Läroplikt betyder alltså skyldighet att avlägga den grundläggande utbildningens lärokurs som definieras i lagen om grundläggande utbildning och grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen eller annars uppnå motsvarande kunskaps- och färdighetsmässiga nivå. Enligt den gällande lagstiftningen kan läroplikten upphöra på två sätt: eleven antingen förvärvar kunskaper och färdighet enligt den grundläggande utbildningens lärokurs, alltså får avgångsbetyg från den grundläggande utbildningen vanligtvis vid 16 års ålder, eller så upphör läroplikten senast vid vårterminens utgång det år då eleven fyller 17 år. Om eleven inte lyckas fullgöra den grundläggande

utbildningens lärokurs under sin läroplikt, ges eleven ett skiljebetyg enligt 12 § i lagen om grundläggande utbildning. Läsåret 2018—2019 lämnade sammanlagt 443 elever grundskolan på hälft. Antalet som helt och hållet försummat sin läroplikt under vårterminen var 91 och antalet som passerat läropliktsålder och avgått utan avgångsbetyg från grundskolan var sammanlagt 352.

Läroplikten har i Finland föreskrivits som skyldighet att förvärva kunskaper på en viss nivå, inte som skoltvång eller skyldighet att delta i utbildning. Tillräckliga kunskaper och färdigheter kan också förvärfvas på annat sätt än genom att gå i skola, till exempel genom att studera hemma under vårdnadshavarnas ledning. Den som fullgör sin läroplikt på något annat sätt än i grundskolan ska delta i en särskild examen för att fullgöra lärokursen och få ett intyg över detta. Det krävs inget tillstånd av myndigheterna för att fullgöra läroplikten på något annat sätt. I 26 § i lagen om grundläggande utbildning sägs att om en läropliktig inte deltar i läropliktsutbildning utan annars förvärvar kunskaper som motsvarar den grundläggande utbildningens lärokurs, ska den kommun där han eller hon är bosatt övervaka hans eller hennes framsteg. Den läropliktigas framsteg övervakas och följs med avseende på de läroämnena som ingår i den grundläggande utbildningens lärokurs. I Finland är det mycket sällsynt att fullgöra läroplikten på något annat sätt än genom att gå i skola. Hösten 2019 fick 437 läropliktiga privatundervisning.

Utbildningsanordnaren ska kontrollera frånvaro hos elever i grundläggande utbildning och underrätta vårdnadshavaren om olovlig frånvaro. Vårdnadshavaren ska se till att den läropliktiga fullgör läroplikten. Om en vårdnadshavare försummar att se till att eleven fullgör sin läroplikt kan han eller hon med stöd av 45 § i lagen om grundläggande utbildning dömas till böter för försummad tillsyn över läropliktig.

En elev ska enligt 35 § delta i den grundläggande utbildning som han eller hon har antagits till, om eleven inte av särskilda skäl tillfälligt har fått befrielse. Utgångspunkten är att eleven får undervisning enligt läroplanen. Om en elev inte kan delta i skolundervisningen på grund av sjukdom eller någon annan motsvarande godtagbar orsak, kan undervisningen ordnas genom att eleven ges handledning, läromedel och respons som stödjer inläringen till hemmet eller ett motsvarande ställe. När eleven återvänder till skolan efter en sjukdom kan han eller hon ges stödundervisning vid behov. I 4 a § i lagen om grundläggande utbildning bestäms om så kallad sjukhusundervisning. Den kommun där sjukhuset finns är skyldig att ordna undervisning för elever som är patienter i specialiserad sjukvård på sjukhuset i den omfattning detta är möjligt med hänsyn till patientens hälsa. Den kommun där det sjukhus som svarar för vården finns är skyldig att ordna undervisning och stöd även för andra läropliktiga elever i specialiserad sjukvård i den omfattning detta är motiverat med beaktande av elevens hälsa, pedagogiska specialbehov och terapeutiska och rehabiliterande åtgärder inom den specialiserade sjukvården, om det inte trots stödåtgärder enligt denna eller någon annan lag är till elevens fördel att undervisningen ordnas på något annat sätt.

Lagen innehåller inga bestämmelser om avgång från den grundläggande utbildningen. Om en läropliktig avgår ska vårdnadshavarna ordna undervisningen på något annat sätt än genom skolgång. Kommunen ska då övervaka att läroplikten fullgörs. Enligt 36 § i lagen om grundläggande utbildning kan en elev som disciplinstraff avstängas för högst tre månader. Utbildningsanordnaren ska dock ordna undervisning som hindrar att en elev som avstängts för viss tid blir efter sin årskurs och undervisningsgrupp. För en avstängd elev utarbetas en personlig plan som bygger på läroplanen och enligt vilken undervisningen genomförs och inläringen följs. Det ska fattas ett beslut om avstängning för viss tid. Beslut om avstängning för viss tid fattas av utbildningsanordnarens behöriga kollegiala organ. Det organ som svarar för socialvården ska vara företrätt när ett ärende som gäller avstängning av ett läropliktigt barn från skolan behandlas i

det organ som svarar för undervisningsväsendet, om inte det organ som svarar för socialvården bedömer att sådan närvaro är uppenbart onödig.

Skyldighet att ordna utbildning och avgiftsfrihet

Enligt 4 § i lagen om grundläggande utbildning är kommunen skyldig att för barn i läropliktsåldern som bor på kommunens område ordna grundläggande utbildning samt förskoleundervisning året innan läroplikten uppkommer. Med boende avses faktisk permanent vistelse, som kan skilja sig från hemkommunen enligt lagen om hemkommun. Kommunen ska anvisa den läropliktiga en närskola som ger undervisning på elevens eget språk, om kommunen är skyldig att ordna undervisning på det språket. Undervisningen ska ordnas så i kommunen att elevernas resor är så trygga och korta som möjligt med beaktande av bosättningen, skolorna och andra platser där undervisning ordnas samt trafikförbindelserna. Den läropliktiga får emellertid också söka sig till en annan skola än den som anvisats honom eller henne.

Kommunen är dessutom skyldig att ordna förskoleundervisning det år läroplikten uppkommer för barn som omfattas av sådan förlängd läroplikt som avses i 25 § 2 mom. och för barn som enligt 27 § inleder den grundläggande utbildningen ett år senare än vad som bestämts. De tjänster som avses i lagen om grundläggande utbildning kan kommunen ordna själv eller i samråd med andra kommuner eller genom att skaffa tjänsterna av en registrerad sammanslutning eller stiftelse eller staten. Kommunen kan skaffa tjänster som gäller förskoleundervisning också av någon annan offentlig eller privat serviceproducent. Kommunen svarar för att de tjänster som den skaffar ordnas enligt lagen om grundläggande utbildning.

Enligt 5 § i lagen om grundläggande utbildning kan kommunen också ordna förberedande undervisning före den grundläggande utbildningen och, i den omfattning kommunen beslutar, flexibel grundläggande utbildning för årskurserna 7—9.

Enligt den första meningen i 16 § 1 mom. i grundlagen har alla rätt till avgiftsfri grundläggande utbildning, det vill säga den grundläggande utbildningen är avgiftsfri med stöd av grundlagen. I regeringens proposition som gällde ändring av bestämmelserna om de grundläggande fri- och rättigheterna (RP 309/1993 rd, s. 64) har det konstaterats att det att den grundläggande utbildningen är avgiftsfri innebär att en elev har rätt till undervisning utan att detta åsamkar honom några kostnader. Grundlagen ligger till grund för rätten till både grundläggande utbildning och dess avgiftsfrihet. Vid sidan av undervisningen ska alltså också de nödvändiga läromedlen, såsom läroböcker, vara avgiftsfria. Grundlagsutskottet har i sitt betänkande (GrUB 25/1994) konstaterat att avgiftsfri grundläggande utbildning i 1 mom. också avser behövlig skolskjuts och tillräcklig föda.

Enligt 31 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning är undervisningen samt läroböcker och andra läromedel, arbetsredskap och arbetsmaterial som behövs vid undervisningen avgiftsfria för eleverna. Handikappade elever och andra elever i behov av särskilt stöd har dessutom rätt att avgiftsfritt få sådana tolknings- och biträdestjänster, övriga undervisningstjänster, särskilda hjälpmedel samt tjänster som ordnas med stöd av 39 § vilka är en förutsättning för att de skall kunna delta i undervisningen.

Enligt laglighetsövervakarnas och ministeriets tolkningspraxis har varje elev grundläggande rätt att delta i avgiftsfri verksamhet enligt skolans läroplan och enligt årsplanen som grundar sig på läroplanen (EOAK/5984/2018 och EOAK/1120/2018, 23.10.2019, SSS 685/2014 rd). Enligt etablerad praxis omfattar den subjektiva rätten till avgiftsfri grundläggande utbildning enligt

lagen om grundläggande utbildning också alla utfärder, besök och annan motsvarande verksamhet utanför skolan som genomförs under skolans arbetstid och som är upptagna i den årliga planen. De utgör verksamhet som är likställd med skolans undervisning, så de ska vara avgiftsfria för eleverna. Transportkostnader och inträdesavgifter som orsakas av utfärds- och besöksverksamhet enligt skolornas läroplan och årliga plan är en del av kommunens kostnader för undervisningsverksamheten. Skolans studiebesök och utfärder, lägerskolor samt tillställningar i anslutning till undervisningen kan stödjas med medel som eleverna och vårdnadshavarna samlar in tillsammans. Medelsinsamlingen ska vara frivillig för eleverna och vårdnadshavarna och varje elev ska ha möjlighet att delta i verksamheten enligt skolans läroplan och de årliga planer som baserar sig på den oberoende av om eleven eller dennes vårdnadshavare har deltagit i medelsinsamlingen. Eftersom den grundläggande utbildningen är avgiftsfri, får en elev inte förbjudas att delta därför att han eller hon inte har varit med och finansierat resan. Ovannämnda principer har beskrivits i Utbildningsstyrelsens anvisning. Riksdagens justitieombudsman har bekräftat att principerna är korrekta i sina avgöranden på klagomål som gällt avgifter för studieresor.

I 31 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning föreskrivs det om rätt till avgiftsfria dagliga måltider. Enligt bestämmelsen ska den som deltar i undervisningen varje arbetsdag avgiftsfritt få en fullvärdig måltid.

Med stöd av 31 § 3 mom. i lagen om grundläggande utbildning kan i undervisning som ordnas utomlands och i undervisning som ordnas av privata sammanslutningar eller stiftelser på basis av en särskild utbildningsuppgift som vederbörande ministerium givit och som sker på något annat undervisningsspråk än vad som nämns i 10 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning skäligen avgifter tas ut av eleverna. Närmare bestämmelser om fastställande av avgifter enligt 31 § 3 mom. i lagen om grundläggande utbildning finns i undervisningsministeriets förordning om grunderna för vissa avgifter som tas ut av elever och studerande (1323/2001). Vid uppbörden av avgifter enligt förordningen är det fråga om ett begränsat undantag från avgiftsfriheten för grundläggande utbildning.

Strävan är att ordna grundläggande utbildning i barnets närskola, så att skolresorna är så korta och trygga som möjligt. Enligt 32 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning har en elev i grundläggande utbildning eller påbyggnadsundervisning som har längre än fem kilometer till skolan rätt till fri transport. En elev i grundläggande utbildning, påbyggnadsundervisning eller förskoleundervisning har rätt till fri transport också när den väg som avses ovan med beaktande av hans eller hennes ålder eller andra omständigheter är alltför svår, ansträngande eller farlig. Ett alternativ till fri transport är ett tillräckligt understöd för transport eller ledsagande. I 2 mom. föreskrivs att elevens dagliga skolresa får med väntetider inberäknade ta högst två och en halv timme i anspråk. Om eleven när läsåret börjar har fyllt 13 år, får skolresan ta högst tre timmar i anspråk. Om skolresan för en elev i grundläggande utbildning, påbyggnadsundervisning eller sådan förskoleundervisning som omfattas av förlängd läroplikt inte kan ordnas inom de tidsgränser som anges ovan har eleven enligt 33 § i lagen om grundläggande utbildning rätt till avgiftsfri inkvartering och helpension.

Rätt till skoltransport uppkommer emellertid bara när barnet går i en skola som kommunen anvisat. Enligt 28 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning kan en läropliktig också ansöka om inträde till en annan skola än den som kommunen anvisat. Då är ordnandet av skoltransport eller ekonomiskt stöd beroende av utbildningsanordnarens prövning. I 32 § 3 mom. i lagen om grundläggande utbildning sägs att om en elev antas till någon annan skola eller plats för undervisningen än den som kommunen anvisat enligt 6 § 2 mom., kan såsom villkor för

antagningen ställas att vårdnadshavaren svarar för de kostnader som transporten eller ledsagningen medför. Enligt 33 § 4 mom. kan avgifter också tas ut för inkvartering, om eleven går i någon annan skola än den som kommunen anvisat.

I 33 § i lagen om grundläggande utbildning föreskrivs det om rätt till inkvartering. I bestämmelsen sägs att om skolresan för en elev i grundläggande utbildning, påbyggnadsundervisning eller sådan förskoleundervisning som omfattas av förlängd läroplikt inte kan ordnas på det sätt som bestäms i 32 § 2 mom. har eleven rätt till avgiftsfri inkvartering och helpension. Under skolarbetsåret har eleven i samband med ferier och veckoslut rätt till avgiftsfria resor mellan inkvarteringsstället och hemmet.

Dessutom har en elev rätt till avgiftsfri elevhälsa, som det föreskrivs om i lagen om elev- och studerandevård (1287/2013), samt till skolhälsovård, som det föreskrivs om i hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010). Enligt 34 § i lagen om grundläggande utbildning är dessutom vården vid olycksfall som har drabbat eleven i skolan eller på någon annan plats där undervisning ordnas, under skolresan eller på inkvarteringsstället avgiftsfri för eleven.

Om en läropliktig inte deltar i av kommunen anordnad grundläggande utbildning, registreras han eller hon inte som elev i någon kommuns skola. Då är kommunen inte heller skyldig att ordna tjänster eller förmåner för eleven, såsom stöd- eller specialundervisning som eventuellt skulle behövas. Rätten till avgiftsfria läroböcker, läromedel och arbetsredskap samt avgiftsfria skolmåltider, skolhälsovård, skolskjuts och övriga elevvårdstjänster är likaså förmåner som tillkommer elever i skolan, och som kommunen inte behöver ordna för sådana läropliktiga som fullgör sin läroplikt utan att delta i ordnad undervisning. Högsta förvaltningsdomstolen har fastställt den rådande lagtolkningen i sitt avgörande 1297/2013, och den kränker inte jämlikheten enligt 6 § i grundlagen eller den subjektiva rätten till avgiftsfri grundläggande utbildning enligt 16 § 1 mom. i grundlagen.

Lagstiftningen har tolkats så att kommunen inte har ansetts vara ansvarig att ordna undervisning under tiden för en utlandsvistelse, utan den läropliktigas vårdshavare ansvarar då för att undervisning ordnas för den läropliktiga. En elev inom den grundläggande utbildningen ska delta i undervisningen, om han eller hon inte har beviljats tillfällig befrielse av någon särskild orsak, till exempel en semesterresa eller någon motsvarande kortare tidsbestämd orsak. Vårdnadshavaren kan begära att barnet ska få rätt att vara borta från undervisningen på det sätt som utbildningsanordnaren bestämmer. Om det är fråga om en längre frånvaro från undervisningen på grund av att familjen flyttar eller vistas utomlands antingen tillfälligt eller permanent, uppfylls inte villkoren för beviljande av befrielse från undervisningen. Vid flyttning utomlands ska utbildningsanordnaren ge eleven ett skiljebetyg. Det kan också vara fråga om en avgång för viss tid förutsatt att utbildningsanordnaren godkänner detta. Om eleven avgår från skolan helt och hållet ska han eller hon ansöka om att bli antagen som elev inom den grundläggande utbildningen vid återkomsten till Finland. I praktiken har anordnarna av grundläggande utbildning också beviljat skiljebetyg för viss tid. Hösten 2019 var 1 332 läropliktiga tillfälligt bosatta utomlands. Under utlandsvistelsen kan barnet till exempel gå i en finsk grundskola som verkar utomlands, i en lokal skola, en internationell skola eller en Europaskola. Vårdnadshavaren kan också svara för barnets undervisning hemma. Då måste man emellertid utreda om det råder skoltvång i det aktuella landet. Det vanligaste alternativet är ändå skolgång i en lokal skola.

2.2 Examensutbildning på andra stadiet

2.2.1 Gymnasieutbildning och studentexamen

Bestämmelser om allmänbildande gymnasieutbildning finns i gymnasielagen (714/2018). Enligt lagens 2 § ger gymnasieutbildningen den studerande färdigheter att inleda studier som leder till högskoleexamen vid ett universitet eller en yrkeshögskola. Enligt lagens 1 § avläggs studentexamen som avslutning på gymnasieutbildningen. Särskilda bestämmelser om studentexamen finns i lagen om studentexamen (502/2019).

Enligt 10 § i gymnasielagen utgör gymnasieutbildningen en lärokurs vars målsatta tid är tre år. Gymnasieutbildning ordnas separat för unga och vuxna med olika lärokurser. Studierna som hör till lärokursen för unga dimensioneras för heltidsstudier och studierna som hör till lärokursen för vuxna dimensioneras för deltidstudier. Från och med den 1 augusti 2021 är grunden för dimensioneringen av lärokurserna och studierna som hör till dem studiepoäng. Lärokursen för gymnasieutbildning för unga omfattar 150 studiepoäng och lärokursen för gymnasieutbildning för vuxna omfattar 88 studiepoäng. Utbildningsstyrelsen utfärdade grunder för läroplanen för ungdomar enligt den nya gymnasieutbildningen den 7 november 2019 (OPH-2263-2019). De nya grunderna för läroplanen tas i bruk i undervisningen den 1 augusti 2021. Enligt lagens 13 § ska utbildningsanordnaren ordna undervisningen och handledningen av studierna enligt lärokursen så att gymnasieutbildningens lärokurs kan slutföras på tre år.

Enligt 23 § i gymnasielagen har den studerande rätt att slutföra gymnasieutbildningens lärokurs på högst fyra år, om inte utbildningsanordnaren beviljar den studerande extra tid för slutförande av studierna på grund av sjukdom, skada eller någon annan särskild orsak. Den studerande har också rätt att tillfälligt avbryta sin studierätt för den tid som han eller hon fullgör tjänstgöring enligt värnpliktslagen (1438/2007), civiltjänstlagen (1446/2007) eller lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor (194/1995) eller får sjukdagpenning eller moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen (1224/2004). Därtill kan studierätten på den studerandes begäran tillfälligt avbrytas av någon annan grundad anledning.

I 26 § i gymnasielagen bestäms om den studerandes individuella läroplan. För att stödja gymnasiestudiernas framskridande och övergången till fortsatta studier och arbetslivet ska en studerande som genomgår gymnasieutbildningens lärokurs utarbeta en individuell studieplan som innehåller en studieplan, en plan för studentexamen och en plan för fortsatta studier och karriären. Den individuella studieplanen är ett av den studerande utarbetat dokument som ska utarbetas i början av studierna med stöd av läroanstaltens undervisningspersonal och uppdateras regelbundet när studierna framskrider.

År 2018 påbörjade 32 781 studerande i åldern 16–18 år gymnasieutbildning, och av dem studerade 32 214 enligt läroplanen för ungdomar (Vipunen). Enligt gymnasielagen kan en sökande som är under 18 år antas för att avlägga lärokursen för gymnasieutbildning för vuxna endast av grundad anledning som har samband med sökandens hälsotillstånd eller personliga livssituation. År 2018 studerade 105 16-åringar och 243 17-åringar enligt lärokursen för vuxna.

Antalet studerande inom gymnasieutbildningen för ungdomar har ökat med 779 studerande från 2016 till 2018. Antalet studerande har ökat bland både finskspråkiga och svenskspråkiga.

RP 173/2020 rd

Antalet studerande som studerar enligt lärokursen för gymnasieutbildning för ungdomar enligt landskap och språk 2016—2018:

Landskap	2016				2017				2018			
	Sammanlagt	Finska	Svenska	Annat	Sammanlagt	Finska	Svenska	Annat	Sammanlagt	Finska	Svenska	Annat
01 Nyland	32 070	28 338	3 331	401	32 440	28 700	3 369	371	33 068	29 196	3 425	447
02 Egentliga Finland	7 933	7 370	520	43	7 987	7 429	511	47	7 901	7 363	482	56
04 Satakunta	3 648	3 598	50		3 496	3 444	52		3 489	3 435	54	
05 Egentliga Tavastland	2 682	2 682			2 862	2 862			2 567	2 567		
06 Birkaland	8 840	8 779	61		8 814	8 753	61		9 008	8 951	57	
07 Päijänne-Tavastland	3 268	3 268			3 269	3 269			3 217	3 217		
08 Kymmene-dalen	2 699	2 659	40		2 690	2 650	40		2 566	2 536	30	
09 Södra Karelen	1 859	1 859			1 914	1 914			1 921	1 921		
10 Södra Savolax	2 155	2 155			2 218	2 218			2 166	2 166		
11 Norra Savolax	4 164	4 164			4 158	4 158			4 212	4 212		
12 Norra Karelen	2 593	2 593			2 534	2 534			2 451	2 451		
13 Mellersta Finland	4 489	4 489			4 433	4 433			4 574	4 574		
14 Södra Österbotten	3 341	3 341			3 355	3 355			3 339	3 339		
15 Österbotten	3 110	1 237	1 873		3 045	1 187	1 858		3 171	1 241	1 930	
16 Mellersta Österbotten	1 245	1 065	180		1 192	996	196		1 207	1 042	165	
17 Norra Österbotten	7 672	7 619	53		7 889	7 844	45		7 925	7 881	44	
18 Kajaland	1 286	1 286			1 189	1 189			1 214	1 214		
19 Lappland	2 722	2 722			2 677	2 677			2 570	2 570		
21 Åland	447		447		435		435		432		432	
99 Utlandet	45	45			42	42			49	49		
SAMMANLAGT	96 268	89 269	6 555	444	96 639	89 654	6 567	418	97 047	89 925	6 619	503

Källa: Statistikcentralen 2020

År 2018 fanns det 271 anordnare av gymnasieutbildning och gymnasieutbildning för ungdomar ordnades i 368 läroanstalter. Det fanns 329 finskspråkiga och 34 svenskspråkiga gymnasier och 5 med annat språk.

RP 173/2020 rd

Landskap	Sammanlagt			Finska		Svenska		Annat	
	Anordnare Antal	Gymnasier Samman- lagt	Studerande Sammanlagt	Gymnasier (F) Samman- lagt	Studerande Finska	Gymnasier (S) Sammanlagt	Studerande Svenska	Gymnasier (A) Sammanlagt	Studerande Annat
01 Nyland	44	82	33 068	64	29 196	14	3 425	4	447
02 Egentliga Finland	19	29	7 901	25	7 363	3	482	1	56
04 Satakunta	14	16	3 489	15	3 435	1	54		
05 Egentliga Tavastland	6	9	2 567	9	2 567				
06 Birkaland	25	31	9 008	30	8 951	1	57		
07 Päijänne- Tavastland	9	11	3 217	11	3 217				
08 Kymmene- dalen	6	10	2 566	9	2 536	1	30		
09 Södra Karelen	7	8	1 921	8	1 921				
10 Södra Savolax	10	12	2 166	12	2 166				
11 Norra Savolax	16	21	4 212	21	4 212				
12 Norra Karelen	11	14	2 451	14	2 451				
13 Mellersta Finland	17	18	4 574	18	4 574				
14 Södra Österbotten	13	19	3 339	19	3 339				
15 Österbotten	13	16	3 171	5	1 241	11	1 930		
16 Mellersta Österbotten	6	6	1 207	5	1 042	1	165		
17 Norra Österbotten	27	36	7 925	35	7 881	1	44		
18 Kajana	6	6	1 214	6	1 214				
19 Lappland	20	22	2 570	22	2 570				
21 Åland	1	1	432			1	432		
99 Utlandet	1	1	49	1	49	34			
SAMMAN- LAGT	271	368	97 047	329	89 925	34	6 619	5	503

Källa: Statistikcentralen 2020.

För att leda, ordna och verkställa studentexamen, som avläggs som avslutning på gymnasieutbildning, svarar Studentexamensnämnden. Enligt 3 § i lagen om studentexamen ordnas i studentexamen prov i modersmål och litteratur, det andra inhemska språket, främmande språk, matematik samt i naturvetenskapliga och humanistisk-samhälleliga läroämnen (realämnena). Prov i modersmål och litteratur ordnas på finska, svenska och samiska.

I 10 § i lagen om studentexamen bestäms om prov som avläggs i studentexamen. En examinand som avlägger studentexamen ska avlägga fem prov till vilka hör provet i modersmål och litteratur samt enligt examinandens eget val tre prov av en grupp som består av provet i matematik, provet i det andra inhemska språket, provet i ett främmande språk och provet i realämnena. Av

de prov som avses ovan får endast ett avläggas i ett och samma läroämne. Examinanden får dessutom avlägga ett eller flera andra prov. Bestämmelsen tillämpas på examinander som börjar avlägga examen vid examenstillfället våren 2022 eller efter det.

Enligt 12 § i lagen om studentexamen har studentexamen avlagts när examinanden har blivit godkänd i de prov som avses i 10 § samt med godkänt resultat slutfört lärokursen för gymnasieutbildningen eller en sådan annan examen eller utbildning som avses i 5 §. Examen kan avläggas även när vitsordet i ett prov är underkänt genom det så kallade kompensationsförfarandet, om vitsorden i de övriga prov som examinanden avlagt är tillräckliga. Examen kan dock inte avläggas om ett prov underkänns på grund av att personen uteblir från provtillfället eller inte lämnar in en provprestation för bedömning, eller på grund av svikligt förfarande. Studentexamen ska genomföras under högst tre på varandra följande examenstillfällen. En examinand som har fått ett underkänt vitsord i ett prov som enligt 10 § 1 mom. ska avläggas i studentexamen får dock fortsätta att avlägga examen genom att ta om provet i fråga vilket får göras under de tre examenstillfällen som omedelbart följer efter att det underkända vitsordet erhöles. Ett godkänt prov får tas om utan begränsningar.

År 2018 var antalet studenter 30 365, av vilka något över 1 000 avlade examen enligt läroplanen för vuxna. Största delen av studenterna får sin examen vid 19 års ålder.

Antalet studenter 2018 enligt ålder:

Ålder	Studenter 2018
17	3
18	253
19	25 439
20	3 600
21	392
22	148
23	99
24	73
25	61
26	30
27	46
28	34
29	16
30 -	171
Sammanlagt	30 365

Källa: Statistikcentralen 2020.

2.2.2 Yrkesutbildning

Bestämmelser om yrkesutbildning och yrkesinriktade examina finns i lagen om yrkesutbildning (531/2017). De yrkesinriktade examina är yrkesinriktad grundexamen, yrkesexamen och specialyrkesexamen. De yrkesinriktade examinas examensstruktur omfattar för närvarande 43 yrkesinriktade grundamina. Inom en grundexamen kan den studerande inrikta sig på ett visst kompetensområde.

Omfattningen av yrkesinriktade grundamina är 180 kompetenspoäng och examina består av examensdelar. Lagen om yrkesutbildning innehåller inga bestämmelser om tiden för avläggande

av yrkesinriktad grundexamen, men enligt lagens 15 § 3 mom. ska Utbildningsstyrelsen sammanställa grunderna för de yrkesinriktade grundexamina så att det är möjligt att avlägga examina på tre år, på samma sätt som gymnasiets lärokurs. En studerande har också rätt att tillfälligt avbryta sin studierätt. Grunderna för avbrytande är de samma som i gymnasielagen.

Enligt 44 § i lagen om yrkesutbildning ska det för en studerande som inleder en utbildning utarbetas en personlig utvecklingsplan för kunnandet, där individuella uppgifter om identifiering, erkännande, förvärvande, utveckling och påvisande av kunnandet och om handlednings- och stödåtgärder förs in. Utbildningsanordnaren svarar för att den personliga utvecklingsplanen för kunnandet utarbetas och uppdateras. Utbildningsanordnaren utarbetar och uppdaterar den personliga utvecklingsplanen för kunnandet tillsammans med den studerande. I utarbetandet och uppdateringen deltar en lärare, en studiehandledare eller vid behov någon annan företrädare för utbildningsanordnaren som utbildningsanordnaren utser. Även andra aktörer deltar i utarbetandet av planen på det sätt som föreskrivs i lagens 45 §. Den studerande genomför sin utbildning i enlighet med vad som överenskommits i planen, som alltid kan uppdateras vid behov.

Yrkesutbildning kan också ordnas på en arbetsplats i samband med praktiska arbetsuppgifter som läroavtalsutbildning eller utbildning som grundar sig på utbildningsavtal. Läroavtalsutbildning grundar sig på ett skriftligt arbetsavtal för viss tid mellan en studerande som fyllt 15 år och arbetsgivaren eller på ett tjänsteförhållande. Under utbildning som grundar sig på utbildningsavtal står den studerande inte i ett anställningsförhållande. Arbetsgivaren eller någon annan företrädare för arbetsplatsen deltar i utarbetandet och uppdateringen av den studerandes personliga utvecklingsplan för kunnandet till den del som utbildningen ordnas på arbetsplatsen i samband med praktiska arbetsuppgifter.

Avläggandet av en yrkesinriktad examen är inte beroende av det sätt på vilket kunnandet förvärvats. Kunnande kan förvärvas i olika inlärningsmiljöer, såsom undervisning som ordnas i en läroanstalt eller på en arbetsplats i samband med praktiska uppgifter. Examensdelarna avläggs genom att man utför praktiska arbetsuppgifter i genuina arbetssituationer och arbetsprocesser, alltså yrkesprov, där den studerandes kunnande bedöms genom att det jämförs med det kunnande som angetts i examensgrunderna. En examensdel kan också avläggas genom att det kunnande som den studerande har förvärvat till exempel genom tidigare arbetserfarenhet eller hobbyverksamhet identifieras och erkänns. Enligt 52 § 6 mom. i lagen om yrkesutbildning ska utbildningsanordnaren erbjuda möjlighet att avlägga examen eller en examensdel även utan deltagande i examensutbildning.

År 2018 avlades yrkesinriktad grundexamen av sammanlagt cirka 119 000 studerande i åldern 15—19 år, varav cirka 3 000 studerande i läroavtalsutbildning. På motsvarande sätt avlades yrkesexamen av sammanlagt 486 studerande, varav 381 i utbildning i läroanstaltsform och 105 i läroavtalsutbildning. I denna åldersgrupp avlade 21 studerande specialyrkesexamen. År 2018 påbörjade 34 287 nya studerande i åldern 15—19 år yrkesinriktad grundexamen. (Vipunen)

År 2018 studerade sammanlagt cirka 321 000 studerande i yrkesutbildning som lyder under undervisningsförvaltningen. Av dem gick cirka 296 000 studerande i examensinriktad utbildning. Cirka 13 300 studerande studerade i yrkesutbildning som ordnas som arbetskraftsutbildning. Yrkesinriktad grundexamen avlades av sammanlagt cirka 226 000 studerande, alltså cirka 47 procent av de studerande som avlägger yrkesinriktad grundexamen har fyllt 19 år. År 2018 började sammanlagt cirka 71 600 nya studerande avlägga yrkesinriktad grundexamen, alltså var 52 procent av dem som började avlägga yrkesinriktad grundexamen över 19 år. År 2017 avlade sammanlagt cirka 34 100 personer yrkesinriktad grundexamen, av vilka cirka 700 var under 19 år och cirka 23 500 19—21 år.

RP 173/2020 rd

Studerande i åldern 15—19 år inom yrkesutbildningen enligt utbildningsområde 2016—2018 (Vipunen):

	2016			2017			2018		
	Sammanlagt	Finska	Svenska	Sammanlagt	Finska	Svenska	Sammanlagt	Finska	Svenska
Sammanlagt	125 139	112 821	5 700	121 544	108 870	5 433	119 349	106 356	5 145
Det humanistiska och pedagogiska området	1 962	1 821	90	1 878	1 746	90	1 980	1 839	87
Kulturbranschen	5 130	4 650	297	4 884	4 401	285	4 980	4 494	261
Samh.vetensk., företagsek. o. adm. omr.	16 305	14 532	543	16 167	14 313	555	15 810	13 896	579
Det naturvetenskapliga området	4 173	3 687	285	4 317	3 798	285	4 359	3 810	279
Teknik och kommunikation	56 697	51 411	2 622	55 065	49 716	2 454	55 074	49 575	2 295
Naturbruk och miljöområdet	5 856	5 439	357	5 745	5 316	366	5 520	5 115	333
Social-, hälso- och idrottsområdet	21 924	19 590	1 035	22 137	19 566	1 008	21 678	18 948	975
Turism-, kosthålls- och ekonomibranschen	13 092	11 688	471	11 361	10 014	393	9 924	8 661	330

År 2018 ordnades yrkesutbildning av 174 utbildningsanordnare. Regionalt och språkligt placerade sig anordnarna som följer (Utbildningsstyrelsen, arbetskraftsutbildningen undantagen, Vipunen):

Läroanstalter	Studerande							
SAMMANLAGT		finskspråkiga		svenskspråkiga		finska+svenska		
Landskap								
Nyland	47	72 438	40	67 338	4	4 260	3	840
Egentliga Finland	17	17 733	15	11 379			2	6 354
Satakunta	6	8 907	6	8 907				
Egentliga Tavastland	7	7 203	7	7 203				
Birkaland	19	19 938	19	19 938				
Päijänne-Tavastland	6	8 664	6	8 664				
Kymmenedalen	5	6 642	5	6 642				
Södra Karelen	1	4 212	1	4 212				
Södra Savolax	5	6 474	5	6 474				
Norra Savolax	7	11 349	7	11 349				
Norra Karelen	5	7 473	5	7 473				
Mellersta Finland	7	12 561	7	12 561				
Södra Österbotten	7	10 347	7	10 347				
Österbotten	6	7 629	0	0	5	3 942	1	3 687
Mellersta Österbotten	3	4 035	3	4 035				
Norra Österbotten	18	18 543	18	18 543				
Kajanaland	2	3 570	2	3 570				
Lapland	6	8 448	6	8 448				
Sammanlagt	174	236 163	159	217 083	9	8 202	6	10 881

Med dubbelexamen avses att en yrkesinriktad grundexamen och studentexamen avläggs parallellt och samtidigt. Vid dubbelexamen genomför man studier för den yrkesinriktade examen samt gymnasiestudier och deltar i studentskrivningarna. Gymnasiestudierna för en studerande som är inskriven i en yrkesläroanstalt räknas till godo i den yrkesinriktade grundexamen. Vid så kallad trippelexamen studerar man gymnasiets lärokurs samt avlägger studentexamen och en yrkesinriktad grundexamen. Avläggande av dubbelexamen förlänger inte nödvändigtvis studietiden, utan det är möjligt att genomföra de behövliga yrkesinriktade studierna och studentproven på tre år. Flera utbildningsanordnare erbjuder emellertid möjlighet att genomföra studierna på 3—4 år. De som avlägger så kallad trippelexamen studerar i regel längre. Åren 2010—2018 avlade årligen cirka 2 000 studerande dubbel- eller trippelexamen (yrkesinriktad grundexamen och studentexamen samma år eller på varandra följande år).

2.3 Förberedande utbildning efter grundskolestadiet

2.3.1 Utbildning som förbereder för gymnasieutbildning

Bestämmelser om utbildning för invandrare och personer med främmande språk som modersmål som förbereder för gymnasieutbildning (LUVA) finns i gymnasielagen. De studerande berörs i princip av samma rättigheter och skyldigheter som studerande som avlägger gymnasiets lärokurs. Syftet med den förberedande utbildningen är att ge de studerande språkliga och andra behövliga färdigheter för övergången till gymnasieutbildning. Rätt att ordna förberedande utbildning ingår i tillståndet att ordna gymnasieutbildning. För närvarande erbjuds inte utbildning som förbereder för gymnasieutbildning för andra än studerande med invandrarbakgrund.

Utbildningen som förbereder för gymnasieutbildning utgör en lärokurs vars målsatta tid är ett år och som omfattar 50 studiepoäng. Lärokursen för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning innefattar studier i finska eller svenska och vid behov i andra språk, andra studier som ger färdigheter som behövs i gymnasieutbildningen samt studiehandledning. Lärokursen kan också innefatta studier som ingår i gymnasieutbildningens lärokurs. Utbildningsstyrelsen fastställer separat grunderna för läroplanen för lärokursen för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning för unga och för vuxna.

Enligt 21 § i gymnasielagen är förutsättningar för antagning som studerande till utbildning som förbereder för gymnasieutbildning förutom de allmänna förutsättningarna att sökanden är en sådan invandrare som avses i lagen om främjande av integration (1386/2010) eller hans eller hennes modersmål är något annat än finska, svenska eller samiska enligt det befolkningsdatasystem som avses i lagen om befolkningsdatasystemet och de certifikattjänster som tillhandahålls av Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata (661/2009), sökanden inte har tillräckliga språkliga färdigheter att klara av gymnasiestudierna på finska eller svenska, sökanden har som mål att avlägga gymnasieutbildningens lärokurs efter den förberedande utbildningen, och sökanden inte har avlagt en högskoleexamen.

På beräkningsdagen hösten 2019 studerade 102 enligt lärokursen för unga och 78 enligt lärokursen för vuxna inom utbildning som förbereder för gymnasieutbildning. Förberedande utbildning ordnades av sammanlagt 13 utbildningsanordnare, av vilka nio ordnade endast förberedande utbildning enligt lärokursen för unga, sju endast förberedande utbildning enligt lärokursen för vuxna och tre utbildning enligt lärokursen både för unga och för vuxna.

2.3.2 Utbildning som handleder för yrkesutbildning

I 7 § i lagen om yrkesutbildning föreskrivs om handledande utbildningar. I lagen föreskrivs om utbildning som handleder för yrkesutbildning (VALMA) samt utbildning som handleder för

arbete och ett självständigt liv (TELMA). Av dessa är den senare avsedd för studerande som har rätt till krävande särskilt stöd och som saknar färdigheter att avlägga yrkesinriktad examen.

Utbildning som handleder för yrkesutbildning ger de studerande färdigheter för att söka sig till examensutbildning och stärker de studerandes förutsättningar att avlägga en yrkesinriktad examen. Utbildningen som handleder för yrkesutbildning är uttryckligen inriktad på yrkesutbildning och skiljer sig i detta avseende från andra utbildningar i övergångsskedet. Målet är att via individuella val och studievägar stärka de kunskaper som den studerande behöver för att övergå till yrkesutbildning. Utbildningens syfte är att utgöra ett fungerande och tydligt övergångsskede mellan den grundläggande utbildningen och den yrkesinriktade examensutbildningen. Utbildningen är nära kopplad till arbetslivet, och den studerande har också möjlighet att som en del av den handledande utbildningen avlägga en utbildningsdel eller mindre helheter av examensutbildningen.

Syftet med utbildning som handleder för yrkesutbildning är en smidig övergång till examensutbildningen. Den studerande kan också övergå till examensutbildningen mitt under den handledande utbildningen, om den studerande har nått förutsättningarna för att påbörja examensutbildningen. Den studerande kan vid behov också övergå från examensutbildning till handledande utbildning för att stärka sina färdigheter att avlägga examen, om examensutbildningen hotas av avbrott.

Den handledande utbildningens omfattning är 60 kompetenspoäng. Utbildningen ska genomföras inom ett år, om inte utbildningsanordnaren beviljar den studerande förlängning på grund av sjukdom eller av någon annan särskild orsak. Studerande inom handledande utbildning berörs i princip av samma rättigheter och skyldigheter som examensstuderande inom yrkesutbildningen, såsom rätt till studiehandledning och särskilt stöd samt bestämmelserna om en personlig utvecklingsplan för kunnandet och rätt att tillfälligt avbryta studierna.

Vid antagningen av studerande till handledande utbildning kan de riksomfattande ansökningsförfarandena användas och man kan också söka till utbildningen smidigt året runt via kontinuerlig ansökan. Som studerande kan en sökande antas som har slutfört den grundläggande utbildningens lärokurs eller en motsvarande tidigare lärokurs eller som utbildningsanordnaren i övrigt anser ha tillräckliga förutsättningar att förvärva det kunnande eller avlägga den examen som eftersträvas. Dessutom förutsätts i regel att den sökande inte har avlagt examen eller genomfört handledande utbildning tidigare och att den sökande har som mål att efter den handledande utbildningen avlägga en i denna lag avsedd examen eller examensdel.

För att ordna utbildning som handleder för yrkesutbildning krävs det ett av undervisnings- och kulturministeriet beviljat tillstånd att ordna examina och utbildning. Tillstånden att ordna handledande utbildning har senast förnyats från och med augusti 2015. I början av 2020 har 50 anordnare av yrkesutbildning tillstånd att ordna utbildning som handleder för yrkesutbildning. Av dem har fem beviljats tillstånd att ordna svenskspråkig utbildning. Tillstånd att ordna utbildning som handleder för yrkesutbildning har beviljats anordnare inom vars verksamhetsområde det finns behov av sådan utbildning och som har förutsättningar att ordna utbildning för olika målgrupper i fråga om alla utbildningsdelar enligt utbildningsgrunderna, i första hand inom ramen för utbildningsanordnarens eget utbildningsutbud. Dessutom ska utbildningsanordnare ha förutsättningar att handleda de studerande som deltar i den handledande utbildningen och visa dem in på en väg som leder till examensinriktad grundutbildning i första hand inom utbildningsanordnarens eget utbildningsutbud. Den som ordnar utbildning som handleder för yrkesutbildning ska också ha förutsättningar att inom sitt verksamhetsområde upprätthålla en tillräcklig volym av i huvudsak mångsektoriellt serviceutbud inom hela yrkesutbildningen eller ett mera specia-

liserat serviceutbud och ett tillräckligt brett utbildningsutbud i anslutning till det. I varje landskap finns en eller flera anordnare av utbildning som handleder för yrkesutbildning som inom sitt primära verksamhetsområde kan uppfylla behoven av handledande utbildning.

Handledande utbildningar ordnas inom ramen för det målinriktade antal studerandeår som beviljats genom prestationsbeslutet. Utbildningsanordnaren kan alltså inom antalet studerandeår besluta att den tillhandahållna utbildningen fördelas på examensinriktad utbildning och handledande utbildning. Detta möjliggör också smidiga övergångar mellan examensinriktad och handledande utbildning. Utbildningsanordnare som har som särskild utbildningsuppgift att ordna krävande särskilt stöd kan i regel ordna handledande utbildning inom ramen för sitt totala antal studerandeår.

År 2018 deltog cirka 4 700 studerande i utbildning som handleder för yrkesutbildning och 2019 cirka 5 000 studerande. År 2018 var antalet studerande under 20 år cirka 2 650 och år 2019 cirka 2 850. Antalet studerande som inte var finska medborgare var cirka 1 700 år 2018 och cirka 1 800 år 2019. Antalet studerande under 20 år som inte var finska medborgare var cirka 300 år 2018 och cirka 270 år 2019. (Vipunen, testrapport).

Läsåret 2015—2016 deltog sammanlagt cirka 4 900 studerande (genomströmning) i handledande utbildning. Av dem var 52,7 procent över 18 år. De kvinnliga studerande utgjorde 54 procent. Nästan 40 procent av de studerande påbörjade utbildningen under läsåret. Endast cirka 30 procent av de studerande genomförde hela utbildningen (60 kompetenspoäng), så cirka 70 procent av de studerande genomförde bara delar av utbildningen som handleder för yrkesutbildning. (Uppgifter: Valmasta vauhtia. Tilannekatsaus ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavan koulutuksen (Valma) toimeenpanosta ja vaikuttavuudesta syksyllä 2016.)

2.3.3 Påbyggnadsundervisning inom den grundläggande utbildningen

För unga som slutfört den grundläggande utbildningens lärokurs kan ordnas påbyggnadsundervisning som varar ett läsår enligt lagen om grundläggande utbildning. Enligt 3 § i förordningen om grundläggande utbildning (852/1998) kan till påbyggnadsundervisningen antas en ung elev som har fått avgångsbetyg från den grundläggande utbildningen samma eller föregående år. Det är frivilligt för kommunerna att ordna påbyggnadsundervisning inom den grundläggande utbildningen. Enskilda sammanslutningar eller stiftelser kan ordna påbyggnadsundervisning inom den grundläggande utbildningen om statsrådet har beviljat tillstånd att ordna utbildning för detta enligt 7 § i lagen om grundläggande utbildning.

Påbyggnadsundervisningen inom den grundläggande utbildningen ska erbjuda de studerande möjlighet att förbättra sina förutsättningar för fortsatta studier. Jämfört med andra utbildningar i övergångsskedet läggs fokus särskilt på att höja vitsorden från den grundläggande utbildningen. Påbyggnadsundervisningen inom den grundläggande utbildningen skiljer sig från andra utbildningar i övergångsskedet även på så sätt att den riktar sig bara till unga som nyss gått ut grundskolan.

Påbyggnadsundervisningen varar ett läsår och omfattar minst 1 100 timmar. Den studerande ges undervisning och handledning under minst 1 100 timmar inom påbyggnadsundervisningen. Påbyggnadsundervisningen kan genomföras även någon annanstans än i den egna grundskolan. Läroplansgrunderna för påbyggnadsundervisningen (2014) definierar de centrala målen och principerna för ordnandet av undervisning. Utgångspunkt för undervisningen är de mål för ett omfattande kunnande som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen och som preciserats i den lokala läroplanen för den grundläggande utbildningen samt målen för och innehållet i de olika läroämnena. Det har inte fastställts någon riksomfattande

timfördelning eller lärokurs för påbyggnadsundervisningen. Innehållet för respektive studerande preciseras i den individuella studieplanen och undervisningen planeras individuellt enligt de studerandes behov av påbyggnadsundervisning.

Antalet studerande inom påbyggnadsundervisningen inom den grundläggande utbildningen var 960 statistikdagen hösten 2019. Härav omfattades 772 av undervisning som en kommun eller samkommun ordnat, 25 av undervisning som staten ordnat och 161 av undervisning som ordnats av enskilda. Antalet har ökat från 2018, då sammanlagt 562 elever fick påbyggnadsundervisning.

2.3.4 Folkhögskolornas långa linjer

Av dem som gått ut grundskolan har varje år några hundra sökt till studier inom fritt bildningsarbete vid folkhögskolor som ger undervisning i internatform. Målen för de långa utbildningslinjerna vid folkhögskolor som ordnar fritt bildningsarbete är fria. De långa utbildningslinjerna omfattar i regel ett läsår och minst 34 studerandeveckor. Enligt lagen om fritt bildningsarbete (632/1998) syftar det fria bildningsarbetet till att utifrån principen om livslångt lärande anordna utbildning som stöder sammanhållningen och jämlikheten i samhället samt ett aktivt medborgarskap. Enligt lagen kännetecknas det fria bildningsarbetet av studier efter eget val. Folkhögskolorna planerar själva innehållet i de långa studielinjer som ingår i det fria bildningsarbetet.

I Finland finns 76 huvudmän för folkhögskolor. Finlands folkhögskolförening rf lät i januari 2020 utföra en enkät bland folkhögskolorna, där man utredde hur många studerande under 18 år som folkhögskolorna hade på långa utbildningslinjer inom fritt bildningsarbete (alla utbildningar som varade över 8 veckor). Enligt enkätresultaten fanns studerande som hörde till den aktuella målgruppen vid 33 folkhögskolor och det totala antalet studerande var 472. Tre folkhögskolor hade över 100 studerande i denna målgrupp. Lehtimäki opisto, som ordnar utbildning för personer med svår funktionsnedsättning, hade 10 studerande i målgruppen. Lehtimäki opistos huvudsakliga uppgift är att ordna utbildning för personer med svår funktionsnedsättning. I andra folkhögskolor var antalet 1–6 studerande. Fyra folkhögskolor var svenskspråkiga och de hade sammanlagt cirka 20 studerande. Undervisnings- och kulturministeriet hade tidigare utrett antalet studerande i denna målgrupp 2014. Då var det totala antalet 468 studerande i 30 folkhögskolor.

2.3.5 Betydelsen av utbildningar i övergångsskedet

En del unga har svårt att välja lämplig utbildning när den grundläggande utbildningen tar slut eftersom de har så många alternativ eller bristfälliga färdigheter. Utbildning i övergångsskedet ger unga möjlighet att stärka sina grundläggande färdigheter samt få klarhet i sitt yrkesval. Målet för utbildningen i övergångsskedet är att främja och stödja de studerandes övergång till fortsatta studier och stärka den studerandes färdigheter för gymnasie- eller yrkesutbildning samt stödja den studerandes förutsättningar för kontinuerligt lärande.

De förberedande och handledande utbildningarna efter den grundläggande utbildningen erbjuder delvis överlappande delområden (till exempel studieberedskap och studiefärdigheter, hantering av vardagen, höjning av vitsorden från den grundläggande utbildningen) och delvis differentierade delområden (yrkeskunnande, gymnasiekurser). Den sökande kan ha svårt att bestämma vilken utbildning i övergångsskedet som bäst motsvarar hans eller hennes behov och som tar honom eller henne mot de egna målen. Valet är speciellt svårt om framtidsplanerna fortfarande är oklara. Ibland kan en studerande först gå till exempel påbyggnadsundervisning inom den grundläggande utbildningen och sedan utbildning som handleder för yrkesutbildning,

varvid de på varandra följande utbildningarna i övergångsskedet förlänger den utbildningstid som inte leder till examen.

Det är nödvändigt att utveckla de förberedande och handledande utbildningarna efter den grundläggande utbildningen så att de utgör en klar utbildningshelhet i övergångsskedet för den studerande. Tillämpad differentiering av utbildningar och studerande borde undvikas, eftersom målen för och innehållet i utbildningarna i övergångsskedet sammanfaller i många avseenden. Den studerande borde ha möjlighet att under utbildningshelheten fortfarande klarlägga sin egen studieväg och karriär samt sitt intresse för gymnasie- eller yrkesutbildning. Under utbildningen borde den studerande få tillräcklig handledning och tillräckligt stöd samt information om olika vidareutbildningsmöjligheter. Utbildningen i övergångsskedet borde göra det möjligt att pröva på olika utbildningsområden och arbetslivet, vilket skulle bidra till att klarlägga valet av bransch. En enhetligare utbildningshelhet skulle också innebära att utbildningsanordnaren inte behöver välja vilken utbildning i övergångsskedet som ordnas, utan resurserna kunde bättre än nu inriktas enligt de studerandes behov.

2.4 Beaktande av specialgruppers utbildningsbehov

2.4.1 Utbildning för invandrare

Enligt 5 § i lagen om grundläggande utbildning kan kommunen ordna förberedande undervisning före den grundläggande utbildningen. I undervisningen kan delta både barn och unga som nyss flyttat till landet och barn och unga med invandrarbakgrund som är födda i Finland. Den förberedande undervisningens syfte är att utveckla elevens kunskaper i finska eller svenska och ge honom eller henne andra färdigheter för studier inom förskoleundervisningen eller den grundläggande utbildningen. Den förberedande undervisningen motsvarar enligt 9 § i lagen om grundläggande utbildning ett års lärokurs.

Inom den grundläggande utbildningen placeras invandrarelever i allmänhet i den klass som motsvarar deras ålder samt deras kunskaper och färdigheter. De har möjlighet att få undervisning i finska eller svenska enligt en särskild lärokurs i finska/svenska som andra språk för invandrare.

I 46 § i lagen om grundläggande utbildning bestäms om grundläggande utbildning för personer som passerat läropliktsåldern. En person som inte har fått allmänbildande utbildning som motsvarar den grundläggande utbildningen eller som har genomgått en utbildning som är klart snävare än lärokursen enligt det finska skolsystemet har möjlighet att få avgiftsfri grundläggande utbildning eller delar (s.k. ämnesundervisning) av den grundläggande utbildningens lärokurs också efter att han eller hon passerat läropliktsåldern. Den grundläggande utbildningen för personer som passerat läropliktsåldern avviker i någon mån från den övriga grundläggande utbildningen vad gäller innehåll och bestämmelser. Kommunen har inte lagstadgad skyldighet att ordna sådan undervisning som avses i 46 § i lagen om grundläggande utbildning. Särskilt i grundläggande utbildning för vuxna som ska svara på invandrades behov baserar sig studierna alltid på en bedömning av utgångsnivån, där man identifierar tidigare förvärvat kunnande. I enlighet med den studerandes kunskapsbehov består den av ett inledningsskede och ett slutskede eller enbart av slutskedet. Inledningsskedet kan i enlighet med den studerandes behov av kunnande dessutom omfatta ett särskilt läskunnighetsskede. Studiernas omfattning och studietiden

fastställs i en individuell studieplan. År 2017 fanns det 4 160 examensinriktade studerande och år 2018 fanns det 5 013 examensinriktade studerande inom den grundläggande utbildningen för personer som passerat läropliktsåldern (Statistikcentralen).

Unga invandrare som saknar färdigheter som den grundläggande utbildningen ger borde med stöd av den nuvarande lagstiftningen hänvisas till grundläggande utbildning för läropliktiga tills deras läroplikt upphör sommaren det år de fyller 17 år. Därefter är avsikten att hänvisa i synnerhet unga för vilkas utbildnings- och yrkeskarriär det är viktigt att slutföra grundskolan till att fortsätta förkovra de grundläggande färdigheterna inom ovan beskrivna grundläggande utbildning som avses i 46 § i lagen om grundläggande utbildning.

Bestämmelser om utbildning som utvecklar de grundläggande färdigheterna och som är avsedd för andra än läropliktiga finns dessutom i bland annat lagen om främjande av integration. Enligt lagens 20 § ordnas som integrationsutbildning för invandrare som passerat läropliktsåldern undervisning i finska eller svenska och vid behov läs- och skrivundervisning samt annan undervisning som främjar tillträde till arbetslivet och vidareutbildning samt färdigheter i samhällsliv, kultur och livskompetens. Enligt lagens 21 § genomförs integrationsutbildningen i regel som arbetskraftsutbildning. Integrationsutbildning kan också ordnas i form av frivilliga studier. För tiden för integrationsutbildning kan en arbetslös arbetssökande betalas förhöjd arbetslöshetsförmån i enlighet med lagen om utkomstskydd för arbetslösa. För tiden för deltagande i integrationsutbildning betalas dessutom i 9 kap. i lagen om arbetskrafts- och företagsservice avsedd kostnadsersättning, som är avsedd att täcka utbildningskostnaderna. Närings-, trafik- och miljöcentralen svarar inom sitt verksamhetsområde för arrangemangen för integrationsutbildning som genomförs som arbetskraftsutbildning. Under 2018 deltog sammanlagt 591 17-åriga studerande och sammanlagt 425 18-åriga studerande som var unga invandrare i frivilliga studier. I integrationsutbildning som arrangerades som arbetskraftsutbildning deltog sammanlagt 18 17-åriga studerande och sammanlagt 22 18-åriga studerande enligt 2018 års statistikuppgifter.

Invandrare som saknar läs- och skrifärdigheter samt kunskaper i finska och svenska kan också studera inom det fria bildningsarbetets läsfärdighetsutbildning. I enlighet med 9 § i lagen om fritt bildningsarbete har det inom finansieringssystemet för medborgarinstitut, folkhögskolor, sommaruniversitet och studiecentraler skapats möjlighet att finansiera utbildningen med statsandel till 100 procent, när den utbildning som läroanstalten ordnar har godkänts i en sådan integrationsplan för den studerande som avses i 11 § i lagen om främjande av integration. De studerande betalar inga avgifter för undervisningen till den del den har godkänts i integrationsplanen för den studerande, eftersom utbildningen i fråga finansieras helt och hållet med statsandel. Utbildningsstyrelsen har utfärdat en läroplansrekommendation för denna utbildningsuppgift inom det fria bildningsarbetet. År 2018 fanns det sammanlagt 3 970 studerande inom det fria bildningsarbetets utbildning för invandrare vid folkhögskolor, medborgarinstitut och sommaruniversitet.

Den förberedande utbildningen för gymnasieutbildning är riktad endast till personer med invandrabakgrund och med ett främmande språk som modersmål. Det har redogjorts för denna utbildning ovan i samband med de förberedande utbildningarna efter den grundläggande utbildningen. Enligt basservicens bedömningsrapport (2020) erbjuder 63 procent av anordnarna av gymnasieutbildning de studerande undervisning i finska som andra språk. Extra stödundervisning för studerande med invandrabakgrund ordnas av 88 procent av de utbildningsanordnare som besvarade bedömningen.

Även personer med invandrabakgrund som behöver stärka sina språkkunskaper vid sidan av andra yrkesmässiga färdigheter kan söka sig till utbildning som handleder för yrkesutbildning. Språkkunskaperna utvecklas tillsammans med de andra studerande som en del av utbildningen,

men utbildningsinnehållet ska vara bredare än enbart språkstudier. Enligt en utredning som gjordes våren 2016 utgjorde de studerande med invandrarbakgrund och med ett främmande språk som modersmål 43,8 procent av alla studerande. Andelen personer över 18 år med invandrarbakgrund var 88,9 procent.

2.4.2 Utbildningsutbud på samiska

Enligt grundlagen har samerna såsom urfolk rätt att bevara och utveckla sitt språk och sin kultur. I artikel 14 i FN:s deklaration om urfolkens rättigheter bestäms om rätt till utbildning. Enligt punkt 1 i artikeln har urbefolkningar rätt att etablera och kontrollera deras egna utbildningssystem och institutioner som tillhandahåller utbildning i deras egna språk, på ett sätt som är lämpligt för deras kulturella metoder för undervisning och lärande. Enligt punkt 2 har urfolks individer, särskilt barn, rätt till alla nivåer och former av utbildning av staten utan åtskillnad. Enligt punkt 3 ska staterna i samarbete med ursprungsbefolkningen vidta effektiva åtgärder för att urfolksindivider, särskilt barn, inklusive de som bor utanför sina samhällen, att ha tillgång, när det är möjligt, till en utbildning, i sin egen kultur som tillhandahålls på sitt eget språk.

Barn som talar samiska (enare-, skolt- och nordsamiska) som modersmål har rätt till småbarnspedagogik på samiska i hela landet. De som kan samiska och som är bosatta inom samernas hembygdsområde har också rätt till samiskspråkig grundläggande utbildning, varvid undervisningen i huvudsak ska ges på samiska. De elever som får undervisning på samiska inom den grundläggande utbildningen lär sig både samiska och finska som läroämnet modersmål. Lagen om grundläggande utbildning och grunderna för läroplanen möjliggör dessutom undervisning på två språk, språkbadsundervisning och språkberikande undervisning, undervisning i samiska som läroämnet modersmål och litteratur samt frivilligt och valfritt läroämne. I gymnasiet kan man studera samiska som modersmål eller valfritt språk. Samiska som modersmål lärs ut i enlighet med den studerandes modersmål och till undervisningen hänför sig också modersmålsundervisning i finska. Alla grundskolor och gymnasier inom samernas hembygdsområde ger numera undervisning i samiska och alla kommuner i området tillhandahåller också grundläggande utbildning på samiska samt på två språk finska-samiska. Enligt den gällande lagstiftningen är det möjligt att ordna undervisning i och på samiska även utanför kommunerna inom hembygdsområdet inom såväl den grundläggande utbildningen som gymnasie- och yrkesutbildningen. I praktiken ordnas dock undervisning i samiska i huvudsak som undervisning som kompletterar den grundläggande utbildningen och gymnasieutbildningen. Beslut om utbudet fattas av kommunen eller någon annan utbildningsanordnare.

I Utsjoki kommun finns samegymnasiet. Gymnasiet har drygt 10 studerande och det låga antalet studerande utgör en utmaning. Samegymnasiet erbjuder obligatoriska och fördjupade kurser enligt de riksomfattande läroplanerna. Utbudet av tillämpade kurser har våren 2012 utökats med kurser specialiserade på det samiska och det nordliga. I samiska språket kan man välja mellan lärokursen modersmål eller främmande språk, kort lärokurs, dessutom kan det vara möjligt att följa samiskspråkig undervisning även i andra ämnen. Gymnasiet är både dag- och vuxengymnasium och där kan man också avlägga dubbelexamen. I anslutning till gymnasiet finns ett avgiftsfritt elevhem för de studerande. I gymnasierna i Enontekiö, Ivalo och Sodankylä är det möjligt att avlägga gymnasiekurser i samiska inom ramen för modersmålet och ett valfritt språk. Gymnasiet i Ivalo är det enda gymnasiet inom hembygdsområdet där man kan studera samtliga tre samiska språk som talas i Finland, enare-, skolt- och nordsamiska.

I studentexamen är det möjligt att avlägga proven i modersmål och litteratur samt främmande språk, kort lärokurs, på nordsamiska, enaresamiska och skoltsamiska. De senaste åren har fler examinander anmält sig till proven i nordsamiska än i enaresamiska och skoltsamiska.

Provpresultat	År						
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	N	N	N	N	N	N	N
Enaresamiska, kort	.	1	.	.	1	5	.
Skoltsamiska, kort	3	3	1	.	1	13	.
Nordsamiska, kort	11	5	5	8	3	5	1
Modersmål, enaresamiska	.	2	.	2	.	.	3
Modersmål, skoltsamiska	4	.	.	.	.	.	.
Modersmål, nordsamiska	9	4	8	5	5	12	5

Sameområdets utbildningscentral är en statlig läroanstalt som hör till undervisnings- och kulturministeriets ansvarsområde. Dess verksamhet regleras av lagen om Sameområdets utbildningscentral (252/2010). Utbildningscentralens syfte är särskilt att höja samebefolkningens yrkeskunnighet, ordna utbildning som motsvarar näringslivets behov inom samernas hembygdsområde och främja sysselsättningen i området samt bevara och utveckla den samiska kulturen. Utbildningscentralen ordnar yrkesutbildning och undervisning i samiska och samisk kultur samt producerar och utvecklar läromedel, webbaserad undervisning och andra stödtjänster för detta ändamål. Utbildningscentralen har tre verksamhetsställen: i Enare, Toivoniemi i Kaamanen samt Hetta i Enontekiö.

År 2018 hade Sameområdets utbildningscentral sammanlagt 66 studerande under 20 år som studerade för yrkesinriktad grundexamen. Av dem avlade 27 grundexamen i natur och miljö, 18 grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen, nio grundexamen i affärsverksamhet samt några andra grundexamina. Dessutom studerar varje år några studerande i läroplanens åldern på utbildningscentralens studielinjer för samiska och samisk kultur.

I budgeten för undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde anvisas årligen ett anslag för produktion av läromedel med liten upplaga. Det anslag som anvisas för produktion av läromedel på samiska ingår i Utbildningsstyrelsens omkostnader. Utbildningsstyrelsen anvisar anslaget till Sametinget, som tar fram läromedel på samiska för förskoleundervisningens, den grundläggande utbildningens, gymnasiernas, yrkesutbildningens och vuxenutbildningens behov. Utbildnings- och läromedelsnämnden svarar för planerna och budgeten för läromedel på samiska. Utbildnings- och läromedelsnämnden bereder Sametingets utbildningspolitiska framställningar, initiativ, utlåtanden och ställningstaganden och även beslutar om planerna och budgeten för läromedelsarbetet. Sametingets utbildnings- och läromedelsbyrå är centrum för läromedelsarbetet.

2.4.3 Utbildningsutbud på romani och teckenspråk

Teckenspråkslagens (359/2015) syfte är att främja förverkligandet av de språkliga rättigheterna för dem som använder teckenspråk. Myndigheterna ska i sin verksamhet främja möjligheterna för dem som använder teckenspråk att använda och få information på sitt eget språk. Bestämmelser om rätten för dem som använder teckenspråk att få undervisning på sitt eget språk och i teckenspråk som läroämne finns i lagen om grundläggande utbildning, gymnasielagen, lagen om yrkesutbildning och i övrig lagstiftning som gäller undervisning. Vid ordnandet av tolkning för den som använder teckenspråk iakttas lagen om tolkningstjänst för handikappade personer (133/2010), om den som använder teckenspråk inte får tillräcklig och lämplig tolkning med stöd av någon annan lag.

Enligt gymnasielagen är läroanstaltens undervisningsspråk finska eller svenska, men undervisningsspråket kan också vara samiska, rommani eller teckenspråk. Enligt lagen om yrkesutbildning kan en utbildningsanordnares undervisningsspråk vara finska, svenska eller samiska. Utbildningsanordnaren kan också vara tvåspråkig, varvid undervisningsspråken är finska och svenska. Utöver det undervisningsspråk som anges i anordnartillståndet kan utbildningsanordnaren meddela undervisning på det andra inhemska språket, samiska, romani, teckenspråk eller något främmande språk.

I grunderna för gymnasiet läroplan bestäms det om lärokursen romani och litteratur, vars särskilda uppdrag är att fördjupa den studerandes kunskaper i romani, kunskap om litteratur på romani och romsk kultur samt multilitteracitet, kommunikationsfärdigheter och mediekunskap. Lärokursen ska fördjupa den studerandes förståelse för vilken betydelse språk- och kulturmedvetenhet, språkkunskaper och kommunikationsfärdigheter har för skapandet av individers identitet och gemenskaper. Språket romani är både ett föremål för lärande och eventuellt även ett verktyg för att studera andra ämnen. Studierna utökar på ett mångsidigt sätt de text- och kommunikationsfärdigheter som behövs för fortsatta studier och i arbetslivet. I studierna tar den studerande del av möjligheterna till fortsatta studier i romani och litteratur på högskolenivå.

Inom yrkesutbildningen finns inga särskilda utbildningar för romer, utan romer söker till och deltar i yrkesutbildning inom det normala yrkesutbildningssystemet. Från ingången av 2018 har det beviljats nya tillstånd att ordna yrkesinriktade examina och yrkesutbildning, och när anordnarnas minimiantal studerandeår bedömdes i samband med dem, beaktades utbildning för romer som en faktor för de utbildningsanordnare som de senaste åren i sin verksamhet har fäst uppmärksamhet även vid utbildning för romer i syfte att förbättra i synnerhet vuxna romers utbildningsnivå. Dessa anordnare har utvecklat verksamhetsmodeller för att främja romers utbildning och sysselsättning i samarbete med romska organisationer och aktörer samt myndigheterna. Dessutom har dessa aktörer aktivt påverkat fördomar och attityder, särskilt i läroanstalterna och arbetslivet, men också i större utsträckning i hela samhället.

I Finland finns det några läroanstalter där grundläggande utbildning enligt lagen om grundläggande utbildning ges på teckenspråk. Andra teckenspråkiga elever är placerade i närskolor, där det ordnas teckenspråkstolkning för eleverna. Enligt 31 § i lagen om grundläggande utbildning har elever i behov av särskilt stöd har dessutom rätt att avgiftsfritt få sådana tolknings- och biträdestjänster som är en förutsättning för att de ska kunna delta i undervisningen. I gymnasier och inom yrkesutbildningen tillhandahålls nästan ingen undervisning på teckenspråk, utan teckenspråkiga studerande deltar i undervisningen med hjälp av tolkningstjänster. I studier på andra stadiet föreskrivs det inte att tolkningstjänster är en uppgift för utbildningsanordnaren, utan de ordnas via Folkpensionsanstaltens tolkningstjänster.

I grunderna för gymnasiet lärokurs bestäms det om lärokursen teckenspråk och litteratur, vars särskilda uppdrag är att fördjupa den studerandes kunskaper i teckenspråk, kunskap om litteratur och kultur på teckenspråk samt multilitteracitet, kommunikationsfärdigheter och mediekunskap. Lärokursen ska fördjupa den studerandes förståelse för vilken betydelse språk- och kulturmedvetenhet, språkkunskaper och kommunikationsfärdigheter har för skapandet av individers identitet och gemenskaper. I undervisningen beaktas det finlandssvenska och finska teckenspråkets ställning som minoritetsspråk i Finland. Teckenspråket är både ett föremål för lärande och även ett verktyg för att studera andra ämnen. Studierna utökar på ett mångsidigt sätt de text- och kommunikationsfärdigheter som behövs för fortsatta studier och i arbetslivet. I studierna tar den studerande del av möjligheterna till fortsatta studier i teckenspråk och litteratur på högskolenivå. I läroplansgrunderna bestäms det också om lärokursen finska för teckenspråkiga och lärokursen svenska för teckenspråkiga.

2.4.4 Studerande i behov av särskilt stöd

2.4.4.1 Grundläggande utbildning och övergång till utbildning på andra stadiet för personer i behov av särskilt stöd

Stödet enligt lagen om grundläggande utbildning baserar sig på ett system med tre nivåer. Enligt 16 § om stödundervisning och specialundervisning på deltid i lagen om grundläggande utbildning har elever som tillfälligt blivit efter i studierna eller annars behöver kortvarigt stöd för inlärnin g har rätt att få stödundervisning. Elever som har svårigheter med inlärnin g eller skolgång har rätt att få specialundervisning på deltid vid sidan av den övriga undervisningen. Enligt 16 a § om intensifierat stöd i lagen om grundläggande utbildning ska elever som för sin inlärnin g eller skolgång behöver regelbundet stöd eller flera olika former av stöd samtidigt ges intensifierat stöd i enlighet med en plan för elevens lärande. En sådan plan ska tas fram, om det inte finns ett uppenbart hinder för det, i samarbete med eleven och vårdnadshavaren samt vid behov med elevens övriga lagliga företrädare. Det intensifierade stödet innehåller särskilt sådana former av stöd som avses i 16, 31 och 31 a § i lagen om grundläggande utbildning samt nödvändiga pedagogiska arrangemang. I grunderna för läroplanen finns bestämmelser om det viktigaste innehållet i det intensifierade stödet och planen för elevens lärande. Intensifierat stöd inleds och anordnas yrkesövergripande utifrån en pedagogisk bedömning i samarbete med yrkesutbildade personer inom elevvården.

Särskilt stöd enligt 17 § i lagen om grundläggande utbildning företräder den kraftigaste stödformen. Det särskilda stödet består av specialundervisning och annat stöd som ges enligt lagen om grundläggande utbildning. Specialundervisning ordnas, med beaktande av elevens bästa och förutsättningarna att ordna undervisning, i samband med den övriga undervisningen eller delvis eller helt i specialklass eller på något annat lämpligt ställe. Beslut om särskilt stöd ska fattas skriftligen av utbildningsanordnaren och beslutet granskas åtminstone efter årskurs två samt före uppflyttningen till årskurs sju. I beslutet om att ge särskilt stöd ska anges den normala undervisningsgruppen, eventuella tolknings- och biträdestjänster samt övriga tjänster och vid behov undantagsarrangemang i undervisningen.

Ett beslut om särskilt stöd får inte meddelas innan utbildningsanordnaren hört eleven och dennes vårdnadshavare eller lagliga företrädare enligt 34 § i förvaltningslagen (434/2003), fått en utredning om elevens framsteg vid inlärnin gen av dem som ansvarar för elevens undervisning och en utredning genom yrkesövergripande samarbete tillsammans med yrkesutbildade personer inom elevvården om det intensifierade stöd eleven fått och om helhetssituationen för honom eller henne. Utifrån dessa uppgifter ska utbildningsanordnaren bedöma behovet av särskilt stöd (pedagogisk utredning). Den pedagogiska utredningen ska vid behov kompletteras med ett psykologiskt eller medicinskt expertutlåtande eller en motsvarande social utredning. Ett beslut om särskilt stöd kan fattas innan förskoleundervisningen eller den grundläggande utbildningen inleds eller medan sådan undervisning eller utbildning pågår utan föregående pedagogisk utredning eller intensifierat stöd för inlärnin gen, om det av en psykologisk eller medicinsk bedömning framgår att undervisningen av eleven till följd av handikapp, sjukdom, försenad utveckling, störningar i känslolivet eller någon annan därmed jämförbar särskild orsak inte kan ordnas på annat sätt.

Enligt 31 § i lagen om grundläggande utbildning har handikappade elever och andra elever i behov av särskilt stöd dessutom rätt att avgiftsfritt få sådana tolknings- och biträdestjänster, övriga undervisningstjänster, särskilda hjälpmedel samt tjänster som ordnas med stöd av 39 § vilka är en förutsättning för att de ska kunna delta i undervisningen. Enligt 39 § i lagen om grundläggande utbildning kan undervisnings- och kulturministeriet besluta att en utbildningsanordnare ska sörja för rehabilitering som ges i samband med det särskilda stöd som avses i

17 § samt för utvecklings-, handlednings- och stöduppgifter som hör samman med undervisningen.

Enligt grunderna för läroplanen (2014) ska särskilt stöd ges elever som inte annars i tillräcklig utsträckning kan uppnå målen för växande, utveckling eller lärande. Syftet med det särskilda stödet är att ge eleven övergripande och systematiskt stöd så att eleven kan fullgöra sin läroplikt och får en grund för fortsatta studier efter den grundläggande utbildningen. Elevens självkänsla, studiemotivation och möjlighet att uppleva glädje över att lyckas och lära sig ska stärkas. Också elevens delaktighet och förmåga att ta ansvar för sina studier ska stödjas.

Särskilt stöd innefattar specialundervisning och annat stöd som eleven behöver och har rätt till enligt lagen om grundläggande utbildning. Specialundervisningen och det övriga stöd som eleven får ska bilda en systematisk helhet. Alla former av stöd som fastställs i lagen om grundläggande utbildning kan användas. Särskilt stöd ges antingen inom den allmänna läroplikten eller inom en förlängd läroplikt. En elev som får särskilt stöd studerar antingen enligt läroämne eller enligt verksamhetsområde. Ifall eleven studerar enligt läroämne, studerar eleven de olika läroämnena antingen enligt den allmänna lärokursen eller enligt en individualiserad lärokurs.

Av eleverna i grundskolan fick 18,8 procent intensifierat eller särskilt stöd hösten 2018. Av eleverna i grundskolan fick 59 700, alltså 10,6 procent, intensifierat stöd och 45 400, alltså 8,1 procent särskilt stöd (Statistikcentralen 2019).

En elev som fått ett beslut om särskilt stöd ska ges specialundervisning i enlighet med en individuell plan (IP) för hur undervisningen ska ordnas. Syftet med olika pedagogiska lösningar i specialundervisningen är i första hand att säkerställa elevens lärande. De pedagogiska lösningarna kan till exempel gälla undervisningen och arbetssätten eller material och redskap. De varierar beroende på målen och innehållet och på elevens individuella behov. Enligt lagen om grundläggande utbildning har eleven också rätt att som en del av specialundervisningen få stöd- undervisning och specialundervisning på deltid som stöd för sitt lärande.

Det är klart osäkrare att elever som fått intensifierat och särskilt stöd övergår till studier på andra stadiet jämfört med situationen för andra elever. Övergången sker också på något annorlunda sätt än hos andra elever. Elever som fått särskilt eller intensifierat stöd övergår i regel till yrkesstudier, och endast flickor som fått intensifierat stöd har något oftare övergått även till gymnasiet. Sammanfattningsvis kan man konstatera att trots att merparten av de elever som fått intensifierat och särskilt stöd i likhet med den övriga åldersklassen övergått till studier på andra stadiet genast efter grundskolan, är det nästan fem gånger fler elever i dessa grupper som inte antas till studier på andra stadiet hösten efter att de gått ut nionde klassen jämfört med andra elever. Resultatet kan delvis förklaras av att intensifierat stöd tycks i någon mån riktas till elever som är negativare till fortsatta studier än andra. (Erityisopetuksen kehittämisen arviointi: OKM:n ja VNK:n TEAS-hanke Helsingin yliopisto & Tampereen yliopisto. 2018). Dessutom tycks det vara så att ju längre och intensivare specialundervisning en elev har fått, desto sannolikare är det att utbildningen stannar vid enbart grundskola (Laakso, K. 2013. Erityisoppilaasta nuoreksi aikuiseksi – peruskoulun erityisopetuksen oppilaiden myöhemmät koulutuspolut ja työurat. NMI-bulletin, 2013, Vol. 23, No. 4 © Niilo Mäki –säätio).

I Statens revisionsverks utredning har det konstaterats att de regionala skillnaderna är stora när det gäller deltagande i studier på andra stadiet bland elever som fått specialundervisning. Dessa skillnader återspeglar delvis utbudet av studieplatser på andra stadiet och förberedande utbildning. I bakgrunden kan också finnas skillnader i tillvägagångssätten, till exempel i studiehandledningen. Den stora variationen mellan landskapen berättar enligt revisionsverket att de elever

som klarat den grundläggande utbildningen sämre befinner sig i en ojämlik ställning när studieplatserna på andra stadiet fördelas beroende på var eleverna finns geografiskt. Som sammanfattning av undersökningens resultat konstaterar Statens revisionsverk att samtidigt som andelen specialelever har ökat i jämn takt inom den grundläggande utbildningen har detta inte haft någon entydig och klar inverkan på övergången till studier på andra stadiet och genomförandet av studierna på andra stadiet. (Valtiontalouden tarkastusvirasto 2013. Tuloksellisuustarkastus. Työpaperi. Perusopetuksen erityisoppilaiden toisen asteen opinnot. Kirjavainen, T., Jahnukainen, M. & Pulkkinen, J.).

Undervisnings- och kulturministeriets utvecklingsgrupp Krävande särskilt stöd inom förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen föreslog 2017 att stödet för elever i behov av krävande särskilt stöd borde säkerställas i övergångsskedet till andra stadiet och att närskoleprincipen betonas och de studerandes vardagslivsfärdigheter stärks. Övergångsskedet borde börja planeras redan under årskurs sju. Vid sidan av stöd för lärande och skolgång framhävs flexibla lösningar. Elever som har behov av krävande särskilt stöd ska ha möjlighet till studiehandledning och arbetsträning. Studiehandledningen borde stärkas redan inom den grundläggande utbildningen och den borde fortsätta under hela andra stadiet. (Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2017:34).

Också för barn med svåra funktionsnedsättningar ordnas undervisningen i enlighet med lagen om grundläggande utbildning. De riksomfattande läroplansgrunderna gäller likaså elever med funktionsnedsättning. Kapitel 7 i grunderna för läroplanen gäller stöd för lärande och skolgång, inklusive undervisning för elever med funktionsnedsättning. Det finns ingen skillnad, utan när det gäller barn med funktionsnedsättning tyr man sig till undervisningsarrangemang och stöd för lärande och skolgång. Om det är uppenbart att det inte är möjligt att nå målen för den grundläggande utbildningen på nio år på grund av barnets funktionsnedsättning eller sjukdom, börjar läroplikten ett år tidigare och varar 11 år.

Enligt driftkostnaderna för den grundläggande utbildningen 2019 hade sammanlagt 35 870 euro per elev anvisats för genomförandet av undervisningen för elever med mycket svår utvecklingsstörning (1 360 elever) och sammanlagt 21 209 euro per elev för genomförandet av annan undervisning för elever med funktionsnedsättning (8 228 elever). Andelen elever med svår funktionsnedsättning har varit tämligen stabil på årsnivå och rört sig kring 0,23—0,25 procent av alla elever inom den grundläggande utbildningen. Andelen andra elever med mycket svår utvecklingsstörning har minskat något och är nu cirka 1,54 procent av alla elever inom den grundläggande utbildningen.

Utbildningsvägen för barn med svår funktionsnedsättning börjar differentieras redan under den grundläggande utbildningen, särskilt vid övergången till högstadiet. Stark differentiering är å ena sidan en stödåtgärd, men som systematisk verksamhet ha den enligt undersökningar lett till att elever med svår funktionsnedsättning mer sällan än andra övergår till andra stadiet, avbryter sina studier oftare, får mindre studiehandledning och har svårare att hitta sysselsättning. Det vore viktigt att möjligheterna för elever med svår funktionsnedsättning som behöver särskilt stöd att få likvärdig undervisning tillsammans med andra och de stöd- och anpassningsåtgärder som de behöver förverkligas.

2.4.4.2 Stöd för lärandet inom gymnasieutbildningen och specialarrangemang för avläggande av studentexamen

I 28 § i gymnasielagen föreskrivs om stöd för lärandet. Bestämmelsen har tagits in i gymnasielagstiftningen i samband med reformen av gymnasielagen och den tillämpas från och med den 1 augusti 2021. En rätt stor del av anordnarna av gymnasieutbildning erbjuder emellertid redan

nu sina studerande stöd för språkliga eller andra inlärningsvårigheter. Enligt bestämmelsen har en studerande som på grund av särskilda språkliga svårigheter eller andra inlärningsvårigheter har svårt att klara av studierna rätt att få specialundervisning och annat stöd för lärandet enligt individuella behov. Den studerandes rätt till stöd för lärandet underlättar övergången från grundskolestadiet till gymnasiestudierna, säkerställer de studerandes möjligheter till jämlika studier, främjar studiernas framskridande och förebygger avbrott till följd av inlärningsvårigheter.

Enligt gymnasielagens bestämmelse genomförs stödåtgärderna i samarbete av undervisningspersonalen. Stödbehovet ska bedömas i början av studierna samt regelbundet när studierna framskrider. Stödåtgärderna antecknas på den studerandes begäran i den studerandes individuella studieplan. Stöd för lärandet ges enligt behov, och i gymnasielagen föreskrivs inte om några sådana beslutsförfaranden i fråga om särskilt stöd som motsvarar yrkesutbildningen. Studerande kan behöva stöd för lärandet om de har till exempel läs- och skrivsvårigheter, inlärningsvårigheter till följd av sjukdom eller funktionsnedsättning, koncentrationssvårigheter eller bristande studiefärdigheter.

Enligt gymnasielagen föreskrivs det särskilt i fråga om den studerandes rätt till assistenttjänster som studierna förutsätter, särskilda hjälpmedel och andra tjänster. I praktiken beviljas dessa förmåner lagen om service och stöd på grund av handikapp (380/1987), det vill säga handikappservice lagen. En studerande inom gymnasieutbildningen har således inte motsvarande rätt att få studiesociala förmåner av utbildningsanordnare som vad som föreskrivs i lagen om grundläggande utbildning och lagen om yrkesutbildning.

Enligt 9 § 1 mom. i lagen om studentexamen får en examinand som på grund av sjukdom, funktionsnedsättning, särskilda läs- och skrivsvårigheter eller ett främmande språk som modersmål eller av någon annan därmed jämförbar orsak inte kan avlägga proven i studentexamen på samma sätt som övriga examinander får avlägga provet på avvikande sätt. Studentexamensnämnden beslutar om användning av specialarrangemang samt om beaktande av en orsak som försämrar provprestationen i bedömningen på ansökan av examinanden eller hans eller hennes vårdnadshavare. Syftet med specialarrangemang är att ge examinanderna rimliga och lika möjligheter att avlägga proven. För examinander med funktionsnedsättning kompletterar specialarrangemangen bestämmelsen i 15 § i diskrimineringslagen (1325/2014), enligt vilken utbildningsanordnare ska göra sådana ändamålsenliga och rimliga anpassningar som behövs i det enskilda fallet för att göra det möjligt för personer med funktionsnedsättning att på lika villkor som andra få utbildning.

En examinand kan som specialarrangemang till exempel ges rätt att använda större teckenstorlek eller rätt att använda en skärm som är större än vad som angetts i anvisningarna om examinandernas datorer. En examinand kan som specialarrangemang också få rätt att anlita assistent i proven i studentexamen. Förutsättningen för att få anlita assistent är att examinanden inte kan genomföra proven i examen utan assistent.

En examinand med hörselskada kan som specialarrangemang ges rätt att genomföra ett prov med begränsat ljudmaterial. Provet kan till sin uppbyggnad, antalet uppgifter och poängsättningen avvika från vad som uppgetts i nämndens provspecifika föreskrifter, men det maximala antalet poäng och poänggränserna för vitsorden är desamma som i det prov i det aktuella ämnen som avläggs av andra examinander. Provet utarbetas så att även en examinand med svår hörselskada kan besvara provet och få högsta vitsord.

2.4.4.3 Särskilt stöd inom yrkesutbildningen

Enligt 64 § i lagen om yrkesutbildning har en studerande rätt till särskilt stöd om han eller hon på grund av inlärningssvårigheter, funktionsnedsättning eller sjukdom eller av någon annan orsak behöver långvarigt eller regelbundet särskilt stöd i sitt lärande och sina studier för att uppfylla kraven på yrkesskicklighet och nå målen för kunnandet enligt examens- eller utbildningsgrunderna. Med särskilt stöd avses planerligt pedagogiskt stöd enligt den studerandes mål och färdigheter samt särskilda undervisnings- och studiearrangemang. Målet för särskilt stöd är att den studerande ska nå den yrkesskicklighet och det kunnande som anges i examens- eller utbildningsgrunderna. I lagens 65 § föreskrivs om ordnande av utbildning för studerande som har rätt till krävande särskilt stöd.

I 101 § i lagen om yrkesutbildning föreskrivs om studiesociala förmåner för studerande som får särskilt stöd. Enligt lagen har studerande som får särskilt stöd rätt till sådana assistenttjänster och särskilda hjälpmedel som är en förutsättning för deras studier. Studerande som får krävande särskilt stöd kan dessutom avgiftsfritt ges läroböcker, annat skolmaterial och personlig arbetsutrustning samt om de är inkvarterade erbjudas behövliga hemresor varje vecka och helpension på internatboende eller på något annat inkvarteringsställe. Transporttjänster som behövs för skolresor för studerande som behöver särskilt stöd ordnas med stöd av handikappserviceagen.

Enligt 67 § i lagen om yrkesutbildning beslutar utbildningsanordnaren om sådant särskilt stöd till de studerande som avses i 64 och 65 §, det fattas alltså ett beslut om särskilt stöd eller krävande särskilt stöd. Utbildningsanordnaren ska dessutom i den personliga utvecklingsplanen för kunnandet föra in innehållet i det särskilda stöd som tillhandahålls en studerande, anpassning av bedömningen av kunnandet och avvikelse från kraven på yrkesskicklighet eller målen för kunnandet.

År 2018 fick cirka 13 500 studerande i åldern 15—19 år, alltså nästan 20 procent av alla studerande i denna åldersgrupp, särskilt stöd eller krävande särskilt stöd. Yrkesinriktad grundexamen avlades av sammanlagt cirka 2 700 studerande som hade rätt till krävande särskilt stöd, av vilka cirka 730 studerande var i åldern 16—18 år. Rätt till krävande särskilt stöd inom handledande utbildning för yrkesutbildning hade 2018 sammanlagt cirka 580 studerande och inom handledande utbildning för arbete och ett självständigt liv sammanlagt cirka 970 studerande. (Vipunen)

Enligt Statistikcentralens uppgifter har antalet studerande inom examensinriktad yrkesutbildning som fått specialundervisning (nuvarande särskilt stöd) ökat åtminstone från 2004, då man började föra statistik. År 2004 fick sammanlagt 12 500 studerande specialundervisning, 2011 sammanlagt 20 100 och 2017 sammanlagt 25 600. Andelen som fått specialundervisning av alla studerande inom examensinriktad yrkesutbildning var samma år 5, 7 och 9 procent.

År 2017 fick 20 procent av de manliga studerandena och 19 procent av de kvinnliga studerandena inom yrkesutbildningen för unga särskilt stöd. Av dem som fått särskilt stöd var inalles 55 procent män. Största delen (86 %) av specialstuderandena inom yrkesutbildningen för unga studerade i så kallade vanliga yrkesläroanstalter. I specialyrkesläroanstalter studerade 13 procent och i andra läroanstalter som ger yrkesutbildning ungefär en procent av specialstuderandena. Av specialstuderandena inom yrkesutbildningen för unga studerade 84 procent i samma grupp som, alltså integrerade med, andra studerande.

2.4.4.4 Studier efter den grundläggande utbildningen för personer med svår funktionsnedsättning

Alla anordnare av yrkesutbildning är skyldiga att ordna särskilt stöd enligt 64 § i lagen om yrkesutbildning för de studerande som har rätt till det. Tillståndet att ordna yrkesutbildning kan dessutom innehålla bestämmelser om utbildningsanordnarens skyldighet att ordna yrkesinriktade examina och handledande utbildning för studerande som har rätt till krävande särskilt stöd enligt 65 § och att sköta utvecklings-, handlednings- och stöduppgifter som anknyter till särskilt stöd. En utbildningsanordnare som har fått till uppgift att ordna krävande särskilt stöd ska ordna utbildning för studerande som har stora inlärningssvårigheter eller en svår funktionsnedsättning eller sjukdom som gör att de behöver individuellt, omfattande och mångsidigt särskilt stöd.

Examensutbildning, utbildning som handleder för yrkesutbildning och utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv enligt uppgiften som gäller krävande särskilt stöd ordnas av sammanlagt 11 anordnare av yrkesutbildning. Fem specialyrkesläroanstalter har anordnartillstånd för krävande särskilt stöd. Specialläroanstalterna svarar för de studerande som behöver det mest krävande stödet och de erbjuder också stöd för andra anordnare av yrkesutbildning som ordnar särskilt stöd. Dessutom har sex anordnare av yrkesutbildning i sitt anordnartillstånd en begränsad uppgift vad gäller antalet studerandeår med krävande särskilt stöd. Den begränsade uppgiften svarar på behovet av krävande särskilt stöd regionalt och kompletterar specialläroanstalternas utbildningsutbud.

Krävande särskilt stöd kan ges studerande inom både examensinriktad utbildning och handledande utbildning. Den handledande utbildning för yrkesutbildning som ordnas som krävande särskilt stöd ska ge färdigheter för och främja övergången till examensutbildning. Målet är ett tätt kontinuum från handledande utbildning till examensutbildning för studerande med svår funktionsnedsättning.

Utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv (TELMA) ger studerande som behöver särskilt stöd på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning undervisning och handledning enligt deras individuella mål och färdigheter. Tiden för genomförandet av utbildningen bestäms utifrån den studerandes individuella mål och färdigheter. Utbildningsanordnaren beslutar om tiden för genomförandet av utbildningen, som dock kan vara högst tre år.

När den studerandes färdigheter och förutsättningar preciseras bör övergången mellan olika utbildningar fungera smidigt så att utbildningen kan svara på den studerandes mål och fortsätta studievägar. Utbildningen får inte bli en återvändsgränd där den studerande inte kan gå vidare i enlighet med sina behov, till exempel från handledande utbildning till examensinriktad utbildning.

En förutsättning för att ordna utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv är att det inom utbildningsanordnarens verksamhetsområde finns ett behov av utbildning för personer som behöver handledande utbildning på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning och som inte har möjlighet att övergå till examensinriktad utbildning efter den handledande utbildningen. Utbildningsanordnaren ska dessutom ha de yrkesmässiga och ekonomiska förutsättningar att ordna utbildning som utbildningsuppgiften förutsätter. De primära verksamhetsområdena för utbildningsanordnare som fått krävande särskilt stöd i uppgift omfattar hela landet (ej Åland) så att för varje område har det angetts en yrkesutbildningsanordnare som är skyldig att se till att det finns tillgång till krävande särskilt stöd.

Lehtimäen opisto är en folkhögskola som i tillståndet att driva läroanstalt har getts specialuppdraget att som huvudsakliga utbildningsuppgift ordna utbildning för personer med svår funktionsnedsättning. Läroanstalten har två långa linjer som är avsedda för unga i behov av särskilt stöd som avslutat den grundläggande utbildningen. På studielinjerna som handleder för yrkesutbildning och fortsatta studier får den studerande färdighet att söka till läroanstalter som ordnar specialundervisning. På studielinjen för självständiggörande och välmående får den studerande färdighet för en meningsfull vardag och psykiskt, fysiskt och socialt välmående. Läroanstalten har dessutom en vuxenstudielinje för vuxna som behöver särskilt stöd. Studielinjernas längd varierar från ett till fyra år.

När det gäller tillgången till studieplatser finns det skillnader mellan såväl utbildningsstadier som utbildningsområden och orter. Unga med svår funktionsnedsättning har störst svårigheter att få plats inom fortsatta studier. Unga med svår funktionsnedsättning hotas ofta av utestängning från vidareutbildning och arbetsliv efter den grundläggande utbildningen. Marginaliseringen beror oftast på att deras färdigheter inte räcker till för att komma in på vidareutbildning eller klara sig där. Övergång från den tidigare och trygga miljön kräver att den unga har inte bara kunskaper utan också praktiska och sociala färdigheter. Vidareutbildning förebygger marginalisering och främjar samhällsengagemanget.

Enligt undervisningsministeriets Strategiarbetsgrupp för specialundervisning (2007) bör alla erbjudas möjlighet att utvecklas efter den grundläggande utbildningen för bland annat fortsatta studier och ett gott liv. Finland har också förbundit sig att utveckla det finländska utbildningssystemet och undervisningen så att undervisningen för alla efter grundskolan kan tryggas på ett så bra sätt som möjligt. (UVM:s PM 2007).

Undervisnings- och kulturministeriet inledde 2016 ett utredningsarbete som gällde behovet av och tillgång till specialundervisning för personer med svår funktionsnedsättning inom den grundläggande yrkesutbildningen. För utredningsarbetet stod Owl Group Oy. Som ett led i utredningsarbetet genomfördes en elektronisk enkät bland grundskolorna. Av de grundskolor som svarade ansåg 28 procent att antalet nybörjarplatser inom TELMA-utbildningen är otillräckligt för unga med svår funktionsnedsättning som avslutar den grundläggande utbildningen, 48 procent ansåg att de är tillräckliga och resten kunde inte bedöma tillräckligheten. Nästan en tredjedel av skolorna berättade att elever från skolan inte hade antagits till TELMA-utbildning, och drygt en femtedel kunde inte säga om elever inte hade antagits. En dryg tredjedel av dem som svarade hade hänvisat elever även till andra ställen än TELMA-utbildning. En del av eleverna hänvisades till lämpligare utbildning, men hänvisning till dag- och arbetsverksamhet var typiskt när det inte funnits lämpliga utbildningsalternativ till TELMA-utbildning.

Tillgången till utbildning har också koppling till var utbildningsplatsernas finns och internatmöjligheterna. Av dem som svarade hade 37 procent stött på en situation där elevens vårdnadshavare ville hålla den unga kvar på hemorten, om det inte fanns utbildningsplatser på den egna orten. En del av anordnarna av yrkesutbildning ansåg att studieplatserna inte var tillräckliga i förhållande till antalet unga som övergår från den grundläggande utbildningen. En utmaning när det gällde platsernas tillräcklighet var att bland de sökande fanns fortfarande personer som inte hade fått börja studera i samband med den tidigare ansökan, eller så hade utbildning tidigare inte ordnats vid rätt tid. Då sökte den unga till utbildning till exempel från en rehabiliterings- eller vårdperiod inom hälso- och sjukvårdens tjänster. Enligt anordnarna av yrkesutbildning var de centrala orsakerna till att en person inte antagits att han eller hon inte uppfyllt urvalskriterierna, att den studerande inte haft någon grund för specialundervisning, utbildningen hade inte ordnats vid rätt tid för den unga eller en äldre sökande hade redan genomgått annan handledande eller examensutbildning. Som grund nämndes också mycket svåra begränsningar som hindrade internatboende. En rätt stor del av grundskolorna hade ingen information om orsakerna till att

en elev inte hade antagits. I materialet kunde också skönjas misstankar om att de som sökt direkt från grundskolan inte hade antagits på grund av bristande mognad. Denna synvinkel förekom inte i yrkesutbildningens svar. De elever som inte antagits hänvisades från såväl grundskolans som yrkesutbildningens sida till arbets- och dagverksamhet, som borde vara så att säga det sista alternativet för en ung person som övergår från grundskolan, om det inte finns någon lämpligare lösning.

Några utbildningsanordnare hade inte tagit det fulla antalet studieplatser för handledande utbildning i bruk. I bägge svarsgrupperna identifierades också regionala skillnader och skuggområden, och de kunde också märkas utifrån den riksomfattande statistiken. Enligt materialet fanns det för få nybörjarplatser i förhållande till förstahandssökandena i nästan varje landskap.

I samband med att lagarna som gällde totalreformen av yrkesutbildningen antogs fogade riksdagen till sitt svar (RSv 86/2017 rd) ett uttalande där riksdagens förutsatte att undervisnings- och kulturministeriet bereder en utredning om hur sammanhängande utbildningsvägarna för studerande som behöver särskilt stöd är och om vilka utbildningsmöjligheter dessa studerande har. Undervisnings- och kulturministeriet tillsatte den 5 mars 2018 en utvecklingsgrupp för krävande särskilt stöd inom yrkesutbildningen (Dnr 5/040/2018). Utvecklingsgruppens uppdrag var att utreda hur utbildningsvägarna för studerande som behöver krävande särskilt stöd förverkligas samt att lägga fram förslag till utvecklande av utbildningen. Dessutom skulle utvecklingsgruppen stärka samarbetet och interaktionen mellan de aktörer som arbetar med studerande med funktionsnedsättning samt främja genomförandet av krävande särskilt stöd enligt den nya lagstiftningen om yrkesutbildning. Enligt utvecklingsgruppens slutrapport (<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-649-2>) behövs det gemensamma verksamhetsmodeller bland annat för att studierna i övergångsskedena ska fungera, för handledningen i olika övergångsskeden samt för karriärplaneringen. Även möjligheterna till kontinuerligt lärande för dem som behöver krävande särskilt stöd bör förbättras.

2.4.4.5 Andra tjänster för studerande med funktionsnedsättning

Särskilt inom yrkesutbildningen behöver studerande med funktionsnedsättning ofta olika tjänster som gör det möjligt att delta utbildningen. Bestämmelser om tjänster för personer med funktionsnedsättning finns i socialvårdslagen (1301/2014), lagen om service och stöd på grund av handikapp, det vill säga handikappservicelagen, och lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda (519/1977), det vill säga specialomsorgslagen. Det är i huvudsak kommunerna som svarar för tillhandahållandet av tjänster för personer med funktionsnedsättning. För en person med funktionsnedsättning utarbetas en personlig serviceplan för att utreda de tjänster och de stödåtgärder som han eller hon behöver. De vanligaste tjänsterna som personer med funktionsnedsättning behöver inom utbildningen är personlig assistans, hjälpmedel, färdtjänst, tolkningstjänster och ekonomiskt stöd. Dessutom kan en studerande behöva andra tjänster som är avsedda för personer med funktionsnedsättning och som inte har direkt anknytning till studierna, men som den studerande ansöker om för sin fritid.

Enligt socialvårdslagen tillämpningsområde omfattar socialvården främjande av social trygghet och välfärd samt de uppgifter och den service inom socialvården som föreskrivs i den allmänna lagstiftningen och speciallagstiftningen. Om en person har rätt att få socialvård med stöd av någon annan lag, ska de bestämmelser tillämpas som enligt 4 och 5 § i denna lag bäst tillgodoser klientens intresse. I 23 § i socialvårdslagen föreskrivs om service som stöder rörligheten. Enligt lagen ska service som stöder rörligheten ordnas för personer som inte klarar av att självständigt använda allmänna trafikmedel på grund av sjukdom, skada eller av någon annan liknande funktionsnedsättande orsak och som behöver service för att kunna uträtta ärenden eller på grund av något annat behov som hör till det dagliga livet. Stöd för rörlighet kan enligt socialvårdslagen

ordnas på följande sätt eller genom kombinationer av dem: 1) handledning i hur allmänna trafikmedel används och handledd träning, 2) ledsagarservice, 3) grupptransport, 4) ersättning för skäliga kostnader för transport med taxi, invalidtaxi eller ett annat motsvarande fordon, eller 5) något annat lämpligt sätt. Individuell färdtjänst ordnas inte för en person som har rätt till transport eller till ersättning för transportkostnaderna med stöd av någon annan lag.

Service enligt handikappservicelagen är enligt lagens 4 § subsidiär, det vill säga service och stöd ordnas, om en person med funktionsnedsättning inte med stöd av någon annan lag får sådan service eller sådant stöd som är tillräckligt och lämpligt för honom eller henne. Enligt lagens 8 § ska kommunen ordna bland annat skälig färdtjänst jämte följeslagarservice, personlig assistans och serviceboende för en person med svår funktionsnedsättning som på grund av sin funktionsnedsättning eller sjukdom nödvändigt behöver sådan service för att klara de funktioner som hör till normal livsföring. Enligt 8 c § i handikappservicelagen ska kommunen ordna personlig assistans för en person med svår funktionsnedsättning. Enligt lagen är det möjligt att få personlig assistans för studier och arbete. Enligt lagen ska personlig assistans i de dagliga sysslorna och i arbete och studier ordnas i den utsträckning det är nödvändigt för personen med svår funktionsnedsättning. Personlig assistans gäller andra sysslor som personen i fråga skulle utföra själv men inte klarar av på grund av en funktionsnedsättning eller sjukdom. Med studier avses studier som syftar till en examen eller ett yrke eller sådana studier som stärker yrkesfärdigheten och sysselsättningsförutsättningarna för en person med svår funktionsnedsättning. Som sådana studier kan betraktas även handledande och rehabiliterande undervisning och handledning för studerande med funktionsnedsättning.

I förordningen om service och stöd på grund av handikapp (759/1987) föreskrivs det om den service och det stöd som kommunen är skyldig att ge personer med svår funktionsnedsättning. Enligt förordningens 4 § hör till färdtjänst jämte därtill ansluten ledsagarservice sådana transporter som en gravt handikappad behöver för arbete, studier, utträttande av ärenden, deltagande i samhällslig verksamhet eller rekreation eller av annan sådan orsak och som hör till det dagliga livet. Transporter som hör till det dagliga livet omfattar transporter inom den gravt handikappades hemkommun eller till närbelägna kommuner. I förordningens 5 § sägs att när det gäller att ordna färdtjänst och därtill hörande ledsagarservice betraktas som personer med svår funktionsnedsättning de som har särskilda svårigheter att röra sig och som på grund av sin funktionsnedsättning eller sin sjukdom inte kan anlita de offentliga kollektivtrafikmedlen utan oskäligt stora svårigheter. Färdtjänst ordnas inte för den som får sådan service med stöd av någon annan lag. Enligt förordningens 6 § ska färdtjänst ordnas för personer som har rätt till sådan så att de förutom de resor som är nödvändiga med tanke på arbete och studier även kan företa minst aderton sådana månatliga enkelresor som hör till det dagliga livet.

Hjälpmedel fås från hälsocentralen eller med remiss från sjukvårdsdistriktets hjälpmedelsenhet. Till hjälpmedelstjänsterna hör undervisning i användningen av hjälpmedel samt utbyte och underhåll av hjälpmedel. Dessa hjälpmedelstjänster är avgiftsfria. Av kostnaderna för andra redskap, maskiner och anordningar som i första hand används för ett socialt liv och rekreation kan hälften ersättas av socialvården som handikappservice.

Bestämmelser om tolkningstjänst finns i lagen om tolkningstjänst för handikappade personer. Tjänsterna enligt lagen är subsidiära, det vill säga tolkningstjänst enligt lagen ordnas när en person med funktionsnedsättning inte med stöd av någon annan lag får tillräckligt och för sig lämplig tolkning. Rätt till tolkningstjänst har synhörselskadade, hörselskadade eller talskadade som på grund av sin funktionsnedsättning behöver tolkning för att bland annat kunna arbeta eller studera. I lagens 6 § föreskrivs om tolkningstjänstens omfattning. Enligt 3 mom. i den paragrafen ska tolkningstjänst i anknytning till studier ordnas i den utsträckning som den handikappade nödvändigtvis behöver för att klara av studier efter den grundläggande utbildningen

som leder till en examen eller till ett yrke, främjar tillträde till yrkesinriktade studier eller till arbete, eller stödjer kvarstående eller avancemang i arbetslivet. Tolkningstjänst ordnas av och ansökan om tolkningstjänst görs hos FPA. Tolkningstjänster är avgiftsfria.

Ekonomiskt stöd verkställs genom Folkpensionsanstaltens handikappförmåner, som det föreskrivs om i lagen om handikappförmåner (570/2007). Handikappförmånernas syfte är bland annat att stödja funktionshindrade personers förmåga att klara av sitt dagliga liv samt deras deltagande i arbetslivet eller studier.

2.5 Ansökan till och placering i utbildning efter den grundläggande utbildningen

Rätten att söka till utbildning efter den grundläggande utbildningen är fri, en person kan alltså fritt söka till önskad utbildning. Man kan söka till utbildning antingen via den årliga gemensamma ansökan eller den kontinuerliga ansökan som pågår året runt. Till utbildningar efter den grundläggande utbildningen söker man i huvudsak via de riksomfattande ansökningsförfarandena, som det bestäms om i statsrådets förordning om förfarandet vid ansökan till yrkesutbildning, gymnasieutbildning och förberedande utbildning efter den grundläggande utbildningen (294/2014), nedan förordningen om gemensam ansökan. Utanför de gemensamma ansökningsförfarandena står utbildning som ordnas i form av läroavtalsutbildning, utbildning på främmande språk och utbildning för yrkesinriktad grundexamen som är avsedd för idrottsmän samt utbildning som ordnas av Tyska skolan i Helsingfors, skolan International School of Helsinki och Europeiska skolan i Helsingfors.

På våren ordnas tre riksomfattande ansökningar, där man söker till olika utbildningar efter den grundläggande utbildningen. Yrkesutbildningens och gymnasieutbildningens gemensamma ansökan, där man söker till examensinriktad yrkesutbildning och gymnasieutbildning, ordnas årligen i februari-mars. Ansökan till specialläroanstalter ordnas årligen i mars-april. I denna ansökan söker man till sådan yrkesinriktad examensutbildning samt handledande utbildning (VALMA och TELMA), som riktar sig till studerande i behov av sådant krävande särskilt stöd som avses i 65 § i lagen om yrkesutbildning. Ansökan till förberedande utbildning efter den grundläggande utbildningen ordnas i maj-juli. I denna ansökan söker man till påbyggnadsundervisning inom den grundläggande utbildningen, utbildning som handleder för yrkesutbildning samt utbildning som förbereder för gymnasieutbildning.

De gemensamma ansökningsförfarandena är den huvudsakliga ansökningsleden för unga som slutför den grundläggande utbildningen och förberedande utbildning. Via den gemensamma ansökan söker särskilt till yrkesutbildning även andra än sådana som just slutfört den grundläggande utbildningen. Enligt urvalsgrunderna för yrkesutbildning ges den som genomfört den grundläggande utbildningens lärokurs under ansökningsåret eller det föregående året tilläggs-poäng i den gemensamma ansökan. Tilläggs-poäng ges också den som genomfört minst 1 100 timmar påbyggnadsundervisning, minst 30 kompetenspoäng utbildning som handleder för yrkesutbildning, en linje omfattande minst 28 studerandeveckor i en folkhögskola eller minst 25 kurser utbildning som förbereder för gymnasieutbildning.

Om den sökande vill har han eller hon möjlighet att söka till utbildning i flera än en gemensam ansökan. En sökande kan till exempel på våren söka till examensinriktad utbildning och senare på sommaren till förberedande utbildning efter den grundläggande utbildningen. Resultaten av antagningen av studerande vid ansökan till examensinriktad yrkesutbildning och gymnasieutbildning och vid ansökan som gäller specialläroanstalter blir klara i mitten av juni varje år.

Ansökningstiden för förberedande utbildningar fortsätter till slutet av juli och resultaten av antagningen av studerande blir klara i början av augusti. Unga som blivit utan studieplats inom examensinriktad utbildning kan således under sommaren söka till förberedande utbildningar efter den grundläggande utbildningen via den gemensamma ansökan.

I de riksomfattande ansökningsförfarandena sker antagningen av studerande med hjälp av det antagningsregister som det föreskrivs om i lagen om nationella studie- och examensregister (884/2017). I ansökan till yrkesutbildning och gymnasieutbildning samt i ansökan till specialläroanstalter kan sökanden lägga fram högst fem ansökningsönskemål i prioritetsordning och i ansökan till förberedande utbildning efter den grundläggande utbildningen högst tre ansökningsönskemål. I ansökningssystemet produceras ett förslag till vem som ska antas som studerande med hjälp av antagningsregistret och de kriterier som angetts i antagningsgrunderna. Det föreslås att den sökande antas till den undervisning eller utbildning som han eller hon kan bli vald till enligt antagningsgrunderna och i enlighet med det ansökningsönskemål som är först i prioritetsordningen. Utbildningsanordnaren fattar ett beslut om antagning av studerande i enlighet med detta förslag till antagning, och kan inte avvika från det. Om den sökande inte tar emot sin studieplats, antar systemet en studerande på reservplats. Antagningssituationen kan således fortfarande förändras under sommarmånaderna.

Om en studerande har blivit utan studieplats i de gemensamma ansökningarna kan han eller hon söka till eventuella lediga studieplatser under sommaren och förhösten. Läroanstalterna annonser om lediga platser antingen i Utbildningsstyrelsens tjänst Studieinfo eller på läroanstaltens egen webbplats. Man kan söka till lediga platser via Studieinfo eller genom att kontakta läroanstalten direkt. Via den kontinuerliga ansökan kan man söka till lediga studieplatser mitt under läsåret, om den studerande till exempel vill byta utbildning eller avbryta påbörjade studier. Särskilt yrkesläroanstalterna ordnar egna kontinuerliga ansökningar året runt. Utöver de egentliga ansökningarna görs dessutom olika interna övergångar inom läroanstalterna när en studerande övergår från ett utbildningsområde till ett annat eller till en annan examen. Utanför den gemensamma ansökan står unga som söker till exempelvis folkhögskolornas långa linjer eller till utbildning på främmande språk.

Våren 2020 deltog sammanlagt cirka 71 720 personer i yrkesutbildningens och gymnasieutbildningens gemensamma ansökan. Av dem fick 67 050, alltså cirka 93 procent en utbildningsplats i utbildning som började hösten 2020. De som gått ut den grundläggande utbildningens nionde klass var sammanlagt cirka 60 500, av vilka 58 240, alltså cirka 96 procent, deltog i den gemensamma ansökan.

Av de sökande som slutförde den grundläggande utbildningen våren 2020 sökte i den gemensamma ansökan 33 864 (58 %) i första hand till gymnasieutbildning och 24 372 (42 %) i första hand till yrkesutbildning. Av de sökande av slutförde den grundläggande utbildningen antogs 31 752 till gymnasiet och 25 422 till yrkesutbildning. Den sökande har kunnat bli antagen till även något annat än förstahandsvalet, så det går inte att jämföra antalet förstahandssökande och antagna. Av den åldersklass som gick ut grundskolan fick alltså cirka 98 procent en studieplats inom gymnasieutbildning eller yrkesutbildning. Dessutom kan en studerande bli antagen under sommarens från reservplats eller via kontinuerlig ansökan. En sökande kan också få studieplats inom andra utbildningar, till exempel vid en specialläroanstalt eller förberedande utbildningar efter den grundläggande utbildningen.

Våren 2020 fanns det 2 835 sökande till utbildning som ordnas i form av krävande särskilt stöd, av vilka 1 990 fick en studieplats. Sommaren 2020 fanns det sammanlagt 4 185 sökande till förberedande utbildning, av vilka 3 318 fick en plats.

På basis av de gemensamma ansökningarna hösten 2020 tog sammanlagt 1 224 studerande emot en plats inom utbildning som handleder för yrkesutbildning, 789 studerande inom påbyggnadsundervisning inom den grundläggande utbildningen och 141 studerande inom utbildning som förbereder för gymnasieutbildning. Man kan också söka till utbildning i övergångsskedet via kontinuerlig ansökan, och särskilt vuxenstuderande söker ofta till utbildningen via kontinuerlig ansökan. Det totala antalet studerande i VALMA-utbildningen under hela året är cirka 4 000, medan det totala antalet studerande i LUVA-utbildningen är cirka 200. Ungefär hälften av de studerande i VALMA-utbildning är vuxna som nyss flyttat till Finland. Av dem som tog emot en plats i LUVA-utbildningen 2019 var 54 procent under 18 år och 27 procent i åldern 18—19 år.

Antal studerande som tagit emot en plats inom utbildning i övergångsskedet vid ansökan till förberedande utbildningar efter den grundläggande utbildningen 2015—2019:

	2015	2016	2017	2018	2019
VALMA	2 383	2 137	2 112	1 653	1 393
VALMA (krävande särskilt stöd)	586	546	466	531	541
Påbyggnads- undervisning	772	554	485	527	615
LUVA	102	62	81	124	113

Enligt uppgifter från 2019 ansökte av dem som slutförde den grundläggande utbildningen inalles 99,3 % under våren och sommaren om en studieplats inom yrkesutbildning, i gymnasiet, i en specialläroanstalt eller inom handledande utbildning. Av denna grupp fick 98,8 % en studieplats antingen via de egentliga ansökningarna eller extra ansökningar som ordnades under sommaren. En del av dem som blev utan studieplats och som inte sökt någonstans har ansökt om studieplats inom yrkesutbildningen via kontinuerlig ansökan eller ansökt om en studieplats på till exempel folkhögskolornas linjer inom fritt bildningsarbete, varvid de inte syns i den riksomfattande ansökningsstatistiken.

Största delen av de unga som slutför den grundläggande utbildningen placerar sig i utbildning på andra stadiet och genomgår yrkes- eller gymnasieutbildning. De riksomfattande gemensamma ansökningarna främjar smidig övergång till utbildning på andra stadiet för dem som slutfört den grundläggande utbildningen, och de förfaranden för kontinuerlig ansökan som används parallellt med den gemensamma ansökan svarar på olika ansökargrupper, såsom vuxnas och invandrares behov. Som helhet är den gemensamma ansökan fungerande och klar för såväl den sökande som utbildningsanordnaren. Studerande som slutför den grundläggande utbildningen har via den gemensamma ansökan styrts till andra stadiet på ett bra sätt. Utöver den gemensamma ansökan är det viktigt att utbildningsanordnarna informerar anordnarna av grundläggande utbildning och de unga om lediga studieplatser efter den gemensamma ansökan och om den kontinuerliga ansökan. Införandet av det kontinuerliga ansökningsutbudet i tjänsten Studieinfo borde utvecklas och utökas, för då finns heltäckande information om lediga studieplatser tillgänglig på ett ställe, och man behöver inte söka efter information på till exempel enskilda utbildningsanordnares webbplatser. Yrkesutbildningsanordnarna borde också utveckla vidarestyrningen av studerande som söker vid den kontinuerliga ansökan, om den sökande inte antas till den utbildning som han eller hon sökt till eller om läroanstalten inte kan erbjuda den sökande lämplig utbildning.

I de gemensamma ansökningarna har det visat sig vara ett problem att resultaten av antagningen av studerande till de förberedande utbildningarna fås först i början av augusti, vilket är tämligen sent för de sökande. Särskilt för unga som slutfört den grundläggande utbildningen och blivit utan studieplats i den gemensamma ansökan är sommarmånaderna en kritisk tid. Situationen kan leda till att den unga riskerar att helt bli utan utbildning, om han eller hon inte mycket snart efter den grundläggande utbildning vet var han eller hon kommer att fortsätta studera på hösten. Hittills har man velat hålla ansökan till den grundläggande utbildningens förberedande utbildning öppen till slutet av juli, för att de studerande ska kunna söka även efter att resultaten från den gemensamma ansökan till andra stadiet kommit och också med tanke på läroanstalternas sommarlov. Det vore emellertid möjligt att tidigarelägga ansökan och övergå till exempelvis ett förfarande där antagningen av studerande till förberedande utbildning görs enligt samma tidtabell som den egentliga gemensamma ansökan. På så vis skulle så många unga som slutför den grundläggande utbildningen som möjligt få en fortsatt studieplats redan i början av juni. De som blivit utan studieplats kunde därefter söka till lediga studieplatser via den kontinuerliga ansökan.

Nationella centret för utbildningsutvärdering NCU har i sin utvärdering (Alternativ, val och nya möjligheter – Utvärdering av ungdomarnas studievägar och handledningen vid övergången från den grundläggande utbildningen till andra stadiet, publikationer 6:2020) granskat hur studerande som gått ut grundskolans 9:e klass har placerat sig i fortsatta studier åren 2014–2018. Under dessa år har merparten (94–95 %) av de unga placerats sig direkt i utbildning på andra stadiet i antingen gymnasiet eller yrkesutbildning. Andelen som placerat sig i påbyggnadsundervisning varierade mellan 0,8 och 1,2 %. De som placerade sig i förberedande utbildning utgjorde 0,7–2 %. Under åren 2014–2018 har 2,5–4,4 % av de unga stått utanför alla studier, vilket på årsnivå är 1 400–2 500 unga. Enligt NCUs utredning fungerar den gemensamma antagningens ansökningsförfaranden till utbildning på andra stadiet bra, men särskilt anordnarna av grundläggande utbildning efterlyste mera information och tydligare anvisningar om prövningsbaserad antagning. De studerande som kommit till yrkesutbildning via den kontinuerliga ansökan upplevde att ansökan varit smidig och att informationen om antagningen av studerande hade fungerat.

Examensår	Gått ut grundskolans 9:e klass		Fortsatte studera i gymnasiet		Fortsatte studera i yrkesutbildning		Fortsatte studera i grundskolans påbyggnadsutbildning (klass 10)		Fortsatte studera i förberedande utbildning		Fortsatte inte med examensinriktade studier eller studier i övergångsskedet	
	Sammanlagt	%	Sammanlagt	%	Sammanlagt	%	Sammanlagt	%	Sammanlagt	%	Sammanlagt	%
2014	57 853	100	29 857	51,6	24 357	42,1	688	1,2	414	0,7	2 537	4,4
2015	58 224	100	30 558	52,5	24 332	41,8	626	1,1	1 118	1,9	1 590	2,7
2016	57 615	100	30 364	52,7	24 459	42,5	435	0,8	931	1,6	1 426	2,5
2017	57 753	100	30 583	53,0	23 872	41,3	480	0,8	1 054	1,8	1 764	3,1
2018	58 027	100	30 840	53,1	23 651	40,8	542	0,9	1 177	2,0	1 817	3,1

Lähde: https://karvi.fi/app/uploads/2020/02/KARVI_0620.pdf

Enligt en webbenkät som genomfördes bland unga i mars-april 2020 ansåg 61 procent av dem som svarade att beslutet om studieplats efter den grundläggande utbildningen var enkelt, 10 procent ansåg att beslutet var svårt och 29 procent berättade att de funderat länge på saken. Av dem som svarade uppgav 86 procent att de fattat beslutet om val av studieplats helt och hållet själv och 12 procent att de fatta det tillsammans med någon annan, till exempel föräldrarna. Av dem som svarade skulle 42 procent ha velat få mera information om olika alternativ på lektionerna i skolan, 18 procent ville ha personlig handledning, 27 procent skulle ha velat bekanta sig med en läroanstalt på andra stadiet, 25 procent ha velat höra vilka erfarenheter de som studerar på andra stadiet har av studierna och 26 procent ville bekanta sig med arbetsplatser och yrken. Av dem som svarade upplevde 20 procent att de inte behövde handledning och råd.

Det finns ett betydande samband mellan föräldrarnas socioekonomiska bakgrund och barns och ungas välmående och utbildningsbeslut. I Finland har Institutet för hälsa och välfärd gjort undersökningen Kansallinen syntymäkohortti 1987, där man följde den åldersklass som föddes 1987 från fosterstadiet till utgången av 2012. Enligt uppföljningsundersökningen syntes sambandet mellan föräldrarnas utbildning och barnets utbildning på så sätt att av de barn i åldersklassen vilkas föräldrar saknade examen efter grundskolestadiet saknade 38,1 procent fortsatt examen efter grundskolan när uppföljningen upphörde. En femtedel (21,4 %) av de icke-utbildade föräldrarnas barn hade gymnasie- eller högskoleexamen. Av de högutbildade föräldrarnas barn hade tre fjärdedelar (74,1 %) gymnasie- eller högskoleexamen och var tionde (10,1 %) saknade fortsatt examen efter grundskolan. Av hela åldersklassen saknade ungefär var femte (18,5 %) fortsatt examen efter grundskolan när uppföljningen upphörde och ungefär varannan (47,9 %) hade gymnasie- eller högskoleexamen. (Ristikari, T., Törmäkangas, L. m.fl. 2016. Suomi nuorten kasvuypäristönä – 25 vuoden seuranta vuonna 1987 Suomessa syntyneistä nuorista aikuisista. Nuorisotutkimusseura ry - Nuorisotutkimusverkosto. Raportti 9/2016. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-712-1>).

Av uppföljningsundersökningen framgår det klart att när det blir skillnader i välmående hopas problemen, såsom avsaknad av utbildning, mentala problem och utkomstproblem, särskilt hos unga som saknar fortsatt examen efter grundskolan. Barns och ungas välmående skiljer sig kraftigt beroende på föräldrarnas utbildning och ekonomiska situation. Enligt uppföljningsundersökningen led de som genomfört bara den grundläggande utbildningen betydligt oftare än andra utbildningsgrupper av mentala störningar och får utkomststöd samt begår brott oftare.

Föräldrarnas utbildningsbakgrund och familjerelaterade faktorer förutsäger enligt undersökningar starkt barnens utbildningsväg. Om vårdnadshavaren saknar utbildning efter den grundläggande utbildningen, är det mera sannolikt att också barnet blir utan utbildning efter den grundläggande utbildningen. Hög utbildning hos föräldrarna ökar åter sannolikheten för att barnet ska genomgå utbildning efter den grundläggande utbildningen. Enligt ett forskningssammandrag som statsrådet publicerat är vårdnadshavarens utbildning, förändringar i arbetslivet och arbetslöshet i anslutning till dessa typiska faktorer bakom fattigdom hos barnfamiljer. Vårdnadshavarens låga utbildning är i Finland också en av centrala mekanismer som upprätthåller barnfamiljefattigdom. Uppväxt i en fattig barnfamilj ökar sannolikheten för att barnet ska få låg utbildning. Hälften av de föräldrar som har enbart utbildning på grundskole- eller mellanstadiet upplever att deras ekonomiska situation är högst måttlig och varje sjunde har varit rädd för att maten ska ta slut. Detta har negativa verkningar för barnens hälsovanor, symptom samt erfarenhet av det egna hälsotillståndet. Skoltrötthet, ensamhet, mobbning och ångest är vanligare hos

dessa barn än genomsnittet. (Välijärvi, J. (red.). 2019. Edellytykset kasvuun, oppimiseen ja osallisuuteen kaikille. Valtioneuvoston julkaisuja 2019:7. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-701-7>)

2.6 Genomströmning och avbruten utbildning på andra stadiet

Trots att största delen av de unga söker sig till utbildning på andra stadiet, blir enligt Statistikcentralens uppgifter ungefär 15 procent i varje åldersklass utan examen på andra stadiet. Detta beror i huvudsak på att man avbryter utbildning, eftersom bara ungefär en procent av de unga påbörjar inte i något skede utbildning på andra stadiet. Enligt Statistikcentralens rapport är de som nöjer sig med enbart grundskola oftare män än kvinnor, unga med invandrarbakgrund samt unga som klarat sig dåligt i grundskolan. (Työn murros ja elinikäinen oppiminen, Elinikäisen oppimisen kehittämistarpeita selvittävän työryhmän raportti, Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2018:8 <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160556/okm08.pdf?sequence=1&isAllowed=y>)

Enligt Statistikcentralens utbildningsstatistik var det något flera som avbröt examensinriktad utbildning läsåret 2017—2018 jämfört med föregående läsår. Inom gymnasieutbildningen för unga var andel som avbröt 3,2 procent och inom yrkesutbildningen för unga 8,7 procent. Kvinnorna (2,9 %) avbröt gymnasieutbildning något mera sällan än männen (3,6 %), men inom yrkesutbildningen avbröt kvinnorna och männen studierna lika ofta. Inom yrkesutbildningen för unga var avbrott vanligast inom det naturvetenskapliga området (20,6 procent) och IKT-området (13,9 procent), samt ovanligast inom utbildningsområdet för handel, administration och juridik (9,2 procent).

Genomströmningsgraden berättar hur många procent av dem som inlett utbildningen som har avlagt examen inom ramen för den granskade studietiden. I genomströmningen ingår också de som avbrutit utbildningen. Något under 90 procent av dem som påbörjat gymnasieutbildning klarar av gymnasieutbildningen och avlägger studentexamen under en granskningstid på fem år från det att studierna inleddes. Inom den målsatta tiden tre år avlägger cirka 70 procent studentexamen. En något högre andel kvinnor än män klarar av gymnasieutbildningen. Av dem som börjar studera för yrkesinriktad grundexamen avlägger något under 70 procent examen inom tre år och cirka 80 procent inom fem år från det att studierna påbörjades.

Sammanlagt		Examen i det ursprungliga examensslaget	Examen i ett annat examensslag	Studerar i det ursprungliga examensslaget	Studerar i ett annat examensslag	Ingen examen, studerar inte, sysselsatt	Ingen examen, studerar inte, ej sysselsatt
3 år %	31 824	23 004 72,3 %	99 0,3 %	6 024 18,9 %	0 0,0 %	591 1,9 %	2 109 6,6 %
4 år %		28 269 88,8 %	687 2,2 %	1 224 3,8 %	912 2,9 %	228 0,7 %	507 1,6 %
5 år %		28 644 90,0 %	1 029 3,2 %	393 1,2 %	750 2,4 %	381 1,2 %	627 2,0 %

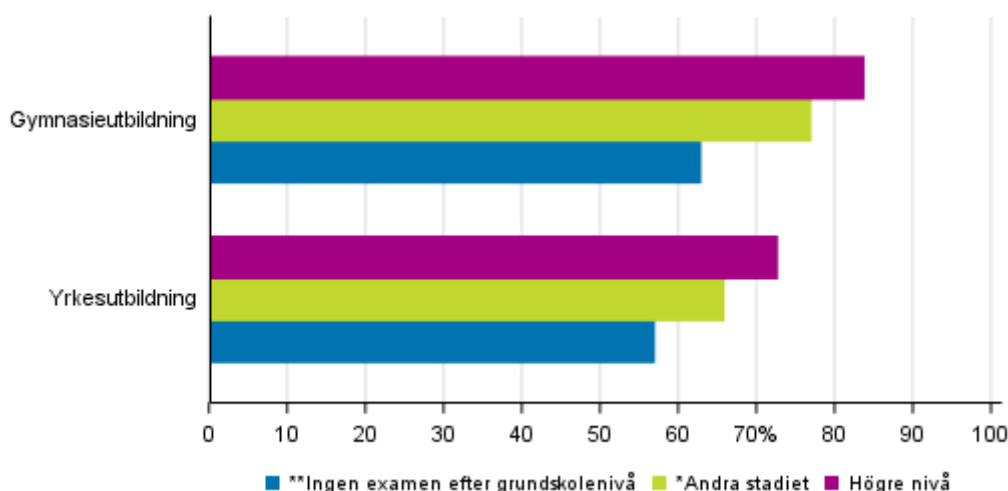
Läroplanen för unga som påbörjat gymnasieutbildningen läsåret 2012/2014, studieförlopp (Vipunen)

RP 173/2020 rd

Åldersgrupp 15-19-åriga		Examen i det ursprungliga examensslaget			Examen i ett annat examensslag			Studerar i det ursprungliga examensslaget			Studerar i ett annat examensslag			Ingen examen, studerar inte, sysselsatt			Ingen examen, studerar inte, ej sysselsatt		
Begynnelseår	Antalet	3 år.	4 år.	5 år.	3 år.	4 år.	5 år.	3 år.	4 år.	5 år.	3 år.	4 år.	5 år.	3 år.	4 år.	5 år.	3 år.	4 år.	5 år.
2004	30 843	59,3 %	70,0 %	73,3 %	0,7 %	0,9 %	1,2 %	27,1 %	11,7 %	5,9 %	1,7 %	1,5 %	1,4 %	5,2 %	9,5 %	12,5 %	6,0 %	6,4 %	5,7 %
2005	30 960	59,2 %	70,2 %	73,8 %	0,7 %	1,0 %	1,3 %	27,1 %	11,6 %	6,6 %	1,7 %	1,6 %	1,5 %	5,5 %	9,3 %	10,8 %	5,7 %	6,3 %	5,9 %
2006	32 445	60,7 %	71,9 %	75,5 %	0,7 %	1,0 %	1,3 %	26,2 %	11,8 %	6,6 %	1,7 %	1,6 %	1,4 %	5,4 %	7,4 %	9,4 %	5,4 %	6,3 %	5,8 %
2007	33 063	60,5 %	72,2 %	75,8 %	0,8 %	1,0 %	1,3 %	27,1 %	12,0 %	6,6 %	1,6 %	1,5 %	1,4 %	4,1 %	6,8 %	9,0 %	5,9 %	6,6 %	5,9 %
2008	33 717	61,1 %	73,0 %	76,4 %	0,7 %	1,0 %	1,3 %	27,2 %	11,6 %	6,7 %	1,7 %	1,5 %	1,5 %	3,5 %	6,4 %	8,2 %	5,9 %	6,6 %	5,9 %
2009	33 888	61,0 %	72,8 %	76,5 %	0,8 %	1,2 %	1,5 %	26,4 %	11,7 %	8,6 %	1,8 %	1,6 %	1,5 %	4,0 %	6,4 %	6,6 %	6,1 %	6,3 %	5,2 %
2010	32 922	62,2 %	74,2 %	78,4 %	0,8 %	1,1 %	1,5 %	26,2 %	13,7 %	8,3 %	1,8 %	1,7 %	1,1 %	3,4 %	4,4 %	5,7 %	5,6 %	5,0 %	5,0 %
2011	32 781	63,5 %	75,7 %	79,3 %	0,8 %	1,1 %	1,5 %	27,7 %	13,2 %	8,4 %	1,5 %	1,0 %	1,2 %	2,5 %	4,0 %	4,6 %	4,1 %	5,0 %	4,9 %
2012*																			
2013	29 484	67,1 %	76,8 %	0,0 %	0,8 %	1,2 %	0,0 %	25,0 %	13,0 %	0,0 %	1,4 %	1,3 %	0,0 %	1,8 %	2,9 %	0,0 %	4,0 %	4,8 %	0,0 %
2014	28 818	66,3 %	0,0 %	0,0 %	0,7 %	0,0 %	0,0 %	25,8 %	0,0 %	0,0 %	1,4 %	0,0 %	0,0 %	1,8 %	0,0 %	0,0 %	4,0 %	0,0 %	0,0 %

Yrkesutbildning, studieförlopp (Vipunen)

Enligt Statistikcentralens utbildningsstatistik klarade barn till högutbildade föräldrar av gymnasieutbildningen och yrkesutbildningen snabbare än studerande vilkas föräldrar hade avlagt examen på andra stadiet eller hade examen på grundskolestadiet. Hög utbildning hos föräldrarna förbättrade sannolikheten för både flickor och pojkar att klara av utbildningen inom Statistikcentralens beräkningstid på tre och ett halvt år. Humankapital som man ärvt hemifrån påverkade starkare pojkarnas möjlighet att klara av utbildningen.

Genomströmningsgraden i gymnasie- och yrkesutbildningen enligt föräldrarnas utbildningsbakgrund 2017 (Statistikcentralen)

Studerande med finländsk bakgrund klarade av gymnasieutbildningen och yrkesutbildningen snabbare än dem med utländsk bakgrund. Av de studerande med finländsk bakgrund klarade 81,5 procent av gymnasieutbildningen på tre och ett halvt år, medan genomströmningsgraden var 66 procent för dem med utländsk bakgrund.

Flera olika faktorer bidrar till att man avbryter yrkesstudierna. I bakgrunden kan finnas till exempel misslyckat val av studieområde, bristfällig studiehandledning, bristande studiefärdigheter, hälsoskäl, svårigheter i det personliga livet, motivationsproblem, brist på lämpliga utbildningsmöjligheter, dåliga sysselsättningsutsikter i branschen eller övergång till arbetslivet under studierna. Den vanligaste orsaken som de unga uppger är fel branschval, det vill säga studierna motsvarade inte den ungas förhandsuppfattningar. En majoritet av de unga som avbröt studierna upplevde också att saker utanför skolan bidragit till avbrottet åtminstone i någon mån. Till avbrottet bidrog dessutom synnerligen eller ganska mycket bristfälligt stöd i studierna (14 %), penningbrist (10 %), relationerna mellan elever och lärare (9 %) och lång skolresa (7 %). Hos dem som avbröt yrkesutbildningen var orsakerna koncentrerade till dålig studieframgång, motivation, hälsa och avsaknad av stöd. Av dem som besvarade ungdomsbarometern upplevde 17 procent att de varit tvungna att gallra bland studiealternativen på grund av penningbrist, 14 procent att välja utbildningsplats på ekonomiska grunder och 11 procent att senarelägga examen. Särskilt de som helt saknade utbildning beskrev ofta sin penningssituation som svag. (Elina Pekkarinen & Sami Myllyniemi (red.): Opin polut ja pientareet, Nuorisobarometri 2017, https://tie-toanuorista.fi/wp-content/uploads/2018/03/Nuorisobarometri_2017_WEB.pdf)

Skilnaderna i avbrott mellan olika utbildningsområden hänför sig till sysselsättningsutsikterna, men också till hur attraktiva arbetsuppgifterna i branschen är samt å andra sidan till de studerandes egna möjligheter och kunskapsunderlag att träffa rätt val på den grundläggande utbildningens sista klass. Också bland de studerande som börjat studera inom önskat utbildningsområde finns det sådana som avbryter studierna, och då spelar den studiehandledning och det stöd för utbildningsvalet som den grundläggande utbildningen erbjuder en viktig roll. Den regionala variationen i avbrutna studier påverkas av bland annat näringsstrukturen och de ungas sysselsättningsmöjligheter i området, där skillnaderna kan vara stora.

I en webbenkät som genomfördes bland unga i mars-april 2020 efterfrågades också avbruten utbildning. Av dem som svarade hade 29 procent avbrutit eller haft för avsikt att avbryta de studier som de påbörjat. Den främsta orsaken till avbrytandet eller avsikterna var att studierna eller det framtida området inte upplevdes som ens eget eller tillräckligt intressant. Av alla som svarade uppgav fem procent att orsaken till ett planerat avbrytande var önskan om att övergå till arbetslivet och tre procent den ekonomiska situationen. Av alla som svarade hade 18 procent velat ha handledning och råd i situationen för att hitta sin egen väg och åtta procent enklare möjlighet att byta mellan gymnasiet och yrkesutbildning även mitt under läsåret.

På 2010-talet har det vidtagits flera omfattande åtgärder för att minska antalet som avbryter sin utbildning och för att höja de ungas utbildningsnivå och sysselsättningen bland unga i Finland. Genom den ungdomsgaranti som infördes i Finland i början av 2013 försökte man garantera varje ung person under 25 år och varje nyutexaminerad under 30 år en arbets-, arbetsprövnings-, studie-, verkstads- eller rehabiliteringsplats senast inom tre månader efter att han eller hon blivit arbetslös. Den utbildningsgaranti som ingick i ungdomsgarantin innebar åter att varje person som gick ut grundskolan garanterades en utbildningsplats i gymnasiet, en yrkesläroanstalt, läroavtalsutbildning, verkstad, rehabilitering eller på något annat sätt. Som stöd för ungdomsgarantin lanserades ett kompetensprogram för unga vuxna, som erbjöd unga under 30 år som saknade utbildning möjlighet att avlägga yrkesinriktad examen eller en del av den. Kompetensprogrammet för unga vuxna genomfördes 2013–2018 som en del av ungdomsgarantin med finansiering från undervisnings- och kulturministeriet. Ungdomsgarantin upplevdes som viktig också på andra håll i Europa, eftersom EU:s arbetsministrar godkände den 28 februari 2013 en rekommendation om ungdomsgaranti för hela unionen. Rekommendationen förutsatte att medlemsländerna skulle garantera alla unga under 25 år en högklassig arbets-, vidareutbildnings-, läroavtalsutbildnings- eller praktikplats inom fyra månader efter de gått ut skolan och blivit arbetslösa.

Även programmet för att effektivisera genomströmningen inom yrkesutbildning var en del av utbildningsgarantin. Inom ramen för programmet riktades under 2011—2014 sammanlagt 16 miljoner euro i startbidrag till yrkesutbildningsanordnare. I programmets slutskede omfattade det 25 projekt och 55 yrkesutbildningsanordnare. Effektiviseringsprogrammet pågick till utgången av 2015. Enligt projektets utvärderingsrapport föreföll det som att avbrotten minskade något i början för att sedan öka på nytt. Någon klar sjunkande trend kunde inte märkas under programperioden. Enligt de senaste uppgifter hade i medeltal 8,5 procent av de studerande i projektläroanstalterna avbrutit studierna, och målet sju procent nåddes inte. Uppföljningarna visade att vissa strukturella problem med avbrytande och genomströmning var nästan oförändrade. Trots att till exempel vissa utbildningsanordnare hade lyckats minska avbrytandet systematiskt, var skillnaderna mellan anordnare, utbildningsområdena och examina fortfarande stora. Den vanligaste orsaken till att målen inte nåddes var de ungas ökande livskompetensproblem och det utmanande studerandematerialet. På vissa utbildningsområden berodde problemen på faktorer i anslutning till efterfrågan och utbud på utbildning. Olika orsaker som inverkar negativt på en effektiv projektverksamhet kopplades också till läroanstaltens organisation och verksamhet. Problemen var på det hela taget mycket heterogena och delvis lokala, vilket avspeglar de stora branschvisa och regionala variationerna i avbrytande och genomströmning.

Det senaste projektet för att förebygga avbrytande och främja genomströmning har varit Zoomi – främjande av smidiga övergångar, som samordnas av Utbildningsstyrelsen och Kultur- och idrottsförbundet för yrkesutbildningen i Finland, SAKU rf under tiden 1.8.2015—30.4.2019 och 1.5.2019—31.12.2021. Inom Zoomi-projektet utvecklas övergripande service- och verksamhetsmodeller som säkerställer de studerandes utbildningsväg och gör den smidigare och som kan spridas och tas i bruk i hela landet. Genom utvecklingsarbetet främjas de studerandes övergångar under utbildningsvägen i övergångsskedet mellan den grundläggande utbildningen och andra stadiet, övergångar under yrkesutbildningen samt smidig övergång till arbetslivet eller fortsatta studier för studerande i utexamineringskedet.

I den första kvalitativa utredningen om Zoomi-projektet konstaterades att de utbildningsanordnare som effektivt främjat genomströmningen i utbildningen och förebyggt avbrytande hade lyckats minska avbrytandegraden till cirka 5 procent. Mängden resurser och stöd som riktats till utbildningsområdet syntes i avbrytandesiffrorna. I den kvalitativa utredning som Zoomi-lät göra konstaterades att studievälmåendet och delaktigheten bör utvecklas på alla nivåer inom organisationen. Särskild uppmärksamhet bör fästas vid den studerandes studieengagemang. Undervisningspersonalens kompetens när det gäller handledning och särskilt stöd bör utvecklas kontinuerligt, liksom metoderna att beakta dem som behöver stöd i undervisningen. Det sågs också som viktigt att utveckla den kontinuerliga ansökan och de individuella utbildningsvägarna. (<https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/siirtymien-vaikutus-koulutuspolun-eheyteen>)

2.7 Studiehandledning och övergångar

2.7.1 Elevhandling och handledning till fortsatta studier inom den grundläggande utbildningen

Enligt 11 § 3 mom. i lagen om grundläggande utbildning ska eleverna få elevhandledning. Enligt lagens 30 § har den som deltar i utbildning under arbetsdagarna rätt att få undervisning enligt läroplanen, elevhandledning och tillräckligt stöd för inläring och skolgång genast när behov uppstår. Enligt förordningen om timfördelning i den grundläggande utbildningen (422/2012) ska det på årskurserna 7—9 ordnas minst två årsveckotimmar elevhandledning. Utbildningsstyrelsen fastställer målen för och det centrala innehållet i elevhandledningen i de riksomfattande grunderna för läroplanen. Det finns ett särskilt antal timmar reserverat för elevhandledning, men den ska också ordnas som daglig handledning enligt behov. Alla elever ska vid

behov utöver timmarna för elevhandledning få rådgivning och handledning personligen eller i smågrupper. På årskurserna 7—9 bär studiehandledaren huvudansvaret för elevhandledningen.

Elevhandledningens uppdrag är bland annat att öka elevernas beredskap att klara sig i föränderliga livssituationer och i övergångsskedet i studier och yrkeskarriär. Varje skola utarbetar en handledningsplan som styr verksamheten, där man beskriver strukturen, verksamhetssätten, arbets- och ansvarsfördelningen inom elevhandledningen samt de yrkesövergripande nätverk som behövs för att uppnå målen för elevhandledningen. I planen ska även samarbetet mellan hem och skola gällande handledning, likaså skolans samarbete med arbetslivet och arrangemang i anslutning till praktisk arbetslivsorientering. I de kvalitetskriterier för den grundläggande utbildningen som undervisnings- och kulturministeriet godkände 2012 rekommenderas utbildningsanordnarna att skolan har tillgång till tillräckliga personalresurser för elevhandledning så att det rekommenderade maximala elevantalet per studiehandledare på den grundläggande utbildningens högre klasser är 250.

I grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen sätts om mål för elevhandledningen att främja elevernas fostran och utveckling så att de kan vidareutveckla sina studievanor och sina sociala färdigheter och tillägna sig kunskaper och färdigheter som behövs i livet. Elevhandledningen ska stödja eleverna att fatta beslut och att göra val gällande vardagslivet, studierna, fortsatta studier och framtiden utgående från sina egna förutsättningar, sina värderingar, sitt utgångsläge och sina intressen. Med hjälp av elevhandledningen lär sig eleverna att bli medvetna om sina möjligheter att påverka planeringen och besluten i sitt eget liv. Eleverna ska uppmuntras att fundera över och ifrågasätta sina förhandsuppfattningar om utbildning och yrken och att göra sina val utan könsbundna rollmodeller. Eleverna ska bekanta sig med arbetslivet samt få erfarenheter av att arbeta. Handledningsverksamheten ska bilda en sammanhängande helhet som fortgår under hela den grundläggande utbildningen och vidare under studierna efter den grundläggande utbildningen.

I enlighet med grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen beslutar och beskriver utbildningsanordnaren hur elevhandledningen ordnas i den elevhandledningsplan som utgör bilaga till läroplanen. I skolans handledningsplan beskrivs strukturen, verksamhetssätten, arbets- och ansvarsfördelningen inom elevhandledningen samt de yrkesövergripande nätverk som behövs för att uppnå målen för elevhandledningen. I planen ska även samarbetet mellan hem och skola gällande handledning beskrivas, likaså skolans samarbete med arbetslivet och arrangemang i anslutning till praktisk arbetslivsorientering. Det är viktigt att systematiskt utvärdera hur målen i handledningsplanen nås. För att elevernas studier ska fortlöpa smidigt vid etappmålen inom den grundläggande utbildningen och vid övergången till fortsatta studier är det viktigt med samarbete mellan lärarna och studiehandledarna och att man vid behov samarbetar med andra yrkeskategorier. Lärarna ska i sitt arbete använda aktuell information om fortsatta studier, arbetsliv och arbetsuppgifter samt förändringar i dessa.

En anordnare av grundläggande utbildning ska i sina handledningsplaner förbereda sig på att säkerställa att de elever får handledning som ännu inte har fått avgångsbetyg den grundläggande utbildningen eller en studieplats i den gemensamma antagningen. Handledningen genomförs i enlighet med det konstaterade behovet på det sätt som överenskommits med arbetsgivaren även efter att läsårets skolarbete avslutats. Dessutom kan det hända att vissa elever får sitt avgångsbetyg först på hösten, varför handledningen i anslutning till fortsatta studier skjuts fram till hösten. De som har tjänst som elevhandledare är i skyldiga att arbeta i medeltal 30—50 timmar under sommarmånaderna. Numera används arbetstiden i huvudsak till arbete i anslutning till den gemensamma antagningen, i första hand till att handleda de studerande som inte ha fått en studieplats i den gemensamma antagningen. Arbetet infaller i praktiken mellan mitten av juni och midsommar.

I de kriterier för god handledning som Utbildningsstyrelsen godkände 2014 sätts som mål för den grundläggande utbildningen, gymnasieutbildningen och yrkesutbildningen att säkerställa att barn och unga har tillgång till högklassig handledning oberoende av boningsort och levnadsförhållanden. Enligt kriterierna är god handledningen en kontinuerlig, interaktiv och målinriktad verksamhet som stöder elevens och den studerandes lärande, växande och utveckling. I god handledning framhävs tillräcklig och mångsidig handledning, att stöda aktivitet, delaktighet och ansvarsfullhet, att handledningen är en gemensam uppgift, kompetent och yrkeskunnig personal, att främja jämställdhet och likabehandling, handledningsplan, övergångsskeden i utbildningen samt handledning som stöd för beslut gällande utbildning och karriärval, arbetslivsfärdigheter och praktisk arbetslivsorientering samt information om handledningstjänster.

Enligt det Nationella centret för utbildningsutvärdering NCUs utvärderingsresultat (2020) är tillgången till handledning i anslutning till fortsatta studier och karriärval och dess tillgänglighet i huvudsak på god nivå i olika områden, bland olika stora utbildningsanordnare och för olika språkgrupper. Den personliga handledningen är i regel bra. Utmaningar finns när det gäller resurser för handledning för elever som behöver intensifierat och särskilt stöd samt handledning för elever med främmande språk som modersmål. Större möjligheter till personlig handledning efterlyses särskilt när valen medför utmaningar. Sju procent av de studerande som intervjuades i NCUs material ansåg att de inte hade fått behövlig handledning. Utrymme för förbättringar finns också när det gäller att utnyttja möjligheter till handledning i grupp, kamratstöd samt digitalisering. I studiehandledningen under den grundläggande utbildningen lyckas den handledning som gäller gymnasieutbildningen och yrkesutbildningen bra, däremot finns det mindre information om utbildningar i övergångsskedet samt studier inom fritt bildningsarbete. Av de utbildningsanordnare som besvarade NCUs utvärdering hade 37 procent färre än 100 elever per studiehandledare, hos 34 procent var elevantalet 100–200 och hos 29 procent över 200. Antalsmässigt hade 28 anordnare över 250 elever per handledare, det vill säga cirka 25 procent av dem som svarade uppfyller inte kvalitetskriteriets rekommendation.

Jahnukainen, Kalalahti och Kivirauma (2019) har utvärderat handledningen under den grundläggande utbildning i sin undersökning om unga med invandrarbakgrund och utbildning. Enligt iakttagelser står invandrarungdomars underprestation inom det finländska utbildningssystemet i strid med deras höga studiemotivation och positiva inställning till skolan, och utbildningssystemet förmår inte stödja de högt satta utbildningsmålen tillräckligt. Språksvårigheter kan göra det svårt att upptäcka studiesvårigheter och identifiera de ungas styrkor. Studier i övergångsskedet och stark personlig handledning under dem skulle vara till nytta särskilt för dem som funderar speciellt mycket på sina fortsatta studier.

Undervisnings- och kulturministeriet har lanserat programmet Utbildning för alla, som förbättrar den grundläggande utbildningens kvalitet och jämlikhet. I programmet Utbildning för alla genomförs åtgärder för att utveckla elevhandledningen och särskilt metoderna för elevhandledning åren 2020–2022.

2.7.2 Studiehandledning och annan handledning i gymnasieutbildningen

Enligt 25 § i gymnasielagen har en studerande som genomgår gymnasieutbildningens lärokurs rätt att regelbundet få förutom sådan studiehandledning som avses i 11 § 1 mom. även personlig handledning enligt sina behov och annan handledning som anknyter till studierna och ansökan till fortsatta studier. En studerande vars studierätt för att genomgå gymnasieutbildningens lärokurs håller på att upphöra eller som har meddelat om sin avgång, har rätt att få handledning för ansökan till andra studier. Bestämmelsen tryggar att studerande som avbryter sina gymnasiestudier hänvisas till andra studier och minskar eventuella risker för marginalisering.

I gymnasielagen föreskrivs också om skyldighet att i efterhand handleda den som avlagt examen. Den som har slutfört gymnasieutbildningens lärokurs och som inte har fått en plats för fortsatta studier i examensinriktad utbildning har rätt att få handledning som anknyter till ansökan till studier och karriärplanering under det år som följer på året då lärokursen slutfördes. För handledningen ansvarar den utbildningsanordnare i vars läroanstalt lärokursen slutfördes.

I 26 § i gymnasielagen sägs att för att stödja gymnasiestudiernas framskridande och övergången till fortsatta studier och arbetslivet utarbetar en studerande som genomgår gymnasieutbildningens lärokurs en individuell studieplan som innehåller en studieplan, en plan för studentexamen och en plan för fortsatta studier och karriären. Målet är att den studerande planerar sina gymnasiestudier och träffar sina val så att han eller hon har djupare kunskaper om utbildningsalternativ och arbetsliv än tidigare samt beredskap att söka till fortsatta studier direkt efter gymnasiestudierna.

Enligt 3 § i statsrådets förordning om gymnasieutbildning (810/2018) ska utbildningen orientera, engagera och skapa förutsättningar för kontinuerligt lärande och förbättra den studerandes förmåga att hantera framtiden och göra beslut som gäller den samt förbättra förmågan att planera karriären och livet. Utbildningen utvecklar den studerandes färdigheter att bedöma och förnya sitt kunnande och att identifiera sina styrkor och utvecklingsbehov. På så vis kan den studerande kan utnyttja den studiehandledning och övriga handledning som han eller hon har fått och tar allsidigt del av alternativen för fortsatta studier samt kan under gymnasiestudierna utarbeta en ändamålsenlig plan för fortsatta studier och karriären.

En gymnasiestuderande ska för närvarande ha studiehandledning i grupp som motsvarar minst två kurser. I och med att de nya läroplanerna införs kommer studiehandledning som läroämne att omfatta fyra studiepoäng i gymnasieutbildningen för unga. Också i utbildning som förbereder för gymnasieutbildning omfattar studiehandledningen fyra studiepoäng. Inom gymnasieutbildningen för vuxna är studiehandledning inte ett obligatoriskt läroämne för den studerande.

2.7.3 Studiehandledning och annan handledning i yrkesutbildningen

Enligt 61 § 2 mom. i lagen om yrkesutbildning har en studerande rätt att få personlig och annan behövlig studiehandledning. Studiehandledningen stödjer den studerande i utvecklandet av studie- och arbetslivsfärdigheter, val under studierna, till exempel valet av examensdelar enligt de egna målsättningarna samt vid övergången till fortsatta studier och arbetslivet eller framskridande i yrkeskarriären. I den personliga utvecklingsplan för kunnandet som utarbetas för den studerande där överenskomna saker i anslutning till handledningen och stödet skrivs in. Förutom studiehandledare ger även grupphandledare och lärare studiehandledning. Handledning ges både individuellt och i grupp.

Enligt 2 § i statsrådets förordning om yrkesutbildning (673/2017) är färdigheter i studie- och karriärplanering ett delområde av en gemensam examensdel. I grunderna för yrkesinriktade grundexamina är omfattningen av de obligatoriska målen för kunnandet för delområdet studie- och karriärplanering 1 kompetenspoäng. Delområdets mål är att den studerande kan identifiera sina intresseområden, möjligheter och behov av stöd samt göra val som gäller den egna examen och karriären. Dessutom är målet att den studerande under avläggandet av examen kan skaffa information om olika möjligheter till vidareutbildning och om utbildningsutbudet och förbereda sig för att söka arbete och presentera sitt kunnande.

I 42 § i lagen om yrkesutbildning föreskrivs om handledningsskyldighet i samband med ansökan. Enligt bestämmelsen ska utbildningsanordnaren vid kontinuerlig ansökan tillsammans med den sökande utreda vilken examen, examensdel eller utbildning som är lämplig för honom eller

henne, samt vid behov hänvisa en sökande att söka sig till en annan utbildningsanordnares utbildning eller vid behov till någon annan lämplig tjänst. I 42 § föreskrivs också om handledningsskyldighet i samband med avbrytande. Utbildningsanordnaren ska tillsammans med den studerande utreda vilken examen eller utbildning som är lämpligare för honom eller henne och vid behov hänvisa den studerande att söka till en annan utbildningsanordnares utbildning eller till någon annan lämplig tjänst, om någon som har blivit antagen som studerande av grundad anledning vill byta examen eller utbildning eller om den studerande utan godtagbar orsak ämnar avbryta en utbildning som han eller hon inlett.

I 42 § 3 mom. i lagen om yrkesutbildning föreskrivs om särskild handledningsskyldighet för utbildningsanordnaren, om någon som har blivit antagen som studerande av grundad anledning vill byta examen eller utbildning eller om den studerande utan godtagbar orsak ämnar avbryta en utbildning som han eller hon inlett. Utbildningsanordnaren ska då tillsammans med den studerande utreda vilken examen eller utbildning som är lämpligare för honom eller henne och vid behov hänvisa den studerande att söka till en annan utbildningsanordnares utbildning eller till någon annan lämplig tjänst.

Enligt 9 § i förordningen om yrkesutbildning ska i den studerandes personliga utvecklingsplan för kunnandet föras in bland annat den studerandes karriärplan. Den studerandes fortsatta planer diskuteras och den studerande handleds i samband med den karriärhandledning som ingår i planen från det att studierna börjar. I slutskedet av studierna går man igenom den studerande fortsatta planer efter avlagd examen och hänvisar vid behov studerande till samtal med studiehandledaren. Den studerande karriärhandleds alltså på ett föregripande sätt under hela studietiden och effektiviserat i studiernas slutskede. Många utbildningsanordnare riktar skraddarsydd handledning till de studerande som i studiernas slutskede inte har en klar bild av vad de ska göra efter examen. Med hjälp av den föregripande handledningen och den skraddarsydda handledningen i slutskedet vill man minska behovet av fortsatt handledning efter avlagd examen. De studerande som utexamineras får stöd för självhandledning, men samtidigt informeras de om tillbudsstående handledningstjänster. Om man bedömer att en studerande inte förmår övergå självständigt till arbetsmarknaden eller fortsatta studier, försöker man ordna stödd övergång till arbets- och näringscentralens eller Navigatorernas tjänster.

Handledning efter avlagd examen är beroende av utbildningsanordnarens egen prövning, eftersom lagstiftningen om yrkesutbildning inte förpliktar till handledning i efterhand. Enligt Utbildningsstyrelsens utredning stöder sig yrkesutbildningsanordnarna i hög grad på utomstående samarbetspartner vid handledning efter avlagd examen. De som avlagt examen hänvisas att kontakta till exempel arbets- och näringsstjänster, Navigatorerna eller andra aktörer som tillhandahåller handledningstjänster. Möjligheterna för dem som avlagt examen att få fortsatt handledning grundar sig dessutom i stor utsträckning på den studerandes egen aktivitet. Om den studerande själv begär handledning erbjuds fortsatt handledning eller så hänvisas han eller hon till andra handledningstjänster. En del av yrkesutbildningsanordnarna har enhetliga rutiner för fortsatt handledning eller så håller de på att utveckla en modell för fortsatt handledning för dem som avlagt examen, men en del erbjuder ingen fortsatt handledning alls eller bara slumpmässigt i form av studiehandledarens självständiga arbete. Möjligheterna för dem som avlagt yrkesinriktad examen att få fortsatt handledning varierar alltså mycket beroende på utbildningsanordnare och försätter dem som avlagt examen i ojämlik ställning.

2.7.4 Handledningens tillräcklighet

Enligt det Nationella centret för utbildningsutvärdering NCUs utvärderingsresultat (2020) är tillgången till handledning och handledningens tillgänglighet i huvudsak på en god nivå i början av studierna i gymnasieutbildningen och yrkesutbildningen. De studerande hade fått tillräckligt

med information om studiernas mål och innehåll. I gymnasieutbildningen ligger ansvaret för handledning i början av studierna hos studiehandledare, medan det i yrkesutbildningar ligger hos grupphandledare. Anordnarna av gymnasieutbildning bedömde att resurserna för handledning i början av studierna var något mer tillräckliga än anordnarna av yrkesutbildning. Ju större antal studerande anordnarna av gymnasieutbildning och yrkesutbildning har, desto sämre bedömer de att resurserna räcker till. Antalet studerande per studiehandledare var mycket stort i vissa läroanstalter, i gymnasierna som mest 450 och i yrkesutbildningen rentav 1 000 studerande per studiehandledare. Merparten av utbildningsanordnarna hade utarbetat en handledningsplan, där man hade angett bland annat målen, genomförandet och ansvarsfördelningarna i fråga om handledningen. En del anordnare saknade ändå en plan.

Enligt både anordnarna och de studerande var möjligheten att få personlig handledning bra, men det fanns utrymmen för utveckling i fråga om handledning som utnyttjar digitala tjänster och kamrattstöd. Anordnarna bedömde att de också stöder handledningen av de studerandes karriärplaneringsfärdigheter på ett bra sätt, och även de studerande upplevde att stödet i detta avseende var bra. Både utbildningsanordnarna och de studerande bedömde att man lyckas bra med att beakta de studerandes individuella behov i huvudsak i början av studierna. Enligt utbildningsanordnarnas svar var deras läroanstalter bra på att utarbeta en individuell studieplan eller personlig utvecklingsplan för kunnandet för de studerande i början av studierna, i yrkesutbildningen något bättre (medeltal 4,6) än i gymnasieutbildningen (medeltal 4,2). Då de studerande tillfrågades om samma sak uppgav 88 procent av dem som studerande i yrkesutbildning men bara 38 av gymnasieeleverna att en personlig plan utarbetats för dem.

I NCUs utvärderingsrapport konstateras att var tredje studerande som börjat på andra stadiet hade haft problem med studierna. Största delen av dem hade fått hjälp. Man fick bättre stöd för inlärningsfärdigheter i yrkesutbildningen, medan stödet i anslutning till inlärnings- och studie-färdigheter var bättre i gymnasieutbildningen. Stödet för att stärka de studerandes inlärnings- och studiefärdigheter samt vid inlärningsfärdigheter varierade enligt område och anordnarens storlek. Anordnarna av gymnasieutbildning bedömde att studerande som löper risk att avbryta studierna beaktades något bättre än anordnarna av yrkesutbildning. Erfarenheterna från grundskolan avspeglades i engagemanget i studierna på andra stadiet och hur man kom i gång med studierna. Exempelvis gymnasiestuderande som upplevt stora eller mycket stora svårigheter i grundskolan upplevde att de kommit i gång sämre och var mindre engagerade i studierna än de som inte hade några efterfarenheter av inlärningsfärdigheter. Också studerande som varit mobbade under hela grundskoletiden upplevde att deras sociala engagemang i de nuvarande studierna var sämre än de som inte hade mobbats.

Utvärderingsrapporten lyfter också fram viktiga punkter där studiehandledningen kan utvecklas. Studerande inom såväl gymnasieutbildningen som yrkesutbildningen efterlyser mera och individuella handledning. Anordnarna av gymnasieutbildning ansåg att det viktigaste är mera tid och resurser samt att identifiera de studerandes stödbehov. Anordnarna av yrkesutbildning lyfte fram handledningen av studerande som kommer via kontinuerlig ansökan. Även utarbetandet av den personliga utvecklingsplanen för kunnandet borde utvecklas i en smidigare riktning.

I en utredning från Utbildningsstyrelsen behandlades verksamhetsprocesserna och modellerna i övergångsskedet till yrkesutbildning på andra stadiet. Enligt utredningen bedömde anordnarna av utbildning på andra stadiet att samarbetet med den grundläggande utbildningen löpte smidigt. En viktig faktor som garanterade lyckat samarbete i övergångsskedet var de studerandes möjlighet att bekanta sig med yrkesutbildningsområdena, så att den sökande har möjlighet att få information om olika utbildningsalternativ och hänvisas att söka sig till den område och den

utbildning som passar honom eller henne bäst. (Sujuvuutta siirtymiin, Opetushallituksen raportti ja selvitykset 2017:1)

En annan viktig samarbetsform enligt rapporten hänförde sig till överföring av uppgifter om elever som har för avsikt att börja studera i yrkesutbildning på andra stadiet. Trots att det enligt utredningen anses vara ytterst viktigt att förebygga utslagning, har utbildningsanordnarna inga system som skulle möjliggöra systematisk uppföljning av dem som faller emellan eller hör till en riskgrupp. Å andra sidan är inte heller grundskolorna förpliktade att följa hur eleverna placerar sig efter den grundläggande utbildningen. Endast i ungdomslagen (1285/2016) föreskrivs det indirekt om uppföljningsskyldighet för anordnare av grundläggande utbildning, för enligt 11 § i ungdomslagen ska anordnare av grundläggande utbildning för uppsökande ungdomsarbete lämna ut uppgifter om unga som har avslutat sin grundläggande utbildning men inte har placerat sig i utbildning efter den grundläggande utbildningen. I 40 § i lagen om grundläggande utbildning föreskrivs om skyldighet för en anordnare av grundläggande utbildning att lämna uppgifter som är nödvändiga för ordnande av undervisningen eller utbildningen för en elev som är under 18 år till den nya anordnaren av grundläggande utbildning eller utbildning på andra stadiet. Överföringen kan gälla även sekretessbelagda uppgifter och syftet är att ge elevhälso- och undervisningspersonalen så god beredskap som möjligt att fortsätta stödja unga som övergår från högstadiet till andra stadiet i de fortsatta studierna. Utbildningsanordnarna har utvecklat lokala verksamhetsmodeller, nätverkssamarbetsmodeller och försök där unga handleds och stöds i övergången mellan den grundläggande utbildningen och andra stadiet.

2.8 Andra stödåtgärder för studerande och unga

2.8.1 Elevhälsa

Elevhälsan enligt lagen om elev- och studerandehälsovård omfattar elever och studerande i grundläggande utbildning, gymnasieutbildning och utbildning för en yrkesinriktade grundexamen och utbildning som handleder för yrkesutbildning. Elevhälsan omfattar elevhälsa i enlighet med utbildningsanordnarens läroplan och studerandevård, vilka är psykolog- och kuratorstjänster samt skol- och studerandehälsovårdstjänster. Den kommun där läroanstalten är belägen svarar för ordnandet av elevhälsans psykolog- och kuratorstjänster, oberoende av de studerandes hemvist.

Elevhälsan ska främst vara förebyggande elevhälsa med generell inriktning som stöder hela läroanstalten. Inom läroanstalten betyder detta en verksamhetskultur och bland annat generell inriktad verksamhet, samarbete mellan hemmet och läroanstalten samt säkerhetsfrämjande åtgärder. Den studerande har också rätt till individuellt inriktad elevhälsa, som strävar till att främja den studerandes inläring, hälsa, välbefinnande och delaktighet som förebygga uppkomsten av problem. En studerande ska ges möjlighet till ett personligt samtal med elevhälsans psykolog eller kurator senast den sjunde arbetsdagen vid läroanstalten efter det att den studerande har begärt detta. I brådskande fall ska möjlighet till ett samtal ges samma eller nästa arbetsdag.

Elevhälsan genomförs och leds som en funktionell helhet och som undervisningsväsendets samt social- och hälsovårdsväsendets sektorsövergripande systematiska samarbete med de studerande och deras vårdnadshavare samt vid behov med andra samarbetsparter.

Utbildningsanordnaren ansvarar för att elevhälsoplanen enligt läroplanen genomförs. Elevhälsan ska ordnas i samarbete med de olika aktörerna så att elevhälsan bildar en fungerande och

sammanhängande helhet. Utbildningsanordnaren ska informera de studerande och deras vårdnadshavare om den elevhälsa som är tillgänglig samt vid behov handleda de studerande att söka sig till elevhälsan.

Den studerandes egna önskemål och åsikter ska i enlighet med hans eller hennes ålder, utvecklingsnivå och övriga personliga förutsättningar beaktas i åtgärder och avgöranden som gäller honom eller henne. En minderårig får under de förutsättningar som anges i lagen förbjuda att hans eller hennes vårdnadshavare deltar i behandlingen av ett elevhälsoärende som gäller den minderåriga och att sekretessbelagda elevhälsoupplýsningar som gäller honom eller henne lämnas ut till vårdnadshavaren. Vårdnadshavaren har inte rätt att förbjuda en minderårig att anlita elevhälsotjänster.

Beslut om de centrala principerna för samarbetet mellan hemmet och läroanstalten och för elevhälsan och om målen för den elevhälsa som hör till undervisningsväsendet fattas som en del av grunderna för läroplanen eller i någon annan föreskrift i enlighet med det som föreskrivs i 14 § i lagen om grundläggande utbildning, 10 § i gymnasielagen och 99 § 1 mom. i lagen om yrkesutbildning.

Utbildningsanordnaren ska utvärdera genomförandet av och genomslagskraften för elevhälsan och genomföra egenkontroll av den samlade elevhälsan tillsammans med undervisningsväsendet och social- och hälsovårdsväsendet i kommunen. Institutet för hälsa och välfärd svarar för den riksomfattande handledningen och utvecklingen av elevhälsotjänsterna tillsammans med Utbildningsstyrelsen. Regionförvaltningsverken övervakar att utbildningsanordnarna ordnar elevhälsa i enlighet med läroplanen.

2.8.2 Studerandehälsovård

Bestämmelser om skol- och studerandehälsovård finns i hälso- och sjukvårdslagen. Enligt 16 § ska en kommun ordna skolhälsovård för eleverna vid de läroanstalter i kommunen som ger grundläggande utbildning. Enligt 17 § ska den kommunala primärvården ordna studerandehälsovårdstjänster för de studerande vid gymnasier och vid läroanstalter som ger yrkesutbildning i kommunen, oberoende av de studerandes hemvist. Enligt 23 § utfärdas närmare bestämmelser om vilka studerande vid läroanstalter som har rätt till studerandehälsovård genom förordning av statsrådet.

Enligt 3 § i statsrådets förordning om rådgivningsverksamhet, skol- och studerandehälsovård samt förebyggande mun- och tandvård för barn och unga (338/2011) är i 23 § i hälso- och sjukvårdslagen avsedda läroanstalter, för vars studerande kommunen ska ordna studerandehälsovård, bland annat läroanstalter enligt lagen om yrkesutbildning, läroanstalter enligt gymnasielagen och läroanstalter enligt 2 § 3 och 5 mom. i lagen om fritt bildningsarbete, det vill säga folkhögskolor och idrottsutbildningscenter. Enligt förordningen anses såsom studerande vid en läroanstalt en studerande vid en läroanstalt enligt bestämmelsen som studerar i en utbildning som berättigar till studiestöd enligt lagen om studiestöd.

Enligt 17 § i hälso- och sjukvårdslagen hör till studerandehälsovården att främja en sund och trygg studiemiljö på läroanstalten och främja välbefinnandet bland de studerande samt att följa upp detta med tre års mellanrum, att följa och främja de studerandes hälsa, välbefinnande och studieförmåga, vilket omfattar två periodiska hälsoundersökningar för gymnasieelever och studerande i yrkesläroanstalt och hälsoundersökningar för alla studerande efter individuellt behov, hälso- och sjukvårdstjänster inom primärvården, inklusive mentalvårdsarbete och alkohol- och drogarbete, främjande av den sexuella hälsan samt mun- och tandvård, samt att i ett tidigt stadium identifiera den studerandes behov av särskilt stöd och undersökningar och att stödja de

studerande och vid behov hänvisa dem till fortsatta undersökningar eller fortsatt vård samt att ge vård och utlåtanden som krävs för hänvisning till psykoterapi. Till studerandehälsovården hör också hälso- och sjukvården under den tid den studerande deltar i annan utbildning som ordnas på arbetsplatsen än sådan som baserar sig på ett läroavtal samt under arbetspraktik.

Enligt hälso- och sjukvårdslagen ska den kommunala primärvården och Folkpensionsanstalten när de ordnar tjänster inom studerandehälsovården samarbeta med föräldrar och vårdnadshavare till minderåriga studerande, med annan studerandevårds- och undervisningspersonal, med Studenternas hälsovårdsstiftelse och med andra relevanta aktörer. Studerandehälsovården är en del av studerandevården enligt lagen om elev- och studerandevård och 99 § 3 mom. i lagen om yrkesutbildning. Den myndighet som svarar för den kommunala primärvården ska delta i utarbetandet av läroplanen enligt gymnasielagen och det beslutsfattande om hur studerandevården ska ordnas som avses i lagen om yrkesutbildning till den del dessa gäller studerandevården och samarbetet mellan läroanstalten och hemmet.

2.8.3 Uppsökande ungdomsarbete

Bestämmelser om uppsökande ungdomsarbete, dess syften och genomförandet av det i kommunerna finns i ungdomslagen. Syftet med uppsökande ungdomsarbete är att nå unga som är i behov av stöd och att hjälpa dem att anlita sådana tjänster och övrigt stöd som främjar deras utveckling, självständighetsprocess, delaktighet i samhället och övriga livskompetens och som bidrar till deras möjligheter till utbildning och till inträde på arbetsmarknaden. Det uppsökande ungdomsarbetet grundar sig på frivillighet från den ungas sida och samarbete med den unga. Uppsökande ungdomsarbete inleds i första hand utifrån information som den unga själv har gett och utgående från den ungas egen bedömning av sitt stödbehov. Uppsökande ungdomsarbete kan också inledas på basis av information från andra myndigheter.

Det är frivilligt för kommunerna att ordna uppsökande ungdomsarbete. När kommunen ordnar uppsökande ungdomsarbete ska den till ansvarig för verksamheten utse en kommunal tjänsteinnehavare eller en person som står i arbetsavtalsförhållande till kommunen. Den som arbetar inom uppsökande ungdomsarbete ska ha tillräcklig utbildning och erfarenhet av arbete bland unga. Uppsökande ungdomsarbete kan ordnas av en kommun eller av flera kommuner tillsammans. Kommunen kan ordna uppsökande ungdomsarbete också genom att skaffa tjänster hos en sammanslutning som producerar tjänster för unga. I detta fall ansvarar kommunen för att de tjänster som den har skaffat ordnas på det sätt som avses i ungdomslagen. Det uppsökande ungdomsarbetet stöds med statsunderstöd. Statsunderstödet beviljas i form av särskilt understöd för lönekostnaderna för uppsökande ungdomsarbetare.

Uppsökande ungdomsarbete ordnas i 94 procent av kommunerna i Finland. Via regionförvaltningsverken beviljades 2019 sammanlagt 12,5 miljoner i statsunderstöd för uppsökande ungdomsarbete. Uppsökande ungdomsarbete ordnas i 277 kommuner i Fastlandsfinland.

Enligt en enkät bland anordnarna av uppsökande ungdomsarbete som fått statsunderstöd nådde det uppsökande ungdomsarbetet 20 924 unga 2019, av vilka 11 996 var män. De unga är i huvudsak i åldern 16—20 år (53,8 %) och 21—25 år (32,4 %). De unga som nås av uppsökande ungdomsarbete kommer via läroanstalter (31,1 %), social- och hälsovården (13,3 %), ungdomsarbetet (9,1 %), andra myndigheter, såsom arbets- och näringsbyrå, Försvarmakten/uppbåden eller civiltjänstcentralen (13,7 %) eller direkt så de anmäler sig själva (26,0 %). Uppgifter om remitterande aktör saknades för 1 procent.

Det uppsökande ungdomsarbetet hänvisar unga på ett mångsidigt sätt till olika tjänster och åtgärder. Under hänvisningsprocessen stöds den unga med verksamhet som det uppsökande ungdomsarbetet ordnar själv medan den unga väntar på att få komma till andra tjänster. Unga har fått stöd att söka sig till i synnerhet arbetsförvaltningstjänster, till exempel jobbsökning, yrkesvalshandledning och arbetsprövning. Social- och hälsotjänster som de unga behövt är i synnerhet mentalvårdstjänster och tjänster i anslutning till försörjning. De unga har ofta fått stöd att söka en studieplats eller fortsätta sina yrkesinriktade studier.

I 11 § i ungdomslagen föreskrivs om utlämnande av en ung persons identifierings- och kontaktuppgifter för uppsökande ungdomsarbete i de situationer som anges i lagen. Då har den unga inte sökt sig till det uppsökande ungdomsarbetets tjänster eller någon annan myndighets tjänster på eget initiativ eller så har han eller hon avbrutit tjänsten. En ung persons identifierings- och kontaktuppgifter innehåller den unga personens namn, telefonnummer, e-postadress, adress samt vid behov personbeteckning eller någon annan uppgift med vars hjälp det är möjligt att få kontakt med den unga personen. Kontaktuppgifter utlämnas om unga som är under 29 år.

En förutsättning för att lämna ut uppgifter för det uppsökande ungdomsarbetet är den ungas samtycke, om inte något annat föreskrivs i ungdomslagen eller någon annanstans. Den ungas samtycke är utgångspunkt i alla situationer där en myndighet eller någon annan aktör upptäcker att en ung person är i behov av hjälp, men inte förmår nå eller hjälpa den unga med sina egna åtgärder. Den ungas samtycke är alltid det primära alternativet.

I 11 § 2 mom. i ungdomslagen föreskrivs det om situationer där en ung persons identifierings- och kontaktuppgifter får lämnas ut för det uppsökande ungdomsarbetet utan hinder av sekretessbestämmelserna. De myndigheter som nämns i momentet är skyldiga att lämna ut uppgifter om en ung person för det uppsökande ungdomsarbetet för att den unga personen ska kunna nås och stöd sättas in i ett tidigt skede. Syftet med utlämnandet av uppgifter är att garantera den unga möjlighet att utan dröjsmål få hjälp och information om offentliga tjänster som han eller hon kan behöva. Samtliga uppgifter som avses i bestämmelsen utlämnas till den ungas hemkommun, som överlämnar dem till det uppsökande ungdomsarbetet, om sådant ordnas i kommunen. För att känsliga uppgifter ska kunna utlämnas krävs den berördes samtycke.

Utbildningsanordnare ska lämna ut uppgifter om unga som har avslutat sin grundläggande utbildning men inte har placerat sig i utbildning efter den grundläggande utbildningen. Det uppsökande ungdomsarbetet har således oberoende av sekretessbestämmelserna rätt att av utbildningsanordnare som är verksamma på kommunens område få identifierings- och kontaktuppgifter om unga som blivit utan studieplats. Studiehandledaren ska lämna ut uppgifter om unga som gått ut grundskolan till det uppsökande ungdomsarbetet när en ung person inte har fått studieplats i den gemensamma antagningen eller i den därpå följande kompletterande ansökan. Uppgifterna ska också utlämnas om en ung person som gått ut grundskolan inte tar emot sin studieplats eller inleder studierna. För det andra ska utbildningsanordnare lämna ut uppgifter om en ung person som avbryter sina studier i yrkesutbildningen eller gymnasieutbildningen till den ungas hemkommun för det uppsökande ungdomsarbetet.

I 11 § 3 mom. ungdomslagen föreskrivs om situationer där den ungas uppgifter inte behöver lämnas ut för det uppsökande ungdomsarbetet. Om en undervisningsanordnare, en utbildningsanordnare, försvarsmakten eller civiltjänstcentralen med stöd av tillgänglig information och med beaktande av en i 2 mom. avsedd ung persons situation och stödbehov som helhet bedömer att den unge inte är i behov av i 10 § i ungdomslagen avsedda tjänster och övrigt stöd, behöver denna aktör inte lämna ut uppgifter om den unga. Avsikten är att till exempel studiehandledare inom den grundläggande utbildningen preliminärt kan bedöma situationen för unga som blivit utan studieplats och till det uppsökande ungdomsarbetet utlämna uppgifter om endast sådana

unga som studiehandledaren bedömer att behöver stöd och som studiehandledaren inte når eller förmår hjälpa själv. En utbildningsanordnare kan också låta bli att lämna ut uppgifter om en ung person, om den unga utifrån en övergripande bedömning inte förefaller behöva stöd. Den unga har till exempel kunnat få en arbetsplats i stället för studieplats eller så har han eller hon flyttat utomlands för studier eller arbete.

2.8.4 Verkstadsverksamhet för unga

Bestämmelser om verkstadsverksamhet för unga, dess uppgifter och syfte samt om beviljande av statsunderstöd för verkstadsverksamhet för unga finns i ungdomslagen. Närmare bestämmelser om godkännande av verkstadsverksamhet för unga som berättigad till statsunderstöd och beviljande av statsunderstöd för verkstadsverksamhet för unga finns i statsrådets förordning om ungdomsarbete och ungdomspolitik (211/2017).

Verkstadsverksamheten för unga ska med hjälp av träning förbättra den unges färdigheter för att kunna komma in på en utbildning, slutföra en utbildning och komma in på den öppna arbetsmarknaden eller få tillgång till någon annan service som den unge behöver. Verkstadsverksamheten syftar till att förbättra den unges livskompetens och främja hans eller hennes utveckling, självständighetsprocess och delaktighet i samhället.

Verkstadsverksamhet tillhandahålls i över 95 procent av kommunerna i Fastlandsfinland. Verkstadsverksamhet kan ordnas av kommuner, samkommuner, aktiebolag, andelslag, föreningar och stiftelser. År 2019 fanns det sammanlagt 229 verkstäder som fick statsunderstöd, av vilka cirka 67 procent var kommunala organisationer.

Till verkstaden kommer man i regel efter hänvisning från en myndighet eller någon som sköter ett offentligt uppdrag, men en ung person kan också söka sig till verkstaden på eget initiativ. Den remitterande aktören är oftast en arbets- och näringsbyrå, ett servicecenter för arbetskraften, en läroanstalt, socialväsendet eller det uppsökande ungdomsarbetet. Tillsammans med den remitterande aktören görs det upp ett skriftligt avtal om träning för den unga som hänvisats till verkstaden för att man ska kunna följa hur träningen lyckas.

År 2019 har sammanlagt 2 363 unga i åldern 16—18 år fått träning i verkstäder. Av dem har 1 307 slutfört en verkstadsperiod under 2019. Av dessa som slutfört sin verkstadsperiod har 57 procent gått vidare till utbildning, 6 procent till arbetslivet, 16 procent till annan handled service (t.ex. rehabilitering), 7 procent någon annanstans (t.ex. värnplikt eller familjeledighet) och 13 procent blivit arbetslösa efter verkstadsperioden. Den aktör som hänvisade unga i åldern 16—18 år till verkstadsverksamhet var i 741 fall en läroanstalt (varav grundskolan i 113, en läroanstalt på andra stadiet i 579 och en annan läroanstalt i 49 fall), arbetskraftsförvaltningen i 289 fall, social- och hälsovården i 720 fall (t.ex. det uppsökande ungdomsarbetet i 373 fall), andra myndigheter (t.ex. Folkpensionsanstalten) i 89 fall och någon annan aktör (t.ex. den unga hade sökt sig direkt till verkstaden) i 470 fall.

I verkstaden kan en enskild ung person som får träning omfattas av flera tjänster eller åtgärder under ett år. De unga i åldern 16—18 år omfattades 2019 av sammanlagt 2 475 tjänster, varav utbildningstjänsternas andel var 27 procent (sammanlagt 663 åtgärder, varav grundskola eller verkstadsskola 206, utbildningsavtal 216, yrkesutbildning 195, läroavtal 5, yrkesinriktad specialundervisning 15, produktionsskola 3 och gymnasiet 23 åtgärder). Andra viktiga enskilda åtgärder var arbetsprövning (20 %) och arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte (18 %).

Av de verkstäder som besvarade undervisnings- och kulturministeriets riksomfattande verkstadsenkät 2018 har nästan en fjärdedel uppgett att en samarbetsform som de har är möjlighet

att delvis genomföra den grundläggande utbildningens lärokurs. Man samarbetar också på olika sätt med yrkesläroanstalterna. Den vanligaste samarbetsformen är att verkstadsungdomarna får bekanta sig med läroanstalten samt perioder av inläring i arbetet. Över 42 procent av dem som besvarade enkäten uppgav att samarbetet mellan verkstäderna och yrkesläroanstalterna utformas genom att kunskaper som visats på annat sätt godkänns.

I verkstadsverksamheten avses med godkännande av kunskaper som visats på annat sätt arbetslivsorienterad träning och handledning vars syfte är att den som får träning ska öka sina kunskaper och att de ska synliggöras i enlighet med examensgrunderna på olika utbildningsnivåer. De samlade kunskaperna synliggörs med olika dokument eller genom att det ordnas yrkesprov inom ramen för de arbetsuppgifter som verkstaden erbjuder. Endast utbildningsanordnaren kan erkänna kunskaper som en del av examen eller utbildning på det sätt som lagstiftningen föreskriver. Om utbildningsanordnaren erkänner kunskaper som förvärvats tidigare, får personen ett examensbetyg eller en examensprestation som motsvarar hans eller hennes kunskaper. Kunskaper kan också erkännas delvis. Då måste personen i fråga förvärva och visa de saknade kunskaperna på det sätt som examen förutsätter.

Alla verkstäder kan fungera som inlärningsmiljö för yrkesutbildning, i såväl yrkesinriktade som gemensamma examensdelar, bara det finns ett samarbete med utbildningsanordnaren. Enligt en inledande kartläggning som gjordes av projektet för godkännande av kunskaper som visats inom verkstadsverksamheten (Valtakunnallinen työpajayhdistys), som avslutades i slutet av 2019, hade något under 40 procent av alla verkstäder identifierat en inlärningsmiljö. Efter projektet uppskattas andelen till 60 procent. Syftet med projektet har varit att identifiera verkstädernas inlärningsmiljöer, förbättra verkstadsaktörernas färdigheter att identifiera kunskaper samt stärka verkstädernas samarbete med utbildningsanordnarna.

Om en ung person har svårigheter med att söka sig till studier efter den grundläggande utbildningen, en studerandes behov av särskilt stöd är känt eller en ung person vill bekanta sig med något yrkesområde för att för reda på vilket området som skulle passa honom eller henne, kan man i dessa situationer utnyttja verkstadsverksamhet med en identifierad inlärningsmiljö. Det är möjligt att bekanta sig med arbete och branscher i verkstäderna på samma sätt som andra arbetsplatser i form av till exempel arbetsprövning. Verkstäderna tillhandahåller dessutom individuell träning och träning i grupp samt övergripande stöd. Som inlärningsmiljöer är verkstäderna arbetsintensiva, stödda och sociala. I verksamheten stöds inläring och stärkande av såväl generiska som yrkesmässiga färdigheter.

Om en studerande i yrkesutbildning har svårigheter som förhindrar eller hämmar studierna i läroanstalten, är verkstadssamarbete en möjlighet att påverka situationen. Läroanstalten kan vid behov föreslå för den studerande att byta studieplats till en inlärningsmiljö utanför skolan. Innan verkstadsperioden inleds ska läroanstaltens undervisnings- eller studerandevårdspersonal och verkstadens handledande personal diskutera de möjligheter som verkstadsperioden kan erbjuda i situationen och samtidigt upprätta ett avtal om verkstadsstudierna. Efter verkstadsperioden återvänder en studerande som är inskriven i en läroanstalt men som genomfört sina studier i verkstaden i allmänhet till läroanstalten. Utöver olika stödperioder har verkstäderna studerande på utbildningsavtal samt sådana som genomgår läroavtalsutbildning. På så sätt förebygger verkstadsverksamheten att studierna avbryts, stöder genomströmningen i utbildningen och minskar antalet som blir utan utbildning.

Verkstadsverksamheten är också till nytta för till exempel unga som helt och hållet avbrutit sina studier, som kan erbjudas stöd med att hitta en ny inriktning och ett sätt att gå vidare. Genom sin arbetsverksamhet som kan godkännas som kunskaper som visats på annat sätt och sin handledning stödjer verkstäderna studerande som avbrutit sina studier också i ett senare skede när

den studerande själv är redo för samarbete som hjälper honom eller henne att skaffa sig ett yrke. Verkstädernas arbetsträning kan dessutom hjälpa nyutexaminerade unga att placera sig på arbetsmarknaden.

2.8.5 Rehabiliteringstjänster

Yrkesutbildning hjälper en att hitta sysselsättning, hållas kvar i arbetslivet eller återvända till det trots sjukdom eller skador. Bestämmelser om yrkesinriktad rehabilitering finns i lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner (566/2005). Enligt lagen ordnar Folkpensionsanstalten ändamålsenlig yrkesinriktad rehabilitering för att stödja eller förbättra den försäkrades arbets- och förvärvsförmåga eller förebygga arbetsoförmåga, om en sjukdom, ett lyte eller en kroppsskada som konstaterats på behörigt sätt har medfört eller under de närmaste åren uppskattas medföra en väsentlig försämring av den försäkrades arbets- eller studieförmåga och förvärvsmöjligheter. Vid bedömningen av om den försäkrades arbets- eller studieförmåga och förvärvsmöjligheter har försämrats väsentligt beaktas den försäkrades situation som helhet. Folkpensionsanstalten är inte skyldig att ordna yrkesinriktad rehabilitering, om sådan har ordnats med stöd av arbetspensionslagarna eller bestämmelserna om specialundervisning.

Folkpensionsanstalten ordnar som yrkesinriktad rehabilitering undersökningar som syftar till att utreda rehabiliteringsbehovet och rehabiliteringsmöjligheterna, arbets- och utbildningsförsök, träning som syftar till att bevara och förbättra arbetsförmågan samt arbetsträning. Som yrkesinriktad rehabilitering ordnas dessutom grundutbildning, vidareutbildning och omskolning för ett yrke eller ett arbete som med tanke på de begränsningar sjukdomen, lytet eller kroppsskadan medför är lämpligt för den försäkrade samt allmänbildande utbildning och träning som är nödvändig för utbildningen i fråga. Som yrkesinriktad rehabilitering ordnas också andra åtgärder som kan jämföras med dem som räknas upp i 1—5 punkten och som är nödvändiga med tanke på studier eller arbete.

Bestämmelser om ordnande av yrkesinriktad rehabilitering för unga har trätt i kraft i början av 2019. Enligt lagen ordnar Folkpensionsanstalten yrkesinriktad rehabilitering för 16—29-åriga försäkrade (*yrkesinriktad rehabilitering för unga*), om den försäkrades funktionsförmåga har försämrats väsentligt, rehabiliteringen är ändamålsenlig för att stödja eller främja den försäkrades funktionsförmåga och livskompetens samt studiefärdigheter eller anställbarhet, och rehabiliteringen behövs för att stödja eller främja den försäkrades förmåga att studera eller få arbete. Vid bedömning av rehabiliteringens ändamålsenlighet ska hänsyn tas till om den sökta rehabiliteringen kan främja den sökandes funktionsförmåga, livskompetens samt färdigheter och förmåga att studera eller få arbete.

Yrkesinriktad rehabilitering för unga planeras alltid individuellt och målen för den fastställs tillsammans med rehabiliteringsklienten. När man ansöker om yrkesinriktad rehabilitering för unga behöver man inte veta vilken slags rehabilitering som söks, utan Folkpensionsanstalten anvisar den sökande att välja lämplig rehabiliteringsform. Utan läkarutlåtande kan yrkesinriktad rehabilitering för unga beviljas i form av NUOTTI-träning, yrkesinriktad rehabiliteringsutredning, yrkesinriktad rehabilitering som främjar sysselsättningen eller rehabiliteringsförsök. Vid NUOTTI-träning får den unga en personlig tränare, som hjälper den unga att planera sin framtid och vid behov också med praktiska saker. Vid NUOTTI-träning träffas den unga och tränaren regelbundet i den ungas vardagsmiljö. I en rehabiliteringsutredning identifieras och bedöms faktorer som påverkar de ungas arbets- eller studieförmåga eller funktionsförmåga med stöd från en yrkesövergripande arbetsgrupp. Rehabiliteringsutredningen genomförs i serviceproducentens rehabiliteringslokaler och den pågår högst 12 rehabiliteringsdagar och 1—3 uppföljningsdagar.

Inom yrkesinriktad rehabilitering som främjar sysselsättningen finns tre alternativa servicelinjer, som är arbetsprövning, arbetsträning samt en kombination av dessa. Vid arbetsprövning utförs arbete på en arbetsplats som den unga valt och prövningen kan pågå 3—6 månader. Vid arbetsträning är avsikten åter att tillhandahålla stöd vid jobbsökning.

Utbildningsförsök är avsett för unga som har särskilda svårigheter att välja utbildningsområde på grund av en sjukdom eller skada. I försöket bekantar man sig med läroanstalten och utbildningens innehåll, varigenom den unga får en uppfattning om de krav som utbildningen ställer. Vid utbildningsförsök väljer den unga själv den läroanstalt där utbildningsförsöket genomförs. Utbildningsförsök pågår högst 10 dagar.

Även utbildning kan ordnas som yrkesinriktad rehabilitering. Folkpensionsanstalten kan betala stöd för sådan utbildning som gör det möjligt för en person att delta i arbetslivet trots en sjukdom eller skada. Då skaffar personen själv en studieplats och genomför sina studier normalt, men med stöd av det rehabiliteringsbeslut som beviljats för utbildningen ersätts de egentliga studie- kostnaderna samt resekostnaderna mellan hem- och skolorten, dock inte dagliga skolresekostnader. Rehabilitering som ordnas som utbildning kan sökas endast med stöd av läkarutlåtande.

2.9 Utbildningsnivåns inverkan på sysselsättningen

I Finland rådet det ett starkt samband mellan samhällsengagemang och individens utbildningsnivå. Sambandet är särskilt starkt mellan utbildning och engagemang i arbetslivet. Trots att olika aktiveringsåtgärder ökat utgjorde andelen unga som hamnat utanför utbildning och arbetsliv (NEET) i Finland 2018 fortfarande cirka 12 procent av åldersklassen 20—24 år, alltså cirka 38 000 unga. NEET-ungas känsla av samhörighet med det finländska samhället är lösare än hos andra unga och deras tillfredsställelse med livet är överlag svag. (Gretschel, A. & Myllyniemi, S. 2017. Työtä, koulutus- tai harjoittelupaikkaa ilman olevien nuorten käsityksiä tulevaisuudesta, demokratiasta ja julkisista palveluista – Nuorisobarometrin erillisläyke/aineistonkeruu. Nuorisotutkimusseura ry - Nuorisotutkimusverkosto. <https://urly.fi/RLT>)

Av de NEET-unga i åldern 20—24 år 2003 stod 39 % fortfarande utbildning och arbete 10 år senare, när de var 30—34 år. Resultatet tyder på att trots NEET-status inte berättar om säker marginalisering är den på individnivå beklaglig permanent också på lång sikt. NEET-status var 2013 betydligt vanligare hos 20—24-åringar som hade bara grundskolestadiet (36 %) än hos sådana som avlagt examen på andra stadiet (15 %). Av dem som hade bara grundskolestadiet och inte alls deltagit i utbildning på andra stadiet var de NEET-ungas andel 67 %. På individnivå tycks det vara så att man hamnar tämligen permanent utanför utbildning och arbete, om utbildningsvägen har tagit slut med grundskolan. (Asplund – Vanhala. Neet nuorten tulkinassa korjattavaa. Etlan muistio 52 21.12.2016)

År 2018 var sysselsättningsgraden bland personer i åldern 18—64 år som saknade examen efter grundskolestadiet 45 procent, medan den var 71,2 bland dem som avlagt examen på andra stadiet, 83,4 bland dem som genomgått lägsta eller lägre högskolestadium och 87,9 procent bland dem som genomgått högre högskolestadium eller forskarutbildning. Jämfört med 2003 har sysselsättningsgraden bland dem som avlagt examen på andra stadiet ökat mest, 3,9 procentenheter. Bland dem som saknade examen efter grundskolestadiet har sysselsättningsgraden åter sjunkit 5,2 procentenheter. Sysselsättningsgraden bland de sistnämnda är klart högre än i andra grupper, av personerna i åldern 18—64 år som saknar examen var över 20 procent arbetslösa 2018. Ungdomsarbetslösheten är klart högre i Finland än i OECD-länderna i genomsnitt. År 2019 var 16,9 procent av arbetskraften i åldern 15—24 år arbetslös i Finland, medan OECD-ländernas medeltal var 11,2 procent. Den som hade bara utbildning på grundskolestadiet deltog också betydligt mindre än andra i vuxenutbildning. Av dem som hade bara grundskolestadiet

deltog bara cirka 30 procent i vuxenutbildning, medan nästan 50 procent av dem som skaffat sig utbildning på andra stadiet och cirka 60—70 procent av dem som fått högskoleutbildning deltog i vuxenutbildning. (OECD, Youth unemployment rate (indicator). doi: 10.1787/c3634df7-en (Accessed on 31 March 2020).

För den som är under 18 år är det svårt att hitta arbete utan utbildning, så av de unga i åldern 16—17 år som blivit utan utbildning står största delen också utanför arbetslivet. Hos dem som är under 18 år finns det dessutom ett starkt samband med de ungas senare framgång. Enligt en rapport från Rådet för utvärdering av den ekonomiska politiken är det 30 procent mindre sannolikt att de som stod utanför utbildningen när de var under 18 år avlägger examen efter grundskolan före 28 års ålder och 15 procent mer sannolikt att de står utanför utbildning och arbetsliv än de som deltagit i utbildning. De som deltagit i utbildning när de var under 18 år är också betydligt framgångsrikare mätt med förvärvsinkomster och arbetsmånader än dem som blivit utan utbildning. De som varit i utbildning när de var under 18 år förtjänar i medeltal över 5 000 euro mer och är sysselsatta nästan två månader mer det år de fyller 30 år de som stått utanför utbildningen när de var 18 år. De ungas framgång i grundskolan förutsäger åter i hög grad sannolikheten för att avlägga examen efter grundskolan samt sannolikheten för att stå utanför utbildning och arbetsliv senare. Enligt resultaten i rapporten kan man ändå se att det också finns betydande skillnader i situationen för dem som deltar i utbildning när de är under 18 år och dem som blivit utan utbildning även i det fallet att unga som valt olika utbildningar har lyckats lika bra i grundskolan. Skillnaderna är störst hos svaga elever. Utvärderingsrådets väsentliga slutsats när det gäller en förlängning av läroplikten är att svaga elever skulle ha störst nytta av fortsatt utbildning. (Seuri, Uusitalo ja Virtanen 2018: Pitäisikö oppivelvollisuusikä nostaa 18 vuoteen? https://www.talouspolitiikanarviointineuvosto.fi/wordpress/wp-content/uploads/2018/01/Seuri_Uusitalo_Virtanen_2018.pdf)

De ungas uppfattning om möjligheterna att få arbete utan studier är inte alltid realistisk. Enligt ungdomsbarometern 2017 var önskan att genast börja arbeta en viktig orsak till att avbryta studierna, men av dem som avbrutit studierna och stod utanför utbildningen var nästen en tredjedel arbetslösa vid intervju tidpunkten. OECD rekommenderar också Finland att överväga förlängd läroplikt som ett sätt att förhindra att de unga fattar kortsiktiga beslut att bli utan utbildning. (OECD (2019), Investing in Youth: Finland, Investing in Youth, OECD Publishing, Paris. <https://doi.org/10.1787/1251a123-en>.)

Rådet för utvärdering av den ekonomiska politiken utredde också internationella bevis på inverkan av läroplikts längd. Trots att det finns få uppgifter om erfarenheter och det är svårt att reda ut orsakssammanhangen, kommer rådet fram till slutsatsen att högre läropliktsålder ökar deltagandet i utbildning, sysselsättningen och inkomsterna samt minskar behovet av olika sociala förmåner och minskar ungdomsbrottsligheten. Det finns dock betydande spridning hos undersökningsresultaten. Samtidigt med rapporten från Rådet för utvärdering av den ekonomiska politiken har det gjorts en utredning som kartlagt olika länders erfarenheter och som kommit fram till liknande slutsatser: höjd läropliktsålder kan avsevärt påverka utbildningsnivån och de ekonomiska intäkterna, också över generationerna (Harmon, C. 2017. How effective is compulsory schooling as a policy instrument? IZA World of Labor 2017: 348. <https://wol.iza.org/articles/how-effective-is-compulsory-schooling-as-a-policy-instrument/long>).

Den utbildning som en person genomgått har en betydande inverkan på hans eller hennes inkomstnivå. Enligt Statistikcentralens statistik från 2018 var de penninginkomster som hushåll med enbart grundskoleutbildning disponerade över i medeltal betydligt mindre än för dem som genomgått utbildning på andra stadiet eller högre utbildning. Låga inkomster är vanligast bland dem. Av personer i åldern 25—34 år som genomfört grundskolestadiet hade 63 % årsinkomster

som var under 20 000 euro. Låginkomstgraden bland personer i åldern 25—34 år som hade bara grundskolestadiet var 31 %, medan den var 14 % hos dem som hade genomfört utbildning på andra stadiet.

25-34-åringar 2018	Befolkningens disponibla pen- ninginkomster, median	Låginkomst- grad*	Arbets- löshetsgrad	Långtidsar- betslöshetsgrad
Ingen examen efter grund- skolestadiet eller uppgift sak- nas	16 005	31 %	25 %	6 %
Andra stadiet	22 147	14 %	10 %	2 %
Lägst högskolestadium	17 424	24 %	18 %	2 %
Lägre högskolestadium	24 601	8 %	4 %	1 %
Högre högskolestadium och forskarutbildning	29 370	6 %	5 %	1 %

Källa: Statistikcentralen, * Andelen som hör till ett låginkomsthushåll. Bostadslösa och sådana som bor på institution ingår inte i statistiken.

Enligt Statistikcentralens statistik från 2018 var skillnaden i sysselsättningsgrad mellan dem som hade enbart grundskoleutbildning och dem som genomgått utbildning på andra stadiet 30 procent i åldersklasserna 18—24-åringar och 25—34-åringar. Av befolkningen i åldern 18—24 år som hade enbart grundskolestadiet var bara 30 procent sysselsatta och av 25—34-åringarna 46 procent. Långtidsarbetslöshet var vanligast bland dem som hade enbart grundskoleutbildning. Sammanlagt 7 procent av dem över 18 år som hade genomgått enbart grundskoleutbildning var långtidsarbetslösa, det vill säga deras arbetslöshetsperiod hade varat över 12 månader utan avbrott. I åldersklassen 18—24 år var 2 procent långtidsarbetslösa och i åldersklassen 25—34 år 6 procent. Ungefär 8 procent av befolkningen i åldern 25—34 år som hade bara grundskolestadiet var redan i pension.

Enligt Prognostiseringsforum för kunskandets prognos av utbildningsbehovet som sträcker sig fram till år 2035 är de framtida kunskapskraven på ny arbetskraft betydligt högre än för den nuvarande arbetskraften. När utbildning används som mått på kunskande, förutsätts framtidens nya arbetskraft ha kunskaper som motsvarar minst yrkesinriktad examen på andra stadiet. Också OECD anser att efterfrågan på arbetskraft och arbetskraftsbrist endast i liten mån riktar sig till lågutbildade och förutspårde bland annat att den åldrande befolkningen i framtiden ökar bristen på arbetstagare med hög kompetensnivå. (OECD 2020. Continuous Learning in Working Life in Finland, Getting Skills Right, OECD Publishing, Paris. <https://doi.org/10.1787/2ffcffe6-en>.)

Enligt Institutet för hälsa och välfärds statistik inverkar låg utbildningsnivå även på välbefinnandet, den upplevda livskvaliteten, hälsobeteendet, funktions- och arbetsförmågan och dödligheten. Det finns betydande skillnader mellan olika utbildningsgrupper i deras upplevelser av medelmåttig eller dålig hälsa. Av de lågutbildade upplevde 40 procent att den egna hälsan var medelmåttig eller sämre 2018. Motsvarande andel av dem med medelhög utbildning var 29,5 procent och av de högutbildade 25,6 procent. Enligt samma statistik trodde 33,1 procent av de lågutbildade att de sannolikt inte orkar arbeta tills de börjar få ålderspension. Av dem med medelhög utbildning trodde 20 procent samma sak och av de högutbildade 14,3 procent. Enligt registermaterial som sträcker sig till 2014 är också skillnaderna i dödlighet stora beroende på

både inkomstnivå och utbildningsnivå. Under perioden 2012—14 var antalet förlorade levnadsår i förhållande till befolkningen bland männen i kvintilen med de lägsta inkomsterna tre gånger högre än de 40 procent som hade de högsta inkomsterna.

Den låga sysselsättningsgraden bland de lågutbildade framhävs i en nordisk och internationell jämförelse. Sysselsättningsgraden bland dem som avlagt högskoleexamen är i Finland i stor utsträckning på samma nivå som i de andra nordiska länderna, men hos dem som har enbart grundskolestadiet är skillnaden jämfört med de andra nordiska länderna ungefär 10 procent. Situationen tyder på att utbudet på den finländska arbetsmarknaden av sådana som avlagt examen på andra stadiet och särskilt sådana som avlagt grundskoleexamen är exceptionellt stort i förhållande till arbetsmarknadens behov.

	grundskole- stadiet	andra stadiet	högskole- stadiet
Island	77	86	92
Norge	61	80	89
Sverige	67	87	90
Finland	55	75	87
Danmark	65	83	88
Estland	65	80	85
OECD	59	76	85

Skillnaderna i sysselsättningsgrad mellan utbildningsnivågrupperna kan också presenteras som arbetsårens förväntade värde. Granskad på detta sätt är en 18-åring förväntade yrkeskarriärs längd kraftigt beroende av nivån på den examen han eller hon avlägger. För dem som nöjer sig med grundskolestadiet är antalet förväntade arbetsår under 23, medan arbetsårens förväntade värde stiger till över 32 år för dem som avlägger examen på andra stadiet. Högskoleexamen höjer det förväntade värdet till över 36 år.

18-åringar, arbetsårens förväntade värde 2014:

Alla

Högre utbildning
Mellanstadiet
Grundskolestadiet

Alla

Kvinnor

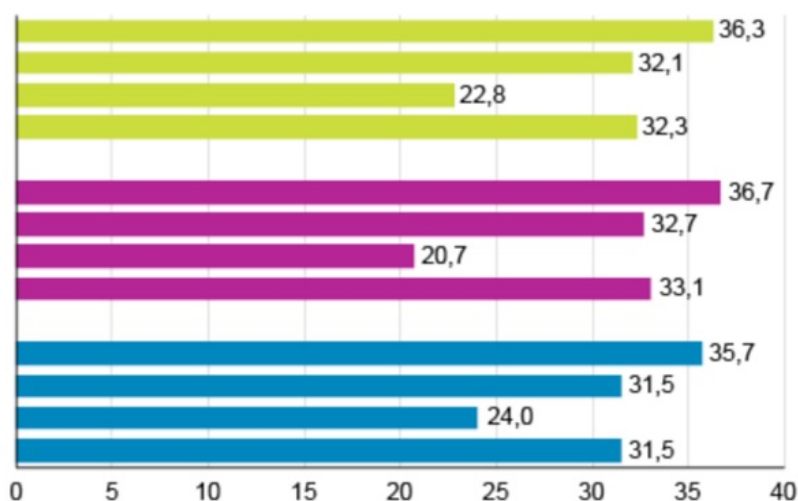
Högre utbildning
Mellanstadiet
Grundskolestadiet

Alla

Männen

Högre utbildning
Mellanstadiet
Grundskolestadiet

Alla

Hur förändringar i läropliktens längd inverkar på utbildningsnivån, yrkeskarriären och inkomsterna har undersökts tämligen ingående och Rådet för utvärdering av den ekonomiska politikens bakgrundsrapport erbjuder en komprimerad översikt över en stor del av den relevanta forskarlitteraturen. Den forskarlitteratur som granskar förändringar i läropliktens längd visar att förlängd läroplikt i huvudsak har ökat deltagandet i utbildningen och höjt inkomsterna för de åldersklasser som berörts av förlängd läroplikt, men variationerna mellan länderna är stora när det gäller inverkan. Resultaten, enligt vilka förändringar i läropliktens längd tycks påverka deltagandet i utbildning särskilt i den nedre delen av förmågefördelningen, ligger i linje med de resultaten som visar att verkningarna av deltagande i utbildningen är kraftigare hos elever med sämre kunskaper och att utanför utbildning på andra stadiet stannar i nuläget oftast sådana unga som särskilt skulle ha nytta av att delta i utbildningen.

Under de senaste årtiondena har man på många olika sätt försökt stödja unga att få examen på andra stadiet. Rätten till arbetsmarknadsstöd kopplades 1996 till skyldighet att söka sig till utbildning för sådana unga i åldern 18–24 år som inte har avlagt en yrkesinriktad examen och som ansöker om arbetsmarknadsstöd under tiden som arbetslös. Under samhällsgarantin för unga, som infördes 2013, utökades antalet utbildningsplatser inom den grundläggande yrkesutbildningen i de tillväxtcentra som har flest unga i behov av utbildning och som behöver arbetskraft. Under samhällsgarantin för unga utvecklades det uppsökande ungdomsarbetet, verkstadsverksamheten för unga samt samarbetet mellan olika förvaltningar för att stödja unga. Dessutom har man försökt minska avbrytandet av utbildning på andra stadiet med hjälp av olika program. Dessa metoder har ändå inte lyckats minska andelen som har enbart grundskola.

2.10 Finansiering av utbildningen på andra stadiet och i övergångsskedet

Kommunernas statsandelssystem består av statsandelen för basservice, som administreras av finansministeriet, och statsandelen för undervisnings- och kulturverksamhet, som administreras av undervisnings- och kulturministeriet. Största delen av finansieringen av förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen är en del av statsandelsfinansieringen av kommunernas basservice, som administreras av finansministeriet och som det föreskrivs om i lagen om statsandel för kommunal basservice (1704/2009).

Bestämmelser om finansieringen av yrkesutbildning och gymnasieutbildning finns i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (1705/2009). I den lagen föreskrivs det också om finansiering av påbyggnadsundervisningen inom den grundläggande utbildningen. Finansieringssystemet för undervisnings- och kulturverksamhet är en del av kommunernas statsandelssystem, men det omfattar också samkommuner och privata utbildningsanordnare.

2.10.1 Finansiering av påbyggnadsundervisningen inom den grundläggande utbildningen

Enligt 5 § i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet bestäms finansieringen för påbyggnadsundervisningen inom den grundläggande utbildningen på basis av antalet elever och det per elev bestämda priset per enhet. Finansministeriet bestämmer årligen den grunddel av hemkommunsersättningen som används som underlag för undervisnings- och kulturministeriets priser per enhet.

Bestämmelser om bestämmandet av påbyggnadsundervisningens pris per enhet finns i 29 § i finansieringslagen, enligt vilken påbyggnadsundervisningens pris per enhet fås genom att man från den grunddel av hemkommunsersättningen som finansministeriet bestämt i enlighet med 38 § i lagen om statsandel för kommunal basservice drar av 320,77 euro och multiplicerar skillnaden med koefficienten 1,26. Utöver påbyggnadsundervisningens pris per enhet får undervisningsanordnaren tilläggsfinansiering som motsvarar den förlängda läroplikten för de elever som

har omfattats av förlängd läroplikt under genomförandet av den grundläggande utbildningens lärokurs. Koefficienten för tilläggsfinansiering för förlängd läroplikt är 4,76 i fråga om elever med mycket svår utvecklingsstörning och 2,97 i fråga om andra elever med utvecklingsstörning.

Undervisnings- och kulturministeriet bestämmer årligen priset per enhet för påbyggnadsundervisningen inom den grundläggande utbildningen. År 2020 var priset per enhet 8 239,78 euro och för privata undervisningsanordnare 8 575,14 euro. Påbyggnadsundervisningens pris per enhet justeras inte utifrån den faktiska kostnadsnivån. Justeringen slopades i början av 2017. Däremot justerar finansministeriet grunddelen av hemkommunsersättningen årligen. Enligt 48 a § i finansieringslagen beräknas finansieringen för finansåret enligt elevantalet den 20 september det år som föregår finansåret, och justeras inte i enlighet med det faktiska elevantalet.

2.10.2 Finansiering av gymnasieutbildningen och utbildningen som förbereder för gymnasieutbildning

Finansieringen av gymnasieutbildning bestäms enligt antalet studerande samt priserna per enhet för studerande. Enligt 23 § i finansieringslagen utfärdas genom förordning av statsrådet årligen bestämmelser om de genomsnittliga priser per enhet för gymnasieutbildning som läggs till grund för finansieringen för det följande finansåret. Undervisnings- och kulturministeriet bestämmer priserna per enhet för anordnarna.

I antalet gymnasiestuderande inräknas studerande som slutför gymnasiets lärokurs och studerande som genomgår utbildning som förbereder för gymnasieutbildningen. Den totala finansieringen av gymnasieutbildningen baserar sig på kostnadsunderlaget, alltså de totalkostnader som utbildningsanordnarna orsakas av ordnandet av gymnasieutbildning. Bestämmelser om priserna per enhet för anordnare av gymnasieutbildning finns i 24 § i finansieringslagen. Priserna per enhet för studerande vid gymnasier beräknas årligen på basis av de riksomfattande totalkostnader som alla utbildningsanordnare har orsakats av gymnasieutbildning under året före det år som föregår det år då priserna per enhet bestäms. Vid beräkning av priserna per enhet viktas antalet studerande som deltar i utbildning som förbereder för gymnasieutbildning med koefficienten 1,21 och antalet studerande som studerar i gymnasieutbildning för vuxna eller utbildning som förbereder för gymnasieutbildning med koefficienten 0,65. Den lägre koefficienten för vuxenstuderande baserar sig på det lägre antalet undervisningstimmar i gymnasieutbildningen för vuxna. Priserna per enhet bestäms så att de belopp som fås när de priser per enhet som beräknats för utbildningsanordnarna multipliceras med antalet studerande hos utbildningsanordnarna, sammanlagt motsvarar de riksomfattande totalkostnaderna.

Priset per enhet för anordnare av gymnasieutbildning bestäms i fråga om studerande i utbildning som förbereder för gymnasieutbildning genom en gradering av det genomsnittliga pris per enhet för gymnasieutbildning som föreskrivs med stöd av 23 §, genom att multiplicera det genomsnittliga priset per enhet med 1,21. Priset för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning är alltså det samma för alla anordnare, eftersom det inte baserar sig på ett anordnarspecifikt bestämt pris per enhet, utan på ett genomsnittligt pris per enhet.

Enligt 48 § 1 mom. i finansieringslagen beräknas finansieringen för finansåret för gymnasier enligt det genomsnittliga antalet studerande det år som föregår finansåret. Den prognostiserade finansieringen justeras i överensstämmelse med de genomsnittliga antalen studerande under finansåret före utgången av finansåret. I gymnasieutbildningen beviljas således prognostiserad finansiering i enlighet med antalet studerande det år som föregår finansåret, och den justeras i enlighet med det faktiska antalet studerande i slutet av finansåret. Finansieringen beviljas och justeras enligt det vägda medeltalet studerande den 20 januari och den 20 september.

Statsrådet har fastställt det genomsnittliga priset per enhet för gymnasieutbildning till 6 305,48 euro 2020. Priset per enhet för förberedande utbildning fås genom att multiplicera det genomsnittliga priset per enhet för gymnasieutbildning med 1,21, så priset per enhet för förberedande utbildning är 7 629,63 euro 2020.

I 8 § i finansieringslagen bestäms om kommunens självfinansieringsandel för gymnasieutbildning. Kommunens självfinansieringsandel av driftskostnaderna för gymnasieutbildning utgör 57,30 procent och av driftskostnaderna för utbildning som förbereder invandrare och främmandespråkiga för gymnasieutbildning 50 procent.

2.10.3 Finansiering av yrkesutbildning och utbildning som handleder för yrkesutbildning

Finansieringssystemet för yrkesutbildning är budgetbaserat, det vill säga yrkesutbildningen finansieras inom ramen för det anslag som tas in i statsbudgeten. Finansieringen av yrkesutbildning är uppdelad i olika finansieringsandelar som beviljas på grundval av olika realiserade prestationer. Basfinansieringens andel är 50 procent, den prestationsbaserade finansieringens andel är 35 procent och genomslagsfinansieringens andel 15 procent. Därtill beviljas strategifinansiering. Basfinansiering beviljas på grundval av antalet genomförda studerandeår, prestationsbaserad finansiering på grundval av avlagda examina och examensdelar och genomslagsfinansiering på grundval av hur de utexaminerade studerandena har fått arbete och övergått till fortsatta studier samt respons från de studerande. Finansieringen av yrkesutbildning baserar sig inte på ett på förhand bestämt pris per enhet, utan finansieringen bestäms proportionellt i enlighet med hur många prestationer utbildningsanordnaren har som ska beaktas som grund för finansieringen jämfört med alla utbildningsanordnares prestationer.

Enligt finansieringslagen beslutar undervisnings- och kulturministeriet årligen inom ramen för statsbudgeten och för finansåret om det målinriktade antalet studerandeår för utbildningsanordnare. Basfinansieringen för finansåret bestäms utifrån det målinriktade antal studerandeår enligt prestationsbeslutet som har viktats med en viktcoefficient som baserar sig på det faktiska antalet studerandeår under året före det år som föregår finansåret. Vid beräkning av viktcoefficienten viktas antalet faktiska studerandeår bland annat utifrån kostnaderna för att ordna olika examina som ingår i examensstrukturen och handledande utbildning samt ordnande av särskilt stöd som avses i 64 § i lagen om yrkesutbildning eller krävande särskilt stöd som avses i 65 § i den lagen. Koefficienterna baserar sig på kostnaderna för att ordna utbildning. Bestämmelser om koefficienterna finns i undervisnings- och kulturministeriets förordning om beräkningsgrunderna för finansiering för yrkesutbildning (682/2017). Den finansiering som beviljas genom prestationsbeslutet är slutlig, och den justeras inte utifrån det faktiska årsantalet studerande. Den förberedande utbildningens andel särskiljs inte i de målinriktade studerandeåren.

Kommunens finansieringsandel vid finansiering av yrkesutbildning är det belopp som fås när det i finansieringslagen avsedda statliga anslaget multipliceras med talet 1,3461. Kommunernas finansieringsandel motsvarar dock högst nivån för 2017. I praktiken har statens budgetbaserade anslag för yrkesutbildningen ökat så jämfört med 2017 att den ovannämnda koefficienten inte tillämpas, utan kommunens finansieringsandel vid finansiering av yrkesutbildning har indexjusterats enligt nivån 2017.

Utbildning som handleder för yrkesutbildning finansieras endast som basfinansiering. Vid beviljande av basfinansiering viktas de faktiska studerandeåren för studerande i VALMA-utbildning med den viktcoefficient som föreskrivs genom undervisnings- och kulturministeriets förordning. Finansåret 2020 är denna viktcoefficient 1,41. Om en studerande inom VALMA-utbildning avlägger en examensdel eller examensdelar under den handledande utbildningen, beaktas dessa prestationer ändå som examensdelar i den prestationsbaserade finansieringen. Om

en VALMA-studerande får särskilt stöd eller är inkvarterad, viktas den VALMA-studerandes studerandeår med en förhöjningskoefficient enligt samma principer som examensstuderandes studerandeår. De nuvarande kostnadskoefficienterna för yrkesutbildning baserar sig på kostnadsuppgifter från 2015.

För yrkesutbildningen kan ett kalkylerat pris per enhet bestämmas. Utifrån den finansiering som beviljats genom det egentliga prestationsbeslutet finansåret 2020 skulle priset per enhet för ett studerandeår inom den handledande utbildningen vara cirka 9 440 euro, vari ingår förhöjningen för så kallat vanligt särskilt stöd. Priset per enhet för ett studerandeår inom den handledande utbildningen utan förhöjningen för vanligt särskilt stöd vore cirka 8 710 euro samt priset för enbart förhöjningen för särskilt stöd cirka 3 960 euro. Priset för förhöjningen för krävande särskilt stöd vore åter cirka 17 440 euro, för studerande med svår funktionsnedsättning 28 950 euro och för studerande med funktionsnedsättning som behöver en assistent 57 030 euro per studerandeår.

2.11 Kostnader för utbildning på andra stadiet och den studerandes uppehälle

2.11.1 Avgiftsfri utbildning och studiesociala förmåner

Enligt 105 § i lagen om yrkesutbildning är utbildningen för en yrkesinriktad grundexamen och den handledande utbildningen avgiftsfria för de studerande. Dessutom är de inträdes- och lämplighetsprov som används vid antagningen av studerande avgiftsfria för de sökande. Avgift kan dock tas ut för läromedel och material som den studerande får behålla efter avslutad utbildning. Dessa läromedel och material är sådana som enligt den gällande lagstiftningen i princip ska bekostas av de studerande själva, men som utbildningsanordnarna skaffar åt de studerande och då kan det också tas ut en avgift för dem. Bestämmelser om grunderna för avgifterna finns i undervisningsministeriets förordning om grunderna för vissa avgifter som tas ut av elever och studerande. I 6 § i förordningen föreskrivs att om en anordnare av gymnasieutbildning eller en i lagen om yrkesutbildning avsedd anordnare av yrkesinriktad grundexamensutbildning eller handledande utbildning ger studeranden de läroböcker som studierna förutsätter eller andra läromedel avsedda för studerandens personliga bruk eller redskap, maskiner, anordningar, material och andra förnödenheter avsedda för personligt bruk, som studeranden efter slutförd utbildning får behålla, kan utbildningsanordnaren ta ut en avgift för dem motsvarande högst de verkliga anskaffnings- och produktionskostnaderna. Om studeranden skaffar sig nämnda läromedel och förnödenheter på annat sätt, kan de avgifter som avses i detta moment inte tas ut av honom eller henne.

I utbildning för en yrkesexamen eller specialyrkesexamen kan utbildningsanordnaren ta ut en skälig studieavgift av de studerande för att täcka en del av kostnaderna för ordnande av utbildningen. Enligt 4 § i förordningen om avgifter som tas ut av elever och studerande kan avgifter som tas ut av studerande i utbildning för en yrkesexamen eller specialyrkesexamen utgöra högst 25 procent av de genomsnittliga kostnader som utbildningsanordnaren uppskattar att ordnandet av utbildningen föranleder.

Enligt 34 § i gymnasielagen är gymnasieundervisningen och handledningen av studerande avgiftsfria för de studerande liksom de antagnings- och lämplighetsprov som anknyter till antagningen av studerande. Avgifter kan tas ut hos ämnestuderande för prov i en särskild examen. Därtill kan skäliga avgifter tas ut för undervisning som ordnas utomlands och för undervisning som en privat sammanslutning eller stiftelse på basis av en särskild utbildningsuppgift som beviljats av undervisnings- och kulturministeriet ger på ett annat undervisningsspråk än finska, svenska, samiska, rommani eller teckenspråk.

Enligt lagen om yrkesutbildning har en studerande inom heltidsutbildning för en grundexamen eller inom den handledande utbildningen rätt till avgiftsfria måltider de dagar då den studerandes personliga utvecklingsplan för kunnandet förutsätter att den studerande är närvarande på en utbildningsplats som utbildningsanordnaren anvisar. Dessutom har en studerande även rätt till andra dagliga avgiftsfria måltider inom en utbildning som i enlighet med anordnartillståndet ordnas i en internatskola samt vid utbildning som leder till grundexamina om vilka det föreskrivs genom förordning av statsrådet och där förvärvandet av kunnandet förutsätter att den studerande är närvarande en längre tid än en ordinarie arbetsdag på en utbildningsplats som utbildningsanordnaren anvisar. I gymnasieutbildning avsedd för unga har den studerande rätt till en avgiftsfri måltid de arbetsdagar då läroplanen kräver att den studerande är närvarande på en utbildningsplats som utbildningsanordnaren anvisar. Vid utbildning som med stöd av 4 § 2 mom. ordnas som internatutbildning har den studerande dessutom dagligen rätt till andra, tillräckliga måltider.

Enligt 103 § i lagen om yrkesutbildning kan utbildningsanordnaren ha ett internatboende för de studerande. Det är avgiftsfritt för de studerande att bo på utbildningsanordnarens internatboende. Också enligt gymnasielagen är det avgiftsfritt för den studerande att bo i studiebostäder som utbildningsanordnaren anvisar. För yrkesutbildningens del var 2 181 av de studerande i åldern 16—17 år i sedvanlig inkvartering, 305 i internatskoleinkvartering och 183 i inkvartering som ordnas i samband med krävande särskilt stöd. Inom gymnasieutbildningen ordnas inkvartering i praktiken endast vid internatutbildning, som hösten 2019 omfattade cirka 150 studerande.

Antalet studerande inom yrkesutbildning som var inkvarterade enligt det landskap där läroanstalten finns:

Nettoantalet studerande inom yrkesutbildningen	2019				
	Alla åldersgrupper		16-17 -åringar		
Läroanstaltens landskap	Ej inkvartering	Inkvartering	Ej inkvartering	Inkvartering	Andel
Nyland	67 131	1 278	8 170	351	4,3 %
Egentliga Finland	15 032	227	2 305	63	2,7 %
Satakunta	7 678	253	1 336	94	7,0 %
Egentliga Tavastland	4 964	656	770	210	27,3 %
Birkaland	16 940	295	2 573	93	3,6 %
Päijänne-Tavastland	6 954	198	1 178	47	4,0 %
Kymmenedalen	6 114	198	951	78	8,2 %
Södra Karelen	3 173	10	674	8	1,2 %
Södra Savolax	4 530	304	814	110	13,5 %
Norra Savolax	8 283	223	1 295	88	6,8 %
Norra Karelen	5 442	418	813	180	22,2 %
Mellersta Finland	8 897	373	1 467	204	13,9 %
Södra Österbotten	6 951	474	1 247	185	14,9 %
Österbotten	5 585	334	974	142	14,6 %
Mellersta Österbotten	2 983	213	578	109	18,9 %
Norra Österbotten	12 119	578	2 466	261	10,6 %
Kajanaland	2 684	306	411	163	39,8 %
Lappland	5 585	715	939	306	32,6 %
Medeltal	191 043	7 036	28 960	2 669	9,2 %

I 102 § i lagen om yrkesutbildning föreskrivs det om studiesociala förmåner för studerande i läroavtalsutbildning. Inom läroavtalsutbildning betalar utbildningsanordnaren efter ansökan den studerande dagpenning och familjebidrag samt ersättning för rese- och inkvarteringskostnader för den tid som den studerande förvärvat kunskaper i utbildningsanordnarens inlärningsmiljöer. En studerande har inte rätt till dagpenning eller familjebidrag, om han eller hon för samma tid får lön eller ersättning för inkomstbortfall med stöd av någon annan lag. Bestämmelser om beloppet av dagpenningen, familjebidraget och ersättningen för inkvarteringskostnader utfärdas genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet (679/2017). Dagpenningens belopp är 15 euro per dag, familjebidraget 17 euro per dag, om den studerande har barn under 18 år att försörja, samt inkvarteringsersättningen 8 euro per dag.

2.11.2 Kostnader för studerande i yrkesutbildning och gymnasieutbildning

2.11.2.1 Läromedel och övriga kostnader

De kostnader som utbildning för yrkesinriktad grundexamen eller gymnasieutbildning orsakar de studerande har bedömts i olika sammanhang. Enligt en utredning som undervisnings- och kulturministeriet gjorde 2018 om kostnaderna för utbildning på andra stadiet bestod kostnaderna för studerande i yrkesutbildning av läromedel, personliga redskap och personlig utrustning som behövs i studierna samt olika certifikat som behövs i arbetslivet. Redskap är till exempel kockknivar, frisörsaxar, räknare, småverktyg och övningsmaterial. Certifikat enligt kraven på yrkesfärdighet är till exempel arbetssäkerhetskort, förstahjälpkort, kort för heta arbeten eller hygienpass. Huruvida studerandena betalar dessa certifikat själva eller huruvida utbildningsanordnaren betalar dem varierar mellan utbildningsanordnarna.

Utbildningsstyrelsen har utrett de kostnader som studerande i utbildning för yrkesinriktad grundexamen och gymnasieutbildning orsakas 2018. Denna utredning har kompletterats i slutet av 2019 i fråga om kostnaderna för utbildning för yrkesinriktad grundexamen och utbildning som handleder för yrkesutbildning. Enligt utredningarna varierar kostnaderna för studerande i yrkesutbildning beroende på studieområde och examen samt i viss mån också utbildningsanordnare. De genomsnittliga kostnaderna viktade med antalet studerande på olika områden är 401 euro under hela tiden för avläggande av examen. Den studerandes genomsnittskostnader är lägst inom teknik och kommunikation, 138 euro per studerande. Den studerandes genomsnittliga betalningsandelar var störst i kulturbranschen, 1 180 euro per studerande. Största delen av dessa kostnader har utgjorts av nödvändiga läromedel som den studerande skaffar för personligt bruk. Variationsbredden mellan utbildningsanordnarna i fråga om den studerandes betalningsandel är 121—411 euro.

De genomsnittliga totalkostnaderna per studerande på alla områden är för hela studietiden 1 800 euro (de sammanlagda kostnader som utbildningsanordnarna och de studerande betalar). De genomsnittliga totala kostnaderna är lägst på det samhällsvetenskapliga, företagsekonomiska och administrativa området, 1 091 euro. De genomsnittliga kostnaderna är störst inom naturbruk och miljöområdet, 4 077 euro. Största delen av dessa kostnader består av nödvändiga läromedel som skaffas gemensamt, och utbildningsanordnaren har svarat för kostnaderna.

Vid en granskning enligt grundexamen varierar de totala kostnaderna för nödvändiga redskap, material och läromedel mycket beroende på grundexamen. De totala kostnaderna för störst för bland annat följande grundexamen (per studerande): grundexamen i musik (4 487 euro), grundexamen i dans (2 525 euro), grundexamen inom cirkusbranschen, (1 500 euro), grundexamen inom hästhushållning (1 072 euro) samt grundexamen i tandteknik (987 euro). På motsvarande sätt är de totala kostnaderna minst för följande grundexamina: grundexamen i instrumentvård

(144 euro), grundexamen inom rengörings- och fastighetsservicebranschen (314 euro), grundexamen inom ytbehandlingsbranschen (319 euro), grundexamen inom säkerhetsbranschen (336 euro) och grundexamen i affärsverksamhet (340 euro).

I en enkät utreddes mobila enheter särskilt. När man bedömer kostnaderna för yrkesinriktade grundexamina bör man förbereda sig på att kostnader för datorer och mobila enheter kommer åtminstone delvis ovanpå de totalkostnader som angetts i utredningen. En majoritet anser att dator upplevs som primär för studierna och den används också regelbundet i studierna. I medeltal 10–20 procent upplever att det räcker med en smarttelefon.

I Utbildningsstyrelsens utredning från 2018 konstateras att gymnasiestuderande orsakas kostnader av läroböcker och andra läromedel, dator, räknare och programvarulicenser, avläggande av studentexamen och av gymnasiets läroplan och verksamhetskultur. Förutom läroböcker och dator kan kostnader orsakas av till exempel skolresor och verksamhet som traditionellt hör samman med gymnasiestudier, såsom studiebesök och de gamlas dans. De oundgängliga kostnaderna i anslutning till gymnasiestudierna är i medeltal 2 500 euro, medan en bärbar dator som lämpar sig för studierna uppskattas kosta 600 euro. Av dem som besvarade den enkät som riktades till de gymnasiestuderande i samband med utredningen ansåg 65 procent att kostnaderna för gymnasiestudierna var rimliga och de upplevde inte att de eller deras familjer skulle ha utkomstsvårigheter. Av dem som svarade bedömde 29 procent att de hade ekonomiska svårigheter och 6 procent att de ekonomiska svårigheterna var betydande. Av studerandena inom utbildning för yrkesinriktad grundexamen upplevde 7 procent att penningfrågan innebar kontinuerliga svårigheter för dem. De studerandes egen bedömning av om pengarna räcker varierade beroende på vilket område de studerade.

Enligt de utredningar om avbrytande av utbildningen och genomströmning som Utbildningsstyrelsen gjort 2014–2019 är utbildningskostnaderna sällan den enda orsaken till avbrott. Den vanligaste orsaken till avbrott är personliga skäl. När utbildningen avbryts av ekonomiska orsaker framgår det inte klart, om orsaken till avbrottet är kostnader som beror direkt på utbildningen eller andra svårigheter i anslutning till den ekonomiska situationen.

Enligt *Ungdomsbarometern* 2017 kan ekonomiska hinder begränsa en ungs persons möjligheter att bestämma studieområde eller studieplats. Ekonomiska orsaker påverkar till exempel de ungas beslut om studieplats eller får dem att senarelägga sin examen. Av dem som svarade berättade 17 procent att de varit tvungna att gallra bland studiealternativen på grund av penningbrist, 14 procent att välja utbildningsplats på ekonomiska grunder och 11 procent att senarelägga sin examen. Av dem som avbrutit yrkesinriktad examen berättade 16 procent att penningbrist inverkat ganska mycket eller mycket på avbrottet. Ekonomiska orsaker hade försvårat utbildningen i synnerhet för unga som saknade examen eller studieplats, eftersom nästan hälften av dem hade varit tvungna att gallra bland studierna eller avstå från dem helt och hållet på grund av penningbrist.

Enligt *Ungdomsbarometern* har penningbrist haft tråkiga följder för studierna uttryckligen för dem som valt yrkesutbildning. I bakgrunden finns inte bara dyra läromedel utan också den självständiggörande flyttningen, som utbildningsvalet har stor inverkan på. Till skillnad från gymnasiestuderandena måste studerande inom yrkesutbildningen ofta flytta från barndomshemmet på grund av studierna. När man flyttar hemifrån vid ung ålder ökar fattigdomsriskerna och försämras i regel den ungas ekonomiska situation.

Enligt en utredning som Rädda Barnen rf gjorde 2017 (*Maksuton koulutus on monelle liian kallis – selvitys toisen asteen kustannuksista ”avgiftsfri utbildning är för dyr för många – utredning om kostnaderna på andra stadiet”*) framgår att de studerande sällan har haft någon

uppfattning om totalkostnaderna för sina studier innan de började studera. Av de studerande på andra stadiet eller deras föräldrar berättade 79 procent att kostnaderna klarnat först när de anskaffningar som behövs för studierna gjordes. Av samma utredning framgår det att 46 procent av de studerande eller deras föräldrar upplever att kostnaderna har medfört en del utmaningar för dem själva eller familjen och 13 procent berättar att utmaningarna varit stora.

Enligt *Amisbarometri* 2019, som publicerades av Sakki ry och genomfördes av Forskningsstiftelsen för studier och utbildning Otus sr är de studerandes penningssituation oförändrad jämfört med tidigare år. Av dem som studerade till ett yrke upplevde över 40 procent att deras penningssituation var tillräckligt bra i förhållande till utgifterna under det senaste halvåret. Var femte måste pruta på sina utgifter och ungefär var åttonde upplevde fortlöpande svårigheter. Ser man till de olika åldersgrupperna ökar de ekonomiska svårigheterna med åldern. Av de minderåriga klarade sig 82 procent åtminstone nått och jämnt och av 18—19-årigarna 72 procent. Hos äldre var andelen bara ungefär hälften av åldersgruppen. En del av penningproblemen kan ha att göra med levnadssätt, livshantering eller sådana studiekostnader som materialanskaffningar och resor.

Enligt *Gymnasiebarometern* 2019, som producerades av Otus sr står vårdnadshavarna till största delen för de gymnasiestuderandes kostnader. Över hälften av de gymnasiestuderande upplever att de hade tillräckligt med pengar under det senaste halvåret. Av de gymnasiestuderande uppgav 74 procent att anskaffningen av nya eller begagnade kursböcker eller läromedel inte innebar några ekonomiska svårigheter för dem eller deras familj. Något över en femtedel (21 %) berättade att det inneburit svårigheter att skaffa läromedel, men de hade ändå kunnat köpa de behövliga medlen. Ungefär 3 procent uppgav att de ibland och drygt en procent (1,4 %) att de ofta varit tvungna att låta bli att köpa en kursbok eller ett läromedel som de skulle ha behövt.

Man har försökt minska de kostnader som utbildningen på andra stadiet orsakar de studerande genom projektverksamhet. I slutet av 2018 beviljade Utbildningsstyrelsen statsunderstöd för sammanlagt 19 pilotprojekt vars syfte var att sänka de kostnader som gymnasieutbildningen och utbildningen för yrkesinriktad grundexamen orsakar de studerande. Projekten genomfördes i huvudsak 2019. Våren 2019 beviljades finansiering för ytterligare tre gymnasieutbildningsprojekt som avslutades i slutet av 2020. Projekten finansieras med sammanlagt fyra miljoner euro. Projektverksamheten fokuserade på fyra tyngdpunkter, som är utvecklande av öppna digitala läromedel och materialbanker, förnyade av pedagogiska verksamhetsprocesser och verksamhetssätt, utvecklande av utbildningsanordnarnas gemensamma upphandlingsförfaranden samt utvecklande av återanvändnings- och utlåningsverksamhet.

Inom ramen för pilotprojekt som finansierats av Utbildningsstyrelsen har man utvecklat och producerat digitala läromedel och materialbanker för gymnasieutbildning och yrkesutbildning. För gymnasieutbildningen har man producerat eller producerar antingen hela kurser eller material för kursdelar för 14 läroämnena och 56 olika kurser. Dessutom produceras olika typer av kursberoende material, såsom ett test av utgångsnivån, en kurs i digital inläring och en kurs i företagsamhet. När det gäller yrkesutbildning har man producerat eller producerar material för alla gemensamma examensdelar och 19 olika examensdelar i yrkesinriktad grundexamen eller yrkesexamen. Tyngdpunkten i materialproduktionen ligger på gemensamma examensdelar (45 olika materialhelheter) och på grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen (13 materialhelheter). Den primära publikationsplattformen för material för yrkesutbildningen och gymnasieutbildningen är det riksomfattande biblioteket för öppna lärresurser.

Tyngdpunkten i pilotprojekten för att förnya de pedagogiska verksamhetsprocesserna och verksamhetssätten har legat på att utveckla lärarnas kunnande. I projekten har man märkt att en lärare

som känner det egna delområdet bra kan behöva mycket hjälp när det gäller att föra över innehåll till eller producera innehåll för en digital plattform. Det kan också brista i nätpedagogikens grunder. Många lärare kan använda befintliga digitala verktyg och redskap, men processen att producera pedagogiskt material medför utmaningar. För att utnyttja digitala läromedel i undervisningen krävs det enligt projekten inte bara att lärarnas kunnande utvecklas utan också resurser för personlig handledning för läraren. Enligt erfarenheterna från pilotprojekten finns det inte en lösning för att minska läromedels- och verktygskostnaderna i anslutning till genomförandet av avgiftsfri utbildning på andra stadiet och avgiftsfriheten, utan kostnadsminskningen måste omfatta flera åtgärder.

Utöver pilotprojekten för att minska kostnaderna för de studerande inleddes hösten 2018 ett projekt för att främja öppna lärresurser. Inom detta projekt har undervisnings- och kulturministeriet, Utbildningsstyrelsen och CSC i samarbete med utbildningsaktörer utvecklat ett bibliotek för öppna lärresurser som gäller alla utbildningsstadier och utbildningsformer och som är öppet för alla. Där kan man publicera, söka och bearbeta öppet innehåll som publicerats med CC-BY-licens. I Finland produceras en mängd öppna lärresurser i olika projekt och läroanstalter som finansieras av staten. Det har varit svårt att hitta dessa resurser och användningen har varit låg. Biblioteket för öppna lärresurser erbjuder en plats att dela öppna lärresurser som kan sökas med en sökning, vilket gör det lättare att hitta resurserna och torde öka deras användning.

I TASE-projektet har man samlat befintlig praxis för att genomföra gemensam upphandling. Metoder som man upptäckt att är bra är bland annat mässor för yrkesredskap på hösten, läroanstalternas interna nätbutiker och studerandekårens konkurrensutsättningar. I samband med TASE-projektet upptäckte man att utbildningsanordnarnas befintliga upphandlingsregler inte stödjer gemensam upphandling, eftersom många material och redskap skulle ha blivit dyrare om läroanstalten skaffat dem än när de studerande själv skaffade dem. Upphandlingsbestämmelserna har också förhindrat pilotförsök med nya tillvägagångssätt. Många utbildningsanordnare har också lagt ut ekonomiförvaltningen, vilket har medfört tilläggskostnader för anskaffningar, när penningtrafiken måste skötas via utlagda ekonomiförvaltningstjänster.

För närvarande är utbildningsanordnarna inte skyldiga att upprätthålla bibliotek eller utlåningsstationer. Framför allt stora utbildningsanordnare har fortfarande bibliotek. Små utbildningsanordnare har lagt ned sina bibliotek och utnyttjar vid behov allmänna bibliotek. Biblioteks- och utlåningsverksamheten är mycket småskalig, och den nuvarande omfattningen räcker inte till för att täcka hela åldersklassens behov. Enligt yrkesutbildningsanordnarnas erfarenhet har verksamhet av utlåningstyp inte visat sig vara förnuftig i stor skala. De studerande är mera vårdslösa med lånade redskap och arbetsdräkter och sköter dem sämre än sådana som de skaffar själva.

Återanvändnings- och utlåningsverksamheten har utvecklats i första hand inom projekt för gymnasieutbildningen. Utvecklingspartner har ofta varit lokala bibliotek, studerandekårer samt andra aktörer inom tredje sektorn. I samband med gymnasier eller bibliotek har det inrättats läroboksutlåning tillsammans med biblioteken och studerandekårerna. Det har också gjorts försök med återanvändning och utlåning av läroböcker som tjänster som tillhandahållits av ett utomstående företag. Enligt pilotprojekten är kursboksutlåning en fungerande lösning om läromedlen är bokbetonade. Vid sidan av kursboksutlåning är det bra att återanvända böcker, eftersom en del studerande vill använda egna böcker. I fortsättningen ökar sannolikt andelen digitalt material, så det behövs ett bibliotek även för elektroniskt material.

I gymnasierna och yrkesläroanstalterna i Helsingfors genomfördes ett försök med avgiftsfrihet på andra stadiet läsåret 2019—2020. Försöket omfattade de förstaårsstuderande som inledde sina studier hösten 2019 i Helsingfors stads gymnasier (gymnasieutbildning och utbildning som

förberer för gymnasieutbildning) samt yrkesinstitutet Stadin ammatti- ja aikuisopistossa (utbildning för yrkesinriktad grundexamen och utbildning som handleder för yrkesutbildning). I budgeten för 2019 avsattes två miljoner euro för försöket. De disponibla anslagen användes för att skaffa läromedel som kunde lånas ut till de studerande, HRT:s biljetter samt kulturbesök. Ungefär en miljon euro av finansieringen användes för att skaffa läromedel som kunde lånas ut, i huvudsak till gymnasierna. Anslaget användes i huvudsak för att skaffa digitala läromedel till gymnasierna. Till en del gymnasier skaffades också tryckta läroböcker, och gymnasierna skötte utlånings- och återlämningsverksamheten på det sätt som de ansåg vara bäst. Till Stadin ammatti- ja aikuisopisto skaffades tabletter som även i fortsättningen används i inlärningsgruppen. Knappt 900 000 euro av anslaget användes för HRT:s biljetter och drygt 100 000 euro för kulturbesök. Det genomfördes färre kulturbesök än planerat.

Enligt slutrapporten ökade försöket med avgiftsfrihet på andra stadiet användningen av digitala läromedel i Helsingfors stads gymnasier, eftersom cirka 82 procent av de införskaffade läromedlen har varit digitalt. De gymnasiestuderande upplevde att avgiftsfria läromedel var den klart viktigaste metoden att sänka kostnaderna för studierna på andra stadiet. I Stadin ammatti- ja aikuisopisto upplevedes resekortet som viktigast. (Helsingin kaupungin toisen asteen maksettomuuden kokeilu. Loppuraportti 2020).

Helsingfors stad har utvärderat resultaten av försöket med avgiftsfrihet på andra stadiet, vad som lyckades och problem. Man har beslutat att ta in den praxis som visat sig vara bäst i basverksamheten. Försöket fortsätter ändå inte som sådant. De främsta orsakerna till att försöket avslutades var frågor om likabehandling och behovet av tilläggsfinansiering för att förbättra likabehandlingen. Försöket fick kritik under hösten 2019 och diskrimineringsombudsmannen tog ställning till det. Diskrimineringsombudsmannen konstaterade i sitt utlåtande att det hade varit bra att utvidga försöket även till privata läroanstalter med tanke på likabehandlingen. Det fanns dock inga möjligheter till en så omfattande utvidgning med tanke på finansieringen.

Enligt slutrapporten från försöket med avgiftsfrihet på andra stadiet gav försöket rikligt med information om vad man måste beakta för att genomföra avgiftsfrihet på andra stadiet trots att försöket blev kortvarigt. Genom försöket har största delen av de praktiska frågorna när det gäller framför allt gymnasiernas anskaffningar av läromedel fått en lösning. Dessutom fick man heläckande och jämförbart material om kostnaderna för läromedelsanskaffningar. Försöket bidrog till att lokalisera de funktioner och smärtpunkter som är viktigast för att arbetet ska löpa smidigt och som kräver datasystem och automation för att fungera. Enligt slutrapporten stärker erfarenheterna från försöket uppfattningen om att kommunernas och städerna särdrag bör beaktas vid lagberedning som anknyter till förlängd läroplikt.

Enligt de utrednings- och barometerresultat som presenteras ovan försätter kostnaderna för utbildning för yrkesinriktad examen och gymnasieutbildning de studerande i ojämlik ställning beroende på familjens ekonomiska situation. Ekonomiska orsaker begränsar valet av studieplats, försvårar studierna och leder i värsta fall till att studierna avbryts. Förlängd läroplikt och i anslutning därtill avgiftsfri utbildning på andra stadiet skulle öka jämlikheten och likabehandlingen, eftersom det skulle bli möjligt att söka till den utbildning på andra stadiet som man själv helst vill gå, utan att behöva beakta familjens ekonomiska situation. Avgiftsfrihet för oundgängliga läromedel och redskap skulle stödja studiernas framåtskridande och avläggandet av examina, och studierna skulle inte behöva avbrytas av ekonomiska orsaker.

2.11.2.2 Studentexamensavgifter

Enligt 20 § i lagen om studentexamen får studentexamensnämnden ta ut avgifter för studentexamen och deltagande i proven i examen. Bestämmelser om avgifterna finns i 3 § i undervisnings- och kulturministeriets förordning om Utbildningsstyrelsens avgiftsbelagda prestationer (1136/2018). Enligt förordningen tas det ut en fast grundavgift på 14 euro per examinand för deltagande i studentexamen och en fast deltagaravgift på 28 euro för varje prov. Grundavgift för deltagande i studentexamen betalas vid varje examenstillfälle. Avgiften återbetalas om den nya bedömningen leder till att poängtalet eller vitsordet höjs.

Enligt 8 § i lagen om studentexamen ska en examinand för varje enskilt examenstillfälle och prov som avläggs anmäla sig skriftligt till det gymnasium där denne avser avlägga provet. Gymnasierna svarar för att ta emot anmälningarna och ger examinanderna handledning i samband med anmälan i enlighet med deras studiesituation. Studentexamensnämnden bestämmer om de förfaranden som gäller uttag av avgifter. Gymnasierna samlar in anmälningarna med hjälp av det studiehanteringsprogram de använder. Från studiehanteringsprogrammet laddas anmälningssuppgifterna till Studentexamensnämndens examenstjänst, och i det sammanhanget kontrolleras det att alla examinanders anmälningar är lagenliga. Om ett gymnasium inte kan leverera den behövliga sammandragsfilen, lämnas uppgifterna om examinanderna i form av manuellt ifyllda tabeller till nämnden, där de matas in manuellt i studentexamensregistret. Vid ett normalt examenstillfälle matas några hundra examinanders uppgifter in manuellt.

Anordnaren av gymnasieutbildning tar ut deltagaravgifter av examinanderna samt redovisar avgifterna till Studentexamensnämnden. Gymnasiet ser anmälningssuppgifterna i examenstjänsten och kontrollerar också den avgift som ska tas ut av en examinand i den förteckning som nämnden gjort upp. I nuläget är det lätt för examinanderna och gymnasiet att förutsäga examensavgifts storlek, när samma avgift tas ut av alla examinander utöver grundavgiften. Vanligtvis räknar gymnasierna själva ut de avgifter som ska tas ut av examinanderna och kontrollerar dem i det sammandrag som nämnden skickat dem. Det har varit ändamålsenligt att ta ut avgiften samtidigt som examinanderna anmält sig till examen.

2.11.2.3 Folkhögskolornas läsårsavgifter

Bestämmelser om folkhögskolornas finansiering finns i lagen om fritt bildningsarbete. Statsandelen för folkhögskolornas långa linjer är 57 procent. Ett undantag från detta är Lehtimäen opisto med en statsandelsfinansiering på 80 procent. Resten av utbildningskostnaderna täcks med studerandeavgifter. Läroanstaltens huvudman bestämmer nivå på studerandeavgifterna. Den beräknade genomsnittliga läsårsavgiften på en lång linje som pågår ett läsår i en folkhögskola är cirka 4 600 euro då den inkluderar studier, inkvartering och mat, och cirka 3 000 euro då den inkluderar undervisning.

Studieavgifterna inom folkhögskolornas fria bildningsarbete inkluderar förutom undervisning oftast mat, eventuellt boende i folkhögskolans elevhem samt vid behov andra tjänster, såsom materialanskaffningar. I de flesta folkhögskolorna har de studerande möjlighet att bo i skolans elevhem. En avgift tas ut för boende i folkhögskolan. När man studerar i yrkesutbildning, grundläggande vuxenutbildning, påbyggnadsundervisning inom den grundläggande utbildningen samt gymnasieutbildning är det också avgiftsfritt att bo i elevhem på folkhögskolor med stöd av lagstiftningen om dessa utbildningar.

2.11.3 Den studerandes uppehälle

2.11.3.1 Studiestöd

Studerande på andra stadiet har möjlighet att få studiestöd enligt lagen om studiestöd (65/1994). Det består av studiepenning och statsborgen för studielån. Det är möjligt att få studiestöd från 17 års ålder, eftersom studiepenning inte beviljas studerande för vars underhåll barnbidrag betalas enligt barnbidragslagen (796/1992).

Studiepenningens belopp (brutto) för studerande på andra stadiet		
Studerande	Studiepenningens belopp, e/mån	Påverkar föräldrarnas inkomster
Vårdnadshavare till minderårigt barn (1.1.—31.7.2020)	350,28	påverkar inte
Gift	250,28	påverkar inte
18 år fyllda som bor självständigt	250,28	påverkar inte
17-åring eller yngre som bor självständigt	101,74	kan öka: 101,74—250,28 e/ mån
20 år fyllda som bor hos föräldrarna	81,39	kan öka: 81,39—183,13 e/ mån
19-åring eller yngre som bor hos föräldrarna	38,66	kan öka eller minska: 0—144,47 e/ mån
Under 17 år	Kan få studiepenningens läromaterialstillägg 46,80 e/mån, om föräldrarnas sammanlagda inkomster är högst 41 100 e/år.	

Studerande som får studiepenning kan beviljas studielån med statsborgen. Statsborgen kan dessutom beviljas 18—19-åringar som bor hos sina föräldrar och som inte kan få studielån på grund av föräldrarnas inkomster. Den som är under 18 år och bor hos sina föräldrar kan inte få borgen. Den som är under 17 år och bor självständigt kan få statsborgen, om föräldrarnas sammanlagda inkomster understiger 64 400 euro per år. Borgensbeloppet är 300 euro per månad för den som är under 18 år och 650 euro per månad för den som fyllt 18 år.

Studiepenningens läromaterialstillägg är 46,80 euro per månad och det har kunnat beviljas från och med den 1 augusti 2019. De som avlägger yrkesutbildning eller gymnasieutbildning som berättigar till studiestöd kan få läromaterialstillägg. Berättigade är studerande under 20 år som bor hos sina föräldrar och studerande under 18 år som bor självständigt och vars föräldrars sammanlagda inkomster är högst 41 100 euro per år. De ekonomiska förutsättningarna att bedriva studier har förbättrats för studerande på andra stadiet som är under 18 år också därför att från och med den 1 augusti 2019 har dessa studerande kunnat beviljas studiepenningens grundbelopp utan behovsprövning, vilket gör det möjligt att få studielån och även bostadsbidrag.

Läromaterialstillägget täcker en stor del av läromaterialskostnaderna i yrkesutbildning eller gymnasieutbildning för den som har rätt till studiestöd. Läromaterialstillägget är dock en schablonmässig förmån som betalas månatligen, som ska sökas särskilt och som kan ges endast barn

från låginkomsttagarfamiljer. De faktiska kostnaderna eller den tidpunkt då de uppkommit beaktas inte heller i läromaterialstillägget. Vanligtvis uppkommer stora kostnader genast i början av studierna, vilket har kunnat orsaka ekonomiska svårigheter när studierna börjar.

Studiestödtagare läsåret 2018/2019 (FPAs studieförmanstistik):

	16 år	17 år	18 år	19 år	20 år	TOT.
Yrkesutbildn.	2 575	11 920	16 040	7 525	5 425	43 485
Gymnasium	1 968	8 001	10 427	2 420	286	23 102
Sammanlagt	4 543	19 921	26 467	9 945	5 711	66 587

Av de gymnasie studerande har 2,8 procent studielån. Av de unga i åldern 16—19 år som studerar i yrkesläroanstalter har 11 procent studielån.

2.11.3.2 Stöd för skolresor

Bestämmelser om beviljande av stöd för kostnader som föranleds av den dagliga skolresan mellan en studerandes bostad och läroanstalt vid gymnasie studier och yrkesinriktade studier finns i lagen om stöd för skolresor (48/1997). Enligt 2 § 1 mom. i lagen om stöd för skolresor är berättigad till stöd för skolresor en studerande som är bosatt i Finland och som studerar på heltid i Finland inom grundläggande utbildning för personer som passerat läropliktsåldern enligt 46 § i lagen om grundläggande utbildning, gymnasieutbildning eller utbildning som förbereder invandrare och personer med ett främmande språk som modersmål för gymnasieutbildning och som avses i gymnasielagen, utbildning som leder till yrkesinriktad grundexamen som avses i 5 § i lagen om yrkesutbildning eller handledande utbildning som avses i 7 § i den lagen.

Ett villkor för att stöd för skolresor ska beviljas är att skolvägen är lång och att färdvägen är lämpligt. När dessa bestäms ska beaktas de regelbundna resekostnaderna per månad, den studerandes möjligheter att anlita kollektivtrafik samt huruvida studierna bedrivs i en följd. Stöd för skolresor kan enligt 3 § i lagen om stöd för skolresor beviljas en studerande vars skolväg i ena riktningen är minst 10 kilometer, vars skolresekostnader per månad överstiger 54 euro, samt som utnyttjar kollektivtrafik eller skolskjuts som utbildningsanordnaren ordnar eller något annat lämpligt eget färdväg när de villkor som föreskrivs i 4 a § uppfylls.

Villkoret för användning av eget färdväg är att mer än fem kilometer i ena riktningen av den studerandes skolväg inte omfattas av kollektivtrafik eller skolskjuts som utbildningsanordnaren ordnar, den studerandes dagliga skolresa med väntetider inberäknade i medeltal tar mer än tre timmar i anspråk per dag under månaden i fråga, eller den studerande under en månad har möjlighet att anlita kollektivtrafik eller skolskjuts som utbildningsanordnaren ordnar för i medeltal högst sex skolresor i ena riktningen per vecka. Stöd för skolresor kan också beviljas på basis av eget färdväg, om den studerande saknar möjlighet att anlita kollektivtrafik eller skolskjuts som utbildningsanordnaren ordnar på grund av att skolresan av andra skäl än de som avses i 1 mom. blir alltför svår eller ansträngande för den studerande, eller den studerandes skolresa eller färdväg byts flera gånger under läsåret.

Stöd för skolresor beviljas inte en studerande som har möjlighet att bo avgiftsfritt i en bostad som utbildningsanordnaren svarar för, om det inte finns särskilda skäl för att den studerande inte kan ta emot bostaden. Stöd för skolresor beviljas inte heller en studerande som enligt någon annan lag får stöd för de kostnader som föranleds av skolresan, till exempel handikappservice-lagen. Ett villkor för beviljande av stöd för skolresor är dessutom att den studerande per vecka har minst sju sådana resor i ena riktningen som berättigar till stöd för skolresor under en sammanhängande tid av minst 18 dagar.

Mottagare av stöd för skolresor läsåret 2018/2019 (FPAs studieförmånsstatistik):

	Under 16 år	16	17	18	19	20-24
Yrkesutbildn.	7	7 071	7 989	6 640	1 919	3 816
Gymnasium	36	5 071	4 838	3 821	487	48
Sammanlagt	43	12 142	12 827	10 461	2 406	3 864

Beviljande av stöd för skolresor på grund av färd sätt läsåret 2018/2019:

	Yrkes		Gymnasium		Sammanlagt	
Matkahuolto	12 821	33,2 %	5 905	37,0 %	18 726	34,3 %
Regiontrafik	5 102	13,2 %	2 278	14,3 %	7 380	13,5 %
Skoltransport	1 820	4,7 %	3 254	20,4 %	5 074	9,3 %
Annan kollektivtrafik	3 102	8,0 %	1 119	7,0 %	4 221	7,7 %
Eget färd sätt	15 494	40,1 %	3 252	20,4 %	18 746	34,4 %
Flera färd sätt	271	0,7 %	140	0,9 %	411	0,8 %
Sammanlagt	38 610	100,0 %	15 948	100,0 %	54 558	100,0 %

2.11.3.2 Bostadsbidrag och bostadstillägg

En studerande kan få bostadsbidrag enligt lagen om allmänt bostadsbidrag (938/2014), vars belopp påverkas av hushållets storlek, de godtagbara maximala boendeutgifterna samt den kommun där bostaden finns. I enlighet med etablerad tillämpningspraxis anses ett minderårigt barn höra till föräldrarnas matlag vid allmänt bostadsbidrag. På så vis kan barnet inte få bostadsbidrag som ett självständigt matlag, om han eller hon inte har förvärvsinkomster, därmed jämförbara inkomster eller ersättande förmånsinkomster som gör att han eller hon kan anses försörja sig och svara för sina boendeutgifter självständigt. Bostadsbidragets behovsprövning är kopplad till studiestödets behovsprövning så att bostadsbidrag beviljas en minderårig studerande som får studiestöd. Också en studerande som är 16 år kan få studiepenning, om barnbidrag inte betalas för honom eller henne.

Rätt till bostadstillägg enligt lagen om studiestöd har studerande som bor på hyra och studerar i landskapet Åland eller utomlands och har boendeutgifter. Beloppet på bostadstillägget är 210 euro per månad. En studerande som studerar i Finland på en avgiftsbelagd linje vid en folkhögskola eller ett idrottsutbildningscenter eller vid Sameområdets utbildningscentral och bor i läroanstaltens elevhem har rätt till bostadstillägg på 88,87 euro i månaden.

2.11.3.3 Rätt till arbetslöshetsförmån

Bestämmelser om allmänna begränsningar på grund av ålder för erhållande av arbetslöshetsförmåner ingår i 3 kap. 1 § 1 och 2 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002). Enligt lagens 3 kap. 1 § 1 mom. beviljas arbetslöshetsförmåner inte en arbetssökande som inte har fyllt 17 år.

Arbetslöshetsförmåner är arbetslöshetsdagpenning och arbetsmarknadsstöd. Arbetslöshetsdagpenning betalas antingen i form av grunddagpenning eller i form av inkomstrelaterad dagpenning till dem som är försäkrade i en arbetslöshetskassa som avses i lagen om arbetslöshetskassor (603/1984). En förutsättning för att arbetslöshetsdagpenning ska betalas är att arbetsvillkoret enligt 5 kap. 3 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa och, i fråga om inkomstrelaterad dagpenning, att villkoret om medlemskap i en arbetslöshetskassa är uppfyllt. Arbetsmarknadsstöd betalas till

en person som inte har varit etablerad på arbetsmarknaden eller som har fått arbetslöshetsdagpenning för den maximitid som föreskrivs i 6 kap. 7 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

Enligt 2 kap. 13 § 4 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa har en ung person under 18 år som efter grundskolan eller gymnasiet inte har genomgått någon utbildning som leder till examen och som ger yrkesfärdigheter inte rätt till arbetsmarknadsstöd på grundval av arbetslöshet. Arbetsmarknadsstöd kan betalas till en ung person under 18 år som saknar utbildning för tiden för sysselsättningsfrämjande service.

Bestämmelser om skyldighet att betala arbetslöshetsförsäkringspremie finns i 4 kap. i lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner (555/1998). Enligt 12 a § i lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner betalas arbetslöshetsförsäkringspremie inte för tiden före kalendermånaden efter den under vilken arbetstagaren fyller 17 år. Åldersgränserna för skyldighet att betala arbetslöshetsförsäkringspremie har följt åldersgränserna för beviljande av arbetslöshetsförmåner.

År 2019 fick cirka 1 400 personer under 18 arbetslöshetsförmån, och med undantag av några personer fick de arbetsmarknadsstöd. Samma år fick 62 144 personer under 18 år lön som omfattades av arbetslöshetsförsäkringspremie.

Arbetslöshetsförmånernas syfte är att trygga en arbetslös arbetssökandes ekonomiska möjligheter att söka arbete och förbättra sina förutsättningar att komma in på eller återvända till arbetsmarknaden. Den som tar emot en arbetslöshetsförmån är allmänt skyldig att bland annat aktivt söka och vara beredd att ta emot heltidsarbete. Samhället förutsätter att läropliktiga bedriver heltidsstudier. När läroplikten förlängs är det skäl att granska hur ändamålsenlig den nuvarande undre åldersgränsen för beviljande av arbetslöshetsförmån är.

2.11.3.4 Föräldrarnas underhållsskyldighet

Enligt 1 § i lagen om underhåll av barn (704/1975) äger barn rätt till tillräckligt underhåll. Underhåll innebär tillgodoseende av de materiella och andliga behov som motsvarar barnets utvecklingsnivå, den vård och utbildning barnet behöver samt härav föranledda kostnader. Enligt lagens 2 § svarar föräldrarna efter sin förmåga för barnets underhåll. Vid bedömandet av föräldrarnas förmåga att underhålla barnet beaktas deras ålder, arbetsförmåga och möjligheter att delta i förvärvsarbete, beloppet av tillbudsstående medel samt deras övriga, på lag grundade underhållsansvar. Vid bedömning av omfattningen av föräldrarnas underhållsansvar beaktas även barnets förmåga och möjligheter att självt svara för sitt underhåll samt sådana omständigheter som gör att barnets underhåll icke medför kostnader för föräldrarna eller att dessa kostnader är ringa.

Enligt 3 § 1 mom. i lagen om underhåll av barn är huvudregeln att föräldrarnas underhållsskyldighet upphör när barnet fyller 18 år. Underhållsskyldigheten kan upphöra redan tidigare, om ett minderårigt barn till exempel ingår äktenskap eller börjar förvärvsarbete. Enligt 2 mom. svarar emellertid föräldrarna för kostnaderna för barnets utbildning även efter det barnet fyllt aderton år, om detta prövas skäligt (utbildningsunderstöd).

I praktiken svarar föräldrarna ofta för kostnaderna för sina myndiga barns utbildning utan särskilt avtal. Ett barn som är myndigt företräder sig självt. Vid behov kan ett avtal om utbildningsstöd fastställas hos barntillsynsmannen eller så kan man ansöka om betalning av utbildningsstöd via rätten. Utbildningsunderstödet betalas till ett myndigt barns eget konto.

I rättspraxis som gäller utbildningsunderstöd har den etablerade synen varit att utbildningsunderstöd kan fastställas för den tid barnet går i gymnasium, eftersom gymnasiet anses hör till

medborgarnas grundutbildning. Utifrån rättspraxis kan utbildningsunderstöd fastställas även för yrkesutbildning, men tröskeln är då högre. I utbildningskostnaderna har utöver de direkta studieutgifterna ingripits även levnadskostnaderna under utbildningstiden (HD 1996:5 och HD 1997:173). Betalning av utbildningsunderstöd förutsätter alltid enskild prövning av om det är skäligt att fastställa ett avtal. I prövningen måste man också beakta barnets egna möjligheter att svara för sina utbildningskostnader med till exempel studiepenning, studielån eller arbete. Till utbildningskostnaderna räknas utöver de direkta studieutgifterna även levnadskostnaderna under utbildningstiden, men ändå inte kostnader för till exempel fritidsintressen. Utbildningsstöd är inte lika omfattande som föräldrarnas allmänna underhållsskyldighet.

2.11.3.5 Andra förmåner

Förutom med studiestöd kan uppehållet under studietiden tryggas med vuxenutbildningsstöd, arbetslöshetsförmåner eller rehabiliteringspenning. Bestämmelser om vuxenutbildningsstöd finns i lagen om vuxenutbildningsförmåner (1276/2000). Till förutsättningarna för beviljande av vuxenutbildningsstöd hör bland annat minst åtta års tid i arbete samt att personen är studieledig enligt lagen om studieledighet, så vuxenutbildningsstödet är i princip avsett att trygga uppehållet för studielediga studerande som varit längre i arbetslivet, och unga studerande har inte rätt till det.

Studier kan också genomföras med arbetslöshetsdagpenning, antingen som frivilliga studier eller arbetskraftsutbildning. Frivilliga studier som stöd med arbetslöshetsförmån förutsätter bland annat 25 års ålder och ett konstaterat utbildningsbehov. Inom arbetskraftsutbildningen kan åter som studerande antas personer som är lämpade för utbildningen och för det yrke eller den uppgift som utbildningen siktar på, om de har ett av arbets- och näringsbyrån konstaterat utbildningsbehov. En person under 20 år som har fullgjort sin läroplikt kan antas till annan utbildning än integrationsutbildning endast om det inte är möjligt eller annars ändamålsenligt att genomföra utbildningen som frivilliga studier. För tiden för frivilliga studier eller arbetskraftsutbildning betalas arbetslöshetsförmåner enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa. För tiden för arbetskraftsutbildning har man också rätt till kostnadsersättning enligt lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice.

Enligt lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner har en 16–67-årig rehabiliteringsklient rätt till rehabiliteringspenningförmån. En studerande har rätt till rehabiliteringspenning för tiden för en rehabiliteringsåtgärd, till exempel utbildning som ordnas som yrkesinriktad rehabilitering. Till rehabiliteringsklienten betalas ersättning för behövliga och skäliga rehabiliteringskostnader. Bestämmelser om ersättning för studiematerialkostnader finns i social- och hälsovårdsministeriets förordning om studiematerialkostnader (833/2005). Enligt förordningen betalas för personer som deltar i yrkesinriktad rehabilitering ett anslag för studiematerial som ersättning för kostnader som föranleds av anskaffning av behövligt studiematerial. Som behövliga studiematerialkostnader anses kostnader som föranleds av anskaffning av studiematerial som behövs för ifrågavarande utbildning eller studier. Sådana kostnader är exempelvis kostnader för läroböcker, anskaffning av dator, kopiering och elektronisk sökning av studiematerial, anteckningsmaterial, räknare och annat motsvarande material. För studerande vid yrkesläroanstalter och gymnasier är anslaget för studiematerial 350 euro per läsår. För studerande vid folkhögskolor och inom förberedande utbildning är anslaget för studiematerial 250 euro per läsår. Dessutom får en rehabiliteringsklient ersättning för behövliga och skäliga resekostnader. Som resekostnader i samband med utbildning som ordnas som yrkesinriktad rehabilitering ersätts rehabiliteringsklienten för kostnaderna för resor mellan hemorten och studieorten i början och slutet av terminen samt en tur- och returreisa i månaden. Resekostnader kan också ersättas oftare, om detta är motiverat för att trygga umgänget med ett

barn eller av studierelaterade skäl. Resekostnadsersättning betalas inte för studerandes dagliga skolresor och inte heller för dagliga resor i samband med utbildningsrelaterad praktik.

3 Målsättning

Genom regeringens proposition höjs läropliktsåldern med två år från 16 till 18 år. Det främsta syftet med regeringens proposition är att höja finländarnas utbildnings- och kompetensnivå. I den strategiska helheten kunnandets, bildningens och innovationernas Finland i statsminister Sanna Marins regeringsprogram anges som riktlinje att alla som går ut grundskolan slutför en utbildning på andra stadiet, eftersom examen på andra stadiet har identifierats som ett minimikrav för sysselsättning och samhällsdelaktighet i dagens samhälle. Sysselsättningsgraden hos dem som avlagt endast grundskolans lärokurs sjunker hela tiden, när arbetslivets kunskapskrav ökar och arbetena för låg utbildnings- och kompetensnivå minskar. Avlagd examen på andra stadiet förbättrar de ungas sysselsättningsmöjligheter. Kraven från det föränderliga arbetslivet ökar också avsevärt behovet av att uppdatera det egna kunnandet och kontinuerligt lärande. Målet för förlängd läroplikt och avläggande av examen på andra stadiet är att säkerställa att varje ung person har tillräcklig beredskap och förmåga att lära sig nya saker och på så vis hållas kvar på arbetsmarknaden, avancera i sin yrkeskarriär och vid behov byta bransch och yrke. Avläggande av examen på andra stadiet ger allmän behörighet för fortsatta studier och gör det möjligt att söka till yrkeshögskola eller universitet för att fortsätta studierna ända till doktor.

Förutom att höja utbildnings- och kompetensnivån är ett syfte med propositionen att minska skillnaderna i inlärning, öka jämlikheten i utbildningen och ge alla unga lika möjligheter att utbilda sig enligt sin förmåga. Enligt internationella jämförelser hör Finland till toppländerna i världen när det gäller grundläggande utbildning, men den finländska utbildningens framgångs-saga hotas av ojämlikhet och skillnader i inlärning. Regionala, socioekonomiska och könsrelaterade skillnader samt utbildningsarvet syns allt starkare i lärandet och utbildningen. Också invandrare, personer med invandrarbakgrund och personer med funktionsnedsättning samt andra grupper som befinner sig i en utsatt ställning blir efter andra befolkningsgrupper i fråga om utbildning och kunskaper. Målet med förlängd läroplikt och avgiftsfri utbildning på andra stadiet i anslutning därtill samt stärkt studiehandledning och stöd för lärandet är att ge alla unga lika möjligheter att avlägga examen på andra stadiet och få behövligt stöd för studierna oberoende av familjens förmögenhet eller den studerandes bostadsort, kön eller etniska bakgrund.

I samband med att läroplikten förlängs är avsikten att förnya utbildningarna i övergångsskedet samt trygga tillräcklig och högklassig handledning, i bara att mekaniskt höja läropliktsåldern och utvidga läroplikten till andra stadiet. Målet är att samarbetet i övergångsskedet från grundskolestadiet till andra stadiet ska vara tätare än nu, så att alla unga övergår till andra stadiet efter den grundläggande utbildningen, i första hand till examensinriktad utbildning och vid behov till annan utbildning som omfattas av läroplikten. Gedigna grundläggande kunskaper, tillräcklig och högklassig studiehandledning och smidig övergång till studier på andra stadiet är nödvändig för att möjliggöra en obruten studieväg för alla unga. Dessutom är det lika väsentligt att studierna på andra stadiet framskrider och att examen slutförs. I enlighet med regeringsprogrammet har man i samband med beredningen av en förlängning av läroplikten gått igenom orsakerna till avbrott på andra stadiet och beaktat dem i beredningen. Målet är att det utarbetas en individuell studieväg för varje ung person på andra stadiet, där man beaktar den ungas målsättningar, förutsättningar, levnadssituation samt behov av undervisning, handledning och stöd. Den individuella studievägen och de stödåtgärder som är kopplade till den säkerställer att studierna framskrider och stödjer avläggandet av examen.

Regeringens mål är att säkerställa anslagsbehoven i fråga om varje studie- och stödform med koppling till en förlängning av läroplikten. Anordnarna av de olika utbildningsformer som hänförs till läropliktsuppgiften ersätts fullt ut för kostnaderna i anslutning till läropliktsuppgiften. I planen för de offentliga finanserna har man förberett sig på en förlängning av läroplikten och kostnaderna för avgiftsfrihet på andra stadiet i anslutning därtill.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

Fullgörande av läroplikten

I propositionen föreslås det att det stiftas en ny lag, där bestämmelserna om läroplikt samlas. Lagens namn föreslås vara läropliktslagen. I läropliktslagen föreskrivs det om läropliktens mål, fullgörande av läroplikten samt om de utbildningar där läroplikten kan fullgöras. Det föreslås inte att tidpunkten när läroplikten börjar ska ändras, utan läroplikten börjar på samma sätt som i nuläget det år då barnet fyller sju år. Inte heller bestämmelserna om förlängd läroplikt ändras. I propositionen föreslås det att läroplikten upphör när personen i fråga fyller 18 år eller med godkänt resultat har avlagt studentexamen eller en examen som avses i lagen om yrkesutbildning eller en motsvarande utländsk utbildning. Bestämmelserna om när läroplikten börjar och upphör överförs från lagen om grundläggande utbildning till läropliktslagen.

Läroplikten börjar på samma sätt som i nuläget fullgöras i den grundläggande utbildningen enligt lagen om grundläggande utbildning. Bestämmelser om ordnandet av och innehållet i den grundläggande utbildningen ingår även i fortsättningen i lagen om grundläggande utbildning. Längden på den grundläggande utbildningen ändras inte. Efter att den grundläggande utbildningens lärokurs avlagts fullgörs läroplikten i utbildning på andra stadiet. Läroplikten fullgörs i första hand genom att man avlägger gymnasieutbildningens lärokurs och som avslutning på den studentexamen eller genom att man avlägger yrkesinriktad grundexamen eller yrkesexamen. Om en ung person som avslutar den grundläggande utbildningen inte har färdigheter att övergå till examensinriktad utbildning på andra stadiet, kan han eller hon fullgöra sin läroplikt i utbildningar i övergångsskedet, såsom utbildning som handleder för examensutbildning eller folkhögskolornas utbildning som riktar sig till läropliktiga. Studerande som behöver krävande särskilt stöd kan fullgöra sin läroplikt i utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv. Läropliktiga med invandrabakgrund som saknar tillräckliga kunskaper i finska eller svenska kan fullgöra sin läroplikt i grundläggande utbildning för vuxna eller i folkhögskolornas utbildning för invandrare.

I läropliktslagen föreskrivs det om grunder som gör det möjligt att avbryta fullgörandet av läroplikten. Grunderna för avbrytande gäller fullgörande av läroplikten inom såväl den grundläggande utbildningen som utbildning på andra stadiet. I den gällande lagen om grundläggande utbildning finns inga motsvarande bestämmelser om grunder för avbrytande av läroplikten. Den studerande ska alltid ha rätt att studera och ett beslut om avbrytande av läroplikten fattas efter ansökan från den läropliktiga eller den läropliktigas vårdnadshavare.

I läropliktslagen föreskrivs det om vårdnadshavarens tillsynsansvar och motsvarande bestämmelse om tillsyn stryks i lagen om grundläggande utbildning. På samma sätt som i nuläget är det vårdnadshavaren som ska se till att läroplikten fullgörs. I läropliktslagen föreskrivs det också om möjlighet att påföra vårdnadshavaren ett bötesstraff, om vårdnadshavarens uppsåtliga eller av grov oaktsamhet försummar sin skyldighet. Den läropliktiga själv påförs inga sanktioner för försummelse av läroplikten.

Efter att den grundläggande utbildningen avslutats ska den läropliktiga vara skyldig att söka till utbildning på andra stadiet. Ansökningsskyldigheten fortgår om den läropliktiga blir utan studieplats eller avbryter sina studier. För utbildningsanordnarna och den läropliktigas hemkommun föreslås ett nytt handlednings- och tillsynsansvar gentemot den läropliktiga. Härigenom stärks handledningen och stödet för unga under 18 år särskilt i det skede när de söker till utbildning och när de eventuellt avbryter studierna. Handlednings- och tillsynsansvaret byggs enligt principen ”ledsagad växling”. De olika aktörernas handlednings- och tillsynsansvar definieras så i lagstiftningen att en aktörs handlednings- och tillsynsansvar alltid upphör först när en annan aktörs handlednings- och tillsynsansvar börjar. Härigenom säkerställs att en läropliktig ung person inte i något skede hamnar utanför stödnätet.

Anordnare av grundläggande utbildning ska vara skyldiga att handleda och övervaka att en läropliktig elev söker till utbildning efter den grundläggande utbildningen när den grundläggande utbildningen avslutas, särskilt under den sista årskursen. I regel söker man till studier via den gemensamma ansökan, men en läropliktig elev kan också söka till utbildningar utanför den gemensamma ansökan, såsom läroavtalsutbildning eller utbildning på främmande språk. Om den läropliktiga inte får en studieplats i den gemensamma ansökan, är anordnaren av grundläggande utbildning skyldig att tillhandahålla den läropliktiga handledning även under sommarmånaderna efter att den grundläggande utbildningen avslutats, så att den läropliktiga kan söka en studieplats i den kontinuerliga ansökan efter den gemensamma ansökan.

I regel upphör handlednings- och tillsynsansvaret för anordnare av grundläggande utbildning när den läropliktiga har börjat studera i utbildning hos en annan utbildningsanordnare. Om den läropliktiga inte söker till utbildning på andra stadiet eller inte har fått en studieplats i utbildning som han eller hon sökt till, upphör handlednings- och tillsynsansvaret för anordnaren av grundläggande utbildning vid den tidpunkt i slutet av augusti som undervisnings- och kulturministeriet årligen bestämmer. Efter denna tidpunkt ska anordnaren av grundläggande utbildning meddela den läropliktigas boendekommun detta, varvid handlednings- och tillsynsansvaret för en läropliktig ung person som saknar studieplats övergår på boendekommunen.

Boendekommunen har till uppgift att utreda den läropliktigas övergripande situation och stödbehov tillsammans med den läropliktiga och dennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare. Boendekommunen ska hänvisa den läropliktiga att söka till lämplig utbildning och vid behov till andra ändamålsenliga tjänster. I sista hand anvisas en skolmogen läropliktig en studieplats i handledande utbildning, om han eller hon inte frivilligt söker till utbildning på andra stadiet.

När en ung person som avslutat den grundläggande utbildningen har börjat i utbildning på andra stadiet, överförs handlednings- och tillsynsansvaret för anordnaren av utbildningen på andra stadiet. Utbildningsanordnaren ska följa upp hur den läropliktigas studier framskrider och vid behov meddela den läropliktigas vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare om den läropliktiga inte genomför sina studier i enlighet med studieplanen. Om en läropliktig ämnar avbryta fullgörandet av läroplikten ska utbildningsanordnaren utreda möjligheterna att bedriva studier i en annan inlärningsmiljö eller att söka till annan utbildning, så att fullgörandet av läroplikten inte avbryts. Dessutom ska man utreda om de stödåtgärder som den läropliktiga fått är tillräckliga samt vid behov hänvisa den läropliktiga att söka sig till andra ändamålsenliga tjänster. En läropliktig studerande kan inte avgå från läroanstalten på basis av egen anmälan utan att han eller hon har en ny studieplats. Om en läropliktig studerande trots handledningen avbryter sina studier, ska utbildningsanordnaren underrätta den läropliktigas boendekommun om att fullgörandet av läroplikten avbryts.

Avgiftsfri utbildning på andra stadiet

Den i 16 § i grundlagen föreskrivna rätten till avgiftsfri grundläggande utbildning och läroplikten är kopplade till varandra så att när läroplikten förlängs utvidgas också skyldigheten att ge avgiftsfri undervisning. Enligt etablerad praxis anses avgiftsfri grundläggande utbildning också omfatta tillräcklig föda och dagliga skolresor. I propositionen föreslås det att grundlagens krav på avgiftsfri läropliktsutbildning ska beaktas.

Den föreslagna läroplikten enligt propositionen upphör när den läropliktiga fyller 18 år, så läroplikten för en person som är född i början av året kan vara upp till ett år kortare än läroplikten för en person som är född i slutet av kalenderåret. Dessutom upphör läroplikten nästan alltid under avläggandet av en examen på andra stadiet. Avgiftsfriheten för utbildning på andra stadiet ska enligt propositionen inte vara begränsad enbart till fullgörandet av läroplikten, utan den ska på lika grunder gälla alla som inlett studier efter den grundläggande utbildningen som läropliktiga och ska i princip pågå tills examen på andra stadiet slutförts. Avsikten är att alla läropliktiga unga ska ha möjlighet att avlägga en avgiftsfri examen på andra stadiet.

I propositionen föreslås det att yrkesinriktad examen eller gymnasieutbildning och studentexamen som avslutning på den som avläggs efter den grundläggande utbildningen i fortsättningen ska vara helt avgiftsfria till utgången av det kalenderår då den studerande fyller 20 år. I och med de föreslagna ändringarna blir de läromedel som behövs att förvärva kunnandet samt arbetsredskap, arbetsdräkter och arbetsmaterial avgiftsfria. Undervisningen och den dagliga måltiden är redan avgiftsfria i utbildning på andra stadiet. I och med läromedlen blir avgiftsfria försvinner rätten till läromaterialstillägg enligt lagen om studiestöd. Det föreslås att lagen om studentexamen ändras så att i enlighet med principerna om avgiftsfrihet är också de fem prov som krävs för att avlägga studentexamen som avslutning på gymnasiets lärokurs avgiftsfria liksom omtagning av dessa fem prov om de underkänns.

I propositionen föreskrivs det också om avgiftsfria skolresor. Avgiftsfria skolresor genomförs inom ramen för det nuvarande systemet med stöd för skolresor genom att lagen om stöd för skolresor ändras. För studerande som har rätt till avgiftsfri utbildning stryks självriskandelen på 43 euro i fråga om stödet för skolresor och gränsen på 54 euro för de månatliga minimikostnaderna. Dessutom sänks gränsen för skolvägens längd från nuvarande tio kilometer till sju kilometer. I lagen om grundläggande utbildning föreskrivs det att gränsen för avgiftsfri skolresa är fem kilometer, men i utbildning på andra stadiet föreslås gränsen vara två kilometer högre. De studerande i utbildning på andra stadiet är äldre än barnen i grundläggande utbildning, så det kan rimligtvis antas att de kan färdas något längre skolresor avgiftsfritt, till exempel till fots eller med cykel. I fortsättningen ska alltså de dagliga skolresorna för studerande som har rätt till utbildning på andra stadiet vara avgiftsfria, om resan mellan hemmet och läroanstalten är minst sju kilometer i en riktning. Om den studerande inte har möjlighet att anlita kollektivtrafik, ersätts resekostnaderna kalkylmässigt på grund av eget färd sätt.

Folkhögskolornas läropliktsutbildning

Folkhögskolorna tillhandahåller redan nu utbildning för unga som just avslutat den grundläggande utbildningen. Syftet med den är att förvärva olika färdigheter för fortsatta studier. I propositionen föreslås det att den utvidgade läroplikten också ska kunna fullgöras i folkhögskolornas utbildning som riktar sig till läropliktiga. Det föreslås att lagen om fritt bildningsarbete utökas med ett nytt 7 a kap., där det föreskrivs om utbildning som riktar sig till läropliktiga. För att säkerställa de läropliktiga studerandes jämlikhet och rättsskydd ska Utbildningsstyrelsen utarbeta läroplansgrunderna för utbildningen. De studerande kan söka till utbildningen genom

gemensam ansökan eller kontinuerlig ansökan. I 7 a kap. föreslås också bestämmelser om de studerandes viktigaste rättigheter och skyldigheter. Den utbildning som riktar sig till läropliktiga ska enligt propositionen till 100 procent vara statsandelsfinansierad. Studerandeavgifter kan inte heller tas ut.

Ny utbildningshelhet i övergångsskedet efter den grundläggande utbildningen

I propositionen föreslås det att det också stiftas en ny lag om utbildning som handleder för examensutbildning. Till utbildningen som handleder för examensutbildning sammanförs de nuvarande utbildningarna i övergångsskedet mellan den grundläggande utbildningen och den examensinriktade utbildningen på andra stadiet: påbyggnadsundervisning inom den grundläggande utbildningen, utbildning som förbereder för gymnasieutbildning och utbildning som handleder för yrkesutbildning. Den nya utbildningshelhetens mål är att ge färdigheter att söka till examensinriktad utbildning och avlägga examen samt att klarlägga den studerandes planer för fortsatta studier och karriär. Den nya handledande utbildningshelheten är avsedd för både läropliktiga och andra som behöver färdigheter för fortsatta studier, såsom invandrare och vuxenstuderande. Utbildningen som handleder för arbete och ett självständigt liv och som är avsedd för studerande med svår funktionsnedsättning förblir oförändrad.

Ordande av den nya handledande utbildningshelheten ska i regel förutsätta tillstånd att ordna utbildning, som kan beviljas anordnare av yrkesutbildning, anordnare av gymnasieutbildning och privata anordnare av grundläggande utbildning. Avsikten är att genom beviljandet av tillstånd att ordna utbildning säkerställa regional tillgång till utbildning och utbildningens tillgänglighet genom att skapa ett tillräckligt omfattande nätverk av anordnare av handledande utbildning. Utöver anordnare som fått tillstånd att ordna utbildning kan kommunerna ordna handledande utbildning, på samma sätt som påbyggnadsundervisning inom den grundläggande utbildningen för närvarande, om det framkommer behov av sådan utbildning på kommunens område.

Finansieringssystemen för de utbildningar som sammanförs i utbildningshelheten förblir separata. Finansieringen för handledande utbildning hos anordnare av grundläggande utbildning motsvarar den nuvarande finansieringen för påbyggnadsundervisning inom den grundläggande utbildningen, handledande utbildning hos anordnare av gymnasieutbildning finansieras inom ramen för gymnasieutbildningens finansieringssystem och handledande utbildning hos anordnare av yrkesutbildning inom ramen för yrkesutbildningens finansieringssystem. Strävan är ändå att förenhetliga finansieringsnivån för den nya utbildningen i övergångsskedet, så att nivån på priset per enhet för en studerande är så likadan som möjligt i samtliga finansieringssystem. De lagändringar som gäller den handledande utbildningen och nivån på priset per enhet bereds under 2021, så att de faktiska kostnadsuppgifterna från 2020 kan användas när finansieringsnivån fastställs.

I den nya utbildningen i övergångsskedet införs de gemensamma utbildningsgrunder som Utbildningsstyrelsen utarbetat. Utbildningsgrunderna består av utbildningsdelar, som för varje studerande sammanställs till en helhet som motsvarar den studerandes behov. Utbildningsdelarna ska kunna genomföras i olika inlärningsmiljöer, även verkstäder. I utbildningsgrunderna ska de olika målgrupperna för utbildningen beaktas, såsom läropliktiga, vuxenstuderande och studerande med invandrabakgrund.

Syftet med den nya utbildningen är att den ska utgöra ett så smidigt övergångsskede som möjligt mellan den grundläggande utbildningen och examensutbildningen på andra stadiet. Tiden för avläggande av handledande utbildning ska vara ett år, men utgångspunkten är att alla studerande inte kommer att genomföra hela den ettåriga utbildningen. En studerande kan genomföra en

eller flera utbildningsdelar i enlighet med sina egna behov och därefter övergå till examensinriktad utbildning. På motsvarande sätt kan en studerande som övergått till examensutbildning genomföra en del eller delar av handledande utbildning under examensutbildningen, om detta behövs för att förvärva studiefärdigheter.

Andra lagförslag

I anslutning till utvidgningen av läroplikten, den avgiftsfria utbildningen på andra stadiet och den nya utbildningshelheten i övergångsskedet föreslås ändringar i lagen om grundläggande utbildning, gymnasielagen, lagen om yrkesutbildning, lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet, lagen om statsandel för kommunal basservice, lagen om nationella studie- och examensregister, lagen om stöd för skolresor, lagen om studiestöd och vissa andra lagar. Dessutom föreslås tekniska ändringar i vissa lagar, där det föreskrivs om rättigheter och skyldigheter som hänför sig till läropliktsåldern.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Ekonomiska konsekvenser

4.2.1.1 Konsekvenser för den studerandes och familjernas ekonomiska ställning

När avgiftsfriheten i fråga om examen på andra stadiet utvidgas till läromedel och skolresor förbättras den ekonomiska ställningen för unga studerande under 20 år och blir mera jämlik. Inom gymnasieutbildningen är de nödvändiga kostnaderna för en studerande cirka 2 000 euro, vilket inbegriper läroböcker, studiematerial, dator, räknarlicens och examensavgifter för studentexamen. Dessa kostnader ska i fortsättningen täckas av utbildningsanordnaren. Inom yrkesutbildningen varierar kostnaderna avsevärt beroende på område, så för studerande inom yrkesutbildningen varierar den förbättrande inverkan på den ekonomiska ställningen mellan olika utbildningsområden och examina. Studiestödets läromaterialstillägg är en månatlig förmån till ett fast belopp av 46,80 euro per månad och när det beviljas beaktas inte kostnadsskillnaderna mellan olika utbildningar. Möjligheten att få läromaterialstillägg slopas. En studerande som får studiestödsförmåner för tio månader per läsår har för närvarande kunnat få sammanlagt 468 euro per år i läromaterialstillägg, det vill säga under en studietid på tre år sammanlagt cirka 1 400 euro.

Även rätten till avgiftsfria skolresor förbättrar de studerandes ställning. Självrisken inom stödet för skolresor försvinner för cirka 38 000 studerande under 21 år som för närvarande får stöd för skolresor, vilket förbättrar dessa studerandes ekonomiska ställning med 43 euro i månaden. Dessutom beräknas nästan 50 000 nya studerande, som för närvarande har svarat för sina skolresekostnader själva, börja omfattas av avgiftsfria skolresor.

När avgiftsfriheten utvidgas till läromedel och skolresor förbättras också ställningen för familjer med ungdomar som studerar. Föräldrarna svarar för underhållet för barn som är under 18 år samt för kostnaderna för barnets utbildning även efter det barnet fyllt aderton år, om detta provas skäligt.

Genom propositionen ändras den rättsliga ställningen för unga under 18 år så att de inte har rätt till arbetslöshetsförmåner som betalas till arbetslösa arbetssökande. År 2019 fick ungefär 1 400 personer under 18 år arbetslöshetsförmåner. Stödformer för unga studerandes försörjning är studiepenning och studielån med statsgaranti.

Avläggandet av examen på andra stadiet främjar en persons möjligheter att få arbete och delta som en aktiv medborgare i samhällelig verksamhet. Det är betydligt osäkrare att få arbete för dem som har bara grundskolan jämfört med dem som har avlagt examen på andra stadiet eller högskolestadiet. Det finns också ett kraftigt samband mellan utbildningsnivå och framgång på arbetsmarknaden. Utvidgningen av läroplikten försämrar tillfälligt inkomstmöjligheter för de fåtaliga 16—17-åringar som har övergått till arbetslivet direkt efter den grundläggande utbildningen, men på lång sikt ökar deltagande i utbildning efter grundskolan sannolikheten för att man ska avlägga examen, hitta arbete och få inkomster.

De ändringar som föreslås i propositionen gäller endast de åldersklasser som är födda 2005 och därefter. Tidigare åldersklasser har inte rätt till avgiftsfri utbildning på andra stadiet enligt propositionen. Avgiftsfri utbildning på andra stadiet gäller inte heller de studerande som börjar avlägga en examen på andra stadiet i vuxen ålder.

4.2.1.2 Konsekvenser för den offentliga ekonomin

Allmänna principer för finansiering av kostnaderna

Det tilläggsanslag som reserverats för de föreslagna ändringarna i planen för de offentliga finanserna under ramperioden 2021—2024 uppgår 2021 till sammanlagt 22 miljoner euro, 2022 till sammanlagt 65 miljoner euro, 2023 till sammanlagt 107 miljoner euro och 2024 till sammanlagt 129 miljoner euro. De föreslagna ändringarna träder i kraft 2021 i fråga om utvidgningen av läroplikten och den avgiftsfria utbildningen på andra stadiet och 2022 i fråga om utbildningen som handleder för examensutbildning. Ändringarna börjar omfatta en åldersklass i sänder, och därför ökar också behovet av tilläggsanslag stegvis. Den genomsnittliga tiden för genomförande av gymnasieutbildning och yrkesutbildning är ungefär tre år, så behovet av tilläggsanslag når det fulla beloppet 2024.

I propositionen föreslås nya uppgifter för kommunerna, anordnarna av grundläggande utbildning och anordnarna av utbildning på andra stadiet. De nya uppgifter som föreslås för de läropliktigas boendekommuner samt anordnarna av grundläggande utbildning finansieras inom ramen för statsandelssystemet för kommunal basservice. Enligt 55 § 2 mom. i lagen om statsandel för kommunal basservice är statsandelen för nya och mer omfattande statsandelsåligganden 100 procent av de kalkylerade kostnaderna för nya och mer omfattande åligganden, om inte åliggandena minskas i motsvarande utsträckning. I enlighet med bestämmelsen ersätts kommunerna till 100 procent för de nya uppgifterna genom statsandelsfinansiering, och de nya uppgifterna beaktas vid beräkningen av den statsandelsprocent som avses i lagen om statsandel för kommunal basservice.

De nya uppgifter som föreslås för anordnare av gymnasieutbildning, yrkesutbildning och utbildning som handleder för examensutbildning i propositionen finansieras inom ramen för finansieringssystemet för undervisnings- och kulturverksamhet. Även dessa nya uppgifter finansieras till 100 procent med statsandelsfinansiering. I gymnasieutbildningen beaktas de nya uppgifterna när det föreskrivs om det genomsnittliga priset per enhet för gymnasieutbildning enligt 23 § i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet, för med stöd av med hänvisningsbestämmelsen i paragrafen beaktas en förändring i omfattningen eller arten av statsandelsåliggandena, om den följer av en lag eller förordning som gäller statsandelsåliggandet i fråga. Dessutom ändras kommunernas självfinansieringsandel i 8 § i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet. De föreslagna ändringarna minskar kommunens själv-

finansieringsandel för gymnasieutbildningens driftskostnader. Inom finansieringen för yrkesutbildning höjs åter det statliga anslag som tas in i budgeten, men de föreslagna ändringarna inverkar inte på kommunernas finansieringsandel.

De kostnadsökningar som hänför sig till utvidgningen av läroplikten och de andra föreslagna ändringarna medför behov av att se över även procentandelen för tilläggsfinansieringen för en särskild utbildningsuppgift i gymnasiet, som regleras i 24 § 1 mom. i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet, för annars riktas de anslag som anvisas för utvidgningen av läroplikten i enlighet med procentandelen också till den tilläggsfinansiering som beviljas på basis av en särskild utbildningsuppgift. Dessutom bör den viktcoeffcient som använts i finansieringen av gymnasieutbildning för vuxna ses över, eftersom anslagsökningarna i huvudsak riktas till gymnasieutbildningen för unga. Även viktcoeffcienten för finansieringen för gymnasieutbildning i internatform, som det föreskrivs om i statsrådets förordning om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet, bör ses över. I finansieringen för yrkesutbildningen beaktas ordnandet av avgiftsfri utbildning på andra stadiet som förhöjningsgrund i basfinansieringsandelen, men den beaktas inte i den prestationsbaserade finansieringsandelen eller i genomslagsfinansieringsandelen. Bestämmelser om förhöjningscoeffcienten för avgiftsfri utbildning kommer att ingå i en förordning om beräkningsgrunderna för finansiering av yrkesutbildning som utfärdas av undervisnings- och kulturministeriet.

Finansieringen för utbildningen som handleder för examensutbildning genomförs genom tre separata finansieringssystem, det vill säga finansieringssystemen för den nuvarande påbyggnadsundervisningen inom den grundläggande utbildningen, för gymnasieutbildningen och för yrkesutbildningen. Avsikten är förenhetliga finansieringsnivån för den handledande utbildningen inom dessa tre olika system. I finansieringen av den nya handledande utbildningen görs ingen skillnad mellan utbildning för unga och utbildning för vuxna, på det sätt som i nuläget görs inom utbildningen som förbereder för gymnasieutbildning, utan finansieringsnivån ska i princip vara den samma för alla målgrupper. Inom respektive finansieringssystem ska finansieringen för den handledande utbildningen basera sig på viktcoeffcienter som bestäms i enlighet med grunderna för systemet. Avsikten är att bereda de lag- och förordningsändringar som gäller finansieringsnivåns förenhetligande under 2021, så att det är möjligt att använda de senaste kostnadsuppgifterna från 2020 när viktcoeffcienterna fastställs. Utbildning som handleder för examensutbildning ordnas första gången finansåret 2022.

För *gymnasieutbildningen* är tilläggsanslagsbehovet under statsandelsfinansieringens moment 29.20.35 (Statsandel och statsunderstöd för driftskostnader för gymnasieutbildning) under ramperioden 2021—2024 sammanlagt 62,7 miljoner euro, varav 6,7 miljoner euro 2021, 29,1 miljoner euro 2022, 52,2 miljoner euro 2023 och 62,7 miljoner euro 2024. Anslagsökningen består av kostnader i anslutning till anskaffning av läromedel och datorer, tilläggshandledning för läropliktiga som löper risk att avbryta sina studier, tilläggshandledning i anslutning till utbildningen i övergångsskedet, den handledande utbildningens uppgift som gäller särskilt stöd samt av rese- och inkvarteringsersättningen i anslutning till läroplikten.

För *yrkesutbildningen* är tilläggsanslagsbehovet under statsandelsfinansieringens moment 29.20.30 (Statsandel och statsunderstöd för yrkesutbildningen) under ramperioden 2021—2024 sammanlagt cirka 29,4 miljoner euro, varav 3,9 miljoner euro 2021, 14,4 miljoner euro 2022, 24,6 miljoner euro 2023 och 29,4 miljoner euro 2024. Anslagsökningen består av kostnader i anslutning till anskaffning av läromedel och datorer, tilläggshandledning för läropliktiga som löper risk att avbryta sina studier, skyldigheten att ge handledning efter avlagd examen, tilläggshandledning i anslutning till utbildningen i övergångsskedet, rese- och inkvarteringsersättningen i anslutning till läroplikten samt slopandet av möjligheten att ta ut avgifter för av studerande i utbildning för yrkesexamen som har rätt till avgiftsfri utbildning och sänkningen av

kilometergränsen för reseersättning till studerande i läroavtalsutbildning. Av de anslag som reserverats för yrkesutbildningen hänvisas finansiering även till moment 29.20.01 (Omkostnader för statlig yrkesutbildning) för fullgörandet av uppgifter enligt läropliktslagen inom yrkesutbildning som ordnas av Sameområdets utbildningscentral.

På grund av att *studentexamensavgifterna* slopas utökas moment 29.01.03 (Omkostnader för myndigheter som verkar i anslutning till Utbildningsstyrelsen) med sammanlagt 5,8 miljoner euro för betalning av omkostnader för studentexamensnämndens kansli under ramperioden 2021—2024, varav 0,1 miljoner euro 2022, 2,3 miljoner euro 2023 och 5,8 miljoner euro 2024. Slopandet av avgifterna för prov i studentexamen gäller de studerande som inleder sina gymnasiestudier hösten 2021, och de deltar inte i studentskrivningarna 2021. År 2022 kan en liten del av dem skriva prov som ingår i studentexamen, men i regel deltar dessa studerande i avgiftsfria prov i studentexamen först 2023. Den första åldersklassen som har rätt till avgiftsfria prov i studentexamen avlägger studentexamen våren 2024. I kostnadsberäkningarna har det antagits att en examinand avlägger fem prov vid två olika examenstillfällen samt uppskattats att fem procent av proven är omtagningar av underkända prov.

För *kommunal basservice* är tilläggsanslagsbehovet under statsandelsmoment 28.90.30 (Statsandel till kommunerna för ordnande av basservicen) under ramperioden 2021—2024 sammanlagt 11,2 miljoner euro, varav 6,9 miljoner euro 2021, 9,7 miljoner euro 2022, 10,7 miljoner euro 2023 och 11,2 miljoner euro 2024. Anslagsökningen består av den intensifierade elevhandledning som föreslås i lagen om grundläggande utbildning, tilläggshandledning för dem som blivit utan studieplats efter den grundläggande utbildningen, tilläggshandledning i anslutning till utbildningen i övergångsskedet samt av de skyldigheter som föreskrivs för boendekommunen i läropliktslagen.

I propositionen föreslås också att tjänsterna enligt lagen om elev- och studerandevård utvidgas till studerande i folkhögskolornas utbildning som riktar sig till läropliktiga samt till läropliktiga som fullgör sin läroplikt i gymnasieutbildning eller yrkesexamensutbildning för vuxna. Detta ökar antalet studerande som har rätt till elevhälsotjänster med sammanlagt cirka 1 000 studerande. Kostnaden för detta ökar anslagsbehovet under statsandelsmomentet för kommunal basservice under ramperioden 2021—2024 med sammanlagt 0,17 miljoner euro, varav 0,06 miljoner euro 2021, 0,13 miljoner euro 2022, 0,15 miljoner euro 2023 och 0,17 miljoner euro 2024. Anslagsökningen beaktas som en del av det anslag som reserverats för psykolog- och kuratordimensioneringen inom elevhälsan.

Kostnader för läromedel och studiematerial

Läromedel, datorer och studiematerial beräknas på årsnivå förorsaka kostnader på sammanlagt cirka 56,8 miljoner euro inom gymnasieutbildningen och cirka 18,3 miljoner euro inom yrkesutbildningen. I beräkningarna har det totala antalet studerande som har rätt till avgiftsfri utbildning uppskattats till cirka 176 000 på årsnivå, varav de studerande inom gymnasieutbildningen utgör 56 procent.

De kostnadsberäkningar som använts i regeringens proposition i fråga om kostnaderna för läromedel och studiematerial baserar sig på Utbildningsstyrelsens utredning (<https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/toisen-asteen-koulutuksen-koulutuskustannuksia-koskeva-selvitys.pdf>). Kostnaderna för läromedel baserar sig för gymnasiets del på ett medeltal av uppgifterna i utredningen vilka bygger på Finlands Gymnasistförbunds, Finlands Förlagsförenings och Ut-

bildningsstyrelsens separata utredningar. Enligt Finlands Gymnasistförbunds uppskattning uppgår totalkostnaderna för en exempelstuderande till 2 600 euro under gymnasietiden. I summan ingår läroböcker som anskaffats som nya, andra studiematerial, bärbar dator och examensavgift för studentexamen. Härav är läromedlens (läroböckernas) andel cirka 1 900 euro. Enligt Finlands Förlagsförenings beräkning använder en studerande sammanlagt 900 euro för läroböcker under tre läsår. Föreningens beräkning bygger på försäljningen av nya läromedel för gymnasiet 2015, enligt vilken en gymnasiestuderande skaffade nya läroböcker för i medeltal 149 euro per år. Dessutom skaffade den studerande återanvänt material, som han eller hon enligt förlagsföreningens uppskattning eventuellt lade ungefär lika mycket pengar på. Sålunda använder en studerande enligt Finlands Förlagsförenings uppskattning cirka 300 euro för läroböcker per läsår. Utbildningsstyrelsens separata enkät genomfördes åter så att läsåret 2016—2017 antecknade några studerande på den första årskursen i varje gymnasium i Vanda sina utgifter för gymnasiestudierna. Enligt resultatet av denna uppföljning skulle läroböckskostnaderna under hela gymnasietiden uppgå till 1 430 euro. Medeltalet av de ovannämnda är 1 410 euro för läromedlens del.

Läromedlen ska i fortsättningen skaffas av utbildningsanordnaren, och då ska i anskaffningskostnaderna för dem också beaktas de kostnadsbesparingar som följer av konkurrensutsättning och volymanskaffning. Dessutom måste man beakta att mervärdesskattesatsen för digitalt material har sänkts den 1 juli 2019, vilket påverkar jämförelsen med kostnadsutfallet under tidigare år. Dessa faktorer har sammantaget beräknats sänka läromedelskostnaderna med 20 procent, så i kostnadsberäkningarna i regeringens proposition har läromedelskostnaderna i gymnasieutbildningen uppskattats till 1 128 euro per studerande. Utöver läroböcker förutsätter avläggandet av gymnasieutbildning anskaffning av även andra studiematerial, så kostnaderna för hela gymnasietiden har uppskattats till sammanlagt 220 euro plus räknarlicensen, som har uppskattats kosta 70 euro. Dessa kostnader bygger på Utbildningsstyrelsens ovannämnda utredning om utbildningskostnaderna på andra stadiet.

Inom yrkesutbildningen baserar sig de studerandes läromedelskostnader på en utredning som Utbildningsstyrelsen och FCG gjorde hösten 2019 och enligt vilken de läromedels- och studiematerialkostnader som den studerande själv betalar i medeltal uppgår till cirka 400 euro. Inom yrkesutbildningen varierar utbildningskostnaderna avsevärt beroende på utbildningsområde. Avsikten är att ersätta anordnarna av yrkesutbildning för läromedelskostnaderna i basfinansieringen, där de studerandeår som avläggs av studerande som har rätt till avgiftsfri utbildning viktas med en förhöjningskoefficient för avgiftsfri utbildning. Om utbildningsanordnarens läromedelskostnader är avsevärt högre än de genomsnittliga kostnaderna, kan kostnaderna också kompenseras med en prövningsbaserad förhöjning av basfinansieringen.

Anskaffningspriset för en dator har uppskattats till 400 euro för såväl gymnasieutbildningens som yrkesutbildningens del. Kostnaden baserar sig på en uppskattning av anskaffningspriset för datorer som skaffas i enlighet med Kuntahankinnats ramavtal med beaktande av att datorn måste ha egenskaper som gör det möjligt att avlägga studentexamen. När det gäller datorer har man i beräkningarna beaktat de volymbesparingar på uppskattningsvis 10 procent som följer av centraliserad upphandling samt att en dators livscykel antas vara fyra år utifrån en garantitid på fyra år. I kostnadsberäkningarna har datorkostnaderna därmed uppskattats till 306 euro. I beräkningarna har inte beaktats det antal datorer som utbildningsanordnarna har redan nu.

I det anslag som föreslås för anordnare av gymnasieutbildning och yrkesutbildning ingår också sammanlagt cirka 6,2 miljoner euro i tilläggsanslag för tilläggskostnader för upphandlingsförfaranden, underhåll, lagring och fördelning samt IKT-stöd i anslutning till läromedel och datorer.

Andra nya uppgifter

Särskilt stöd som ges inom den handledande utbildningen är en ny uppgift för anordnarna av gymnasieutbildning. Kostnadsförslaget för detta är cirka 140 000 euro på årsnivå och kostnader orsakas från och med 2022. I beräkningen har antalet studerande inom handledande utbildning som ordnas av anordnare av gymnasieutbildning uppskattats till 700 studerande, varav 10 procent skulle vara berättigade till särskilt stöd.

Enligt den gällande bestämmelsen i lagen om yrkesutbildning kan utbildningsanordnaren ta ut en skälighetsstudieavgift av de studerande i utbildning för yrkesexamen för att täcka en del av kostnaderna för ordnande av utbildningen. I fortsättningen kan dessa studerandeavgifter inte längre tas ut av studerande som har rätt till avgiftsfri utbildning. Enligt uppskattning avlägger varje år cirka 200 läropliktiga utbildning för yrkesexamen. I förordningen som gäller finansiering av yrkesutbildning har den finansieringsandel som täcks med studerandeavgifter uppskattats till 15 procent, så kostnadseffekten av att möjligheten att ta ut studieavgifter slopas vore cirka 300 000 euro.

Kostnadsförslaget för de inkvarterings- och reseersättningar för långa skolresor som föreslås i läropliktslagen är sammanlagt cirka 1,5 miljoner euro. Varje år har cirka 400 läropliktiga beräknats ha rätt till inkvarteringsersättning och cirka 800 läropliktiga ha rätt till reseersättning. Dessa kostnader ersätts utbildningsanordnarna som en prövningsbaserad förhöjning av basfinansieringen. För läroavtalsutbildningen orsakar sänkningen av gränsen för reseersättning till sju kilometer tilläggskostnader på uppskattningsvis 60 000 euro.

Kostnader för handlednings- och tillsynsansvaret

I propositionen föreslås det att utbildningsanordnarnas handledningsskyldigheter ska utvidgas. I kostnadsförslaget för de utvidgade handledningsskyldigheterna har priset på en handledningstimme uppskattats till 32 euro, vilket motsvarar studiehandledarens genomsnittslön jämte bi-kostnader.

Enligt uppskattningar behöver cirka 1/6 av åldersklassen, alltså cirka 10 000 elever per år, den intensifierade elevhandledning som föreslås i lagen om grundläggande utbildning. Kostnaden för detta är cirka 3,2 miljoner euro på årsnivå.

I den gemensamma ansökan 2019 var det cirka 1 800 som avslutat den grundläggande utbildningen samma år som inte sökte någon studieplats och av de sökande som avslutat den grundläggande utbildningen samma år blev cirka 1 350 utan studieplats. Av dem sökte en del till annan utbildning än sådan som är med i den gemensamma ansökan. Enligt uppskattning skulle årligen cirka 2 000 unga som avslutar den grundläggande utbildningen sakna studieplats efter att den gemensamma ansökan avslutats och skulle behöva i läropliktslagen föreskriven handledning för att söka en studieplats under sommarmånaderna. Behovet av tilläggshandledning uppskattas till i medeltal 40 timmer per elev. Kostnaden för detta är cirka 2,6 miljoner euro på årsnivå.

Kostnaden för den tilläggshandledning som ges studerande i gymnasieutbildning eller yrkesutbildning som löper risk att avbryta studierna är cirka 7,6 miljoner euro på årsnivå. Varje år avbryter cirka 3 200 studerande under 18 år sin yrkesutbildning medan cirka 1 000 studerande under 18 år avbryter sin gymnasieutbildning. I beräkningarna har man uppskattat att cirka 80 procent av dem som avbryter utbildningen behöver tilläggshandledning och andra stödåtgärder

för att fortsätta utbildningen. Behovet av tilläggshandledning uppskattas till i medeltal 70 timmar per studerande. Inom ramen för tilläggsanslaget är det också möjligt att stärka undervisningen, handledningen och stödåtgärderna för de läropliktiga som löper risk att avbryta utbildningen, vilket skulle bidra till att stödja fortsatta studier och genomförandet av studierna.

I läropliktslagen föreskrivs det också om handledningsskyldighet som gäller utbildningar i övergångsskedet efter den grundläggande utbildningen och som fortsätter även efter att utbildningen avslutats, om den läropliktiga inte har fått en studieplats inom fortsatta studier. Målet är också att allmänt stärka handledningen för fortsatta studier i utbildningarna i övergångsskedet. Enligt uppskattning skulle sammanlagt cirka 4 000 studerande studera i olika utbildningar i övergångsskedet. Behovet av tilläggshandledning uppskattas till i medeltal 10 timmar per studerande. Kostnaden för detta vore cirka 1,8 miljoner euro på årsnivå.

Handlednings- och tillsynsansvaret för läropliktiga ankommer i sista hand på den ungas boendekommun. Enligt uppskattningar skulle boendekommunernas handledningsansvar årligen omfatta cirka 4 000 läropliktiga som saknar studieplats efter avslutad grundläggande utbildning eller som avbrutit sina studier. Handledningsbehovet uppskattas vara i medeltal 40 timmar per person. Den totala tilläggskostnaden för detta är cirka 5,1 miljoner euro på årsnivå.

Lagen om yrkesutbildning utökas med en bestämmelse om skyldighet för utbildningsanordnaren att på begäran ge handledning för fortsatta studier till personer som avlagt en yrkesinriktad grundexamen men som inte har fått en studieplats inom fortsatta studier. Kostnadsökningen på grund av detta uppskattas till 200 000 euro. Vid högskolornas gemensamma ansökan 2018 sökte 7 803 sådana sökande till yrkeshögskolorna som hade avlagt yrkesinriktad examen under statistikåret. Av dem fick 2 559 en utbildningsplats. På motsvarande sätt sökte 1 653 studerande som avlagt yrkesinriktad examen under statistikåret till universiteten, av vilka 321 fick en studieplats. Sammanlagt 6 586 sökande blev alltså utan studieplats i högskolorna. I beräkningarna har man uppskattat att av de sökande som blir utan studieplats behöver 50 procent i medeltal två timmar efterhandledning.

När läroplikten utvidgas får utbildningsanordnarna också vissa andra skyldigheter i anslutning till handledningen av och tillsynen över att läroplikten fullgörs, såsom skyldighet att övervaka att de studerande söker till fortsatta studier efter den grundläggande utbildningen samt skyldighet att meddela boendekommunen om en läropliktig avbryter sina studier. De nya skyldigheterna förutsätter också att nya rutiner skapas i övergångsskedet. Anordnarna av grundläggande utbildning har emellertid redan nu följt hur deras elever har placerat sig i den gemensamma ansökan till fortsatta studier och med stöd av ungdomslagens anmälningsskyldighet har utbildningsanordnarna meddelat kommunen om studerande som avbrutit sina studier för det uppsökande ungdomsarbetet. Dessa tillsyns- och anmälningsskyldigheter samt de förändrings- och förvaltningskostnader som hänför sig till dem i övergångsskedet bedöms inte innebära några betydande kostnader och de kan genomföras inom ramen för de nuvarande resurserna till den del som inte täcks med de tilläggsanslag enligt propositionen som riktas till handlednings- och tillsynsansvaret. Det nya handlednings- och tillsynsansvaret förutsätter delvis också att ny personal, såsom studiehandledare, anställs. Utbildningen av den nya personalen bedöms inte orsaka några tilläggskostnader.

Folkhögskolor

Inom folkhögskolornas avgiftsfria utbildning som riktar sig till läropliktiga begränsas den kvantitativa nivån till högst cirka 650 studerande per år. I enlighet med skrivningen i regeringsprogrammet ersätts anordnarna av olika utbildningsformer som anknyter till läropliktsuppgiften till

fullt belopp för kostnaderna för uppgiften, och i enlighet med principerna om avgiftsfrihet tas inga studerandeavgifter ut av dessa läropliktiga studerande. År 2020 är det genomsnittliga priset per studerandevecka i folkhögskolor med över 100 studerande under 18 år 353,57 euro. Enligt de gällande bestämmelserna är statsandelen 57 procent av priset per enhet. Tilläggskostnaden för 100-procentig statsandelsfinansiering har uppskattats till 3,5 miljoner euro.

När det gäller folkhögskolornas finansiering skulle förfarandet vara detsamma som för närvarande i fråga om integrationsutbildningen för invandrare. I statsbudgeten anges ett totalanslag som kan användas för höjning av statsandelen för utbildningen på folkhögskolornas långa linjer för läropliktiga från 57 procent till 100 procent. Fördelningen av tilläggsfinansiering till enskilda folkhögskolor baserar sig på antalet studerande som hör till denna målgrupp vid folkhögskolan enligt statistikuppgifter från föregående hela kalenderår. I finansieringsmodellen begränsas inte antalet sådana folkhögskolor som kan ordna utbildningen i fråga. Om det ordnas mer utbildning än vad anslaget i statsbudgeten räcker till för, sänker det nivån på den finansiering som beviljas för utbildningen för alla huvudmän.

Stöd för skolresor och studiestöd

För stödet för skolresor under moment 29.70.59 är behovet av tilläggsanslag under ramperioden 2021—2024 sammanlagt 27,5 miljoner euro, varav 4,6 miljoner euro 2021, 13,7 miljoner euro 2022, 22,9 miljoner euro 2023 och 27,5 miljoner euro 2024. Det ökade behovet av anslag för stödet för skolresor beror på att självriskandelen slopas för studerande som har rätt till avgiftsfri utbildning samt på nya stödtägar, vilkas skolresa är 7—10 kilometer eller vilkas skolresekostnader understiger 54 euro.

Slopandet av självriskandelen för stödet för skolresor för alla studerande som har rätt till avgiftsfri utbildning enligt läropliktslagen ökar anslagsbehovet med cirka 10,3 miljoner euro. Läsåret 2018—2019 fick cirka 38 000 studerande under 21 år stöd för skolresor och i medeltal sex stödmånader per år utnyttjades.

Sänkningen av kilometergränsen för stöd för skolresor från 10 kilometer till sju kilometer ökar anslagsbehovet med cirka 10,3 miljoner euro. På årsnivå börjar avgiftsfriheten omfatta cirka 190 000 studerande i yrkesutbildning och gymnasieutbildning, varav cirka 38 000 redan nu har rätt till stöd för skolresor. I beräkningen har man uppskattat att antalet nya stödtägar utanför HRT-området är cirka 18 000. Det genomsnittliga beloppet av stöd för skolresor på 7—10 kilometer har uppskattats till 88 euro per månad. Enligt uppgifter från Folkpensionsanstalten anlitar 30 procent av stödtägarna med 10—15 kilometer lång skolväg Matkahuolto eller annan kollektivtrafik, 23 procent regiontrafik, 21 procent skolskjuts och 27 procent eget färdstätt. Det månatliga beloppet av stödet för skolresor har beräknats som ett viktat medeltal utifrån fördelningen ovan så att resekostnaderna i fråga om Matkahuolto, skolskjuts eller annan kollektivtrafik har uppskattats till 109,50 euro per månad i enlighet med undervisnings- och kulturministeriets förordning om beräkningsgrunderna för vissa kostnader för skolresor och i fråga om regiontrafik till 55 euro per månad utifrån priserna på biljettprodukter som anordnare av kollektivtrafik som hör till biljettsystemet Waltti säljer till studerande och barn. Resekostnaden för eget färdstätt har uppskattats till 72 euro per månad med beaktande av att stödet är eget färdstätt är 70 procent av det stöd som bestäms i enlighet med undervisnings- och kulturministeriets förordning.

Inom HRT-området studerar cirka 50 000 studerande som är under 21 år i gymnasieutbildning eller yrkesutbildning. I beräkningen har man uppskattat att antalet nya stödtägar inom HRT-området är cirka 28 000. Dessa studerandes skolresa är minst sju kilometer och de bor också

inom HRT-området och kan alltså använda HRT:s biljettprodukter för sina skolresor. Det genomsnittliga biljettpriset har uppskattats till 36 euro per månad. Behovet av tilläggsanslag på grund av studerande inom HRT-området är cirka 6,8 miljoner euro.

Kostnadsbesparingen till följd av slopandet av läromaterialstillägget har utifrån uppgifterna från hösten 2019 beräknats till 11,1 miljoner euro. Under hösten 2019 fick sammanlagt cirka 33 700 studerande läromaterialstillägg. I beräkningen har man uppskattat att läromaterialstillägg betalas för i medeltal 7 stödmånader per år. Under ramperioden 2021—2024 vore kostnadsbesparingen 1,9 miljoner euro 2021, 5,5 miljoner euro 2022, 9,2 miljoner euro 2023 och 11,1 miljoner euro 2024.

I propositionen föreslås vissa nya grupper av studerande få rätt till studiestöd och stöd för skolresor. Avsikten är att alla läropliktiga och alla som har rätt till avgiftsfri utbildning också ska ha rätt till studiestöd och stöd för skolresor under sina studier. De kostnader som orsakas av de nya stödtagargrupperna är små och de kan täckas inom ramen för de nuvarande anslagen för studiestöd och stöd för skolresor. Utvidgningen av läroplikten bedöms leda till att även helt nya studerande börjar omfattas av utbildningen. Kostnaderna för dessa nya studerande har beaktats i de allmänna förändringarna av antalet som får studiestöd och stöd för skolresor, och kostnaderna kan täckas inom ramen för de nuvarande anslagen.

Andra konsekvenser för den offentliga ekonomin

Höjningen av den nedre åldersgränsen för beviljande av *arbetslöshetsförmåner* har en minskande inverkan på utgifterna för arbetslöshetsförmåner. År 2019 erhöll 1 386 personer under 18 år arbetslöshetsförmåner. Fyra personer betalades grunddagpenning och 1 383 personer arbetsmarknadsstöd. Det är möjligt att samma person under året först får arbetsmarknadsstöd och efter att ha uppfyllt arbetsvillkoret grunddagpenning. Inkomstrelaterad dagpenning betalades inte till en enda person under 18 år. Förmånerna till dessa personer uppgick till sammanlagt 4 532 156 euro. I och med att arbetslösheten förväntas öka är motsvarande förmånsutgift 2022 uppskattningsvis cirka 5 500 000 euro. Det är ganska sällsynt att någon som är under 18 avlägger examen på andra stadiet, så den föreslagna ändringen av åldersgränsen för beviljande av arbetslöshetsförmåner betyder i praktiken att i fortsättningen är det endast i sällsynta fall som en person har fullgjort läroplikten och kan få arbetslöshetsförmåner som 17-åring. Eftersom arbetsmarknadsstödet i arbetslöshetens inledande skede finansieras helt och hållet av statens medel, riktas utgiftsminskningen fullt ut till staten.

Höjningen av åldern då *skyldigheten att betala arbetslöshetsförsäkringspremie* inträder från 17 år till 18 år minskar inflödet av arbetslöshetsförsäkringspremier, eftersom i fortsättningen betalas inte arbetslöshetsförsäkringspremier för arbete som utförts som 17-åring. År 2019 erhöll 62 144 personer under 18 år lön som var underkastad arbetslöshetsförsäkringspremie. På lönerna till dessa personer inflöt cirka 2 300 000 euro i arbetslöshetsförsäkringspremier. Inflödet av arbetslöshetsförsäkringspremier minskar 2022 med uppskattningsvis cirka en miljon euro och från 2023 och framåt inverkar ändringen fullt ut. Inflödet av arbetslöshetsförsäkringspremier är beroende av bland annat sysselsättnings- och löneutvecklingen samt nivån på arbetslöshetsförsäkringspremien.

4.2.1.3 Konsekvenser för samhällsekonomin

Det är svårt att uppskatta de samhällsekonomiska konsekvenserna av läroplikten, eftersom de är beroende av väldigt många faktorer. Å ena sidan är humankapitalet en central faktor för den ekonomiska tillväxten på lång sikt, å andra sidan är noggrannare bedömningar av utbildningens

och kompetens tillväxteffekter förenade med stor osäkerhet. Allmänt taget kan man ändå anta att en förlängning av läropliktsåldern förbättrar de ungas sysselsättnings- och inkomstutveckling i framtiden. Ur den offentliga ekonomins synvinkel betyder detta högre skatteinkomster och lägre utgifter för social trygghet.

Utbildningens inverkan på den ekonomiska tillväxten har varit kraftigt beroende av vilken modell som använts. I traditionell tillväxtberäkning har humankapitalets inverkan mycket liten betydelse för den ekonomiska tillväxten, i empiriska regressionsmodeller har utbildningen haft en betydande direkt inverkan på den ekonomiska tillväxten, och i endogeniska tillväxtmodeller har utbildningen inverkat på tillväxten både direkt och indirekt. I flera modeller har höjningen av utbildningsnivån varit en viktigare faktor som förklarat ekonomisk tillväxt än utbildningsnivån. Den formella utbildningens svåridentifierade inverkan på den ekonomiska tillväxten har utgjort ett betydande forskningsproblem, eftersom utbildningens individuella ekonomiska verkningar har upprepade gånger visats vara både betydande och till stor del kausala.

Granskningen av utbildningens och kompetensens tillväxtkonsekvenser har försvårats av bristen på material. I tillväxtmodeller har humankapitalet traditionellt mätts med den formella utbildningsnivån, men i de senaste årens forskning har det blivit vanligare att använda jämförelser av inlärningsresultat som så kallade direkt mätare på humankapital. Enligt Hanusheks och Wössmanns (2015) resultat betyder en ökning av kunnandet i matematik och naturvetenskaper med 25 PISA-poäng att den långsiktiga tillväxten i Finland ökar med cirka 0,49 procent per år. Om läropliktsreformen antas påverka 10 procent av en åldersklass och deras utbildning antas förlängas med 1,5 år, skulle reformen betyda att cirka 10 procent av åldersklassen förbättrar sitt kunnande med cirka 45 PISA-poäng (när ett års inläring är cirka 30 poäng). Då skulle den resultathöjande inverkan för hela åldersklassen vara cirka 4,5 PISA-poäng och den påskyndande inverkan på den ekonomiska tillväxten cirka 0,09 procent per år.

År 2018 var sysselsättningsgraden bland de personer i åldern 18—64 år som saknar examen efter grundskolestadiet 45 procent, medan sysselsättningsgraden bland dem som avlagt examen på andra stadiet var 71,2 procent. Jämfört med 2003 har sysselsättningsgraden bland dem som avlagt examen på andra stadiet stigit mest, 3,9 procentenheter. Bland dem som saknar examen efter grundskolestadiet har åter sysselsättningsgraden sjunkit med 5,2 procentenheter. Sysselsättningsgraden bland dem som saknar examen efter grundskolestadiet är klart högre än i andra grupper, av de 18—64-åringar som saknar examen var över 20 procent arbetslösa 2018. Dessutom är långtidsarbetslöshet vanligast bland dem som har enbart grundskoleutbildning.

Även mätt med förvärvsinkomsterna lyckas de som avlagt examen på andra stadiet avsevärt bättre än dem som saknar utbildning. Enligt Statistikcentralens statistik från 2018 var de disponibla förvärvsinkomsterna för hushåll som hade enbart grundskoleutbildning i genomsnitt avsevärt lägre jämfört med dem som hade utbildning på andra stadiet eller högre. Låginkomsttagargraden bland de 25—34-åringar som hade enbart grundskolestadiet var 31 procent medan den var 14 procent bland dem som genomgått utbildning på andra stadiet.

Höjningen av läropliktsåldern och det ökande avläggandet av examen på andra stadiet till följd därav kan utifrån statistikuppgifterna anses förbättra individens sysselsättningsmöjligheter och öka förvärvsinkomsterna. Detta har i sin tur en positiv inverkan på samhällsekonomin genom minskat behov av arbetslöshetsförmåner och ökade skatteinkomster.

Eftersom de empiriska bedömningarna av utbildningens totala samhällsekonomiska konsekvenser är mycket osäkra, är det skäl att granska de fiskala konsekvenserna av förlängningen av läroplikten. Bedömningarna av de fiskala konsekvenserna av förlängningen av läroplikten med

ett år bygger på mycket försiktiga antaganden. Rådet för utvärdering av den ekonomiska politiken antar i sin rapport (2018) att reformen påverkar 3 000 unga, men eftersom cirka 10 000 unga i varje åldersklass blir utan examen efter den grundläggande utbildningen kan inverkan vara betydligt större än uppskattat. Även med mycket försiktiga antaganden stärker reformen balansen i den offentliga ekonomin på lång sikt. Att den kompetensinvestering som görs genom utvidgningen av läroplikten stärker balansen i den offentlig ekonomin på lång sikt minskar avsevärt de risker som hänförs sig till reformen.

Enligt beräkningarna och antagandena i rapporten från rådet för utvärdering av den ekonomiska politiken ger en höjning av läropliktsålder till 18 år på lång sikt en fiskal nytta på 140 miljoner euro, även om reformen skulle försämra den offentliga balansen på kort sikt. I rapporten konstaterar man att trots att uppskattningen av den fiskala nyttan är osäker, förefaller det ändå sannolikt att en höjning av läropliktsåldern på längre sikt är neutral i fiskalt hänseende, även om det samtidigt görs även omfattande satsningar på till exempel studiehandledning och specialundervisning. I rapporten betonar man att det ändå är fråga om en investering på lång sikt, och även 15 år efter höjningen av läropliktsåldern skulle den fiskala nyttan vara under 60 miljoner euro. Uppskattningarna ovan baserar sig på de utgångsantaganden som använts i utvärderingsrådets rapport. I kalkylen antar man att reformen berör 3 000 unga som i det nuvarande systemet inte omfattas av utbildning under det första eller andra året efter att de slutat grundskolan. Skatteinkomsternas ökning har uppskattats genom att deltagande på andra stadiet som 16–17-åring ökar årsinkomsterna med i medeltal 3 000 euro. Minskningen av utgifterna för social trygghet har uppskattats utifrån antagandet att en person som är utan arbete får arbetslöshetsförmåner och eventuellt allmänt bostadsbidrag och grundläggande utkomststöd.

Utbildning och kunskande har positiva konsekvenserna för människornas välbefinnande även i annat än ekonomiskt hänseende. Det är sannolikt att avläggandet av examina inverkar på behovet av många korrigeringstjänster som nu orsakar kostnader. Sådana tjänster är till exempel det uppsökande ungdomsarbetet, ungdomsgarantin, arbetskraftsutbildningen och sådana utbildningssatsningar som kompetensprogrammet för unga vuxna. En allmän förbättring av välbefinnandet skulle dessutom sannolikt sänka utgifterna för social- och hälsovårdstjänster.

Sammanfattningsvis kan det konstateras att förlängningen av läroplikten har många konsekvenser för den offentliga ekonomin. På kort sikt hör de offentliga utgiftsökningarna som följer av utbildningsanordnarnas nya skyldigheter till de viktigaste direkta ekonomiska konsekvenserna. De indirekta konsekvenserna är mer omfattande och verkar på längre sikt. Till de viktigaste bland dem hör den positiva inverkan på sysselsättningsgraden och skatteinkomsterna av att högre examina avläggs samt den minskande inverkan på arbetslöshetsutgifterna och utgifterna för social trygghet som följer av att en mindre andel står utanför arbetslivet. En höjning av den allmänna utbildningsnivån skapar nya innovationer och arbetsplatser inom högteknologi som kräver hög kompetensnivå, vilket bidrar till att förbättra produktionsstrukturen och befolkningens sysselsättningssituation.

4.2.2 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet

4.2.2.1 Konsekvenser för verksamheten hos anordnare av grundläggande utbildning

Propositionen medför nya skyldigheter för anordnarna av grundläggande utbildning både under den grundläggande utbildningen och under tiden mellan det att en studerande avslutat läsåret i den grundläggande utbildningen och inleder fortsatta studier. Genom propositionen stärks förutsättningarna för anordnarna av grundläggande utbildning att utveckla och genomföra en differentiering av elevhandledningen enligt grunderna för läroplanen för den grundläggande ut-

bildningen så att den motsvarar elevens individuella behov bättre än nu. Anordnaren av grundläggande utbildning ska förutom elevhandledning ge en elev intensifierad personlig elevhandledning samt utarbeta en individuell plan för fortsatta studier, om man har upptäckt att eleven har behov av stöd i anslutning till ansökan till fortsatta studier efter den grundläggande utbildningen. Avsikten är att med den nya intensifierade personliga handledningen årligen nå cirka 10 000 elever på årskurs 8—9 inom den grundläggande utbildningen.

Möjligheten att erbjuda intensifierad personlig elevhandledning till de elever som behöver sådan förbättrar förutsättningarna och resurserna för anordnarna av grundläggande utbildning att hänvisa elever inom den grundläggande utbildning till fortsatta studier. Den stärker också dessa utbildningsanordnares förutsättningar att förebygga avbrytande av utbildningen under de fortsatta studierna samt under tiden mellan det att den grundläggande utbildningen avslutas och de fortsatta studierna inleds. Intensifierad personlig handledning stärker också dessa utbildningsanordnares handledningspraxis i hela landet och förbättrar den riksomfattande tillgången till personlig elevhandledning som är anpassad till elevens behov och härigenom stärks också jämlik handledningspraxis. Genom reformen förbättras också förutsättningarna för anordnarna av grundläggande utbildning att stärka sådan systematisk och kontinuerlig handledning som förutsätts i läroplansgrunderna. De resurser som stärks genom reformen förbättrar också dessa utbildningsanordnares möjligheter att utnyttja multiprofessionellt samarbete som stöd för elevhandledningen under den grundläggande utbildningen. Genom reformen klarläggs och stärks ställningen för elevhandledning som ges under den grundläggande utbildningen som en del av en större helhet av kontinuerligt lärande och livslång handledning. Genom reformen får också anordnarna av grundläggande utbildning bättre möjligheter än tidigare att beakta de elevgrupper som trädde fram i NCUs utvärdering (2020) och för vilka den personliga handledningen inte har varit tillräcklig.

I propositionen föreskrivs det om en ny skyldighet för anordnarna av grundläggande utbildning att handleda och övervaka att de läropliktiga fullgör sin skyldighet att söka till utbildning. I praktiken förutsätter detta att anordnarna av grundläggande utbildning organiserar och tilldelar handlednings- och tillsynsuppgifterna resurser så att de lagstadgade tillsynsförfarandena förverkligas. Reformen ökar i synnerhet de administrativa uppgifterna och elevhandledningsuppgifterna för elevhandledarna inom den grundläggande utbildningen under tiden mellan det att läsåret avslutas och de fortsatta studierna inleds. Dessutom ökar reformen i någon mån de administrativa uppgifterna för anordnarna av grundläggande utbildning. Dessa utbildningsanordnare bär handlednings- och tillsynsansvaret för elever som avslutar den grundläggande utbildningen så att de läropliktiga påbörjar utbildning efter den grundläggande utbildningen. Propositionen stärker också dessa utbildningsanordnares förutsättningar att genomföra elevhandledning enligt grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen också under tiden mellan det att läsåret inom den grundläggande utbildningen avslutas och de fortsatta studierna inleds.

Det föreslås att påbyggnadsundervisningen inom den grundläggande utbildningen slås samman med utbildningen som handleder för examensutbildning. Utbildningen som handleder för examensutbildning motsvarar i tämligen stor utsträckning den påbyggnadsundervisning inom den grundläggande utbildningen som ordnas för närvarande. Anordnarna av grundläggande utbildning bör dock införa nya grunder för den handledande utbildningen. Dessutom bör anordnaren av grundläggande utbildning skapa fungerande samarbetsmodeller med andra utbildningsanordnare i området, till exempel för att ordna vissa utbildningsdelar. Strävan med reformen av övergångsskedet har varit att möjliggöra samarbete mellan utbildningsanordnare och anskaffning av utbildning från andra utbildningsanordnare. Reformen av övergångsskedet gör det möjligt att lokalt och regionalt bygga upp samarbetsrutiner med anordnare av utbildning på andra stadiet för att ordna utbildning som handleder för examensutbildning.

Kommunerna kan fortfarande fatta egna beslut om att ordna utbildning som handleder för examensutbildning, på samma sätt som påbyggnadsutbildning inom den grundläggande utbildningen för närvarande. Om en privat anordnare av grundläggande utbildning med stöd av de bestämmelser som gäller vid lagens ikraftträdande har beviljats i 7 eller 8 § i lagen om grundläggande utbildning avsett tillstånd att ordna påbyggnadsundervisning inom den grundläggande utbildningen, får anordnaren i enlighet med den övergångsbestämmelse som föreslås i lagen med stöd av detta tillstånd ordna utbildning som handleder för examensutbildning till den 31 juli 2025. Efter övergångstiden ska utbildningsanordnare ansöka om tillstånd att ordna utbildning som handleder för examensutbildning.

4.2.2.2 Konsekvenser för verksamheten hos anordnare av gymnasieutbildning och yrkesutbildning

Uppgifter i anslutning till utvidgningen av läroplikten

De handlednings- och tillsynsskyldigheter som föreskrivs i läropliktslagen har inga betydande konsekvenser för anordnarna av gymnasieutbildning och yrkesutbildning, eftersom utbildningsanordnarna redan nu är skyldiga att handleda studerande som löper risk att avbryta studierna. Handledningsarbetet utförs i synnerhet av studiehandledare och grupphandledare, men i någon mån även av annan undervisningspersonal i enlighet med principen om att ”alla handleder”, som lyfts fram i NCUs utvärderingsrapport (2020). Genom propositionen stärks dessa utbildningsanordnares resurser att ge studiehandling samt annan handledning och stöd särskilt till studerande i läropliktsåldern som löper risk att avbryta sina studier. De nya förpliktelser som föreskrivs i anslutning till studiehandledningen och annan handledning förutsätter sannolikt också att nya studiehandledare anställs, för ju färre studerande som en studiehandledare har, desto individuellare handledning är det möjligt att ge. För den grundläggande utbildningens del har det angetts i de riksomfattande kvalitetskriterierna att för att säkerställa tillräckligt personlig handledning rekommenderas maximalt 250 elever per studiehandledare i grundskolans högsta-dium. Det är viktigt att trygga tillräckligt personlig och annan handledning även på studerande på andra stadiet, för att de nya förpliktelserna som gäller studiehandledning och annan handledning ska kunna genomföras på ett högklassigt sätt. I samband med det utvecklingsprogram för studiehandledningen som inleddes sommaren 2020 utreds också behovet av bindande dimensionering inom utbildning på andra stadiet.

Genom läropliktslagens förfarande med att anvisa studieplats kan till utbildningsanordnarna anvisa studerande som inte själva har sökt som studerande till utbildningsanordnaren i fråga. Enligt bedömningarna kommer några hundra läropliktiga att anvisas per år, så antalet läropliktiga som anvisas en utbildningsanordnare bedöms inte vara särskilt betydande. De studerande som anvisas kommer att behöva mer närundervisning, studiehandledning och andra stödåtgärder än genomsnittet under sina studier.

I och med utvidgningen av läroplikten beräknas utbildningen på andra stadiet årligen börja omfatta cirka 700 sådana unga som annars skulle stå utanför utbildning på andra stadiet efter den grundläggande utbildningen. Årligen avbryter dessutom cirka 4 000 studerande i läropliktsåldern sina påbörjade studier på andra stadiet, och denna grupp antas till största delen fortsätta med sina studier när läroplikten utvidgas. En del av dessa studerande fortsätter kanske sina studier bara tills läroplikten upphör, men en betydande del fortsätter studera tills de avlägger examen. Om alla som avses ovan fortsätter och avlägger en treårig examen, alltså cirka 700 nya studerande per år studerar i tre år och 4 000 studerande i läropliktsåldern som avbrutit sina studier fortsätter i medeltal 1,5 år, betyder det cirka 8 000 studerande till per år jämfört med

nuläget. Antalet studerande i en åldersklass är något under 60 000, så sett till antalet studerande i tre åldersklasser vore ökningen cirka fem procent.

De studerande söker till utbildning på andra stadiet via den fria rätten att söka till utbildning och elevantagningen. Denna princip kvarstår också när läroplikten utvidgas, det vill säga utvidgningen av läroplikten ger inte en läropliktig absolut rätt att få börja studera ett visst område. Det nuvarande utbildningsutbudet på andra stadiet bedöms räcka till när antalet studerande ökar i och med läroplikten, eftersom de studerande antas fördela sig jämnt både geografiskt och enligt utbildningsområde. Då kan de placeras i de nuvarande undervisningsgrupperna, och de nya studerande orsakas inga tilläggskostnader för till exempel lokaler eller ordnandet av undervisning. I anslagsökningarna enligt propositionen har man räknat in de läromedelskostnader, de skolresekostnader och de kostnader för handledning efter den grundläggande utbildningen, i övergångsskedet och i samband med avbrott som orsakas av de nya studerande. Största delen av de nya studerande kommer att placera sig i yrkesutbildning, där inte alla utbildningsanordnare för närvarande ordnar maximalt med utbildning enligt sitt prestationsbeslut. Det bör också påpekas att en del av de unga som i nuläget stannar utanför utbildning på andra stadiet efter den grundläggande utbildningen eller avbryter utbildningen kommer att avlägga examen på andra stadiet senare i vuxen ålder. Utvidgningen av läroplikten borde minska antalet vuxenstuderande med dem som i och med utvidgningen av läroplikten avlägger examen på andra stadiet genast efter avslutad grundläggande utbildning.

Antalet sökande i läropliktsåldern som söker till specialyrkesläroanstalter kan öka särskilt i den inledande fasen av reformen, om många sådana unga i läropliktsåldern som behöver krävande särskilt stöd, och som annars skulle ha blivit utan utbildning eller sökt till utbildning på andra stadiet först senare, söker till utbildningen. Då borde platserna för studerande som behöver krävande särskilt stöd i högre grad än nu riktas till unga i läropliktsåldern. Reformen kan också öka antalet sådana studerande i handledande utbildning som behöver krävande särskilt stöd.

Reformen av utbildningen i övergångsskedet

Reformen av utbildningen i övergångsskedet innebär förändringar i ordnandet av de nuvarande förberedande och handledande utbildningarna. Utbildningen som handleder för examensutbildning motsvarar i tämligen stor utsträckning den nuvarande utbildningen som handleder för yrkesutbildning, så reformen av övergångsskedet bedöms inte medföra några betydande förändringar för anordnarna av yrkesutbildning. Enligt förslaget får de nuvarande utbildningsanordnarna som ordnar utbildning som handleder för yrkesutbildning ordna utbildning som handleder för examensutbildning med stöd av sitt nuvarande gällande tillstånd att ordna handledande utbildning, så övergången till den nya utbildningen förutsätter inga åtgärder från utbildningsanordnarna med avseende på tillståndet att ordna utbildning. Om en utbildningsanordnare inte vill ordna den nya handledande utbildning i fortsättningen, kan anordnaren ansöka om ändring av sitt tillstånd.

Utbildningen som förbereder för gymnasieutbildning riktar sig i nuläget endast till studerande med invandrarbakgrund. I fortsättningen kan anordnarna av gymnasieutbildning ordna utbildning som handleder för examensutbildning och som är avsedd för alla studerande som behöver stärka sina studiefärdigheter och planer för fortsatta studier. Den föreslagna ändringen ökar sannolikt antalet studerande inom handledande utbildning hos anordnarna av gymnasieutbildning. För närvarande har man inte kunnat ansöka om separat tillstånd att ordna utbildning som förbereder för gymnasieutbildning, men enligt förslaget i propositionen ska i fortsättningen även anordnare av gymnasieutbildning söka tillstånd att ordna handledande utbildning. Sannolikt kommer tillstånd att sökas av de flesta anordnare som redan för närvarande ordnar förberedande

utbildning. Eftersom den nuvarande förberedande utbildningen riktar sig endast till studerande med invandrarbakgrund, anser kanske inte alla nuvarande anordnare att de behöver ordna utbildning i övergångsskedet, om det redan annars finns ett tillräckligt utbud av handledande utbildning i området. Å andra sidan kan man anta att nya anordnare av gymnasieutbildning som ansöker om tillstånd är sådana utbildningsanordnare inom vilkas verksamhetsområden det inte har bött många studerande med invandrarbakgrund, men där det annars finns behov av att ordna handledande utbildning.

Avsikten är att ansökningsprocessen för tillstånd att ordna utbildning ska inledas våren 2021 genast efter det att de lag- och förordningsändringar som gäller utbildningen som handleder för examensutbildning har stadfästs och Utbildningsstyrelsen har utfärdat nya utbildningsgrunder. Avsikten är att nya tillstånd att ordna utbildning ska beviljas så att utbildningsanordnarna kan förbereda genomförandet av den handledande utbildning och informera de läropliktiga och andra målgrupper om utbildningen under hösten 2021. De nya tillstånden träder i kraft den 1 augusti 2022.

När läroplikten utvidgas blir också undervisningen samt de för undervisningen nödvändiga läromedlen och redskapen avgiftsfria för de studerande. Utbildningsanordnarna ska ställa dessa redskap till de studerandes förmåga på det sätt de anser vara bäst. I praktiken betyder detta att utbildningsanordnarna ska skaffa läromedel och redskap till de studerande antingen ensamma eller tillsammans med andra utbildningsanordnare samt vid behov se till att de lagras, underhålls och rengörs. Alternativt kan utbildningsanordnarna i någon mån utnyttja befintliga uthyrningstjänster för anskaffning, underhåll och rengöring av till exempel arbetsdräkter.

Anskaffningen av läromedel och redskap förutsätter att utbildningsanordnarna har personal med upphandlingskompetens. Upphandlingskompetens behövs också vid upphandling av eventuella uthyrningstjänster. Om en utbildningsanordnare själv skaffar läromedel och redskap ska anordnaren ha lämpliga utrymmen och tillräckligt med personal för lagring och distribution. Distributionen av läromedel och redskap kan skötas till exempel via utbildningsanordnarens egna bibliotek och utlåningsstationer. Biblioteken kan låna ut läroböcker och vid behov också enheter som behövs i studierna, till exempel räknare. Utlåningsstationer kan låna ut till exempel enheter, arbetsredskap och arbetsdräkter som behövs i yrkesutbildningen.

Rengöring och underhåll av arbetsredskap och arbetsdräkter som lånats från utlåningsstationer inom yrkesutbildningen ska inte vila helt och hållet på utbildningsanordnarens ansvar. De studerande kan själva tvätta och underhålla de arbetsredskap och arbetsdräkter som de använder, och som man också sköter själv på arbetsplatser i branschen. I dessa branscher är det en del av yrkesfärdigheten och utvecklingen till proffs att själv sköta sina arbetsredskap och arbetsdräkter. Detta minskar utbildningsanordnarnas utrymmes-, utrustnings- och personalbehov. Till den del utbildningsanordnaren rengör och underhåller arbetsredskapen behövs det personal samt lokaler och utrustning som lämpar sig för rengöring och underhåll.

I fortsättningen bör man på andra stadiet försöka utnyttja alla olika metoder att minska kostnaderna på ett ändamålsenligt sätt med beaktande av de studerandes, lärarnas och utbildningens behov och mål samt upphovsrättsliga frågor. Kostnadsnivån på läromedel och material påverkas också av hur bra utbildningsanordnarna kan utnyttja bibliotek och utlåningsstationer, olika sätt att skapa och använda öppna läromedel och möjligheter att låna e-böcker samt konkurrensutsetta och gemensamt upphandla kommersiellt material. Om kostnaderna till följd av utvidgningen av läroplikten blir högre än vad som uppskattats i propositionen, kan utbildningsanordnarna bli tvungna att hitta kostnadsbesparingar i sin övriga verksamhet, vilket kan leda till större gruppstorlekar, mindre undervisning och sämre kvalitet på utbildningen.

Pilotprojekt som Utbildningsstyrelsen finansierat i syfte att sänka läromedels- och arbetsredskapskostnaderna för studerande på andra stadiet rekommenderar att för att genomföra avgiftsfrihet på andra stadiet bör alla läromedel och allt innehåll som produceras med offentliga medel publiceras i Biblioteket för öppna lärresurser med CC-BY-licens, så att materialet kan bearbetas vidare. På så vis skulle mera högklassiga läromedel som kan utnyttjas öppet fås till Biblioteket för öppna lärresurser, vilket skulle minska det överlappande arbetet med att utarbeta läromedel och minska läromedelskostnaderna. Öppna läromedel kan också fungera som tilläggsmaterial till kommersiellt producerat material.

Produktionen av egna läromedel i nätverk och som en del av den studerandes inlärningsprocess är vanligt framför allt inom yrkesutbildningen. Enligt pilotprojekten stärker detta tillvägagångssätt kompetensgrunderna och individualiserar studievägarna samt den studerandes kunskande. Digitalt material förefaller lämpa sig bra för modulär och individuell inläring.

I princip ingår det inte i lärarnas utbildning och befattningsbeskrivning att göra läromedel. Om arbetsgivaren har lärarna att göra läromedel för gemensamt bruk, bör man alltid komma överens särskilt om detta och om upphovsrättigheterna i anslutning till läromedlen.

Avgiftsfriheten på andra stadiet medför nya administrativa skyldigheter för utbildningsanordnarna. I princip har alla studerande rätt till avgiftsfri utbildning till utgången av det kalenderår då de fyller 20 år. I synnerhet i fråga om andra studerande än sådana som kommer direkt från den grundläggande utbildningen behöver det utredas om den studerande redan tidigare har avlagt en examen på andra stadiet och har den studerande eventuellt avbrutit sina tidigare studier tillfälligt så att avbrottsperioden förlänger den tid som berättigar till avgiftsfrihet. Dessa uppgifter fås i princip ur informationsresursen Koski. Utbildningsanordnaren ska också fatta beslut om förlängning av avgiftsfriheten på ansökan av den studerande. Dessutom ska utbildningsanordnaren föra in uppgifter om läroplikt och avgiftsfrihet i informationsresursen Koski.

Reformen av den avgiftsfria utbildningen på andra stadiet ger studerande med olika rättsställning inom yrkesutbildningen. Utbildningsanordnarna ska enligt lagen tillhandahålla avgiftsfria läromedel till studerande som har rätt till det, men utbildningsanordnarna får enligt egen prövning även tillhandahålla läromedel och till exempel bibliotekstjänster även till studerande som är över 20 år. När yrkesutbildning ordnas praktiskt kan det i vissa situationer vara svårt att begränsa användningen av avgiftsfria läromedel endast till sådana studerande som har rätt till det, om det till exempel i samma undervisningsgrupp studerar sådana som har rätt till avgiftsfri utbildning och sådana som är över 20 år. Tillhandahållande av material till andra studerande än sådana som har rätt till det enligt lag beaktas ändå inte när finansieringen beviljas.

Anordnare av gymnasieutbildning svarar för att ta ut avgifter för studentexamen av de studerande som deltar i proven. I fortsättningen är en del av proven avgiftsfria, vilket minskar det administrativa arbetet i anslutning till uttagandet av avgifterna. Å andra sidan måste anordnarna av gymnasieutbildning i fortsättningen kunna följa med hur många avgiftsfria prov varje studerande redan har avlagt. Utbildningsanordnaren ska i samband med anmälningsuppgifterna som gäller prov i studentexamen också meddela uppgifter om vilka prov som avläggs avgiftsfritt till studentexamensregistret. Utbildningsanordnarnas möjlighet att kontrollera de uppgifter som förs in i studentexamensregistret bör utvidgas, så att utbildningsanordnarna kan följa med antalet prov som avlagts avgiftsfritt. Uppgifterna måste också vara tillgängliga för andra utbildningsanordnare, om den studerande byter läroanstalt under gymnasieutbildningen. Det är också viktigt att den studerande själv kan följa antalet avlagda avgiftsfria prov via tjänsten Studieinfo.

För att genomföra utvidgningen av läroplikten och avgiftsfri utbildning på andra stadiet anvisas gymnasieutbildningen tilläggsfinansiering på sammanlagt 62,7 miljoner euro 2024 och yrkesutbildningen på motsvarande sätt sammanlagt 29,4 miljoner euro 2024.

4.2.2.3 Konsekvenser för folkhögskolornas verksamhet

Enligt lagen om fritt bildningsarbete är folkhögskolor internat för heltidsstudier, vilka tillhandahåller unga och vuxna personer möjligheter till frivilliga studier, förbättrar de studerandes studiefärdigheter och fostrar dem som individer och samhällsmedlemmar. Utifrån denna uppgiftsbeskrivning är det naturligt för folkhögskolorna att ordna långa linjer som riktar sig till läropliktiga. Folkhögskolorna ordnar redan nu heltidsutbildning i internatform för 16–17-åringar. Att ordna utbildning inom ramen för utvidgningen av läroplikten är däremot en ny uppgift för folkhögskolorna, som för med sig nya förpliktelser och bestämmelser.

Med stöd av de nuvarande bestämmelserna ska folkhögskolorna ha en läroplan för långvarig utbildning, men det har inte getts några anvisningar om innehållet för utarbetandet av läroplanen. I och med läropliktsutbildningen meddelar Utbildningsstyrelsen grunder för läroplanen för långa linjer som riktar sig till läropliktiga, och utifrån dem utarbetar och godkänner varje folkhögskola som ordnar dylik utbildning sin egen läroplan. De saker som ingår i läroplansgrunderna är i många avseende sådana som de enskilda folkhögskolorna inte har utvecklat några egna lösningar för i nuläget. Läroplansgrunderna skapar en enhetlig grund för utbildningen, som styr och stödjer läroanstaltens arbete, delvis så att vissa skyldigheter tillkommer, men å andra sidan så att arbetet underlättas, när allt inte behöver utvecklas från början i varje läroanstalt.

Den gemensamma ansökan och användningen av tjänsten Koski är nya uppgifter för folkhögskolorna i anslutning till utbildningen inom det fria bildningsarbetet, och i börjar orsakar de extra arbete och eventuellt också behov av att utveckla studiehanteringsprogram. Ungefär 60 procent av folkhögskolorna har emellertid också andra utbildningsanordnarpuppgifter (grundläggande utbildning för vuxna, påbyggnadsundervisning inom den grundläggande utbildningen, gymnasieutbildning, yrkesutbildning), så för många folkskolor är den gemensamma ansökan och tjänsten Koski system som de redan använder. För dessa folkhögskolor innebär det inget betydande extra arbete att utvidga det fria bildningsarbetet till läropliktsutbildning.

Att ordna elevhälsa är en ny uppgift för utbildningen inom det fria bildningsarbetet. För läroanstalter som redan nu har ett större antal studerande i denna ålder skulle studerandevård som ordnas i samarbete med den kommun där läroanstalten är belägen emellertid innebär ett välkommet stöd när den praktiska verksamheten ska ordnas i läroanstalten. I sådana folkhögskolor som inte tidigare har haft studerande i denna ålder, blir det också aktuellt att börja tillämpa andra nya bestämmelser som gäller minderåriga studerande, såsom barnskyddslagen.

Läropliktsutbildningen ökar folkhögskolornas handledningsskyldigheter före utbildningen, under utbildningen och efter avslutad utbildning, och också när utbildningen eventuellt avbryts. För att genomföra handledningen måste det byggas upp fungerande samarbetsnätverk med centrala aktörer. För genomförandet av reformen anvisas folkhögskolornas tilläggsfinansiering på sammanlagt 3,5 miljoner euro.

4.2.2.4 Konsekvenser för kommunernas verksamhet

I läropliktslagen föreskrivs det att kommunerna har till uppgift att handleda och övervaka läropliktiga som avslutat genomförandet av den grundläggande utbildningen och som saknar studieplats. Det handlednings- och tillsynsansvar som åläggs boendekommunen stärker samhällets övergripande ansvar för fullgörandet av läroplikten genom att skapa ett system som säkerställa

ändamålsenliga åtgärder för att hänvisa läropliktiga som saknar studieplats till utbildning och vid behov till andra ändamålsenliga tjänster. Redan nu kan kommunen underrättas om unga som saknar studieplats eller som har avbrutit sina studier via det uppsökande ungdomsarbetet. Den skyldighet som föreskrivs i läropliktslagen ersätter dessutom det uppsökande ungdomsarbetets uppgifter enligt ungdomslagen, som är frivilliga för kommunen. Uppsökande ungdomsarbete ordnas i 94 procent av kommunerna i Fastlandsfinland.

I läropliktslagen föreskrivs det inte vilken kommunal myndighet eller tjänsteinnehavare som ska svara för de uppgifter som föreskrivs i läropliktslagen. Det är boendekommunens uppgift att skapa den behövliga servicestrukturen, men kommunerna kan ordna skötseln av uppgiften på ändamålsenligt sätt. Det primära är att kartlägga en ung läropliktigs övergripande situation, hänvisa honom eller henne till fortsatta studier samt att klarlägga behovet av övriga potentiella tjänster. I sista hand är det också kommunens uppgift att fatta beslut om att anvisa läropliktiga unga en studieplats.

I praktiken har många kommuner redan nu arrangemang för motsvarande tjänster, till exempel multiprofessionellt samarbete mellan ungdomsverksamheten och undervisningsverksamheten. Genom propositionen föreskrivs det på riksomfattande nivå om ansvar som främjar nationellt kommensurabelt och jämlikt handlednings- och tillsynsansvar. Möjligheterna att minska avbrytandet av utbildningen stärks. Reformen hjälper också boendekommunerna att rikta serviceutbudet och det multiprofessionella samarbetet direkt till sådana läropliktigas behov som löper störst risk att avbryta studierna. Väsentligt för den läropliktiga är boendekommunens ansvar att kartlägga behovet av stöd och handledning i anslutning till läroplikten och härigenom möjligheten att hänvisa den läropliktiga att söka till sådan lämplig utbildning eller andra ändamålsenliga tjänster, såsom social- och hälsovårdstjänster eller rehabiliteringstjänster, som bäst främjar den ungas övergripande situation, fullgörande av läroplikten och tillträde till fortsatta studier.

Enligt uppskattning börjar boendekommunernas handledningsansvar årligen omfatta sammanlagt cirka 4 000 läropliktiga som saknar studieplats efter avslutad grundläggande utbildning eller som avbrutit sina studier. De andra åtgärder som föreslås i propositionen, såsom den stärkta elevhandledningen inom den grundläggande utbildningen, reformen av övergångsskedet och den handledning som erbjuds dem som löper risk att avbryta studierna, förväntas dock minska avbrytandet av studierna och på så sätt minska antalet unga som blir utan studieplats och som avbryter sina studier. I propositionen har det reserverats sammanlagt 11,2 miljoner euro 2024 för de nya handledningsuppgifter som åläggs anordnarna av grundläggande utbildning och kommunerna.

Konsekvenserna av reformen riktar sig på olika sätt till kommunerna, beroende på hur många unga i ålderspliktsåldern som det finns i kommunen och å andra sidan huruvida kommunen är anordnare av gymnasie- eller yrkesutbildning. Kommunen är skyldig att svara för handledningen i sista hand av läropliktiga som är bosatta inom kommunens område, men utvidgningen av läroplikten medför ändå inte skyldighet för kommunerna att ordna utbildning. Ordandet av utbildning på andra stadiet baserar sig även i fortsättningen på tillstånd att ordna utbildning, som det är frivillig att söka, och på ett separat finansieringssystem för utbildningen. Kommunerna ansvarar inte heller kostnaderna för skolresor i anslutning till utvidgningen av läroplikten, utan kostnaderna ersätts inom ramen för det statsfinansierade systemet med stöd för skolresor.

Kommunerna borde organisera mottagandet av anmälningar om läropliktiga som blivit utan studieplats efter den grundläggande utbildningen eller som avbrutit sina studier. Avsikten är att skapa en tjänst för anmälningarna, till vilken kommunerna utser företrädare med åtkomsträtt.

Kommunerna ska vid behov föra in uppgifter om läroplikten i det riksomfattande läropliktsregistret. Dessutom ska kommunerna ha möjlighet att kontrollera uppgifterna om läroplikt samt när en läropliktig inlett och avbrutit sina studier i informationsresursen Koski.

Om den läropliktigas boendekommun ordnar grundläggande utbildning eller annan utbildning, är det samma kommun som gör anmälan och som ansvarar för tillsynen över den läropliktiga. Så är fallet oftast i fråga om läropliktiga som avslutar den grundläggande utbildningen. När det gäller läropliktiga som avbryter studierna på andra stadiet är också andra aktörer än kommunerna utbildningsanordnare och i många fall kan läroanstalten dessutom ligga någon annanstans än i den läropliktigas boendekommun. I dessa fall görs anmälningar till boendekommunen av såväl andra kommuner och samkommuner som privata aktörer. Bestämmelser om kommunens rätt att få uppgifter föreslås i läropliktslagen.

Enligt 16 § i hälso- och sjukvårdslagen ska en kommun ordna skolhälsovård för eleverna vid de läroanstalter i kommunen som ger grundläggande utbildning. Enligt den gällande lagstiftningen ordnar läroanstalter som ger grundläggande utbildning även påbyggnadsundervisning inom den grundläggande utbildningen, som enligt propositionen ändras till utbildning som handleder för examensutbildning. Även den nya handledande utbildningen ordnas i läroanstalter som ger grundläggande utbildning, så även studerande inom den handledande utbildningen ska omfattas av studerandehälsovården.

Enligt 17 § i hälso- och sjukvårdslagen ska den kommunala primärvården ordna studerandehälsovårdstjänster för de studerande vid gymnasier och vid läroanstalter som ger yrkesutbildning i kommunen, oberoende av de studerandes hemvist. I regel omfattas alla läropliktiga studerande redan nu av studerandehälsovården. Den nya handledande utbildningen ordnas i yrkesläroanstalter och gymnasier, så även studerande inom den handledande utbildningen ska omfattas av studerandehälsovården. När läroplikten utvidgas blir de som bedriver gymnasiestudier enligt lärokursen för vuxna berättigade till studiestöd och således också till studerandehälsovård, eftersom de har rätt till avgiftsfri utbildning enligt läropliktslagen. De tilläggskostnader som orsakas av dessa studerande är emellertid mycket små.

Propositionens mål att trygga hela åldersklassen möjlighet att avlägga examen på andra stadiet kan i någon mån påverka även barnskyddet. Enligt propositionen är det i första hand utbildningsanordnarna som bär ett omfattande handlednings- och tillsynsansvar för att läroplikten fullgörs. I sista hand vilar handlednings- och tillsynsansvaret på kommunen. Det är möjligt att utbildningsanordnaren inte når den läropliktiga i enskilda fall. Om det finns risk för att läroplikten inte fullgörs, kan man bli tvungen att ty sig till även kommunens barnskyddstjänster. Det är dock fråga om en metod som kommer i fråga i sista hand, och bara i enskilda fall.

Enligt 8 § i lagen om barnskyddsenheter som lyder under Institutet för hälsa och välfärd ska det för de barn och unga som har fullgjort sin läroplikt om möjligt ordnas sådan yrkes- eller arbetsundervisning som motsvarar deras behov och anlag antingen av statens skolhem eller av statens skolhem i samarbete med anordnare av yrkesutbildning eller arbetskraftsmyndigheterna eller på något annat ändamålsenligt sätt. I fortsättningen, när läroplikten förlängs till 18 års ålder, är barn som är placerade i vård utom hemmet i praktiken läropliktiga under hela den tid de är placerade, så bestämmelsen praktiska betydelse kommer att vara liten i fortsättningen. Även omhändertagna barn ska ha rätt att studera till önskat yrke. Efter att den grundläggande utbildningen avslutats måste man eventuellt se över var barnet är placerat, om den ungas yrkesstudier förutsätter det. Detta kan öka barnskyddsmyndigheternas arbete i någon mån.

I fortsättningen är utbildningsanordnaren inte längre skyldig att oberoende av sekretessbestämmelserna anmäla en ung persons identifierings- och kontaktuppgifter till den unges hemkommun för det uppsökande ungdomsarbetet i fråga om en ung person som inte har placerat sig i studier efter den grundläggande utbildningen. Utbildningsanordnaren ska inte heller vara skyldig att anmäla identifierings- och kontaktuppgifter i fråga om en läropliktig ung person som avbryter studierna inom yrkesutbildning eller gymnasieutbildning. I propositionen föreslås ändå att utbildningsanordnaren får anmäla uppgifter om en ung person som har avslutat den grundläggande utbildningen och som inte har placerat sig i studier efter den grundläggande utbildningen eller om en läropliktig ung person som avbryter studierna inom yrkesutbildning, gymnasieutbildning eller utbildning som handleder för examensutbildning. Härigenom säkerställs att en ung persons hemkommuns uppsökande ungdomsarbete med stöd av ungdomslagen även i fortsättningen har rätt att oberoende av bestämmelserna om sekretess få uppgifter om unga i ovannämnda situationer.

Det handlednings- och tillsynsansvar som åläggs anordnare av grundläggande utbildning och annan utbildning samt för kommunerna gentemot de läropliktiga och deras ansökan till utbildning samt ändringarna som gäller skyldigheten att lämna ut uppgifter om unga minskar antalet anmälningar till det uppsökande ungdomsarbetet. År 2019 tog det uppsökande ungdomsarbetet emot sammanlagt cirka 28 800 anmälningar, av vilka cirka 5 800 gällde unga under 18 år. Av dessa gjordes anmälan i 1 645 fall av en anordnare av grundläggande utbildning och i 1 677 fall av en anordnare av yrkesutbildning eller gymnasieutbildning. Av de cirka 20 600 unga som det uppsökande ungdomsarbetet nådde 2019 var 20,2 procent under 18 år och i fråga om 26,0 procent av dessa var den hänvisande aktören anordnaren av grundläggande utbildning och i fråga om 22,2 procent en anordnare av utbildning på andra stadiet. Antalet anmälningar kan antas minska något, åtminstone beträffande anmälningarna från anordnarna av grundläggande utbildning samt beträffande anmälningarna som gäller unga under 18 år från anordnare av yrkesutbildning och gymnasieutbildning, eftersom anordnarna av grundläggande utbildning och annan utbildning inte längre är skyldiga att lämna ut uppgifter om unga under 18 år till det uppsökande ungdomsarbetet. Dessutom kan den skyldighet att handleda läropliktiga som åläggs anordnare av grundläggande utbildning, andra utbildningsanordnare och kommunerna bidra till att minska anmälningarna till det uppsökande ungdomsarbetet när utbildningsanordnaren kan hänvisa en läropliktig ung person direkt till utbildning som han eller hon behöver eller till andra ändamålsenliga tjänster. Utbildningsanordnarnas skyldighet enligt ungdomslagen att lämna ut uppgifter till den ungas hemkommun för det uppsökande ungdomsarbetet kvarstår dock i fråga sådana unga som har avbrutit sina studier men som inte är läropliktiga.

Det uppsökande ungdomsarbetets kundkrets blir delvis äldre än nu, när unga som har avslutat den grundläggande utbildningen och blivit utan studieplats och en del av de studerande som avbryter utbildningen på andra stadiet hänvisas till lämplig utbildning och andra tjänster som de behöver på annat sätt än via det uppsökande ungdomsarbetet. Om en ung läropliktig inte har påbörjat utbildning eller inte visar sig i utbildningen, kan emellertid det uppsökande ungdomsarbetet även i fortsättningen stödja ansökan till utbildning i samarbete med kommunens andra myndigheter innan kommunen i sista hand anvisar den studerande en studieplats. Det uppsökande ungdomsarbetet förblir en viktig stödform för läropliktiga när någon annan aktör än utbildningsanordnaren hänvisar en ung person till det uppsökande ungdomsarbetets tjänster.

Konsekvenser för ungdomsverkstäderna

Ungdomsverkstäderna kan även i fortsättningen fungera som stödtjänst för utbildningen och som inlärningsmiljö för examensinriktad utbildning och utbildning som handleder för examens-

utbildning, varvid en läropliktig har möjlighet att fullgöra en utbildningsdel eller utbildningsdelar i verkstaden. Verkstäderna kan också på samma sätt som nu utnyttjas som inlärningsmiljö för att förvärva kunskaper inom den grundläggande utbildningen. År 2019 fanns det 1 654 unga under 18 i verkstäderna, varav en läroanstalt var den hänvisande aktören i 691 fall. Ungdomsverkstädernas uppgifter förändras inte kännbart jämfört med nuläget, eftersom verkstäderna även i fortsättningen kan fungera som alternativ inlärningsmiljö, om utbildningsanordnaren fattar beslut om att ordna en läropliktigs utbildning i verkstad och utbildningsanordnaren avtalar om detta med verkstaden på samma sätt som i nuläget. Dessutom kan verkstäderna även i fortsättningen fungera som stöd när en läropliktig söker till utbildning och när en studerande ska hitta lämplig utbildning.

Om en ung person har svårt att söka till studier efter den grundläggande utbildningen, en studerandes behov av särskilt stöd är känt eller en studerande vill bekanta sig med någon bransch för att utreda vad som vore lämplig bransch för honom eller henne, kan man i dessa situationer för närvarande utnyttja verkstäderna. Det ska fortfarande vara möjligt att bekanta sig med arbeten och branscher i verkstäderna liksom på andra arbetsplatser till exempel genom arbetspraktik, men i fortsättningen ska en ung läropliktig ändå först söka till utbildning i övergångsskedet eller examensinriktad utbildning, varifrån han eller hon styrs till en verkstad med stöd av ett avtal mellan verkstaden och utbildningsanordnaren. Detta kan i någon mån minska antalet sådana unga i verkstäderna som själva söker sig direkt till en verkstad. En ung person kan även i fortsättningen själv söka sig direkt till en verkstad, men då kan han eller hon inte fullgöra sin läroplikt där.

4.2.2.5 Konsekvenser för Folkpensionsanstaltens verksamhet

De föreslagna ändringarna inverkar avsevärt på verkställigheten av stödet för skolresor. Betydande ändringar måste företas i Folkpensionsanstaltens system för stöd för skolresor och fakturabehandlingssystem. De ändringar som måste företas i studiestödssystemet är mindre. Propositionen innehåller också ändringar som underlättar verkställigheten av stödet för skolresor på längre sikt. Ändringarna i systemet för stöd för skolresor möjliggör senare också en automatiserad beslutsprocess. Kostnaderna för de systemändringar som verkställigheten förutsätter täcks inom ramen för Folkpensionsanstaltens omkostnader.

De föreslagna ändringarna förutsätter förutom systemändringar dessutom ändringar i beslutstexterna, kundbreven, informationen samt webbtjänsterna i anslutning till studiestöd samt personalutbildningen. Folkpensionsanstaltens arbetsbörda ökar när det gäller verkställigheten av stöd för skolresor, eftersom processen för att ta emot ansökningar överförs i sin helhet till Folkpensionsanstalten. Största delen av arbetet kan emellertid skötas via program, genom att utnyttja befintliga register och webbtjänster. Folkpensionsanstalten får de uppgifter om studier som behövs för att bevilja stöd för skolresor ur informationsresursen Koski och uppgifter som skolvägar till exempel från Lantmäteriverkets karttjänst.

Det föreslagna stödet för skolresor för hela månaden eller en halv månad, som baserar sig på de skolresor som företas under en kalendermånad och som uppfyller villkoren för beviljande av stöd för skolresor, förenklar och klarlägger ansökan om och beviljande av stödet. Den föreslagna ändringen minskar kundernas behov av rådgivning och de situationer där förmånen måste ses över.

4.2.2.6 Konsekvenser för Utbildningsstyrelsens verksamhet

I propositionen föreslås det att Utbildningsstyrelsen ska ha till uppgift att bestämma utbildningsgrunderna för den utbildning som handleder för examensutbildning. Enligt den nya lagen om

utbildning som handleder för examensutbildning ska Utbildningsstyrelsen bestämma utbildningsgrunderna så att utbildningsanordnarna kan ta dem i bruk när lagen träder i kraft. Utbildningsstyrelsen bereder grunderna under hösten 2020. En föreskrift om utbildningsgrunderna utfärdas under våren 2021 på finska och svenska.

I propositionen föreslås det att Utbildningsstyrelsen också ska utarbeta läroplansgrunder för utbildning enligt lagen om fritt bildningsarbete som riktar sig till läropliktiga. Utbildningsstyrelsen ska bestämma läroplansgrunderna för utbildningen som riktar sig till läropliktiga så att huvudmännen för folkhögskolorna kan ta dem i bruk när lagen träder i kraft den 1 augusti 2021. Utbildningsstyrelsen bereder grunderna under 2020. En föreskrift om utbildningsgrunderna utfärdas under våren 2021 på finska och svenska.

Utbildningsstyrelsen bereder också behövliga ändringar och uppdateringar i fråga om grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen och fortbildningen för elevhandledare för genomförandet av den nya intensifierade individuella elevhandledningen.

Utvidgningen av läroplikten ökar behovet av smidig information mellan framför allt utbildningsanordnarna samt mellan dem och de läropliktigas boendekommuner. De viktigaste informationskällorna är antagningsregistret, informationsresursen Koski samt det läropliktsregister som föreslås i propositionen. Utbildningsstyrelsen svarar för att uppgifterna sammanställs i antagningsregistret och för att ansökningssystemen genomförs på riksomfattande nivå samt för den allmänna informationen, handledningen och rådgivningen i anslutning till antagningen som studerande. När det gäller informationsresursen Koski svarar Utbildningsstyrelsen för informationsresursens allmänna funktion samt för den tekniska förbindelsen för lagring, behandling och utlämnande av uppgifter. När det gäller läropliktsregistret ska Utbildningsstyrelsen ha motsvarande ansvar som i fråga om informationsresursen Koski.

De viktigaste ändringarna med tanke på antagningsregistret och de gemensamma ansökningsförfarandena hänför sig till utvidgningen av användningsområdet för gemensam ansökan och en eventuell övergång till en enda gemensam ansökan i stället för tre separata ansökningsförfaranden. I samband med beredningen har man planerat att utbildning som ordnas inom det fria bildningsarbetet och som riktar sig till läropliktiga ska tas med i de gemensamma ansökningsförfarandena i samband med den gemensamma ansökan som ordnas våren 2022. Dessutom måste ändringar som hänför sig till införandet av den nya utbildningen som handleder för examensutbildning företas i systemet för gemensam ansökan. Dessa ändringar i antagningsregistret bör företas så att de kan användas i den gemensamma ansökan våren 2022.

Utvidgningen av läroplikten föranleder också behov av att uppdatera de så kallade studiehandledarrapporterna, som skrivs ut utifrån de uppgifter som finns införda i antagningsregistret. För närvarande har anordnarna av grundläggande utbildning kunnat ta studiehandledarrapporten och på så vis utifrån uppgifter i antagningsregistret få uppgifter om ansökningar som gjort av elever som omfattas av undervisning som ordnas av ifrågavarande anordnare av grundläggande utbildning samt om erhållande och mottagande av studieplats. I fortsättningen bör detta förfarande utvidgas så att även de som ordnar folkhögskolornas utbildning som riktar sig till läropliktiga kan få motsvarande uppgifter om studerande i deras utbildning. Avsikten är att de systemändringar som gäller detta ska genomföras så att uppgifterna är tillgängliga i fråga om den gemensamma ansökan våren 2021.

I anslutning till handlednings- och tillsynsansvaret för läropliktiga bör utbildningsanordnare, huvudmän för läroanstalter samt boendekommunen, som har tillsynsansvaret för en läropliktig, få behövliga uppgifter om den studerandes ansökan till studier, inledande av studierna samt

eventuellt avbrytande av studierna. Avsikten är att utbildningsanordnare, huvudmän för läroanstalter samt kommuner ska kunna kontrollera de uppgifter som behövs för att genomföra handlednings- och tillsynsansvaret i antagningsregistret och informationsresursen Koski. Avsikten är att i informationsresursen Koski föra in uppgifter om avgiftsfri utbildning på andra stadiet. Dessa nya uppgiftsbehov innebär en förändring jämfört med nuläget så att anordnare, huvudmän för läroanstalter och kommuner ska ha möjlighet att vid behov kontrollera även andra uppgifter om studerande än sådana som de fört in själva. Avsikten är att genomföra dessa systemändringar och reformer så att från och med hösten 2021 kan utbildningsanordnare, huvudmän för läroanstalter samt kommuner få behövliga uppgifter via informationsresursen Koski.

I propositionen föreslås det också bestämmelser om ett nytt läropliktsregister, som ska innehålla uppgifter om läropliktens början, avbrytande och upphörande samt uppgift om den aktör som har handlednings- och tillsynsansvaret i fråga om läroplikten. Utbildningsanordnare, huvudmän för läroanstalter och kommuner ska ha skyldighet att föra in uppgifter i läropliktsregistret till den del man inte kan sluta sig till dessa uppgifter med hjälp av andra register. De uppgifter som förts in i läropliktsregistret ska vara tillgängliga för den aktör som bär handlednings- och tillsynsansvaret i anslutning till läroplikten. Dessutom är avsikten att bygga upp en tjänst via vilken utbildningsanordnarna kan skicka i läropliktslagen avsedda anmälningar till de läropliktigas boendekommuner om läropliktiga som saknar studieplats samt om avbrytande av läroplikten

Införandet av läropliktsregistret och den nya tjänsten förutsätter att det upprättas tekniska förutsättningar för utbildningsanordnarna, huvudmännen för läroanstalter samt kommunerna att ansluta sig till tjänsterna. Största delen av de folkhögskolor som ordnar läropliktsutbildning använder redan nu tjänsten Koski samt gemensam ansökan, eftersom de ordnar gymnasieutbildning eller yrkesutbildning, så de har redan gränssnitt till dessa. I och med läropliktsreformen får tjänsterna också helt nya användare. Utbildningsstyrelsen borde skapa behövliga tekniska förutsättningar att ansluta sig till tjänsterna för uppskattningsvis cirka 40 procent av folkhögskolorna.

De nämnda reformerna samt de ändringar som ska företas i antagningsregistret och informationsresursen förutsätter inte bara att Utbildningsstyrelsen företar tekniska ändringsarbeten på systemet utan också administrativt och informationsarbete.

Utbildningsstyrelsen bekostar läromedel med liten upplaga för små målgrupper. Specialgrupper som behöver läromedel med liten upplaga är till exempel elever som behöver särskilt stöd, elever med invandrarbakgrund och svensk- och romanispråkiga elever samt sådana som studerar ovanliga yrkesområden, livsåskådningsämnen och språk. Exempelvis svenskspråkiga läromedel för yrkesutbildningen är i praktiken helt beroende av Utbildningsstyrelsens förlagsverksamhet. Enligt Utbildningsstyrelsens riksomfattande läromedelsfrågan har läroanstalterna ett växande behov av lättlästa och differentierade läromedel. Öppna läromedel underlättar tillgången till läromedel för små målgrupper, men behovet av att bekosta läromedel med liten upplaga för små målgrupper kommer också sannolikt att öka i och med avgiftsfriheten. Prisstödet täcker ungefär 1/3 av budgeten för förlagsverksamheten och resten täcks med försäljningsinkomster av läromedlen.

4.2.2.7 Konsekvenser för studentexamensnämndens verksamhet

I propositionen föreslås det att examinanderna kan i fortsättningen avlägga de fem prov som förutsätts för studentexamen utan examensavgifter. Genomförandet av denna förändring förutsätter ändringar i studentexamensregistret samt innebär ändringar i förfarandena för uppbörd och uppföljning av avgifterna.

Den partiella avgiftsfriheten för proven i studentexamen minskar beloppet av de avgifter som utbildningsanordnarna redovisar till Studentexamensnämnden. En del av proven ska dock fortfarande vara avgiftsbelagda, så det blir inga andra betydande förändringar i redovisningsförfarandet. De avgiftsfria proven ökar behovet av informationsutbyte mellan gymnasierna och Studentexamensnämnden.

Utbildningsanordnaren ska lämna uppgifterna om avgiftsfria prov till studentexamensregistret, där man kan följa situationen beträffande antalet avgiftsfria prov. Studentexamensnämndens arbetsbörda ökar betydligt, om utbildningsanordnarna inte kan följa antalet avlagda avgiftsfria prov och andra uppgifter om dem i sina egna studiehanteringssystem, utan måste begära dessa uppgifter av nämnden.

För att kunna säkerställa att de uppgifter som förs in i registret är korrekta måste studentexamensnämnden vid behov få uppgift om huruvida en examinand som anmält sig till ett prov har rätt att avlägga provet avgiftsfritt. För att få denna uppgift kan man utnyttja uppgifterna om avgiftsfrihet i informationsresursen Koski. För att möjliggöra detta förutsätts tekniska ändringar, för nu har Studentexamensnämnden inte möjlighet att granska uppgifter i informationsresursen Koski.

Konsekvenser för arbets- och näringsbyråernas verksamhet

I propositionen föreslås det att unga under 18 år som inte har fullgjort sin läroplikt i fortsättningen inte ska ha rätt till arbetslöshetsförmåner, utan de ska söka sig till studier. År 2019 inledde personer under 18 år 4 777 jobbsökningsperioder vid arbets- och näringsbyråerna, varav cirka 1 150 var olika personer med status som arbetslös arbetssökande. Utvidgningen av läroplikten minskar sannolikt avsevärt antalet unga under 18 år som har ärenden att sköta hos arbets- och näringsbyråerna. År 2019 inledda cirka 1 500 personer under 25 år med grundskola som underlag en arbetskraftsutbildningsperiod. Om flera unga i fortsättningen avlägger examen på andra stadiet direkt efter den grundläggande utbildningen ändrar detta de yngre kundernas servicebehov särskilt i åldersgruppen 20–25-åringar och minskar behovet av arbetskraftspolitisk utbildning börjande med de yngsta åldersklasserna. Om höjningen av läropliktsåldern minskar behovet av arbetskraftspolitisk utbildning för unga som saknar utbildning kan detta i någon mån öka lönesubventionens betydelse inom tjänsterna.

I fortsättningen ska arbets- och näringsbyråerna inte heller ansvara för främjande av integrationen av invandrarunga under 18 år som inte har fullgjort sin läroplikt, till exempel utarbetande av integrationsplan och hänvisning till tjänster. Detta minskar arbets- och näringsbyråernas handlednings- och tillsynsansvar för dessa unga under 18 år. Stöd för studier som inlett som 17-åring förutsätter i fortsättningen arbets- och näringsbyråns prövning av huruvida man kan komma överens om studierna i integrationsplanen på det sätt som avses i 6 kap. 4 § i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice (916/2012) när arbetstagaren fyller 18 år.

Utvidgningen av läroplikten påverkar också Navigatorernas verksamhet, som är serviceställen för unga enligt principen om en lucka. Av Navigatorernas kunder har 8 procent varit 17 år eller yngre. Den vanligaste orsaken till kontakt är sysselsättning, men 22 procent av kontakterna har gällt frågor i anslutning till studierna. Navigatorernas verksamhet påverkas sannolikt så att de yngsta kunderna blir färre och orsakerna till att man tar kontakt förändras. Navigatorernas ställning som rådgivningsställen kan förändras när det gäller de yngsta kunderna. Navigatorerna stöds av ANM, UKM och SHM, som bör ge Navigatorerna närmare anvisningar om effekterna av utvidgningen av läroplikten samt följa hur ändringen påverkar Navigatorernas verksamhet.

Höjningen av läropliktsåldern lyfter också fram behovet av närmare samarbete mellan Utbildningsstyrelsen, läroanstalterna och Navigatornätverket. Utvidgningen av läroplikten kan ändå inte bedömas undanröja eller avsevärt minska behovet av karriärhandledning i Navigatorerna eller motsvarande serviceställen på personer i arbetsför ålder.

4.2.3 Andra samhällseliga konsekvenser

4.2.3.1 Konsekvenser för barn

När det gäller minderåriga barn riktar sig de största konsekvenserna av utvidgningen av läroplikten till 16—17-åriga unga som avslutar den grundläggande utbildningen och som i och med utvidgningen av läroplikten blir skyldiga att söka till utbildning och avlägga studier på andra stadiet. Som motvikt till skyldigheten har de läropliktiga å andra sidan rätt att få mera stöd och handledning än nu för att fullgöra läroplikten. Jämfört med nuläget blir utbildningen på andra stadiet dessutom helt och hållet avgiftsfri, vilket påverkar de 16—17-åriga ungas egna och deras familjers ekonomiska ställning. Utvidgningen av läroplikten har inga betydande konsekvenser för ställningen för yngre barn i grundskoleåldern, eftersom inga ändringar föreslås i tidpunkten då läroplikten börjar eller läroplikten innehåll inom den grundläggande utbildningen.

Höjningen av läropliktsåldern förpliktar unga att söka till utbildning efter den grundläggande utbildningen. Utvidgningen av läroplikten förbättrar emellertid samtidigt de ungas möjligheter att få handledning vid valet av studieplats på andra stadiet under den grundläggande utbildningen och i övergångsskedet efter den grundläggande utbildningen samt när de eventuellt avbryter utbildningen. Den unga tas om hand under hela ansökningsfasen och medan läroplikten fullgörs och han eller hon ledsagas vid växlingen från en utbildningsanordnare till en annan. Om en ung person faller igenom utbildningsanordnarnas skyddsnät, utreder boendekommunen den ungas situation och hänvisar honom eller henne vidare.

När det gäller den grundläggande utbildningen stärker reformen barns och ungas möjlighet att få personlig handledning som bättre motsvara elevens individuella behov. Reformen stärker i synnerhet tillgången till differentierad personlig handledning för de elevgrupper som enligt NCUs utvärdering (2020) har upplevt att den personliga handledningen har varit otillräcklig under den grundläggande utbildningen. Genom reformen stärks i synnerhet förutsättningarna för de elever som befinner sig i svagare position och som behöver stöd att träffa val som gäller den egna framtiden och senare stödjer deras sysselsättningsmöjligheter.

Under beredningen av reformen våren 2020 genomfördes en webbenkät riktad till unga, där man ville utreda vilka tankar, åsikter och frågor elever och studerande i grundskolan, gymnasiet och yrkesläroanstalterna hade i fråga om förlängningen av läroplikten. Största delen av dem som besvarade enkäten meddelade att de tänker fortsätta eller har fortsatt studera efter grundskolan. Över hälften av eleverna och de studerande i grundskolan och på andra stadiet som besvarade enkäten ansåg att beslutet varit lätt och var tionde att det varit svårt. Knappt en tredjedel uppgav att de funderat länge på beslutet. Enligt enkäten funderade studerande i läroanstalterna längre på beslutet om fortsatta studier efter grundskolan och ansåg det vara svårare än gymnasiestuderandena. Många unga som besvarade enkäten påpekade att de önskade mer information, handledning och stöd i anslutning till studierna efter grundskolan. Reformen förbättrar möjligheterna för unga som står i beråd att avsluta den grundläggande utbildningen att få den information och handledning de behöver vid övergången till fortsatta studier.

Genom uppföljningen av hur de läropliktiga fullgör skyldigheten att söka till utbildning säkrställs att de läropliktiga övergår till fortsatta studier så att övergången stödjer den läropliktiga

individuella studieväg och samtidigt minskar avbrytandet av studierna. Studierna och avläggandet av examen på andra stadiet stöds också av att man i utbildningen på andra stadiet fäster större uppmärksamhet än tidigare vid handledning och förbyggande av avbrott. Målet med den riktade handledningen och det riktade stödet är att bryta avbrottscirkeln och få den studerande att avlägga examen. En viktig konsekvensmekanism när läroplikten utvidgas är att hindra den unga från att slå in på en väg utanför arbete och utbildning. Målet är också att säkerställa att den unga övergår till arbetslivet eller fortsatta studier med tillräckliga färdigheter efter att ha avlagt examen på andra stadiet. Genom de föreslagna åtgärderna stöds en högre personlig utbildningsnivå och välbefinnande hos den unga.

I webbenkäten riktad till unga efterfrågades också orsakerna till att man avbryter utbildningen. I enkäten uppgav de unga av svarsalternativen oftast något annat personligt skäl som orsak till att man avbrutit eller funderat på att avbryta utbildningen. Att studierna eller det framtida området inte upplevdes som ens eget eller intresserade var också betydande faktorer i anslutning till avbrytande av eller funderingar på att avbryta studierna. Av den som besvarade frågorna om avbrytande av studierna uppgav 18 procent som orsak att de ville övergå till arbetslivet och nio procent ekonomiska orsaker. Enligt enkäten verkade orsakerna vara desamma som i tidigare utredningar om avbrytande av utbildningen på andra stadiet. Enligt enkäten betonade över hälften av dem som avbrutit eller funderat på att avbryta utbildning vikten av personlig handledning samt rådgivning. De studerandes behov av stöd och personlig handledning framgick också klart av svaren på den öppna frågan. Även i denna enkät framgick det att de unga har ett klart behov av stöd och hjälp i samband med avbrytande av utbildningen på andra stadiet, något som utvidgningen av läroplikten kan svara på.

4.2.3.2 Andra konsekvenser för individernas ställning

Utvidgningen av läroplikten samt avgiftsfrihet

Förlängningen av läroplikten till 18 års ålder gör det i regel inte möjligt att slutföra hela examen på andra stadiet inom ramen för läroplikten, men det kan ändå förutspås att den kommer att leda till en klar minskning av den årsklassandel som blir utan examen på andra stadiet. Uppföljningsuppgifter visar att avbrotten vanligtvis hopas till det första halvåret av studierna, så det första studieåret kan betraktas som mycket kritiskt med avseende på slutförandet av studierna. Av de studerande som inledde sina studier på andra stadiet 2017 avbröt cirka 4 200, det vill säga 5,7 procent av alla som inlett studier, helt och hållet examensinriktad utbildning innan det andra läsåret började. Om förlängningen av läroplikten minskar antalet som avbryter utbildning som leder till examen på andra stadiet med 2/3, leder det till att antalet som avlägger examen på andra stadiet ökar med cirka 3 000 unga per år.

Enligt uppföljningsundersökningen avstannar avläggandet av utbildning efter den grundläggande utbildningen efter 21 års ålder. Utvidgningen av läroplikten till avläggande av examen på andra stadiet stödjer uppfattningen om att det är mer sannolikt att en ung person avlägger utbildning på andra stadiet genast efter den grundläggande utbildningen än efter flera mellanår. Fortsatta studier genast efter den grundläggande utbildningen effektiviserar alltså genomströmningen. Statistikutredningar visar att studerande över 20 år avbryter grundläggande yrkesutbildning oftare än unga.

Förenhetligade utbildningar i övergångsskedet ger unga möjlighet till en sammanhängande studieväg under hela utbildningen på andra stadiet. Målet för en enhetlig utbildning i övergångs-

skedet är också att främja jämlikhet, tillgänglighet och likabehandling. Genom reformen möjliggörs bättre än nu individuella vägar till utbildning på andra stadiet för studerande i utbildning i övergångsskedet. Den studerande behöver ännu inte i övergångsskedet välja huruvida han eller hon vill inrikta sig på yrkesutbildning eller gymnasieutbildning, utan den studerande kan söka till den närmaste läroanstalten som ordnar utbildning i övergångsskedet, som kan vara en läroanstalt som tillhandahåller grundläggande utbildning, ett gymnasium eller en yrkesläroanstalt. Detta är särskilt viktigt för minderåriga unga som avslutar den grundläggande utbildningen, så att de inte behöver företa långa dagliga skolresor eller rentav flytta och bo självständigt för att genomföra utbildning i övergångsskedet.

När alla som anordnar yrkesutbildning blir skyldiga att ordna handledning till fortsatta studier förbättrar det jämlikheten mellan unga som avlagt studentexamen och yrkesinriktad grundexamen, eftersom alla som avlagt examen har lika möjlighet att få efterhandledning för att söka till fortsatta studier under året efter det år då examen avlades. Dessutom kan mer systematisk efterhandledning till fortsatta studier efter avläggandet av yrkesinriktad examen öka antalet som efter avlagd yrkesinriktad examen söker till och kommer in på högskoleutbildning, och därigenom förbättras dessa personers kompetens- och utbildningsnivå.

Det finns ett starkt samband mellan individens samhällsengagemang och hans eller hennes utbildningsnivå. Erhållande av avgångsbetyg från den grundläggande utbildningen och avläggande av examen på andra stadiet stödjer engagemang i arbetslivet. Målet i all utbildning på andra stadiet är också att stödja den ungas utveckling till samhällsmedlem och att utveckla färdigheter för livslångt lärande och självutveckling. När förändringarna och omvälvningarna i arbetslivet kommer snabbare framhåvs färdigheterna för kontinuerligt lärande. Inlärningsförmåga och utveckling och ledning av det individuella kunnandet blir viktiga allmänna förmågor. När det gäller reformens konsekvenser för yrkes- och livskarriären ligger tyngdpunkten på den grupp som för närvarande inte övergår till utbildning på andra stadiet efter den grundläggande utbildningen utan blir utan examen på andra stadiet.

De unga som står utanför utbildningen på andra stadiet blir också utan den handledning i anslutning till lärandet och framtidsplaneringen som ges i samband med utbildningen. Enligt NCUs utvärdering (2020) upplevde studerande i yrkes- och gymnasieutbildning att de fick bra stöd för att utveckla självkänslan samt delaktighet och karriärplaneringsfärdigheter. De studerande upplevde också att de nuvarande studierna lett till klarare framtidsplaner. Deltagande i utbildningen hade alltså en större inverkan på engagemanget i arbetslivet och samhället förutom att de kunskaper och färdigheter som behövs i arbete och fortsatta studier utvecklades. De som står utanför utbildningen som 16–17-åringar befinner sig i genomsnitt i en sämre ställning än sina jämnåriga under hela livet. Enligt rapporten från Rådet för utvärdering av den ekonomiska politiken skulle en höjning av läropliktsåldern vara ett rätlinjigt, välriktat och kostnadseffektivt sätt att förbättra denna grupps ställning på arbetsmarknaden.

I samband med reformen bör uppmärksamhet fästas vid att skapa smidiga studievägar, så att individuella livssituationer och till exempel deltagande i familjens näringsverksamhet eller samiska ungas deltagande i den traditionella näringen eller annan verksamhet med anknytning till samernas kultur beaktas när läroplikten fullgörs. Smidiga studievägar, såsom utnyttjande av olika inlärningsmiljöer, påvisade av tidigare förvärvat kunnande direkt genom yrkesprov utan deltagande i undervisningen, eller läroavtalsutbildning, ger varje ung person möjligt att avlägga examen på andra stadiet just på det sätt som motsvarar hans eller hennes behov och målsättningar.

Utvidgningen av läroplikten och den tillhörande avgiftsfriheten för utbildning på andra stadiet förbättrar det studerandes möjligheter att studera fullödigt och avlägga examen på andra stadiet.

Ett avgiftsfritt andra stadium gör det möjligt för unga att studera och avlägga examen utan ekonomiska bekymmer oberoende av familjens ekonomiska situation.

Syftet med propositionen är å andra sidan inte att påverka möjligheterna för studerande på andra stadiet att arbeta t.ex. under skollov, på veckoslut eller kvällar, förutsatt att arbetet inte utgör ett hinder för fullgörandet av läroplikten. Syftet med de bestämmelser om ändring av lagen om unga arbetstagare och lagen om sjöarbetsavtal som ingår i propositionen är att bevara nuläget i fråga om att unga även i fortsättningen ska kunna utföra arbete som lämpar sig för dem med beaktande av fullgörandet av läroplikten.

Enligt propositionen ska en studerande ha rätt att studera avgiftsfritt till utgången av det kalenderår då han eller hon fyller 20 år. Avgiftsfriheten begränsas inte till enbart de första examensinriktade studier som inleds eller till den målsatta tiden för avläggande av examen. Detta är motiverat för att uppmuntra till avläggande av examen, men kan i vissa situationer förlänga studietiderna jämfört med en kortare avgiftsfri tid. En striktare gräns för avgiftsfriheten skulle vara ett styrmedel för att få de studerande att genomföra studierna snabbare, men å andra sidan kunde den avgiftsfria utbildningen upphöra mitt under avläggandet av examen just för sådana studerande som man genom reformen försöker få att avlägga examen.

Utvidgningen av läroplikten och den avgiftsfria utbildningen på andra stadiet berör första gången den åldersklass som avslutar den grundläggande utbildningen våren 2021. Alla åldersklasser som är yngre än som omfattas av den utvidgade läroplikten och den avgiftsfria andra stadiet, medan äldre åldersklasser inte har motsvarande rätt till avgiftsfri utbildning. Reformen förändrar ändå inte de äldre åldersklasserna möjlighet att delta i utbildningen och till exempel undervisningen ska fortfarande vara avgiftsfri. De äldre åldersklasserna ska också på samma sätt som i nuläget ha rätt till exempelvis studiestöd, läromaterialstillägg och stöd för skolresor.

Utvidgningen av läroplikten förändrar ställningen för unga i åldern 16—17 år så att i fortsättningen kan de inte söka heltidsarbete genast efter att den grundläggande utbildningen avslutats, utan de är skyldiga att studera tills de fyllt 18 år. Det är emellertid möjligt att fullgöra läroplikten även som läroavtalsutbildning, om utbildningsanordnaren och arbetsgivaren kommer överens om läroavtalsutbildning. En ung person som avslutar den grundläggande utbildningen kan sålunda om han eller hon så vill även i fortsättningen gå direkt till arbetslivet via läroavtalsutbildning och på samma gång avlägga examen på andra stadiet.

Läroplikten upphör antingen när man fyller 18 år eller när man avlägger examen på andra stadiet. År 2018 avlades studentexamen av 253 personer som fyllde 18 år under året för avläggande av examen. År 2019 avlades yrkesinriktad grundexamen av 16 personer som fyllde 17 år och av 1 795 personer som fyllde 18 år under året för avläggande av examen, men tidpunkterna för avläggande av examen var kraftigt koncentrerade till slutet av året, särskilt december. Endast en liten del av de unga avslutar fullgörandet av läroplikten med att avlägga examen innan de fyller 18 år.

En ung person som fyllt 18 år kan om han eller hon så vill avbryta studierna på andra stadier när läroplikten upphör. Det handlednings- och tillsynsansvar som i läropliktslagen föreskrivits för utbildningsanordnarna och boendekommunerna gäller endast unga i läropliktsåldern. Både gymnasielagen och lagen om yrkesutbildning innehåller emellertid redan nu bestämmelser om skyldighet för utbildningsanordnaren att handleda en studerande som står i beråd att avbryta studierna. Den unga har alltså också efter att ha passerat läropliktsåldern rätt att få handledning till exempel i samband med övergång till andra studier. Dessutom har utbildningsanordnaren enligt ungdomslagen fortfarande skyldighet att meddela kommunerna om en myndig ung person avbryter sina studier för det uppsökande ungdomsarbetet.

Stöd för skolresor samt arbetslöshetsförmåner

Förutom den utvidgade rätten till stöd för skolresor innehåller propositionen också ändringsförslag som klarlägger och förenklar stödet för skolresor, och som påverkar ställningen för alla studerande som får skolresestöd. Propositionens skolresestöd för hela månaden eller en halv månad förenklar och klarlägger ansökan om och beviljande av stödet. I och med den föreslagna ändringen kan stödet bättre än nu riktas till de skolresor som faktiskt företas. Ändringarna i systemet för skolresestöd möjliggör smidig ansökan om stöd för skolresor i fortsättningen. Det blir lättare att ansöka om stöd för skolresor efter ansökan också kan lämnas via webbtjänsten. Ansökan påskyndas också eftersom ansökan inte längre behöver lämnas till läroanstalten för granskning och komplettering. Ändringarna i systemet för skolresestöd gör det också möjligt att köpa biljetter för vilka skolresestöd beviljats via webbtjänsten.

Propositionen förändrar den rättsliga ställningen för unga under 18 år så att de inte har rätt till arbetslöshetsförmån som betalas till arbetslösa arbetssökande. Arbetslöshetsförmån kan dock beviljas en arbetssökande som fyllt 17 år och som har fullgjort sin läroplikt eller som har avbrutit fullgörandet av sin läroplikt på det sätt som föreskrivs i läropliktslagen.

4.2.3.3 Konsekvenser för jämställdheten och jämlikheten

Konsekvenser för jämställdheten mellan könen

Man kan se skillnader mellan könen när det gäller inlärningsresultat, ansökan till utbildning samt avbrytande av utbildningen. Under de senaste årtiondena har könsfördelningen förändrats så att flickorna uppvisar bättre inlärningsresultat. Enligt 2018 års Pisa-undersökningen har andelen svaga läsare ökat klart i vårt land. År 2009 utgjorde de svaga läsarna 8,1 % av alla elever, men 2018 var de redan 13,5 %. I vårt land finns det alltså allt flera unga vars läskunnighet inte räcker till för att studera och fungera i samhället. Skillnaderna i läskunnighet mellan eleverna var 2018 större än någonsin under Finlands historia av PISA-undersökningar. Trots att skillnaderna mellan eleverna ökat var variationen mellan de finländska skolorna minst bland deltagarländerna, och den har inte ökat jämfört med föregående PISA-undersökning. Flickorna ligger fortfarande långt före pojkarna. I Finland har skillnaden i läskunnighet mellan könen hela tiden varit bland de största i deltagarländerna, och den är fortfarande störst bland OECD-länderna. Skillnaden till flickornas fördel var 52 poäng i Finland, då OECD-ländernas medeltal var 30 poäng. Bland pojkarna har andelen svaga läsare ökat efter 2009.

Inverkan på inlärningsresultaten av elevernas socioekonomiska bakgrund har också stärkts. I alla länder fanns det ett samband mellan föräldrarnas utbildning och yrke och hemmets förmögenhet, det vill säga den socioekonomiska bakgrunden, och elevernas läskunnighet. I Finland var den genomsnittliga läskunnighetsskillnaden mellan de högsta och den lägsta socioekonomiska kvartilen 79 poäng, vilket kalkylmässigt motsvarar ungefär två skolårs studier. I OECD-länderna var motsvarande skillnad 88 poäng. I Finland har sambandet mellan socioekonomisk bakgrund och elevernas kunnande stärkts sedan 2009, då skillnaden var 62 poäng. Den ökade inverkan av elevens bakgrund beror på att resultaten i kvartilen med svagast bakgrund har försämrats.

Det råder skillnad mellan könen i fråga om hur stor del av åldersklassen som nöjer sig med utbildning på grundskolestadiet. År 2018 hade 15 procent av åldersklassen bland 20–29-åringarna avlagt enbart grundskolestadiet. Bland männen hade 17 procent och bland kvinnorna 13 procent av åldersklassen enbart grundskolestadiet. Andelen män som har enbart grundskolestadiet är högre än andelen kvinnor i alla åldersgrupper. Trots att andelen som har utbildning på

andra stadiet av hela åldersklassen har varit på väg uppåt, har den sjunkit bland männen i åldersklassen 20—24 åringar och vänt något nedåt även i åldersklassen 25—29-åringar. Enligt Statistikcentralens utbildningsstatistik fick 20,1 procent av eleverna i grundskolan intensifierat eller särskilt stöd hösten 2019. Av eleverna som fick intensifierat stöd var 63 procent pojkar och 37 procent flickor. Av dem som fick särskilt stöd var 71 procent pojkar och 29 procent flickor. Enligt Statistikcentralens uppgifter uppgick antalet studerande inom yrkesutbildningen för unga (läroplansbaserad grundläggande yrkesutbildning i läroanstaltsform) 2017 till 116 166, varav 20 procent var specialstuderande. Av de manliga studerandena var 20 procent specialstuderande och av de kvinnliga 19 procent. Av specialstuderande var sammanlagt 55 procent. I Statistikcentralens statistik används begreppet specialstuderande, varmed i praktiken avses studerande som har rätt till särskilt stöd.

År 2018 gick 58 000 personer ut klass 9 i grundskolan. Nästan alla som gick ut klass 9 i grundskolan sökte direkt till fortsatta studier och bara 1 procent lät bli att söka. Av flickorna sökte 65 procent i första hand till gymnasiet. Av pojkarna sökte 54 procent i första hand till yrkesutbildning på andra stadiet. År 2018 var 58 procent av gymnasiestuderandena och dem som avlade studentexamen kvinnor. Under hela 2000-talet har över hälften av gymnasiestuderandena och dem som avlagt studentexamen varit kvinnor.

Läsåret 2018—2019 lämnade sammanlagt 443 personer grundskolan på hälft på ett eller annat sätt. Flickorna utgjorde 43 procent av alla som lämnade skolan. Av dem som försummade sin läroplikt var 41 flickor och av dem som avgick från grundskolan utan avgångsbetyg var 150 flickor. Enligt Statistikcentralens utbildningsstatistik avbröt männen examensinriktad utbildning oftare än kvinnorna. Av männen avbröt totalt 6,4 procent och av kvinnorna 4,4 procent examensinriktad utbildning läsåret 2017—2018. Något flera kvinnor än män bytte utbildningssektor. Kvinnorna avbröt oftast yrkesutbildning.

Propositionen bedöms öka jämställdheten mellan könen samt minska risken för utslagning, eftersom utvidgningen av läroplikten minskar antalet som har enbart grundläggande utbildning. Utvidgningen av läroplikten bedöms öka andelen som genomför andra stadiet och jämlikheten i utbildningen samt minska skillnaden mellan könen i utbildningen och arbetslivet. Inlärnings-skillsnaderna inverkar på genomförandet av utbildning på andra stadiet, så utvidgningen av läroplikten stödjer i synnerhet männens utbildning efter den grundläggande utbildningen.

Konsekvenser för ställningen för personer med funktionsnedsättning

Utvidgningen av läroplikten gäller alla personer på samma sätt oberoende av deras hälsotillstånd eller funktionsförmåga. Utvidgningen av läroplikten innebär också en ny subjektiv rätt till utbildning på andra stadiet, vilket förbättrar möjligheterna även för unga med funktionsnedsättning att få en studieplats efter den grundläggande utbildningen. I samband med att läroplikten utvidgas bör särskild uppmärksamhet fästas vid studiehandledningen för studerande med funktionsnedsättning, för att deras färdigheter ska identifieras och de inte alltför snävt ska hänvisas till exempelvis endast utbildning som ordnas i specialläroanstalter. Det är viktigt att säkerställa att unga med funktionsnedsättning får tillräckligt med information om olika studiemöjligheter och om stöd i anslutning till studierna. I samband med att läroplikten utvidgas görs det satsningar på handledningen i det skede då den grundläggande utbildningen avslutas och i övergångsskedet, vilket bidrar till att hitta rätt studieplats även för unga med funktionsnedsättning.

En läropliktig eller hans eller hennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare har rätt att söka om avbrytande av fullgörandet av läroplikten på grund av en långvarig sjukdom eller skada som hindrar fullgörandet av läroplikten. Fullgörandet av läroplikten avbryts dock

alltid endast på ansökan, det vill säga individens viljeyttring, och inte på myndighetens initiativ. Utgångspunkten är att alla har rätt att studera. I samband med beslut om avbrytande av läroplikten är det också viktigt att bedöma om sjukdomen eller skadan är av sådan art att fullgörandet av läroplikten förhindras eller kunde det vara möjligt att fullgöra läroplikten med hjälp av de stödåtgärder och till exempel anpassningar som står till förfogande.

Studerande med funktionsnedsättning erbjuds motsvarande stöd och anpassningar i anslutning till studierna som i nuläget för att fullgöra läroplikten. I samband med att läroplikten utvidgas bör särskild uppmärksamhet ändå fästas vid att det stöd och de anpassningar som lagstiftningen möjliggör genomförs i tillräcklig utsträckning och på ändamålsenligt sätt.

Personer med svår funktionsnedsättning kan fullgöra läroplikten i utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv, var innehåll skraddarsys i överensstämmelse med varje studerandes personliga mål och färdigheter. Dessutom kan personer som har rätt till krävande särskilt stöd fullgöra sin läroplikt i den nya utbildningen som handleder för examensutbildning och därefter övergå till examensinriktad utbildning. I den personliga utvecklingsplanen för kunnandet kan som den läropliktigas mål också sättas att avlägga endast vissa examensdelar, om det inte bedöms vara motiverat att avlägga hela examen med tanke på den läropliktigas färdigheter och mål.

I samband med utvidgningen av läroplikten ändras inte de stödåtgärder för studierna och studiesociala förmåner som erbjuds studerande med funktionsnedsättning, eftersom de nuvarande stödåtgärderna bedöms vara tillräckliga för genomförande av läropliktsutbildningen. Enligt lagen om yrkesutbildning har studerande som får särskilt stöd rätt till sådana assistenttjänster och särskilda hjälpmedel som är en förutsättning för deras studier. Enligt lagen om tolkningstjänst för handikappade personer ska tolkningstjänst i anknytning till studier ordnas i den utsträckning som en person nödvändigtvis behöver för att klara av studier efter den grundläggande utbildningen som leder till en examen eller till ett yrke, främjar tillträde till yrkesinriktade studier eller till arbete, eller stödjer kvarstående eller avancemang i arbetslivet. Bestämmelser om rätt till färdtjänst för personer med funktionsnedsättning finns i handikappservicelagen. Det är ändå viktigt att utbildningsanordnarna informerar studerande med funktionsnedsättning och deras vårdnadshavare om dessa tillbudsstående tjänster och att processerna för att ansöka om tjänsterna är så tydliga, snabba och smidiga som möjligt. Särskild uppmärksamhet bör fästas vid detta i övergångsskedet mellan den grundläggande utbildningen och utbildning på andra stadiet, då de läropliktiga övergår från utbildningsanordnarens tjänster till kommunens och Folkpensionsanstaltens tjänster.

Enligt flera undersökningar har personer med funktionsnedsättning lägre utbildningsnivå än andra och bara en del av dem är ute i arbetslivet. Detta påverkar deras ekonomiska situation och välbefinnande. När läroplikten utvidgas blir personer med funktionsnedsättning i enlighet med sina färdigheter skyldiga att delta även i utbildning efter grundskolestadiet. Med hjälp av utvidgad läroplikt och avgiftsfri utbildning stärks lika utbildningsmöjligheter för personer med funktionsnedsättning och därigenom också deras sysselsättning. Detta kan ha många positiva konsekvenser för individers liv, delaktighet och välbefinnande.

Utbildningen för personer med svår funktionsnedsättning är koncentrerad till utbildningsanordnare och läroanstalter som har fått denna utbildningsuppgift i tillståndet att ordna utbildning. Utbildning tillhandahålls på olika håll i Finland, men inom utbildningen för personer med svår funktionsnedsättning kan läroanstalten dock ligga längre från den läropliktigas hem, och dagliga resor till läroanstalten är inte möjliga. Läroanstalterna för personer med svår funktionsnedsättning har dock ett heltäckande utbud av boendetjänster som möjliggör studier och boende för läropliktiga som behöver krävande särskilt stöd.

Konsekvenser för minoriteter

Yrkesutbildning tillhandahålls för närvarande av nio svenskspråkiga utbildningsanordnare samt av sex anordnare med finska och svenska som undervisningsspråk. Det finns något över 30 svenskspråkiga gymnasier. Svenskspråkig utbildning tillhandahålls i de områden där den svenskspråkiga befolkningen bor, så de som har svenska som modersmål har möjlighet att fullgöra sin läroplikt på sitt modersmål. Även i fortsättningen är det emellertid viktigt att genom tillstånden att ordna utbildning och när utbildning ordnas säkerställa att det finns tillräckligt med svenskspråkig utbildning och i synnerhet också handledande utbildning i övergångsskedet. I bestämmelserna om anvisande till en studieplats beaktas på vilket språk den läropliktiga genomfört den grundläggande utbildningen, och studieplatsen anvisas i enlighet med detta i antingen finsk- eller svenskspråkig utbildning. Det språk på vilket den läropliktiga genomfört den grundläggande utbildningen beaktas dessutom när de särskilda inkvarterings- och reseersättningar som avses i läropliktslagen beviljas. En läropliktig ska ha rätt till inkvarterings- och reseersättning på grund av den närmaste läroanstalten som tillhandahåller finsk- eller svenskspråkig gymnasie- eller yrkesutbildning i enlighet med det språk på vilket den läropliktiga genomfört den grundläggande utbildningen. När studier för unga med svår funktionsnedsättning ordnas måste man också beakta att en ung person med svår funktionsnedsättning har rätt till fortsatta studier på sitt modersmål, som är antingen finska eller svenska.

I samband med utvidgningen av läroplikten beaktas också samernas språkliga och kulturella rättigheter samt sameområdets särdrag. Delvis samiskspråkig gymnasieutbildning tillhandahålls i sameområdets gymnasier och yrkesutbildning i Sameområdets utbildningscentral. Det är också möjligt att fullgöra läroplikten i läsårsutbildningen i samiska och samisk kultur i Sameområdets utbildningscentral, vilket bidrar till att stärka möjligheterna att övergå till samiskspråkig utbildning, fortsatta studier och arbetslivet. Dessutom har en samisk läropliktig som bor i samernas hembygdsområde rätt till inkvarterings- och reseersättning om han eller hon fullgör sin läroplikt i Sameområdets utbildningscentral, trots att någon annan läroanstalt på andra stadiet ligger närmare hans eller hennes hem.

I samband med reformen bör särskild uppmärksamhet också fästas vid att det finns tillräcklig tillgång till undervisning och läromedel på samiska samt att det utvecklas utbildning som lämpar sig för samernas behov, så att utbildningen bättre motsvarar de krav som urbefolkningens traditionella näringar ställer. Sametinget får årligen ett anslag i statsbudgeten för framställning av samiskspråkiga läromedel. Reformen är av betydelse även för Sametingets läromedelsarbete och resursbehov, för när läroplikten utvidgas kan även behovet av samiskspråkiga läromedel öka. Undervisnings- och kulturministeriet har tillsatt en utvecklingsarbetsgrupp för undervisningen i och på samiska för tiden 6.2.2020—31.12.2020. Arbetsgruppens uppgift är att granska situationen för den samiska småbarnspedagogiken, samernas kultur- och språkboverksamhet samt undervisningen och utbildningen för samer som en helhet. I sitt arbete granskar och föreslår utvecklingsarbetsgruppen åtgärder för att bland annat utveckla undervisningen och utbildningen i och på samiska och stärka tillgången till den i hela landet, och stärka tillgången till undervisningspersonal. Arbetsgruppen lägger också fram behövliga förslag för att trygga tillgången till samiskspråkiga läromedel samt stärka det nordiska skolsamarbetet inom undervisningen för samer.

Enligt 3 § 1 mom. i teckenspråkslagen ska myndigheterna i sin verksamhet främja möjligheterna för dem som använder teckenspråk att använda och få information på sitt eget språk. För närvarande tillhandahålls just ingen teckenspråkig utbildning på andra stadiet, så teckenspråkiga är tvungna att använda tolkningstjänst. För vissa teckenspråkiga är detta en stor förändring från en teckenspråkig inlärningsmiljö till att vara den enda som använder teckenspråk bland hörande.

För vissa studerande kan dessa förändringen medför problem, som borde beaktas i andra stöd-tjänster som erbjuds den studerande. Av anordnarna av yrkesinriktade examina och yrkesutbildning har Ammattiopisto Spesia Oy, som driver specialyrkesläroanstalter, en längre tids erfarenhet av att svara på behoven av yrkesutbildning hos döva studerande. Anordnaren har läroanstalter på olika håll i landet, bland annat i Nyland, Egentliga Finland och Södra Savolax.

Av anordnarna av yrkesinriktade examina och yrkesutbildning har Suomen Diakoniaopisto – SDO Oy och Kirkkopalvelut ry varit centrala aktörer inom yrkesutbildningen för romer och utvecklandet av den. Båda anordnarna har verksamhetsställen på olika håll i landet och deras tillstånd att ordna utbildning omfattar flera utbildningsområden. SDO har dessutom hela Nyland som verksamhetsområde enligt sitt tillstånd att ordna krävande särskilt stöd. Ministeriet kommer även i fortsättningen i samband med beviljandet av antalet studerande i tillstånden att ordna utbildning att fästa uppmärksamhet vid ordnandet av utbildning för romer och utvecklandet av den, också särskilt för att stödja fullgörandet av läroplikten.

Konsekvenser för invandrarungas ställning

Utvidgningen av läroplikten ändrar ställningen för invandrarunga som nyss anlänt till landet så att en invandrare under 18 år omfattas inte längre av de integrationsåtgärder som arbets- och näringsbyrån ansvarar för, utan det är kommunen som ansvarar för integrationsfrämjandet. Invandrarunga som är under 18 år och som inte har fullgjort sin läroplikt ska inte heller längre ha rätt till integrationsutbildning som ordnas som arbetskraftsutbildning eller frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån och till arbetslöshetsförmåner som betalas under dem. I praktiken gäller ändringen 17-åriga invandrarunga som inte deltar i den grundläggande utbildningen för unga enligt lagen om grundläggande utbildning. I fortsättningen deltar en ung invandrare i utbildning som är avsedd för fullgörande av läroplikten, till exempel grundläggande utbildning för vuxna eller folkhögskolornas utbildning för invandrare, i stället för integrationsutbildning. Invandrarunga deltar alltså i utbildning med samma innehåll som inom ramen för integrationsutbildningen, men den myndighet som ansvarar för integrationen ändrar. Dessutom ändras utkomsten under studietiden från arbetslöshetsförmån till studiestödsförmåner samt avgiftsfrihet enligt läropliktslagen. År 2018 deltog cirka 600 invandrarunga under 18 år i frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån och cirka 20 i utbildning som ordnas som arbetskraftspolitisk utbildning.

En del av de invandrarunga under 18 år, som för närvarande får stöd för studier enligt integrationsplanen, är unga som anlänt som minderåriga asylsökande utan vårdnadshavare. Kommunerna svarar för att ordna boende, vård och omsorg för barn och unga som fått uppehållstillstånd. Efter att ha fått uppehållstillstånd bor största delen av de minderåriga i familjegrupphem, och en del i privat inkvartering eller familjevård. I familjegrupphemmen har de unga fullt uppehälle och de betalas brukspenning för dagliga kostnader. En del invandrarunga genomför också integrationsutbildningen i internatform i folkhögskolor, och då har de rätt till avgiftsfri inkvartering och helinackordering under studierna. Att arbetslöshetsförmånen slopas för 17-åringar äventyrar således inte deras utkomst i någon betydande mån.

Invandrarunga kan på grund av bristfälliga språkkunskaper i speciellsituationer fullgöra sin läroplikt även i grundläggande utbildning för vuxna och folkhögskolornas utbildning för invandrare. I bägge fallen är målet att förvärva tillräckliga språkkunskaper för att övergå till fortsatta studier. Det är frivilligt för kommunerna att ordna grundläggande utbildning för vuxna, så i många kommuner ordnas inte grundläggande utbildning för vuxna, och därför ges invandrarunga möjlighet att fullgöra sin läroplikt även i utbildning inom det fria bildningsarbetet. Undervisnings- och kulturministeriet har beviljat 34 privata aktörer tillstånd att ordna grundläggande

utbildning för vuxna. Av dessa är 28 folkhögskolor, där grundläggande utbildning för vuxna ordnas i internatform. Dessutom ordnar 33 folkhögskolor integrationsutbildning i finska eller svenska eller läskunnighet inom det fria bildningsarbetet, och en del av dessa folkhögskolorna ordnar samtidigt också grundläggande utbildning för vuxna.

4.2.3.4 Konsekvenser för sysselsättningen

När man ser till utbildningsnivå ökade skillnaderna i sysselsättningsgrad i Finland under depressionen på 1990-talet och därefter. Sysselsättningsgraderna i alla utbildningsnivågrupper sjönk kraftigt 1991—1993, men minskningen var minst bland dem som hade utbildning på högskolestadiet och störst hos dem som saknade examen på grundskolestadiet. Utbildningsnivån var också starkt förknippad med återhämtningen från depressionen, så att sysselsättningsgraden återhämtade sig bäst bland de högutbildade och långsammare bland dem som hade examen på andra stadiet medan den förblev konstant låg bland dem som hade bara grundskolestadiet. Även finanskrisen som började 2007 påverkade sysselsättningsgraderna sett till utbildningsnivå på samma sätt som 1990-talets depression. Man kan förutspå att konsekvenserna av den ekonomiska krisen till följd av coronapandemin som började våren 2020 kommer att motsvara konsekvenserna av depressionen och finanskrisen, så att försämrad sysselsättning och svag återhämtning drabbar de lågutbildade befolkningsgrupperna kraftigare, särskilt dem som har enbart utbildning på grundskolestadiet. Detta ökar behovet av effektiva, forskningsbaserade åtgärder för att minska andelen unga som har bara grundskolestadiet. Redan i nuläget är skillnaden i sysselsättningsgrad mellan grundskolestadiet och andra stadiet över 20 procentenheter, så en minskning med åtta procentenheter av den andel av åldersklassen som nöjer sig med grundskolestadiet skulle på lång sikt höja sysselsättningsgraden med över 1,5 procentenheter.

Rådet för utvärdering av den ekonomiska politiken (2018) bedömde i sin rapport att en förlängning av läroplikten ökar avsevärt andelen som avlägger examen på andra stadiet, vilket gynnar senare sysselsättning och inkomstnivå hos denna grupp, om man genom reformen lyckas hålla dem i utbildning till 18 års ålder som nu lämnar utbildningen när de är under 18 år. Ökad sysselsättning och ökade inkomster syns på motsvarande sätt i inkomsterna och utgifterna inom den offentliga ekonomin. Det är mycket möjligt att höjningen av läropliktsåldern blir en budgetneutral reform på lång sikt, trots att det samtidigt görs satsningar på studiehundledning och specialundervisning.

Yrkeskarriären för 18-åringar med enbart grundskolestadiet kommer att bli sämre än det nuvarande väntevärdet, om vi inte lyckas höja sysselsättningsgraden bland lågutbildade. Utvidgad läroplikt och högre utbildningsnivå har en förhöjande inverkan på sysselsättningsgraden. Alla 16—17-åringar omfattas i fortsättningen av utbildning, och är inte potentiella arbetslösa arbetsökande eller omfattas av sysselsättningsåtgärder. Högre utbildningsnivå förbättrar också personernas sysselsättningsmöjligheter och ställning på arbetsmarknaden, vilket höjer sysselsättningsgraden och minskar arbetslöshetsperioderna. Genom att öka den andel av åldersklassen som avlagt examen på andra stadiet, höjer förlängningen av läroplikten hela åldersklassens sysselsättningsgrad och förlänger de förväntade yrkeskarriärerna. Genom att minska utbudet av lågutbildad arbetskraft kan den också höja sysselsättningsgraden bland den vuxna befolkningen som har enbart grundskolestadiet. Om förlängningen av läroplikten minskar den andel av åldersklassen som nöjer sig med grundskolestadiet med 8 procentenheter, förlänger den på lång sikt yrkeskarriären med 0,75 år.

Höjningen av utbildningsnivån och sysselsättningsgraden kan också antas inverka på personens senare inkomstnivå, välbefinnande, upplevda livskvalitet, hälsobeteende, funktions- och arbetsförmåga och rentav dödlighet. Åtgärderna för att utvidga läroplikten riktar sig uttryckligen till

den lågutbildade befolkningsdelen med låga inkomster, beträffande vilken man kan anta att åtgärderna kan minska antalet förlorade levnadsår och därmed stärka sysselsättningsgraden samt Finlands förutsättningar att på lång sikt klara av den arbetskraftsbrist som befolkningsförändringen orsakar. Höjningen av utbildningsnivån kan med stöd av forskningslitteratur också antas ha generationsöverskridande betydelse för den lågutbildade befolkningsdelens inkomstnivå och välbefinnande. Härigenom kan man också effektivt stärka jämlikheten i samhället.

Utvidgningen av läroplikten är en del av regeringsprogrammets mål att höja utbildningsnivån. Reformen ger också förutsättningar att öka antalet som avlägger examen på högskolestadiet, eftersom den minskar andelen unga som nöjer sig med grundeskolestadiet och ökar andelen som avlägger examen på andra stadiet och som kan söka till utbildning på högskolestadiet.

4.2.3.5 Konsekvenser för företagen

Höjningen av utbildningsnivån ökar tillgången på kompetent arbetskraft. Dålig tillgång på kompetent arbetskraft har under de senaste åren varit en av viktigaste faktorerna som har hindrat företag från att anställa mer personal. I synnerhet kraftigt tillväxtorienterade företag stöter på problem med tillgången på arbetskraft. Enligt SME-barometern (1/2020) upplever ordentligt över hälften av alla små och medelstora företag att tillgången på kompetent arbetskraft som motsvarar företagets behov åtminstone i någon mån begränsar företagets tillväxt.

På marknaden för avgiftsbelagda läromedel finns distributörer som många kommuner har konkurrensutsatt för att koncentrera sina anskaffningar av material för den grundläggande utbildningen och uppnå kostnadsbesparingar. Avgiftsfriheten på andra stadiet leder till att liknande arrangemang blir vanligare också vid inköp av läromedel och material inom gymnasie- och yrkesutbildningen. Denna marknad kommer att påverkas kraftigt när det blir vanligare att dela ut avgiftsfritt digitalt material samt av utbildningsanordnarnas och kommunernas val av läromedel och material.

Inom gymnasieutbildningen används mycket kommersiellt material som de studerande numera ofta skaffar som egna. Gymnasiestuderande utnyttjar delvis läroböcker och andra läromedel två gånger: när de studerar ämnet och när de repeterar inför proven i studentexamen. Inom yrkesutbildningen används egentliga läroböcker mindre och de skaffas sällan som egna. En möjlighet att minska kostnaderna för läroböcker är att i större utsträckning än nu utnyttja bibliotek och möjliggöra utlåning av framför allt e-böcker. Exempelvis utbildningsanordnarnas gemensamma e-bibliotek gör det möjligt för studerande vid flera läroanstalter att utnyttja samma böcker. Detta förutsätter att förlagen producerar mera e-böcker än nu.

I synnerhet studerande inom gymnasieutbildningen skaffar numera läromedel på det sätt de väljer själva, antingen helt nya eller genom återanvändning. Utbildningsanordnarna använder emellertid redan nu olika modeller för gemensam upphandling för att skaffa till exempel läroböcker. Utbildningsanordnarna har till exempel kunnat konkurrensutsätta upphandlingen av läroböcker på de studerandes vägnar, varvid de studerande har möjlighet att skaffa läroböcker från vissa aktörer till ett på förhand överenskommet pris. Alla utbildningsanordnare har ändå inte sådana verksamhetsmodeller. Försäljningen av gymnasiets läroböcker har kunnat utgöra en betydande andel av omsättningen för aktörer som säljer läroböcker. Propositionen har betydande konsekvenser för dylika aktörers affärsverksamhet, om läroböcker inte i fortsättningen skaffas från till exempel lokala företag.

Utvidgningen av rätten till skolresestöd stärker förutsättningarna för fungerande kollektivtrafiktjänster, eftersom stödet för skolresor i första hand betalas på grund av anlitandet av kollektiv-

trafik. De nya villkoren för stöd för skolresor stödjer lönsamheten hos företag som tillhandahåller transporttjänster, eftersom bredare villkor för beviljande av stöd för skolresor ökar antalet studerande som anlitar kollektivtrafik för sina skolresor. Skolresestödet självriskandel försvinner för de studerande som omfattas av avgiftsfrihet, vilket kan öka den kollektivtrafik som anlitas av studerande. Största delen av det anslag som reserveras för stöd för skolresor styrs till företag som tillhandahåller transporttjänster antingen genom biljettförsäljaren eller utbildningsanordnaren.

4.2.3.6 Regionala konsekvenser

Tillgången på utbildning och utbildningens tillgänglighet

Enligt 4 § i gymnasielagen ska undervisning- och kulturministeriet i samband med beslut om beviljande av tillstånd säkerställa tillräcklig nationell och regional tillgång till gymnasieutbildning. Dessutom innehåller lagen en bestämmelse enligt vilken undervisnings- och kulturministeriet ska i samband med beslut om återkallelse av ett tillstånd säkerställa att återkallelsen inte äventyrar tillräcklig tillgång till gymnasieutbildning. Motsvarande bestämmelser ingår i lagen om yrkesutbildning och de föreslås också ingå i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning. Bestämmelserna tryggar tillräcklig regional tillgång på utbildning.

Det regionala ordnandet av gymnasieutbildning och yrkesutbildning har granskats i publikationen Peruspalvelujen tila 2020 (Läget med basservicen 2020) (Finansministeriets publikationer 2020:26). Gymnasieutbildningen är en regional service, till skillnad från den grundläggande utbildningen, som enligt bestämmelserna är en närservice som vilar på kommunernas ansvar. Från 2008 till 2018 har antalet läroanstalter som ger gymnasieutbildning minskat med 65 läroanstalter. Under samma period har antalet gymnasiestuderande minskat med nio procent. Antalet studentexamina har minskat med sju procent på tio år.

Enligt en utredning som regionförvaltningsverken gjort bodde 2019 i hela landet 84,5 procent av 15-åringarna högst 10 kilometer och 99,6 procent högst 30 kilometer från ett gymnasium. Situationen har förblivit nästan oförändrad sedan 2017. De regionala skillnaderna är stora. Situationen är bäst i Nyland och sämst i Norra Österbotten, Södra Savolax, Lappland och Kajanaland.

Till yrkesutbildning via den gemensamma ansökan söker i huvudsak sådana som avslutat grundskolan eller gymnasiet och som inte har någon tidigare examen. Det finns regionala skillnader i tillgången på yrkesutbildning som omfattas av gemensam ansökan i förhållande till ungdomsåldersklassen. I den gemensamma ansökan våren 2019 fanns det i hela landet kalkylmässigt 0,72 nybörjarplatser inom yrkesutbildningen för varje 16-åring. Ser man till landskapen var tillgången bäst i Lappland, Norra Karelen, Södra Österbotten och Mellersta Österbotten. I Lappland har relationstalet varit ett och i de andra över 0,9. Minst nybörjarplatser i förhållande till åldersklassen 16-åringar fanns det i Norra Österbotten, Nyland och Södra Karelen. I dessa var relationstalet något över 0,6. Det har inte inträffat några betydande förändringar i tillgången.

Det finns även betydande skillnader mellan kommunerna i antalet nybörjarplatser inom yrkesutbildningen i förhållande till ungdomsåldersklassen. Bäst är tillgången i stadsliknande kommuner som förlorar befolkning. I dem var relationstalet över 1,1. Enligt relationstalen är tillgången

på yrkesutbildning sämst i landsbygdsliknande kommuner jämfört med övriga Finland. I landsbygdsliknande kommuner var relationstalet över 0,3, men i en del kommuner fanns inga nybörjarplatser alls. I snabbt växande kommuner var relationstalet mindre än i andra motsvarande kommuner. I kommuner som snabbt förlorar sin befolkning var relationstalet åter högt jämfört med andra motsvarande kommuner. Utifrån statistiken förefaller det som om man inte reagerat tillräckligt på befolkningsförändringar i antalet nybörjarplatser. Enligt statistiken är tillgången på yrkesutbildning inte heller lika bra i landsbygdskommuner som i övriga Finland.

Enligt vad som konstaterats i regionförvaltningsverkets rapport kan tillgången på yrkesutbildning ändå i praktiken vara bättre än statistiken ovan, eftersom statistiken i första hand beskriver var läroanstalternas verksamhetsställen är belägna. Utbildning kan också ordnas på arbetsplatser i form av läroavtalsutbildning och utbildningsavtal, och då kan den också genomföras i kommuner där läroanstalten saknar verksamhetsställen. Dessutom möjliggör digitala inlärningsmiljöer platsoberoende studier.

År 2019 fanns det ett undervisningsställe för yrkesutbildning med minst tre utbildningsområden på högst 10 kilometers avstånd från 85,3 procent av åldersklassen 15-åringar och på högst 30 kilometers avstånd från 96,4 procent av åldersklassen 15-åringar. Tillgången varierade dock mellan landskapen, från 93 procent i Nyland till 46 procent i Österbotten inom 10 kilometers avstånd.

Genom att granska hur dem som avslutat den grundläggande utbildning fortsatt direkt (2018) enligt kommuntyp framgår det att det är betydligt vanligare än hela landets genomsnitt (53,1 %) att fortsätta i gymnasiestudier i de snabbt växande kommunerna. I kommuner som snabbt förlorar befolkning är det vanligare än genomsnittet (40,8 %) att fortsätta i yrkesutbildning. Påbyggnadsundervisning i grundskolan är klart vanligare i snabbt växande kommuner än i övriga landet. Däremot går det inte att upptäcka några betydande skillnader mellan kommuntyperna när det gäller att fortsätta i handledande utbildning.

Sysselsättningen bland dem som avlagt yrkesinriktad examen har förbättrats från statistikåret 2015 och framåt både för dem som har yrkesinriktad grundexamen och dem som har yrkes- och specialyrkesexamen. År 2017 hade 71 procent av dem som avlagt läroplansbaserade yrkesinriktad grundexamen antingen fått arbete eller övergått till fortsatta studier. År 2015 var motsvarande andel 66 procent. Av dem som avlagt yrkesexamen hade 86 procent och av dem som avlagt specialyrkesexamen 96 procent antingen hittat arbete eller övergått till fortsatta studier. Det finns regionala skillnader i sysselsättningen och övergången till fortsatta studier enligt det landskap där examen avlagts, och här har inga betydande förändringar inträffat från 2015. För dem som avlagt läroplansbaserad yrkesinriktad grundexamen var situationen fortfarande bäst i Österbotten, Päijänne-Tavastland, Nyland och Norra Savolax och sämst i Kymmenedalen och Södra Karelen. Övergången till fortsatta studier var fortfarande högst i Kajanaland och lägst i Nyland.

Utvidgningen av läroplikten genomförs med utbildningsutbudet enligt den gällande besluten. I bedömningen måste beaktas även de förändringar som inträffar i åldersklassernas storlek och utbildningsutbudet på andra stadiet. Enligt Statistikcentralens befolkningsprognos kommer åldersklassen 16-åringar att öka med över 4 600 personer före 2025 jämfört med 2019. Antalet 16-åringar kommer att öka i nästan alla kommuner med undantag av kommuner som snabbt förlorar befolkning. Situationen förändras på längre sikt, för före 2040 kommer antalet 16-åringar att minska med över 10 000 personer jämfört med 2019. Antalet 16-åringar kommer att minska i alla andra kommuner utom i de stora städer där befolkningen ökar snabbt.

Eftersom utbudet av gymnasieutbildning inte regleras, måste utbildningsutbudets omfattning i samband med förlängningen av läroplikten bedömas utifrån det faktiska utbildningsutbudet. År 2018 inledde 35 481 personer som avslutat den grundläggande utbildningen samma år gymnasieutbildning. Antalet innefattar gymnasieutbildning för både unga och vuxna. Det totala utbudet av gymnasieutbildning har länge avsevärt överskridit antalet som börjar i gymnasieutbildning.

Eftersom antalet som börjar i gymnasieutbildning inte har begränsats av utbildningsutbudet utan av antalet sökande, kan utbildningsutbudet 2021 bedömas räcka till på riksomfattande nivå för den andel av dem som avslutat den grundläggande utbildningen som söker till gymnasieutbildning och som uppfyller miniminivån vid antagningen av studerande till gymnasierna. Om utbudet av gymnasieutbildning för unga i förhållande till den åldersklass som avslutar den grundläggande utbildningen förblir på 2018 års nivå, är dess omfattning 2021 cirka 38 100 nybörjarplatser. Om antalet som övergår från grundskolestadiet till gymnasiet förblir på 2018 års nivå 2021, skulle cirka 32 239 nybörjare som omfattas av den utvidgade läroplikten och som kommer direkt från grundskolestadiet börja i gymnasiet 2021. En utmaning för gymnasieutbildningen är emellertid i någon mån matchningen mellan utbud och efterfrågan. I huvudsadsregionen och de större städerna överstiger efterfrågan på gymnasieutbildning utbudet. I landsbygdskommunerna finns det däremot ett stort antal lediga nybörjarplatser till följd av att åldersklasserna krymper.

Utbudet av gymnasieutbildning kan också krympa genom kommunernas beslut, eftersom utbudet av gymnasieutbildning inte regleras på riksomfattande nivå. Gymnasieutbildning betraktas som regionalt viktig, så några väsentliga förändringar är inte att vänta i utbudet av gymnasieutbildning, om kommunernas gymnasiepolitik inte förändras på något betydande sätt. Eftersom utbudet av gymnasieutbildning har kraftigt överskridit antalet till buds stående studerande, minskar inte ett minskat utbud av gymnasieutbildning antalet personer som börjar gymnasieutbildning i motsvarande mån. Först om utbudet av gymnasieutbildning minskar med ungefär en fjärdedel får vi en situation där utbudet av nybörjarplatser börjar begränsa förstahandssökandenas tillträde till gymnasieutbildning.

I gymnasier på mindre orter har man redan nu kunnat erbjuda de studerande läroböcker och annat material avgiftsfritt, som ett sätt att svara på konkurrensen från de större städernas gymnasier. Utvidgningen av avgiftsfriheten till läromedel och resor mellan hemmet och läroanstalten kan undanröja hinder för att söka sig längre bort än till hemortens gymnasium, till exempel till gymnasiet på en större ort. En sådan utveckling kan minska antalet studerande i gymnasier på små orter och leda till en utglesning av gymnasienätverket. Utvecklingen skulle försämra utbildningens tillgänglighet och den lokala livskraften. Å andra sidan förbättrar digitala undervisningsformer möjligheterna för även gymnasier på små orter att erbjuda sina studerande ett brett utbud av studier i samarbete med andra gymnasier, vilket minskar behovet av att söka till större gymnasier.

Utbudet av nybörjarplatser inom yrkesutbildningen regleras inte direkt, utan anordnarna av yrkesutbildning beslutar fritt om hur deras utbildningsutbud fördelas på olika målgrupper, olika examina och olika utbildningar inom ramen för de målinriktade studerandeår som bestämts i deras tillstånd att ordna utbildning i det årliga prestationsbeslutet. Det maximala antalet studerandeår inom yrkesutbildningen som bestämts i statsbudgeterna för åren 2018—2020 har varierat mellan 177 000 och 180 000. Yrkesutbildningens antal studerandeår enligt budgeten har ändå inte utnyttjats fullt ut till alla delar, utan en del utbildningsanordnare har av olika orsaker stannat under det målinriktade antalet studerandeår som bestämts i prestationsbeslutet. Av denna orsak företog undervisnings- och kulturministeriet omfördelningar av de målinriktade

studerandeåren mellan utbildningsanordnarna i det egentliga prestationsbeslutet 2020. Dessutom företar ministeriet nödvändiga justeringar i minimiantalen studerandeår i tillstånden att ordna utbildning i slutet av 2020 innan beslut fattas om finansieringen under finansåret 2021.

Utbildning som handleder för yrkesutbildning och utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv ordnas inom ramen för de målinriktade studerandeår som beviljats genom prestationsbeslutet. Utbildningsanordnaren kan alltså inom antalet studerandeår besluta hur den utbildning denne tillhandahåller fördelas på examensinriktad utbildning och handledande utbildning.

Utifrån det utbud av nybörjarplatser som anordnarna av yrkesutbildning anmält till den gemensamma ansökan 2018—2020 kan man anta att 2021 skulle det finnas något över 42 000 nybörjarplatser att söka i den gemensamma ansökan med förbehåll för att maximiantalet studerandeår i statsbudgeten förblir ungefär på nuvarande år. Utbudet av nybörjarplatser inom den yrkesinriktade grundexamensutbildning som blir tillgängligt genom kontinuerlig ansökan kan inte uppskattas på förhand, eftersom det i stor utsträckning bestäms enligt efterfrågan. Anordnarna av yrkesutbildning har lagstadgad skyldighet att se till att de svarar på kunskapsbehoven inom deras verksamhetsområden enligt tillstånden att ordna utbildning och där ordnar examina och utbildning i överensstämmelse med kunskapsbehoven. Anordnarna av yrkesutbildning inriktar sålunda det utbud av utbildningsplatser som inte utnyttjats i den gemensamma ansökan i första hand enligt arbets- och näringslivets och befolkningens kunskapsbehov inom deras verksamhetsområden. Dessutom har de försökt se till att framför allt sökande som saknar examen på andra stadiet hittar en utbildningsplats. Även finansieringssystemet för yrkesutbildningen uppmuntrar till detta. Utifrån det som anförts ovan kan man anta att utbudet av yrkesutbildning 2021 räcker till för den andel av dem som avslutar den grundläggande utbildning som söker sig till yrkesutbildning och uppfyller grunderna för antagningen av studerande till examen eller utbildningen i fråga.

Utbildningens regionala tillgänglighet tryggas genom elevhemsverksamhet, som möjliggör avgiftsfritt boende på studieorten. Avgiftsfri elevhemsverksamhet tillhandahålls inom yrkesutbildningen i synnerhet i landskap där avstånden är långa, till exempel år 2019 bodde 22,2 procent av de 16—17-åriga studerandena i Norra Karelen i läroanstaltens avgiftsfria elevhem, i Kajana-land var motsvarande andel 39,8 procent och i Lappland 32,6 procent. Den regionala tillgängligheten tryggas också av systemet med skolresestöd samt av de rese- och inkvarteringsersättningar för skolresor över 100 kilometer som föreslås i läropliktslagen.

Genom propositionen klarläggs och förenhetligas handlednings- och ansvarsuppgifterna för anordnare av grundläggande utbildning genom att det föreskrivs om riksomfattande anvisningar, ansvar och tidtabeller för handlednings- och tillsynsansvaret. Enhetliga handlednings- och tillsynsskyldigheter samt nationellt enhetliga, årliga tidtabeller främjar en enhetlig verksamhet hos anordnarna av grundläggande utbildning och stärker härigenom ett regionalt jämlikt utbildningssystem. Reformen förbättrar också en regionalt jämlik tillgång på personlig handledning och handledningens regionala tillgänglighet samt minskar skillnaderna mellan regioner och skolor när det gäller handledningens tillgänglighet.

En enhetlig utbildningsskeden i övergångsskedet stärker jämlik tillgång till högklassig utbildning i övergångsskedet och förbättrar utbildningens regionala jämlikhet och tillgänglighet. Ett förenhetligande ökar den riksomfattande homogeniteten och stärker en jämlik tillgång till högklassig undervisning när undervisning och utbildning ordnas och i läroplansarbetet. Propositionen ökar dessutom de studerandes regionala jämlikhet, eftersom enhetlig utbildning i övergångsskedet finns tillgänglig på ett mera heltäckande sätt än nu i landets olika delar och på kortare avstånd från den studerandes hem.

Stöd för skolresor

Läsåret 2018—2019 betalades stöd för skolresor till sammanlagt cirka 49 000 studerande. Av dem som fick stöd för skolresor studerade 70 procent i yrkesläroanstalter och cirka 30 procent i gymnasier. Läsåret 2018—2019 köpte 18 800 av dem som fick skolresestöd sina biljetter från Matkahuolto och anlidade buss för sina skolresor. Knappt 4 000 av dem som fick skolresestöd anlidade annan kollektivtrafik. Regiontrafik anlidades åter av cirka 7 400 studerande. Utbildningsanordnarnas transporter omfattade cirka 5 000 studerande. Utbildningsanordnarnas transporter omfattar både kollektivtrafikbiljetter som tillhandahålls av utbildningsanordnarna och annan skolskjuts som organiserats av utbildningsanordnarna. Skolresestöd på grund av eget färdssätt, såsom användning av personbil, erhöles av 18 500 studerande.

Största delen av mottagarna av skolresestöd läsåret 2018—2019 har varit studerande som anlitat Matkahuoltos busstrafiktjänster och annan kollektivtrafik (43 procent). Sett till landskapen är Matkahuoltos busstrafik det vanligaste färdssättet i Nyland, Satakunta, Lappland, Mellersta Finland, Mellersta Österbotten och Södra Karelen. Dessutom är den ett viktigt färdssätt även i Södra Österbotten. Däremot är eget färdssätt vanligare än busstrafik i Birkaland, Norra Karelen, Södra Österbotten, Norra Österbotten, Kajanaland, Egentliga Tavastland, Kymmenedalen, Päijänne-Tavastland, Södra Savolax och Norra Savolax. Eget färdssätt användas av drygt en tredjedel av mottagarna av skolresestöd. Deras andel av mottagarna av skolresestöd är störst i Södra Österbotten och Norra Österbotten. Också till exempel i Nyland använder en stor del av mottagarna av skolresestöd eget färdssätt. Ungefär 14 procent av alla mottagare av skolresestöd anlitar regiontrafik, som är det vanligaste färdssättet i Norra Österbotten och Päijänne-Tavastland. I Norra Savolax är det dessutom nästan lika många som anlitar regiontrafik och som använder eget färdssätt. I Södra Österbotten, Österbotten eller Egentliga Finland har inga mottagare av skolresestöd omfattats av regiontrafiken. När det gäller uppgifterna för Nyland bör det påpekas att för närvarande har största delen av de studerande som bor inom HRT-området inte rätt till skolresestöd på grund av minimikostnadsgränsen på 54 euro.

Andelen som anlitar utbildningsanordnarens skolskjuts utgör cirka 10 procent av alla stödtagare. Utbildningsanordnarnas skolskjuts utnyttjas i synnerhet i landskapen Birkaland och Egentliga Finland. Också i Österbotten och Satakunta är detta färdssätt vanligare än genomsnittet. I synnerhet Birkaland sticker ut när det gäller antalet studerande som anlitar skolskjuts, för där omfattas största delen av alla mottagare av skolresestöd av utbildningsanordnarnas skolskjuts. Läsåret 2018—2019 var det bara i Kymmenedalen som det inte fanns någon mottagare av skolresestöd som anlidade utbildningsanordnarnas skolskjuts.

De föreslagna ändringarna av villkoren för beviljande av stöd för skolresor förbättrar skolresestödet täckning och utbildningens tillgänglighet. Största delen av mottagarna av skolresestöd omfattas för närvarande av olika ordnade trafiktjänster. Efter utvidgningen av rätten till skolresestöd bedöms således största delen av mottagarna av skolresestöd fortfarande anlita kollektivtrafik eller andra ordnade trafiktjänster. Användningen av eget färdssätt har ökat och kan antas bli vanligare framför allt i de kommuner eller områden utanför stadsregionerna där utbudet av skolskjuts som utbildningsanordnarna ordnar är mindre och skolresorna långa.

Utvidgningen av rätten till skolresestöd främjar i första hand anlitaandet av kollektivtrafik och samtidigt trafiksäkerheten och en hållbar utveckling. Behovet av flexibla trafikarrangemang som går att kombinera och biljettprodukter som kan användas på flera ställen ökar, eftersom de studerande kan ha olika inlärningsmiljöer. Om kollektivtrafik inte tillhandahålls, beaktas detta i systemet för skolresestöd genom att stöd betalas till utbildningsanordnaren för ordnande av transporttjänster eller till den studerande själv när han eller hon använder eget färdssätt. Behovet

av eget färdssätt kan öka, om de allmänna verksamhetsförutsättningarna för busstrafik försämras. De föreslagna ändringarna bedöms ändå gör att sådana studerande börjar anlita kollektivtrafik som inte tidigare har anlitat kollektivtrafik för sina skolresor, vilket förbättrar förutsättningarna att ordna fungerande kollektivtrafik.

Enligt lagen om stöd för skolresor betalas stödet för skolresor till utbildningsanordnaren, om denna ordnar skolskjuts för sina studerande. Reformerna som gäller avgiftsfri skolresa berör även detta stöd för skolresor som betalas till utbildningsanordnaren, vilken uppmuntrar utbildningsanordnarna att tillhandahålla skolskjuts, till exempel genom att utnyttja skolskjutsarna inom den grundläggande utbildningen även för skolresorna för studerande på andra stadiet. Detta främjar möjligheterna till skolresor även inom områden där det inte finns fungerande kollektivtrafik som skolelever och studerande kan anlita.

4.2.3.7 Konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna

Propositionen hänför sig på ett centralt sätt till de kulturella rättigheterna i 16 § i grundlagen. Dessutom har propositionen anknytning till åtminstone jämlikheten, barns rättigheter, rättigheterna för personer med funktionsnedsättning, skyddet för personuppgifter, rörelsefriheten, religions- och samvetsfriheten, de språkliga rättigheterna, näringsfriheten, rättsskyddet samt det allmännas skyldighet att tillgodose de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna.

Enligt 16 § 1 mom. i grundlagen har alla rätt till avgiftsfri grundläggande utbildning och bestämmelser om läroplikten utfärdas genom lag. I enlighet med de gällande bestämmelserna föreskrivs det om läroplikten i lagen om grundläggande utbildning och läropliktens innehåll är den grundlagsenliga subjektiva rätten till grundläggande utbildning. Enligt artikel 28 i konventionen om barnets rättigheter erkänner konventionsstaterna barnets rätt till utbildning. I syfte att gradvis förverkliga denna rätt och på grundval av lika möjligheter ska de enligt punkt (a) i artikeln göra grundskoleutbildning obligatorisk och kostnadsfritt tillgänglig för alla. I konventionen om barnets rättigheter är rätten till avgiftsfri utbildning bunden till uttryckligen grundskoleutbildning. Som grundskoleutbildning betraktas för närvarande avläggande av den grundläggande utbildningens lärokurs enligt lagen om grundläggande utbildning. De gällande bestämmelserna om grundläggande utbildning tryggar denna rätt till avgiftsfri grundskoleutbildning som nämns i konventionen om barnets rättigheter och gör å andra sidan grundskoleutbildningen obligatorisk för de läropliktiga med stöd av den gällande lagstiftningen. När läroplikten utvidgas förändras inte rättsläget i detta avseende, utan alla barn ska även i fortsättningen ha rätt till avgiftsfri grundläggande utbildning, som är obligatorisk för läropliktiga.

I enlighet med förslagen i propositionen utvidgas läroplikten till att gälla även annan utbildning än den grundläggande utbildningen. Det centrala är att när läroplikten utvidgas, utvidgas på motsvarande sätt också rätten till avgiftsfri utbildning, det vill säga den utbildning som hör till läroplikten ska vara avgiftsfri för de läropliktiga. Å andra sidan är utbildning på andra stadiet förenad med vissa särdrag jämfört med den grundläggande utbildningen, såsom fri rätt att söka till utbildning och mångsidiga sätt att förvärva kunskaper, så de riktlinjer för avgiftsfri utbildning som tillämpats i samband med den grundläggande utbildningen kan inte till fullo överföras som sådana till läropliktsutbildningen på andra stadiet. Grundlagen och konventionen om barnets rättigheter garanterar subjektiv rätt till avgiftsfri utbildning på grundskolestadiet, som har tolkats som en universell rättighet. Utvidgningen av läroplikten till utbildning på andra stadiet utvidgar ändå inte denna universella rätt till utbildning på andra stadiet. Betydelsen av den första och den andra meningen i 16 § 1 mom. i grundlagen i samband med utvidgningen av läroplikten bedöms närmare i avsnitt 12. *Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning.*

Den föreslagna utvidgningen inverkar också på förhållandet mellan de rättigheter som föreskrivs i 16 § 1 och 2 mom. i grundlagen och arten av den rättighet som föreskrivs i 2 mom. I fortsättningen hör en del av utbildningen efter den grundläggande utbildningen till den så kallade läropliktsutbildningen, vilket stärker ställningen för och innehållet i den rättighet som tryggs i 16 § 2 mom. i grundlagen

Enligt 6 § 1 mom. i grundlagen är alla lika inför lagen. I 6 § 2 mom. i grundlagen föreskrivs om diskrimineringsförbud och enligt det får ingen utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person. I samband med utvidgningen av läroplikten bör man särskilt granska jämlikheten mellan personer utifrån ålder, språk, hälsotillstånd och funktionsnedsättning. Jämlikheten har också bedömts mera ingående i propositionens avsnitt 12. *Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning.*

Läroplikten upphör när personen i fråga fyller 18 år, så alla personers läroplikt upphör jämnt vid samma ålder. Läropliktens totala längd varierar däremot beroende på den tidpunkt när läroplikten börjar samt personens födelsedag. Enligt huvudregeln börjar läroplikten det kalenderår då barnet fyller sju år. Läroplikten kan emellertid börja ett år tidigare, om barnet på grund av funktionsnedsättning eller sjukdom uppenbart inte på nio år kan nå de mål som ställts för den grundläggande utbildningen. En läroplikt som förlängs i början på det sätt som anges i propositionen motsvarar nuläget, det vill säga läroplikten kan redan nu börja ett år tidigare hos en viss målgrupp. Målet för den förlängda läroplikten är att garantera alla lika möjligheter att nå de mål som ställts för den grundläggande utbildningen, och för att nå detta mål har det ansetts motiverat att avvika från den åldersbaserade jämlikheten. I 27 § i lagen om grundläggande utbildning föreskrivs det om inledande av utbildning vid en annan tidpunkt, enligt vilken ett barn har rätt att inleda den grundläggande utbildningen ett år tidigare än vad som bestäms, om barnet enligt psykologisk och vid behov även medicinsk utredning har förutsättningar att klara av studierna. Med stöd av sådan utredning kan en utbildningsanordnare också ge ett barn tillstånd att inleda den grundläggande utbildningen ett år senare än vad som bestämts. Även dessa möjligheter påverkar läropliktens totala längd.

Utöver förlängd läroplikt och utbildning som inleds vid en annan tidpunkt kan läropliktens längd variera med nästan ett år i slutändan beroende på vilken tid på kalenderåret en person fyller 18 år. Läroplikten för en person som är född i början av året är således nästan ett år kortare än för en person som är född i slutet av året. Uppnåendet av myndighetsåldern är emellertid förknippat med flera rättsverkningar för personers rättsställning, såsom den grundlagstryggad rätten att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring, samt att föräldrarnas försörjnings-skyldighet upphör. Av dessa orsaker har det inte ansetts motiverat att utsträcka läroplikten längre än till myndig ålder, trots att det kan leda till att läropliktens längd varierar beroende på tidpunkten för födelsedagen. Jämlikheten tryggas genom att den studerandes rätt till avgiftsfri utbildning ändå inte upphör när läroplikten upphör, utan den fortsätter i princip tills han eller hon avlagt examen på andra stadiet. Rätten till avgiftsfri utbildning kan dessutom förlängas av en sjukdom eller skada som påverkat studieframstegen, vilket tryggar ett jämnt bemötande av personer vilkas studier förlängs på grund av deras hälsotillstånd eller funktionsnedsättning.

Utvidgningen av läroplikten träder i kraft hösten 2021 och berör första gången de unga som avslutar den grundläggande utbildningen våren 2021. De som avslutat den grundläggande utbildningen före det blir inte läropliktiga och de har inte heller rätt till avgiftsfri utbildning på andra stadiet. Propositionen försätter alltså personer i olika ställning på grund av ålder med avseende på om de har rätt att avlägga examen på andra stadiet avgiftsfritt. Rätten till avgiftsfri utbildning enligt propositionen gäller endast läropliktiga och utgör motvikt till läroplikten. I samband med reformen försämrats eller begränsas ändå inte rätten att söka sig till utbildning på

andra stadiet för andra läropliktiga än de som avses i läropliktslagen och inte förmånerna i anslutning till uppehållet under utbildningstiden. De kulturella rättigheterna i 16 § 2 mom. i grundlagen tryggas för denna grupp på samma sätt som i nuläget.

Enligt artikel 3.1 i barnkonventionen ska vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ, i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa. Likaså föreskriver artikel 7 om barn med funktionsnedsättning i handikappkonventionen att i alla åtgärder som rör barn med funktionsnedsättning ska barnets bästa komma i främsta rummet. Den föreslagna utvidgningen av läroplikten kan allmänt taget anses vara förenlig med barnets bästa, eftersom den stärker jämlikheten i utbildningen och höjer barnens utbildningsnivå. I regel kan skyldighet att genomföra utbildning anses vara förenlig med barnets bästa när det är fråga om minderåriga som saknar examen på andra stadiet, och de olika sätten att fullgöra läroplikten beaktar individuella synpunkter i anslutning till barnets bästa. I vissa situationer kan det ändå vara förenligt med barnets bästa att avbryta fullgörandet av läroplikten på grund av barnets sjukdom eller funktionsnedsättning. Då kan fullgörandet av läroplikten avbrytas på ansökan av den läropliktiga eller hans eller hennes vårdnadshavare.

I avsnitt 4.2.3.3 *Konsekvenser för jämställdheten och jämlikheten* bedöms propositionen konsekvenser för ställningen för personer med funktionsnedsättning. Utvidgningen av läroplikten gäller alla på samma sätt oberoende av hälsotillstånd och funktionsförmåga, men vid fullgörandet av läroplikten beaktas ändå de begränsningar som eventuellt följer av en persons hälsotillstånd och funktionsförmåga. En läropliktig kan om han eller hon vill ansöka om avbrytande av fullgörandet av läroplikten, om en långvarig sjukdom eller skada hindrar fullgörandet av läroplikten. En sjukdom eller skada som påverkar studieframgången beaktas också som en grund för förlängd avgiftsfrihet. Studerande med funktionsnedsättning erbjuds samma stödåtgärder för studierna och anpassningar som i nuläget för att de ska kunna fullgöra läroplikten. Stödåtgärderna och anpassningarna beskrivs närmare i propositionens avsnitt 2.4.3 Studerande i behov av särskilt stöd.

Enligt 9 § i grundlagen har finska medborgare samt utlänningar som lagligen vistas i landet rätt att röra sig fritt inom landet och att där välja bostadsort. En utgångspunkt för den utvidgade läroplikten är den fria rätten att söka till utbildning, varvid en person fritt kan söka till det utbildningsområde och den läroanstalt som han eller hon anser passar bäst utifrån hans eller hennes färdigheter, intressen och särskilda behov. Rätten att välja bostadsort har kopplingar till det regionala utbildningsutbudet och avgiftsfri utbildning. Strävan är att trygga rätten att välja bostadsort genom ett tillräckligt omfattande nätverk av läroanstalter samt avgiftsfria dagliga skolresor. I regel är utbildningsutbudet också regionalt heltäckande och i alla landskap erbjuds såväl gymnasieutbildning som yrkesutbildning. Studier inom ett visst yrkesområde kan dock förutsätta flyttning till en annan ort, eftersom det inte är möjligt att studera alla yrkesområden så att den läropliktiga kan företa dagliga skolresor från sitt hem. I synnerhet för personer som bor i glesbygden kan fullgörandet av läroplikten betyda att man måste flytta till eller bo på den ort där läroanstalten finns under studiedagarna.

För finns specialgrupper är utbudet av utbildning mera begränsat, varvid utbildningsutbudet i någon mån påverkar de läropliktigas rörelsefrihet och rätt att välja bostadsort. Utbildning för personer med svår funktionsnedsättning tillhandahålls endast i några läroanstalter, så läropliktiga i behov av krävande särskilt stöd har mera begränsad möjlighet att välja utbildningsort än andra. Det finns emellertid läroanstalter som tillhandahåller krävande särskilt stöd på olika håll i Finland. Även svenskspråkig utbildning tillhandahålls endast av en del av utbildningsanord-

narna med tyngdpunkt på de områden där det bor svenskspråkig befolkning. Trots att den läropliktiga under studieveckorna blir tvungen att bo på den ort där läroanstalten finns, har han eller hon ändå alltid möjlighet att bo på den ort han eller hon vill under veckoslut och lov.

Om en läropliktig inte frivilligt söker till utbildning på andra stadiet, anvisas han eller hon i sista hand en studieplats i handledande utbildning. I bestämmelserna om anvisande av studieplats beaktas utbildningsutbudet i området, avståndet mellan hemmet och läroanstalten, förbindelserna, behovet av särskilt stöd samt det språk på vilket den grundläggande utbildningen genomförs. Anvisandet av studieplats påverkar inte kännbart den läropliktigas rörelsefrihet, eftersom studieplatsen alltid anvisas så nära den läropliktigas hem som möjligt.

Enligt lagen om grundläggande utbildning ska läropliktiga delta i grundläggande utbildning som ordnas med stöd av lagen om grundläggande utbildning eller annars förvärva kunskaper som motsvarar den grundläggande utbildningens lärokurs. Det föreskrivs alltså om läroplikten som en skyldighet att förvärva kunskaper på en viss nivå, inte som skoltvång eller skyldighet att delta i utbildning. Motsvarande princip iakttas också när läroplikten utvidgas till utbildning på andra stadiet. Om man så vill är det möjligt att fullgöra även gymnasiets lärokurs och avlägga yrkesinriktad examen självständigt utan att delta i undervisningen. Denna möjlighet tryggar åter en personal rörelsefrihet och rätt att välja bostadsort.

I 10 § i grundlagen föreskrivs om skydd för privatlivet. Enligt bestämmelsen är vars och ens privatliv, heder och hemfrid skyddade. Närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter utfärdas genom lag. I läropliktslagen och lagen om utbildning som handleder för examensutbildning föreskrivs det om utbildningsanordnarnas och boendekommunernas rätt att få och skyldighet att lämna uppgifter. Den aktör som bär handlednings- och tillsynsansvaret för läroplikten eller den aktör som ansvarar för ordnandet av utbildning kan få uppgifter om en läropliktigs ansökan till fortsatta studier samt inledande och avbrytande av studierna. Den aktör som ansvarar för ordnandet av utbildning kan åter få behov om en läropliktigs behov av särskilt stöd. I bestämmelserna om personuppgifter och känsliga uppgifter beaktas allmänna dataskyddsförordningens samt informationsförvaltningslagens krav på behandling och skydd av personuppgifter.

I 11 § i grundlagen finns bestämmelser om religions- och samvetsfrihet. Var och en har religionsfrihet, och ingen är skyldig att mot sin övertygelse ta del i religionsutövning. En del aktörer som har fått tillstånd att ordna utbildning eller vara huvudman för en läroanstalt kan företräda någon religiös eller annan ideell riktning. Den fria rätten att söka till utbildning tryggar den läropliktigas rätt till religions- och samvetsfrihet, eftersom han eller hon frivilligt kan välja till vilken läroanstalt han eller hon söker för att fullgöra sin läroplikt. Även i samband med anvisandet av studieplats bör man försäkra sig om att läroanstalten lämpar sig för den läropliktiga också med tanke på religions- och samvetsfriheten.

I 17 § i grundlagen föreskrivs det om rätt till eget språk och egen kultur. Enligt bestämmelsen ska det allmänna tillgodose landets finskspråkiga och svenskspråkiga befolknings kulturella och samhälleliga behov enligt lika grunder. Samerna såsom urfolk samt romerna och andra grupper har rätt att bevara och utveckla sitt språk och sin kultur. Rättigheterna för dem som använder teckenspråk samt dem som på grund av handikapp behöver tolknings- och översättningshjälp ska tryggas genom lag.

Det svenskspråkiga utbildningsutbudet bedöms vara tillräckligt för att täcka de svenskspråkiga läropliktigas utbildningsbehov, både kvantitativt och regionalt. Positiv särbehandling gör det möjligt för samer att fullgöra läroplikten på Sameområdets utbildningscentrals läsårslinjer för

samiska och samisk kultur samt ger rätt till inkvarterings- och reseersättning enligt läropliktslagen, om en same som är bosatt inom samernas hembygdsområde fullgör sin läroplikt i Sameområdet utbildningscentral. Enligt gymnasielagen och lagen om yrkesutbildning kan undervisningsspråket också vara till exempel romani eller teckenspråk. Bestämmelser om tolkningstjänst finns i lagen om tolkningstjänst för handikappade personer, enligt vilken tolkningstjänst i anknytning till studier ska ordnas i den utsträckning som en person nödvändigtvis behöver för att klara av studier efter den grundläggande utbildningen. Propositionens konsekvenser för olika språkgrupper har dessutom bedömts mer ingående i avsnitt 4.2.3.3 *Konsekvenser för jämställdheten och jämlikheten* samt i avsnitt 4.2.3.6 *Regionala konsekvenser*.

Utvidgningen av läroplikten inverkar på rätten enligt 18 § i grundlagen att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon valt fritt. När läroplikten utvidgas begränsas möjligheterna för dem som är under 18 år att arbeta eller bedriva näringsverksamhet fullödigt jämfört med nuläget. Å andra sidan omfattas omyndiga barn av föräldrarnas försörjningsplikt och minderårigas näringsutövning är redan i nuläget begränsad. Målet för utvidgningen av läroplikten är att utbildnings- och kompetensnivån höjs på alla utbildningsstadier, skillnaderna i inlärning minskar och jämlikheten i utbildningen ökar. Detta främjar i fortsättningen möjligheten att skaffa försörjning på det sätt man själv väljer och samtidigt får man mångsidigare möjligheterna att skaffa försörjning. Det är också möjligt att fullgöra läroplikten i form av läroavtalsutbildning i ett anställningsförhållande. Också för företagare kan läroavtalsutbildning ordnas i det egna företaget. Läroavtalsutbildningen möjliggör den i grundlagen tryggnade näringsfriheten även för läropliktiga.

I 21 § i grundlagen föreskrivs det om rättsskydd. Enligt bestämmelsen har var och en rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet som är behörig enligt lag samt att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt rättsskipningsorgan. Offentligheten vid handläggningen, rätt att bli hörd, rätten att få motiverade beslut och rätten att söka ändring samt andra garantier för en rättvis rättegång och god förvaltning ska tryggas genom lag. En läropliktig har rätt att söka ändring i förvaltningsbeslut som meddelas med stöd av läropliktslagen samt lagen om utbildning som handleder för examensutbildning. Vid sökande av ändring iakttas bestämmelserna i förvaltningslagen samt lagen om rättegång i förvaltningsärenden, om inte något annat föreskrivs. Bestämmelserna om ändringssökande följer den etablerade linje som tillämpats i lagarna om utbildning i fråga om bland annat omprövningsförfarande, besvärstid och besvärsförbud.

Enligt 22 § i grundlagen ska det allmänna se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses. Strävan i propositionen är att fullgöra denna skyldighet som ålagts det allmänna så att utvidgningen av läroplikten inte bara tryggar de kulturella rättigheterna utan också andra grundläggande fri- och rättigheter på det sätt som beskrivs ovan.

5 Alternativa handlingsvägar

5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser

5.1.1 Alternativa sätt att utvidga läroplikten

Ungas övergång från grundläggande utbildning till andra stadiet och avläggande av examen på andra stadiet kunde således främjas också genom att effektivisera studiehandledningen, som upplevts som bristfällig, och genom att på så vis stödja de unga när de ska välja studieområde. Dessutom kunde handledningen och stödet effektiviseras under den grundläggande utbild-

ningen, i ansöknings- och övergångsskedet mellan den grundläggande utbildningen och utbildningen på andra stadiet samt under utbildningen på andra stadiet utan att läroplikten utvidgas. Olika handlednings- och stödåtgärder i ansöknings- och övergångsskedet har utvecklats, prövats och vidtagits i flera års tid, liksom åtgärder för att förebygga avbrytande av utbildningen på andra stadiet. Exempelvis inom ramen för programmet för effektivisering av genomströmningen inom yrkesutbildningen, som genomfördes 2011—2015, riktades sammanlagt 16 miljoner euro till anordnarna av yrkesutbildning för åtgärder för att minska antalet som avbryter utbildningen och öka andelen som avlägger examen inom utsatt tid. Inom ramen för programmet för effektivisering av genomströmningen har man bland annat stött övergången till studier efter den grundläggande utbildningen för unga som avslutat den grundläggande utbildningen, stärkt de grundläggande färdigheterna samt färdigheterna att hantera sitt liv och vardagen, skapat verksamhetsmodeller för tidigt ingripande samt stärkt de ungas engagemang i studier på andra stadiet och främjat slutförandet av studierna. I början av effektiviseringsprogrammet minskade avbrotten något, men sedan ökade de igen. Någon klar sjunkande trend kunde inte iakttas under effektiviseringsprogrammet. Zoomi-projektet som inleddes 2015 och fortsätter till utgången av 2021 har fortsatt arbetet med att minska avbrotten och förbättra genomströmningen inom yrkesutbildningen. Inom projektet har man utvecklat service- och verksamhetsmodeller som säkerställer elevers och studerandes utbildningsväg samt som är smidiga och övergripande och som bör spridas och införas i hela landet. Projektfinansieringen uppgår till cirka 1,5 miljoner euro. Enligt en kvalitativ utredning om Zoomi-projektet har de utbildningsanordnare som har fått resurser och stöd för att förebygga avbrytande av utbildningen och som även utvecklat läroanstaltens verksamhetskultur lyckats minska avbrottsgraden till cirka 5 procent. Problemen i anslutning till avbrytande av och genomströmning i studierna är dock mycket heterogena, så det är svårt att ingripa i dem och inte ens riktade åtgärder ger nödvändigtvis önskat resultat.

Kostnadseffekterna av effektiviserad studiehandledning samt tilläggshandledning och stöd som riktas till de mest behövande skulle vara mindre än av den föreslagna utvidgningen av läroplikten och avgiftsfriheten på andra stadiet. I kostnadsberäkningarna för utvidgningen av läroplikten har man beaktat behovet av att effektivisera studiehandledningen och rikta mer handledning och stöd än nu framför allt till studerande som löper risk att avbryta utbildningen. Kostnadseffekterna av dessa åtgärder har uppskattats till cirka 20 miljoner euro. Svagheten hos alternativet är att enbart målinriktade åtgärder tycks trots tidigare omfattande satsningar (enbart yrkesutbildningen sammanlagt över 17 miljoner euro) minska avbrytandet av studierna eller öka avläggandet av examen på andra stadiet endast i liten utsträckning. Detta förklaras delvis med att bland de studerande som avbryter utbildningen på andra stadiet finns också sådana unga vilkas kunskaper borde räcka till för studier på andra stadiet och som inte har klara hälsomässiga eller andra vägande skäl att avbryta studierna. På grund av rådet för utvärdering av den ekonomiska politikens utvärdering (Seuri, Uusitalo & Virtanen 2018) vet man att ungefär en tredjedel av de unga som står utanför utbildning på andra stadiet har gått ut grundskolan med över 7 i medelvitsord, vilket borde räcka bra till för studier på andra stadiet. En del av de unga avbryter studierna eftersom studierna är betungande. Unga människor är erkänt kortsiktiga. De funderar inte nödvändigtvis på hur beslutet påverkar deras senare liv. Utvidgad läroplikt skulle sannolikt hålla kvar sådana unga i utbildning som inte just nu har lust att studera.

I Finland har man strävat efter att främja ansökan till och avläggande av examen på andra stadiet även indirekt genom olika förpliktande bestämmelser inom det sociala trygghetssystemet. En ung person under 25 år som saknar examen på andra stadiet förlorar sin rätt till utkomstskydd för arbetslösa och hans eller hennes utkomststöd kan skäras ned, om han eller hon inte söker en studieplats, vägrar att ta emot en studieplats eller avbryter sina studier utan en bra orsak. Arbetslösa unga som saknar yrkesbehörighet, alltså endast har avlagt grundskola eller gymnasium, har fem månaders väntetid i arbetsmarknadsstödet. Utkomststödet grunddel kan sänkas för 18—24-åringar som saknar yrkesutbildning och som har avbrutit sin utbildning eller vägrat delta i

utbildning. Det är svårt att bedöma om dessa åtgärder har önskade effekter, alltså i vilken mån inskränkningarna för närvarande uppmuntrar att söka till utbildning och förhindrar att utbildningen avbryts. Det är ändå uppenbart att dessa regler också har negativa konsekvenser, eftersom en del av de unga med stöd av bestämmelserna tvingas bli kunder hos utkomststödet i stället för att få de förmåner som kommer i första hand. Detta betyder samtidigt att en del av de unga hamnar utanför servicesystemet. Det är också motiverat att fundera om arbets- och näringstjänsterna är rätt servicekanal för unga under 18 år som saknar examen.

Det finns redan nu rikligt med olika riktade stödåtgärder, incitament och sanktioner för att säkerställa att unga börjar i utbildning, minska avbrotten och förebygga utslagning. Utöver de ovannämnda åtgärderna har man försökt stödja ungas ställning genom för kommunerna och myndigheterna förpliktande bestämmelser om till exempel ungdomsgaranti, utbildningsgaranti och uppsökande ungdomsarbete. Dagens situation visar emellertid att fast tjänster finns och är garanterade de unga så förverkligas de ändå inte alltid och även när de förverkligas leder de inte nödvändigtvis till att examen på andra stadiet avläggs.

De alternativ till utvidgad läroplikt som bygger på att effektivt identifiera riskgrupper och förbygga problem tycks lida av att det ännu inte har identifierats sådana forskningsbaserade diagnostiska metoder som de förutsätter för att identifiera målgruppen eller sådana pedagogiska metoder som de förutsätter för att avhjälpa identifierade problem. Problemet med de alternativ som baserar sig på bättre eller mer systematiskt genomförande av de åtgärder som används nu är att forskningen borde identifiera bästa praxis innan man kan planera och mainstreama åtgärderna. En strategi som bygger på förebyggande åtgärder skulle skjuta fram eventuella politikåtgärder till 2030-talet.

När utvidgningen av läroplikten och de förebyggande alternativen granskas måste man beakta även konsekvenserna för olika åldersgrupper. Om forskningen kan identifiera effektiva metoder för att stärka de grundläggande färdigheterna, förebygga avbrott och främja avläggandet av examen på andra stadiet, är det skäl att ta dem i bruk. Problemet med åtgärder som uteslutande stödjer sig på förebyggande är emellertid att de åldersgrupper för vilka förebyggande åtgärder har varit otillräckliga blir förlorare oberoende av om följderna av misslyckat förebyggande kan rättas till senare. Vid sidan av förebyggande åtgärder behövs det en förändring på systemnivå, som förpliktar hela samhället att hålla kvar varje ung person i studier tills han eller hon avlagt examen på andra stadiet. Förlängd läroplikt är en åtgärd som kompletterar de förebyggande åtgärderna och förbättrar utbildningssystemets anpassningsförmåga och som också ingriper i fall där man misslyckats med att förebygga problemen. I detta avseende vore politikåtgärden av motsvarande art som inom vuxenutbildningen eller vissa social- och hälsovårdstjänster, där korrigerande åtgärder inte bara används för att sköta följderna av misslyckat förebyggande utan också förebygger senare, allvarigare problem.

Alternativa sätt att förplikta till deltagande i utbildning

Utifrån internationella lösningsmodeller kan man särskilja två olika huvudlinjer när det gäller att förplikta till deltagande i utbildning efter 16 års ålder. Den första huvudlinjen är läroplikt som sträcker sig från barndomen till eller nästan till myndig ålder, och i propositionen föreslås nu att en sådan modell tas i bruk. Den andra huvudlinjen är en särskild aktivitetsskyldighet för ungefär 16—18-åringar, som ändå inte innebär en direkt läroplikt.

I propositionen föreslås det att läroplikten utvidgas till att omfatta även utbildning på andra stadiet till myndig ålder, i första hand i examensinriktad utbildning och även förvärvande av färdigheter i utbildningar i övergångsskedet. Ett alternativt sätt att höja läropliktsåldern vore att

förlänga den grundläggande utbildningen med ett eller två år, om eleven inte annars uppnår målen för den grundläggande utbildningen på lägsta godtagbara nivå. På detta sätt kunde man säkerställa att alla som slutfört den grundläggande utbildningens lärokurs har tillräckliga grundläggande kunskaper och färdigheter att klara av studier på andra stadiet och avlägga examen på andra stadiet. Utan andra åtgärder garanterar ändå inte detta alternativ att alla unga övergår till utbildning på andra stadiet och avlägger examen på andra stadiet. I värsta fall kan en förlängning av den grundläggande utbildningen stämpla elever som omfattas av grundläggande utbildning längre än vanligt som misslyckade och på så vis påverka deras studiemotivation och vilja att fortsätta studera på andra stadiet, vilket ökar risken för utslagning. Alternativet skulle således inte höja finländarnas kompetens- och utbildningsnivå eller avsevärt öka jämlikheten i utbildningen. Alternativet skulle ändå krympa inlärningskunskaper inom den grundläggande utbildningen. Dessutom skulle det åtminstone i någon mån utjämna inlärningskunskaper även på andra stadiet, när man redan under den grundläggande utbildningen skulle säkerställa att alla unga har tillräckliga grundläggande kunskaper och färdigheter för utbildning på andra stadiet.

Ett alternativ till förlängd läroplikt kunde vara en aktivitetsskyldighet för unga som avslutat den grundläggande utbildningen och saknar examen på andra stadiet. Förutom deltagande i utbildning kunde den dessutom basera sig på andra aktiviteter, såsom arbete, verkstadsverksamhet eller någon annan samhällsaktivitet. Arbete utan inlärningsmål kopplade till examen eller examensdelar förfaller ändå inte i ljuset av internationella exempel vara ett rekommenderat sätt att fullgöra aktivitetsskyldigheten. Dessutom skulle det sannolikt vara svårt att dra en gräns mellan kort- och deltidsanställningar. Problem med slagkraften kunde också utgöra en utmaning för en mera allmänt utformad lagstiftning. Internationella exempel från bland annat Förenta staterna och England tyder också på att allmänt formulerade villkor för läroplikten med olika möjligheter till undantag inte nödvändigtvis leder till önskat resultat, alltså en ökad andel som avlägger examen. Att ta in en aktivitetsskyldighet som är lindrigare än läroplikt i lagstiftningen skulle sannolikt leda till att färre avlägger examen. Sannolikt skulle många just sådana unga börja omfattas av undantagen som utan någon slags aktivitetsskyldighet skulle låta bli att söka till utbildning och vilkas utbildning man försöker påverka genom aktivitetsskyldigheten.

I samband med beredningen av propositionen har man också utrett olika alternativa tidpunkten då läroplikten kunde upphöra. Det huvudsakliga alternativet har ansetts vara att läroplikten upphör på 18-årsdagen eller alternativt vid utgången av det kalenderår då man fyller 18 år. Av dessa alternativ skulle det senare betyda att läroplikten varar i princip lika länge för alla oberoende av när man har födelsedag. Det har ändå ansetts problematiskt att utsträcka läroplikten längre än till 18 års ålder med tanke på de andra rättigheter och skyldigheter som hänför sig till myndighetsåldern. Man har till exempel ansett att en myndig person ska ha grundlagsenlig rätt till arbete och näringsfrihet. Också vårdnadshavarnas subjektiva underhållsskyldighet upphör när barnet fyller 18 år. Det alternativ som föreslås i propositionen, alltså att läroplikten upphör på 18-årsdagen, betyder att läropliktens totala längd kan variera med upp till ett år beroende på när man har födelsedag. I beredningen har man ändå utgått ifrån att det är motiverat att i första hand ålägga unga under 18 år som saknar examen på andra stadiet att studera, även om det skulle betyda att läropliktens totala längd skiljer sig mellan olika personer. Efter att en person blivit myndig kan han eller hon fritt välja mellan att delta i utbildning eller annan verksamhet.

Kostnadsjämförelse mellan de alternativa handlingsvägarna

När man jämför kostnaderna för och nyttan av utvidgningen av läroplikten som helhet med kostnaderna för och nyttan av de alternativa åtgärderna är det skäl att granska kostnaderna för den offentliga ekonomin och kostnaderna på hela samhällsnivån separat. När det gäller förlängningen av läroplikten är en stor del av kostnaderna för den offentliga ekonomin inte samhälleliga

kostnader, eftersom de ersätter läromedels- samt transportkostnader som finansieras genom medborgarnas privata utgifter. Till denna del skiljer sig den föreslagna reformen från alternativet, där resurser i högre grad riktas till helt nya saker, såsom handledning av studierna eller utökad undervisning. Sett till de samhälleliga kostnaderna är förlängningen av läroplikten förmånligare än något alternativ som påverkar de offentliga utgifterna lika mycket. Eftersom cirka 80 procent av kostnaderna för reformen riktar sig till läromedels-, transport-, inkvarterings- och studentexamensutgifterna, som för närvarande betalas av enskilda medborgare, är reformens samhälleliga pris cirka 20 miljoner euro. Det har inte föreslagits några alternativ till förlängningen av läroplikten med motsvarande samhälleliga kostnader.

Eftersom de offentliga utgifterna för förlängningen av läroplikten till så stor del ersätter privata utgifter, kan förlängningen av läroplikten genomföras som en helhet tillsammans med alternativa metoder så att de samhälleliga kostnaderna i stor utsträckning är desamma som för de alternativa metoderna. De samhälleliga kostnaderna för reformen kan upptas som kostnader för den offentliga sektorn genom att ändra skatte- eller förmånssystemet så att de befolkningsgrupper som har nytta av avgiftsfria material och resor i stället betalar mera skatt eller får mindre andra sociala förmåner.

Alternativa sätt att begränsa avgiftsfriheten

Det har ansetts motiverat att utsträcka den avgiftsfrihet för utbildning på andra stadiet som hänförs till utvidgningen av läroplikten så att den i princip omfattar avläggandet av hela examen på andra stadiet. Alternativet skulle ha varit att utsträcka avgiftsfriheten endast till läropliktstiden. Kostnaderna för utvidgningen av läroplikten enligt detta alternativ skulle ha varit ungefär 2/3 av de nu föreslagna kostnaderna, eftersom rätten till avgiftsfri utbildning skulle ha varat i medeltal cirka två år i stället för propositionens i medeltal tre år. Alternativet skulle emellertid ha varit problematiskt med avseende på målet att varje ung person ska avlägga examen på andra stadiet, om rätten till avgiftsfri utbildning skulle upphöra mitt under avläggandet av examen. Om avgiftsfriheten upphör på 18-årsdagen skulle det dessutom försätta de studerande i ojämlik ställning beroende på när de har födelsedag, vilket skulle strida mot kraven på jämlik behandling.

I propositionen föreslås det att rätten till avgiftsfria skolskjutsar ska genomföras inom ramen för det nuvarande systemet med stöd för skolresor. Alternativet hade varit att föreskriva om skyldighet för anordnarna av utbildning på andra stadiet att ordna skolskjutsar, på samma sätt som det i lagen om grundläggande utbildning föreskrivs att det är en uppgift för anordnarna av grundläggande utbildning. Detta alternativ ansågs ändå inte fungera i utbildningen på andra stadiet. Eleverna i grundläggande utbildning bor i regel inom den kommun som ordnar den grundläggande utbildningen, men för studerande i utbildning på andra stadiet kan boningsorten och därmed skolresorna variera mycket. I utbildning på andra stadiet har Folkpensionsanstalten redan ett fungerande system för beviljande av stöd för skolresor, som med rimliga förändringar kan tas i bruk även för helt avgiftsfria skolresor.

Enligt lagen om grundläggande utbildning har en elev som har längre än fem kilometer till skolan rätt till fri transport. Enligt den gällande lagen om stöd för skolresor förutsätts åter att skolresan är minst 10 kilometer. I läropliktsutbildningen enligt grundlagen ingår också rätt till avgiftsfria skolresor. I det utkast till regeringsproposition som var ute på remiss föreslogs det att gränsen för skolresa skulle sänkas till fem kilometer i överensstämmelse med lagen om grundläggande utbildning. I remissvaren önskade man att utbildningens avgiftsfrihet skulle ses över på nytt. I detta sammanhang bedömdes också propositionens kilometergräns grundlagsen-

lighet i förhållande till kravet på avgiftsfria skolresor inom läropliktsutbildningen. I propositionen föreslås att gränsen för avgiftsfria skolresor sätts till sju kilometer, eftersom det inte anses rimligt att en studerande ska färdas en daglig skolresa som överstiger sju kilometer avgiftsfritt, till exempel till fots.

5.1.2 Alternativa sätt att ordna utbildning i övergångsskedet

Det finns flera olika sätt att genomföra och reformera utbildningarna i övergångsskedet. Det första alternativet vore att behålla utbildningarna i övergångsskedet ungefär som i nuläget. Problemet i nuläget är emellertid att samtliga tre utbildningsalternativ i övergångsskedet tillhandahålls bara i stora städer. Dessutom är de olika utbildningarna i övergångsskedet förenade med olika specialvillkor, som påverkar bland annat elevantagningen. I små kommuner tillhandahålls vanligtvis bara någon av dessa utbildningar eller så kommer ingen till utbildningarna i övergångsskedet, eftersom man kommer in på gymnasiet med mycket lågt medelbetyg. En ung person hänvisas ofta till utbildning i övergångsskedet enligt utbudet i närregionen, och inte enligt den för honom eller henne lämpligaste utbildningen. Nuläget borde framför allt utvecklas så att även andra än studerande med främmande språk som modersmål vid behov kunde delta i utbildning som förbereder för gymnasieutbildning. Påbyggnadsundervisning inom den grundläggande utbildning kan åter upplevas som att man stampar på stället, inte som att man går vidare på utbildningsvägen.

Det andra alternativet att utveckla utbildningarna i övergångsskedet vore att ta bort påbyggnadsundervisningen inom den grundläggande utbildning från utbildningssystemet och ha kvar två utbildningar i övergångsskedet, av vilka den ena skulle förbereda och handleda för gymnasieutbildning och den andra för yrkesutbildning. Påbyggnadsutbildningen inom den grundläggande utbildningen skulle inte längre behövas, om det i samarbete med anordnarna av grundläggande utbildning vore möjligt att höja vitsorden från den grundläggande utbildningen i de handledande utbildningarna. Fördelen med detta alternativ vore att bägge återstående utbildningarna i övergångsskedet skulle vara på samma nivå inom referensramen för examina och övriga samlade kompetenser (NQF), det vill säga nivå 3. Å andra sidan kunde övergångsskedesutbildningarnas roll som stöd vid handledning till fortsatta studier försvagas, om den studerande alltid måste välja mellan utbildning som handleder för antingen gymnasieutbildning eller yrkesutbildning, och inte har ett neutralt alternativ, såsom påbyggnadsundervisningen inom den grundläggande utbildning, för att få klarhet i sina fortsatta studieplaner. Handledningen till fortsatta studier kunde emellertid breddas så att man inom bägge utbildningarna skulle bygga upp gemensamma utbildningsdelar som kan ingå i vardera utbildningen.

Det tredje alternativet vore att helt och hållet avstå från utbildningarna i övergångsskedet. Då skulle de unga övergå direkt från den grundläggande utbildningen till examensinriktad utbildning på andra stadiet. Utgångspunkten för detta alternativ är att alla elever får de färdigheter och det kunnande som behövs i utbildning på andra stadiet redan under den grundläggande utbildningen, och att eleverna handleds så effektivt att de är beredda att träffa utbildningsval som avser de fortsatta studierna i det skede då den grundläggande utbildningen avslutas. Fördelen vore att den studerande antas direkt till examensinriktad utbildning, varvid den studerande integreras i de fortsatta studierna på ett naturligt sätt. För dem som har sämre färdigheter kunde man bygga en individuell studieväg för att stärka färdigheterna. Ett problem med alternativet är emellertid att en del av eleverna inom den grundläggande utbildningen har svårt att uppnå de färdigheter och det kunnande som behövs för fortsatta studier under den grundläggande utbildningen och de behöver påbyggnadsundervisning för att förbättra sina vitsord och få önskad fortsatt studieplats. Dessutom är en del av dem som avslutar den grundläggande utbildningen osäkra på var de vill fortsätta studera. Dessa studerande behöver mera information och mera tid på sig

för att välja. En del av de studerande kan behöva träning också för att hantera sitt liv och vardagen innan studier på andra stadiet är möjliga. Om dessa studerande i fortsättningen blir tvungna att övergå direkt till examensutbildning på andra stadiet, måste man inom examensutbildningen förbereda sig på mera stöd för lärandet än nu och i början av utbildningen eventuellt också på studier som stödjer studiefärdigheterna och valen, och som innehållsmässigt åtminstone i någon mån motsvarar de nuvarande utbildningarna i övergångsskedet och förlänger studietiden. Det skulle sannolikt också vara flera än nu som byter examen.

Den modell som föreslås i propositionen och som går ut på att slå samma de nuvarande separata utbildningarna i övergångsskedet till en flexibel utbildningshelhet har betraktats som det bästa alternativet, som kan lösa de missförhållanden som hänför sig till den nuvarande situationen. Den föreslagna modellen ökar den jämlika tillgången till utbildning i övergångsskedet regionalt och ger unga som avslutar den grundläggande utbildningen bättre möjligheter än nu att förvärva färdigheter för fortsatta studier samt övergå till gymnasieutbildning och yrkesutbildning. Modellen garanterar också möjligheter att genuint överväga alternativen beträffande fortsatta studier i övergångsskedet, eftersom den unga inte behöva bestämma utbildningsriktning ännu när han eller hon söker till utbildning i övergångsskedet.

5.2 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet

Allmänt om läroplikten i världen

I detta avsnitt används allmänt benämningen läroplikt för utbildning som är obligatorisk för individen eller skyldighet att förvärva kunskaper. Utbildningen på grundskolestadiet omfattas av läroplikt i nästan alla länder. I de flesta utvecklade länder sträcker sig individens läropliktsålder på samma sätt som i Finland till ungefär 16 års ålder. Läroplikten sträcker sig till utbildning på andra stadiet i åtminstone Belgien, Portugal, Österrike, Holland, England, Tyskland, Israel och Ryssland samt i vissa delstater i Kanada, Australien och Förenta staterna. Förpliktsen har genomförts i läropliktsystemen under de senaste tio åren antingen genom att föreskriva att utbildning på andra stadiet är obligatorisk eller genom att läroplikten förlängts genom speciallagstiftningen för till exempel 16–17-åringar och på något annat sätt för dem som är yngre än så (Seuri, Uusitalo och Virtanen, 2018).

Inom Europa skiljer sig den grundläggande utbildningen och lagstiftningsalternativen i anslutning till avläggandet av den grundläggande utbildningen från varandra eftersom utbildningssystemen är olika. I flera europeiska länder har begreppet läroplikt delats upp i heltidsläroplikt och deltidsläroplikt. Till skillnad från en del andra europeiska länder har Finland inte delat upp begreppet läroplikt i heltidsläroplikt och deltidsläroplikt. Med heltidsläroplikt avses den period då alla elever förutsätts delta i heltidsundervisning. Denna period är lagstadgad och bestäms enligt elevernas ålder. Vanligtvis fullgörs heltidsläroplikten i skolor eller läroanstalter. Med deltidsläroplikt avses att unga som fullgjort heltidsläroplikten är skyldiga att delta i deltidstudier upp till en viss ålder. Inom vissa utbildningssystem genomförs vissa utbildningsvägar som ingår i läroplikten som en kombination av deltidstudier och inläring i arbete på deltid (s.k. dualsystem).

Tidpunkten när läroplikten börjar och dess längd varierar mycket. I största delen av länderna upphör läroplikten vid 16 års ålder. Flera länder har beslutat att förlänga läroplikten till efter 16 års ålder som ett svar på arbetsmarknadens ökade kompetenskrav och för att förebygga utslagning av unga. Förpliktande modeller för 17-, 18- och rentav 19-åringar har nyligen tagits i bruk i flera europeiska länder, men också i flera delstater i Förenta staterna, Kanada och Australien. Också i Asien och Sydamerika sträcker sig läroplikten över 16 års ålder. Också i rapporten från

Rådet för utvärdering av den ekonomiska politiken granskar man vissa länders läropliktsmodeller och deras effekter. Enligt forskarnas summering tyder de flesta forskningsresultat på att en förlängning av läroplikten till 15 eller 16 års ålder har inverkat positivt på individers avläggande av examen, sysselsättning och förvärvsinkomster samt att den minskat användningen av sociala förmåner och till och med brottsligheten. Den verksamhet som kan ingå i så kallad obligatorisk utbildning är ofta vagt definierad, men i praktiken handlar det om utbildning eller annan inläring och träning som främjar framsteg inom det formella utbildningssystemet, arbetspraktik eller annan motsvarande verksamhet som främjar inläring och är kopplad till utbildningen. Sanktionerna för försummad läroplikt varierar i olika länder, vanligtvis handlar det om böter för vårdnadshavarna. Också den unga själv kan bestraffas i form av till exempel samhällstjänst eller böter.

I flera europeiska länder har man också försökt beakta hur eventuell sjukdom hos en elev påverkar läroplikts längd. Trots att de europeiska utbildningssystemen avviker från varandra kan man göra vissa generaliseringar beträffande de lagstiftningsalternativ som har använts för att stödja en elevs fullgörande av läroplikten när eleven har insjuknat under fullgörandet av läroplikten. Det vanligaste sättet har varit bestämmelser som har gjort det möjligt att fortsätta skolgången till en viss ålder även efter den ålder som förpliktar till skolgång. I stället för att sätta en åldersgräns har läroplikten kunnat förlängas med ett eller två år. Det är också vanligt att eleven har möjlighet att fullgöra läroplikten eller fortsätta med studier som hör till den grundläggande utbildningen till exempel i läroanstalter som tillhandahåller vuxenutbildning.

Läroplikten i Norden

I Sverige föreskrivs det om skolplikt i skollagen (2010:800). Skolplikten varar sammanlagt 10 år och den består av ett år i förskola och nio år i grundskolan. I specialskolor upphör skolplikten först på årskurs 10. För den elev som inte gått ut grundskolan när skolplikten annars skulle ha upphört, upphör skolplikten i stället ett år senare. Skolplikten upphör dock senast när eleven fyller 18 år. Kommunen är skyldig att tillhandahålla barn som vårdas på sjukhus undervisning på sjukhuset. Undervisningen ska då så långt det är möjligt motsvara den undervisning som ordnas i skolan. Den förlängning av utbildningen som genomfördes i Sverige på 1960-talet till följd av grundskolereformen tycks inte ha haft någon stor inverkan på den genomsnittliga sysselsättningen eller inkomsterna för de åldersklasser som berördes av förändringen. Å andra sidan hade till exempel enligt Meghirs och Palmes (2005) undersökning förlängningen av utbildningen till följd av grundskolereformen en positiv inverkan på lågutbildade föräldrars barns utbildning och inkomster i Sverige.

I Norge börjar läroplikten det år då barnet fyller 6 år. Grundskolan är indelad i två stadier. De första sju åren i grundskolan (klass 1—7) kallas *barneskole* och de tre följande åren (klass 8—10) kallas *ungdomsskole*. Läroplikten upphör när barnet slutfört årskurs 10, då är eleven i regel 16 år gammal. Om barnet insjuknar och därför inte kan delta i undervisningen, hindrar den norska lagstiftningen inte barnet från att fullgöra sin läroplikt. I en sådan situation kan undervisningen beroende på omständigheterna ges till exempel hemma eller på sjukhuset. Om barnet har passerat läropliktsåldern men på grund av en långvarig sjukdom ändå inte har kunnat fullgöra läroplikten, kan undervisning som uppfyller läroplikten ges som vuxenundervisning. I Norge har man positiva forskningsresultat om nyttan med förlängd utbildning. Enligt norska undersökningar har förlängningen av läroplikten på grund av den norska grundskolereformen på 1960-talet har en betydande 8—10 procent inverkan på individens förvärvsinkomster per varje ytterligare utbildningsår.

I Danmark rådet det inte skoltvång, men alla barn i läropliktsåldern har rätt att få undervisning och skyldighet att fullgöra läroplikten. Läroplikten varar tio år och börjar den 1 augusti det kalenderår då barnet fyller sex år. I grundskolan ingår en ettårig förskola (nollklass) samt grundskolans första till nionde klass. Dessutom är det möjligt att gå en ettårig frivillig tionde klass. Ett barn kan få läropliktsundervisning i avgiftsfria grundskolor, avgiftsbelagda privatskolor eller alternativt som hemundervisning. Läroplikten består av ett års förskola och nio års grundskola. Läroplikten upphör härmed i regel vid 16 års ålder. Den kan förlängas genom att man fortsätter till klass 10, men detta är valfritt. På grund av sjukdom har en elev möjlighet att gå om samma klass. Eleven kan dock inte fortsätta i den grundläggande utbildningen efter det att han eller hon har fyllt 18 år.

I Island börja läroplikten vid 6 års ålder och upphör vid 16 års ålder. Läropliktens längd är 10 år. Den tidpunkt då läroplikten börjar fullgöras kan senareläggas eller fördröjas på föräldrarnas initiativ, till exempel i situationer där en elev behöver särskilt stöd.

I de nordiska länderna föreskrivs det om läropliktens längd i lag. I alla andra nordiska länder börjar man fullgöra läroplikten som 6-åring, medan man i Finland börjar fullgöra läroplikten som 7-åring, vilket föregås av förskoleundervisning som är förpliktande för barnen. I alla nordiska länder upphör läroplikten vid 16 års ålder. I Finland ändrades lagen om grundläggande utbildning 2015 så att förskoleundervisningen blev förpliktande för barnen. Den förpliktande förskoleundervisningen är inte en del av läroplikten, med undantag av dem som omfattas av förlängd läroplikt, för vilka förskoleundervisningen är en del av läroplikten.

I alla andra nordiska länder upphör läroplikten i regel vid 16 års ålder. I Finland avslutas fullgörandet av läroplikten i regel när den unga är 16 år, men senast vid utgången av läsåret det år då den läropliktiga fyller 17 år. I alla nordiska länder har allvarlig sjukdom hos eleven, som har kunnat avbryta eller fördröja fullgörandet av läroplikten, beaktats i den tidpunkt när läroplikten upphör eller i läropliktens längd. I dessa situationer har man också individuellt kunnat fortsätta att fullgöra läroplikten till en viss ålder, läroplikten har kunnat förlängas en viss tid eller eleven har kunnat avlägga innehåll som hör till den grundläggande utbildningen till exempel i vuxenutbildning. I Finland förlängs fullgörandet av läroplikten av så kallad förlängd läroplikt. En elev som passerat läropliktsåldern har kunnat fortsätta att avlägga den grundläggande utbildningens innehåll i grundläggande utbildning för vuxna, om eleven inte har fått avgångsbetyg från den grundläggande utbildningen inom föreskriven tid. Läroplikten kan också fullgöras i så kallad sjukhusundervisning.

Läroplikten i Europa

Den internationella jämförelsen i anslutning till läropliktens längd har i huvudsak inriktats på europeiska stater, eftersom de har liknande utbildningssystem och samhällsstrukturer. Alla länder i Europeiska unionen har någon slags obligatorisk utbildning för individen, som i regel börjar genomföras vid 7 års ålder. I granskningen bör man beakta att individuellt kan ett barn börja genomföra den obligatoriska utbildningen även tidigare eller senare, och därför är granskningen fokuserad på den vanligaste åldern då läroplikten börjar och upphör. Också i Finland kan fullgörandet av läroplikten tidigare- eller senareläggas på lagstadgade grunder.

I Europa varierar tidpunkten då läroplikten börjar tämligen mycket. I största delen av de europeiska staterna börjar läroplikten vid 6 års ålder. Åldern då läroplikten börjar kan som mest variera 4 år. I Frankrike och Ungern är barnen yngst när de börjar fullgöra läroplikten, 3 år. I Estland och Finland är barnen äldst när de börjar fullgöra läroplikten, 7 år. I Finland föregås

inledandet av läroplikten i regel av obligatorisk förskoleundervisning, som inleds vid 6 års ålder. Förskoleundervisningen anses ändå inte höra till läroplikten.

I Europa upphör fullgörandet av läroplikten i regel vid 16 års ålder. Vid en jämförelse av de europeiska länderna variera den ålder då fullgörandet av läroplikten upphör som mest med 5 år. Läroplikten upphör vid 14—19 års ålder. De yngsta som avslutar läroplikten finns i Serbien, där läroplikten kan upphöra redan vid 14 års ålder. I Tyskland (i fem delstater) och i Nordmakedonien kan läroplikten upphöra först vid 19 års ålder.

Läroplikten varar 8—13 år beroende på stat. Kortast är läroplikten i Kroatien, där den varar åtta år. Längst är läroplikten i Tyskland, Frankrike, Ungern och Nordmakedonien, där läroplikten varar 13 år. I Finland varar läroplikten nio år för de elever som studerar enligt den allmänna läroplikten, men den kan också vara 10 år. Ett extra års läroplikt garantera att eleven fortfarande är läropliktig fast han eller hon skulle stanna på klassen en gång. Inte heller elever som omfattas av förlängd läroplikt använder alltid 11 år för att fullgöra läroplikten. Den som omfattas av förlängd läroplikt kommer upp till 11 år ifall han eller hon börjar i förskoleundervisning som hör till läroplikten som 6-åring och utnyttjar den lagstadgade möjligheten att få förskoleundervisning två år.

I alla europeiska länder omfattar den undervisning som hör till läroplikten den så kallade grundskolan, men till exempel i Tyskland och Frankrike sträcker sig läroplikten också till utbildning på andra stadiet. I flera europeiska länder kan elevens läroplikt också upphöra senare än vad som föreskrivit på grund av elevens sjukdom eller inlärningssvårigheter. I flera länder har utbildning som hör till läroplikten också kunnat genomföras på sjukhus eller i rehabilitering. Också i Finland kan grundläggande utbildning som hör till läroplikten genomföras i så kallad sjukhusundervisning. I den närmare landsvisa granskningen har man försökt beakta läropliktsutvecklingen på senare tid samt olika sätt att föreskriva om läropliktens längd eller sättet att fullgöra läroplikten i olika utbildningsformer.

I Tyskland varierar läropliktens längd mellan de olika delstaterna, varav den i elva är 12 år och i fem 13 år. I Tyskland tillämpas ett så kallat dualsystem, där utbildningen äger rum i två olika miljöer; praktisk yrkesskicklighet fås på arbetsplatser medan teoretisk yrkesundervisning och undervisning i allmänna ämnen ordnas i yrkesskolor. I dessa utbildningskanaler bedöms den studerande med avseende på hur han eller hon klarar sig både i skolan som i arbetet.

I Frankrike har läroplikten från och med september 2019 börjat vid 3 års ålder. Läroplikten upphör när eleven fyller 16 år och varar således 13 år. Läroplikten kommer emellertid att förlängas ytterligare. Från och med september 2020 kommer läroplikten i Frankrike att vara 15 år och således beröra även 16—18-åriga elever. Då har Frankrike den längsta läroplikten i Europa.

I Förenade Konungariket England, Wales och Nordirland har barn skyldighet att delta i heltidsundervisning från och med femårsdagen tills de fyller 16 år. De två följande åren kan en elev delta i antingen skolundervisning eller praktik. Undervisningen eller praktiken kan dock vara på deltid. De lokala myndigheterna är skyldiga att tillhandahålla sjukhusundervisning för barn i läropliktsåldern som inte kan delta i undervisningen av medicinska orsaker. Det är fråga om heltidsundervisning som också kan vara på deltid, om barnets kondition kräver det.

I Österrike upphör läroplikten vid 15 års ålder. År 2016 infördes en lag enligt vilken 15—18-åringar är skyldiga att delta i utbildning eller handledande utbildning. Systemet är separat från den egentliga läroplikten, som upphör vid 15 års ålder.

I Italien börjar läroplikten vid 6 års ålder och upphör vid 16 års ålder så att den varar 10 år. Det är möjligt att genomföra de två sista åren av läroplikten i utbildning på högre stadiet eller i regional yrkesutbildning eller inom ett praktikersystem. Barn som tillfälligt inte kan delta i skolan av hälsomässiga skäl kan fortsätta sin utbildning utan avbrott genom att delta i undervisningen i form av fristående kursdelar i rehabiliteringscenter eller på sjukhus, vilka ordnas i samarbete mellan skolförvaltningen, de lokala hälsomyndigheterna samt privata och offentliga hälsocentraler. Till kurser som ordnas på sjukhus antas elever som vårdas på sjukhus längre än 30 dagar. Sjukhusundervisningen riktas till alla elever på olika klasser vilka lider av allvarliga sjukdomar eller är patienter på sjukhus.

I Spanien varar läroplikten tio år och den obligatoriska undervisningen är uppdelad i två nivåer: undervisning för barn i åldern 6—12 år samt undervisning för barn i åldern 12—16 år. Det spanska utbildningssystemet har garanterat rätt till utbildning för dem som inte kan delta i undervisningen genom att utveckla bestämmelser om distansundervisning samt genom att skapa utbildningsmässiga stödåtgärder. Elever som blir sjuka har två alternativ. Det första alternativet är sjukhusundervisning, som är avsedd för elever vars sjukdom kräver långvarig sjukhusvård. De är inskrivna i en normal skola, men skolan upprättar en stödenhet på sjukhuset. Det andra alternativet är ett hemundervisningsprogram för barn i läropliktsåldern som av medicinska orsaker är tvungna att stanna hemma och därför inte kan delta i undervisningen i skolan.

I Estland börjar läroplikten vid 7 års ålder. Den obligatoriska läroplikten pågår tills eleverna har fullgjort en nio år lång grundläggande utbildning eller fyllt 17 år.

I Tjeckien börjar läroplikten vid 5 års ålder och upphör i regel vid 15 års ålder, dock senast vid utgången av de läsår då eleven fyller 17 år. Läroplikten upphör således när eleven fyllt 17 år, trots att han eller hon inte har hunnit slutföra klass nio (eleven har till exempel gått om någon klass). Läroplikten kan också upphöra tidigare, om eleven till exempel har genomfört grundskolans innehåll i snabbare takt. Trots att den obligatoriska läroplikten upphör vid 17 års ålder, kan man på vårdnadshavarens begäran och med skoldirektörens samtycke fortsätta att genomföra grundskolan genom att stanna kvar i skolan till utgången av de läsår då eleven fyller 18 år.

I Slovenien varar läroplikten i regel nio år. Barnen börjar i skolan som 6-åringar och avslutar den som 15-åringar. Elever som inte fullgör läroplikten inom de föreskrivna nio åren kan fortsätta i skolan under ytterligare två år. Det är också möjligt att förlänga läroplikten för elever som kräver särskilt stöd, och som deltar i anpassade eller särskilda skolprogram. Läroplikten upphör när eleven fyllt 16 år. Läroplikten varar alltså sammanlagt 13 år. För elever som kräver särskilt stöd kan läroplikten förlängas, och då upphör den först vid utgången av det år då eleven fyller 23 år.

I Slovakien börjar läroplikten vid 6-års ålder och upphör vid 16 års ålder. Skoldirektören kan tillåta att en elev som fyllt 16 år slutför grundskolan, om eleven förväntas kunna slutföra den sista årskursens lärokurs det läsår då eleven fyller 17 år. Dessutom kan skoldirektören tillåta att en elev som har en sjukdom eller skada deltar i undervisningen till utgången av de läsår då eleven fyller 18 år.

I Polen har läroplikten från och med 2017 varat nio år och innehållit ett års förskoleundervisning och åtta års grundläggande utbildning. Den grundläggande utbildning är på heltid under läroplikten, varefter den fortsätter på deltid de följande tre åren, då det kan vara fråga om skola eller undervisning i någon annan miljö. Läroplikten upphör när eleven slutfört grundskolan (normalt vid 15 års ålder), men senast när eleven fyllt 18 år. En elev som inte lyckas slutföra grundskolan före 18 års ålder kan slutföra utbildningen till exempel i en skola för vuxna. Utbildning efter grundskolan är inte obligatorisk. Om elev är frånvarande från skolan till exempel på grund av

sjukdom, tillåts han eller hon i de flesta fall slutföra den påbörjade utbildningen, trots att han eller hon har hunnit fylla 18 år.

Läropliktens längd i Europa

	Begynnelseålder	Slutålder	Läropliktens längd
Albanien	6	15	9
Nederländerna	5	16	11
Belgien	6	18	12
Bosnien och Hercegovina	6	15	9
Bulgarien	5	16	11
Irland	6	16	10
Österrike	5	15	10
Sverige	6	16	10
Norge	6	16	10
Grekland	4	15	11
Kroatien	7	15	8
Lettland	5	16	11
Liechtenstein	6	15	9
Litauen	6	16	10
Luxemburg	4	16	12
Malta	5	16	11
Montenegro	6	15	9
Danmark	6	16	10
Island	6	16	10
Italien	6	16	10
Spanien	6	16	10
Nordmakedonien	5	17/19	11/13
Portugal	6	18	12
Polen	6	15	11
Frankrike	3	16	13
Rumänien	6	17	11
Tyskland 5 delstater	6	19	13
Tyskland 11 delstater	6	18	12
Serbien	5	14	9
Slovakien	6	16	10
Slovenien	6	15	9
Schweiz	4	15	11
UK – England	5	16	11
UK- Nordirland	4	16	12
Tjeckien	5	15	10
Turkiet	5	17	12
Ungern	3	16	13
Estland	7	16	9

Källa: EU: Compulsory education in Europe. 2019/20.

6 Remissvar

6.1 Remissbehandling

Utkastet till regeringens proposition var på remiss 30.4.—15.6.2020. Det kom sammanlagt 262 yttranden om utkastet till proposition.

Propositionens mål om höjd utbildningsnivå och jämlika utbildningsmöjligheter understöddes i stor utsträckning i utlåtandena. Strävandena att minska antalet som avbryter sin utbildning och höja utbildnings- och kompetensnivån ansågs vara mycket aktuella och värda att understödjas. I yttrandena framfördes emellertid att propositionens mål kan nås även på andra sätt än genom att förlänga läroplikten, till exempel genom att satsa på handledning och tjänster för unga. I yttrandena föreslår man att anslagen borde riktas till exempelvis förvärvande av tillräckliga färdigheter för fortsatta studier inom den grundläggande utbildningen, utbildning på andra stadiet, studiehandledning samt studerandevård och andra social- och hälsovårdstjänster för unga i stället för läromedel och skolresor.

De andra satsningar för att förbättra de ungas ställning som framförts i remissvaren är viktiga och värda att understödjas. Under regeringsperioden riktas tilläggsanslag även till andra åtgärder, och dessa andra åtgärder och utvidgningen av läroplikten bildar tillsammans en helhet.

I remissvaren framfördes kritiska synpunkter på kostnadsberäkningarna. I synnerhet de tilläggsanslag som reserverats för läromedel ansågs underdimensionerade. Till exempel enligt uppskattningen i Kommunförbundets yttrande skulle kostnaderna för läromedel vara 15 miljoner och handledningskostnaderna 4,4 miljoner högre än vad som uppskattats i propositionsutkastet. Flera kommuner hänvisade till Kommunförbundets beräkningar i sina yttranden. Kritiken mot kostnadsberäkningarnas korrekthet var dock i regel på allmän nivå, och inga detaljerade alternativa kostnadsberäkningar har framförts i yttrandena. Utifrån remissvaren var skillnaderna i kostnadsberäkningarna störst i fråga om gymnasieutbildningens läromedelskostnader. Kostnadsberäkningarna för läromedel i utkastet till regeringens proposition ansågs trots remissvaren i princip motiverade, men utifrån remissvaren justerades den upphandlings- och återvinnings-effektivitet som använts i kostnadsberäkningarna för gymnasieutbildningens material något, och anslaget för gymnasieutbildningen steg med cirka två miljoner euro.

I flera kommuners yttranden betonas att kommunerna måste ersättas fullt ut för kostnaderna. I yttrandena konstateras att om det inte riktas tillräckligt med resurser till reformen, blir utbildningsanordnarna tvungna att göra inbesparingar på annat håll, till exempel genom att minska undervisningsvolymen och stödåtgärderna samt öka undervisningsgruppernas storlek. I flera yttranden lyfte man fram coronapandemins inverkan på kommunernas ekonomi. I yttrandena hänvisade man också till tidigare sparåtgärder inom utbildningen och konstaterade att innan nya skyldigheter införs måste underskottet i yrkesutbildningens basfinansiering rättas till och den permanenta nedskärningen i priset per enhet i gymnasiet slopas. I yttrandena önskade man dessutom att möjligheterna att minska kostnaderna till exempel genom att gallra bland förmånerna enligt propositionen skulle utredas ytterligare. Det ansågs också viktigt att följa de faktiska kostnaderna. I enlighet med regeringens proposition kommer kommunerna att ersättas för kostnaderna fullt ut och till 100 procent med statlig finansiering. De faktiska kostnaderna för gymnasieutbildningen och yrkesutbildningen kommer att följas årligen även i fortsättningen.

I vissa yttranden konstaterades det att i propositionsutkastet har inte beaktats alla nya uppgifter för utbildningsanordnarna, som följer av till exempel upphandling, förvaring, underhåll, återanvändning och utdelning av läromedel, och inte kostnaderna för de nya anmälnings- och tillsyns-

uppgifterna. I yttrandena framfördes också att i kostnadsberäkningarna har inte beaktats ökningen av antalet studerande till följd av utvidgningen av läroplikten. På grund av remissvaren har kostnadseffekterna av regeringens proposition höjts med cirka två miljoner euro för upphandling och förvaring av läromedel och andra motsvarande åtgärder. I fråga om anmälnings- och tillsynsskyldigheterna samt de administrativa förpliktelserna i anslutning till dem ändrades inte kostnadsberäkningarna på grund av remissvaren. På det sätt som konstaterats i propositionens konsekvensbedömningar kan det växande antalet studerande delta i utbildningen inom ramen för de nuvarande anslagen och de anslag som hänför sig till utvidgningen av läroplikten, och propositionens kostnadsberäkningar justerades inte heller i detta avseende.

Målgruppen för avgiftsfri utbildning och avgiftsfrihetens längd understöddes i huvudsak. I yttrandena framfördes emellertid också att avgiftsfriheten borde vara en kortare tid och att avgiftsfriheten skulle begränsas endast till läroplikten särskilt för skolresornas del. Dessutom framfördes åsikter enligt vilka avgiftsfriheten borde baseras på familjens ekonomiska ställning, till exempel genom ett inkomstrelaterat läromedialstöd. Det ställdes också frågor i anslutning till avgiftsfriheten, till exempel får en studerande byta studieområde flera gånger och får en studerande studera mera än minimiomfattning. I vissa yttranden var man rädd för att avgiftsfriheten skulle förlänga studietiderna särskilt i gymnasiet. På grund av remissvaren bedömdes de grundlagsenliga ramvillkoren för avgiftsfria skolresor på nytt, och utifrån denna bedömning höjdes gränsen för avgiftsfria skolresor från fem till sju kilometer. Till följd av denna ändring minskade behovet av tilläggsanslag för stödet för skolresor med ungefär åtta miljoner euro.

I yttrandena önskade man att bestämmelserna om avgiftsfrihet skulle förtydligas till exempel beträffande vad som är avgiftsfria läromedel i gymnasier med en särskild utbildningsuppgift. I regel understödde man att redskap för särskilda intressen ställs utanför avgiftsfriheten. Avgiftsfriheten för de läropliktigas frivilliga studieresor fick mycket kritik och den upplevdes krympa möjligheterna att ordna mångsidig utbildning och internationell verksamhet. Strävan har varit att förtydliga bestämmelsen om avgiftsfria läromedel med exempel i motiveringen. På grund av remissvaren bedömdes de grundlagsenliga ramvillkoren för frivilliga studieresor och andra liknande aktiviteter på nytt och utifrån denna bedömning beslöt man att ändra propositionen så att avgifter för frivilliga studieresor andra liknande aktiviteter som kompletterar studierna kan tas ut även av läropliktiga. Den kostnadssänkande inverkan av denna ändring var cirka två miljoner euro.

Det ansågs i huvudsak motiverat att skolresorna ersätts via Folkpensionsanstaltens stöd för skolresor. I yttrandena påpekades också att det saknas kollektivtrafik på landsbygden och andra glesbygdsområden, så det faktiska ordnandet av skolresor vilar på de studerandes eller familjernas ansvar. Enligt propositionen ersätts skolresorna antingen i motsvarighet till biljettpriset eller som en penningersättning för eget färdstätt, om det inte är möjligt att anlita kollektivtrafik. Även grundlagsexperten har ansett att denna ersättningsmetod är godtagbar, så det ansågs inte nödvändigt att ändra propositionen i detta avseende.

I kollektivtrafikproducenternas yttranden framfördes synpunkter på ersättningsgrunden för stödet för skolresor. Enligt HRT:s yttrande borde kostnaderna för stödet för skolresor ersättas med det icke-subsventionerade priset som motsvarar kollektivtrafikens produktionskostnader. TVV lippu- ja maksujärjestelmä Oy ansåg åter att det borde finnas en enhetlig bevilningsgrund för alla resor oberoende av längd i enlighet med den nuvarande modellen, så att man i första hand skulle fortsätta att använda den nuvarande taxaförordningen som grund och vid behov skulle ersättningsbeloppen i taxaförordningen för korta resor ses över särskilt. Propositionens ersättningsgrunder för stödet för skolresor motsvarar i huvudsak nuläget, och det ansågs inte motiverat att ändra dem trots remissvaren.

De föreslagna ändringarna i förfarandena för beviljande av stöd för skolresor understöddes i huvudsak. Enligt Folkpensionsanstaltens yttrande borde den ändring i anslutning till verkstäligheten som innebär att ansökan lämnas direkt till Folkpensionsanstalten skjutas fram så att den träder i kraft först den 1 augusti 2023. Regeringens proposition har ändrats till denna del på det sätt som Folkpensionsanstalten föreslog i sitt yttrande.

I flera yttranden föreslogs det att rese- och inkvarteringsersättningarna enligt läropliktslagen skulle börja skötas av Folkpensionsanstalten. I yttrandena framfördes dessutom att kostnaderna borde ersättas utbildningsanordnarna till fullt belopp. I reformens inledande skede är avsikten att genomföra finansieringen av rese- och inkvarteringsersättningarna till utbildningsanordnarna genom förhöjningar enligt prövning i gymnasieutbildningens och yrkesutbildningens finansieringssystem, och propositionens motivering har preciserats till denna del. Det är skäl att överväga en övergång till en kalkylerad ersättningsgrund i fortsättningen, när man får uppgifter om ersättningarnas faktiska storlek. På längre sikt är det dessutom möjligt att utreda om Folkpensionsanstalten kunde börja sköta utbetalningen av ersättningar.

I folkhögskolornas yttranden framfördes att antalet studerande i läropliktsutbildning inte borde bindas till det nuvarande antalet studerande under 18 år och inte heller begränsas på något annat sätt. Finansieringen får inte heller sjunka fast antalet studerande överskrider och den nya läropliktsutbildningen bör inte minska folkhögskolornas övriga studerandevolym. Enligt yttrandena finns det många fler som vill tillhandahålla läropliktsutbildning än vad som nu planerats. I detta skede ansågs det inte motiverat att höja propositionens antal studerande i folkhögskolornas läropliktsutbildning, eftersom avsikten inte är att kännbart utöka antalet studerande i övergångsskedet, utan att främja de studerandes övergång till examensinriktad utbildning. För vissa grupper av studerande är det motiverat med utbildning i övergångsskedet just i folkhögskola och avsikten är också att utöka volymen från nuvarande cirka 500 studerande i läropliktsåldern till 650. Den föreslagna finansieringsmodellen motsvarar finansieringsmodellen för integrationsutbildningen för invandrare, som också är statsandelsfinansierad till 100 procent.

I yttrandena påpekades också behovet av att fullgöra läroplikten i utbildning enligt integrationsplanen för invandrare inom det fria bildningsarbetet särskilt när det inte ordnas grundläggande utbildning för vuxna i den läropliktigas boendekommun. På grund av remissvaren har utkastet till proposition ändrats så att det är möjligt att fullgöra läroplikten även i utbildning för invandrare inom det fria bildningsarbetet, om den läropliktiga inte har tillräckliga kunskaper i finska eller svenska för att delta i examensinriktad utbildning.

Den fria rätten att söka till utbildning på andra stadiet ansågs viktig. I yttrandena konstaterades att den regionala tillgången på utbildning behöver säkerställas genom tillstånd att ordna utbildning, men trots detta uttrycktes det ändå oro för regionala skillnader i tillgången på utbildning. I yttrandena nämndes också att den avgiftsfria utbildningen eventuellt kan påverka studerandeströmmen, man frågade till exempel om de större städerna kommer att locka fler studerande i fortsättningen. I yttrandena påpekades också eventuell avsaknad av förbindelser och vikten av elevhem. När tillstånd att ordna utbildning beviljas är avsikten även i fortsättningen att beakta den regionala och riksomfattande tillgången på olika utbildningsformer.

Handlednings- och tillsynsansvarets princip om ”ledsagad växling” fick stort understöd i yttrandena och bestämmelserna om överföring av ansvar ansågs i huvudsak vara tydliga. I yttrandena betonades behovet av ett riksomfattande informationssystem för att genomföra handlednings- och tillsynsansvaret. Regeringens proposition har också utökats med bestämmelser om ett läropliktsregister som förs av Utbildningsstyrelsen och i vilket det förs in uppgifter om fullgörande av läroplikten och eventuellt avbrytande av fullgörandet av läroplikten samt handlednings- och tillsynsansvaret i läropliktslagen.

I yttrandena påpekades att den bestämmelse som föreslås i 8 § i läropliktslagen är problematisk, eftersom i bestämmelsen ålades en läropliktig att genomföra sina studier under en avstängning för viss tid utan att han eller hon skulle ha haft egentlig studierätt. På grund av remissvaren har bestämmelsen preciserats så att en läropliktig som har avstängts för viss tid har rätt att få sådan undervisning och handledning som möjliggör att studierna framskrider också under avstängningen för viss tid, och dessutom rätt till studerandevårdstjänster. Saken beaktas på motsvarande sätt också i den finansiering som beviljas utbildningsanordnaren.

På grund av remissvaren har bland annat 7 § i läropliktslagen om avbrytande av fullgörandet av läroplikten preciserats i fråga om avbrytande tills vidare, till 15 § om anvisade av studieplats i den lagen har fogats bestämmelser om hörande av studerande och delgivning av beslutet till den studerande, och bestämmelserna om beviljande av inkvarterings- och reseersättning har preciserats vad gäller språkliga rättigheter och andra specialsituationer liksom motiveringen till bestämmelsen om vårdnadshavarens tillsynsansvar och ordalydelsen i sanktionsbestämmelsen om vårdnadshavarens tillsynsansvar. På grund av remissvaren har till läropliktslagen också fogats en bestämmelse om skyldighet att höra lärarna i samband med anskaffningen av läromedel, och propositionens motivering har preciserats i fråga om lärarens roll vid produktion av läromedel.

På grund av remissvaren har i propositionen också preciserats ställningen för utbildning som genomförs på Åland i fullgörandet av läroplikten. Propositionen har också ändrats så att samer kan fullgöra sin läroplikt i studier i samiska och samisk kultur vid Sameområdets utbildningscentral, och rätten till inkvarterings- och reseersättning har utvidgats för samer som bor inom samernas hembygdsområde medan de studerar vid Sameområdets utbildningscentral.

Utbildningen som handleder för examensutbildning och sammanslagningen av utbildningarna i övergångsskedet till en ny enhetlig utbildningshelhet understöddes i huvudsak i yttrandena. Reformen ansågs förtydliga och förenhetliga övergångsskedet. I huvudsak understödde man också att finansieringssystemen förblir separata, men konstaterade att det är nödvändigt att förenhetliga finansieringsnivån i samband med reformen.

I vissa yttranden framfördes att det är tekniskt utmanande att tillämpa lagstiftningen om handledande utbildning. Till exempel riksdagens justitieombudsman konstaterade i sitt yttrande att det är utmanande att den nya lagens bestämmelser innehåller rikligt med hänvisningar till bestämmelser som i sin tur innehåller nya hänvisningar. Dessutom konstaterade justitieombudsmannen att det också kan uppstå tillämpningsproblem genom att det stöd, den respons och den bedömning som ges en studerande bestäms enligt vilken aktör som är utbildningsanordnare och vilka studier den studerande avlägger. Lagförslaget som gäller handledande utbildning har också utökats med bestämmelser om tillstånd att ordna utbildning i stället för hänvisningar och dessutom har strävan varit att förtydliga hänvisningsbestämmelserna. Utbildning som handleder för examensutbildning ordnas dock alltid i samband med en annan utbildningsform, så även med tanke på dem som ska tillämpa lagen har det ansetts som en fungerande lösning att på den handledande utbildningen, till exempel i fråga om respons, bedömning, stöd och disciplinåtgärder, tillämpa uttryckligen samma bestämmelser som på den huvudsakliga utbildningsformen, och inte separata bestämmelser i lagen om handledande utbildning.

Enligt yttrandena betraktades det också som problematiskt att de stödåtgärder och studiesociala förmåner som utbildningsanordnaren erbjuder samt rätten till särskilt stöd varierar enligt vilken aktör som anordnar den handledande utbildningen. I samband med reformen av den handledande utbildningen ansågs det vid beredningen av propositionen motiverat att utsträcka skyldigheten att ordna särskilt stöd även till anordnare av gymnasieutbildning, varvid en studerande som behöver särskilt stöd har tillgång till ett jämlikt anordnarnätverk för att delta i handledande

utbildning. I fråga om studiesociala förmåner ansågs det däremot som en mer fungerande lösning att bevara nuläget, varvid utbildningsanordnarna inte behöver ta i bruk nya förfaranden för studerande i handledande utbildning, som utgör bara en liten grupp av utbildningsanordnarnas totala antal studerande. En studerande ska dock ha rätt att få likadana tjänster antingen genom utbildningsanordnarens skyldighet att ordna utbildning eller andra tjänster för studerande med funktionsnedsättning, såsom handikappservicelagen och lagen om tolkningstjänst.

I yttrandena om utbildningen som handleder för examensutbildning påpekades att i utbildningen i övergångsskedet måste man även i fortsättningen beakta också andra målgrupper, såsom invandrare och vuxna. De olika målgrupperna beaktas när grunderna för utbildningen utarbetas. Systemet baserat på tillstånd att ordna utbildning ansågs i regel vara bra. I yttrandena frågades å andra sidan hur man kan säkerställa tillräcklig tillgång på utbildning när det är frivilligt att ansöka om tillstånd att ordna utbildning. Det förfarande baserat på frivilliga tillstånd att ordna utbildning som föreslagits i samband med beredningen av propositionen har dock fortfarande ansetts motiverat. Det är möjligt att ändra lagstiftningen och tillstånden att ordna utbildning i en mera förpliktande riktning, om det blir problem med tillgången på utbildning. I yttrandena påpekades också behovet av att säkerställa tillgången på handledande utbildning på svenska. Den föreslagna reformen förbättrar också tillgången på handledande utbildning på svenska, eftersom det i fortsättningen kan ordnas enhetlig handledande utbildning inom alla utbildningsformer.

I synnerhet anordnarna av yrkesutbildning motsatte sig i sina yttranden att bestämmelser om veckoantalet undervisningstimmar skulle ingå i lagstiftningen om handledande utbildning, eftersom det borde vara möjligt att ordna utbildningen smidigt med hänsyn till den studerandes individuella behov och färdigheter. Å andra sidan ansåg andra remissinstanser att det är viktigt med bestämmelser om antalet undervisningstimmar, som säkerställer den studerandes rätt att få tillräcklig undervisning. Trots de motargument som framförts i yttrandena ansågs det motiverat att föreskriva om antalet undervisningstimmar, eftersom studerande i handledande utbildning vanligtvis behöver undervisning och handledning, och med tanke på den handledande utbildningens natur är självstudier i regel inte ett ändamålsenligt sätt för den studerande att genomföra utbildningen. Det ska dock vara möjligt att avvika från det lagstadgade antalet undervisningstimmar i enlighet med den studerandes individuella behov.

I fråga om den handledande utbildningen nämndes det också som en brist att remissversionen inte innehöll några förslag till bestämmelser om lärarnas behörighetskrav inom den handledande utbildningen. Avsikten är att ett utkast till förordning om behörighetsvillkor ska beredas för remissbehandling hösten 2020 efter det att regeringens proposition överlämnats, och att förordningen ska utfärdas genast efter det att lagen stadfästs.

I vissa yttranden föreslogs det att bestämmelserna om stöd för lärandet och bestämmelserna om stöd- och specialundervisning skulle slås samman, så att de läropliktiga skulle ha ett sammanhängande kontinuum av stödformer när de övergår från den grundläggande utbildningen till andra stadiet. I samband med beredningen av propositionen ansågs det ändå inte nödvändigt med någon större reform av stödåtgärderna på grund av utvidgningen av läroplikten, och av tidtabellsorsaker ansågs det inte heller möjligt att utreda och bereda de eventuella ändringsbehov som framförts i remissvaren. Nationella centret för utbildningsutvärdering håller i enlighet med sin utvärderingsplan för 2020—23 på med en utvärdering av ordnandet av särskilt stöd inom yrkesutbildningen som en del av utvärderingen av genomförandet av individuella utbildningsvägar. I samband med utvärderingen kommer man också att bedöma behovet av ett stöd på tre nivåer inom yrkesutbildningen. NCUs utvärdering blir klar våren 2021.

För att säkerställa kontinuiteten i stödformerna utvidgas i propositionen skyldigheten att överföra uppgifter som är nödvändiga för ordnandet av utbildning till att gälla all läropliktsutbildning när en läropliktig övergår från en utbildningsanordnare till en annan samt åläggs anordnare av handledande utbildning att bedöma den läropliktigas stödbehov utifrån det beslut om särskilt stöd som fattats inom den grundläggande utbildningen. På grund av remissvaren har propositionen utökats med en bestämmelse om rektorns och lärares rätt att få uppgifter av studerandevårdsaktörer.

I justitieministeriets yttrande påpekades att det finns behov av att se över alla disciplinbestämmelser i anslutning till läroplikten i deras helhet. I propositionen ansågs det nödvändigt att förenhetliga bestämmelserna om längden på avstängning för viss tid, men i detta skede sågs inga andra oundgängliga behov av att förenhetliga bestämmelserna. Disciplinbestämmelserna för den grundläggande utbildningen och för läropliktsutbildningen på andra stadiet skiljer sig delvis från varandra, men dessa olikheter beror på att studierna har olika karaktär och på att de läropliktiga är i olika ålder i den grundläggande utbildningen i utbildningen på andra stadiet. Bestämmelserna om sökande av ändring i läropliktslagen och lagen om utbildning som handleder för examensutbildning har preciserats på grund av justitieministeriets yttrande. Dessutom företogs det vissa andra i huvudsak tekniska ändringar på grund av justitieministeriets yttrande.

I några yttranden påpekades att hänvisningen i 4 § i lagen om grundläggande utbildning till 2 § i läropliktslagen förändrar det rådande rättsläget så att rätten till avgiftsfri grundläggande utbildning är beroende av varaktig bosättning. På grund av remissvaren ändrades 4 § i lagen om grundläggande utbildning så att kommunens skyldighet att ordna utbildning gäller alla i läropliktsåldern som fullgör den grundläggande utbildningens lärokurs oberoende av var de är varaktigt bosatta på samma sätt som i nuläget. I andra bestämmelser i lagen om grundläggande utbildning företogs tekniska ändringar.

På grund av remissvaren har lagen om yrkesutbildning utökats med bestämmelser om bedömning av mängden undervisning och handledning i samband med utarbetande av den personliga utvecklingsplanen för kunnandet med ett bemyndigande att utfärda bestämmelser om de principer som ska tillämpas vid denna bedömning genom förordning av statsrådet.

Lagen om fritt bildningsarbete ändrades i enlighet med remissvaren så att även folkhögskolor som delvis ger utbildning för studerande med funktionsnedsättning kan avvika från utbildningens längd enligt 25 b §, och alla studerande med svår funktionsnedsättning har då jämlik ställning. I lagförslaget som gäller fritt bildningsarbete företogs dessutom tekniska ändringar särskilt på grund av justitieministeriets yttrande.

I justitieministeriets yttrande påpekades brister i motiveringen i utkastet till regeringens proposition och eventuella problem i förhållande till mängden undervisning som ska betraktas som grundläggande utbildning och dess relation till 16 § 1 mom. i grundlagen med avseende på jämlikheten och konventionen om barnets rättigheter. I justitieministeriets yttranden framfördes behov av att precisera propositionens motivering i fråga om läropliktigas och icke-läropliktigas olika ställning och språkliga rättigheter samt bestämmelser om rätt att få uppgifter och behandling av personuppgifter. Samma omständigheter uppmärksammades också i riksdagens justitieombudsmans yttrande och det konstaterades allmänt att konsekvenserna för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna behandlas mycket snävt i utkastet till proposition och att formuleringarna är delvis problematiska. I riksdagens justitieombudsmans yttrande framfördes behov av att precisera propositionens motivering och konsekvensbedömning i fråga om till exempel jämlikhet, rättigheter för personer med funktionsnedsättning, religionsfrihet, rörelsefrihet och överförande av offentliga förvaltningsuppgifter på andra myndigheter. Dessutom ansåg justitieombudsmannen att det är viktigt att i propositionen ingående och synligt

behandla dess konsekvenser för barn. Även andra remissinstanser fäste uppmärksamhet vid den knapphändiga bedömningen av konsekvenserna för barn samt vid propositionens motivering i anslutning till ställningen för personer med funktionsnedsättning. Propositionens motivering och konsekvensbedömning har preciserats i fråga om de saker som det anmärkts på i yttrandena.

I yttrandena framfördes också synpunkter på den grundlagsenliga bedömningen av avgiftsfri utbildning. Propositionens gränser för avgiftsfrihet betraktades i regel tillräckliga på det sätt som grundlagen förutsätter. Riksdagens justitieombudsman ansåg dock i sitt yttrande att det att rätten till måltider knyts endast till närundervisningsdagar och att redskap i utbildningar med fokus på särskilda intressen ställs utanför avgiftsfriheten potentiellt kan vara problematiskt med tanke på grundlagen. I justitieministeriets utlåtande bedömdes det åter som motiverat att redskap för utbildningar med fokus på särskilda intressen ställs utanför avgiftsfriheten. I riksdagens justitieombudsmans yttrande konstaterades det också att man inte ur avgörandet som gäller avgiftsfria studieresor inom den grundläggande utbildningen (EOAK/1120/2018) kan härleda skyldighet att föreskriva om avgiftsfrihet för utbildning på andra stadiet på samma sätt som det föreskrivs om den grundläggande utbildningen.

En stor del av remissinstanserna föreslog att ikraftträdandet av utvidningen av läroplikten skulle skjutas fram med ett år till hösten 2022, så att den utvidgade läroplikten skulle träda i kraft samtidigt som den nya handledande utbildningshelheten. Särskilt kommunerna anser att i den nuvarande situationen med coronapandemin borde man inte utöka kommunernas uppgifter och skyldigheter. Det är i huvudsak coronasituationen som används som motivering till att skjuta fram ikraftträdandet, men i vissa yttranden nämns också reservering av tid och resurser som grund för framskjutande, såsom utvecklande av rutiner för tillsyn och handledning samt anskaffning av läromedel och redskap. I enstaka yttranden föreslås att ikraftträdandet ska skjutas fram ännu längre än till 2022.

Regeringens proposition har beretts sedan hösten 2019 med utgångspunkten att reformen träder i kraft hösten 2021, något som också utbildningsanordnarna känt till. Reformen träder i kraft för en åldersklass i gången, vilket avtrappar verkställigheten av reformen även för utbildningsanordnarnas del. Ett centralt mål för propositionen är att höja sysselsättningsgraden, så om ikraftträdandet av reformen skjuts fram, skjuts också propositionens sysselsättningseffekter fram.

6.2 Yttrande av rådet för bedömning av lagstiftningen

Rådet för bedömning av lagstiftningen har gett ett yttrande om utkastet till proposition den 23 september 2020. Enligt bedömningsrådet har utkastet till propositionen beretts på ett högklassigt sätt och det är välskrivet. Det ger en bra uppfattning om lagens syften och de viktigaste förslagen, och beskrivningen av nuläget är enligt yttrandet exceptionellt välgjord. Även forskning, utredningar och statistisk har utnyttjats med stor skicklighet i propositionen. Enligt yttranden var konsekvensbedömningarna heltäckande och i bedömningsrådets yttrande föreslogs bara några tillägg till dem.

Enligt yttrandet gällde de största bristerna och utvecklingsbehoven i propositionen bedömningen av alternativa handlingsvägar beträffande propositionens målsättning, det vill säga att förhindra avbrytandet av utbildningen på andra stadiet. Enligt yttrandet borde andra alternativ och nyttan av och kostnaderna för dem bedömas i propositionen och jämföras med kostnaderna för och nyttan av utvidningen av läroplikten. Dessutom fäste bedömningsrådet uppmärksamhet vid efterhandsbedömningen av lagen. Enligt yttrandet förutsätter en trovärdig efterhandsbedömning av konsekvenserna att regeringens proposition innehåller en plan för genomförandet av efterhandsbedömningen och bedömnings sättet.

Regeringens proposition har kompletterats i fråga om de brister och utvecklingsbehov som konstaterats i bedömningsrådets yttrande. Bedömningen av alternativa handlingsvägar har utvidgats och kompletterats särskilt med avseende på kostnads-nyttoanalysen. Dessutom har propositionen kompletterats med en noggrannare plan för genomförandet av efterhandsbedömningen och bedömningssättet. På grund av yttrandet har också propositionens konsekvenser för kommunerna samt de totala konsekvenserna för myndigheterna preciserats.

7 Specialmotivering

7.1 Läropliktslag

1 kap. Allmänna bestämmelser

Kapitlet innehåller bestämmelser om läropliktens mål. Dessutom innehåller kapitlet bestämmelser om när läroplikten börjar och upphör.

1 §. *Läropliktens mål.* I 1 mom. föreskrivs om läropliktens mål. Enligt den föreslagna bestämmelsen har läroplikten som mål att för alla trygga de grundläggande kunskaper och den bildning som behövs i livet och samhället samt att främja lika möjligheter att utveckla sig själv enligt förmåga och behov. Därtill har läroplikten enligt förslaget till 2 mom. som mål att höja utbildnings- och kompetensnivån, minska skillnaderna i lärande och öka likabehandlingen och jämlikheten i utbildningen.

Enligt förslaget till 3 mom. föreskrivs det särskilt i fråga om målen för den undervisning och den utbildning som hör till läroplikten. Bestämmelser om målen för den undervisning och den utbildning som hör till läroplikten ingår i fråga om gymnasieutbildningen i gymnasielagen, i fråga om yrkesinriktade examina samt utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv i lagen om yrkesutbildning, i fråga om utbildning som handleder för examensutbildning i lagen om den utbildningen, i fråga om folkhögskolornas långa linjer som riktar sig till läropliktiga i lagen om fritt bildningsarbete samt i fråga om grundläggande utbildning för vuxna i lagen om grundläggande utbildning.

2 §. *När läroplikten börjar och upphör.* I 1 mom. föreslås det att barn som har sin vanliga vistelseort i Finland ska vara läropliktiga. Paragrafens 1 mom. om tillämpningsområdet för läroplikten motsvarar den gällande ordalydelsen i 25 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning. Ett barn anses ha sin vanliga vistelseort i Finland, om han eller hon har i lagen om hemkommun (201/1994) avsedd hemkommun i Finland. Enligt 4 § 1 mom. i lagen om hemkommun ska hemkommunen och bostaden där för en person som har kommit till Finland och som bor här bestämmas enligt lagen om hem kommun, om han eller hon 1) är finsk medborgare, 2) har ett i utlänningslagen (301/2004) avsett giltigt uppehållstillstånd som ger rätt till kontinuerlig eller permanent vistelse, 3) är medborgare i en medlemsstat i Europeiska unionen, Island, Liechtenstein, Norge eller Schweiz och har registrerat sin uppehållsrätt i enlighet med utlänningslagen, om sådan registrering krävs av honom eller henne, 4) är familjemedlem till en sådan person som har i denna lag avsedd hemkommun i Finland, eller 5) har ett i utlänningslagen avsett giltigt uppehållstillstånd som ger rätt till minst ett års tillfällig vistelse och dessutom med beaktande av förhållandena som helhet har för avsikt att stadigvarande bosätta sig i Finland. Läroplikten enligt läropliktslagen gäller inte dem som är bosatta på Åland, för enligt 18 § 14 punkten i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) har landskapet Åland lagstiftningsbehörighet i fråga om bland annat undervisning och läroavtal.

Läropliktslagen ska inte omfatta sådana barn som inte anses vara stadigvarande bosatta i Finland enligt lagen om hemkommun. Till dem hör till exempel asylsökande som ännu inte har beviljats

uppehållstillstånd eller barn som bor tillsammans med sin familj under en kort arbetskommandering i Finland och vars föräldrar inte uppfyller villkoren enligt lagen om hemkommun. Andra än sådana som är stadigvarande bosatta i Finland ska emellertid i enlighet med nuvarande praxis ha rätt till grundläggande utbildning som avses i lagen om grundläggande utbildning samt möjlighet att söka till annan utbildning genom den fria rätten att söka till utbildning.

I 2 mom. föreslås bestämmelser om när läroplikten börjar. Läroplikten börjar vid ingången av läsåret det år då barnet fyller sju år. Den föreslagna bestämmelsen om när läroplikten börjar motsvarar nuläget i fråga om när läroplikten i praktiken börjar fullgöras. I enlighet med den gällande regleringen börjar läroplikten det år då barnet fyller sju år. I praktiken börjar en läropliktig genomföra den grundläggande utbildningen vid ingången av det läsår då den läropliktige fyller sju år. Det föreslås att bestämmelsens ordalydelse preciseras så att den börjar motsvara denna faktiska praxis. Den tidpunkt då skolarbetet börjar och avslutas kan variera lokalt inom ramen för lagen och förordningen om grundläggande utbildning. Enligt 23 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning börjar läsåret i den grundläggande utbildningen den 1 augusti och avslutas den 31 juli. Enligt 7 § i förordningen om grundläggande utbildning avslutas läsårets skolarbete den sista vardagen vecka 22. Lsåret har 190 arbetsdagar. Om förlorade arbetsdagar med stöd av 23 § 3 mom. lagen om grundläggande utbildning måste ersättas, avslutas dock skolarbetet vid den tidpunkt som utbildningsanordnaren bestämmer.

I 3 mom. föreskrivs det om förlängd läroplikt. Enligt den föreslagna bestämmelsen börjar läroplikten ett år tidigare än vad som anges i 2 mom., om barnet på grund av funktionsnedsättning eller sjukdom uppenbart inte på nio år kan nå de mål som ställts för den grundläggande utbildningen. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar regleringen enligt 25 § 2 mom. i den gällande lagen om grundläggande utbildning, och situationen förändras inte för barn som omfattas av förlängd läroplikt. Den som har fått ett beslut om förlängd läroplikt innan läroplikten börjar har, liksom för närvarande, enligt lagen om grundläggande utbildning rätt att få förskoleundervisning som 5-åring.

I 4 mom. föreslås en bestämmelse om när läroplikten upphör. I momentet föreslås det att upphörandet av läroplikten knyts till den tidpunkt då den läropliktige blir myndig, alltså fyller 18 år, eller när den läropliktige för det med godkänt resultat har avlagt studentexamen som avses i lagen om studentexamen eller en sådan examen som avses i lagen om yrkesutbildning. Läroplikten upphör antingen när den studerande blir myndig eller avlägger examen beroende på vilket som infaller först. Enligt 25 § i lagen om studentexamen ger International Baccalaureate-examen, Reifeprüfung-examen eller Deutsche Internationale Abitur-examen som har avlagts som avslutning på sådan utbildning som avses i gymnasielagen samt europeisk studentexamen vid Europaskolorna ger samma rättigheter som studentexamen enligt lagen i fråga. Med yrkesinriktad examen avses i praktiken yrkesinriktad grundexamen eller yrkesexamen, men enligt bestämmelsens ordalydelse kan läroplikten också upphöra genom avläggande av specialyrkesexamen, om någon som är under 18 år undantagsvis har avlagt specialyrkesexamen.

Enligt den föreslagna bestämmelsen upphör läroplikten också i och med en utbildning som genomförts på Åland eller utomlands och som motsvarar en examen på andra stadiet. Situationen kan vara denna för till exempel en person som är varaktigt bosatt utomlands eller en invandrare som har flyttat till Finland nära läropliktsålderns utgång. Om en person redan har genomgått utbildning utomlands som motsvarar studentexamen eller yrkesinriktad examen är han eller hon inte längre läropliktig.

2 kap. Fullgörande av läroplikten

I kapitlet ingår bestämmelser om olika alternativa sätt att fullgöra läroplikten. Enligt de föreslagna bestämmelserna fullgörs läroplikten först i grundläggande utbildning enligt lagen om grundläggande utbildning samt i examensinriktad utbildning på andra stadiet efter den grundläggande utbildningen eller i olika utbildningar i övergångsskedet. I kapitlet ingår också bestämmelser om tillräckliga framsteg i studierna, avbrytande av fullgörandet av läroplikten samt om fullgörande av läroplikten under tiden för förlust av studierätt för viss tid.

3 §. Fullgörande av läroplikten i den grundläggande utbildningen. I 1 mom. föreslås bestämmelser om fullgörande av läroplikten i den grundläggande utbildningen. Enligt förslaget ska läropliktiga delta i grundläggande utbildning på det sätt som föreskrivs i 26 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning. Bestämmelser om när en elev ska börja och sluta delta i grundläggande utbildning som hör till läroplikten finns i 26 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning. Man ska även i fortsättningen kunna delta i ordnad grundläggande utbildning eller inhämta kunskaper som motsvarar den grundläggande utbildningens lärokurs på något annat sätt.

I 2 mom. föreslås det att ett barn som omfattas av förlängd läroplikt ska fullgöra sin läroplikt genom att delta i förskoleundervisning enligt 26 a § i lagen om grundläggande utbildning det år läroplikten börjar. Ett barn som omfattas av förlängd läroplikt har också rätt att delta i förskoleundervisning det år då barnet fyller fem år. I fråga om det som föreskrivs i 2 mom. förändras inte situationen för kommunens skyldighet att ordna undervisning eller för barn som omfattas av förlängd läroplikt jämfört med nuläget.

I 3 mom. föreslås det dessutom att en läropliktig kan fullgöra läroplikten genom att delta i sådan förberedande undervisning som avses i 5 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning. Undervisningen är avsedd för invandrare så att de får tillräckliga färdigheter att delta i den grundläggande utbildningens allmänna undervisning. Undervisningen motsvarar ett års lärokurs.

4 §. Fullgörande av läroplikten efter slutförande av den grundläggande utbildningen. I paragrafen föreskrivs om de utbildningar där läroplikten kan fullgöras efter att den grundläggande utbildningen slutförts. Läroplikten efter den grundläggande utbildningen fullgörs i regel i gymnasieutbildning eller yrkesutbildning så att målet är att avlägga examen på andra stadiet. Bestämmelser om detta finns i 1 mom. Enligt den föreslagna bestämmelsen ska läropliktiga efter slutförande av den i lagen om grundläggande utbildning avsedda grundläggande utbildningens lärokurs fullgöra gymnasieutbildningens lärokurs enligt gymnasielagen och studentexamen som avläggs som avslutning på gymnasieutbildningen eller yrkesinriktad grundexamen eller yrkesexamen enligt lagen om yrkesutbildning.

Gymnasiets lärokurs kan avläggas enligt lärokursen för unga eller för vuxna. Enligt gymnasielagen kan en sökande som är under 18 år antas för att avlägga lärokursen för gymnasieutbildning för vuxna endast av grundad anledning som har samband med sökandens hälsotillstånd eller personliga livssituation. Också avläggande av studentexamen enligt lagen om studentexamen innebär fullgörande av läroplikten.

I yrkesutbildning kan läroplikten fullgöras genom att avlägga yrkesinriktad grundexamen eller yrkesexamen. I praktiken avlägger största delen av de läropliktiga i yrkesutbildningen yrkesinriktad grundexamen. De yrkesinriktade grundexamina riktar sig till dem som kommer ut i arbetslivet. I dem ska den studerande visa att han eller hon har breda grundläggande yrkesfärdigheter för olika uppgifter inom en bransch samt mer specialiserat kunnande och sådan yrkes-skicklighet som arbetslivet kräver inom minst ett delområde med anknytning till en samlad

verksamhet inom arbetslivet. Yrkesexamina är i regel avsedda för personer som redan är verk-samma i branschen för förvärvande av riktat kunnande i enlighet med arbetslivets behov, så av yrkesexamina kommer i första hand på fråga sådana examina som fungerar som inkörsport till en bransch och som inte förutsätter tidigare förvärvat kunnande i arbetslivet.

Läroplikten kan också fullgöras genom att förvärva kunnande i läroavtalsutbildning för avläg-gande av yrkesinriktad examen. Yrkesinriktad examen som avläggs som läroavtalsutbildning är ett ändamålsenligt sätt att fullgöra läroplikten för sådana unga som vill övergå till arbetslivet genast efter avslutad grundläggande utbildning.

I läropliktslagen föreskrivs inte om sätten att fullgöra läroplikten. Inom såväl gymnasieutbild-ningen som yrkesutbildning är det möjligt att fullgöra läroplikten utan att delta i undervisningen. I gymnasieutbildningen kan läroplikten fullgöras utan att delta i undervisningen i form av sär-skild examen enligt 36 § i gymnasielagen. Det föreslås att 36 § i gymnasielagen utökas med ett nytt moment där det föreskrivs om fullgörande av läroplikten i form av särskild examen. I sär-skild examen enligt gymnasielagen förvärvar den studerande de kunskaper och färdigheter som behövs för att fullgöra gymnasiets lärokurs på något annat sätt som han eller hon själv väljer än i undervisning som utbildningsanordnaren ordnar och deltar i prov för särskild examen. Utbild-ningsanordnaren svarar för verkställandet och bedömningen av proven.

I yrkesutbildningen är åter avläggandet av yrkesinriktad examen i enlighet med den gällande lagstiftningen inte beroende av sättet att förvärva kunnandet. Den som antagits som studerande kan avlägga examensdelar eller hela examen utan att delta i examensutbildningen, om han eller hon förvärvar eller har förvärvat det kunnande som krävs för att avlägga examen eller en del av den på något annat sätt. Lagstiftningen om yrkesexamen gör det alltså möjligt att fullgöra läro-plikten även utan att delta i examensutbildningen. Om en läropliktig till exempel har förvärvat eller förvärvar kunnande i familjens näringsverksamhet, kan han eller hon visa sitt kunnande genom att gå direkt till yrkesprov.

Om en läropliktig vill avlägga en yrkesinriktad examen utan att delta i examensutbildning, ska den läropliktige komma överens om detta med den som ordnar yrkesutbildningen. Den läroplik-tige ska ta kontakt med en sådan anordnare av yrkesutbildning som har rätt att ordna den examen som den läropliktige vill avlägga självständigt. Enligt 52 § 6 mom. i lagen om yrkesutbildning ska utbildningsanordnaren erbjuda möjlighet att avlägga examen eller en examensdel även utan deltagande i examensutbildning. För den läropliktige utarbetas en personlig utvecklingsplan för kunnandet där den studerandes tidigare kunnande utreds och identifieras samt planeras hur det kunnande och den yrkesskicklighet som behövs ska visas. Den läropliktige svarar själv för att förvärva det kunnande som behövs.

För en ung som slutfört den grundläggande utbildningen är det sällan ändamålsenliga utbild-ningsformer att i första hand avlägga särskild examen i gymnasiet eller yrkesinriktad examen utan att delta i examensutbildningen. De gör det ändå möjligt att fullgöra läroplikten efter den grundläggande utbildningen utan att delta i undervisningen, om den läropliktige och dennes vårdnadshavare vill det. På samma sätt som enligt tillämpningspraxis i fråga om lagen om grundläggande utbildning har den som fullgör sin läroplikt självständigt inte rätt att få avgifts-fria läromedel eller lagstadgade studiesociala förmåner. Självständigt fullgörande av läroplikten är en fritt valbart alternativ och den läropliktige svarar då själv för att förvärva det kunnande som behövs och skaffa det material och de redskap som behövs för att förvärva kunnandet. Den läropliktige har alltid möjlighet att välja att fullgöra sin läroplikt genom att delta i examensut-bildning.

Det ska göras skillnad mellan fullgörande av läroplikten på det sätt som avses ovan utan att alls delta i undervisningen och den gällande lagstiftningens möjligheter att delvis genomföra gymnasieutbildning och yrkesutbildning självständigt. Enligt 25 § 1 mom. i gymnasielagen kan en studerande på ansökan beviljas tillstånd att genomföra en del av studierna självständigt. På motsvarande sätt kan man inom yrkesutbildningen i den studerandes personliga utvecklingsplan för kunnandet komma överens om att den studerande förvärvar en del av kunnandet på något annat sätt än genom att delta i examensutbildningen. I dessa situationer är det inte fråga om sådant fullgörande av läroplikten utan att delta i undervisningen som hindrar att man får de förmåner som ingår i avgiftsfri utbildning samt studiesociala förmåner. Utbildningsanordnaren är emellertid inte skyldig att tillhandahålla den studerande till exempel arbetsredskap och arbetsdräkter i anslutning till yrkesutbildningen, om han eller hon vill förvärva kunnandet någon annanstans än i en av utbildningsanordnaren anvisad lärmiljö, där arbetsredskap och arbetsdräkter står till den studerandes förfogande.

Enligt 26 § 3 mom. i lagen om grundläggande utbildning ska den kommun där en läropliktig är bosatt övervaka den läropliktiges framsteg om han eller hon inte deltar i utbildning som ordnas med stöd av lagen i fråga. I studier på andra stadiet svarar dock i enlighet med förslaget till 12 § 2 mom. i läropliktslagen den utbildningsanordnare som handhar verkställandet av prov för en särskild examen eller som tar emot yrkesproven för övervakningen av självständigt fullgörande av läroplikten.

I 2 mom. föreskrivs om fullgörande av läroplikten i annan utbildning än examensutbildning. Enligt 1 punkten kan läroplikten fullgöras i utbildning som handleder för examensutbildning. Utbildning som handleder för examensutbildning föreslås att ordnas från och med den 1 augusti 2022. Enligt en övergångsbestämmelse som föreslås i läropliktslagen kan läroplikten läsåret 2021—2022 fullgöras även i påbyggnadsundervisning inom den grundläggande utbildningen, utbildning som förbereder för gymnasieutbildning och utbildning som handleder för yrkesutbildning.

Enligt 2 mom. 2 punkten kan läroplikten fullgöras i utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv enligt lagen om yrkesutbildning. Detta är ett sätt att fullgöra läroplikten för sådana studerande med svår funktionsnedsättning som inte har färdigheter att genomföra examensutbildning.

Enligt 2 mom. 3 punkten kan läroplikten fullgöras i utbildning för läropliktiga som ordnas av folkhögskolor och som avses i 7 a kap. i lagen om fritt bildningsarbete. Sådan utbildning kan bidra till att fullgöra läroplikten under endast ett år. Detta betyder att om en läropliktig har studerat ett år i en folkhögskola i utbildning som riktar sig till läropliktiga, kan den läropliktige inte fortsätta att fullgöra sin läroplikt genom att studera ytterligare ett år i samma utbildning. Undantag från att utbildningen får vara högst ett år kan dock medges, om folkhögskolans huvudmans utbildningsuppgift enligt tillståndet att driva läroanstalt i huvudsak eller delvis är att ordna utbildning för personer med svår funktionsnedsättning. Enligt den bestämmelse som föreslås i lagen om fritt bildningsarbete kan utbildningen pågå högst tre år när en studerande studerar i utbildning för personer med svår funktionsnedsättning. I sådan utbildning kan också mer än ett år av läroplikten fullgöras, man kan alltså i princip studera i sådan utbildning tills läroplikten upphör.

I 2 mom. 4 punkten föreskrivs att samer kan fullgöra läroplikten i utbildning i samiska och samisk kultur enligt lagen om Sameområdets utbildningscentral som varar minst en termin. Studier i samiska och samisk kultur kan vara ett motiverat sätt att fullgöra läroplikten, om den läropliktige behöver färdigheter att övergå till fortsatta studier på samiska. Andra än samer kan

inte fullgöra sin läroplikt i utbildning i samiska och samisk kultur i Sameområdets utbildningscentral. En läropliktig konstateras vara same utifrån den studerandes eller vårdnadshavarens egen anmälan om att den läropliktige kommer från en samisk familj eller släkt.

Enligt 4 § i lagen om Sameområdets utbildningscentral utarbetar rektorn och lärarkåren en plan för studiehelheterna för samiska och den samiska kulturen, deras omfattning, undervisningens mål samt centrala innehåll och uppläggning samt bedömningen av de studerande. Direktionen godkänner planen. I 7 § i lagen om utbildningscentralen föreskrivs om antagning av studerande som studerar samiska och samisk kultur samt om de studerandes rätt till en trygg studiemiljö. I 8 § föreskrivs om de studerandes studiesociala förmåner. Enligt bestämmelsen har de studerande som studerar samiska och samisk kultur i en utbildning som räcker minst en termin rätt till avgiftsfria måltider på det sätt som föreskrivs i 100 § i lagen om yrkesutbildning samt till en plats på utbildningsanordnarens internatboende på det sätt som föreskrivs i 103 § 2 mom. i den lagen. Av andra studerande får avgifter för material, måltider och inkvartering tas ut. Undervisningen är avgiftsfri. Utbildning som godkänns som fullgörande av läroplikten föreslås räcka minst en termin, så en läropliktig studerande ska alltid ha rätt även till studiesociala förmåner enligt lagen om Sameområdets utbildningscentral.

I 2 mom. 5 punkten föreskrivs det att läroplikten kan fullgöras även i grundläggande utbildning för vuxna enligt 46 § i lagen om grundläggande utbildning eller i utbildning som avses i lagen om fritt bildningsarbete på det sätt som föreskrivs i 5 § i läropliktslagen. I 5 § föreskrivs närmare om de situationer där en läropliktig kan fullgöra sin läroplikt i de nämnda utbildningarna.

I 3 mom. föreslås en definitionsbestämmelse, enligt vilken vad som i denna lag föreskrivs om utbildningsanordnare tillämpas också på utbildningsanordnare och huvudmän för läroanstalter. En anordnare av utbildning enligt lagen om grundläggande utbildning kallas enligt etablerad praxis utbildningsanordnare och en aktör som erhållit tillstånd att vara huvudman för en folkhögskola kallas huvudman för en läroanstalt. I läropliktslagen föreslås dock att utbildningsanordnare används som allmänt begrepp, så att det tillämpas på de ovannämnda anordnarna av utbildning, om inte något annat föreskrivs i denna lag.

I 4 mom. föreskrivs det att en läropliktig anses fullgöra sin läroplikt också om han eller hon studerar i utbildning som motsvarar utbildning enligt denna lag på Åland eller utomlands. Bestämmelsens syfte är att göra det möjligt för en person i läropliktsåldern som har sin vanliga vistelseort i Finland att, om han eller hon så vill, studera även på Åland eller utomlands, eftersom det inte är motiverat att ålägga personer i läropliktsåldern att studera endast i läroanstalter som lyder under finsk lagstiftning, om studier någon annanstans motsvarar utbildning enligt läropliktslagen. På Åland studerar i synnerhet svenskspråkiga samt sådana som studerar inom sjöfartsutbildning. Studier utomlands kan vara möjliga i synnerhet för dem som bor i gränstrakterna mellan Finland, Sverige och Norge samt under en tillfällig utlandsvistelse, varvid den läropliktige fortfarande har sin vanliga vistelseort i Finland. För samer ska det vara möjligt att fullgöra läroplikten i grannländerna Sverige och Norge också när utbildningen hänför sig till samiska språket, den samiska kulturen eller samernas näringar.

Om en person i läropliktsåldern som har sin vanliga vistelseort i Finland studerar på Åland eller utomlands, ska han eller hon underrätta boendekommunen, som har handlednings- och tillsynsansvaret för fullgörandet av läroplikten, om när studierna inleds och avbryts. I övrigt gäller de rättigheter och skyldigheter som föreskrivs i läropliktslagen inte studier på Åland eller utomlands. Den studerande har rätt till studiestödsförmåner enligt lagen om studiestöd och till bland annat läromaterialsstöd, om villkoren för erhållande uppfylls i övrigt.

5 §. Fullgörande av läroplikten i vissa situationer. Enligt den bestämmelse som föreslås i 1 mom. kan läropliktiga som har slutfört den grundläggande utbildningens lärokurs eller motsvarande studier men som saknar tillräckliga kunskaper i finska eller svenska för att genomgå utbildning efter den grundläggande utbildningen fullgöra läroplikten genom att delta i grundläggande utbildning för vuxna. Den föreslagna bestämmelsen gäller i praktiken läropliktiga som utomlands har slutfört studier som motsvarar den grundläggande utbildningens lärokurs, men som saknar tillräckliga kunskaper i finska eller svenska för att genomgå examensinriktad utbildning eller handledande utbildning. Med stöd av bestämmelsen kan en läropliktig delta i grundläggande utbildning för vuxna som avses i 46 § i lagen om grundläggande utbildning, i praktiken i huvudsak i den undervisning i läskunnighetsfasen som ingår i den, för att stärka sina språkkunskaper i enlighet med den individuella studieplanen.

Det föreslås att ordalydelsen i 46 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning ändras så att man i princip kan delta i grundläggande utbildning för vuxna efter att fullgörandet av den grundläggande utbildningen enligt 26 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning har upphört. Enligt förslaget ska grundläggande utbildning för vuxna enligt 46 § i lagen om grundläggande utbildning alltså i princip vara avsedd för sådana som fyllt 17 år, men med stöd av den bestämmelse som föreslås i 5 § 1 mom. i läropliktslagen kan till grundläggande utbildning för vuxna antas även yngre personer som har slutfört studier som motsvarar den grundläggande utbildningens lärokurs, men som saknar tillräckliga kunskaper i finska eller svenska för att genomgå utbildning efter den grundläggande utbildningen.

I 2 mom. föreskrivs det om situationer där en läropliktig, som har slutfört den grundläggande utbildning som avses i 26 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning och som saknar tillräckliga kunskaper i finska eller svenska för att genomgå utbildning efter den grundläggande utbildningen, kan fullgöra läroplikten i folkhögskolornas utbildning för invandrare. Enligt den föreslagna bestämmelsen ska läroplikten då kunna fullgöras i sådan utbildning där man följer de grunder i läroplanen för integrationsutbildningen för vuxna invandrare som avses i 20 § 2 mom. i lagen om främjande av integration (1386/2010) eller den rekommendation till läroplan för utbildning för invandrare som Utbildningsstyrelsen har utarbetat. Med stöd av ett bemyndigande i integrationslagen har Utbildningsstyrelsen utfärdat Grunderna för läroplanen för integrationsutbildning av vuxna invandrare (Utbildningsstyrelsens föreskrifter och anvisningar 2012:1, dnr 1/011/2012). Dessutom har Utbildningsstyrelsen utarbetat Rekommendation för läroplan för utbildning i grundläggande litteracitet inom fritt utbildningsarbete 2017, som följs i den utbildning i läs- och skrivkunnet som folkhögskolorna ordnar.

De föreslagna undantag att fullgöra läroplikten som det föreskrivs om i 1 och 2 mom. gäller i praktiken sådana invandrarunga som nyss har anlänt till Finland, som har slutfört den grundläggande utbildningens lärokurs eller vars skyldighet enligt 26 § 1 mom. att slutföra den grundläggande utbildningen har upphört men vars kunskaper i finska eller svenska inte har hunnit utvecklas tillräckligt för att de ska klara av utbildningar som leder till examen på andra stadiet eller utbildningar i övergångsskedet. Dessa läropliktiga hänvisas antingen till den inledande fasen i grundläggande utbildning för vuxna eller till folkhögskolornas integrationsutbildning i finska eller svenska eller läskunnighet inom fritt utbildningsarbete, där man följer Utbildningsstyrelsens grunder för läroplanen eller rekommendation för läroplan. I folkhögskolornas utbildning studerar invandrarunga i praktiken i samma undervisningsgrupper som de som studerar i den integrationsutbildning som lyder under arbets- och näringsförvaltningen.

I 3 mom. föreskrivs om fullgörande av läroplikten i en situation där skyldigheten att fullgöra läroplikten i den grundläggande utbildningen har upphört enligt lagen om grundläggande utbildning utan att personen i fråga har slutfört den grundläggande utbildningens lärokurs. Enligt

den föreslagna bestämmelsen kan den läropliktige då fullgöra läroplikten genom att delta i antingen grundläggande utbildning för vuxna eller i sådan annan utbildning som avses i 4 § i läropliktslagen.

Vid antagning av studerande tillämpas vad som föreskrivs om grunder för antagning av studerande i den lag som gäller utbildningen i fråga. Enligt 38 § 1 mom. i lagen om yrkesutbildning kan som studerande antas en sökande som har slutfört den grundläggande utbildningens lärokurs eller en motsvarande tidigare lärokurs eller som utbildningsanordnaren i övrigt anser ha tillräckliga förutsättningar att förvärva det kunnande eller avlägga den examen som eftersträvas. Enligt 21 § 1 mom. i gymnasielagen kan som studerande av vägande skäl även antas den som inte har slutfört den grundläggande utbildningens lärokurs men som utbildningsanordnaren annars anser ha tillräckliga förutsättningar att klara av studierna. En motsvarande bestämmelse föreslås i 8 § i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning. Slutförande av den grundläggande utbildningens lärokurs är alltså inte alltid ett absolut villkor för att börja i examensinriktad eller handledande utbildning. Om en i bestämmelsen avsedd läropliktig inte vill söka till eller inte antas som studerande till examensinriktad eller handledande utbildning, kan den läropliktige med stöd av bestämmelsen fullgöra läroplikten även i grundläggande utbildning för vuxna.

6 §. Tillräckliga framsteg i studierna. Enligt den föreslagna bestämmelsen ska framstegen i de studier som omfattas av läroplikten vara tillräckliga. Bestämmelser om tillräckliga framsteg i studierna finns i den lag som gäller utbildningen i fråga. I läropliktslagen föreskrivs det inte om separata prestationer utifrån studiepoäng eller kompetenspoäng för att följa att framstegen i studierna är tillräckliga. I 12 § 3 mom. föreskrivs det om utbildningsanordnarens skyldighet att övervaka att studierna framskrider.

Enligt 14 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning beslutar statsrådet om de allmänna riksomfattande målen för den utbildning som avses i lagen om grundläggande utbildning samt om hur den tid som används för grundläggande utbildning ska fördelas mellan undervisning i olika ämnen, ämnesgrupper och elevhandledning (timfördelning). Enligt 9 och 24 § i lagen om grundläggande utbildning omfattar den grundläggande utbildningens lärokurs nio år och om omfattningen på den grundläggande utbildning som ges eleverna per dag och per vecka bestäms genom förordning. Målen för grunderna för läroplanen och timfördelningen per årskurs anger det målsatta genomförandet av den grundläggande utbildningen för respektive årskurs. Undervisningen ordnas med hänsyn till elevernas olika förutsättningar och den kan utgå från olika omfattande lärokurser. Det främsta målet är att stödja elevens studier så att det är möjligt att nå målen för den allmänna lärokursen i alla läroämnen. Inläringen kan stödjas med olika stödformer enligt lagen om grundläggande utbildning eller så kan läroämnets lärokurs individualiseras.

Enligt 10 § i gymnasielagen utgör gymnasieutbildningen en lärokurs vars målsatta tid är tre år. Enligt 23 § i gymnasielagen har den studerande rätt att slutföra gymnasieutbildningens lärokurs på högst fyra år, om inte utbildningsanordnaren beviljar den studerande extra tid för slutförande av studierna på grund av sjukdom, skada eller någon annan särskild orsak. Den gymnasieutbildning som ingår i läroplikten borde alltså framskrida så att lärokursen slutförs inom den tid som anges i gymnasielagen.

Enligt 15 § i lagen om yrkesutbildning ska Utbildningsstyrelsen sammanställa grunderna för de yrkesinriktade grundexamina så att examina till sin omfattning motsvarar tre års studier. I lagen föreskrivs ändå inte någon tidsgräns för avläggande av yrkesinriktad examen, utan tiden för avläggande av examen planeras för varje studerande i samband med den personliga utvecklingsplanen för kunnandet. En läropliktig studerande ska ändå i princip studera på heltid. Det föreslås att till 44 § i lagen om yrkesutbildning fogas en bestämmelse enligt vilken för läropliktiga ska den personliga utvecklingsplanen för kunnandet utarbetas så att tiden för avläggande

av yrkesinriktad examen enligt planen är högst fyra år. Den föreslagna tiden motsvarar tiden för genomförande av gymnasiets lärokurs enligt gymnasielagen. Framstegen i de studier som hör till läroplikten anses vara tillräckliga när den läropliktige följer sin personliga utvecklingsplan för kunnandet.

Enligt en bestämmelse om föreslås i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning är tiden för genomförande av utbildningen i fråga ett år, om inte utbildningsanordnaren beviljar den studerande extra tid för slutförande av studierna på grund av sjukdom, skada eller av någon annan särskild orsak. Handledande utbildning som hör till läroplikten borde alltså genomföras i sådan takt att den kan genomföras på ett år, om inte tiden har förlängts. Också den lagstadgade tiden för genomförande av utbildning som handleder för yrkesutbildning och utbildning som förbereder för gymnasieutbildning är ett år, om inte utbildningsanordnaren har beviljat extra tid. Påbyggnadsundervisning inom den grundläggande utbildningen ges under minst 1 100 timmar per år och påbyggnadsundervisningen pågår ett år.

Tiden för genomförande av utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv kan vara högst tre år. Tiden bestäms utifrån den studerandes individuella mål och färdigheter. Framstegen i de studier som hör till läroplikten anses vara tillräckliga när den läropliktige följer sin personliga utvecklingsplan för kunnandet.

I lagen om fritt bildningsarbete föreslås bestämmelser om utbildning som ordnas av folkhögskolor och som riktar sig till läropliktiga. Utbildning som riktar sig till läropliktiga ska omfatta minst 34 studerandeveckor och utbildningen får räcka högst ett år. För en studerande utarbetas en personlig studieplan. Framstegen i de studier som hör till läroplikten anses vara tillräckliga när den läropliktige följer sin personliga studieplan.

7 §. Avbrytande av fullgörandet av läroplikten. I paragrafen föreskrivs det om grunder för avbrytande av fullgörandet av läroplikten. Bestämmelsen ska tillämpas inom både den grundläggande utbildningen och sådan annan utbildning efter den grundläggande utbildningen som hör till läroplikten. I lagen om grundläggande utbildning föreskrivs det inte för närvarande uttryckligen om avbrytande av fullgörandet av läroplikten, utan grunderna för avbrytande bygger på tillämpningspraxis. Genom bestämmelsen förenhetligas och klarläggs rättsläget när det gäller avbrytande av fullgörandet av läroplikten. Utgångspunkt är grundlagens bestämmelse om varje läropliktigs rätt till undervisning och studier. Läroplikten kan avbrytas endast på basis av den läropliktiges eller dennes vårdnadshavares viljeyttring, alltså ansökan, inte i något fall på en myndighets initiativ.

I 1 mom. anges grunderna för att fullgörandet av läroplikten kan avbrytas. Fullgörandet av läroplikten avbryts i princip alltid för en viss tid, som grundar sig på den tid som den omständighet som hindrar fullgörandet av läroplikten varar. Efter att tiden gått ut ska den läropliktige fortsätta att fullgöra läroplikten. Om en läropliktig som fullgjort den grundläggande utbildningens lärokurs saknar studieplats, ska han eller hon ansöka om studieplats före utgången av den period då läroplikten varit avbruten.

Enligt förslaget till 1 mom. 1 punkten kan fullgörandet av läroplikten avbrytas på grund av en långvarig sjukdom eller skada som hindrar fullgörandet av läroplikten. Bestämmelsen ska inte tillämpas på kortvarig frånvaro på grund av sjukdom. Det görs alltid en bedömning om sjukdomen eller skadan i fråga hindrar fullgörandet av läroplikten. För att bedöma saken används till exempel läkarutlåtande samt vid behov multiprofessionell sakkunskap.

Enligt 15 § i diskrimineringslagen ska utbildningsanordnare göra sådana ändamålsenliga och rimliga anpassningar som behövs i det enskilda fallet för att göra det möjligt för personer med

funktionsnedsättning att på lika villkor som andra få utbildning. Bestämmelser om hinderslöshet och anpassningar ingår också i substanslagarna om utbildning. Det ska ändå vara möjligt att avbryta fullgörandet av läroplikten om den läropliktiges sjukdom eller skada är sådan att man bedömer att det inte för möjligt att genomföra studierna ens med hjälp av lagstadgade stödåtgärder och specialarrangemang.

Strävan är att ordna grundläggande utbildning i den omfattning som är möjlig med beaktande av elevens hälsa. I lagen om grundläggande utbildning föreskrivs det om stödåtgärder och metoder att ordna undervisning även för läropliktiga som är långtidssjuka och som behöver stöd. En elev kan behöva stöd i sitt lärande och sin skolgång tillfälligt eller under en längre tid. De tre nivåerna av stöd för lärande och skolgång är allmänt, intensifierat och särskilt stöd. En elev kan få stöd på endast en nivå åt gången. Exempel på stödformer är stödundervisning, specialundervisning på deltid, biträdestjänster och särskilda hjälpmedel. Enligt 25 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning kan läroplikten förlängas så att om en funktionsnedsättning eller en sjukdom hos barnet medför att de mål som ställts för den grundläggande utbildningen uppenbarligen inte kan nås under nio år, blir barnet läropliktigt ett år tidigare än vad som bestäms i 1 mom. och läroplikten fortgår i 11 år.

I lagen om grundläggande utbildning föreskrivs också om så kallad sjukhusundervisning. Enligt 4 a § i lagen om grundläggande utbildning är den kommun där sjukhuset finns skyldig att för elever i förskoleundervisning eller grundläggande utbildning som är patienter på sjukhuset ordna undervisning i den omfattning detta är möjligt med hänsyn till patientens hälsa. Den kommun där det sjukhus som svarar för vården finns är skyldig att ordna undervisning och stöd även för andra läropliktiga elever i specialiserad sjukvård i den omfattning detta är motiverat med beaktande av elevens hälsa, pedagogiska specialbehov och terapeutiska och rehabiliterande åtgärder inom den specialiserade sjukvården.

Enligt 40 § i lagen om yrkesutbildning får en omständighet som hänför sig till en sökandens hälsotillstånd eller funktionsförmåga inte vara ett hinder för antagning som studerande. I lagen om yrkesutbildning föreskrivs om en studerandes rätt att få särskilt stöd eller krävande särskilt stöd, om den studerande på grund av inlärningssvårigheter, funktionsnedsättning eller sjukdom eller av någon annan orsak behöver långvarigt eller regelbundet särskilt stöd i sitt lärande och sina studier. En motsvarande bestämmelse om rätt till särskilt stöd föreslås i 21 § i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning. I lagen föreskrivs dessutom om rätt för en studerande som får särskilt stöd till särskilda hjälpmedel och biträdestjänster med stöd av antingen utbildningslagarna eller andra lagar. När det gäller en studerande som får särskilt stöd kan bedömningen av kunnandet i en yrkesinriktad grundexamen anpassas eller så kan man avvika från kraven på yrkesskicklighet eller målen för kunnandet, om det är motiverat av skäl som har samband med den studerandes funktionsnedsättning eller hälsotillstånd.

I lagen om yrkesutbildning föreskrivs det också om utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv och som är avsedd för studerande med svår funktionsnedsättning. I denna utbildning anpassas studiernas innehåll helt och hållet enligt den studerandes personliga mål och färdigheter.

Enligt förslaget till 1 mom. 2 punkten får fullgörandet av läroplikten avbrytas under moderskaps-, faderskaps- eller föräldraledigheten. När det gäller dessa grunder görs det ingen bedömning av om vården av barnet hindrar fullgörandet av läroplikten, utan en studerande har alltid rätt att avbryta fullgörandet av läroplikten, om den studerande är moderskaps-, faderskaps- eller föräldraledig. Den läropliktige kan emellertid om han eller hon vill studera under moderskaps-, faderskaps- eller föräldraledigheten.

Enligt förslaget till 1 mom. 3 punkten får fullgörandet av läroplikten avbrytas under en tillfällig vistelse utomlands som varar i minst en månad. Bestämmelsen ska inte tillämpas på kortare frånvaro än så till följd av till exempel en semesterresa. Enligt 2 § i läropliktslagen är de som har sin vanliga vistelseort i Finland läropliktiga. Om en läropliktig flyttar varaktigt utomlands är han eller hon inte längre läropliktig och behöver inte heller särskilt ansöka om avbrytande av fullgörandet av läroplikten.

Permanent och tillfällig vistelse utomlands bedöms på de grunder som anges i 5 § i lagen om hemkommun. Enligt den bestämmelsen har en person som har bosatt sig utomlands för en längre tid än ett år inte hemkommun i Finland. I vissa situationer som anges i lagen om hemkommun kan en person ändå fortfarande ha en hemkommun trots att han eller hon har flyttat utomlands för en längre tid än ett år. I princip är en vistelse utomlands som varar kortare tid än ett år alltid tillfällig på det sätt som avses i läropliktslagen och den läropliktige ska ansöka om avbrytande av fullgörandet av läroplikten. Situationen är denna till exempel när en studerande reser utomlands som utbytesstudent eller flyttar tillfälligt utomlands med sin familj.

Om en läropliktig vistas tillfälligt utomlands men inte har ansökt om avbrytande av fullgörandet av läroplikten, ska den läropliktige utreda och komma överens med utbildningsanordnaren hur han eller hon fullgör sin läroplikt under vistelsen utomlands. Fullgörandet av läroplikten jämföras då med hemskola i den grundläggande utbildningen och med självständigt fullgörande av läroplikten i utbildning på andra stadiet. Utbildningsanordnaren är inte skyldig att tillhandahålla en läropliktig som tillfälligt studerar utomlands sådana läromedel, tjänster eller förmåner som en läropliktig som deltar i undervisningen eller utbildningen har rätt till enligt undervisnings- eller utbildningslagstiftningen. Detta motsvarar tolkningen i nuläget av rätten till lagstadgade tjänster och förmåner när en läropliktig får hemundervisning.

Enligt förslaget till 1 mom. 4 punkten får fullgörandet av läroplikten avbrytas även på grund av något annat vägande skäl som hänför sig till den läropliktiges livssituation och som hindrar fullgörandet av läroplikten. Sådana vägande skäl som avses i bestämmelsen kan vara till exempel en tillfällig nedsättning av funktionsförmågan till följd av en nära anhörigs dödsfall eller akuta allvarliga sjukdom eller deltagande i till exempel ett behandlingsprogram för drogberoende. När man bedömer avbrytande av fullgörandet av läroplikten på grund av i bestämmelsen avsedda vägande skäl, bör man också beakta olika alternativ sätt att genomföra studierna. I anslutning till den studerandes livssituation kan det också vara nödvändigt att se över den studerandes personliga utvecklingsplan för kunskandet eller individuella studieplan. I dessa planer kan man komma överens om att den studerande till exempel tillfälligt slår av på studietakten eller genomför studierna i en alternativ lärmiljö. Med dessa metoder är det möjligt för den läropliktige att genomföra studierna även i en utmanande livssituation utan att fullgörandet av läroplikten behöver avbrytas helt och hållet.

Läropliktstiden förlängs inte fast fullgörandet av läroplikten avbryts. Läroplikten upphör när man fyller 18 år, trots att fullgörandet av läroplikten avbrutits under läropliktstiden. Avbrytande av fullgörandet av läroplikten förlänger dock den tid som berättigar till avgiftsfrihet på det sätt som föreskrivs i 16 § i läropliktslagen.

Bestämmelser om den studerandes rätt att avbryta sina studier tillfälligt finns i 23 § i gymnasielagen och i 96 § i lagen om yrkesutbildning. En motsvarande bestämmelse föreslås i 17 § i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning. Enligt dessa bestämmelser har den studerande rätt att tillfälligt avbryta sin studierätt för den tid som han eller hon fullgör tjänstgöring enligt värnpliktslagen, civiltjänstlagen eller lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor eller får sjukdagpenning eller moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen. Därtill kan studierätten på den studerandes begäran tillfälligt avbrytas av någon annan

grundad anledning. Det föreslås att dessa bestämmelser ändras så att de i fortsättningen inte tillämpas på läropliktiga studerande.

Läropliktslagens grunder för att avbryta fullgörandet av läroplikten skiljer sig från grunderna för tillfälligt avbrytande av studierna enligt andra utbildningslagar. Avbrytande av fullgörandet av läroplikten på grund av en sjukdom eller skada ska inte förutsätta att personen i fråga får sjukdagpenning enligt sjukförsäkringslagen, eftersom den som är under 16 år inte har rätt till sjukdagpenning. I läropliktslagen föreskrivs det inte på samma sätt som i gymnasielagen och lagen om yrkesutbildning om fullgörande av värnplikten som en grund för att avbryta fullgörandet av läroplikten, eftersom personer i läropliktsåldern i praktiken inte fullgör värnplikten. Fullgörandet av läroplikten kan inte heller avbrytas av någon annan grundad anledning, så i detta avseende är läropliktigas rätt att tillfälligt avbryta sina studier striktare reglerad än regleringen enligt andra utbildningslagar.

I 2 mom. föreskrivs det om möjlighet att avbryta fullgörandet av läroplikten tills vidare. Enligt den föreslagna bestämmelsen har en läropliktig rätt att avbryta fullgörandet av läroplikten tills vidare, om det hinder för fullgörande av läroplikten som avses i 1 mom. 1 punkten, alltså en långvarig sjukdom eller skada, är av bestående natur. Då är det inte motiverat att avbryta fullgörandet av läroplikten för viss tid, om man på förhand med säkerhet kan bedöma att sjukdomen eller skadan kommer att hindra fullgörandet av läroplikten även efter att tiden gått ut. Om det inte skulle finnas möjlighet att avbryta fullgörandet av läroplikten tills vidare, skulle den läropliktige varje gång tiden går ut bli tvungen att på nytt ansöka om att få avbryta fullgörandet av läroplikten och lägga fram en utredning om saken. När det är fråga om ett hinder av bestående natur är det också svårt att ange hur länge ett avbrott för viss tid ska pågå. Trots att fullgörandet av läroplikten har avbrutits tills vidare med stöd av 2 mom., ska den läropliktige alltid ha rätt att återvända och fullgöra sin läroplikt, om omständigheterna förändras.

Enligt 3 mom. fattas beslut om avbrytande av läroplikten efter ansökan. Ansökan kan i enlighet med förvaltningslagens principer göras av den läropliktiges vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare eller den läropliktige själv. Enligt 14 § i förvaltningslagen har en minderårig som har fyllt femton år och hans eller hennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare rätt att var för sig föra talan i ett ärende som gäller den minderårigas person eller personliga fördel eller rätt. Enligt 35 § i förvaltningslagen ska när intressebevakaren, vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare för talan huvudmannen höras och när huvudmannen för talan ska intressebevakaren, vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare höras, om detta är nödvändigt med hänsyn till huvudmannens fördel eller för att saken ska kunna utredas. Enligt 56 § i förvaltningslagen ska delgivning med en privatperson ske med personen själv eller med hans eller hennes lagliga företrädare. Om både delgivningens mottagare och dennes företrädare har rätt att föra talan i ärendet, ska delgivning ske med vardera särskilt.

I 4 mom. föreskrivs det om den aktör som beslutar om avbrytande av fullgörandet av läroplikten. Enligt den föreslagna bestämmelsen är det i regel utbildningsanordnaren som beslutar om avbrytande av fullgörandet av läroplikten. Så är fallet när den läropliktige har börjat i undervisning eller utbildning som hör till läroplikten, och en grund för avbrytande framkommer under studierna. Om den läropliktige inte är elev eller studerande hos någon utbildningsanordnare, beslutar den läropliktiges boendekommun om avbrytandet. Situationen är denna till exempel när den läropliktige har en sådan sjukdom eller skada som enligt den läropliktiges eller vårdnadshavarens bedömning hindrar fullgörandet av läroplikten, och ansökan om avbrytande av fullgörandet av läroplikten görs innan läroplikten börjar eller i övergångsskedet mellan den grundläggande utbildningen och utbildning på andra stadiet. Boendekommunen beslutar om avbrytande av fullgörandet av läroplikten också när den läropliktige har avbrutit en påbörjad utbildning som hör till läroplikten och inte har någon ny studieplats.

Om fullgörandet av läroplikten avbryts för viss tid, behåller den utbildningsanordnare som fattat beslutet handlednings- och tillsynsansvaret för den läropliktige. Utgångspunkten för avbrytande för viss tid är att den läropliktige återupptar sina studier efter att orsaken till avbrottet för viss tid upphört eller undanröjts. Utbildningsanordnaren ska övervaka att den läropliktige återupptar sina studier efter avbrottsperioden.

Den läropliktiges boendekommun bär i sista hand handlednings- och tillsynsansvaret för fullgörandet av läroplikten, om ansvaret inte enligt lag ankommer på utbildningsanordnaren. Enligt den föreslagna bestämmelsen ska utbildningsanordnaren meddela den läropliktiges boendekommun om fullgörandet av läroplikten avbryts tills vidare, eftersom den läropliktige då inte kommer tillbaka som studerande hos utbildningsanordnaren i fråga. Det föreslås att i anmälan ska uppges den läropliktiges identifierings- och kontaktuppgifter, som innehåller den läropliktiges namn och en kod som krävs för att identifiera den läropliktige, till exempel personbeteckning, samt telefonnummer, e-postadress, adress eller någon annan uppgift som gör att det är möjligt att få kontakt med den läropliktige.

Den rättsliga grunden för behandling av personuppgifter i anmälan är artikel 6.1 c i dataskyddsförordningen. Fullgörande av handlednings- och tillsynsansvaret förutsätter att boendekommunen känner till den läropliktiges identifierings- och kontaktuppgifter, varför målet för regleringen är av allmänt intresse och regleringen är förenlig med proportionalitetsprincipen. Enligt 29 § 1 mom. i dataskyddslagen (1050/2018) får en personbeteckning behandlas, om det är viktigt att entydigt identifiera den registrerade för att utföra en i lag angiven uppgift. Det är viktigt att identifiera den läropliktige med personbeteckning eller något annat identifikationsnummer, för att kommunen ska ha möjlighet att klarlägga den läropliktiges aktuella situation och kunna fullgöra sitt handlednings- och tillsynsansvar. När personbeteckningen eller ett motsvarande identifikationsnummer används måste lämpliga skyddsåtgärder vidtas på det sätt som avses i artikel 87 i dataskyddsförordningen. Avsikten är att bygga upp en separat tjänst för anmälan för att säkerställa att uppgifterna överlämnas elektroniskt på ett datasäkert sätt.

8 §. *Fullgörande av läroplikten under tiden för förlust av studierätt för viss tid.* I paragrafen föreskrivs om fullgörande av läroplikten under tiden av förlust av studierätt för viss tid. Med förlust av studierätt avses att den studerande avstängs för viss tid eller att studierätten indras på de grunder som föreskrivs i substanslagarna. Paragrafen tillämpas när läroplikten fullgörs i utbildning efter den grundläggande utbildningen. För den grundläggande utbildningens del föreskrivs det om saken i 36 a § i lagen om grundläggande utbildning.

Enligt 41 § 1 mom. i gymnasielagen kan en studerande av disciplinära orsaker avstängas från läroanstalten för viss tid, högst ett år. En motsvarande bestämmelse ingår i 85 § 2 mom. i lagen om yrkesutbildning. Det föreslås att de ovannämnda bestämmelserna ändras för läropliktigas del så att den maximala tiden för avstängning för viss tid är tre månader, vilket motsvarar den maximala tiden för avstängning för viss tid i lagen om grundläggande utbildning. Med stöd av hänvisningsbestämmelser ska ovannämnda bestämmelser om avstängning för viss tid tillämpas även inom utbildning som handleder för examensutbildning och i folkhögskolornas utbildning som riktar sig till läropliktiga. I gymnasielagen och lagen om yrkesutbildning föreskrivs också om möjlighet att avstänga en studerande för viss tid på grund av ett brott som den studerande begått.

I 81 § i lagen om yrkesutbildning föreskrivs det om indragning av studierätten i så kallade SORA-examina, där utbildningen eller utövandet av yrket inbegriper krav som hänför sig till minderårigas säkerhet eller patient- eller klientsäkerheten eller säkerheten i trafiken. Bestämmelser om avhållande från studierna i SORA-examina ingår i 85 § 5 mom. i lagen om yrkesutbildning, enligt vilket en studerande kan avhållas från studierna om han eller hon vägrar att

genomgå kontroller och undersökningar för konstaterande av hälsotillståndet eller vägrar att visa upp ett straffregisterutdrag. I dessa fall kan den studerande avhållas från studierna till dess att han eller hon går med på behövliga kontroller och undersökningar eller går med på att visa upp ett straffregisterutdrag. Bestämmelser om avhållande från studierna på grund av att den studerande misstänks för ett brott finns i 41 § 4 mom. i gymnasielagen.

Enligt den bestämmelse som föreslås i 1 mom. ska utbildningsanordnaren tillsammans med den läropliktige och dennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare utarbeta en plan för fullgörandet av läroplikten under avstängningen från läroanstalten för viss tid eller indragningen av studierätten. I den plan som avses i den föreslagna bestämmelsen ska man komma överens om hur den läropliktige främjar sina studier under tiden för förlust av studierätten. Enligt den föreslagna bestämmelsen ska den läropliktige i enlighet med planen främja sina studier självständigt eller i andra lärmiljöer än vid läroanstalten eller på arbetsplatsen.

Skyldigheten att utarbeta planen tillsammans med vårdnadshavaren betyder att vårdnadshavaren ska ges möjlighet att delta i utarbetandet av planen och vårdnadshavaren ska delges den utarbetade planen för kännedom, så att han eller hon kan se till att läroplikten fullgörs på det sätt som avses i läropliktslagen. Planen kan emellertid också utarbetas utan vårdnadshavarens medverkan, om vårdnadshavaren trots möjlighet inte deltar i utarbetandet av planen.

Enligt 2 mom. har en läropliktig under tiden för förlust av studierätt för viss tid rätt att få sådan undervisning och handledning som möjliggör att studierna framskrider enligt planen. Möjliga sätt att förvärva kunskande är i praktiken till exempel handledda studier i en webbmiljö eller självständiga studier. Om det inte är möjligt att påvisa kunskande eller genomföra bedömning på något annat sätt än i läroanstalten eller på arbetsplatsen, genomförs bedömning först efter det att avstängningen eller indragningen av studierätten har upphört.

I utbildning på andra stadiet betyder avstängning för viss tid i enlighet med gällande praxis att studierätten dras in tillfälligt, och under den tiden har den studerande inte rätt att delta i undervisningen eller studera. Avstängning av en läropliktig för viss tid avviker från avstängning av andra studerande för viss tid, eftersom utbildningsanordnaren ska utarbeta en plan för genomförande av studierna även under avstängningen för viss tid samt ge sådan undervisning och handledning som möjliggör att studierna framskrider enligt planen. Utbildningsanordnaren ska också följa att planen genomförs.

I 2 mom. föreskrivs det också att en läropliktig under tiden för avstängning för viss tid har rätt till de tjänster som avses i lagen om elev- och studerandevård. Detta motsvarar rätten enligt lagen om grundläggande utbildning.

I 3 mom. föreskrivs det om förfarandena i en situation där den läropliktige inte deltar i utarbetandet av planen eller inte följer den plan som har utarbetats. Enligt den föreslagna bestämmelsen tillämpas då vad som i den lag som gäller utbildningen i fråga och i 13 § i läropliktslagen föreskrivs om att en studerande anses ha avgått. Enligt gymnasielagen förloras studierätten av en studerande som utan att anmäla giltigt skäl uteblir från undervisningen och om det är uppenbart att han eller hon inte har för avsikt att fortsätta studierna. Enligt lagen om yrkesutbildning anses en studerande ha avgått, om det är uppenbart att han eller hon inte har för avsikt att delta i undervisning eller yrkesprov eller visa sitt kunskande på andra sätt i enlighet med den personliga utvecklingsplanen för kunskandet och inte har uppgett någon grundad anledning till sin frånvaro. Det föreslås dessutom att de ovannämnda bestämmelserna preciseras så att en läropliktig anses ha avgått senast en månad efter att han eller hon sista gången har deltagit i undervisningen.

Om en läropliktig som har avstängts för viss tid inte deltar i utarbetandet av planen eller inte följer den plan som har utarbetats, ska han eller hon anses ha avgått i enlighet med de ovan nämnda bestämmelserna. Dessutom tillämpas de bestämmelser som föreslås i 13 § i läropliktslagen om när en studerande anses ha avgått. Innan beslut fattas om att en läropliktig anses ha avgått ska utbildningsanordnaren utreda om den läropliktige har inlett nya studier som godkänns för fullgörande av läroplikten. Om den läropliktige inte har inlett nya studier, ska utbildningsanordnaren meddela att fullgörandet av läroplikten avbrutits till den läropliktiges boendekommun samt till vårdnadshavaren eller en annan laglig företrädare. Då överförs handlednings- och tillsynsansvaret på den läropliktiges boendekommun.

3 kap. Handlednings- och tillsynsansvar för fullgörandet av läroplikten

I kapitlet ingår bestämmelser om de aktörer som har handlednings- och tillsynsansvar för fullgörandet av läroplikten samt om den läropliktiges skyldighet att söka till utbildning. I kapitlet ingår bestämmelser om vårdnadshavarens tillsynsansvar, handlednings- och tillsynsansvar i fråga om skyldigheten att söka till utbildning, handlednings- och tillsynsansvar för anordnare av utbildning på andra stadiet och boendekommunens handlednings- och tillsynsansvar. I kapitlet ingår dessutom särskilda bestämmelser om när en läropliktig anses ha avgått samt en bestämmelse om anvisande av studieplats, om en läropliktig inte frivilligt söker till eller får en studieplats i läropliktsutbildning efter den grundläggande utbildningen.

9 §. Vårdnadshavarens tillsynsansvar. I paragrafen föreskrivs det om vårdnadshavarens tillsynsansvar. Enligt den föreslagna bestämmelsen ska den läropliktiges vårdnadshavare se till att den läropliktige fullgör läroplikten. En motsvarande bestämmelse ingår i 26 § 2 mom. i den gällande lagen om grundläggande utbildning. Det föreslås att bestämmelsen stryks i lagen om grundläggande utbildning, så den föreslagna bestämmelsen gäller vårdnadshavare till läropliktiga i alla åldrar. Bestämmelser om eventuella sanktioner för försummelse av tillsyn över den läropliktige finns i 22 § i läropliktslagen.

På samma sätt som i nuläget betyder fullgörande av läroplikten inte så kallat skoltvång. Läropliktiga ska delta i grundläggande utbildning som ordnas i enlighet med lagen om grundläggande utbildning eller få kunskaper som motsvarar den grundläggande utbildningens lärokurs på något annat sätt. Om den läropliktige inte deltar i ordnad undervisning, ska den läropliktiges boendekommun övervaka den läropliktiges framsteg. Även i denna situation är elevens vårdnadshavare skyldig att övervaka att läroplikten fullgörs. Om eleven fullgör sin läroplikt genom att delta i grundläggande utbildning, ingår det i vårdnadshavarens tillsynsansvar att övervaka att eleven deltar i undervisningen och annan verksamhet som skolan ordnar. Utbildningsanordnaren ska i enlighet med 26 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning kontrollera frånvaro när det gäller elever i grundläggande utbildning och underrätta vårdnadshavaren om olovlig frånvaro, så att vårdnadshavaren har faktisk möjlighet att övervaka att läroplikten fullgörs. Enligt 10 § 1 mom. i förordningen om grundläggande utbildning ska eleven och hans eller hennes vårdnadshavare tillräckligt ofta få uppgifter om elevens framsteg i studierna samt om elevens arbete och uppförande. Om lämnande av uppgifter bestäms närmare i läroplanen. Lämnandet av uppgifter och samarbetspraxis varierar dessutom lokalt och beroende på situationen i skolarbetet.

Enligt den bestämmelse som föreslås i 12 § 3 mom. i läropliktslagen ska utbildningsanordnaren följa upp hur den läropliktiges studier framskrider och meddela den läropliktiges vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare om den läropliktige inte genomför sina studier i enlighet med studieplanen. Också lagen om yrkesutbildning och gymnasielagen innehåller bestämmelser om samarbetskyldighet för minderåriga studerandes vårdnadshavare och utbildningsanordnaren.

Skyldigheten att se till att läroplikten fullgörs betyder till exempel att vårdnadshavaren ska övervaka att den läropliktige deltar i undervisningen i enlighet med läsordningen eller studieplanen, om det inte finns en grundad anledning till frånvaro. Vårdnadshavaren ska också på ändamålsenligt sätt följa att den läropliktige utför tilldelade läxor och andra uppgifter som ska studeras självständigt. Vårdnadshavaren behöver ändå inte ansvara för att ge undervisning eller till exempel för att läxorna är korrekta. Att se till att läroplikten fullgörs omfattar också den skyldighet att söka till utbildning som avses i läropliktslagen.

Vårdnadshavarens tillsynsansvar ska alltid bedömas i förhållande till elevens eller den studerandes ålder och mognadsnivå samt rådande förhållanden. En äldre läropliktig kan vara mer självständig i förhållande till vårdnadshavaren. Om en äldre läropliktig till exempel redan bor självständigt är vårdnadshavarens möjligheter att se till att läroplikten fullgörs mer begränsade än när det gäller yngre elever. Vårdnadshavarens tillsynsansvar upphör när läroplikten upphör i enlighet med 2 § i läropliktslagen.

Om vårdnadshavaren försummar sin skyldighet att övervaka fullgörandet av läroplikten, kan den läropliktiges boendekommun eller utbildningsanordnaren på andra stadiet framställa en begäran om utredning och vårdnadshavaren kan dömas till böter för att ha försummat tillsynen över den läropliktige. Försummelse av läroplikten kan också leda till att barnskyddsmyndigheterna bedömer om det finns behov av åtgärder enligt barnskyddslagen.

Vårdnadshavarens tillsynsansvar upphör, om barnet har omhändertagits i enlighet med barnskyddslagen. I 45 § i barnskyddslagen sägs att när ett barn har omhändertagits, har det organ som ansvarar för socialvården för uppnåendet av syftet med omhändertagandet rätt att besluta om barnets vistelseort samt vård, uppfostran och tillsyn, den övriga omsorgen om barnet samt om sådan undervisning och hälsovård som behövs för att förverkliga dessa.

10 §. Skyldighet att söka till utbildning efter den grundläggande utbildningen. I paragrafen föreskrivs det om läropliktigas skyldighet att söka till studier efter den grundläggande utbildningen. I regel söker man till studier genom gemensam ansökan på våren det år då den grundläggande utbildningen eller utbildningen i övergångsskedet avslutas. Läropliktiga kan också söka till utbildningar utanför den gemensamma ansökan, såsom läroavtalsutbildning eller utbildning på främmande språk.

Enligt den bestämmelse som föreslås i 1 mom. ska läropliktiga söka till sådan utbildning som avses i 4 § före utgången av den sista årskursen inom den grundläggande utbildningen eller före utgången av den grundläggande utbildningen för vuxna. En läropliktig fullgör skyldigheten att söka till utbildning enligt bestämmelsen genom att söka till antingen examensinriktad utbildning eller utbildning i övergångsskedet efter den grundläggande utbildningen.

Enligt den bestämmelse som föreslås i 2 mom. ska läropliktiga som genomgår utbildning som handleder för examensutbildning eller utbildning som avses i 7 a kap. i lagen om fritt bildningsarbete, alltså folkhögskolornas utbildning som riktas till läropliktiga, innan utbildningen avslutas söka till examensinriktad utbildning enligt 4 § 1 mom. Efter genomgången utbildning i övergångsskedet ska läropliktiga alltså söka till examensinriktad utbildning, och inte till en annan utbildning i övergångsskedet.

I 3 mom. föreskrivs det om skyldighet att söka en ny studieplats, om den läropliktige ämnar avbryta den påbörjade utbildningen, om fullgörandet av studierna upphör innan läroplikten upphör eller om den läropliktige annars saknar en studieplats enligt 4 §. Den studerande kan avbryta studierna genom att lämna in en avgångsanmälan eller i praktiken bara upphöra med studierna, varvid den studerande efter en viss tidsperiod anses ha förlorat sin studierätt. I 13 § 2 mom. i

läropliktslagen föreskrivs att en läropliktig kan anses ha avgått på basis av egen anmälan endast om den läropliktige har en ny studieplats. I 12 § 4 mom. i läropliktslagen föreskrivs om rätt att få handledning när man ämnar avbryta studierna.

Enligt bestämmelsen är den läropliktige skyldig att söka till utbildning också när fullgörandet av studierna annars upphör innan läroplikten upphör. Situationen kan vara denna till exempel om den läropliktiges studierätt dras in. Enligt bestämmelsen är en läropliktig alltid skyldig att söka till utbildning om han eller hon saknar studieplats av andra orsaker än de som nämns i paragrafen. En sådan situation föreligger till exempel om den läropliktige har flyttat till Finland för att bosätta sig här varaktigt och inte tidigare har varit läropliktig enligt läropliktslagen.

I 4 mom. föreskrivs att skyldigheten att söka till utbildning fortsätter om den läropliktige inte får eller tar emot en studieplats. Exempelvis om den läropliktige inte får en studieplats vid den gemensamma ansökan efter den grundläggande utbildningen, ska han eller hon därefter söka till utbildning i den kontinuerliga ansökan.

11 §. Handlednings- och tillsynsansvar i fråga om skyldigheten att söka till utbildning. I paragrafen föreskrivs det om handlednings- och tillsynsansvar i fråga om läropliktigas skyldighet att söka till utbildning enligt 10 §. Den handledning som avses i bestämmelsen är elevhandledning, studiehandledning och annan handledning.

I 1 mom. föreskrivs om handlednings- och tillsynsansvar för anordnare av grundläggande utbildning. Enligt den föreslagna bestämmelsen har anordnare av grundläggande utbildning till uppgift att handleda och övervaka att en läropliktig elev fullgör sin skyldighet att söka till utbildning enligt 10 § 1 mom., alltså söker till utbildning enligt 4 § innan den grundläggande utbildningens sista årskurs eller den grundläggande utbildningen för vuxna avslutas. Anordnare av grundläggande utbildning är skyldiga att handleda och övervaka att en läropliktig söker till utbildning efter den grundläggande utbildningen på våren under årskurs 9 inom den grundläggande utbildningen. Efter att resultaten av den gemensamma ansökan offentliggjorts ska anordnaren av grundläggande utbildning kontrollera om den läropliktige har fått en studieplats. Om den läropliktige har fått en studieplats, ska utbildningsanordnaren också i augusti kontrollera om han eller hon har påbörjat utbildningen. Om den läropliktige inte får en studieplats i den gemensamma ansökan, ska anordnaren av grundläggande utbildning kontakta den läropliktige och erbjuda handledning så att den läropliktige kan söka en studieplats i den kontinuerliga ansökan efter den gemensamma ansökan.

Enligt den föreslagna bestämmelsen beslutar undervisnings- och kulturministeriet årligen om den tidpunkt när anordnare av grundläggande utbildning senast ska utreda om läropliktiga som är deras elever har inlett sådan utbildning som avses i 4 §. Handlednings- och tillsynsansvaret för anordnare av grundläggande utbildning upphör när handlednings- och tillsynsansvaret för utbildningsanordnare som avses i 12 § börjar eller senast vid ovan avsedda tidpunkt som ministeriet bestämmer. I praktiken infaller denna tidpunkt i slutet av augusti varje år. Tidpunkten anpassas till tidpunkten för säkerställande av de val som görs från den gemensamma ansökans reservplatser samt så att utbildningsanordnarna har hunnit föra in uppgifter om inledandet av studier i den nationella informationsresursen. Beslut om tidpunkten kan fattas årligen i samband med beslutet om tidpunkten för gemensam ansökan.

I 2 mom. föreskrivs det om utbildningsanordnarens handlednings- och tillsynsansvar i fråga om skyldigheten att söka till utbildning när en läropliktig studerar i utbildning som handleder för examensutbildning eller folkhögskolornas utbildning för läropliktiga. Enligt den föreslagna bestämmelsen har utbildningsanordnaren till uppgift att handleda och övervaka att en läropliktig som studerar hos utbildningsanordnaren fullgör sin skyldighet enligt 10 § 2 mom. att söka till

utbildning, alltså sin skyldighet att innan utbildningen avslutas söka till examensinriktad utbildning.Handlednings- och tillsynsansvarets innehåll liknar det som gäller läropliktiga som avslutar den grundläggande utbildningen, det vill säga utbildningsanordnaren är skyldig att handleda och övervaka att en läropliktig söker till utbildning efter den grundläggande utbildningen innan utbildningen i övergångsskedet avslutas. Om en läropliktig söker till utbildning i den gemensamma ansökan, ska utbildningsanordnaren efter det att resultaten av den gemensamma offentliggjorts kontrollera om den läropliktige har fått en studieplats samt i augusti kontrollera om den läropliktige också har påbörjat utbildningen. Om en läropliktig inte får någon studieplats i den gemensamma ansökan, ska anordnaren av grundläggande utbildning kontakta den läropliktige och erbjuda handledning, så att den läropliktige kan söka en studieplats i den kontinuerliga ansökan efter den gemensamma ansökan. Utbildningsanordnaren ska på motsvarande sätt följa upp den läropliktiges ansökan också när den läropliktige söker till fortsatta studier i den kontinuerliga ansökan.

Enligt den föreslagna bestämmelsen upphör utbildningsanordnarens handlednings- och tillsynsansvar när handlednings- och tillsynsansvaret för utbildningsanordnare som avses i 12 § börjar eller senast vid den i 1 mom. avsedda tidpunkt som ministeriet bestämmer, alltså på samma sätt som inom den grundläggande utbildningen. Utbildning i övergångsskedet kan emellertid upphöra även vid någon annan tidpunkt än vid utgången av vårterminen. I 2 mom. ingår också en bestämmelse med tanke på en sådan situation, enligt vilken utbildningsanordnarens handlednings- och tillsynsansvar då upphör senast en månad efter att utbildningen avslutats.

Enligt den föreslagna bestämmelsen i 3 mom. utreder utbildningsanordnaren den läropliktiges ansökan till utbildning och inledande av studier utifrån uppgifter som förts in i de register som avses i lagen om nationella studie- och examensregister. Bestämmelser om rätt att få uppgifter ingår i 23 § i läropliktslagen.

Med stöd av den föreslagna bestämmelsen ska anordnare av grundläggande utbildning följa om en läropliktig söker till utbildning som avses i läropliktslagen, får en studieplats och tar emot studieplatsen. Dessutom ska anordnaren av grundläggande utbildning följa om den läropliktige påbörjar utbildningen på andra stadiet. Uppgifter om ansökan till utbildning samt erhållande och mottagande av studieplats finns att tillgå i antagningsregistret. Uppgift om att studierna faktiskt inletts finns åter i informationsresursen Koski.

När den grundläggande utbildningen upphör kan läropliktiga också söka till utbildningar utanför den gemensamma ansökan, såsom läroavtalsutbildning, utbildning på främmande språk eller annars direkt till läroanstalter via den kontinuerliga ansökan. Uppgifter om ansökan till dessa utbildningar utanför systemet med gemensam ansökan framgår inte av antagningsregistret, så när det gäller dessa utbildningar ska den läropliktige på utbildningsanordnarens begäran meddela den anordnare av grundläggande utbildning eller utbildning i övergångsskedet som har handlednings- och tillsynsansvar om ansökan samt om erhållande och mottagande av en studieplats.

Om en studerande inleder studier i utbildning som avses i gymnasielagen eller i lagen om yrkesutbildning eller i påbyggnadsutbildning inom den grundläggande utbildningen eller i grundläggande utbildning för vuxna, finns uppgift om inledande av studierna i informationsresursen Koski. Det föreslås att i fortsättningen ska också uppgifter om folkhögskolornas utbildning som riktar sig till läropliktiga samt utbildning som handleder för examensutbildning föras in i informationsresursen Koski. I princip ska uppgifter om inledande av studier alltså fås ur informationsresursen Koski. Det kan dock förekomma en fördröjning mellan inledandet av studierna och införandet av uppgiften, så i en sådan situation ska den läropliktige kunna ombes att lämna en redogörelse över inledande av studier.

Den läropliktige kan formulera de redogörelser som avses ovan fritt, men de ska ändå vara tillförlitliga, och kan till exempel utgöras av läroanstaltens intyg. Anordnaren av grundläggande utbildning eller utbildning i övergångsskedet kan vid behov kontrollera uppgifter som den läropliktige lämnat muntligt med den läroanstalt som den läropliktige har uppgett att han eller hon sökt till eller där den läropliktige har uppgett att han eller hon börjat studera.

I 4 mom. föreskrivs det om anmälan till den läropliktiges boendekommun. Enligt bestämmelsen ska den aktör som har handlednings- och tillsynsansvaret i fråga om skyldigheten att söka till utbildning meddela den läropliktiges boendekommun, om den läropliktige inte har börjat fullgöra läroplikten vid den tidpunkt som avses i bestämmelsen, alltså inte inlett studier i en annan läroanstalt. Anmälan görs alltså i regel efter den tidpunkt som undervisnings- och kulturministeriet bestämt enligt 1 mom. eller i situationer som föreskrivs i 2 mom. en månad efter att studierna avslutats. I anmälan ska uppges den läropliktiges identifierings- och kontaktuppgifter på samma sätt som föreskrivs i 7 § 4 mom. Också den läropliktiges vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare ska informeras om saken, för att dessa ska kunna uppfylla sitt tillsynsansvar i fråga om fullgörandet av läroplikten. Efter anmälan överförs handlednings- och tillsynsansvaret i fråga om läroplikten till den läropliktiges boendekommun.

I 5 mom. föreskrivs det om läropliktigas rätt att få elevhandledning eller studiehandledning samt annan handledning för att fullgöra skyldigheten att söka till utbildning enligt 10 § i läropliktslagen. I huvudsak föreskrivs det om elevers och studerandes rätt att få studiehandledning och annan handledning under studierna och även i samband med ansökan till fortsatta studier i lagarna om de olika utbildningsformerna. I läropliktslagen föreskrivs det emellertid om läropliktigas skyldighet att söka till utbildning, så läropliktiga ska ha rätt att få elevhandledning eller studiehandledning samt annan handledning för att fullgöra denna skyldighet.

I den föreslagna paragrafen föreskrivs det om läropliktigas ansökningar till sådan utbildning som avses i 4 § före utgången av den sista årskursen i den grundläggande utbildningen. I förslaget till 11 a § i lagen om grundläggande utbildning stärks läropliktigas rätt att få elevhandledning genom att föreskriva om skyldighet för utbildningsanordnare att tillhandahålla elever som behöver det intensifierad personlig elevhandledning. Intensifierad personlig elevhandledning tillhandahålls i synnerhet sådana elever som fullgör den grundläggande utbildningens lärokurs och som behöver stöd med att söka till fortsatta studier efter den grundläggande utbildningen. Ändringen av lagen om grundläggande utbildning stödjer på ett föregripande sätt den läropliktiges rätt att få tillräcklig elevhandledning under den grundläggande utbildningen i samband med fullgörandet av skyldigheten att söka till utbildning.

Rätten att få elevhandledning enligt lagen om grundläggande utbildning upphör enligt lagens ordalydelse när den grundläggande utbildningen upphör, trots att eleverna i praktiken har tillhandahållits handledning för ansökan till fortsatta studier även efter att skolgången avslutats, ofta till utgången av läsåret. Enligt den föreslagna bestämmelsen har även läropliktiga som slutfört den grundläggande utbildningen rätt att få elevhandledning och annan handledning för att fullgöra skyldigheten att söka till utbildning. Den som anordnar grundläggande utbildning ska handleda och övervaka att dess läropliktiga elever fullgör sin skyldighet att söka till utbildning enligt 10 § 1 mom. Samtidigt ska den som anordnar grundläggande utbildning säkerställa att en läropliktig elevs rätt till tillräcklig elevhandledning för att fullgöra skyldigheten att söka till utbildning tillgodoses även efter att skolgången avslutats.

I läropliktslagen föreskrivs det också om skyldighet att söka till utbildning när övergångsskedet upphör. Också för den som anordnar utbildning i övergångsskedet sträcker sig handledningsansvaret till tiden efter att studierna slutförts, om den läropliktige behöver handledning för att fullgöra sin skyldighet att söka till utbildning. Den föreslagna bestämmelsen gäller alltså rätten

till studiehandledning och annan handledning för att de som genomgått utbildning i övergångsskedet ska fullgöra sin skyldighet att söka till utbildning. I 19 § i den föreslagna lagen om utbildning som handleder för examensutbildning föreskrivs det om rätt för studerande inom handledande utbildning att få personlig och annan studiehandledning som anknyter till genomförande av utbildning och ansökan till fortsatta studier. Rätten att få personlig och annan studiehandledning under utbildning som handleder för examensutbildning stödjer fullgörandet av skyldigheten att söka till utbildning. Den som anordnar handledande utbildning ska enligt den föreslagna läropliktslagen handleda och övervaka att en läropliktig elev fullgör sin skyldighet att söka till utbildning enligt 10 § 2 mom. I detta sammanhang ska den som anordnar handledande utbildning säkerställa att dess läropliktiga studerandes rätt till tillräcklig studiehandledning för att fullgöra sin skyldighet att söka till utbildning tillgodoses även efter att studierna slutförts.

Skyldigheten att söka till utbildning gäller också situationer där den läropliktige ämnar avbryta sina studier eller fullgörandet av studierna annars upphör innan läroplikten upphör. I detta sammanhang säkerställer anordnare av gymnasieutbildning och yrkesutbildning att dess läropliktiga studerande som ämnar avbryta sina studier eller vars fullgörande av studierna annars upphör får tillräcklig studiehandledning för att fullgöra sin skyldighet att söka till utbildning så att fullgörandet av läroplikten kan fortgå utan avbrott.

12 §. Utbildningsanordnarens handlednings- och tillsynsansvar. I paragrafen föreskrivs det om utbildningsanordnarens handlednings- och tillsynsansvar. Bestämmelsen gäller endast fullgörande av läroplikten efter den grundläggande utbildningen. I lagen om grundläggande utbildning bestäms om tillsynsansvar för anordnare av grundläggande utbildning. Den handledning som avses i bestämmelsen är studiehandledning och annan handledning.

Enligt 1 mom. börjar utbildningsanordnarens handlednings- och tillsynsansvar när den läropliktige har inlett sina studier som studerande hos utbildningsanordnaren. Med inledande av studierna avses att studierna faktiskt inleds, så enbart mottagande av en studieplats anses inte som inledande av studier. Faktiskt inledande betyder i regel när den läropliktige första gången deltar i undervisning enligt planerna. Att studierna har inletts verifieras genom att utbildningsanordnaren gör en anteckning i informationsresursen Koski om att studierna har inletts.

Utbildningsanordnarens handledning- och tillsynsansvar upphör när den läropliktiges studierätt eller läroplikt upphör. Studierätten kan upphöra med avläggande av examen eller utbildning eller med ett beslut om avbrytande av studierna.

I 2 mom. föreskrivs om handlednings- och tillsynsansvar i de situationer där den läropliktige vill fullgöra läroplikten efter den grundläggande utbildningen utan att delta i undervisningen. Enligt den föreslagna bestämmelsen svarar den utbildningsanordnare som handhar verkställandet av prov för en särskild examen för den handledning och övervakning som avses i paragrafen, om den läropliktige avlägger en särskild examen. På motsvarande sätt svarar den utbildningsanordnare som tar emot yrkesproven för en yrkesinriktad examen för den handledning och övervakning av fullgörandet av läroplikten som avses i paragrafen, om läroplikten fullgörs utan deltagande i examensutbildning i enlighet med 52 § 6 mom. i lagen om yrkesutbildning. Detta handlednings- och tillsynsansvar omfattar uppföljning av hur studierna framskrider enligt 3 mom. samt handledning i samband med avbrytande av studierna enligt 4 mom.

Enligt 3 mom. ska utbildningsanordnaren följa upp hur den läropliktiges studier framskrider och meddela den läropliktiges vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare om den läropliktige inte genomför sina studier i enlighet med studieplanen. I läropliktslagen föreskrivs inte om separata antal prestationer utifrån studiepoäng eller komptenspoäng för att följa om framstegen

i studierna är tillräckliga. Utbildningsanordnaren ska följa upp att den läropliktige iakttar sin individuella studieplan eller personliga utvecklingsplan för kunnandet genom att delta i undervisningen och slutföra sina studier i enlighet med vad som överenskommits i planen. Vårdnadshavaren ska omedelbart underrättas om den studerande till exempel är frånvarande utan orsak eller inte får studieprestationer i enlighet med planen. I samband med meddelandet ska utbildningsanordnaren säkerställa att vårdnadshavaren faktiskt får informationen, till exempel genom att vid behov använda olika kontaktkanaler. Det är viktigt för vårdnadshavaren att få information om bristande framsteg, så att vårdnadshavaren kan fullgöra sin skyldighet att övervaka fullgörandet av läroplikten.

I 4 mom. föreskrivs om handlednings- och tillsynsansvaret om den läropliktige ämnar avbryta fullgörandet av läroplikten. Den föreslagna bestämmelsen kompletterar bestämmelserna om handledning vid avbrytande i 25 § 2 och 3 mom. i gymnasielagen och i 42 § 3 mom. i lagen om yrkesutbildning. I enlighet med vad som föreskrivs i 25 § i gymnasielagen har en studerande, vars studierätt för att genomgå gymnasieutbildningens lärokurs håller på att upphöra eller som har meddelat om sin avgång, rätt att få handledning för ansökan till andra studier. Enligt 42 § i lagen om yrkesutbildning utbildningsanordnaren handleda en studerande som löper risk att avbryta utbildningen och dessutom ska utbildningsanordnaren tillsammans med den studerande utreda vilken examen eller utbildning som är lämpligare för honom eller henne och vid behov hänvisa den studerande att söka till en annan utbildningsanordnarens utbildning eller till någon annan lämplig tjänst.

Enligt den föreslagna bestämmelsen ska utbildningsanordnaren då tillsammans med den läropliktige och dennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare utreda möjligheterna att bedriva studier i en annan lärmiljö eller söka till annan utbildning. Vid behov utreds alternativt i samarbete med en annan utbildningsanordnare. Bestämmelsens syfte är att förhindra att fullgörandet av läroplikten avbryts. Om en läropliktig ämnar avbryta studierna utan godtagbar orsak till exempel på grund av felaktigt val av studieområde eller bristande motivation, är det viktigt att hänvisa den läropliktige till en lärmiljö som eventuellt passar honom eller henne bättre eller till en annan utbildning, så att fullgörandet av läroplikten inte avbryts. En alternativ lärmiljö kan vara till exempel att bedriva yrkesstudier med läroavtal eller utbildningsavtal eller att övergå till en verkstadsperiod, varvid verkstaden fungerar som lärmiljö för utbildning som ordnas av en anordnare av yrkesutbildning. Vid behov utreds också byte av utbildningsområde, alltså övergång till andra studier hos samma utbildningsanordnare eller som studerande hos en annan utbildningsanordnare.

Om en läropliktig ämnar avbryta studierna ska utbildningsanordnaren också kontrollera om utbildningsanordnarens stödåtgärder som den läropliktige får är tillräckliga. Vid behov ska stödåtgärderna för att förhindra att studierna avbryts stärkas. Den läropliktige ska också enligt behov hänvisas att söka även andra behövliga stödtjänster, såsom elevhälsotjänster, social- och hälso-tjänster eller Folkpensionsanstaltens rehabiliteringstjänster. Enligt den gällande lagstiftningen kan rehabiliteringsförmåner beviljas även unga som redan har en studieplats men som till exempel löper risk att avbryta sina studier. Fullgörande av läroplikten utesluter inte Folkpensionsanstaltens tjänster och stöd, utan rehabiliteringstjänsterna kompletterar den handledning och elevhälsa och det stöd som tillhandahålls i läroanstalterna.

13 §. När en läropliktig anses ha avgått. I paragrafen föreskrivs om de särskilda förfarandena när en läropliktigs studierätt anses ha upphört och en läropliktig anses ha avgått. Bestämmelsen tillämpas när studierätten upphör på grunder som anges i 24 § i gymnasielagen, 97 § i lagen om yrkesutbildning, 25 i § i lagen om fritt bildningsarbete eller 18 § i lagen om utbildning som handleder för yrkesutbildning. Bestämmelsen tillämpas inte när en studerande avstångs eller studierätten indras för viss tid.

Enligt den bestämmelse som föreslås i *1 mom.* ska utbildningsanordnaren, innan beslut fattas om att en läropliktig anses ha avgått, utreda om den läropliktige har inlett nya i 4 § avsedda studier. Den föreslagna bestämmelsen gäller både när en studerande anses ha avgått på basis av den studerandes egen anmälan och när studierätten gått förlorad på grund av omfattande frånvaro eller för att studietiden gått ut. I samtliga situationer ska utbildningsanordnaren innan beslutet fattas utreda om den läropliktige har en ny studieplats och har inlett nya studier. Bestämmelsen svarar på läropliktslagens centrala syfte att den läropliktige ska byta från en utbildningsanordnare till en annan under ledsagning.

Utbildningsanordnaren kan kontrollera i den nationella informationsresursen om den studerande har inlett studier i en annan läroanstalt. Om ingen uppgift om nya studier har förts in i informationsresursen, ska utbildningsanordnaren fråga den läropliktige om saken. Den läropliktige kan utreda saken genom att lämna in en tillförlitlig utredning och vid behov kan saken säkerställas genom att ta kontakt med den nya läroanstalten. Om uppgifter i informationsresursen eller den läropliktiges utredning visar att den läropliktige har inlett nya studier, övergår det i läropliktslagen avsedda handlednings- och tillsynsansvaret till den nya utbildningsanordnaren. Om den läropliktige inte har inlett nya studier, ska utbildningsanordnaren, efter att beslut fattats om att studierätten gått förlorad eller den läropliktige anses ha avgått, omedelbart underrätta den läropliktiges boendekommun samt vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare om att fullgörandet av läroplikten har avbrutits. Till boendekommun ska dessutom anmälas den läropliktiges identifierings- och kontaktuppgifter på det sätt som föreskrivs i 7 § 4 mom. Handlednings- och tillsynsansvaret övergår då till den läropliktiges boendekommun.

I *2 mom.* föreskrivs det att en i läropliktslagen avsedd läropliktig kan anses ha avgått på basis av egen anmälan endast om den läropliktige har inlett nya studier som avses i 4 § i läropliktslagen. Den läropliktige kan alltså inte avbryta sina studier på basis av egen anmälan utan att fortsätta att fullgöra läroplikten i en annan läroanstalt. Om den läropliktige inte har en ny studieplats, kan utbildningsanordnaren inte anse att den studerande har avgått på basis av egen anmälan. Om den studerande ändå inte längre deltar i undervisningen efter att ha gjort anmälan, kan han eller hon anses ha förlorat sin studierätt eller avgått på grund av frånvaro.

14 §. Boendekommunens handlednings- och tillsynsansvar. I paragrafen föreskrivs det om kommunens handlednings- och tillsynsansvar. I princip bär den läropliktiges boendekommun alltid handlednings- och tillsynsansvaret för fullgörandet av läroplikten och skyldigheten att söka till utbildning i anslutning därtill när ansvaret inte ankommer på anordnaren av grundläggande utbildning eller utbildning som hör till läroplikten efter den grundläggande utbildningen.

På samma sätt som i lagen om grundläggande utbildning föreskrivs det om handlednings- och tillsynsansvar för den läropliktiges boendekommun och inte hemkommun. Med boendekommun avses den kommun på vars område den läropliktige bor på grund av de faktiska omständigheterna. I den normal situation är den läropliktiges boendekommun samma som den hemkommun enligt lagen om hemkommun som är antecknad i befolkningsdatasystemet. I befolkningsdatasystemet kan också antecknas en persons tillfälliga bostadsort, men boendekommunen registreras inte separat. Det föreskrivs att handlednings- och tillsynsansvaret ska ankomma på boendekommunen i stället för hemkommunen, eftersom boendekommunen bedöms ha bättre förutsättningar att i praktiken nå den läropliktige och utreda hans eller hennes situation än hemkommunen, som eventuellt ligger långt från studieorten.

I *1 mom.* anges när boendekommunens handlednings- och tillsynsansvar börjar och upphör. Enligt den föreslagna bestämmelsen börjar handlednings- och tillsynsansvaret när en anmälan

om en läropliktig som saknar studieplats har gjorts till den läropliktiges boendekommun. Handlednings- och tillsynsansvaret upphör när den läropliktige har inlett en utbildning som avses i lagens 4 §, varvid handlednings- och tillsynsansvaret övergår till utbildningsanordnaren.

Anmälan till boendekommunen kan göras med stöd av flera olika bestämmelser. Enligt 7 § 4 mom. i läropliktslagen ska utbildningsanordnaren meddela den läropliktiges boendekommun om fullgörandet av läroplikten avbryts tills vidare på grunder för avbrytande av fullgörandet av läroplikten som anges i läropliktslagen. Boendekommun ska på lämpligt sätt följa upp den läropliktiges situation och vid behov hänvisa honom eller henne att söka sig till ändamålsenliga tjänster. Med stöd av den bestämmelse som föreslås i 7 § 2 mom. i läropliktslagen kan fullgörandet av läroplikten avbrytas tills vidare bara om den sjukdom eller skada som hindrar fullgörandet av läroplikten är av bestående natur. I princip förväntas den läropliktige då inte längre fortsätta fullgörandet av läroplikten, så i denna situation är kommunen inte skyldig att aktivt hänvisa den läropliktige att söka till utbildning.

Enligt 11 § 4 mom. i läropliktslagen ska den aktör som har handlednings- och tillsynsansvar i fråga om skyldigheten att söka till utbildning meddela den läropliktiges boendekommun, om en läropliktig som har slutfört den grundläggande utbildningen eller utbildning i övergångsskedet inte har fortsatt att fullgöra läroplikten som studerande hos en annan utbildningsanordnare. Enligt 13 § 1 mom. i läropliktslagen ska utbildningsanordnaren underrätta den läropliktiges boendekommun om att fullgörandet av läroplikten har avbrutits, om en läropliktig som avbrutit sina studier inte har inlett nya studier som hör till läroplikten.

I 2 mom. ingår en så kallad stupstocksbestämmelse om handlednings- och tillsynsansvaret i fråga om läroplikten. Enligt den föreslagna bestämmelsen ska den läropliktiges boendekommun handleda och övervaka fullgörandet av läroplikten, om det inte har bestämts att handledningen och tillsynen ska skötas av någon annan aktör. I lagen om grundläggande utbildning föreskrivs det om boendekommunens tillsynsuppgifter när läroplikten fullgörs i grundläggande utbildning. Dessutom föreskrivs det i 11 i läropliktslagen om utbildningsanordnarens handlednings- och tillsynsansvar i fråga om skyldigheten att söka till utbildning och 12 § i den lagen om utbildningsanordnarens övriga handlednings- och tillsynsansvar. Genom bestämmelsen säkerställs att om det inte i lagen om grundläggande utbildning eller läropliktslagen föreskrivs att handlednings- och tillsynsansvaret ankommer på anordnaren av grundläggande utbildning eller någon annan utbildningsanordnare, är boendekommunen alltid i sista hand handlednings- och tillsynsansvarig.

I praktiken blir bestämmelsen tillämplig till exempel vid ansökan till fortsatta studier på andra stadiet för läropliktiga som genomgår den grundläggande utbildningen i hemskola. Enligt 26 § 3 mom. i lagen om grundläggande utbildning ska den läropliktiges boendekommun övervaka den läropliktiges framsteg, om den läropliktige inte deltar i utbildning som ordnas med stöd av lagen om grundläggande utbildning. Bestämmelsen i lagen om grundläggande utbildning gäller dock endast övervakning av fullgörandet av läroplikt som avses i lagen om grundläggande utbildning. Med stöd av den föreslagna bestämmelsen ska det dessutom vara boendekommunens uppgift att övervaka att en läropliktig som fullgjort den läroplikt som hör till den grundläggande utbildningen i hemskola har börjat i utbildning på andra stadiet. Om den läropliktige inte har börjat i utbildning på andra stadiet, ska de förfaranden som anges i 3 mom. iaktas och i sista hand ska den läropliktige anvisas en studieplats.

Den bestämmelse som föreslås i 2 mom. ska också tillämpas om en ung person i läroliktsåldern flyttar till kommunens område. Då är det boendekommunens uppgift att säkerställa att personen i fråga söker till utbildning och börjar fullgöra sin läroplikt. Om en läropliktig som omfattats av

boendekommunens handlednings- och tillsynsansvar flyttar till en annan kommun, ska den tidigare boendekommunen underrätta den nya boendekommunen om flyttningen, som bör fortsätta att handleda och övervaka den läropliktige.

I 2 mom. föreskrivs också om tillsynsansvar i en situation som avses i 4 § 4 mom. i läropliktslagen, där en läropliktig studerar på Åland eller utomlands. Enligt den föreslagna bestämmelsen ska den läropliktige då underrätta den boendekommun som har handlednings- och tillsynsansvaret om inledande, avbrytande och avslutande av studier. Denna underrättelse behövs för att säkerställa att den läropliktige håller på och fullgör sin läroplikt. Under den tid som studierna pågår har boendekommunen inget handlednings- och tillsynsansvar för en sådan läropliktig, men om den läropliktige meddelar att studierna avbrutits eller avslutats, ska boendekommunen i enlighet med 3 mom. hänvisa den läropliktige att söka till läropliktsutbildning.

I 3 mom. föreskrivs om innehållet i boendekommunens handlednings- och tillsynsansvar. Boendekommunens uppgift är att ta kontakt med den läropliktige och dennes vårdnadshavare och utreda den läropliktiges situation och stödbehov tillsammans med den läropliktige och dennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare. Enligt den föreslagna bestämmelsen har boendekommunen till uppgift att hänvisa den läropliktige till sådan utbildning som lämpar sig för honom eller henne och vid behov till andra ändamålsenliga tjänster. Andra ändamålsenliga tjänster är till exempel social- och hälsojourer, rehabiliteringstjänster eller ungdomsväsendets tjänster. Vid hänvisning till lämplig utbildning ska man beakta möjligheterna att fullgöra läroplikten i olika lärmiljöer, såsom verkstäder. Vid behov ska den läropliktige anvisas att ansöka om avbrytande av läroplikten, om den läropliktige inte kan fullgöra sin läroplikt på grund av till exempel en långvarig sjukdom eller skada.

Om den läropliktige efter att ha fått handledning inte har fått en studieplats eller ansökt om avbrytande av fullgörandet av läroplikten, är boendekommunens uppgift som sista alternativ att anvisa den läropliktige en studieplats i lämplig utbildning i övergångsskedet. Bestämmelser om anvisande av studieplats finns i lagens 15 §.

I samband med anmälan till boendekommunen sluter sig utbildningsanordnaren utifrån den läropliktiges kända kontaktuppgifter till vilken kommun som är den läropliktiges boendekommun, eftersom uppgiften om boendekommun inte kan kontrolleras direkt i befolkningsdatasystemet. Om en kommun får en anmälan om en läropliktig som enligt kommunens åsikt inte bor i kommunen, ska kommunen i enlighet med förvaltningslagens bestämmelser överföra en anmälan som inte faller inom dess behörighet till rätt instans, om kommunen vet i vilken kommun den läropliktige bor. Om den kommun som tagit emot anmälan inte känner till den läropliktiges antagna boendekommun, ska kommunen underrätta den läroanstalt som skickat anmälan om att den är felaktig.

15 §. Anvisande av studieplats. Om en läropliktig som saknar studieplats inte frivilligt har sökt till utbildning eller inte har fått en studieplats efter att ha fått handledning, är det boendekommunens uppgift att som sista alternativ fatta ett beslut om anvisa den läropliktige en studieplats. Enligt förslaget till 1 mom. ska beslutet om anvisande av en studieplats fattas efter två månader från det att boendekommunens handlednings- och tillsynsansvar började, om den läropliktige inte dessförinnan har inlett utbildning som hör till läroplikten. Två månader bedöms vara en tillräcklig tid för att utreda den läropliktiges situation, söka till utbildning och fatta ett beslut om anvisande av en studieplats jämte hörande. Det är inte motiverat med långa pauser i fullgörandet av läroplikten. Om en läropliktig har blivit utan studieplats efter att den grundläggande utbildningen avslutats görs anmälan om att den läropliktige saknar studieplats i praktiken i slutet av augusti. Tiden på två månader börjar löpa från denna tidpunkt och beslutet om anvisande av en studieplats fattas i slutet av oktober. Tiden på två månader betyder också att den läropliktige har

två månader på sig att frivilligt söka till önskad utbildning för att fullgöra sin läroplikt och först därefter anvisas han eller hon en studieplats.

Enligt den föreslagna utbildningen är det boendekommunens uppgift att anvisa den läropliktige en studieplats i utbildning som handleder för examensutbildning eller utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv. Studieplats anvisas i regel i utbildning som handleder för examensutbildning, men om det är fråga om en studerande med svår funktionsnedsättning som inte bedöms ha förutsättningar att genomföra examensinriktad utbildning, anvisas han eller hon en studieplats i utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv. Studieplats kan inte anvisas i examensinriktad utbildning. Enligt den föreslagna bestämmelsen ska en utbildningsanordnare som har beviljats tillstånd att ordna utbildning som handleder för examensutbildning eller utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv anta som studerande en läropliktig som anvisats utbildningsanordnaren. Det fattas inte något separat överklagbart beslut om antagning som studerande, men den läropliktige kan begära omprövning av beslutet om anvisande av studieplats på det sätt som föreskrivs i 24 § i läropliktslagen.

Enligt den föreslagna bestämmelsen kan en studieplats också anvisas i sådan utbildning som handleder för examensutbildning som ordnas av boendekommunen. Kommunerna kan anordna utbildning som handleder för examensutbildning frivilligt utan tillstånd, så boendekommunen kan hänvisa en läropliktig endast till handledande utbildning som kommunen själv ordnar, inte till handledande utbildning som en annan kommun ordnar frivilligt utan tillstånd.

Utbildning som handleder för examensutbildning ordnas från och med den 1 augusti 2022. Före det, alltså i praktiken läsåret 2021—22, anvisas en läropliktig en studieplats enligt motsvarande principer i utbildning som handleder för yrkesutbildning, utbildning som förbereder för gymnasieutbildning eller påbyggnadsundervisning inom den grundläggande utbildningen. En övergångsbestämmelse om saken ingår i 26 § 2 mom. i läropliktslagen.

Handlednings- och tillsynsansvaret för fullgörande av läroplikten övergår till utbildningsanordnaren i enlighet med 12 § 1 mom. när den läropliktige har inlett sina studier som studerande hos utbildningsanordnaren. Om en studerande som anvisats en studieplats de facto inte inleder sina studier, kvarstår handlednings- och tillsynsansvaret hos boendekommunen. Inte heller efter det att en studieplats anvisats riktas några sanktioner mot den läropliktige även om han eller hon inte inleder sina studier. Genom anvisandet av en studieplats säkerställs emellertid att varje läropliktig har en studieplats där han eller hon kan fullgöra sin läroplikt.

I 2 mom. föreskrivs om de grunder som ska beaktas när en studieplats anvisas. Vid anvisande av en studieplats ska man för det första ta hänsyn till utbildningsutbudet i området samt avståndet mellan den läropliktiges hem och läroanstalten och trafikförbindelserna. Utgångspunkten är att en studerande ska hänvisas till den läroanstalt eller det verksamhetsställe som ligger närmast den läropliktiges hem och som annars är lämpligast med tanke på trafikförbindelserna och där det ordnas utbildning som handleder för examensutbildning. Vid anvisande av en studieplats ska hänsyn också tas till den läropliktiges behov av särskilt stöd. I utbildning som handleder för examensutbildning är det alltid möjligt att få lagstadgat särskilt stöd, men krävande särskilt stöd kan fås endast i sådana yrkesläroanstalter som har rätt att ordna sådant. Om den studerande bedöms vara i behov av krävande särskilt stöd, ska denne anvisas en studieplats i en sådan läroanstalt där det är möjligt att få krävande särskilt stöd. En studieplats i utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv anvisas om den läropliktige inte bedöms ha färdigheter att genomföra examensinriktad utbildning.

I 2 mom. föreskrivs det också om beaktande av undervisningsspråket. En studieplats ska anvisas i utbildning som ordnas på finska eller svenska enligt den läropliktiges i 10 § i lagen om grundläggande utbildning avsedda undervisningsspråk. Bestämmelsen innebär att den läropliktige ska hänvisas till handledande utbildning som ordnas på samma språk som har varit den läropliktiges undervisningsspråk i den grundläggande utbildningen. Om undervisningsspråket har varit något annat än finska eller svenska, ska man beakta på vilket språk den läropliktige enligt hans eller hennes egen åsikt eller enligt någon annan bedömning har förutsättningar att genomföra studierna.

I 3 mom. föreskrivs det om hörande. Enligt den föreslagna bestämmelsen ska den läropliktige och dennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare och den utbildningsanordnare som den läropliktige ska anvisas till som studerande höras innan ärendet avgörs. Den läropliktige ska i princip höras redan med stöd av förvaltningslagen, så bestämmelsen är informativ. I samband med hörandet kan den läropliktige föra fram omständigheter i anslutning till bedömningen av vad som är en lämplig studieplats, såsom behovet av särskilt stöd eller undervisningsspråket. Enligt förslaget till 1 mom. är utbildningsanordnaren skyldig att anta läropliktiga som anvisats denne som studerande. Vid hörandet har utbildningsanordnaren dock möjlighet att framföra att utbildningsanordnaren till exempel på grund av antalet studerande inte anser sig ha möjlighet att ta emot en läropliktig som föreslås bli anvisad till utbildningsanordnaren. När det gäller läropliktiga i behov av särskilt stöd vore det viktigt att också höra utbildningsanordnarens åsikt om vad som vore en ändamålsenlig utbildningsform där den läropliktige kan fullgöra sin läroplikt.

Utbildningsanordnaren har inte rätt att söka ändring i ett beslut om anvisande av studieplats. Om en utbildningsanordnare har beviljats tillstånd att ordna utbildning som handleder för examensutbildning eller utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv, förpliktar detta beslut också till utbildning för de läropliktiga som anvisas utbildningsanordnaren. Utbildningsanordnaren kan emellertid efter det att studierna inletts hänvisa en läropliktig att frivilligt söka till någon annan utbildning, om utbildningsanordnaren anser att utbildningsanordnarens utbildning är det lämpligaste alternativet för den läropliktige.

I 3 mom. föreskrivs också att ett beslut om anvisande av studieplats ska delges den läropliktige och dennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare samt utbildningsanordnaren. Utbildningsanordnaren har redan hörts innan beslutet fattades, så redan innan beslutet fattas kan utbildningsanordnaren vidta preliminära förberedelser för att en läropliktig som anvisats denne ska kunna inleda sina studier.

I 4 mom. föreskrivs om den läropliktiges skyldighet att inleda studier på den studieplats som anvisats honom eller henne. Enligt bestämmelsen ska studierna inledas utan dröjsmål efter att den läropliktige har fått kännedom om den studieplats som anvisats honom eller henne. I praktiken ska en utbildningsanordnare ta kontakt med en läropliktig som anvisats utbildningsanordnaren och komma överens om tidpunkten för inledande av studierna. Även efter anvisandet av en studieplats kan den läropliktige använda sin fria rätt att söka till utbildning, om han eller hon vill fullgöra sin läroplikt någon annanstans än på den studieplats som anvisats honom eller henne. I paragrafen föreskrivs också att ett beslut om anvisande av studieplats kan verkställas innan det har vunnit laga kraft. Det är motiverat att kunna verkställa beslut som inte har vunnit laga kraft för att det fortsatta fullgörandet av läroplikten inte ska dra ut på tiden utan orsak.

4 kap. Utbildningens avgiftsfrihet

I kapitlet ingår bestämmelser om avgiftsfrihet för utbildning som en studerande inlett som läropliktig. I kapitlet ingår bestämmelser om avgiftsfrihetens längd och omfattning. Dessutom föreskrivs det om hörande av undervisningspersonalen vid anskaffning av material som behövs vid undervisningen samt om rese- och inkvarteringsersättningar för läropliktiga med särskilt lång skolväg.

16 §. Rätt till avgiftsfri utbildning. I paragrafen föreskrivs det om när en studerande har rätt till avgiftsfri utbildning som avses i läropliktslagen. Bestämmelsen tillämpas också på andra än läropliktiga studerande, eftersom målet är att det ska vara möjligt att avgiftsfritt avlägga en examen på andra stadiet som man börjat studera för som läropliktig.

Om en studerande har rätt till avgiftsfri utbildning enligt paragrafen, har han eller hon också rätt till läromedel och material på det sätt som föreskrivs i 17 § i läropliktslagen. Dessutom har han eller hon rätt till stöd för skolresor utan självriskandel på det sätt som föreskrivs i lagen om stöd för skolresor. Bestämmelser om avgiftsfri utbildning och andra studiesociala förmåner ingår i substanslagarna om olika utbildningsformer, och även dessa bestämmelser tillämpas på studerande som har rätt till avgiftsfri utbildning enligt paragrafen. Det föreslås att utbildningslagarnas bestämmelser ändras så att eventuella avgifter som det föreskrivs om i dem inte kan tas ut av studerande som har rätt till avgiftsfri utbildning.

Enligt 1 mom. är utbildning som avses i 4 § i läropliktslagen avgiftsfri till utgången av det kalenderår då den studerande fyller 20 år. I ett typiskt fall, alltså när en studerande som 16-åring övergår från den grundläggande utbildningen till andra stadiet, har han eller hon rätt till avgiftsfri utbildning i 4,5 år. Avgiftsfriheten inom denna tidsperiod gäller examensinriktad utbildning och olika utbildningar i övergångsskedet.

Rätten till avgiftsfri utbildning upphör emellertid redan före utgången av det kalenderår då den studerande fyller 20 år, om den studerande avlägger gymnasiets lärokurs och studentexamen eller yrkesinriktad examen före det. Efter avlagd studentexamen eller yrkesinriktad examen är utbildningen alltså inte längre avgiftsfri, trots att den studerande är under 20 år. Om den studerande har genomfört studier som motsvarar studentexamen och yrkesinriktad examen utomlands, har han eller hon inte rätt till avgiftsfri utbildning, även om han eller hon inleder studier i Finland före utgången av det kalenderår då han eller hon fyller 20 år.

En studerande kan också avlägga så kallad dubbel- eller tripplexamen, där man samtidigt avlägger yrkesinriktad grundexamen samt gymnasiets lärokurs och studentexamen. I 1 mom. ingår också en bestämmelse om avgiftsfrihet för sådan utbildning. Enligt den föreslagna bestämmelsen upphör rätten till avgiftsfri utbildning härvid när den studerande har avlagt både yrkesinriktad examen och studentexamen. Rätten till avgiftsfri utbildning upphör dock även i denna situation senast vid utgången av det kalenderår då den studerande fyller 20 år, om inte avgiftsfriheten förlängs på grunder enligt 2 och 3 mom.

Om den studerande byter studieområde mitt under studierna, har han eller hon rätt till avgiftsfri utbildning även i de nya studierna till utgången av det kalenderår då han eller hon fyller 20 år, om han eller hon inte avlägger en examen på andra stadiet före det. Om bytet av studieområde beror på en godtagbar orsak enligt 3 mom., har den studerande möjlighet att ansöka om förlängning av avgiftsfriheten på det sätt som föreskrivs i 3 mom. Rätten till avgiftsfri utbildning fortsätter också när den studerande byter till en annan läroanstalt inom samma utbildningsområde,

till exempel på grund av flyttning till en annan ort. Byte av studieplats inom samma utbildningsområde förlänger i princip inte den totala studietiden, eftersom den studerande har rätt att få tidigare förvärvade kunskaper erkända.

I 2 mom. föreskrivs det om situationer där den avgiftsfria tiden förlängs. Enligt den föreslagna bestämmelsen förlängs avgiftsfriheten så att den motsvarar längden på de perioder under vilka fullgörandet av läroplikten har avbrutits efter slutförandet av den grundläggande utbildningen på de grunder som anges i 7 § eller genomförandet av en i 4 § avsedd utbildning tillfälligt har avbrutits på de grunder som anges i den lag som gäller utbildningen i fråga. Bestämmelser om avbrytande av fullgörandet av läroplikten finns i 7 § i läropliktslagen. Sådant avbrytande av fullgörandet av läroplikten som avses i den paragrafen beaktas som förlängningsgrund när fullgörandet av läroplikten har varit avbrutet efter genomförandet av den grundläggande utbildningen. Bestämmelser om tillfälligt avbrytande av studierätten finns i 23 § 3 mom. i gymnasielagen och 96 § 3 mom. i lagen om yrkesutbildning samt i 17 § 3 mom. i den föreslagna lagen om utbildning som handleder för examensutbildning. Enligt de nämnda bestämmelserna har den studerande rätt att tillfälligt avbryta sin studierätt för den tid som han eller hon fullgör tjänstgöring enligt värnpliktslagen, civiltjänstlagen eller lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor eller får sjukdagpenning eller moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen. Därtill kan studierätten på den studerandes begäran tillfälligt avbrytas av annan grundad anledning.

Enligt den föreslagna bestämmelsen förlängs avgiftsfriheten så att den motsvarar längden på de perioder under vilka den avgiftsfria utbildningen har varit avbruten. Om fullgörandet av utbildningen har avbrutits av en i 7 § 1 mom. 3 punkten avsedd orsak, det vill säga en tillfällig vistelse utomlands, eller någon annan grundad anledning som avses i den lag som gäller utbildningen i fråga, förlängs dock avgiftsfriheten med högst ett år, även om studierna har varit avbrutna under längre tid av nämnda anledning. Tillfällig vistelse utomlands och andra grundade anledning är sådana orsaker som i regel baserar sig på den studerandes frivilliga val, så det är motiverat att begränsa förlängd avgiftsfrihet av dessa orsaker till högst ett år.

I 3 mom. föreskrivs det om situationer där den tid som berättigar till avgiftsfrihet kan förlängas av andra än i 2 mom. avsedda orsaker som har att göra med tillfälligt avbrytande av studierna. Syftet med de grunder för förlängning som anges i 3 mom. är att säkerställa att den studerande har möjlighet att avlägga examen avgiftsfritt, trots att studietiden har förlängts av någon orsak som ska betraktas som godtagbar. På de grunder som anges i momentet kan avgiftsfriheten förlängas sammanlagt högst ett år, trots att det föreligger flera av de orsaker som nämns i momentet till att studierna drar ut på tiden. Förlängning enligt 3 mom. kan beviljas utöver den förlängning av avgiftsfriheten som avses i 2 mom.

Enligt 1 punkten kan avgiftsfriheten förlängas på grund av byte av studieområde av hälsomässiga eller andra vägande skäl. Hälsomässiga skäl är till exempel en allergi eller någon annan sjukdom som brutit ut efter inledandet av studierna och som har hindrat den studerande från att fortsätta inledda studier. Ett annat vägande skäl kan vara till exempel flyttning med familjen eller maken till en sådan ort där det inte har varit möjligt att fortsätta studierna inom det påbörjade utbildningsområdet. Byte av studieområde för att man fått nya intressen eller har motivationsproblem är inte ett sådant vägande skäl som avses i bestämmelsen. Det vore viktigt att ingripa i och försöka hitta lösningar på eventuella motivationsproblem redan i det inledande skedet av studierna, så att den totala studietiden inte förlängs och den studerande har möjlighet att slutföra studierna inom ramen för den avgiftsfria utbildningen.

Enligt 2 *punkten* kan avgiftsfriheten förlängas på grund av inlärningsssvårigheter. Inlärningsssvårigheterna ska vara av sådan art att de har en fördröjande inverkan på fullgörandet av studierna. I regel ska inlärningsssvårigheterna vara sådana att de medför rätt till särskilt stöd.

Enligt 3 *punkten* kan avgiftsfriheten förlängas på grund av fullgörande av handledande eller förberedande utbildning efter den grundläggande utbildningen. Med handledande och förberedande utbildning avses påbyggnadsundervisning inom den grundläggande utbildningen, utbildning som förbereder för gymnasieutbildning, utbildning som handleder för yrkesutbildning samt folkhögskolornas utbildning som riktar sig till läropliktiga samt den nya utbildningen som handleder för examensutbildning. Huvudregeln är att den studerande ska kunna genomföra examensutbildning inom ramen för den avgiftsfria utbildningen samt vid behov även utbildning i övergångsskedet. Om den studerande genomför en ettårig utbildning i övergångsskedet och en examensutbildning på 3—3,5 år, räcker den primära avgiftsfria tiden enligt 1 mom. till för att genomföra dessa båda utbildningar. Om tiden för genomförande av examensutbildningen dock överskrider 3,5 år, går den primära avgiftsfria tiden enligt 1 mom. ut mitt under examensutbildningen. Som grund för förlängning av avgiftsfriheten beaktas både utbildning i övergångsskedet som genomgått före examensutbildningen och en eventuell utbildningsperiod i övergångsskedet som genomförts efter att examensutbildningen inleddes.

Enligt 4 *punkten* kan avgiftsfriheten förlängas på grund av fördröjning av slutförandet av den grundläggande utbildningens lärokurs. Detta avser en situation där en person har slutfört den grundläggande utbildningens lärokurs senare än det år då han eller hon fyllde 16 år, och inledandet av studier på andra stadiet därför har fördröjts.

I 4 *mom.* föreskrivs det om beslut om förlängning. Enligt den föreslagna bestämmelsen fattas beslut om förlängning av avgiftsfriheten efter ansökan av den studerande. Beslut om förlängning av avgiftsfriheten fattas av den utbildningsanordnare hos vilken den studerande avlägger studier när han eller hon ansöker om förlängning av avgiftsfriheten.

I regel fattas beslut om förlängning efter den studerandes ansökan, men i 4 *mom.* föreslås också att avgiftsfriheten förlängs utan ansökan, om utbildningsanordnaren har fattat ett beslut om avbrytande av fullgörandet av läroplikten eller om avbrytande av studierna. Denna bestämmelse gäller en situation där den studerandes studier har varit tillfälligt avbrutna, den studerande har fortsatt sina studier hos samma utbildningsanordnare och tiden som berättigar till avgiftsfrihet håller på att gå ut. Då känner utbildningsanordnaren till det tidigare tillfälliga avbrottet i studierna och kan beakta detta vid bedömningen av den tid som berättigar till avgiftsfrihet. I en situation där den studerandes studier har varit avbrutna tillfälligt någonstans tidigare och den studerande har bytt studieplats känner den nya utbildningsanordnaren däremot inte nödvändigtvis till det tidigare avbrottet i studierna. Då kan avgiftsfriheten inte förlängas utan ansökan och den studerande måste ansöka om förlängning av avgiftsfriheten.

I paragrafen föreskrivs det inte om någon ansökningstid för förlängning av avgiftsfriheten, utan en studerande kan ansöka om förlängning av avgiftsfriheten i vilket skede som helst av studierna, när han eller hon anser att en grund för förlängning föreligger. I princip är det ändamålsenligt att ansöka om avgiftsfrihet först i det skedet när rätten till avgiftsfri utbildning håller på att gå ut. Då undviker man onödiga ansökningar, eftersom den studerande inte nödvändigtvis genast när en grund för förlängning yppar sig kan veta om han eller hon behöver ansöka om förlängning av avgiftsfriheten eller kan han eller hon slutföra sina studier i tid trots grunden. Den studerande ska ange grunden för förlängningen i sin ansökan, om uppgifterna inte framgår av informationsresursen Koski. Bestämmelser om utbildningsanordnarens rätt att få uppgifter finns i 23 § 2 mom. i läropliktslagen.

I fråga om grunderna för förlängning i anslutning till avbrytande av genomförandet av studierna föreskrivs det i 2 mom. att avgiftsfriheten förlängs i motsvarande mån, i vissa situationer dock med högst ett år. Då har utbildningsanordnaren i princip ingen prövningsrätt beträffande hur länge avgiftsfriheten förlängs. I situationer som avses i 3 mom. föreskrivs det åter inte exakt om längden på förlängningen, utan den är beroende av utbildningsanordnarens prövning i samband med att beslutet fattas. I princip förlängs avgiftsfriheten lika länge som grunden för förlängning varar, om detta går att bestämma. I situationer som avses i 3 mom. 3 och 4 punkten kan varaktigheten av grunden för förlängning av avgiftsfriheten härledas från hur mycket fullgörandet av handledande eller förberedande utbildning enligt 3 punkten eller slutförandet av den grundläggande utbildningens lärokurs enligt 4 punkten har förlängt den studerandes sammanlagda studietid. Exempelvis fullgörande av utbildning i övergångsskedet ska i princip förlänga avgiftsfriheten med den tid det tar att fullgöra utbildningen i övergångsskedet.

I 5 mom. föreskrivs det om begränsningar av tillämpningsområdet för avgiftsfrihet enligt läropliktslagen. Enligt den föreslagna bestämmelsen tillämpas paragrafen inte på studerande som fyllt 18 år och som inte har varit läropliktiga enligt lagen. Sålunda har sådana studerande som inte har haft sin vanliga vistelseort i Finland i läropliktsåldern inte rätt till sådan avgiftsfri utbildning som avses i bestämmelsen. Bestämmelsens syfte är att göra det möjligt att slutföra en examen som påbörjats som avgiftsfri läropliktsutbildning inom ramen för den avgiftsfria utbildningen, så det är motiverat att ställa sådana studerande utanför bestämmelsens tillämpningsområde som inte till någon del har fullgjort sin läroplikt i Finland. I regel har sådan avgiftsfri examensinriktad utbildning som avses i paragrafen alltid påbörjats i läropliktsåldern, men avsikten är att möjliggöra olika utbildningsvägar för de läropliktiga inom den tidsperiod som berättigar till avgiftsfrihet. Den som är över 18 år kan påbörja examensinriktad utbildning till exempel om fullgörandet av den grundläggande utbildningens lärokurs har fördröjts och den studerande genomgått någon utbildning i övergångsskedet före övergången till examensinriktad utbildning.

Enligt den föreslagna bestämmelsen ska bestämmelserna i paragrafen inte heller tillämpas på studier som har inletts efter utgången av det kalenderår då den studerande fyller 20 år. Syftet med avgiftsfriheten är att göra det möjligt att avgiftsfritt avlägga en examen på andra stadiet som har påbörjats efter den grundläggande utbildningen, och i paragrafen föreskrivs också om grunder för förlängning av avgiftsfriheten. Bestämmelsen gör det också möjligt att byta studieområde inom ramen för den avgiftsfria tiden, men avsikten är ändå inte att avgiftsfriheten och grunderna för förlängning ska gälla hur länge som helst och senare än i studier på andra stadiet som inletts direkt efter den grundläggande utbildningen. Den föreslagna bestämmelsen begränsar tillämpningen av grunderna för förlängning av avgiftsfriheten till de studier som har inletts före utgången av det kalenderår då rätten till avgiftsfri utbildning i princip upphör om den inte förlängs.

17 §. Avgiftsfrihetens omfattning. I paragrafen föreskrivs det om vilka förmåner den studerande har rätt till under avgiftsfri utbildning som avses i 16 §. Det föreskrivs om avgiftsfri undervisning och andra studiesociala förmåner i substanslagarna om olika utbildningsformer. Även dessa bestämmelser ska tillämpas på studerande som har rätt till avgiftsfri utbildning enligt paragrafen.

Enligt den bestämmelse som föreslås i 1 mom. ska läromedel som behövs vid undervisningen samt arbetsredskap, arbetsdräkter och arbetsmaterial vara avgiftsfria för studerande som har rätt till avgiftsfri utbildning enligt 16 §. Utbildningsanordnaren ska tillhandahålla de studerande läromedel och andra behövliga arbetsredskap under studietiden. Läromedel kan tillhandahållas av studerande i form av traditionella böcker eller digitalt. Arbetsredskap, arbetsdräkter och arbetsmaterial kan ställas till de studerandes förfogande för hela studietiden eller så kan de vid behov vara tillgängliga i läroanstalten. Utbildningsanordnaren ska besluta hur man skaffar

material, redskap, dräkter och samt hur dessa tillhandahålls de studerande. De studerande har inte rätt att behålla arbetsredskapen och arbetsdräkterna efter avläggandet av examen, om inte utbildningsanordnaren beslutar det.

I gymnasieutbildningen är läroböcker och annat material som behövs i studierna avgiftsfria. Även dator och räknare eller räknarlicens som behövs för att genomföra studierna ska vara avgiftsfria. I yrkesutbildningen är på samma sätt som i gymnasieutbildningen läroböcker och dator som behövs för att fullgöra studierna avgiftsfria. Avgiftsfria arbetsredskap i yrkesutbildningen är dessutom exempelvis kockknivar, frisörsaxar och andra småverktyg, och avgiftsfria arbetsdräkter är till exempel säkerhetskläder, arbetsrockar, skyddskläder och arbetsskor. Avgiftsfriheten omfattar också branschspecifika kompetenser och tillståndskort för arbetslivet som är nödvändiga för att avlägga examen, såsom arbetssäkerhetskort, förstahjälpkort, kort för heta arbeten eller hygienpass.

Enligt den bestämmelse som föreslås i 1 mom. är redskap som behövs vid utbildningar som betonar särskilda intressen dock inte avgiftsfria. Sådana är till exempel musikinstrument och idrottsredskap som behövs i gymnasier med en särskild utbildningsuppgift eller vissa yrkesinriktade examina. Med särskilda intressen avses sådana färdighet eller intressen som den studerande har sysslat med redan innan studierna i fråga inleddes och där en viss färdighetsnivå är en förutsättning för att en studerande ska antas till utbildningarna i fråga. Det kan vara till exempel förmåga att spela ett instrument eller behärska av en viss idrottsgren. Det är fråga om personliga redskap och vanligtvis använder den studerande dem också innan utbildning inleds och efter att den slutförts.

I 2 mom. föreskrivs det om möjlighet att ta ut avgifter för frivillig verksamhet som kompletterar studierna. Enligt bestämmelsen kan skäliga avgifter tas ut för frivilliga studieresor, besök, evenemang och andra motsvarande verksamheter som kompletterar studierna. I samband med utbildning på andra stadiet har det varit etablerad praxis att ordna frivilliga studieresor och besök för de studerande så att de studerande själva har deltagit i kostnaderna. Enligt gymnasielagen och lagen om yrkesutbildning är undervisningen avgiftsfri, men verksamhet som är frivillig för de studerande och som kompletterar studierna i läroanstalten har inte ansetts ingå i den avgiftsfria undervisningen, utan har betraktats som ett alternativt sätt för de studerande att förvärva kunskaper. I princip ska utbildning som hör till läroplikten till alla delar vara avgiftsfri för den studerande, men med beaktande av etablerad praxis och särdragen i utbildningen på andra stadiet är det motiverat att man även i fortsättningen kan ta ut avgifter för frivillig verksamhet utanför läroanstalten. I samband med utbildning på andra stadiet ordnas det ofta till exempel utlandsbesök eller andra exkursioner utanför läroanstalten, där de studerande också deltar i kostnaderna. Krav på att all sådan verksamhet ska vara avgiftsfri skulle sannolikt avsevärt minska ordnandet av sådan verksamhet, eftersom det inte är möjligt att bekosta till exempel utlandsresor för alla studerande inom ramen för den offentliga utbildningsfinansieringen. Om sådan verksamhet upphör skulle det kännbart krympa till exempel den internationella verksamheten.

Enligt den föreslagna bestämmelsen kan avgifter tas ut endast för verksamhet som är frivillig för de studerande, så avgiftsbelagd verksamhet får inte vara den enda möjligheten att avlägga kursen, studieperioden eller examensdelen i fråga. Utbildningsanordnaren måste alltid erbjuda även ett avgiftsfritt alternativ. För att trygga de studerandes jämlikhet får det avgiftsfria alternativet inte vara jobbigare eller annars svårare att genomföra än det erbjudna avgiftsbelagda alternativet. Enligt bestämmelsen kan avgiftsbelagda besök och evenemang komplettera studierna. De får ändå inte ordnas i sådan omfattning att de åsidosätter den avgiftsfria undervisningen som är huvudregel.

Vad som är skäligen avgifter ska bedömas i förhållande till kostnaderna för besöket eller evenemanget. Exempelvis kostnader för studieresor utomlands kan bli rätt höga. I avgifter kan tas ut högst kostnaderna för besöket eller evenemanget, såsom inträdesbiljettens pris eller transportkostnaderna.

Undervisningen ska alltid vara avgiftsfri. Utbildningsanordnaren kan dock erbjuda till exempel tillämpade specialkurser eller studieperioder, och för andra kostnader som ingår i dem än sådana som hänför sig till undervisningen ska avgifter kunna tas ut. Exempel på sådana kostnader kan vara till exempel restaurangbesök i samband med umgängesfostran eller anskaffning av flygcertifikat.

I 3 mom. föreskrivs om rätt att få ett beslut i vissa situationer där det handlar om avgiftsfrihet. Enligt den föreslagna bestämmelsen ska utbildningsanordnaren meddela ett förvaltningsbeslut enligt 7 kap. i förvaltningslagen i fråga om den rätt till avgiftsfri utbildning som avses i 16 § 1 mom., den förlängning av avgiftsfriheten utan ansökan som avses i 16 § 4 mom., den avgiftsfrihet för läromedel samt arbetsredskap, arbetsdräkter och arbetsmaterial som avses i 17 § 1 mom. och i fråga om de avgifter som avses i 17 § 2 mom. endast om den studerande skriftligen eller muntligen begär det. I 16 § föreskrivs det om rätt till avgiftsfri utbildning till utgången av det kalenderår då den studerande fyller 20 år. I 16 § 4 mom. föreskrivs om förlängning av avgiftsfriheten utan ansökan, om utbildningsanordnaren har fattat ett beslut om avbrytande av fullgörandet av läroplikten eller om tillfälligt avbrytande av studierna. I 17 § 1 mom. föreskrivs det om rätt att få läromedel som behövs vid undervisningen samt arbetsredskap, arbetsdräkter och arbetsmaterial och i 17 § 1 och 2 mom. dessutom om begränsningar i avgiftsfriheten.

Dessa ovannämnda situationer är sådana där avgörandet av ärendet på grund av dess natur inte baserar sig på den studerandes ansökan och ett förvaltningsbeslut som meddelas med anledning av den, utan rättsläget utformas direkt med stöd av lag utifrån de faktiska omständigheterna. Situationerna är också sådana att det inte är ändamålsenligt att meddela separata förvaltningsbeslut i dem. Det är emellertid viktigt att en studerande som anser att den lagstadgade rätten till exempelvis avgiftsfri utbildning eller avgiftsfria läromedel inte har tillgodosetts till någon del kan få ett förvaltningsbeslut i ärendet och få ärendet prövat av en besvärinstans. I 3 mom. föreslås bestämmelser om beslutsproceduren i dessa situationer. Den studerandes begäran om beslut kan formuleras fritt och vara muntlig eller skriftlig.

I 4 mom. föreslås en delvis informativ bestämmelse om på vilka andra ställen i lagstiftningen det föreskrivs om avgiftsfri utbildning. Enligt den föreslagna bestämmelsen iakttas vad som föreskrivs om avgiftsfrihet och studiesociala förmåner i lagen om grundläggande utbildning i fråga om grundläggande utbildning för vuxna, i gymnasielagen, lagen om yrkesutbildning, lagen om fritt bildningsarbete, lagen om utbildning som handleder för examensutbildning och lagen om Sameområdets utbildningscentral. I de nämnda lagarna föreskrivs om bland annat avgiftsfri undervisning, rätt till en daglig måltid samt om studiesociala förmåner för studerande med särskilt stöd. Bestämmelser om avgiftsfria skolresor finns i lagen om stöd för skolresor. Bestämmelser om avgiftsfrihet för proven i studentexamen finns åter i 20 § i lagen om studentexamen.

18 §. Hörande av undervisningspersonalen vid anskaffning av material som behövs vid undervisningen. I paragrafen föreskrivs det om skyldighet att höra undervisningspersonalen innan läromedel samt arbetsredskap, arbetsdräkter och arbetsmaterial skaffas. Skyldigheten att höra undervisningspersonalen är viktig för att personalen även i fortsättningen ska ha möjlighet att påverka vilka läromedel utbildningsanordnaren skaffar, när skyldigheten att skaffa material övergår till utbildningsanordnaren.

19 §. Inkvarteringsersättning för läropliktiga. I paragrafen föreskrivs det om den särskilda inkvarteringsersättning som betalas till läropliktiga. Rätt till inkvarteringsersättning har sådana läropliktiga som har så lång resa hemifrån till närmaste läroanstalt att det inte rimligtvis kan antas att de ska företa skolresan dagligen. Inom läroplikten i studier på andra stadiet har man dock i princip fri rätt att söka till utbildning, vilket också kan beaktas i avgiftsfriheten för studier. Genom bestämmelsen säkerställs de läropliktigas grundlagsenliga rätt till avgiftsfri läropliktsutbildning, men bestämmelsen ska ändå inte tillämpas när den läropliktige utnyttjar sin fria rätt att söka till utbildning och söker någon annanstans än den lämpliga läroanstalt som är närmast hemmet.

I 1 mom. föreskrivs om villkoren för att få inkvarteringsersättning. Enligt 1 punkten är ett villkor att färdvägen från den läropliktiges hem till närmaste gymnasium eller yrkesläroanstalt med flera branscher är mer än 100 kilometer. Enligt bestämmelsen bedöms resan till den närmaste läroanstalt där det ges möjlighet till undervisning på finska eller svenska enligt den läropliktiges i 10 § i lagen om grundläggande utbildning avsedda undervisningsspråk. Om den läropliktiges undervisningsspråk i den grundläggande utbildningen har varit något annat än finska eller svenska, bedöms färdvägen enligt på vilketdera språket den läropliktige utifrån sin egen åsikt eller en annan bedömning anses ha förutsättningar att genomföra studierna.

Den läropliktige ska ha möjlighet att välja om han eller hon vill fullgöra sin läroplikt i gymnasieutbildning eller yrkesutbildning. Om det finns bara antingen gymnasieutbildning eller yrkesutbildning på mindre än 100 kilometers avstånd, ska man dock ha rätt till inkvarteringsersättning bara i den utbildningsform dit avståndet är över 100 kilometer. Med yrkesläroanstalt med flera branscher avses en läroanstalt som erbjuder studier inom mer än ett utbildningsområde. När färdvägens längd bestäms iakttas de principer för beräkning av färdvägens längd som iakttas vid beviljande av stöd för skolresor och färdvägens längd bestäms enligt den kortaste färdbara rutten.

I 1 mom. 2 punkten föreskrivs det vilken betydelse den fria rätten att söka till utbildning har för rätten att få inkvarteringsersättning. Enligt bestämmelsen föreligger rätt till inkvarteringsersättning bara om den läropliktige studerar vid det gymnasium eller den yrkesläroanstalt som är närmast hemmet eller som annars snabbast kan nås med kollektivtrafik eller något annat lämpligt färdmedel och där det ges möjlighet till undervisning på finska eller svenska enligt den läropliktiges i 10 § i lagen om grundläggande utbildning avsedda undervisningsspråk. Om den läropliktige utnyttjar sin fria rätt att söka till utbildning och söker sig till studier någon annanstans än den läroanstalt som är närmast, föreligger ingen rätt till inkvarteringsersättning.

I 1 mom. 3 punkten föreskrivs att rätt till inkvarteringsersättningen inte föreligger om den läropliktige har möjlighet att bo i läroanstaltens avgiftsfria internatboende. Det föreslås att lagstiftningen om yrkesutbildning ändras så att internatplatser ska i första hand erbjudas läropliktiga, så läropliktiga har företräde till internatplatser. Om en läropliktig har erbjudits en internatplats men inte tagit emot den, har han eller hon i regel inte rätt till inkvarteringsersättning. Rätt till inkvarteringsersättning kan emellertid föreligga om den studerande till exempel av hälsomässiga orsaker inte kan bo i läroanstaltens internatboende.

I 2 mom. föreskrivs om inkvarteringsersättningens storlek. Inkvarteringsersättning betalas för tiden mellan den dag då de årliga studierna börjar och den dag de slutar, om studierna förutsätter boende på den ort där läroanstalten finns. Inkvarteringsersättning betalas i princip för tiden mellan den dag då läsåret börjar och den dag då det slutar. Inkvarteringsersättning kan betalas även för lov under läsåret, om den läropliktige har boendekostnader även då, eftersom det inte är motiverat att den läropliktige blir tvungen att till exempel säga upp sin hyresbostad under korta lov. Inkvarteringsersättning betalas inte under sommarlov.

Som inkvarteringsersättning ersätts den läropliktiges månatliga boendekostnader för boende under studietiden, dock högst de maximala boendeutgifter som anges i 10 § i lagen om allmänt bostadsbidrag. Enligt 10 § i lagen om allmänt bostadsbidrag beaktas till exempel av de godtagbara boendeutgifterna för ett enpersons hushåll högst 344 euro i månaden i kommungrupp IV. I huvudsak bor personer som eventuellt har rätt till inkvarteringsersättning i kommuner som tillhör kommungrupp IV.

Som inkvarteringsersättning betalas den andel av de skäligen boendekostnaderna som inte ersätts med stöd av någon annan lag. En studerande som är under 18 år kan ha rätt till allmänt bostadsbidrag, om han eller hon har rätt till studiestöd. En studerande under 18 år som bor självständigt har alltid rätt till studiestöd oberoende av föräldrarnas inkomster. En 16-årig studerandes rätt till studiestöd är dock beroende om det betalas barnbidrag för honom eller henne. Om man har avstått från barnbidrag har även en 16-årig studerande rätt till studiestöd och sålunda även till allmänt bostadsbidrag. Inkvarteringsersättning betalas alltså bara till den del som inkvarteringskostnaderna inte ersätts via det allmänna bostadsbidraget. Beloppet av allmänt bostadsbidrag är i princip 80 procent av de godtagbara boendekostnaderna, så som inkvarteringsersättning ersätts 20 procent av boendekostnaderna. 17-åriga läropliktiga förutsätts i första hand söka allmänt bostadsbidrag. 16-åriga läropliktigas boendekostnader ersätts i första hand via inkvarteringsersättningen, eftersom det inte är motiverat att anta att familjen avstår från rätten till barnbidrag för att få studiestöd och allmänt bostadsbidrag. Om en 16-årig läropliktig ändå får studiestöd, förutsätts han eller hon i första hand även ansöka om allmänt bostadsbidrag.

Enligt 3 mom. beslutar utbildningsanordnaren om beviljande av inkvarteringsersättning efter ansökan. Förfarandena är desamma som i fråga om rese- och inkvarteringsförmåner som beviljas läroavtalsstuderande. Den läropliktige ska i sin ansökan redogöra för sina inkvarteringskostnader och utbildningsanordnaren betalar inkvarteringsersättningen direkt till den studerande. Kostnaderna för betalning av inkvarteringsersättning ersätts utbildningsanordnaren genom en prövningsbaserad förhöjning av finansieringen.

I 4 mom. föreskrivs det om beviljande av inkvarteringsersättning, om en läropliktig studerar inom den utbildning som handleder för examensutbildning eller den utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv. Enligt den föreslagna bestämmelsen har rätt till inkvarteringsersättning också en läropliktig i dessa utbildningar, om förutsättningen för beviljande av inkvarteringsersättning annars uppfylls. Rätt till inkvarteringsersättning föreligger alltså om färdvägen till närmaste läroanstalt som tillhandahåller för den läropliktige lämplig handledande utbildning är mer än 100 kilometer och den läropliktige studerar i denna närmaste läroanstalt. Bestämmelsen tillämpas också om en läropliktig i enlighet med 15 § har anvisats en studieplats i handledande utbildning.

20 §. Särskilda situationer då inkvarteringsersättning beviljas. I paragrafen föreskrivs det om vissa särskilda situationer då inkvarteringsersättning beviljas. I 1 mom. föreskrivs det om rätt för läropliktiga som bor inom samernas hembygdsområde att få inkvarteringsersättning. Enligt 4 § i sametingslagen avses med samernas hembygdsområde Enontekiö, Enare och Utsjoki kommuner samt Lapin paliskunta benämnda renbeteslags område i Sodankylä kommun. Enligt den föreslagna bestämmelsen beviljas inkvarteringsersättning också samer som bor inom samernas hembygdsområde och studerar vid Sameområdets utbildningscentral, om färdvägen från den läropliktiges hem till läroanstalten är mer än 100 kilometer, trots att någon annan läroanstalt är närmare den läropliktiges hem på det sätt som avses i 19 § 1 mom. 1 punkten. Den föreslagna bestämmelsen tryggar samernas rätt till utbildning på samiska inom samernas hembygdsområde. En studerande konstateras vara same på motsvarande sätt som i en situation som avses i 4 § 2 mom. 4 punkten, det vill säga utifrån den studerandes eller vårdnadshavarens egen anmälan

om att den läropliktige kommer från en samisk familj eller släkt. Paragrafen tillämpas endast på samer som bor inom hembygdsområdet.

I 2 mom. föreskrivs det om situationer där en läropliktig på grund av sitt hälsotillstånd eller något annat behov av särskilt stöd inte kan studera i den läroanstalt som är närmast hemmet. Enligt den föreslagna bestämmelsen har den läropliktige då rätt till inkvarteringsersättning, om han eller hon av skäl som hänför sig till hans eller hennes hälsotillstånd eller behov av särskilt stöd inte kan ta emot en studieplats vid den närmaste läroanstalten enligt 19 § 1 mom. 2 punkten, men han eller hon annars studerar vid den närmaste läroanstalt som lämpar sig för honom eller henne dit avståndet är över 100 kilometer. Bestämmelsen tillämpas till exempel om den närmaste läroanstalter erbjuder bara sådana utbildningsområden som inte lämpar sig för den läropliktige av hälsomässiga skäl. Bestämmelsen tillämpas också om den läropliktige behöver krävande särskilt stöd och det inte erbjuds i den närmaste läroanstalten.

I 2 mom. föreskrivs det också om en situation där en studerande på det sätt som förutsätts i 19 § 1 mom. 2 punkten har sökt till den närmaste läroanstalten, men inte har antagits som studerande vid denna läroanstalt. Den läropliktige har då rätt till inkvarteringsersättning, om han eller hon på det sätt som anges i nämnda punkt studerar vid den närmaste läroanstalt som lämpar sig för honom eller henne dit avståndet är över 100 kilometer. Bestämmelsen innebär att den läropliktige ska ha sökt till den närmaste läroanstalten och om han eller hon inte antagits dit kan han eller hon söka till följande närmaste läroanstalt och även då få inkvarteringsersättning. Bestämmelsen garanterar ändå inte en studerande subjektiv rätt att få en studieplats. Om en läropliktig inte blir antagen till önskad läroanstalt, ska han eller hon i sista hand anvisas en studieplats i handledande utbildning. Då har den läropliktige rätt till inkvarteringsersättning på det sätt som anges i 19 § när han eller hon studerar i handledande utbildning.

21 §. Reseersättning till läropliktiga. I paragrafen föreskrivs om särskild reseersättning som betalas till läropliktiga. Rätt till reseersättning har sådana läropliktiga som har som har så lång färdväg hemifrån till närmaste läroanstalt att det inte rimligtvis kan antas att de ska företa skolresan dagligen. På samma sätt som i fråga om inkvarteringsersättningen enligt 19 § i läropliktslagen säkerställer bestämmelsen de läropliktigas grundlagsenliga rätt till avgiftsfri läropliktsutbildning. Bestämmelsen tillämpas ändå inte när den läropliktige utnyttjar sin fria rätt att söka till utbildning och söker någon annanstans än den lämpliga läroanstalt som är närmast hemmet.

I 1 mom. föreskrivs om läropliktiga som har rätt till reseersättning. En läropliktig har rätt till reseersättning om han eller hon får inkvarteringsersättning enligt läropliktslagen. Rätt till reseersättning har dessutom en läropliktig som bor i ett avgiftsfritt internatboende och som i övrigt uppfyller förutsättningarna för beviljande av inkvarteringsersättning enligt 19 § 1 mom. 1 och 2 punkten eller 20 § men inte har rätt att bo i internatboendet på veckoslut. En läropliktig som på det sätt som beskrivs i motiveringen som gäller beviljande av inkvarteringsersättning ovan har mer än 100 kilometer mellan hemmet och närmaste läroanstalt, men som bor i läroanstaltens avgiftsfria internatboende har alltså också rätt till reseersättning.

Enligt 2 mom. ersätts som reseersättning kostnaderna för resor mellan den läropliktiges hem och bostaden under studietiden i samband med veckoslut och lov. Reseersättning betalas enligt det billigaste tillgängliga färd sättet. I första hand betalas reseersättning i enlighet med biljettpriset för studerande i kollektivtrafiken. Om kollektivtrafik inte kan användas för resorna tillämpas vid fastställandet av resekostnaderna vad som föreskrivs om resekostnader för det egna färd sättet i lagen om stöd för skolresor. Enligt lagen om stöd för skolresor utfärdas bestämmelser om kostnaderna för eget färd sätt genom undervisnings- och kulturministeriets förordning om be-

räkningsgrunderna för vissa kostnader för skolresor. I förordningen anges den kalkylerade kostnaden för olika långa resor i en riktning, till exempel är den kalkylerade ersättningen för en resa i en riktning på 100 kilometer 12,62 euro.

Enligt den föreslagna bestämmelsen beviljas inte reseersättning om den läropliktige får stöd för kostnaderna för motsvarande resor med stöd av någon annan lag, till exempel handikappservicelagen eller lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner.

Enligt den bestämmelse som föreslås i 3 mom. beslutar utbildningsanordnaren om beviljande av reseersättning efter ansökan. Förfarandet motsvarar de förfaranden för beslut om inkvarteringsersättning som beskrivs ovan.

Enligt 4 mom. har rätt till reseersättning också en studerande som studerar i utbildning som handleder för examensutbildning, om han eller hon i övrigt uppfyller förutsättningarna för beviljande av reseersättning. Bestämmelsen tillämpas på samma sätt som 19 § 4 mom. om rätt till inkvarteringsersättning för en studerande i handledande utbildning.

5 kap. Särskilda bestämmelser

I kapitlet ingår en sanktionsbestämmelse som gäller försummelse av vårdnadshavarens tillsynsansvar. Dessutom innehåller kapitlet bestämmelser om rätt att få uppgifter och ändringssökande.

22 §. Försummelse av tillsyn av den läropliktige. I paragrafen föreslås bestämmelser om bötesstraff för försummelse av tillsyn av den läropliktige. I 45 § i den gällande lagen om grundläggande utbildning föreskrivs att om en vårdnadshavare försummar att se till att eleven fullgör sin läroplikt kan han eller hon dömas till böter för försummad tillsyn över läropliktig. Det föreslås att motsvarande bestämmelse fogas till läropliktslagen och stryks i lagen om grundläggande utbildning. Det föreslås att bestämmelsen utökas med uppsåt eller grov oaktsamhet. Den föreslagna ändringen motsvarar tillämpningspraxis i fråga om den gällande bestämmelsen, eftersom bötesstraff inte har dömts ut för lindrig oaktsamhet.

Enligt den gällande lagen om grundläggande utbildning ska vårdnadshavaren se till att den läropliktige fullgör läroplikten. Om vårdnadshavaren försummar sin skyldighet att se till att läroplikten fullgörs, kan den läropliktiges boendekommun begära att en utredning ska göras och vårdnadshavaren kan dömas till böter för försummelse av tillsyn av den läropliktige. Försummelse av läroplikten kan också leda till att kommunen eller utbildningsanordnaren gör en barnskyddsanmälan enligt barnskyddslagen, utifrån vilken barnskyddsmyndigheterna beslutar om behövliga åtgärder. Motsvarande förfaranden tillämpas också när den läropliktige fullgör sin läroplikt i utbildning på andra stadiet.

En försummelse som sker uppsåtligen eller av grov oaktsamhet kan vara till exempel att vårdnadshavaren inte besvarar ens utbildningsanordnarens upprepade kontaktförsök angående den läropliktiges bristande framsteg och avbrytande av fullgörandet av läroplikten. Vid bedömningen av hur allvarlig försummelsen är bör man beakta även den läropliktiges ålder och vårdnadshavarens faktiska möjligheter att övervaka fullgörandet av läroplikten. När det gäller läropliktiga som närmar sig myndighetsålder är vårdnadshavarens tillsyns- och påverkningsmöjligheter mera begränsade än i fråga om yngre skolelever.

23 §. Tillgång till uppgifter. I paragrafen föreskrivs det om utbildningsanordnarens samt kommunernas rätt att få uppgifter.

I 1 mom. föreskrivs om utbildningsanordnarens och kommunens rätt att få uppgifter när de har handlednings- och tillsynsansvar. Enligt den föreslagna bestämmelsen har en i 11 och 12 avsedd utbildningsanordnare eller i 14 § avsedd kommun som har handlednings- och tillsynsansvar för en läropliktig trots sekretessbestämmelserna rätt att av en annan utbildningsanordnare eller kommun få de uppgifter om den läropliktiges ansökan till utbildning, antagning och mottagande av studieplats, inledande och avbrytande av studier och avbrytande av fullgörandet av läroplikten som är nödvändiga för att den utbildningsanordnare eller kommun som har handlednings- eller tillsynsansvaret ska kunna fullgöra sina uppgifter enligt denna lag. I bestämmelsen avses med avbrytande av studier tillfälligt avbrytande av studierna eller att studierna avslutas. Med avbrytande av fullgörandet av läroplikten avses ett sådant beslut om avbrytande av fullgörandet av läroplikten som anges i 7 § i läropliktslagen.

När det gäller avbrytande kan orsakerna till avbrytandet vara förenade med känsliga uppgifter om hälsotillståndet, varvid man bör förhålla sig restriktivt till utlämnandet av sådana uppgifter. I den föreslagna bestämmelsen knyts villkoren för utlämnade till nödvändighet på grund av att personuppgifter och sekretessbelagda uppgifter behandlas. I de flesta fall räcker det med information om huruvida den läropliktige har avbrutit fullgörandet av läroplikten. En boendekommun som har styrnings- och tillsynsansvar kan dock behöva uppgifter om till exempel orsakerna till att studierna avbrutits för att boendekommunen ska kunna hänvisa den läropliktige till ändamålsenliga tjänster.

I 2 mom. föreskrivs det om utbildningsanordnarens rätt att få uppgifter i anslutning till en studerandes rätt till avgiftsfri utbildning. Enligt den föreslagna bestämmelsen har utbildningsanordnaren trots sekretessbestämmelserna rätt att av en annan utbildningsanordnare eller av den kommun som har handlednings- och tillsynsansvar få de uppgifter om en studerandes läroplikt och tidigare studier och avbrytande av dem som är nödvändiga för att den utbildningsanordnaren ska kunna fullgöra sina uppgifter i anslutning till den avgiftsfria utbildning som avses i läropliktslagen.

Utbildningsanordnare behöver uppgifter i anslutning till läroplikten när en studerande håller på och inleder sina studier och det ska utredas om den studerande har rätt till avgiftsfri utbildning enligt 16 § i läropliktslagen. Då behövs det information om huruvida den studerande är en i läropliktslagen avsedd läropliktig, varvid han eller hon i princip har rätt till avgiftsfri utbildning. Det behövs också information om huruvida den studerande redan tidigare har avlagt en examen på andra stadiet, varvid den studerande inte längre har rätt till avgiftsfri utbildning.

Dessutom kan det behövas information om tidigare studier och eventuellt avbrytande av dem när den studerande ansöker om förlängning av avgiftsfriheten hos utbildningsanordnaren. Enligt 16 § 2 mom. i läropliktslagen förlängs avgiftsfriheten så att den motsvarar längden på de perioder under vilka fullgörandet av läroplikten har avbrutits efter fullgörandet av den grundläggande utbildningens lärokurs på de grunder som anges i 7 § eller tillfälligt har avbrutits på grunder som anges i den lag som gäller utbildningen i fråga. I dessa situationer är nödvändiga uppgifter i princip avbrottets längd och orsaken till det, för i vissa situationer kan avgiftsfriheten förlängas med endast ett år.

Enligt 16 § 3 mom. kan avgiftsfriheten dessutom förlängas om orsaken till förlängningen av studietiden är byte av studieområde av hälsomässiga eller andra vägande skäl, inlärningssvårigheter, fullgörande av handledande eller förberedande utbildning efter den grundläggande utbildningen eller fördröjning av slutförandet av den grundläggande utbildningens lärokurs. När det gäller dessa saker har utbildningsanordnaren med stöd av förslaget till 23 § 2 mom. rätt att få information om tidigare studier, alltså till exempel om den studerande har genomfört handle-

dande eller förberedande utbildning eller tidpunkten för slutförande av den grundläggande utbildningens lärokurs. Information om tidigare studier och avbrytande av dem kan också behövas när man ska bedöma om ett byte av studieområde har berott på hälsomässiga skäl eller har studietiden förlängts på grund av inlärningsssvårigheter.

I bestämmelsen avses med uppgift om tidigare studier och avbrytande av dem studiernas innehåll och förlopp, såsom studieområde, inledande, tillfälligt avbrytande och avslutande av studierna samt förvaltningsbeslut som gäller dessa saker. Med stöd av bestämmelsen har utbildningsanordnaren ändå inte rätt att få uppgifter om den studerandes hälsotillstånd eller uppgifter om ett beslut om särskilt stöd. Av boendekommunen har utbildningsanordnaren rätt att få information, om boendekommunen har fattat ett beslut om avbrytande av fullgörandet av läroplikten.

I praktiken fås uppgifter om en studerandes ansökan samt erhållande och mottagande av en studieplats oftast ur antagningsregistret. Uppgifter om inledandet och avbrytandet av studier samt tidigare studier fås åter ur informationsresursen Koski. Uppgifter i anslutning till läroplikten fås ur läropliktsregistret. I informationsresursen och läropliktsregistret förs dock inte in uppgifter om orsakerna till att studierna avbrutits, så dessa uppgifter fås från en annan utbildningsanordnare eller boendekommunen.

I 3 mom. föreskrivs det om tillgång till uppgifter i en situation där en läropliktig övergår till utbildning hos en annan utbildningsanordnare. Enligt den föreslagna bestämmelsen ska när en läropliktig övergår till en annan utbildningsanordnarens utbildning den tidigare utbildningsanordnaren trots sekretessbestämmelserna utan dröjsmål lämna den nya utbildningsanordnaren de uppgifter som är nödvändiga för ordnandet av den läropliktiges utbildning. En motsvarande bestämmelse finns för närvarande i 40 § 4 mom. i lagen om grundläggande utbildning.

Skyldigheten att lämna uppgifter enligt den gällande lagen har berört endast anordnare av grundläggande utbildning, men uppgifter har även lämnats till utbildningsanordnare som avses i gymnasielagen och lagen om yrkesutbildning. Det föreslås att bestämmelsens tillämpningsområde utvidgas till att gälla all läropliktsutbildning, så i fortsättningen ska de uppgifter som avses i bestämmelsen lämnas även mellan utbildningsanordnare på andra stadiet, till exempel när en studerande övergår från utbildning i övergångsskedet till examensinriktad utbildning eller från en anordnare till en annan inom examensinriktad utbildning.

Det föreslås att bestämmelsen i 40 § 4 mom. i lagen om grundläggande utbildning upphävs och att det i fortsättningen föreskrivs om skyldigheten att lämna uppgifter i läropliktslagen även för den grundläggande utbildningens del. I paragrafens formulering talar man om utbildningsanordnare, men den ska tillämpas på alla utbildningsanordnare och huvudmän för läroanstalter.

Enligt den föreslagna bestämmelsen ska den tidigare utbildningsanordnaren utan dröjsmål lämna den nya utbildningsanordnaren de uppgifter som är nödvändiga för ordnandet av utbildningen. Den utbildningsanordnare som lämnar ut uppgifter ska överväga vilka uppgifter som den anser vara nödvändiga. De uppgifter som avses i bestämmelsen hänför sig oftast till en studerandes behov av särskilt stöd. I praktiken ska den tidigare utbildningsanordnaren då lämna den nya utbildningsanordnaren de handlingar som är nödvändiga för att ordna utbildningen.

Enligt den föreslagna bestämmelsen kan uppgifter på samma sätt som i nuläget också lämnas på begäran av den nya utbildningsanordnaren. Situationen kan vara sådan till exempel om den tidigare utbildningsanordnaren inte vet till vilken ny skola eller läroanstalt en elev eller studerande har övergått. Då kan initiativet till utlämnande av nödvändiga uppgifter komma från den nya utbildningsanordnaren, men den anordnare som lämnar ut uppgifter ska även då be-

döma vilka uppgifter som den anser vara nödvändiga för ordnandet av utbildningen. I detaljmotiveringen i regeringens proposition som gällde motsvarande bestämmelse i lagen om grundläggande utbildning (RP 109/2009 rd, s. 28) konstaterades att om elevens behov av omedelbart stöd har upphört i den skola som eleven lämnar bakom sig, kan uppgifterna inte anses nödvändiga för ordnande av utbildning och ska därför inte förmedlas. Uppgifter kan dock ges, om den nya utbildningsanordnaren senare begär uppgifter i en enskild anhållan på grund av problem med utbildningsarrangemanget.

I 4 mom. föreskrivs det om rätt för rektorn och en lärare som deltar i den läropliktiges undervisning att få uppgifter av dem som deltar i elevhälsoarbetet. Enligt den föreslagna bestämmelsen har rektorn och en lärare som deltar i den läropliktiges undervisning rätt att i den utbildning som avses i 4 § trots sekretessbestämmelserna få de uppgifter som är nödvändiga för ordnandet av den läropliktiges utbildning av dem som deltar i studerandevårdsarbetet. Bestämmelsen motsvarar 40 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning. Den nämnda bestämmelsen i lagen om grundläggande utbildning upphävs inte och den ska fortfarande tillämpas i läropliktsutbildning som omfattas av lagen om grundläggande utbildning, så läropliktslagens bestämmelse tillämpas i praktiken i annan läropliktsutbildning än den grundläggande utbildningen.

I 109 § i lagen om yrkesutbildning ingår bestämmelser om rätt att få uppgifter i ärenden som gäller studerande. Enligt 4 mom. har den som har sådan information om de studerandes hälsotillstånd och funktionsförmåga som är nödvändig för skötseln av uppgifter trots sekretessbestämmelserna rätt att lämna ut den till exempelvis rektorn eller föreståndaren för en läroanstalt och andra personer som svarar för säkerheten vid läroanstalten, för att en trygg studiemiljö ska kunna garanteras, till dem som svarar för studiehandledningen, för att andra studier eller stöd-tjänster ska kunna anvisas samt till dem som svarar för studerandehälsovården, för att de studerandes hälsa och säkerhet ska kunna tryggas och för att behövliga stödåtgärder ska kunna anvisas. En motsvarande bestämmelse ingår i 58 § i gymnasielagen, dock så att utlämnade av uppgifterna i fråga till studiehandledaren förutsätter den studerandes samtycke. Den bestämmelse som föreslås i 23 § 4 mom. i läropliktslagen kompletterar dessa bestämmelser om tillgång till uppgifter i lagen om yrkesutbildning och gymnasielagen, eftersom enligt dessa gällande bestämmelser har rektorn rätt att få uppgifter endast i ärenden som gäller att garantera en trygg studiemiljö.

Vilka uppgifter som är nödvändiga för ordnandet av utbildningen bedöms särskilt i varje enskilt fall. I regeringens proposition som gällde ändring av lagen om grundläggande utbildning (RP 109/2009, s. 27) konstaterades i detaljmotiveringen till motsvarande bestämmelse att till exempel om eleven har en sjukdom, som läraren måste ta hänsyn till i undervisningssituationen, är det fråga om en sådan uppgift som avses i bestämmelsen och som det är nödvändigt att läraren känner till för att undervisningssituationerna ska kunna ordnas så att elevens eller de andra elevernas trygghet inte äventyras.

Bestämmelsen kompletterar skyldigheten att lämna ut och rätten att få uppgifter i 3 mom. Om den tidigare utbildningsanordnaren har lämnat ut uppgifterna med stöd av 3 mom., har utbildningsanordnaren, det vill säga i praktiken rektorn, och en lärare som deltar i den läropliktiges undervisning rätt att få dessa uppgifter som är nödvändiga för ordnandet av undervisningen. I enlighet med nuvarande praxis föreskrivs det inte separat om rätt att få uppgifter, utan den lagstadgade skyldigheten att lämna ut uppgifter betyder också att den mottagande aktören har rätt att få uppgifterna och använda dem för sådana lagstadgade uppgifter vilkas fullgörande ligger till grund för att det har föreskrivits om rätt att få uppgifterna.

I studerandevårdsarbetet deltar de aktörer som avses i lagen om elev- och studerandevård. Enligt 5 § i lagen om elev- och studerandevård avses med individuellt inriktad elevhälsa att en enskild

studerande tillhandahålls skol- och studerandehälsovårdstjänster, psykolog- och kuratorstjänster inom elevhälsan samt sektorsövergripande individuellt inriktade insatser från elevhälsan. Enligt lagens 14 § 4 mom. behandlas ärenden som gäller utredning av stödbehovet och hur elevhälsotjänster ska ordnas för en enskild studerande eller en viss grupp av studerande av en sektorsövergripande expertgrupp som tillsätts från fall till fall. I lagens 19 § 1 mom. sägs att när en sektorsövergripande expertgrupp som tillsatts för att stödja en enskild studerande behandlar ett ärende ska behandlingen basera sig på samtycke av den studerande, eller om han eller hon inte har förutsättningar att bedöma betydelsen av sitt samtycke, på samtycke av vårdnadshavaren.

I 24 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) föreskrivs det om sekretessbelagda myndighetshandlingar. I 1 mom. sägs att, om inte något annat föreskrivs särskilt, är sekretessbelagda myndighetshandlingar enligt 25 punkten bland annat handlingar som innehåller uppgifter om en klient hos socialvården eller den socialvårdsservice denne erhållit eller uppgifter om en persons hälsotillstånd eller handikapp, den hälsovård eller rehabilitering som denne har erhållit, samt enligt 30 punkten handlingar som gäller elevvård eller befriande av en elev från undervisning. Enligt offentlighetslagen kan en myndighet lämna ut uppgifter ur en sekretessbelagd myndighetshandling, om i lag särskilt tagits in uttryckliga bestämmelser om rätten att lämna ut eller att få uppgifter. I de föreslagna bestämmelserna i 23 § föreskrivs det om utlämnande av uppgifter trots sekretessbestämmelserna, det vill säga man avviker från sekretessen enligt offentlighetslagen samt från sekretessen enligt elev- och studerandevårdslagen.

Enligt 22 § 1 mom. i elev- och studerandevårdslagen är de uppgifter som införts i elevhälsoregistret och som gäller en enskild studerande eller någon annan enskild person sekretessbelagda enligt 24 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. Enligt 22 § 2 mom. i elev- och studerandevårdslagen får bland annat läroanstaltens personal och yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården som tillhandahåller elevhälsotjänster inte till utomstående lämna ut sekretessbelagda uppgifter om en enskild studerande som ingår i handlingar eller som han eller hon i övrigt fått kännedom om och som gäller individuellt inriktad elevhälsa, om det inte finns ett specifikt skriftligt samtycke av den berörda personen eller, om han eller hon inte har förutsättningar att bedöma samtyckets betydelse, av hans eller hennes lagliga företrädare, eller en bestämmelse i lag som berättigar att uppgifterna lämnas ut.

Enligt 23 § i lagen om elev- och studerandevård får undantag från bestämmelserna om sekretess i fråga om elevhälsa göras i enlighet med bestämmelserna i 7 kap. i lagen om offentlighet för myndigheternas verksamhet, om inte annat föreskrivs i denna lag eller någon annan lag. Trots sekretessen har de som deltar i anordnandet och genomförandet av individuellt inriktad elevhälsa för en studerande rätt att av varandra få och att till varandra och den myndighet som ansvarar för elevhälsan lämna ut sådana uppgifter som är nödvändiga för att individuellt inriktade insatser från elevhälsan ska kunna ordnas och genomföras. Om en studerande övergår till en annan utbildningsanordnarens utbildning, ska den tidigare utbildningsanordnaren begära samtycke av den studerande eller, om den studerande inte har förutsättningar att bedöma samtyckets betydelse, av den studerandes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare till att sådana sekretessbelagda uppgifter i elevhälsans klientregister som behövs för kontinuiteten i elevhälsan får överföras till den nya utbildningsanordnaren.

De uppgifter som avses i 1 och 2 mom. är i regel inte sådana personuppgifter som avses i allmänna dataskyddsförordningen. Uppgifter om hälsotillståndet i anslutning till orsakerna till avbrytande av studierna är dock sådana personuppgifter som avses i dataskyddsförordningen. De uppgifter som avses i 3 och 4 mom. i den föreslagna paragrafen är åter till stor del uppgifter om studerandes hälsotillstånd och funktionsförmåga och sålunda personuppgifter.

Enligt artikel 6.1 c i dataskyddsförordningen är behandlingen laglig om den är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige. I de situationer som avses i den föreslagna paragrafen är grunden för behandling att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige. Bestämmelser om dessa förpliktelser ingår i fråga om det allmänna genomförandet av utbildning i den lag som gäller den berörda utbildningsformen samt i fråga om uppgifter som ansluter sig till läroplikten och avgiftsfri utbildning i läropliktslagen. I utbildningslagarna föreskrivs det om studerandes rätt till olika stödåtgärder, såsom särskilt stöd. För att genomföra dessa uppgifter bör utbildningsanordnaren få nödvändiga uppgifter om till exempel den studerandes hälsotillstånd eller funktionsförmåga. Den studerandes tidigare utbildningsanordnare kan ha dessa uppgifter och ska i enlighet med 3 mom. lämna uppgifterna antingen på eget initiativ eller den nya utbildningsanordnarens begäran. Dessutom kan de som deltar i studerandevårdsarbetet ha uppgifter och de ska i enlighet med 4 mom. lämna uppgifterna till rektorn eller en lärare som deltar i den läropliktiges undervisning. Den som lämnar ut uppgifter ska alltid bedöma om uppgifterna på det sätt som avses i momentet är nödvändiga för ordnandet av den läropliktiges utbildning.

Enligt artikel 6.2 i dataskyddsförordningen får medlemsstaterna behålla eller införa mer specifika bestämmelser för att anpassa tillämpningen av bestämmelserna i förordningen med hänsyn till behandling för att efterleva punkt 1 c genom att närmare fastställa specifika krav för uppgiftsbehandlingen och andra åtgärder för att säkerställa en laglig och rättvis behandling. Det föreskrivs om dessa saker i lagen om nationella studie- och examensregister.

Enligt artikel 6.3 i dataskyddsförordningen kan den nationella lagstiftningen innehålla särskilda bestämmelser (nationella handlingsutrymme) för att anpassa tillämpningen av dataskyddsförordningens bestämmelser, om grunden för behandling är artikel 6.1 c eller e. Sådana särskilda bestämmelser kan gälla bland annat de allmänna villkor som ska gälla för den personuppgiftsansvariges behandling, typen av uppgifter samt de enheter till vilka personuppgifterna får lämnas ut och för vilka ändamål. Det föreslås att det nationella handlingsutrymme som dataskyddsförordningen möjliggör används i läropliktslagen genom att föreskriva om tillgång till uppgifter samt om skyldighet att lämna ut uppgifter i de situationer som specificeras i 23 §.

Uppgifter om hälsa är enligt artikel 9.1 i dataskyddsförordningen särskilda kategorier av personuppgifter, som det i princip är förbjudet att behandla. Enligt artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen får särskilda kategorier av personuppgifter ändå behandlas, om behandlingen är nödvändig av hänsyn till ett viktigt allmänt intresse, på grundval av medlemsstaternas nationella rätt. Dessutom förutsätts det att behandlingen ska stå i proportion till det eftersträlvade syftet, vara förenligt med det väsentliga innehållet i rätten till dataskydd och innehålla bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen.

Enligt 6 § 1 mom. i dataskyddslagen tillämpas artikel 9.1 i dataskyddsförordningen inte på sådan behandling av uppgifter som regleras i lag eller som föranleds av en uppgift som direkt har ålagts den personuppgiftsansvarige i lag. I 6 § 2 mom. ingår en förteckning över lämpliga och särskilda åtgärder som en personuppgiftsansvarig och ett personuppgiftsbiträde som behandlar personuppgifter i en situation som avses i 1 mom. ska vidta för att skydda den registrerades rättigheter. I regeringens proposition om dataskyddslagen (RP 9/2018 rd) har det ansetts att nämnda 2 mom. överlåter åt den personuppgiftsansvarige och personuppgiftsbiträdet att i första skedet pröva hurdana skyddsåtgärder som är lämpliga med avseende på behandlingsåtgärderna. Vid behandling som gäller känsliga uppgifter som behandlas med stöd av 23 § i läropliktslagen ska man med stöd av dataskyddslagen iakttä de skyddsåtgärder som föreskrivs där. Skyddsåtgärderna enligt dataskyddslagen anses tillräckliga, och det föreskrivs inte särskilt om skyddsåtgärder.

I artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen anges som villkor för behandlingen av personuppgifter, förutom att det ska föreskrivas om den i lag, att behandlingen är nödvändig av hänsyn till ett viktigt allmänt intresse och står i proportion till det eftersträvande syftet. Förvaltningsutskottet har i sitt betänkande (FvUB 13/2018 rd, s. 35) framhållit att det när varje speciallag ska stiftas bör bedömas och motiveras om regleringen behövs på grund av ett viktigt allmänt intresse och om behandlingen står i proportion till det eftersträvade syftet. Rätten att behandla särskilda personuppgifter i de situationer som föreslås i 23 § i läropliktslagen behövs av hänsyn till ett viktigt allmänt intresse, eftersom rätten tryggar personens kulturella rättigheter.

I situationer som avses i 1 och 2 mom. används uppgifterna i anslutning till handledning av och tillsyn över att läroplikten fullgörs samt för att ordna avgiftsfri utbildning som tryggas i grundlagen. I situationer som avses i 3 och 4 mom. används uppgifterna för att säkerställa att en läropliktig har möjlighet att få utbildning i enlighet med sina särskilda behov. Vid behandlingen iakttas också till centrala delar rätten till skydd för personuppgifter och regleringen anses stå i proportion till det eftersträvade syftet, eftersom bestämmelserna avgränsas så att de gäller endast uppgifter som är nödvändig för handlednings- och tillsynsansvaret för den läropliktige, ordnandet av avgiftsfri utbildning och ordnandet av undervisning. Utan dessa uppgifter skulle det inte vara möjligt att ordna läropliktsutbildning och stödåtgärder i anslutning till undervisningen på ändamålsenligt sätt.

24 §. Sökande av ändring. I 1 mom. föreskrivs om situationer där man kan begära omprövning hos regionförvaltningsverket. Enligt den föreslagna bestämmelsen får omprövning begäras om beslutet gäller förlängd läroplikt enligt 2 § 3 mom., avbrytande av fullgörandet av läroplikten enligt 7 § eller anvisande av studieplats enligt 15 §. Bestämmelser om förlängd läroplikt enligt 2 § 3 mom. finns för närvarande i lagen om grundläggande utbildning och det föreslagna förfarandet för sökande av ändring motsvarar bestämmelserna i lagen om grundläggande utbildning.

Beslut om avbrytande av fullgörandet av läroplikten och om anvisande av studieplats är nya typer av beslut som det inte föreskrivs om i de gällande utbildningslagarna. Beslut om avbrytande av fullgörandet av läroplikten kan jämföras med beslut om tillfälligt avbrytande av studierätten. Beslut om anvisande av studieplats kan åter jämföras med beslut om antagande som studerande. Beträffande beslut om tillfälligt avbrytande av studierätten och beslut om antagande som studerande föreskrivs om rätt att begära omprövning hos regionförvaltningsverket, så även för beslut om avbrytande av fullgörandet av läroplikten och beslut om anvisande av studieplats föreslås omprövningsförfarande vara rättsmedel i första instans.

Det föreslås inte att omprövningsförfarandet utsträcks till andra beslut som avses i läropliktslagen. Bestämmelserna om omprövningsförfarande i utbildningslagarna har setts över 2015, då bestämmelserna om sökande av ändring i förvaltningsärenden ändrades genomgående så att begäran om omprövning i större utsträckning skulle användas vid sökande av ändring i första instans. Då ansågs det att bland annat beslut om avgiftsfri utbildning är av sådan art att de ska överklagas direkt hos förvaltningsdomstolen i stället för i omprövningsförfarande.

I omprövningsförfarandet iakttas de förfaranden som anges i förvaltningslagen, om inte något annat föreskrivs i lag. I 1 mom. föreslås vissa undantag från förvaltningslagens bestämmelser om omprövningsförfarandet.

Enligt förvaltningslagen ska en begäran om omprövning göras inom 30 dagar från delfäendet av beslutet. I paragrafen föreslås det med avvikelse från förvaltningslagen att omprövning ska begäras inom 14 dagar från delfäendet av beslutet. Den föreslagna tidsfristen på 14 dagar motsvarar den tid för sökande av ändring i beslut om förlängd läroplikt som föreskrivs i lagen om grundläggande utbildning samt den tid för sökande av ändring i beslut om tillfälligt avbrytande

av studierätten och om antagande som studerande som föreskrivs i lagen om yrkesutbildning och gymnasielagen. Enligt förvaltningslagen ska en begäran om omprövning ska behandlas skyndsamt, så detta behöver inte föreskrivas separat.

I förvaltningslagen föreskrivs det att omprövning får begäras av den som beslutet avser eller vars rätt, skyldighet eller fördel direkt påverkas av beslutet. Ett beslut om anvisande av studieplats avser delvis också utbildningsanordnaren, som ska anta som studerande en läropliktig som anvisats utbildningsanordnaren. I 15 § i läropliktslagen föreskrivs det att en utbildningsanordnare ska anta som studerande en läropliktig som anvisats utbildningsanordnaren. Utbildningsanordnaren ska höras innan ett beslut om anvisande av studieplats fattas, men med tanke på en läropliktig persons studierätt och fullgörande av läroplikten är det inte motiverat att utbildningsanordnaren får söka ändring i beslutet i fråga. I paragrafen föreslås det också med avvikelse från förvaltningslagen att utbildningsanordnaren inte får begära omprövning av ett beslut om anvisande av studieplats. Enligt 7 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019) får ett beslut som fattats med anledning av en begäran om omprövning överklagas genom besvär endast av den som har begärt omprövning, så utbildningsanordnaren har inte heller besvärsrätt i fråga om ett beslut som regionförvaltningsverket fattat med anledning av en begäran om omprövning.

Vid sökande av ändring hos förvaltningsdomstol iaktas lagen om rättegång i förvaltningsärenden, om inte något annat föreskrivs i lagen. I 2 mom. föreslås vissa undantag från bestämmelserna i lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

Ändring i beslut enligt 1 mom. som meddelats med anledning av begäran om omprövning får sökas genom besvär i förvaltningsdomstol. Enligt lagen om rättegång i förvaltningsärenden ska besvär anföras skriftligen inom 30 dagar från delfåendet av beslutet. I 2 mom. föreslås med avvikelse från lagen om rättegång i förvaltningsärenden att besvär över beslut med anledning av begäran om omprövning ska anföras inom 14 dagar från delfåendet av beslutet. Dessutom föreslås det att besvär i dessa ärenden ska behandlas skyndsamt. Den föreslagna tiden för sökande av ändring på 14 dagar och bestämmelsen om skyndsamt behandling motsvarar det som föreskrivs i lagen om grundläggande utbildning, lagen om yrkesutbildning och gymnasielagen.

I 2 mom. föreslås det också att ett beslut av förvaltningsdomstol genom vilket besvär som anförts i ett ärende enligt 1 mom. inte får överklagas genom besvär. Detta är ett undantag från det som föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden, enligt vilken ett beslut som en regional förvaltningsdomstol har fattat i ett förvaltningsprocessuellt ärende får överklagas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen, om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd. Det föreslagna besvärsförbudet motsvarar besvärsförbuden i lagen om grundläggande utbildning, gymnasielagen och lagen om yrkesutbildning. Besvärsförbudet är motiverat, eftersom det redan finns möjlighet att söka ändring i två steg i de aktuella ärendekategorierna, först omprövningsförfarande hos regionförvaltningsverket och därefter besvärsrätt hos förvaltningsdomstolen. De beslut som berörs av omprövningsförfarandet gäller sådana situationer där man på grund av sakens natur bör få ett lagakraftvunnet avgörande så snabbt som möjligt, och besvärsförbudet försämrar inte den studerandes rättsskydd. I samband med 2015 års totalreform av förfarandena för sökande av ändring beslöt man att behålla motsvarande besvärsförbud i fråga om beslut där omprövningsförfarande utgör rättsmedel i första instans.

I 2 mom. ingår också en informativ bestämmelse, enligt vilken bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol i övrigt finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden. I läropliktslagen föreskrivs inte separat vilka beslut enligt lagen som kan överklagas hos förvaltningsdomstol, utan till denna del iaktas lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

6 kap. Ikraftträdande

I kapitlet ingår en ikraftträdandebestämmelse samt övergångsbestämmelser om påbyggnadsundervisning inom den grundläggande utbildningen, utbildning som förbereder för gymnasieutbildning och utbildning som handleder för yrkesutbildning.

25 §. Ikraftträdande. I paragrafen föreskrivs det om tidpunkten för lagens ikraftträdande.

26 §. Övergångsbestämmelser om förberedande utbildningar efter den grundläggande utbildningen. I paragrafen föreslås övergångsbestämmelser om utbildning som handleder för examensutbildning. Lagstiftningen om utbildning som handleder för examensutbildning föreslås ordnas från och med den 1 augusti 2022, alltså ett år efter det att läropliktslagen trätt i kraft. Läsåret 2021—22 genomförs utbildning i övergångsskedet fortfarande i sådan påbyggnadsundervisning inom den grundläggande utbildningen som avses i lagen om grundläggande utbildning, i sådan utbildning som förbereder för gymnasieutbildning som avses i gymnasielagen och i sådan utbildning som handleder för yrkesutbildning som avses i lagen om yrkesutbildning. I 1 mom. föreslås en övergångsbestämmelse om detta. Enligt den föreslagna bestämmelsen kan till den 31 juli 2022 läroplikten fullgöras också i sådan påbyggnadsutbildning inom den grundläggande utbildningen som avses i lagen om grundläggande utbildning, i sådan utbildning som förbereder för gymnasiet som avses i gymnasielagen och i sådan utbildning som handleder för yrkesutbildning som avses i lagen om yrkesutbildning.

Läropliktslagen innehåller bestämmelser där det föreskrivs om utbildning som handleder för examensutbildning, studerande i sådan utbildning och utbildningens anordnare. I 1 mom. sägs också att vad som i lagen föreskrivs om utbildning som handleder för examensutbildning, studerande i sådan utbildning och utbildningens anordnare tillämpas också på ovannämnda utbildningar. Sålunda kan till exempel skyldigheten att söka till utbildning enligt 10 § fullgöras genom att söka till dessa utbildningar i övergångsskedet enligt den gällande lagstiftningen. Skyldigheten att söka till utbildning enligt 10 § 2 mom. och utbildningsanordnarens handlednings- och tillsynsansvar enligt 11 § 2 mom. i anslutning därtill gäller även dessa utbildningar.

I 2 mom. föreslås en övergångsbestämmelse om anvisande av en studieplats. Enligt den föreslagna bestämmelsen anvisas med avvikelse från det som i 15 § 1 mom. föreskrivs om anvisande av en studiebolats i utbildning som handleder för examensutbildning en läropliktig till och med den 31 juli 2022 en studieplats i utbildning som handleder för yrkesutbildning eller i utbildning som förbereder för gymnasieutbildning eller i sådan påbyggnadsundervisning inom den grundläggande utbildningen som ordnas av boendekommunen. Denna övergångsbestämmelse behövs eftersom utbildning som handleder för examensutbildning ordnas först från och med den 1 augusti 2022. Utbildningen som handleder för gymnasieutbildning är avsedd för studerande med invandrarbakgrund, så en läropliktig kan hänvisas till denna utbildning bara om den läropliktige uppfyller villkoren för att bli antagen som studerande och utbildningen i fråga bedöms vara ett ändamålsenligt alternativ för den läropliktige. Läsåret 2021—22 är utgångspunkten att de läropliktiga hänvisas till utbildning som handleder för yrkesutbildning eller till sådan påbyggnadsundervisning inom den grundläggande utbildningen som ordnas av boendekommunen. När en studieplats anvisas är det viktigt att höra den studerande och dennes vårdnadshavare eller en annan laglig företrädare för att välja ändamålsenlig utbildningsform i övergångsskedet.

7.2 Lagen om utbildning som handleder för examensutbildnings

1 kap. Allmänna bestämmelser

I kapitlet ingår bestämmelser om lagens tillämpningsområde samt utbildningens mål.

1 §. Tillämpningsområde. Lagen innehåller bestämmelser om orienterande och förberedande utbildning för examensinriktad utbildning efter den grundläggande utbildning som avses i lagen om grundläggande utbildning. Utbildningen benämns utbildning som handleder för examensutbildning.

2 §. Utbildningens mål. I paragrafen föreskrivs det om utbildningens mål. Utbildningens mål är att ge den studerande färdigheter att söka sig till gymnasieutbildning eller yrkesinriktad examensutbildning. Dessutom är utbildningens mål att orientera den studerande i utarbetandet av en plan för fortsatta studier och arbetsliv och stärka den studerandes förutsättningar att slutföra gymnasieutbildningens lärokurs och avlägga studentexamen efter den eller att avlägga yrkesinriktad examen. Den handledande utbildningens mål är också att stärka till exempel den studerandes språkliga förutsättningar att slutföra gymnasiets lärokurs och avlägga studentexamen eller att avlägga yrkesinriktad examen.

Till skillnad från de nuvarande förberedande och handledande utbildningarna är ett mål för den nya handledande utbildningen också att ge färdigheter för övergång till såväl gymnasieutbildning som yrkesutbildning. Målet är att vid behov klarlägga den studerandes planer när det gäller fortsatta studier och önskemål och målsättningar i anslutning till arbetslivet. Den studerande behöver ännu inte när den handledande utbildningen inleds veta om han eller hon tänker söka till gymnasieutbildning eller yrkesutbildning. Utbildningen är avsedd för olika målgrupper, såsom läropliktiga, invandrare och vuxenstuderande som saknar examen eller vill byta bransch.

2 kap. Ordnanande av utbildning

I kapitlet ingår bestämmelser om utbildningsanordnare, förutsättningarna för beviljande av tillstånd att ordna utbildning, ärenden som ska bestämmas i tillståndet att ordna utbildning samt ändring och återkallande av ett tillstånd att ordna utbildning. Dessutom innehåller kapitlet bestämmelser om samarbetskyldighet och anskaffning av utbildning.

3 §. Utbildningsanordnare. Ordnanande av utbildning som handleder för examensutbildning förutsätter i regel alltid tillstånd att ordna utbildningen. Bestämmelser om detta finns i 1 mom.

Enligt den bestämmelse som föreslås i 2 mom. ska även kommunen kunna ordna utbildning som handleder för examensutbildning vid sidan av sådana anordnare som har beviljats tillstånd att ordna utbildning. Kommunen ska kunna ordna handledande utbildning frivilligt till exempel om det inte finns någon aktör med tillstånd att ordna handledande utbildning som har en läroanstalt på kommunens område, och det finns behov av att ordna handledande utbildning på området. Enligt den föreslagna bestämmelsen ska utbildning som kommunen ordnar uppfylla de förutsättningar som anges i 4 § 2 mom. Detta betyder att utbildningen är nödvändig med tanke på det nationella eller regionala utbildningsbehovet och utbildningsutbudet. Dessutom ska kommunen ha verksamhetsmässiga och ekonomiska förutsättningar att ordna utbildningen på ett ändamålsenligt sätt, såsom samarbetsmodeller för att ordna alla utbildningsdelar enligt grunderna för utbildningen.

För närvarande kan kommunerna ordna påbyggnadsundervisning inom den grundläggande utbildningen utan separat tillstånd, men privata anordnare av grundläggande utbildning ska ha tillstånd även för att ordna påbyggnadsundervisning. Utbildning som förbereder för gymnasieutbildning får ordnas av alla anordnare som har beviljats tillstånd att ordna gymnasieutbildning. Utbildning som handleder för yrkesutbildning får åter ordnas av endast sådana anordnare av yrkesutbildning som separat har beviljats även tillstånd att ordna utbildning som handleder för yrkesutbildning. I fortsättningen ska alltså även anordnare av gymnasieutbildning ansöka om tillstånd att ordna handledande utbildning om de har för avsikt att ordna sådan utbildning. Målet

är att tillstånden att ordna handledande utbildning för anordnare av yrkesutbildning, anordnare av gymnasieutbildning och privata anordnare av grundläggande utbildning ska bilda ett heltäckande nät av handledande utbildning, som tryggar regional tillgång till handledande utbildning och utbildningens tillgänglighet. Kommunerna kan komplettera detta nätverk av tillstånd att ordna utbildning genom att ordna handledande utbildning frivilligt i enlighet med 2 mom.

Kommunen kan också fungera som anordnare av gymnasieutbildning eller yrkesutbildning. Tanken är att om det bedöms finnas bestående behov av att ordna handledande utbildning på kommunens område, ska kommunen som anordnare av gymnasieutbildning eller yrkesutbildning ansöka om tillstånd att ordna handledande utbildning. Genom tillstånden säkerställa regional tillgång till handledande utbildning och möjlighet att anvisa de läropliktiga en studieplats. Avsikten är att tillämpa kommunens frivilliga anordnande av utbildning enligt 2 mom. endast om det inte finns någon läroanstalt som ordnar gymnasieutbildning eller yrkesutbildning på kommunens område eller om behovet av handledande utbildning varierar så i kommunen att det inte är motiverat att ansöka om tillstånd att ordna utbildning.

Enligt 4 § i lagen om grundläggande utbildning kan kommunen ordna de tjänster som avses i lagen om grundläggande utbildning själv eller i samråd med andra kommuner, och för samarbetet mellan kommunerna kan en samkommun grundas. Kommunens frivilliga rätt att ordna utbildning enligt 2 mom. tillämpas inte på samkommuner. Samkommuner som fungerar som anordnare av gymnasieutbildning eller yrkesutbildning ska kunna ansöka om tillstånd att ordna handledande utbildning.

Avsikten är att en studerande som behöver handledande utbildning ska kunna söka till handledande utbildning som anordnas av vilken utbildningsanordnare som helst oberoende av sina planerade fortsatta studier. Målet med det heltäckande nätet av anordnare är i synnerhet att säkerställa att handledande utbildning tillhandahålls så nära den studerandes hem som möjligt, något som är viktigt i synnerhet för de yngsta studerande. En studerande ska kunna söka till handledande utbildning som ordnas av till exempel en anordnare av gymnasieutbildning trots att den studerandes mål är att övergå till yrkesutbildning, eller tvärtom. Den studerande behöver inte heller veta om han eller hon kommer att söka till gymnasieutbildning eller yrkesutbildning när han eller hon börjar i den handledande utbildningen.

Ordandet av utbildning som handleder för yrkesutbildning för studerande som har rätt till krävande särskilt stöd är koncentrerat till utbildningsanordnare som är specialiserade på att ordna utbildning för denna målgrupp och som har tilldelats denna utbildningsuppgift i tillståndet att ordna yrkesutbildning. Avsikten är att också utbildning som handleder för examensutbildning för studerande som har rätt till krävande särskilt stöd ska ordnas i dessa specialyrkesläroanstalter och i andra yrkesläroanstalter med krävande särskilt stöd som utbildningsuppgift. Bestämmelser om detta finns i 3 mom. Enligt den föreslagna bestämmelsen förutsätter ordnande av utbildning för studerande som har rätt till krävande särskilt stöd att det i tillståndet att ordna utbildning bestäms om skyldigheten enligt 27 § 2 mom. i lagen om yrkesutbildning för anordnaren att ordna utbildning för sådana studerande. Det föreslås att nämnda bestämmelse ändras så att tillståndet att ordna yrkesutbildning kan också innehålla bestämmelser om utbildningsanordnarens skyldighet att ordna utbildning som handleder för examensutbildning för studerande som har rätt till krävande särskilt stöd.

När utbildning som handleder för examensutbildning ordnas för studerande som har rätt till krävande särskilt stöd är det en väg till examensutbildning som ordnas i form av krävande särskilt stöd. Om en studerande med svår funktionsnedsättning inte bedöms ha färdigheter att övergå till examensutbildning, är utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv en ändamålsenlig utbildningsform för den studerande.

4 §. Beviljande av tillstånd att ordna utbildning. I paragrafen föreskrivs det om beviljande av tillstånd att ordna utbildning som handleder för examensutbildning. Avsikten är att tillstånd för handledande utbildning ska beviljas endast sådana aktörer som redan har beviljats tillstånd att ordna grundläggande utbildning, gymnasieutbildning eller yrkesutbildning. Detta är motiverat eftersom ordnande av handledande utbildning förutsätter fungerande samarbetsmodeller med andra utbildningsanordnare och utbildningsformer samt möjligheter att erbjuda den studerande en väg framåt från utbildning i övergångsskedet till examensinriktad utbildning eller tvärtom.

Enligt den bestämmelse som föreslås i *1 mom.* kan tillstånd att ordna utbildning beviljas en i gymnasielagen avsedd anordnare av gymnasieutbildning, en i lagen om yrkesutbildning avsedd anordnare av yrkesutbildning samt en registrerad sammanslutning eller stiftelse som med stöd av 7 § i lagen om grundläggande utbildning har beviljats tillstånd att ordna grundläggande utbildning, det vill säga en så kallad privat anordnare av grundläggande utbildning. Tillstånd kan också beviljas en sådan statlig läroanstalt som avses i 8 § i lagen om grundläggande utbildning. Tillstånd att ordna utbildning beviljas på ansökan.

I *1 mom.* föreskrivs också att en utbildningsanordnare som fått tillstånd att ordna utbildning är skyldig att ordna utbildning i enlighet med utbildningsbehovet och inom det verksamhetsområde som bestäms i tillståndet att ordna utbildning. I princip beviljas sådana utbildningsanordnare tillstånd inom vilkas verksamhetsområden det bedöms finnas regelbundet behov av att ordna handledande utbildning. Det ska dock inte föreligga skyldighet att ordna utbildning, om det något är inte finns behov av att ordna handledande utbildning i området.

I *1 mom.* föreskrivs dessutom att utbildning inte får ordnas i syfte att uppnå ekonomisk vinst. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar regleringen i andra utbildningslagar och den gällande principen för anordnande av utbildning som finansieras med allmänna medel.

I *2 mom.* föreskrivs det också om förutsättningarna för beviljande av tillstånd att ordna utbildning. En förutsättning är att utbildningen är nödvändig med tanke på det nationella eller regionala utbildningsbehovet och utbildningsutbudet.

En ytterligare förutsättning för beviljande av tillstånd att ordna utbildning är att sökanden har tillräckliga verksamhetsmässiga och ekonomiska förutsättningar att ordna utbildningen på ett ändamålsenligt sätt. De allmänna verksamhetsmässiga och ekonomiska förutsättningarna för att ordna utbildningsverksamhet har bedömts redan när anordnaren beviljades tillstånd att ordna någon annan utbildningsform. I samband med beviljandet av tillstånd att ordna utbildning som handleder för examensutbildning bedöms särskilt endast de verksamhetsmässiga och ekonomiska förutsättningarna för att ordna just handledande utbildning. En anordnare av handledande utbildning ska ha bland annat fungerande samarbetsmodeller med andra utbildningsanordnare samt möjlighet att erbjuda den studerande en väg framåt till examensinriktad gymnasieutbildning eller yrkesutbildning.

Enligt *3 mom.* beviljas tillstånd att ordna utbildning som handleder för examensutbildning av undervisnings- och kulturministeriet. Undervisnings- och kulturministeriet ska i samband med beslut om beviljande av tillstånd säkerställa en tillräcklig nationell och regional tillgång till utbildning som handleder för examensutbildning. På så vis åstadkoms ett heltäckande nätverk av anordnare av handledande utbildning.

I *4 mom.* ingår ett bemyndigande att utfärda förordning, enligt vilket bestämmelser om förfarandena för sökande av tillstånd att ordna utbildning, om de handlingar och utredningar som ska fogas till ansökan och om närmare förutsättningar för beviljande av tillstånd att ordna utbildning utfärdas genom förordning av statsrådet. Ett motsvarande bemyndigande att utfärda förordning

om förfarandena för sökande av tillstånd att ordna utbildning och närmare förutsättningar ingår också i gymnasielagen och lagen om yrkesutbildning.

5 §. Ärenden som ska bestämmas i tillståndet att ordna utbildning. I paragrafen föreskrivs det om de ärenden som ska bestämmas i tillståndet att ordna utbildning. Tillstånd att ordna handledande utbildning kan beviljas endast sådana utbildningsanordnare som redan har tillstånd att ordna någon annan utbildningsform. Avsikten är att detta andra tillstånd att ordna utbildning ska iakttas i fråga om till exempel undervisningsspråket och verksamhetsområdet, om det inte bestäms något annat i tillståndet att ordna handledande utbildning. Dessutom innehåller lagen om handledande utbildning hänvisningar enligt vilka andra utbildningslagar till vissa delar ska tillämpas på anordnandet av utbildning.

I praktiken kan en aktör som ordnar handledande utbildning ha flera andra tillstånd att ordna utbildning, till exempel tillstånd att ordna gymnasieutbildning och tillstånd att ordna yrkesutbildning. Då behöver det bestämmas i samband med vilket av dessa tillstånd tillståndet att ordna handledande utbildning beviljas, för att det ska vara entydigt vilket annat tillstånd bestämmelser och vilken utbildningslagstiftning som ska tillämpas. I *1 mom.* ingår en bestämmelse om detta. Enligt den föreslagna bestämmelsen bestäms det i tillståndet att ordna utbildning i samband med vilken utbildningsform tillståndet för handledande utbildning beviljas, om utbildningsanordnaren har flera tillstånd att ordna utbildning.

Enligt *2 mom.* kan det i tillståndet att ordna utbildning bestämmas om antalet studerande inom den utbildning som handleder för examensutbildning eller antalet studerandeår. I regel är avsikten att handledande utbildning ska ordnas enligt utbildningsbehovet inom ramen för det totala antalet elever i gymnasieutbildning eller yrkesutbildning, men till exempel i utbildning som ordnas i internatform kan det behöva bestämmas om antalet studerande eller studerandeår.

I *3 mom.* föreskrivs det att när anordnaren ordnar utbildning som handleder för examensutbildning ska anordnaren iakttä vad som i tillståndet att ordna utbildning bestäms om undervisningsspråket och verksamhetsområdet, om inte något annat bestäms i tillståndet att ordna utbildning som handleder för examensutbildning. I tillståndet att ordna yrkesutbildning bestäms enligt 24 § i lagen om yrkesutbildning om utbildningsanordnarens undervisningsspråk samt enligt 25 § i den lagen om verksamhetsområde. Utbildningsanordnaren är skyldig att i enlighet med kompetensbehovet ordna examina och utbildning inom det verksamhetsområde som anges i anordnartillståndet. Vid sidan av verksamhetsområdet kan examina och utbildning också ordnas på andra ställen i Finland. Enligt 4 § i gymnasielagen anges i tillståndet de kommuner där utbildningen ordnas samt undervisningsspråken. I handledande utbildning iakttas i princip det undervisningsspråk och verksamhetsområde som angetts i det tidigare tillståndet att ordna utbildning. Detta är motiverat eftersom handledande utbildning ordnas i regel i samma läroanstalter som examensinriktad utbildning. Vid behov kan emellertid också något annat bestämmas i tillståndet att ordna handledande utbildning.

6 §. Ändring och återkallande av ett tillstånd att ordna utbildning. I paragrafen ingår bestämmelser om ändring och återkallande av tillstånd att ordna utbildning. De föreslagna bestämmelserna motsvarar i huvudsak motsvarande bestämmelser i gymnasielagen och lagen om yrkesutbildning.

Enligt *1 mom.* beslutar undervisnings- och kulturministeriet efter ansökan om ändring och återkallande av ett tillstånd att ordna utbildning. Huvudregel är att ändring och återkallande av ett tillstånd att ordna utbildning är behandling som grundar sig på ansökan.

I 2 mom. föreskrivs dock om situationer där ministeriet kan ändra eller återkalla ett tillstånd att ordna utbildning utan ansökan. Enligt 1 punkten kan ett tillstånd att ordna utbildning ändras eller återkallas, om ordnandet av utbildningen avsevärt avviker från utbildningsbehoven. En sådan situation kan förekomma till exempel om behovet av handledande utbildning har förändrats avsevärt inom anordnarens verksamhetsområde.

Enligt 2 punkten kan ett tillstånd att ordna utbildning ändras eller återkallas, om utbildningen inte längre ordnas.

Enligt 3 punkten kan ett tillstånd att ordna utbildning ändras eller återkallas, om den utbildning som ordnats eller utbildningsanordnarens verksamhetsförutsättningar inte längre uppfyller de förutsättningar som anges i 4 §.

Enligt 4 punkten kan ett tillstånd att ordna utbildning ändras eller återkallas, om utbildningen annars väsentligen ordnas i strid med denna lag eller bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av den.

Enligt 3 mom. ska undervisnings- och kulturministeriet ge utbildningsanordnaren tillfälle att inom en skälig tid avhjälpa de brister som avses i 2 mom. innan tillståndet att ordna utbildning ändras eller återkallas. Undervisnings- och kulturministeriet ska också i samband med beslut som gäller återkallande av ett tillstånd att ordna utbildning se till att en tillräcklig tillgång till handledande utbildning inte äventyras.

I 4 mom. föreskrivs det att ett i 2 mom. avsett beslut som gäller tillstånd att ordna utbildning är avgiftsfritt. Det är inte ändamålsenligt att ta ut avgifter för sådana beslut om tillstånd att ordna utbildning som fattas utan ansökan.

7 §. Samarbete och anskaffning av utbildning. I paragrafen föreskrivs om utbildningsanordnarens samarbete och anskaffning av utbildning. I 1 mom. föreskrivs om samarbete vid genomförandet av utbildningen med andra utbildningsanordnare samt med offentliga aktörer och privata sammanslutningar och stiftelser som bedriver ungdomsarbete och som behövs för ordnandet av utbildningen samt med arbets- och näringslivet. När utbildningen planeras och genomförs ska utbildningsanordnaren samarbeta med andra utbildningsanordnare i området som tillhandahåller utbildning som handleder för examen. Exempelvis utbudet av utbildningsdelar kunde utvecklas och planeras i samarbete. Utbildningsanordnarna kan själva besluta om samarbetsformerna. För ungdomsarbetets del betyder förpliktelsen till exempel att utbildningsanordnarna i samarbete med aktörer som bedriver ungdomsarbete utreder möjligheterna att stödja de studerandes framsteg i studierna med hjälp av tjänster som skaffas från aktörer som bedriver ungdomsarbete, till exempel verkstadsverksamhet. Samarbete med arbets- och näringslivet betyder till exempel att man kommer överens om samarbetsmodeller för att de studerande ska kunna bekanta sig med arbetslivet.

I 2 mom. föreskrivs det att utbildningsanordnaren kan komplettera den utbildning som den ordnar genom att skaffa utbildning av kommunen, av en sådan anordnare av grundläggande utbildning som avses i 7 eller 8 § i lagen om grundläggande utbildning eller av en anordnare av yrkesutbildning eller gymnasieutbildning, av någon annan offentlig aktör eller av någon annan privat sammanslutning eller stiftelse. Utbildningsanordnaren ska inte behöva ordna alla utbildningsdelar själv, utan kan skaffa en del av utbildningen från en annan utbildningsanordnare eller någon annan aktör som nämns i bestämmelsen. I 13 § 2 mom. föreskrivs om utbildningsanordnarens skyldighet att vid behov i samarbete med de aktörer som avses i 7 § erbjuda den studerande möjlighet att genomföra de delar som anges i utbildningsgrunderna. Om utbildnings-

anordnaren inte själv kan ordna alla utbildningsdelar, ska man komma överens om samarbetsmodeller för att skaffa utbildning från andra anordnare. Även om utbildningsanordnaren skaffar utbildning ansvarar utbildningsanordnaren för att den utbildning som skaffas ordnas i enlighet med lag.

Bestämmelserna om samarbetskyldigheter och anskaffning av utbildning motsvarar i huvudsak den gällande regleringen i gymnasielagen och lagen om yrkesutbildning. De gällande bestämmelserna i lagen om grundläggande utbildning omfattar endast skyldighet att samarbeta med andra utbildningsanordnare i området. Enligt lagen om grundläggande utbildning kan kommunen ordna de tjänster som avses i lagen själv eller i samråd med andra kommuner eller genom att skaffa tjänsterna av en anordnare av grundläggande utbildning med tillstånd att ordna utbildning.

3 kap. Att söka till utbildning och antagning som studerande

I kapitlet ingår bestämmelser om förutsättning för antagning som studerande, ansökningsförfarande och beslut om antagning som studerande.

8 §. Förutsättningar för antagning som studerande. I paragrafen föreskrivs om förutsättningarna för antagning som studerande. Enligt 1 mom. kan som studerande till utbildning som handleder för examensutbildning antas en sökande som har slutfört den grundläggande utbildningens lärokurs eller motsvarande tidigare lärokurs. Som studerande kan av grundad anledning också antas en studerande som inte har slutfört den lärokurs som avses ovan, om utbildningsanordnaren anser att sökanden annars har tillräckliga förutsättningar att klara studierna. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar tämligen långt de nuvarande förutsättningarna för antagning som studerande till yrkesutbildning och gymnasieutbildning. En person som inte fullgjort den grundläggande utbildningens lärokurs kan dock antas som studerande till gymnasieutbildning endast av välgående skäl, vid antagning som studerande till handledande utbildning räcker i enlighet med den föreslagna bestämmelsen grundad anledning.

Med stöd av den bestämmelse som föreslås i 1 mom. kan som studerande till handledande utbildning antas en sådan person som inte längre är skyldig att slutföra den grundläggande utbildning som avses i lagen om grundläggande utbildning, även om han eller hon inte har fått avgångsbetyg från den grundläggande utbildningen. Utgångspunkten är att en läropliktig studerande ska fullgöra sin läroplikt inom den grundläggande utbildningen fram till utgången av det läsår då han eller hon fyller 17 år. Därefter kan den studerande i enlighet med förslaget till 5 § i läropliktslagen övergå till att fullgöra sin läroplikt inom examensinriktad utbildning, handledande utbildning eller grundläggande utbildning för vuxna. Bestämmelsen kan också tillämpas på invandrare som kommit till Finland i vuxen ålder och som inte har fullgjort en lärokurs som motsvarar den grundläggande utbildningens lärokurs i det land de kommer ifrån. Med stöd av bestämmelsen ska man bedöma förutsättningarna för en sökande som saknar den grundläggande utbildningens lärokurs att klara studierna, såsom nivån på språkkunskaperna.

Enligt 2 mom. är en förutsättning för att bli antagen som studerande dessutom att sökanden inte har avlagt en examen eller genomfört handledande eller förberedande utbildning efter den grundläggande utbildningen. I de gällande grunderna för antagning som studerande till utbildning som handleder för yrkesutbildning föreskrivs noggrannare än vad som föreslås nu om vilka tidigare examina och utbildning som förhindrar antagning som studerande till handledande utbildning. Som hinder för antagning som studerande till utbildning som förbereder för gymnasieutbildning har åter föreskrivits tidigare avlagd högskoleexamen. Den föreslagna bestämmelsen om avläggande av examen eller handledande eller förberedande utbildning efter den grundläggande utbildningen är vidare än den nuvarande regleringen och där avses alla examina efter den

grundläggande utbildningen, såsom studentexamen, yrkesinriktad examen och högskoleexamen. Med förberedande utbildning avses åter olika utbildningar i övergångsskedet. Bestämmelsen omfattar också examina som avlagts utomlands och utbildningar som jämföras med förberedande utbildning. Utgångspunkten är att om en person tidigare har avlagt en examen eller någon slags förberedande utbildning ska han eller hon inte längre ha något behov av att genomföra handledande utbildning utan ska ha färdigheter att övergå direkt till examensinriktad utbildning.

I 2 mom. föreslås också ett undantag enligt vilket en sökande ändå kan antas som studerande till en utbildning som handleder för examensutbildning trots att sökanden har avlagt en examen eller genomfört en förberedande utbildning, om det av särskilda skäl är motiverat att personen deltar i handledande utbildning för att förvärva färdigheter för fortsatta studier. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar 38 § 3 mom. i den gällande lagen om yrkesutbildning. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i den gällande gymnasielagen. Undantagsbestämmelsen kan tillämpas i liknande situationer som den är avsedd att tillämpas för inom utbildning som handleder för yrkesutbildning. Tillämpningssituationerna beskrivs i detaljmotiveringen till 38 § i regeringens proposition som gällde reformen av yrkesutbildningen (RP 39/2017 rd).

Enligt den undantagsbestämmelse som föreslås i 2 mom. kan en läropliktig som avses i läropliktslagen och som anvisas att genomföra handledande utbildning antas som studerande, trots att han eller hon redan tidigare har genomfört handledande utbildning. Bestämmelsen behövs för att läropliktiga studerande alltid ska kunna anvisas en studieplats i sista hand. Studieplats anvisas inte inom examensinriktad utbildning.

Enligt den gällande lagen om yrkesutbildning har förutsättningen för antagning som studerande varit att den sökande har som mål att efter den handledande utbildningen avlägga en yrkesinriktad examen eller examensdel. På motsvarande sätt har det i gymnasielagen föreskrivits som en förutsättning för antagning som studerande till utbildning som förbereder för gymnasieutbildning att sökanden har som mål att avlägga gymnasieutbildningens lärokurs efter den förberedande utbildningen. Någon motsvarande förutsättning föreskrivs inte i lagen om utbildning handleder för examensutbildning.

9 §. *Att söka sig till utbildning samt ansökningsförfaranden.* I paragrafen föreskrivs om att söka sig till utbildning samt om ansökningsförfaranden. De föreslagna bestämmelserna motsvarar den gällande regleringen i gymnasielagen och lagen om yrkesutbildning.

I 1 mom. föreskrivs som allmän princip att var och en har rätt att fritt ansöka om att få genomföra en sådan utbildning som avses i denna lag. Den föreslagna fria ansökningsrätten motsvarar nuläget.

Enligt 2 mom. ska jämlika urvalsgrunder tillämpas vid antagningen av studerande. Utbildningsanordnaren beslutar om de urvalsgrunder som ska tillämpas vid antagning av studerande och om inträdes- och lämplighetsprov. Vid antagningen av studerande kan utbildningsanordnaren utnyttja till exempel intervjuer för att utreda de sökandes behov av handledande utbildning eller behoven av krävande särskilt stöd när handledande utbildning ordnas för sådana som har rätt till krävande särskilt stöd.

I 3 mom. föreskrivs det om möjlighet att använda riksomfattande ansökningsförfaranden, alltså så kallade gemensamma ansökningsförfaranden. Enligt den föreslagna bestämmelsen kan riksomfattande ansökningsförfaranden användas vid antagning av studerande till utbildning handleder för examensutbildning. Närmare bestämmelser om riksomfattande ansökningsförfaranden utfärdas genom förordning av statsrådet. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar gällande

praxis, enligt vilken riksomfattande ansökningsförfaranden kan vändas vid antagning av studerande till påbyggnadsundervisning inom den grundläggande utbildningen, utbildning som förbereder för gymnasieutbildning och utbildning som handleder för yrkesutbildning.

I 4 mom. föreskrivs om antagning av studerande på annat sätt än genom det riksomfattande ansökningsförfarandet, alltså kontinuerlig ansökan. Enligt den föreslagna bestämmelsen beslutar utbildningsanordnaren om kontinuerlig ansökan och därtill hörande ansökningstider och ansökningsförfaranden när det gäller fördelning av studieplatser som inte fördelas med riksomfattande ansökningsförfaranden. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar gällande praxis.

10 §. Beslut om antagning som studerande. I paragrafen föreskrivs det om meddelande av beslut om antagning som studerande. De föreslagna bestämmelserna motsvarar den gällande regleringen i gymnasielagen och lagen om yrkesutbildning. I 1 mom. föreskrivs det att utbildningsanordnaren beslutar vem som antas som studerande. I 2 mom. ingår ett undantag i fråga om beslut om antagning som studerande när en studerande inte antas i det riksomfattande ansökningsförfarandet, alltså den gemensamma ansökan. Då behöver den studerande med avvikelse från förvaltningslagen inte ges ett förvaltningsbeslut om att han eller hon inte blivit antagen, men han eller hon meddelas dock saken skriftligen och får ett beslut på begäran. En bestämmelse som motsvarar den föreslagna paragrafen finns i 43 § i lagen om yrkesutbildning, 20 § i gymnasielagen och 28 b § i lagen om grundläggande utbildning.

4 kap. Utbildningens innehåll

I kapitlet ingår bestämmelser om omfattning och uppbyggnad av utbildning som handleder för examensutbildning, utarbetande av utbildningsgrunder, den studerandes individuella val och personlig studieplan. Dessutom föreskrivs det om respons på utvecklingen av kunnandet, bedömning av kunnandet samt betyg och intyg.

11 §. Utbildningens omfattning och uppbyggnad. I paragrafen föreskrivs om omfattningen av utbildning som handleder för examensutbildning. Enligt förslaget till 1 mom. är utbildningens omfattning 38 veckor. Utbildningsgrunderna ska utarbetas så att det är möjligt att genomföra utbildningshelheten under i medeltal 38 veckors studier. Utbildningsanordnaren kan besluta hur undervisningen och handledningen förläggs inom läsåret.

I 2 mom. föreskrivs om tiden för genomförande av utbildning som handleder för examensutbildning. Enligt den föreslagna bestämmelsen är tiden för genomförande av handledande utbildning ett år. Utbildningsanordnaren kan dock bevilja den studerande extra tid för slutförande av studierna på grund av sjukdom, skada eller av någon annan särskild orsak. Den föreslagna bestämmelsen om beviljande av extra tid motsvarar grunderna för extra tid för genomförande av utbildning som handleder för yrkesutbildning. Exempelvis en studerande som behöver omfattande särskilt stöd på grund av en sjukdom eller skada kan använda längre tid än ett år för att genomföra handledande utbildning. En sådan annan särskild orsak som avses i bestämmelsen kan vara den studerandes bristande inlärningsfärdigheter som gör att det inte är möjligt att nå målen för utbildningen på ett år.

I 3 mom. föreskrivs det att en utbildning som handleder för examensutbildning byggs upp av utbildningsdelar. Utbildningsdelarna är kompetenshelheter som baserar sig på målen för utbildningen. Utbildningsdelarna fastställs i utbildningsgrunderna, som utarbetas av Utbildningsstyrelsen.

12 §. Utbildningsgrunder. Enligt den bestämmelse som föreslås i 1 mom. bestämmer Utbildningsstyrelsen utbildningsgrunderna för den utbildning som handleder för examensutbildning.

I utbildningsgrunderna anges målen för utbildningsdelarna, utbildningsdelarnas centrala innehåll och bedömningen av dem samt de uppgifter som ska antecknas i den personliga studieplanen. För bedömningens del anges i grunderna på vilka sätt kunskandet ska påvisas, vad som ska bedömas och bedömningskriterierna.

Enligt 2 mom. ska utbildningsgrunderna utarbetas så att den studerande under den handledande utbildningen har möjlighet att genomföra studier som hör till gymnasiets lärokurs och avlägga delar av yrkesinriktade grundexamina och delområden som ingår i examensdelarna, höja vitsorden i avgångsbetyget för den grundläggande utbildning och stärka sina kunskaper i finska eller svenska. Genom den föreslagna bestämmelsen säkerställs att utbildningsgrunderna och utbildningsdelarna motsvarar de olika målgruppers varierande behov.

Enligt 3 mom. beslutar utbildningsanordnaren om utbildningens innehåll i enlighet med utbildningsgrunderna. Utbildningsanordnaren ska utarbeta en plan för genomförandet av utbildningen. I planen bestäms om genomförandet av undervisningen, handledningen och det särskilda stödet, om utbildningsdelarna som erbjuds de studerande samt om noggrannare mål för och innehåll i undervisningen. Den föreslagna planen kompletterar den läroplan som utbildningsanordnaren utarbetar med stöd av lagen om grundläggande utbildning eller gymnasielagen eller planen för genomförandet av yrkesutbildningen.

13 §. *Den studerandes individuella val.* Enligt den bestämmelse som föreslås i 1 mom. avlägger den studerande utifrån de utbildningsdelar som ingår i utbildningsgrunderna en helhet som motsvarar den studerandes individuella mål och kunskapsbehov. Vilka utbildningsdelar som den studerande behöver besluts i samband med utarbetandet av den personliga studieplan som avses i 14 §.

Enligt 2 mom. ansvarar utbildningsanordnaren för att den studerande har möjlighet till individuella val. Utbildningsanordnaren ska vid behov i samarbete med andra utbildningsanordnare erbjuda den studerande möjlighet att genomföra de delar som ingår i utbildningsgrunderna. I princip ska utbildningsanordnaren erbjuda den studerande möjlighet att genomföra alla delar som ingår i utbildningsgrunderna. Utbildningsanordnaren kan ordna den undervisning som hänförs till delarna själv eller vid behov i samarbete med de samarbetsaktörer som avses i lagens 5 §. Exempelvis en anordnare av gymnasieutbildning ska ha fungerande samarbetsmodeller med anordnaren av grundläggande utbildning och anordnaren av yrkesutbildning så att studerande som vill kan höja den grundläggande utbildningens vitsord eller genomföra delar eller delområden av en yrkesinriktad examen.

I 3 mom. föreskrivs om smidiga övergångar. Enligt den föreslagna bestämmelsen ska utbildningen ordnas så att den studerande kan söka sig till examensinriktad utbildning under den handledande utbildningen, om han eller hon har uppnått tillräckliga färdigheter för övergången till examensinriktad utbildning. En ett år lång utbildningshelhet utarbetas inte för varje studerande, utan man ska planera en kortare utbildningshelhet än så, om den bedöms räcka till för att den studerande ska nå sina individuella mål och kunskapsbehov. Den studerande ska smidigt kunna övergå till examensinriktad gymnasieutbildning eller yrkesutbildning via kontinuerlig ansökan när han eller hon har uppnått tillräckliga färdigheter.

Den studerande kan också söka sig till handledande utbildning under en examensinriktad utbildning, om han eller hon bedöms behöva stärka vissa delområden för att genomföra examensutbildningen. Även då genomför den studerande en för honom eller henne ändamålsenlig handledande utbildningshelhet i enlighet med 1 mom.

14 §. Personlig studieplan. I paragrafen föreskrivs det om den studerandes personliga studieplan. I 1 mom. föreslås det att utbildningsanordnaren utarbetar för den studerande som inleder utbildningen en personlig studieplan, i vilken antecknas den individuella uppläggningsplanen av studierna och studieframstegen samt en plan för fortsatta studier. I planen antecknas dessutom uppgifter om undervisningen, handledningen och stödet till den studerande. Planen uppdateras vid behov när studierna framskrider.

Enligt den gällande lagen utarbetas vid behov i samarbete med undervisningspersonalen en individuell studieplan för en studerande i utbildning som förbereder för gymnasieutbildning. I utbildning som handleder för yrkesutbildning utarbetas åter en personlig utvecklingsplan för kunnandet, för vars utarbetande utbildningsanordnaren svarar. Eftersom det inte finns någon nationell lärokurs för påbyggnadsutbildningen, utarbetas för varje studerande inom påbyggnadsutbildningen en personlig plan som kallas studieplan.

I 2 mom. föreslås bestämmelser om förfarandet för utarbetande av personliga studieplaner. Utbildningsanordnaren utarbetar den personliga studieplanen tillsammans med den studerande. I utarbetandet och uppdateringen av planen deltar en lärare eller studiehandledare som utbildningsanordnaren utser och vid behov någon annan företrädare för utbildningsanordnaren. Vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare ska ha möjlighet att delta i utarbetandet och uppdateringen av planen. Den föreslagna regleringen motsvarar principerna för utarbetande av den personliga utvecklingsplanen för kunnandet i lagen om yrkesutbildning.

I 3 mom. föreslås det att när den studerande deltar i utbildning som handleder för en examen hos en anordnare av yrkesutbildning utarbetas planen på det sätt som föreskrivs om utarbetandet av en personlig utvecklingsplan för kunnandet i lagen om yrkesutbildning. Lagen om yrkesutbildning innehåller detaljerade bestämmelser om utarbetandet av den personliga utvecklingsplanen för kunnandet (PUK). De föreslagna principerna för utarbetande av den personliga studieplanen för handledande utbildning motsvarar i stor utsträckning de principer för utarbetandet av PUK som föreskrivs i lagen om yrkesutbildning. I yrkesutbildningen använder man dessutom den så kallade ePUK, som det föreskrivs om i lagen om nationella studie- och examensregister. I 9 § 2 mom. i den lagen föreskrivs det om de uppgifter som ingår i PUK, och som utbildningsanordnaren ska föra in i den nationella informationsresursen. Det är motiverat att principerna för utarbetandet av PUK och ePUK-förfarandet även i fortsättningen kan tillämpas när anordnare av yrkesutbildning ordnar handledande utbildning.

Det som föreskrivs i 1 och 2 mom. i den föreslagna paragrafen tillämpas alltså endast inom handledande utbildning som ordnas av anordnare av grundläggande utbildning och gymnasieutbildning. För den som anordnar grundläggande utbildning innebär bestämmelsen lagstadgad skyldighet att utarbeta en personlig plan. Utarbetandet av den individuella studieplan som avses i gymnasielagen har åter vilat på den studerandes ansvar, men inom den handledande utbildningen svarar utbildningsanordnaren i samarbete med den studerande för att planen utarbetas.

15 §. Respons på utvecklingen av kunnandet och bedömning av kunnandet. I 1 mom. föreskrivs det om respons till den studerande under studierna. Enligt den föreslagna bestämmelsen har den studerande rätt att få respons på hur hans eller hennes kunnande har utvecklats under utbildningen. Genom respons handleds och uppmuntras den studerande att nå målen enligt den personliga studieplanen och utvecklas hans eller hennes förutsättningar för självbedömning. Respons kan ges muntligt eller skriftligt under studierna. Respons är viktigt för att den studerande ska veta vilka kunskaper han eller hon borde vidareutveckla. Enligt den föreslagna bestämmelsen ges respons av de lärare som svarar för undervisningen och av sådana andra företrädare för utbildningsanordnaren som deltar i undervisningen, handledningen och stödet till den studerande.

I 2 mom. föreskrivs det om bedömning av kunnandet. Enligt den föreslagna bestämmelsen ges genom bedömning av utbildningsdelarna enligt utbildningsgrunderna information om det kunnande som den studerande har och säkerställs att målen i utbildningsgrunderna nås. Med bedömning av kunnandet avses bedömning av huruvida den studerande har nått målen för utbildningsdelen enligt utbildningsgrunderna. Det bestäms närmare om bedömningen i utbildningsgrunderna. Bedömningen utförs och beslut om den fattas av en lärare.

Utbildningsdelarna bedöms med antingen vitsordet godkänt eller vitsordet underkänt. Utbildningsanordnaren ska ordna möjlighet för den studerande att ta om påvisandet av kunnandet, om hans eller hennes kunnande bedöms med vitsordet underkänt.

Enligt den bestämmelse som föreslås i 3 mom. tillämpas på kontroll och rättelse av bedömningen vad som i 55 och 116 § i lagen om yrkesutbildning föreskrivs om handledande utbildning. Enligt 55 § i lagen om yrkesutbildning kan en studerande av bedömarna skriftligen begära en kontroll av bedömningen inom 14 dagar från den tidpunkt då han eller hon har haft tillfälle att ta del av resultaten av bedömningen och av information om hur bedömningsgrunderna har tillämpats på hans eller hennes prestation. Bedömarna ska fatta beslut om en kontroll av bedömningen utan obefogat dröjsmål. Dessutom kan en studerande hos rektorn skriftligen begära rättelse av ett beslut om kontroll av bedömningen. Om bedömningen är uppenbart felaktig, kan rektorn bestämma att en ny bedömning ska göras samt av grundad anledning utse en ny bedömare. Enligt lagens 116 § får beslut av rektorn som meddelats med anledning av begäran om omprövning inte överklagas genom besvär.

Under handledande utbildning kan den studerande också avlägga studier som avses i lagen om grundläggande utbildning, gymnasielagen eller lagen om yrkesutbildning. I 4 mom. föreslås en bestämmelse enligt vilken de studier som avlagts enligt de nämnda lagarna ska bedömas i enlighet med de bestämmelser som gäller utbildningsformen i fråga.

16 §. Betyg och intyg. I paragrafen föreskrivs om de betyg och intyg som ges studerande. Enligt förslaget till 1 mom. ska utbildningsanordnaren ge den studerande ett betyg över avlagda utbildningsdelar när den studerande slutför den utbildning som handleder för examensutbildning. Med slutförande av utbildning avses en situation där slutförandet av utbildningen innebär att hela utbildningen avslutas eller att den studerande har avlagt de utbildningsdelar som satts som mål i den personliga studieplanen, om den studerandes mål inte är att genomföra hela utbildningshelheten. Slutförande av utbildning betyder också avbrytande av utbildningen, varvid utbildningsanordnaren ska ge ett betyg över de utbildningsdelar som den studerande har avlagt innan utbildningen avbryts. Utbildningsanordnaren ska även utfärda ett betyg över avlagda utbildningsdelar på begäran av den studerande, om den studerande behöver ett sådant betyg under studierna.

Enligt 2 mom. ska utbildningsanordnaren på begäran av den studerande utfärda ett intyg över avlagda studier, om den studerande avgår eller avbryter genomförandet av utbildningen. Ett i momentet avsett betyg över avlagda studier utfärdas i fråga om sådana studier där avläggandet av en utbildningsdel har avbrutits. Om den studerande har avlagt en utbildningsdel eller utbildningsdelar, utfärdas ett i 1 mom. avsett betyg i fråga om dem. Ett i 2 mom. avsett betyg utfärdas bara på begäran av den studerande.

Enligt 3 mom. bestämmer Utbildningsstyrelsen vilka uppgifter som ska föras in i betygen och intygen. Bestämmelsen behövs för att de uppgifter som förs in i betygen och intygen ska vara enhetliga i hela landet.

I 4 mom. föreskrivs det att på betyg som utfärdas över de studier inom den grundläggande utbildningen, gymnasieutbildningen eller yrkesutbildning som avläggs under den handledande utbildningen tillämpas vad som föreskrivs i den lag som gäller utbildningsformen i fråga.

5 kap. Studerandes rättigheter och skyldigheter

I kapitlet ingår bestämmelser om studierätt och rätt att tillfälligt avbryta studierna, när studerande anses ha avgått, rätt till undervisning och handledning, den studerandes skyldigheter, rätt till särskilt stöd, när särskilt stöd upphör samt studiesociala förmåner för studerande som får särskilt stöd. I kapitlet ingår dessutom bestämmelser om avgiftsfrihet för utbildning som handleder för examensutbildning.

17 §. Studierätt. I paragrafen föreskrivs om den studerandes studierätt. De föreslagna bestämmelserna motsvarar bestämmelserna i gymnasielagen och lagen om yrkesutbildning. I 1 mom. föreskrivs när studierätten börjar. Enligt den föreslagna bestämmelsen börjar studierätten vid den tidpunkt som utbildningsanordnaren bestämmer.

I 2 mom. föreskrivs när studierätten upphör. Enligt den föreslagna bestämmelsen upphör den studerandes studierätt när han eller hon har genomgått den utbildning som handleder för examensutbildning eller när han eller hon anses ha avgått på det sätt som anges i 18 §.

I 3 mom. föreskrivs om den studerandes rätt att tillfälligt avbryta sina studier. Den studerande ska ha rätt att tillfälligt avbryta sin studierätt för den tid som han eller hon fullgör tjänstgöring enligt värnpliktslagen, civiltjänstlagen eller lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor eller får sjukdagpenning eller moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen. Därtill kan studierätten på den studerandes begäran tillfälligt avbrytas av någon annan grundad anledning. De grunder för avbrytande av studierätten som nämns ovan tillämpas inte på läropliktiga enligt läropliktslagen. Bestämmelser om avbrytande av fullgörandet av läroplikten för viss tid finns i 7 § i läropliktslagen.

Enligt 4 mom. beslutar utbildningsanordnaren om tillfälligt avbrytande av studierätt efter den studerandes ansökan.

18 §. När studerande anses ha avgått. I paragrafen föreskrivs när studerande anses ha avgått. De föreslagna bestämmelserna motsvarar bestämmelserna i gymnasielagen och lagen om yrkesutbildning.

I 1 mom. föreskrivs om situationer då en studerande ska anses ha avgått. Enligt den föreslagna bestämmelsen anses en studerande ha avgått, om det är uppenbart att han eller hon inte har för avsikt att delta i undervisning i enlighet med den personliga studieplan som avses i 14 § och han eller hon inte har uppgett någon grundad anledning till sin frånvaro. Också en studerande som inte har slutfört sina studier inom den tid för genomförande som anges i 11 § 2 mom. anses ha avgått. I 13 § i läropliktslagen föreslås bestämmelser om de särskilda förfaranden som ska iaktas när en studerande anses ha avgått.

I 2 mom. föreskrivs om när en studerande anses ha avgått på grund av eget meddelande. Enligt den föreslagna bestämmelsen ska, om den studerande själv skriftligen meddelar utbildningsanordnaren att han eller hon avgår, studierätten upphöra från den dag då meddelandet anländer till utbildningsanordnaren, eller vid en senare tidpunkt som den studerande meddelar.

Enligt den bestämmelse som föreslås i 3 mom. meddelar utbildningsanordnaren ett beslut om att studeranden anses ha avgått. Beslutet meddelas i samtliga situationer som avses i paragrafen, alltså också när en studerande anses ha avgått på grund av eget meddelande.

I 4 mom. föreskrivs enligt förslaget att en läropliktig anses ha avgått på det sätt som avses i 1 mom. senast en månad efter att han eller hon senast har deltagit i undervisning. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar den motsvarande bestämmelse som föreslås bli fogad till gymnasielagen och lagen om yrkesutbildning. Bestämmelser om förfaranden som gäller när en läropliktig anses ha avgått finns enligt förslaget dessutom i 13 § i läropliktslagen.

19 §. Rätt till undervisning och handledning. Enligt 1 mom. ska studerande ha rätt att i olika lärmiljöer få sådan undervisning och handledning som gör det möjligt att nå de mål som ingår i utbildningsgrunderna. Bestämmelsen förpliktar utbildningsanordnaren att tillhandahålla tillräcklig undervisning, studiehandledning och annan behövlig handledning som genomförs på ett ändamålsenligt sätt, så att den studerande kan anses ha möjlighet att nå målen och färdigheterna enligt utbildningsgrunderna.

I 1 mom. föreskrivs också om undervisningens och handledningens timantal. Enligt den föreslagna bestämmelsen har en studerande rätt att få undervisning och handledning i genomsnitt 22 timmar per vecka. Den handledande utbildningens omfattning är 38 veckor, så under genomförandet av hela utbildningshelheten har en studerande rätt att få undervisning och handledning i genomsnitt 836 timmar, vilket motsvarar det nuvarande antalet undervisningstimmar i påbygg-nadsundervisning inom den grundläggande utbildningen med beaktande av att de 1 100 lektionerna i påbygg-nadsundervisningen inom den grundläggande utbildningen ska minskas med 15 minuter långa raster. Inom den utbildning som förbereder för gymnasieutbildning omfattar den undervisning som riktar sig till unga i genomsnitt 14 timmar 15 minuter per studiepoäng, alltså sammanlagt 712,5 timmar. I den utbildning som handleder för yrkesutbildning är antalet undervisningstimmar inte reglerat.

Rätt att få undervisning och handledning i genomsnitt 22 timmar per vecka betyder att den studerandes personliga studieplan ska byggas upp så att den studerande får i genomsnitt 22 timmar undervisning och handledning per vecka i enlighet med sina individuella mål och färdigheter. Undervisningen och handledningen kan genomföras i olika lärmiljöer, till exempel i en läroanstalt, i en webbmiljö eller i verkstäder. Exempelvis vuxenstuderande kan ofta genomföra sina studier mera självständigt än studerande i läropliktsåldern. Undervisningens och handledningens omfattning kan variera från vecka till vecka. Undervisningens och handledningens omfattning kan också individuellt vara mindre än vad som nämns i bestämmelsen, om det är motiverat på grund av den studerandes individuella mål eller färdigheter. Detta kan vara fallet till exempel för en studerande som behöver krävande särskilt stöd, om han eller hon med beaktande av sina individuella färdigheter genomför sina studier långsammare än genomsnittet.

Den föreslagna bestämmelsen gäller endast undervisning och handledning som ges för avläggande av examensdelar inom handledande utbildning. Om en studerande avlägger studier inom den grundläggande utbildningen eller gymnasieutbildningen eller examensdelar eller delområden enligt lagen om yrkesutbildning under den handledande utbildningen, iaktas i undervisningen och handledningen den lagstiftning som gäller utbildningsformen i fråga.

I 2 mom. föreskrivs om studiehandledning. Enligt bestämmelsen har en studerande rätt att få personlig och annan behövlig studiehandledning som anknyter till genomförande av utbildning och ansökan till fortsatta studier.

20 §. Den studerandes skyldigheter. I paragrafen föreskrivs om den studerandes skyldigheter. De föreslagna bestämmelserna motsvarar den gällande regleringen.

Enligt 1 mom. är en studerande skyldig att i enlighet med den personliga studieplanen delta i undervisningen om det inte finns en grundad anledning för frånvaro. Utbildningsanordnaren beslutar om förfaranden som gäller en studerandes frånvaro. Utbildningsanordnaren beslutar till exempel hur frånvaro ska meddelas och även vilken slags frånvaro som kan godkännas.

Enligt 2 mom. ska den studerande utföra sina uppgifter samvetsgrant och uppträda korrekt.

I 3 mom. föreslås en informativ bestämmelse, enligt vilken bestämmelser om skyldighet att ersätta orsakad skada finns i skadeståndslagen (412/1974). Enligt den föreslagna bestämmelsen ska vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare underrättas om skadan.

21 §. Rätt till särskilt stöd. I paragrafen föreskrivs om studerandes rätt till särskilt stöd. Genom den föreslagna bestämmelsen förenhetligas rätten till särskilt stöd för studerande i utbildning i övergångsskedet. Enligt den gällande lagstiftningen har en studerande i påbyggnadsundervisning inom den grundläggande utbildningen rätt till stöd på tre nivåer enligt lagen om grundläggande utbildning, inom utbildning som förbereder för gymnasieutbildning från och med den 1 augusti 2021 rätt till stöd för lärandet enligt gymnasielagen samt inom utbildning som handleder för yrkesutbildning rätt till särskilt stöd och krävande särskilt stöd enligt lagen om yrkesutbildning.

I 1 mom. föreskrivs att en studerande har rätt till särskilt stöd om han eller hon på grund av inlärningssvårigheter, skada, funktionsnedsättning eller sjukdom eller av någon annan orsak behöver långvarigt eller regelbundet särskilt stöd i sitt lärande och sina studier för att nå målen i utbildningsgrunderna. Enligt bestämmelsen avses med särskilt stöd planenligt pedagogiskt stöd enligt den studerandes mål och färdigheter samt särskilda undervisnings- och studiearrangemang. Målet för särskilt stöd är att den studerande ska nå det kunnande som ingår i utbildningsgrunderna. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar den gällande bestämmelsen i lagen om yrkesutbildning.

Uppgiften att ordna särskilt stöd innebär att utbildningsanordnaren måste behandla uppgifter om en persons hälsotillstånd och funktionsförmåga för att kunna sköta sina uppgifter. I 23 § 3 och 4 mom. i läropliktslagen föreskrivs om tillgång till uppgifter om läropliktiga. I fråga om andra än läropliktiga fås uppgifter om behov av särskilt stöd från den studerande själv. Uppgifter om en persons hälsotillstånd och funktionsförmåga är sådana personuppgifter som avses i dataskyddsförordningen och på dem tillämpas också artikel 9 i dataskyddsförordningen om behandling av särskilda kategorier av personuppgifter. I princip är det förbjudet att behandla särskilda kategorier av personuppgifter enligt dataskyddsförordningen. Behandling är dock tillåten om både någon allmän grund för behandling enligt artikel 6 i dataskyddsförordningen och någon särskild grund för behandling enligt artikel 9 i den förordningen föreligger.

Enligt artikel 6.1 c i dataskyddsförordningen är behandlingen laglig om den är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige. Enligt artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen får särskilda kategorier av personuppgifter behandlas, om behandlingen är nödvändig av hänsyn till ett viktigt allmänt intresse, på grundval av medlemsstaternas nationella rätt. Dessutom förutsätts att behandlingen står i proportion till det eftersträlvade syftet, är förenligt med det väsentliga innehållet i rätten till dataskydd och innehåller bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen. Enligt 6 § 1 mom. 2 punkten i dataskyddslagen tillämpas artikel 9.1 i dataskyddsförordningen inte på sådan behandling av uppgifter som regleras i lag eller som föranleds av en

uppgift som direkt har ålagts den personuppgiftsansvarige i lag. Behandlingen av personuppgifter grundar sig alltså på den skyldighet att ordna särskilt stöd som föreskrivs i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning.

I 6 § 2 mom. i dataskyddslagen ingår en förteckning över lämpliga och särskilda åtgärder som en personuppgiftsansvarig och ett personuppgiftsbiträde som behandlar personuppgifter i en situation som avses i 1 mom. ska vidta för att skydda den registrerades rättigheter. Vid behandling som gäller känsliga uppgifter i samband med uppgiften att ordna särskilt stöd ska man med stöd av dataskyddslagen iakttä de skyddsåtgärder som föreskrivs där. Skyddsåtgärderna enligt dataskyddslagen anses tillräckliga, och det behöver inte föreskrivas särskilt om skyddsåtgärder.

I 2 mom. föreskrivs det att när en studerande genomför studier som hör till gymnasiets lärokurs enligt gymnasielagen, tillämpas vad som i gymnasielagen föreskrivs om en studerandes rätt att få stöd för lärandet. Den i gymnasielagen föreskrivna rätten till stöd för lärandet är mera begränsad än rätten till särskilt stöd enligt lagen om handledande utbildning. Det är motiverat att utbildningsanordnaren är skyldig att tillhandahålla endast i gymnasielagen avsett stöd för lärandet när en studerande fullgör gymnasiets lärokurs. Med tanke på planerna för fortsatta studier hjälper detta också till att bedöma om en studerande inom handledande utbildning har färdigheter att klara av gymnasiestudier med hjälp av det stöd för lärandet som anges i gymnasielagen.

I 2 mom. föreskrivs det också att när en studerande avlägger examensdelar enligt lagen om yrkesutbildning tillämpas vad som i lagen om yrkesutbildning föreskrivs om anpassning av bedömningen av kunnandet. En studerande inom handledande utbildning som avlägger examensdelar ska alltså ha möjlighet till anpassad bedömning av kunnandet på det sätt som föreskrivs i 64 § 2 mom. i lagen om yrkesutbildning. Enligt bestämmelsen kan i fråga om studerande som får särskilt stöd bedömningen av kunnandet i enlighet med grunderna för de yrkesinriktade grundexamina anpassas genom att en individuell bedömning av kunnandet utarbetas för den studerande. Bedömningen av kunnandet kan anpassas bara i den omfattning det är nödvändigt med hänsyn till den studerandes personliga mål och färdigheter.

I 3 mom. föreskrivs att på en studerandes rätt till krävande särskilt stöd tillämpas bestämmelserna i lagen om yrkesutbildning. En studerande i handledande utbildning ska ha lika rätt till krävande särskilt stöd som en studerande i yrkesutbildning. Utbildning som berättigar till krävande särskilt stöd ges i yrkesläroanstalter som har fått tillstånd att ordna sådan.

22 §. Beslut om särskilt stöd. Enligt den bestämmelse som föreslås i 1 mom. ska utbildningsanordnaren bedöma en studerandes behov av särskilt stöd när den studerande inleder sina studier och under studiernas gång om behov av sådant stöd uppstår. I momentet föreskrivs också hur ett beslut om särskilt stöd som fattats inom den grundläggande utbildningen ska beaktas när den läropliktige övergår till handledande utbildning. Om det för en läropliktig som övergår från grundläggande utbildning har fattats ett beslut om särskilt stöd enligt 17 § i lagen om grundläggande utbildning, ska utbildningsanordnaren utreda och bedöma den studerandes behov av särskilt stöd utifrån ett beslut om särskilt stöd som fattats under den grundläggande utbildningen. En bestämmelse om tillgång till uppgifter finns i 23 § 3 mom. i läropliktslagen, enligt vilken när en läropliktig övergår till i läropliktslagen avsedd utbildning hos en annan utbildningsanordnare ska den tidigare utbildningsanordnaren, i detta fall anordnaren av grundläggande utbildning, trots sekretessbestämmelserna lämna den nya utbildningsanordnaren de uppgifter som är nödvändiga för ordnandet av den studerandes utbildning. Uppgifterna ska i princip lämnas utan begäran, men uppgifterna kan också lämnas efter den nya utbildningsanordnarens begäran.

Genom de föreslagna bestämmelserna om överföring av beslut om särskilt stöd säkerställs att en studerandes behov av särskilt stöd och tidigare stödåtgärder kommer till den nya utbildningsanordnarens kännedom när den läropliktige övergår från den grundläggande utbildningen till handledande utbildning. Härigenom stöds en smidig övergång från den grundläggande utbildningen till övergångsskedet. Bestämmelsen om överföring av beslut om särskilt stöd tillämpas endast på läropliktiga studerande. Bestämmelsen tillämpas inte om det är fråga om en studerande i handledande utbildning som passerat läropliktsåldern.

I 2 mom. föreskrivs det att beslut om särskilt stöd till en studerande fattas av utbildningsanordnaren. Den studerande och dennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare för den studerande ska höras innan beslut fattas.

I 3 mom. föreskrivs det att utbildningsanordnaren ska i den studerandes personliga studieplan föra in uppgift om innehållet i det särskilda stöd och handledningen som erbjuds den studerande. Efter det att utbildningsanordnaren fattat beslut om att en studerande behöver särskilt stöd, ska uppgift om det närmare innehållet i stödet jämte åtgärder föras in i den studerandes personliga studieplan. Detta är redan nu praxis i yrkesutbildningen och gör det möjligt att smidigt anpassa och precisera de särskilda stödåtgärderna under studierna.

23 §. Studiesociala förmåner för studerande som får särskilt stöd. I paragrafen föreskrivs det om studiesociala förmåner för studerande som får särskilt stöd. Med studiesociala förmåner avses den studerandes rätt till särskilda hjälpmedel och assistenttjänster som studierna förutsätter. Det finns skillnad mellan utbildningslagarna beroende på om utbildningsanordnaren svarar för de särskilda hjälpmedel, assistenttjänster och transporttjänster som den studerande behöver eller fås de med stöd av handikappservicelagen. De tjänster som fås med stöd av handikappservicelagen är sekundära jämfört med utbildningsanordnarens skyldighet att ordna tjänster. Den studerande ska få de tjänster han eller hon behöver antingen av utbildningsanordnaren med stöd av utbildningslagstiftningen eller av kommunen med stöd av handikappservicelagen.

Utgångspunkten för den föreslagna bestämmelsen är att de studiesociala förmånerna i handledande utbildning bestäms enligt lagen om grundläggande utbildning hos anordnare av grundläggande utbildning, enligt gymnasielagen i handledande utbildning hos anordnare av gymnasieutbildning och enligt lagen om yrkesutbildning i utbildning hos anordnare av yrkesutbildning. Den föreslagna praxisen är motiverad därför att anordnarna av respektives utbildningsform har förberett sig på att tillhandahålla ovannämnda tjänster i enlighet med den gällande lagstiftningen. De studerande inom handledande utbildning utgör endast en liten del av utbildningsanordnarnas totala antal studerande och av dem är det bara några som behöver denna typ av tjänster. Det är inte motiverat att utbildningsanordnarna åläggs olika förpliktelser att ordna studiesociala förmåner och tjänster för denna lilla grupp, om en utbildningsanordnare inte annars är skyldig att ordna förmåner och tjänster av denna typ.

I 1 mom. föreskrivs det att om den handledande utbildningen ordnas hos en anordnare av grundläggande utbildning har den studerande rätt till sådana studiesociala förmåner för elever med funktionsnedsättning och andra elever som får särskilt stöd som anges i 31 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning. Enligt 31 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning har elever med funktionsnedsättning och andra elever i behov av särskilt stöd rätt att avgiftsfritt få sådana tolknings- och biträdestjänster, övriga undervisningstjänster och särskilda hjälpmedel som är en förutsättning för att de ska kunna delta i undervisningen. Skolresorna för studerande inom handledande utbildning hos en anordnare av grundläggande utbildning ersätts dock i enlighet med lagen om stöd för skolresor eller vid behov med stöd av handikappservicelagen, vilket innebär en förändring jämfört med påbyggnadsundervisning inom den grundläggande utbildningen i nuläget. Årligen har cirka 30 sådana studerande med svår funktionsnedsättning omfattats av

påbyggnadsundervisning inom den grundläggande utbildningen som potentiellt kan ha behov av transporttjänster som ordnas med stöd av handikappservicelagen. Både transporttjänster inom den grundläggande utbildningen och transporttjänster som ordnas med stöd av handikappservicelagen finansieras via statsandelssystemet för kommunal basservice.

I 2 mom. föreskrivs det att om den handledande utbildningen ordnas hos en anordnare av yrkesutbildning har den studerande rätt till sådana studiesociala förmåner för studerande som får särskilt stöd som anges i 101 § i lagen om yrkesutbildning. Enligt den paragrafen har studerande som får särskilt stöd rätt till sådana assistenttjänster och särskilda hjälpmedel som är en förutsättning för deras studier. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar nuläget inom utbildning som handleder för yrkesutbildning.

I 3 mom. föreskrivs det att särskilda bestämmelser gäller för andra tjänster och stödåtgärder som ordnas för studerande på grund av deras funktionsnedsättningar. Med stöd av handikappservicelagen ordnas bland annat transporttjänster för studerande med funktionsnedsättning samt i fråga om handledande utbildning hos anordnare av gymnasieutbildning också andra behövliga tjänster. Tolkningstjänster ordnas med stöd av lagen om tolkningstjänst för handikappade personer.

24 §. Avgiftsfri undervisning. I 1 mom. föreskrivs det att den undervisning och handledning som hör till utbildning enligt lagen är avgiftsfri för de studerande. Också de urvals- eller lämplighetsprov som anknyter till antagningen av studerande är avgiftsfria för de sökande. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar den gällande regleringen.

Enligt 2 mom. har en studerande som deltar i utbildningen rätt till avgiftsfria måltider de dagar då den studerandes personliga studieplan förutsätter att den studerande är närvarande på en utbildningsplats som utbildningsanordnaren anvisar. Dessutom har en studerande även rätt till andra dagliga avgiftsfria måltider om utbildningen i enlighet med tillståndet att ordna utbildning ordnas i en läroanstalt med internatboende. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar den gällande regleringen.

I 2 mom. föreskrivs också att på ett internatboende tillämpas bestämmelserna i lagen om yrkesutbildning. Enligt 103 § i lagen om yrkesutbildning är det avgiftsfritt för de studerande att bo på utbildningsanordnarens internatboende. En motsvarande bestämmelse finns i 35 § 2 mom. i gymnasielagen. I fortsättningen ska bestämmelserna om ordnande av inkvartering i lagen om grundläggande utbildning inte tillämpas på studerande inom utbildning som handleder för examensutbildning hos en anordnare av grundläggande utbildning. I 19—21 § i läropliktslagen föreskrivs om utbildningsanordnarens skyldighet att betala inkvarterings- och reseersättningar till läropliktiga med lång skolväg.

I 3 mom. föreslås en informativ bestämmelse, enligt vilken bestämmelser om en läropliktig studerandes rätt till avgiftsfri utbildning finns dessutom i 4 kap. i läropliktslagen. Studerande inom handledande utbildning har i princip rätt till avgiftsfri utbildning enligt läropliktslagen när de genomför handledande utbildning till utgången av det kalenderår då de fyller 20 år.

6 kap. Särskilda bestämmelser

I kapitlet ingår bestämmelser om ändringssökande samt om tillämpning av bestämmelser i lagen om grundläggande utbildning, gymnasielagen och lagen om yrkesutbildning.

25 §. Sökande av ändring. I 1 mom. föreskrivs om beslut som fattas med stöd av lagen om utbildning som handleder för examensutbildning och i fråga om vilka omprövning får begäras

hos regionförvaltningsverket. Sådana beslut är i 10 § avsedda beslut om antagning av studerande, i 11 § avsedda beslut om extra tid för genomförande av handledande utbildning, i 17 § avsedda beslut om rätt för den studerande att tillfälligt avbryta sina studier, i 18 § avsedda beslut om att en studerande anses ha avgått samt i 21 § avsedda beslut om en studerandes rätt till särskilt stöd. Också i fråga om motsvarande beslut som meddelas med stöd av gymnasielagen och lagen om yrkesutbildning föreskrivs rätt att begära omprövning hos regionförvaltningsverket.

Det föreslås inte att omprövningsförfarandet utsträcks till andra beslut som avses i lagen om handledande utbildning. Bestämmelserna om omprövningsförfarande i utbildningslagarna har setts över 2015, då bestämmelserna om sökande av ändring i förvaltningsärenden ändrades genomgående så att begäran om omprövning i större utsträckning skulle användas vid sökande av ändring i första instans. Då ansågs det att bland annat beslut om avgiftsfri utbildning är av sådan art att de ska överklagas direkt hos förvaltningsdomstolen i stället för i omprövningsförfarande.

I omprövningsförfarandet iaktas de förfaranden som anges i förvaltningslagen, om inte något annat föreskrivs i lag. Enligt förvaltningslagen ska en begäran om omprövning göras inom 30 dagar från delfåendet av beslutet. I 1 mom. föreslås det ändå med avvikelse från förvaltningslagen att omprövning ska begäras inom 14 dagar från delfåendet av beslutet. Den föreslagna tidsfristen på 14 dagar motsvarar den tid för sökande av ändring som föreskrivs i lagen om yrkesutbildning och gymnasielagen. Enligt förvaltningslagen ska en begäran om omprövning behandlas skyndsamt, så detta behöver inte föreskrivas separat.

I 2 mom. ingår också en informativ bestämmelse, enligt vilken bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol i övrigt finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

I 3 mom. föreskrivs det att vid sökande av ändring i beslut som gäller förmåner som avses i 23 § 1 mom. tillämpas lagen om grundläggande utbildning. Vid sökande av ändring i beslut som gäller förmåner som avses i 23 § 2 mom. tillämpas åter lagen om yrkesutbildning. Enligt 23 § 1 mom. har en studerande inom handledande utbildning hos en anordnare av grundläggande utbildning rätt till sådana studiesociala förmåner för elever med funktionsnedsättning och andra elever som får särskilt stöd som anges i 31 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning och enligt 2 mom. har en studerande inom handledande utbildning hos en anordnare av yrkesutbildning rätt till sådana studiesociala förmåner för studerande som får särskilt stöd som anges i 101 § i lagen om yrkesutbildning. Det är motiverat att bestämmelser enligt lagarna i fråga tillämpas även på sökande av ändring i anslutning till dessa förmåner.

Vid sökande av ändring hos förvaltningsdomstol iaktas lagen om rättegång i förvaltningsärenden, om inte något annat föreskrivs i lag. I 3 mom. föreslås vissa undantag från bestämmelserna i lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

Enligt lagen om rättegång i förvaltningsärenden ska besvär anföras inom 30 dagar från delfåendet av beslutet. I 3 mom. föreslås med avvikelse från lagen om rättegång i förvaltningsärenden att besvär över beslut med anledning av begäran om omprövning ska anföras inom 14 dagar från delfåendet av beslutet. Dessutom föreslås det att besvär i dessa ärenden ska behandlas skyndsamt. Den föreslagna tiden för sökande av ändring på 14 dagar och bestämmelsen om skyndsamt behandling motsvarar det som föreskrivs i lagen om yrkesutbildning och gymnasielagen.

I 3 mom. föreslås också att ett beslut av förvaltningsdomstol genom vilket besvär som anförts i ett ärende enligt 1 mom. har avgjorts får inte överklagas genom besvär. Detta är ett undantag från det som föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden, enligt vilken ett beslut som

en regional förvaltningsdomstol har fattat i ett förvaltningsprocessuellt ärende får överklagas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen, om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd. Det föreslagna besvärsförbudet motsvarar besvärsförbuden i lagen om grundläggande utbildning, gymnasielagen och lagen om yrkesutbildning. Besvärsförbudet är motiverat, eftersom det redan finns möjlighet att söka ändring i två steg i de aktuella ärendekategorierna, först omprövningsförfarande hos regionförvaltningsverket och därefter besvärsrätt hos förvaltningsdomstolen. I samband med 2015 års totalreform av förfarandena för sökande av ändring beslöt man att behålla motsvarande besvärsförbud i fråga om beslut där omprövningsförfarande utgör rättsmedel i första instans.

I 3 mom. ingår också en informativ bestämmelse enligt vilken vid sökande av ändring hos förvaltningsdomstol iakttas i övrigt lagen om rättegång i förvaltningsärenden. I lagen om utbildning som handleder för examensutbildning föreskrivs inte separat vilka beslut enligt lagen som kan överklagas hos förvaltningsdomstol, utan till denna del iakttas lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

26 §. Tillämpning av lagen om grundläggande utbildning, gymnasielagen och lagen om yrkesutbildning. I paragrafen föreskrivs det om tillämpning av lagen om grundläggande utbildning, gymnasielagen och lagen om yrkesutbildning inom utbildning som handleder för examensutbildning. Enligt den bestämmelse som föreslås i 1 mom. tillämpas på ordnandet av utbildning vad som i lagen om grundläggande utbildning, gymnasielagen eller lagen om yrkesutbildning för den berörda anordnarens del föreskrivs om undervisningens offentlighet, försök, utvecklings-, handlednings- och stöduppgifter för specialundervisning eller särskilt stöd, elev- och studerandevård, personal, samarbete med studerandenas vårdnadshavare, elev- och studerandekår, bedömning av utbildning samt erhållande av uppgifter och sekretess och behandling av personuppgifter, om inte något annat föreskrivs i lag. Dessutom tillämpas vad som när det gäller utbildningsanordnaren i fråga föreskrivs om disciplin och därmed sammanhängande förfaranden i 36 och 36 a—g § i lagen om grundläggande utbildning, med undantag av bestämmelserna om kvarsittning, och i 40—48 § i gymnasielagen och 80, 85—93 och 115 § i lagen om yrkesutbildning. De bestämmelser som det hänvisas till är nästan identiska i alla utbildningslagar, så det är inte nödvändigt att föreskriva om dessa saker separat i fråga om utbildning som handleder för examensutbildning, utan inom respektive utbildningsform tillämpas den lagstiftning som gäller den berörda anordnaren. I 1 mom. föreskrivs också att om handledande utbildning ordnas av kommunen med stöd av 3 § 2 mom., alltså frivilligt utan tillstånd att ordna utbildningen, tillämpas vad som föreskrivs i lagen om grundläggande utbildning.

I lagens 5 § 1 mom. föreslås det att i tillståndet att ordna utbildning bestäms det i samband med vilken utbildningsform tillståndet för handledande utbildning beviljas, om utbildningsanordnaren har tillstånd att ordna till exempel både gymnasieutbildning och yrkesutbildning. Denna bestämmelse i tillståndet att ordna utbildning avgör också vilken lag som tillämpas på utbildningen i fråga när det gäller de bestämmelser som avses i förslaget till 1 mom.

I 2 mom. föreskrivs det att om en studerande avlägger en del av en yrkesinriktad examen, tillämpas dessutom vad som i 40 § i lagen om yrkesutbildning föreskrivs om hinder för antagning av studerande, vad som i 9 kap. i den lagen föreskrivs om indragning av studierätten och narkotikatest samt vad som i 12 kap. i den lagen föreskrivs om sökande av ändring i ovannämnda ärenden. I 40 § i lagen om yrkesutbildning föreskrivs att som studerande kan inte den antas som på grund av sitt hälsotillstånd eller sin funktionsförmåga inte kan genomföra utbildningsrelaterade praktiska uppgifter vid en läroanstalt, på en arbetsplats eller i en annan inlärningsmiljö, om kraven på säkerhet vid examina och kompetensområden som avses i 81 § så förutsätter och om detta hinder inte kan undanröjas med rimliga åtgärder. På studerande inom handledande utbildning som avlägger en del av en yrkesinriktad examen tillämpas alltså de så kallade SORA-

bestämmelserna i lagen om yrkesutbildning. Dessa bestämmelser tillämpas inte i övrigt inom utbildning som handleder för yrkesutbildning.

7 kap. **Ikraftträdande**

I kapitlet ingår en ikraftträdandebestämmelse samt övergångsbestämmelser om ordnande av utbildning och de studerande.

27 §. *Ikraftträdande.* I paragrafen föreskrivs om tidpunkten för lagens ikraftträdande.

28 §. *Övergångsbestämmelser om ordnande av utbildning.* I paragrafen föreskrivs om rätt för sådana utbildningsanordnare att ordna utbildning som handleder för examensutbildning som inte kommer att ansöka om eller få tillstånd att ordna den nya handledande utbildningen. I 1 mom. föreskrivs att om en anordnare med stöd av de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag har beviljats ett sådant tillstånd att ordna påbyggnadsundervisning efter grundläggande utbildning som avses i 7 eller 8 § i lagen om grundläggande utbildning, får anordnaren med stöd av det tillståndet ordna utbildning som handleder för examensutbildning till och med den 31 juli 2025. Den föreslagna övergångstiden gäller privata anordnare av påbyggnadsundervisning inom den grundläggande utbildningen, såsom folkhögskolor. Under övergångstiden kan anordnarna ordna utbildning som handleder för examensutbildning utan att ansöka om nytt tillstånd att ordna utbildning. Detta är motiverat för i samband med att den nya utbildningen införs står det nödvändigtvis ännu inte klart hur behovet av utbildningen i fråga kommer att se ut i området. Sålunda är det motiverat att särskilt små utbildningsanordnare får en övergångstid på tre år då de kan överväga behovet av att även i fortsättningen ordna dylik utbildning i övergångsskedet och eventuellt ansöka om tillstånd att ordna utbildning.

I 2 mom. föreskrivs det om rätt att ordna utbildning som förbereder för gymnasieutbildning för sådana anordnares del som inte har ansökt om eller fått tillstånd att ordna den nya handledande utbildningen. I enlighet med den föreslagna bestämmelsen får en anordnare av gymnasieutbildning då ordna utbildning som förbereder för gymnasieutbildning till och med den 31 juli 2023 i enlighet med de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag och de föreskrifter som meddelats med stöd av dem. Utbildningsanordnaren kan efter den 31 juli 2022 dock inte anta nya studerande till denna utbildning. Den föreslagna övergångsbestämmelsen behövs för att utbildningsanordnare ska kunna anta nya studerande även i början av 2021 och så att dessa studerande kan slutföra sina studier. Den nuvarande utbildningen som förbereder för gymnasieutbildning är riktad endast till studerande med invandrarbakgrund, så det kan hända att vissa nuvarande anordnare av gymnasieutbildning inte kommer att ansöka om tillstånd att ordna den nya handledande utbildningen, om det redan annars finns ett stort utbud av handledande utbildning i verksamhetsområdet.

I 3 mom. föreskrivs det att om en anordnare med stöd av de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag har beviljats ett sådant tillstånd att ordna utbildning som handleder för yrkesutbildning som avses i lagen om yrkesutbildning, får utbildningsanordnaren med stöd av det tillståndet ordna utbildning som handleder för examensutbildning, och behöver inte ansöka om tillstånd att ordna utbildning som handleder för yrkesutbildning eller om ändring av tillståndet att ordna utbildning. Detta är motiverat eftersom innehållet i den nya handledande utbildningen motsvarar i stor utsträckning den nuvarande utbildningen som handleder för yrkesutbildning. Tillstånden att ordna utbildning som handleder för yrkesutbildning har i sin helhet förnyats 2015, och då har bland annat utbildningens regionala täckning beaktats.

29 §. Övergångsbestämmelser som gäller de studerande. I 1 mom. ingår en övergångsbestämmelse om sådana studerande som före ikraftträdandet av lagen har inlett studier inom den grundläggande utbildningens påbyggnadsundervisning, utbildning som förbereder för gymnasieutbildning eller utbildning som handleder för yrkesutbildning, men vars studier fortfarande pågår den 1 augusti 2022. Enligt den föreslagna bestämmelsen övergår den studerande till att genomföra sådan utbildning som handleder för examensutbildning som avses i den nya lagen. I praktiken betyder detta att för den studerande ska utarbetas en i lagen avsedd personlig studieplan i enlighet med grunderna för handledande utbildning. Bestämmelserna i paragrafen tillämpas dock inte i situationer som avses i 28 § 2 mom., det vill säga om utbildningsanordnaren ordnar utbildning som förbereder för gymnasieutbildning och inte har ansökt om tillstånd att ordna utbildning som handleder för examensutbildning.

Syftet med den handledande utbildningen är att den studerande genomför bara de utbildningsdelar som behövs för att han eller hon ska nå sina personliga mål, så lagstiftningen om handledande utbildning innehåller inga bestämmelser om erkännande eller tillgodoräkande av tidigare förvärvat kunnande. Enligt det föreslagna 2 mom. kan Utbildningsstyrelsen meddela föreskrifter om de principer och förfaranden för identifiering och erkännande av kunnande som gäller i samband med övergången. Detta behövs i synnerhet när den studerande har som mål att genomföra utbildning som pågår hela året.

7.3 Lagen om grundläggande utbildning

1 §. Tillämpningsområde. Det föreslås att lagens tillämpningsområde så att omnämmandet av läroplikt styrks i 1 mom. Bestämmelser om läroplikt ingår i fortsättningen i läropliktslagen. Läroplikten omfattar inte bara grundläggande utbildning som avses i lagen om grundläggande utbildning, utan den grundläggande utbildningen är en del av den undervisning som hör till läroplikten. En hänvisning till läropliktslagen fogas till 1 mom.

Den påbyggnadsundervisning som ges sådana som fullgjort den grundläggande utbildningens lärokurs blir en del av den utbildning som handleder för examen. Det föreslås att bestämmelserna om påbyggnadsundervisning stryks i 2 mom.

Bestämmelser om påbyggnadsundervisning för dem som passerat läropliktsåldern ingår i 46 § i lagen om grundläggande utbildning. När läropliktsåldern höjs föreslås att benämningen på grundläggande utbildning för dem som passerat läropliktsåldern ändras till grundläggande utbildning för vuxna. Det föreslås att ordalydelsen i 3 mom. ändras i överensstämmelse med detta.

4 §. Skyldighet att ordna grundläggande utbildning och förskoleundervisning. Enligt 1 mom. i den gällande paragrafen är kommunen skyldig att för barn i läropliktsåldern som bor på kommunens område ordna grundläggande utbildning samt förskoleundervisning året innan läroplikten uppkommer. På grund av att läroplikten utvidgas föreslås det att bestämmelsens ordalydelse ändras så att den utökas med en hänvisning till 26 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning, där det föreskrivs om fullgörande av läroplikten i den grundläggande utbildningen. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar nuläget, det vill säga kommunen är skyldig att ordna grundläggande utbildning för barn som bor på kommunens område och som på grund av sin ålder borde delta i grundläggande utbildning på det sätt som föreskrivs i 26 § 1 mom., oberoende av om barnen är läropliktiga eller inte.

Enligt 1 mom. i den gällande paragrafen är kommunen dessutom skyldig att ordna förskoleundervisning det år läroplikten uppkommer för barn som omfattas av sådan förlängd läroplikt som avses i 25 § 2 mom. och för barn som med stöd av 27 § inleder den grundläggande utbildningen

ett år senare än vad som bestämts. Hänvisningen till förlängd läroplikt ändras till en hänvisning till 2 § 3 mom. i läropliktslagen, där det i fortsättningen föreskrivs om förlängd läroplikt.

Dessutom föreslås i 1 mom. en bestämmelse om när kommunens skyldighet att ordna grundläggande utbildning upphör. I den gällande lagen är skyldigheten att ordna grundläggande utbildning knuten till elevens läropliktsålder, men när läropliktsåldern höjs bör lagen utökas med en separat bestämmelse om när skyldigheten upphör. Enligt den föreslagna bestämmelsen upphör kommunens skyldighet att ordna grundläggande utbildning när eleven har fullgjort den grundläggande utbildning på det sätt som föreskrivs i 26 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning. Enligt den bestämmelse som hänvisningen gäller avslutas den grundläggande utbildningen när den grundläggande utbildningens lärokurs har slutförts eller senast när skolarbetet under läsåret slutar det år då eleven fyller 17 år. Vid nämnda tidpunkt upphör alltså också kommunens skyldighet att ordna grundläggande utbildning. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar nuläget.

I övrigt motsvarar 1 mom. den gällande bestämmelsen.

5 §. Annan utbildning och verksamhet. Det föreslås att omnämmandet av påbyggnadsundervisning inom den grundläggande utbildningen stryks i 1 mom.

9 §. Undervisningens omfattning. Det föreslås att bestämmelserna om påbyggnadsundervisning stryks i 2 mom., och att det hänvisas till läropliktslagen i fråga om förlängd läroplikt.

11 §. Undervisningens innehåll. Det föreslås att 3 mom. upphävs. I det gällande momentet föreskrivs om elevernas rätt att få studiehjälp. Bestämmelser om elevhjälp föreslås i den nya 11 a §.

Det föreslås att bestämmelserna om påbyggnadsundervisning stryks i 4 mom. Dessutom föreslås lagtekniska ändringar i bestämmelsens ordalydelse.

11 a §. Rätt att få elevhjälp. Det föreslås att lagen om grundläggande utbildning utökas med en ny paragraf där det föreskrivs om elevernas rätt att få elevhjälp. Enligt den föreslagna bestämmelsen är utbildningsanordnaren skyldig att tillhandahålla behövande elever elevhjälp samt intensifierad personlig elevhjälp. Med den föreslagna paragrafen eftersträvas korrekt inriktning av utbildningsanordnarnas elevhjälpresurser och nya resurser.

I 1 mom. föreskrivs att elever har rätt att få elevhjälp enligt läroplanen. Enligt det gällande 11 § 3 mom. i lagen om grundläggande utbildning ska eleverna få elevhjälp. Den föreslagna regleringen motsvarar elevens rätt att få elevhjälp enligt det gällande 11 § 3 mom. Det föreslås att bestämmelsen preciseras genom att det hänvisas till elevhjälp enligt läroplanen. Elevhjälpens årsveckotimmar enligt 6 § i statsrådets förordning om riksomfattande mål för utbildningen enligt lagen om grundläggande utbildning och om timfördelning i den grundläggande utbildningen förblir oförändrade. När det gäller 1 mom. förändras situationen inte för läropliktiga elever jämfört med nuläget.

I 2 mom. föreslås att en elev som fullgör den grundläggande utbildningens lärokurs och som behöver stöd för att söka till fortsatta studier efter den grundläggande utbildningen ska ha rätt att utöver elevhjälp enligt läroplanen få personlig elevhjälp enligt sina behov. Denna kallas *intensifierad personlig elevhjälp*. För anordnarna av grundläggande utbildning innebär detta skyldighet att tillhandahålla sådana elever intensifierad personlig elevhjälp som man märker att har behov av stöd för att söka till fortsatta studier. Det är fråga om en ny uppgift för utbildningsanordnarna. Nationella centret för utbildningsutvärdering NCU har

utvärderat elevhandledningen i övergångsskedet mellan den grundläggande utbildningen och andra stadiet (2020), och enligt detta behöver en del av de studerande mera personlig handledning i synnerhet när valen medför utmaningar. Enligt utvärderingsresultaten har i synnerhet elever med främmande språk som modersmål, elever som blivit mobbade och elever med inlärnings svårigheter nytta av intensifierad personlig elevhandledning.

Genom den föreslagna ändringen stärks förutsättningarna för anordnare av grundläggande utbildning att utveckla och genomföra differentierad elevhandledning enligt läroplansgrunderna för den grundläggande utbildningen som bättre än nu motsvarar elevernas personliga behov och att rikta intensifierad personlig elevhandledning till dem som behöver sådan. I enlighet med 11 § i läropliktslagen stärks handlednings- och tillsynsansvaret för anordnare av grundläggande utbildning i det skede då den grundläggande utbildningen avslutas. Enligt 11 § i läropliktslagen har anordnare av grundläggande utbildning till uppgift att handleda och övervaka att en läropliktig elev fullgör skyldighet att söka till utbildning. Enligt läropliktslagen beslutar undervisnings- och kulturministeriet årligen om den tidpunkt när anordnare av grundläggande utbildning senast ska utreda om läropliktiga som genomfört den grundläggande utbildningen har inlett fullgörandet av läroplikten i utbildning på andra stadiet.

I 3 mom. föreskrivs hur intensifierad personlig elevhandledning ges i praktiken och om förfarandet i anslutning därtill. Vid intensifierad personlig elevhandledning ska eleven ges personlig och annan elevhandledning. Med annan elevhandledning avses sådan i 1 mom. avsedd elevhandledning för alla där man kan utnyttja olika handledningsformer, till exempel grupp- och kamrathandledning samt digitala verksamhetsmodeller. För eleven utarbetas en personlig plan för fortsatta studier. Vid intensifierad personlig elevhandledning är målet att stärka beaktandet av elevens individuella utgångspunkter och behov inom elevhandledningen, så att elevens färdigheter och motivation att träffa val som gäller fortsatta studier förbättras. Målet med elevens plan för fortsatta studier är att elevens färdigheter och motivation att övergå till studier efter den grundläggande utbildningen stärks systematiskt, med beaktande av elevens individuella utgångspunkter och behov. Utbildningsstyrelsen beslutar om det centrala innehållet i planen för fortsatta studier samt om formerna för dess genomförande i läroplansgrunderna för den grundläggande utbildningen.

Intensifierad personlig elevhandledning ges elever på årskurs 8 och 9 som håller på att avslutar den grundläggande utbildningen. Utbildningsanordnaren kan besluta på vilket sätt intensifierad personlig elevhandledning genomförs. Intensifierad personlig handledning kan vara till exempel elevhandledning som ges en elev personligen eller elevhandledning som ges i smågrupper, förutsatt att elevens individuella utgångspunkter och behov av handledning beaktas.

7 kap. Elevens rättigheter och skyldigheter

Det föreslås att rubriken för 7 kap. ändras till formen *Elevens rättigheter och skyldigheter*. I den gällande lagen är kapitlets rubrik *Läroplikt samt elevens rättigheter och skyldigheter*. Det föreskrivs inte längre om läroplikt i 7 kap. i lagen om grundläggande utbildning, så den nya rubriken motsvarar bättre kapitlets innehåll.

25 §. Läroplikt. Det föreslås att paragrafen upphävs i sin helhet. Bestämmelser om läroplikt föreslås i läropliktslagen.

26 §. Fullgörande av den grundläggande utbildningen. Det föreslås att paragrafens rubrik ändras till formen *Fullgörande av den grundläggande utbildningen*. Bestämmelser om fullgörande av läroplikten föreslås ingå i läropliktslagen.

Enligt förslaget till 3 § 1 mom. i läropliktslagen ska läropliktiga delta i grundläggande utbildning på det sätt som föreskrivs i 26 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning. Enligt 1 mom. i den gällande paragrafen ska läropliktiga delta i grundläggande utbildning som ordnas med stöd av lagen om grundläggande utbildning eller annars förvärva kunskaper som motsvarar den grundläggande utbildningens lärokurs. I detta avseende föreslås ingen ändring i bestämmelsen. Enligt den gällande regleringen är fullgörandet av den grundläggande utbildningen bundet till fullgörande av läroplikten. När läroplikten utvidgas till utbildning efter den grundläggande utbildningen föreslås det att det föreskrivs om när fullgörandet av grundläggande utbildning som hör till läroplikten inleds och upphör i 1 mom.

Enligt den föreslagna bestämmelsen inleds fullgörandet av den grundläggande utbildningen vid den tidpunkt som föreskrivs i 2 § 2 mom. i läropliktslagen, om inte ett beslut om inledande av utbildning vid en annan tidpunkt har fattats för barnet med stöd av 27 § i lagen om grundläggande utbildning. I 27 § i lagen om grundläggande utbildning föreskrivs om inledande av utbildning vid en annan tidpunkt. Enligt den bestämmelsen har ett barn som enligt psykologisk och vid behov även medicinsk utredning har förutsättningar att klara av studierna rätt att inleda den grundläggande utbildningen ett år tidigare än vad som bestäms. Med stöd av sådan utredning kan en utbildningsanordnare också ge ett barn tillstånd att inleda den grundläggande utbildningen ett år senare än vad som bestämts. Enligt den bestämmelse som föreslås i läropliktslagen börjar läroplikten vid ingången av det i lagen om grundläggande utbildning avsedda läsåret det år då barnet fyller 7 år. Den föreslagna bestämmelsen om när läroplikten börjar motsvarar nuläget beträffande när fullgörandet av den grundläggande utbildningen inleds. Fullgörandet av den grundläggande utbildningen börjar alltså det år då barnet fyller sju år, om inte något annat bestäms med stöd av 27 § i lagen om grundläggande utbildning.

Enligt de gällande bestämmelserna upphör läroplikten och samtidigt fullgörandet av den grundläggande utbildningen när eleven slutför den grundläggande utbildningens lärokurs, alltså får avgångsbetyg från den grundläggande utbildning eller när det har gått 10 år sedan läroplikten började. I praktiken uppnår en elev vanligtvis kunskaper och färdigheter enligt den grundläggande utbildningens lärokurs, alltså får avgångsbetyg från den grundläggande utbildningen, vid 16 års ålder. Genomförandet av den grundläggande utbildningen upphör emellertid senast vid utgången av vårterminen det år då eleven fyller 17 år. Bestämmelser om tidpunkten då skolarbetet slutar finns i förordningen om grundläggande utbildning. Enligt 7 § 1 mom. i förordningen om grundläggande utbildning avslutas läsårets skolarbete den sista vardagen vecka 22. Om förlorade arbetsdagar med stöd av 23 § 3 mom. i lagen om grundläggande utbildning måste ersättas, avslutas dock skolarbetet vid den tidpunkt som utbildningsanordnaren bestämmer. Enligt den föreslagna bestämmelsen avslutas den grundläggande utbildningen när den grundläggande utbildningens lärokurs har slutförts eller senast när skolarbetet under läsåret slutar det kalenderår då eleven fyller 17 år. Den föreslagna bestämmelser motsvarar dagens tolkning av när läroplikten upphör.

Det föreslås att omnämmandet av att den som omfattas av förlängd läroplikt ska delta i förskoleundervisning som ordnas det år läroplikten börjar stryks i 1 mom. En motsvarande bestämmelse ingår i 3 § 2 mom. i läropliktslagen.

Det föreslås att 2 mom. preciseras så att även någon annan laglig företrädare för eleven än vårdnadshavaren ska underrättas om elevens olovliga frånvaro. Det föreslås att bestämmelsen om vårdnadshavarens tillsynsansvar stryks i momentet, eftersom motsvarande bestämmelse i fortsättningen ingår i läropliktslagen.

26 a §. *Deltagande i förskoleundervisning.* Bestämmelser om skyldighet för dem som omfattas av förlängd läroplikt att delta i förskoleundervisning som ordnas det år läroplikten ingår i fortsättningen i 3 § 2 mom. i läropliktslagen. Det föreslås att 2 mom. ändras så att där hänvisas till 3 § 2 mom. i läropliktslagen. Det föreslås inga andra ändringar i bestämmelsen. För barn som omfattas av förlängd läroplikt förändras inte situationen jämfört med nuläget. Innan läroplikten börjar ska barn som fått ett beslut om förlängd läroplikt, liksom för närvarande, ha rätt att få förskoleundervisning vid 5 års ålder.

28 a §. *Bemyndigande att utfärda bestämmelser om ansökan till påbyggnadsundervisning.* Det föreslås att paragrafen upphävs i sin helhet. Motsvarande bemyndigande ingår i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning.

28 b §. *Beslut om antagning till påbyggnadsundervisning.* Det föreslås att paragrafen upphävs i sin helhet. Bestämmelser om antagning till utbildning som handleder för examensutbildning föreslås ingå i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning.

32 §. *Skolresor.* Det föreslås att 1 mom. ändras så att bestämmelserna om påbyggnadsundervisning stryks i paragrafen.

33 §. *Inkvartering.* Det föreslås att 1 mom. ändras så att bestämmelserna om påbyggnadsundervisning stryks och det i fråga om förlängd läroplikt hänvisas till 2 § 3 mom. i läropliktslagen.

40 §. *Hemlighållande och behandling av personuppgifter.* Det föreslås att 4 mom. upphävs som onödigt. En motsvarande bestämmelse om lämnande av uppgifter om en elev föreslås ingå i 23 § 3 mom. i läropliktslagen.

42 §. *Begäran om omprövning.* Det föreslås att 5 punkten upphävs, eftersom det föreslås att bestämmelserna om förlängd läroplikt flyttas från lagen om grundläggande utbildning till läropliktslagen. En ny 7 punkt fogas till lagen. Enligt den nya 7 punkten får omprövning begäras av beslut om att en studerande anses ha avgått enligt 46 § 8 mom. På grund av den nya punkten föreslås också en teknisk ändring i 6 punkten.

46 §. *Grundläggande utbildning för vuxna.* Det föreslås att paragrafens rubrik ändras till *Grundläggande utbildning för vuxna*. I den gällande regleringen är paragrafens rubrik *Grundläggande utbildning för personer som passerat läropliktsåldern*. I och med att läropliktsåldern höjs beskriver grundläggande utbildning för personer som passerat läropliktsåldern inte den utbildning som ges med stöd av paragrafen.

Det föreslås att 1 mom. ändras så att i utbildning enligt paragrafen kan man delta efter att fullgörandet av den grundläggande utbildningen enligt 26 § 1 mom. har upphört. Det föreslås dessutom att 1 mom. ändras så att en läropliktig kan avstängas för högst tre månader. En motsvarande bestämmelse om avstängning för högst tre månader föreslås för läropliktiga i alla utbildningar där studerande fullgör läroplikten.

Det föreslås att 3 mom. ändras så att förberedande undervisning före den grundläggande utbildningen inte ordnas för studerande vars i 26 § 1 mom. avsedda skyldighet att delta i den grundläggande utbildningen har upphört. Då övergår studerande till exempelvis grundläggande utbildning för vuxna. Den förberedande undervisningen före den grundläggande utbildningen är avsedda för läropliktiga som flyttar från utlandet till Finland och som fullgör sin läroplikt genom att delta i grundläggande utbildning på det sätt som föreskrivs i 26 § i lagen om grundläggande utbildning. Sålunda ska den som deltar i förberedande undervisning vara under 17 år.

I 8 mom. föreslås att bestämmelserna om när en studerande anses ha avgått ändras. Enligt de gällande bestämmelserna kan en studerande anses ha avgått om han eller hon utan ha anmält giltigt skäl uteblir från undervisningen och det är uppenbart att han eller hon inte slutför studierna i enlighet med sin individuella studieplan. Det föreslås att momentet preciseras så att utbildningsanordnaren ska i ärendet fatta ett beslut enligt vilket den studerande anses ha avgått. Genom beslutet försöker man trygga den studerandes rättsskydd i ärendet. Ändring i beslutet kan sökas i omprövningsförfarande på det sätt som föreskrivs i 42 § i lagen om grundläggande utbildning. Det föreslås att till momentet fogas en bestämmelse om att den studerande också själv kan meddela att han eller hon avgår. I detta fall anses den studerande ha avgått från och med dag när meddelandet kommer fram till utbildningsanordnaren, eller vid en senare tidpunkt som meddelas av den studerande.

7.4 Gymnasielagen

I lagens 1, 3, 10—13 och 20—22 § stryks omnämningarna av utbildning som förbereder för gymnasieutbildning. Det föreslås inga andra ändringar i innehållet i dessa paragrafer.

23 §. Studierätt. Paragrafens 1 mom. motsvarar den gällande bestämmelsen.

I 2 mom. stryks omnämningen av utbildning som förbereder för gymnasieutbildning.

I 3 mom. föreskrivs om studerandes rätt att tillfälligt avbryta sin studierätt. Det föreslås att momentet utökas med en bestämmelse enligt vilken de grunder för avbrytande som föreskrivs där inte tillämpas på läropliktiga enligt läropliktslagen. Bestämmelser om läropliktiga studerandes rätt att avbryta sin läroplikt, i praktiken rätt att avbryta studierna för viss tid, föreslås i 7 § i läropliktslagen. I praktiken kan det uppstå situationer där en studerande ansöker om att få avbryta fullgörandet av läroplikten så att till exempel den familjeledighet som utgör grund för avbrytandet fortsätter efter att skyldigheten att fullgöra läroplikten upphört, alltså när den studerande fyllt 18 år. Då ska utbildningsanordnaren fatta separata beslut i ärendet med stöd av läropliktslagen och de substanslagar som gäller utbildningen.

Paragrafens 4 mom. motsvarar den gällande bestämmelsen.

24 §. Studierättens upphörande. Enligt det gällande 1 mom. förloras studierätten av en studerande som utan att anmäla giltigt skäl uteblir från undervisningen och om det är uppenbart att han eller hon inte har för avsikt att fortsätta studierna. I bestämmelsen föreskrivs dock inte närmare hur länge en studerande ska utebli från undervisningen för att han eller hon ska kunna anses ha förlorat sin studierätt.

För läropliktiga är det viktigt att de inte får långa perioder av ogrundad frånvaro från utbildningen, utan vid ett eventuellt avbrott ska den läropliktige så snabbt som möjligt börja omfattas av de handledningstjänster som föreskrivs i läropliktslagen. Paragrafen föreslås bli utökad med ett nytt 4 mom. I det nya momentet föreskrivs det att en läropliktig anses ha förlorat sin studierätt senast en månad efter att han eller hon sista gången har deltagit i undervisningen, om han eller hon i enlighet med 1 mom. utan att anmäla giltigt skäl uteblir från undervisningen och om det är uppenbart att han eller hon inte har för avsikt att fortsätta studierna. Den tidsfrist på en månad som nämns i bestämmelsen innebär att beslutet om förlust av studierätten ska fattas så snabbt som möjligt efter att tidsfristen gått ut. Den studerandes studierätt anses då ha upphört när han eller hon senaste gången deltog i undervisningen. Beslutet om att studierätten upphör kan dock fattas även innan tidsfristen på en månad gått ut, om det annars av omständigheterna står klart att den studerande inte har för avsikt att fortsätta studierna.

I det föreslagna momentet ingår också en informativ hänvisning enligt vilken bestämmelser om förfaranden som gäller när en läropliktig förlorar studierätten och när en läropliktig anses ha avgått finns i 13 § i läropliktslagen. I förslaget till 13 § i läropliktslagen föreskrivs att innan studierätten upphör eller beslut fattas om att en studerande anses ha avgått, ska utbildningsanordnaren utreda om den läropliktige har inlett nya studier som ingår i fullgörandet av läroplikten.

34 §. Avgifter som tas ut hos de studerande. I 2 mom. föreskrivs att avgifter kan tas ut hos ämnesstuderande och sådana som avlägger en särskild examen. Det föreslås att bestämmelsen utökas med att avgifter för ämnesstudier och särskild examen ändå inte kan tas ut hos läropliktiga, vilket motsvarar principen om avgiftsfri läroplikt. I regel kan läroplikten inte fullgöras som en sådan ämnesstuderande som avses i bestämmelsen, eftersom läroplikten kan fullgöras endast genom att fullgöra gymnasieutbildningens lärokurs.

35 §. Studiesociala förmåner. Enligt den gällande bestämmelsen har studerande i gymnasieutbildning för unga rätt till en avgiftsfri måltid de arbetsdagar då läroplanen kräver att den studerande är närvarande på en utbildningsplats som utbildningsanordnaren anvisar. Paragrafens 1 mom. utökas med att läropliktiga studerande inom gymnasieutbildning för vuxna har motsvarande rätt till en avgiftsfri måltid. Med detta tillägg avses i praktiken studerande under 18 år som läser lärokursen för vuxna. Gymnasieutbildning för vuxna ordnas ofta kvällstid, då de läropliktiga inte kan delta i lunchservering som ordnas för dem som deltar i gymnasieutbildning för unga. Vid undervisning som ordnas på kvällen kan utbildningsanordnaren ordna måltiden för de läropliktiga till exempel genom att tillhandahålla matsäck.

Det föreslås att 2 mom. utökas med att vid beviljande av en studiebostadsplats tillämpas vad som föreskrivs i 104 § 1 mom. i lagen om yrkesutbildning. Det föreslås att nämnda bestämmelse i lagen om yrkesutbildning utökas med bestämmelser om att en studiebostadsplats ska i första hand beviljas läropliktiga och andra studerande som har rätt till avgiftsfri utbildning. I gymnasieutbildningen ordnas inkvartering i praktiken bara inom utbildning som ordnas i internatform och då har i princip alla studerande inom denna utbildningsform rätt till en studiebostadsplats.

36 §. Slutförande av lärokursen. I 1 mom. stryks omnämmandet av utbildning som förbereder för gymnasieutbildning.

Paragrafens 2 mom. motsvarar det gällande 2 mom. I det gällande 2 mom. föreskrivs om genomförande av gymnasiet som en särskild examen. Enligt bestämmelsen kan den som inte antagits som en sådan studerande som avses i 20 § slutföra gymnasieutbildningens lärokurs eller en del av den i prov som verkställs och bedöms av en utbildningsanordnare som avses i lagen. Den som deltar i prov för en särskild examen ska visa att hans eller hennes kunskaper och färdigheter, oavsett hur de har förvärvats, i de olika läroämnens motsvarar de kunskaper och färdigheter som ingår i gymnasieutbildningens lärokurs för vuxna.

Det föreslås att till paragrafen fogas ett nytt 3 mom., där det föreskrivs om fullgörande av läroplikten som en sådan särskild examen som avses i 2 mom. I det föreslagna nya momentet föreskrivs det att läropliktiga kan avlägga gymnasiets lärokurs på det sätt som avses i 2 mom., alltså särskild examen är ett sätt att fullgöra läroplikten. Särskild examen kan användas som ett sätt att fullgöra läroplikten när den läropliktige vill genomföra gymnasieutbildningen helt självständigt utan att delta i undervisningen. Enligt den gällande regleringen antas en person som avlägger en särskild examen inte som studerande inom gymnasieutbildningen. I praktiken avläggs en särskild examen så att en person som vill avlägga examen kommer överens om detta med den utbildningsanordnare som sköter bedömningen. Rätten att avlägga en särskild examen prövas av den utbildningsanordnare som svarar för verkställandet och bedömningen av proven.

Enligt förslaget till 3 mom. ska läropliktiga utarbeta en personlig studieplan enligt 26 § i gymnasielagen. I den personliga studieplanen planeras hur studierna ska framskrida. En läropliktig som avlägger särskild examen har rätt att få stöd från undervisningspersonalen när studieplanen utarbetas.

Enligt den bestämmelse som föreslås i lagen 34 § får det inte tas ut avgifter av den läropliktige för prov i en särskild examen. Bestämmelser om finansieringen av särskild examen för läropliktigas del ingår i 24 § 9 mom. i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet.

39 §. Betyg. I 1 och 2 mom. stryks omnämningarna av utbildning som förbereder för gymnasieutbildning.

41 §. Disciplin. I 1 mom. föreskrivs om grunderna för att en studerande ska kunna avstängas från läroanstalten för viss tid. För läropliktiga är det viktigt att de inte får långa perioder av ogrundad frånvaro från utbildningen. Det föreslås att momentet utökas med en bestämmelse enligt vilken en läropliktig enligt läropliktslagen kan avstängas från läroanstalten för högst tre månader. Den föreslagna tidsfristen motsvarar den maximala tid för avstängning för viss tid som föreskrivs i lagen om grundläggande utbildning. I 8 § i läropliktslagen föreskrivs det om fullgörande av läroplikten under avstängning för viss tid.

7.5 Lagen om yrkesutbildning

I 7, 11, 14 och 16 § stryks omnämningarna av utbildning som handleder för yrkesutbildning. I fortsättningen tillämpas paragraferna endast på utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv. Det föreslås inga andra ändringar i dessa paragrafers innehåll.

15 §. Examensgrunder. Hänvisningen i 3 mom. ändras till en hänvisning till den nya gymnasielagen 714/2018.

23 §. Examina och utbildning som ska anges i anordnartillståndet. Enligt den gällande paragrafens 1 mom. innehåller anordnartillståndet bestämmelser om rätten att ordna handledande utbildning. Med handledande utbildning avses utbildning som handleder för yrkesutbildning samt utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv. Det föreslås att paragrafen ändras så att tillståndet att anordna yrkesutbildning innehåller bestämmelser om att ordna utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv i stället för handledande utbildning, eftersom handledande utbildning enligt propositionen inte ordnas från och med den 1 augusti 2022.

27 §. Övriga rättigheter, skyldigheter, villkor och uppgifter som ska anges i ett anordnartillstånd. Enligt den gällande paragrafens 2 mom. kan anordnartillståndet innehålla bestämmelser om utbildningsanordnarens skyldighet att ordna examina och handledande utbildning som avses i 23 § 1 mom. för studerande som har rätt till krävande särskilt stöd enligt 65 §. Det föreslås att paragrafen ändras så att anordnartillstånd för att ordna utbildning för studerande som har rätt till krävande särskilt stöd kan fortsättningen beviljas även för utbildning enligt lagen om utbildning som handleder för examensutbildning. Enligt 21 § i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning tillämpas på ett studerandes rätt till särskilt stöd inom handledande utbildning bestämmelserna i lagen om yrkesutbildning. Det är motiverat att besluta om ordnande av utbildning som handleder för examensutbildning för studerande som har rätt till krävande särskilt stöd i samband med tillståndet att ordna yrkesutbildning, så att man kan försäkra sig om att de olika utbildningarna med krävande särskilt stöd bildar en ändamålsenlig helhet.

37 §. *Att söka sig till utbildning och ansökningsförfaranden.* Det föreslås att ordalydelsen i 2 mom. ändras så att den börjar gälla utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv i stället för handledande utbildning.

38 §. *Förutsättningar för antagning som studerande.* Den föreslagna paragrafen motsvarar 1 mom. i den gällande paragrafen. Paragrafens 2 och 3 mom., där det föreskrivs om grunderna för antagning som studerande inom utbildning som handleder för yrkesutbildning, upphävs.

44 §. *Personlig utvecklingsplan för kunnandet.* Det föreslås att paragrafen utökas med ett nytt 5 mom., där det föreskrivs om utarbetande av den personliga utvecklingsplanen för kunnandet för läropliktiga studerande. Det finns inga lagstadgade maximitider för avläggandet av yrkesinriktade examina, utan studieframstegen och den eftersträlvade tiden för avläggande av examen planeras individuellt för varje studerande i den personliga utvecklingsplanen för kunnandet. En läropliktig studerande är ändå skyldig att studera på heltid, vilket ska beaktas även när den personliga utvecklingsplanen för kunnandet utarbetas.

Enligt den föreslagna bestämmelsen ska den personliga utvecklingsplanen för kunnandet utarbetas för läropliktiga enligt läropliktslagen så att tiden för avläggande av yrkesinriktad examen enligt planen är högst fyra år. Den fyra år långa tiden för avläggande av examen enligt den föreslagna bestämmelsen motsvarar den maximala tiden för fullgörande av gymnasiets lärokurs för unga. Den föreslagna bestämmelsen innebär skyldighet att planera förvärvandet och påvisandet av kunnandet så att examen kan avläggas på fyra år. Bestämmelsen begränsar inte studierätten för en studerande inom yrkesutbildningen, utan han eller hon har rätt att slutföra sin yrkesinriktade examen, trots att studietiden de facto överskrider fyra år.

48 §. *Planering av förvärvande av kunnande.* Enligt 2 mom. i den gällande paragrafen planeras förvärvande av yrkesskicklighet eller kunnande individuellt för varje examens- eller utbildningsdel. Det föreslås att momentet utökas med en bestämmelse om bedömning av behovet av och mängden undervisning och handledning för en studerande i utbildningen för grundexamen i samband med utarbetandet av den personliga utvecklingsplanen för kunnandet. Enligt den föreslagna bestämmelsen har utbildningsanordnaren till uppgift att bedöma behovet av och mängden undervisning och handledning som genomförs vid läroanstalten och i andra lärmiljöer.

Enligt 1 mom. i den gällande paragrafen ska utbildningsanordnaren planera hur den yrkesskicklighet eller det kunnande som förutsätts i examens- eller utbildningsgrunderna ska förvärvas, om den studerande inte har det tidigare förvärvade kunnande som behövs för att kunna visa sitt kunnande. Den bestämmelse som föreslås bli tillfogad preciserar detta så att i samband med planeringen av hur kunnandet förvärvas ska utbildningsanordnaren noggrannare än nu bedöma varje studerandes behov av och mängd undervisning och handledning i olika lärmiljöer. Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att de som studerar för grundexamen får tillräckligt med undervisning och handledning i den lärmiljö som är ändamålsenlig för varje studerande. Särskilt för läropliktiga studerande är det viktigt att de får tillräckligt med undervisning som genomförs i läroanstalten. Studerande som kommer direkt från den grundläggande utbildningen till yrkesutbildning har i regel inte tidigare förvärvat kunnande som kan erkännas och som motsvarar kraven på yrkesskicklighet och målen för kunnandet enligt examensgrunderna, så de förvärvar allt eller nästan allt behövligt kunnande i undervisning och handledning som genomförs i läroanstalten eller andra lärmiljöer.

I 2 mom. ingår också ett bemyndigande, enligt vilket närmare bestämmelser om bedömningen av mängden undervisning och kunnande utfärdas genom förordning av statsrådet. Avsikten är

att genom förordning av statsrådet föreskrivs om genomsnittantalet undervisnings- och handledningstimmar som används som grund för bedömningen när en studerande inte har tidigare förvärvat kunskande.

När utbildningsanordnarna bedömer genomsnittsmängden undervisning och handledning för studerande som kommer direkt från den grundläggande utbildningen bör man som utgångspunkt använda det timantal som anges i förordningen. Det är fråga om ett timantal som ska användas som grund för bedömningen. Den mängd undervisning som behövs ska bedömas utifrån varje studerandes individuella behov och färdigheter i enlighet med principerna om kompetensbaserad yrkesutbildning. Samma grunder ska användas för att bedöma i vilken lärmiljö undervisningen och handledningen ska ges. Behovet av undervisning kan vara större än vad som anges i förordningen till exempel när en studerande har inlärnings svårigheter eller annat behov av stöd, särskilt stöd eller krävande särskilt stöd som är större än vanligt. På motsvarande sätt kan behovet av undervisning vara mindre än vad som anges i förordningen, om en studerande har tidigare kunskande, bättre inlärningsfärdigheter än genomsnittet eller han eller hon kan och vill studera självständigt eller förvärva en del av kunskandet till exempel genom att utnyttja webb-lärmiljöer. I fråga om studerande som nyss avslutat den grundläggande utbildningen bör självständiga studier användas för att förvärva kunskande endast när det har säkerställts att den studerande har förutsättningar och tillräckliga färdigheter för att studera självständigt. Vid handledning som ges på arbetsplatser är det svårt att schematiskt bestämma antalet handledningstimmar, eftersom handledningen ges vid behov i samband med arbetsuppgifterna.

Enligt det gällande 44 § 1 mom. i lagen om yrkesutbildning utfärdas närmare bestämmelser om de uppgifter som ska föras in i planen genom förordning av statsrådet. I 9 § i statsrådets förordning om yrkesutbildning föreskrivs om de uppgifter som ska föras in i planen. Den nämnda paragrafen i förordningen kommer att utökas med att i planen ska också föras in behovet av och mängden undervisning och handledning som ska genomföras i läroanstalten och andra lärmiljöer utifrån en bedömning som gjorts i enlighet med det nya 2 mom.

Rubriken för **6 kap.** samt **50 och 58 §** ändras så att de börjar gälla utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv i stället för handledande utbildning.

61 §. Rätt till undervisning och handledning. Enligt 1 mom. i den gällande paragrafen har studerande rätt att i olika inlärmingsmiljöer få sådan undervisning och handledning som dels gör det möjligt att uppfylla kraven på yrkesskicklighet och målen för kunskandet enligt examens- eller utbildningsgrunderna, dels stöder de studerandes utveckling till goda, harmoniska och bildade människor och samhällsmedlemmar. Det föreslås att momentet utökas med en bestämmelse enligt vilken utbildningsanordnaren ansvarar för att undervisningen och handledningen genomförs med beaktande av det i enlighet med 48 § 2 mom. uppskattade behovet av och mängden undervisning och handledning vid läroanstalten och i andra lärmiljöer. Syftet med den föreslagna bestämmelsen är att varje studerandes behov av att få till exempel undervisning som genomförs i läroanstalten ska beaktas när beslut fattas om mängden undervisning och de lärmiljöer som ska användas.

Paragrafens 2 mom. motsvarar den gällande bestämmelsen. Enligt den gällande bestämmelsen har en studerande rätt att få personlig och annan behövlig handledning.

Det föreslås att paragrafen utökas med ett nytt 3 mom., där det föreskrivs om rätt för personer som avlagt yrkesinriktad grundexamen att av utbildningsanordnaren få handledning, om en person har sökt till fortsatta studier men inte fått en studieplats. Den föreslagna rätten motsvarar rätten till efterhandledning enligt 25 § 4 mom. i gymnasielagen.

Enligt den föreslagna bestämmelsen har den som avlagt yrkesinriktad grundexamen och som har för avsikt att söka till fortsatta studier efter avläggandet av examen, men som inte har fått en studieplats i examensinriktad utbildning, rätt att få handledning som anknyter till ansökan till fortsatta studier och karriärplanering under året som följer på året då examen har avlagts. För handledningen svarar den utbildningsanordnare i vars läroanstalt examen har avlagts. Rätten till efterhandledning efter att examen avlagts gäller endast studerande som avlagt grundexamen. Rätten till handledning varar till utgången av året som följer på året då examen har avlagts.

Efterhandledning ges på begäran av den som avlagt examen. Med stöd av bestämmelsen kan handledning begäras om en person har sökt till examensinriktade fortsatta studier, i praktiken yrkeshögskola eller universitet, men inte har fått en studieplats. Utbildningsanordnarna handleder sina studerande i studiernas slutskede även vid ansökan till eventuella fortsatta studier, så bestämmelsen gäller inte handledning i anslutning till fortsatta studier som ges under studietiden. I enlighet med bestämmelsens ordalydelse är det utbildningsanordnarnas uppgift att ge efterhandledning endast till sådana som avlagt examen och vars syfte uttryckligen är att fortsätta sina studier på högskolestadiet efter avlagd yrkesinriktad examen. Om den som avlagt examen har för avsikt att övergå till arbetslivet får dessa personer den handledning de behöver från arbets- och näringsbyråer och Navigatorer.

62 §. Utbildningens innehåll. Ordalydelsen i 1 mom. ändras så att det avser utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv i stället för handledande utbildning.

70 §. Läroavtalsutbildning. Enligt det gällande 5 mom. får handledande utbildning inte ordnas som läroavtalsutbildning. Momentets ordalydelse ändras så att det avser utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv i stället för handledande utbildning. Inte heller utbildning som handleder för examensutbildning får ordnas som läroavtalsutbildning.

85 §. Disciplin. I 1 mom. föreskrivs om grunderna för att avstänga en studerande från läroanstalten för viss tid. Det föreslås att momentet utökas med en bestämmelse enligt vilken en läropliktig enligt läropliktslagen kan avstängas från läroanstalten för högst tre månader. Den föreslagna ändringen motsvarar den ändring som föreslås i 41 § 1 mom. i gymnasielagen. Momentet utökas dessutom med en informativ bestämmelse enligt vilken bestämmelser om fullgörande av läroplikten under tiden för avstängning för viss tid finns i 8 § i läropliktslagen.

96 §. Studierätt. I paragrafen föreskrivs när studierätten börjar och upphör och om rätt att tillfälligt avbryta studierätten. Paragrafens 1 och 2 mom. motsvarar de gällande bestämmelserna.

I 3 mom. föreskrivs om en studerandes rätt att tillfälligt avbryta sin studierätt. Det föreslås att momentet utökas med en bestämmelse enligt vilket de grunder för att avbrytande av studierna som föreskrivs där inte tillämpas på läropliktiga enligt läropliktslagen. Bestämmelser om läropliktiga studerandes rätt att avbryta fullgörandet av läroplikten, i praktiken rätt att avbryta sina studier för viss tid, föreslås ingå i 7 § i läropliktslagen. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar den bestämmelse som föreslås i 23 § 3 mom. i gymnasielagen.

Det föreslås att paragrafen utökas med ett 4 mom., där det föreskrivs att utbildningsanordnaren beslutar om tillfälligt avbrytande av studierätten på den studerandes ansökan. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar nuläget, trots att detta inte har föreskrivits tidigare i lagen. En motsvarande bestämmelse finns i 23 § 4 mom. i gymnasielagen.

97 §. När studerande anses ha avgått. Paragrafens 1 mom. motsvarar den första meningen i den gällande paragrafens 1 mom.

Det föreslås att 2 mom. preciseras så att en studerande kan anses ha avgått på grund av sitt eget meddelande också vid en senare tidpunkt som meddelas av den studerande, och alltså inte i enlighet med den gällande bestämmelsen alltid den dag när meddelandet kommer fram till utbildningsanordnaren. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar 24 § 2 mom. i gymnasielagen.

Bestämmelsen om meddelandet av beslut i 1 mom. i den gällande paragrafen överförs till 3 mom.

Enligt 1 mom. i den gällande paragrafen anses en studerande ha avgått, om det är uppenbart att han eller hon inte har för avsikt att delta i undervisning eller yrkesprov eller visa sitt kunnande på andra sätt i enlighet med den personliga utvecklingsplanen för kunnandet och inte har uppgett någon grundad anledning till sin frånvaro. För läropliktiga är det viktigt att de inte får långa perioder av ogrundad frånvaro från utbildningen, utan vid ett eventuellt avbrott ska den läropliktige så snabbt som möjligt börja omfattas av de handledningstjänster som föreskrivs i läropliktslagen.

I 4 mom. föreslås det också att en läropliktig anses ha avgått senast en månad efter att han eller hon för sista gången har deltagit i undervisning enligt den personliga utvecklingsplanen för kunnandet eller i yrkesprov eller annat påvisande av kunnandet, om han eller hon inte har uppgett en grundad anledning till sin frånvaro. Den tidsfrist på en månad som nämns i bestämmelsen innebär att beslutet om förlust av studierätten ska fattas så snabbt som möjligt efter att tidsfristen på månad gått ut. Den studerandes studierätt anses då ha upphört en månad efter att han eller hon senast har deltagit i undervisning. Beslutet om förlust av studierätten kan dock fattas innan tidsfristen på en månad gått ut, om omständigheterna annars ger vid handen att den studerande inte har för avsikt att fortsätta studierna.

I det föreslagna momentet ingår också en informativ hänvisning enligt vilken bestämmelser om förfarandet som gäller när en läropliktig förlorar studierätten och när en läropliktig anses ha avgått finns i 13 § i läropliktslagen. I förslaget till 13 § i läropliktslagen föreskrivs att innan studierätten upphör eller beslut fattas om att en studerande anses ha avgått ska utbildningsanordnaren utreda om den läropliktige har inlett nya studier som ingår i fullgörandet av läroplikten.

99 §. Studerandevård. Ordalydelsen i 1 mom. ändras så att det avser utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv i stället för handledande utbildning. Dessutom utökas momentet med att bestämmelser om rätt till studerandevård och studerandevårdstjänster även för läropliktiga studerande inom utbildning för yrkesexamen finns i lagen om elev- och studerandevård.

100 §. Rätt till avgiftsfria måltider. I paragrafen föreskrivs det om rätt till avgiftsfria måltider för dem som studerar på heltid. Ordalydelsen i 1 mom. ändras så att det avser utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv i stället för handledande utbildning. Dessutom utökas momentet med att även läropliktiga studerande i heltidsutbildning för yrkesexamen har rätt till avgiftsfria måltider de dagar då den studerandes personliga utvecklingsplan för kunnandet förutsätter att den studerande är närvarande på en utbildningsplats som utbildningsanordnaren anvisar. På heltidsstudier tillämpas vad som i lagen om studiestöd föreskrivs om heltidsstudier. Enligt lagen om studiestöd är avläggandet av en yrkesexamen studier på heltid, om den omfattning av studierna som man kommit överens om i den studerandes personliga kompetensutvecklingsplan är minst 4,5 kompetenspoäng per studiemånad.

102 §. Studiesociala förmåner i läroavtalsutbildning. Enligt 3 mom. i den gällande paragrafen har en studerande i läroavtalsutbildning rätt till ersättning för resekostnader, om det förvärvande

av kunnande som sker i utbildningsanordnarens inlärningsmiljöer förutsätter att den studerande reser över 10 kilometer i en riktning från hemmet eller läroavtalsarbetsplatsen till undervisningsplatsen. Det föreslås att bestämmelsen ändras så att en läropliktig har rätt till reseersättning, om resans längd är minst sju kilometer, vilket motsvarar läropliktiga studerandes rätt till avgiftsfria skolresor.

104 §. Beviljande av och rätt till en plats på ett internatboende. Enligt det gällande *1 mom.* ska när platser på ett internatboende beviljas jämlika grunder för beviljandet tillämpas och den studerandes behov av en plats på ett internatboende beaktas. Det föreslås att *1 mom.* utökas med en bestämmelse om att läropliktiga och andra som har rätt till avgiftsfri utbildning ska prioriteras när platser på ett internatboende beviljas. Enligt den föreslagna bestämmelsen ska platser på ett internatboende i första hand beviljas läropliktiga enligt läropliktslagen, i andra hand andra studerande som har rätt till avgiftsfri utbildning enligt 16 § i läropliktslagen och därefter andra studerande.

Det föreslagna tillägget innebär att om studerande annars har lika behov av en plats på ett internatboende, ska läropliktiga och andra som har rätt till avgiftsfri utbildning komma i första hand. Vid bedömningen av behovet av en plats på ett internatboende ska man emellertid fortfarande fästa uppmärksamhet till exempel vid avståndet mellan den studerandes hem och läroanstalten samt övrigt behov av en plats på ett internatboende i anslutning till exempelvis livssituationen. I fråga om studerande som har rätt till krävande särskilt stöd bör vid beviljandet av en plats på ett internatboende även den studerandes stöd behov uppmärksammas liksom möjligheterna att bo någon annanstans än på läroanstaltens internatboende under studietiden.

I *3 mom.* föreskrivs det att utbildningsanordnaren kan besluta att den studerandes rätt till en plats på internatboende upphör för den tid som den studerande är avstängd från läroanstalten, hans eller hennes studierätt är avbruten eller han eller hon tillfälligt har avbrutit sina studier. Bestämmelser om läropliktigas rätt att avbryta sina studier för viss tid ingår i fortsättningen i läropliktslagen, så det föreslås att bestämmelsen utökas med en hänvisning till 7 § i läropliktslagen, där det föreskrivs om avbrytande av fullgörandet av läroplikten.

105 §. Avgifter som tas ut av studerande. Enligt *1 mom.* i den gällande paragrafen är utbildning för en yrkesinriktad grundexamen och handledande utbildning avgiftsfria för de studerande. Avgift kan dock tas ut för läromedel och material som den studerande får behålla efter avslutad utbildning. Momentets ordalydelse ändras så att det gäller utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv i stället för handledande utbildning.

Det förslås att *3 mom.* utökas med en bestämmelse enligt vilken de avgifter för läromedel och material som avses i *1 mom.* och de avgifter som avses i *2 mom.* kan inte tas ut av studerande som har rätt till avgiftsfri utbildning enligt 16 § i läropliktslagen. I *2 mom.* föreskrivs det att i utbildning för en yrkesexamen eller specialyrkesexamen kan utbildningsanordnaren ta ut en skälig studieavgift av de studerande för att täcka en del av kostnaderna för ordnande av utbildningen. Avgifter kan alltså inte tas ut av sådana studerande i utbildning för en yrkesexamen som har rätt till avgiftsfri utbildning enligt läropliktslagen.

111 §. Begäran om omprövning. Ordalydelsen i *1 punkten* ändras så att den avses utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv i stället för handledande utbildning.

7.6 Lagen om fritt bildningsarbete

9 §. Statsandelens belopp. I paragrafen föreskrivs det om statsandelens belopp vid finansiering av sådan utbildning som avses i lagen. I *1 mom.* i den gällande lagen föreskrivs att för huvudmän

för folkhögskolor, studiecentraler, medborgarinstitut eller sommaruniversitet beviljas statsandel till 100 procent av det belopp som beräknats enligt 8 § för det antal prestationer som undervisnings- och kulturministeriet fastställt med stöd av 10 § när det gäller av huvudmannen ordnad utbildning som godkänts i en sådan integrationsplan för den studerande som avses i 11 § i lagen om främjande av integration. I propositionen föreslås det att i motsvarande utbildning som ordnas av folkhögskolor kan i situationer som anges i 5 § 2 mom. i läropliktslagen delta även andra än sådana som deltar i integrationsutbildning. Även då ska statsandelen för utbildningen vara 100 procent. Det föreslås att 1 mom. utökas med en bestämmelse om detta.

Det föreslås att paragrafen utökas med ett nytt 5 mom., där det föreskrivs om statsandelens belopp för huvudmän för folkhögskolor som ordnar utbildning som riktar sig till läropliktiga. För ordnandet av utbildning beviljas 100 procent av det belopp som beräknats enligt 8 § för det antal prestationer som undervisnings- och kulturministeriet fastställt med stöd av 10 § när det gäller av huvudmannen ordnad utbildning som riktar sig till läropliktiga.

10 §. Fastställande av antalet prestationer som ska användas vid beräkning av statsandelen. Det föreslås att 1 mom. utökas med en hänvisning till statsandelen enligt 9 § 5 mom. för utbildning som riktar sig till läropliktiga. I enlighet med den gällande paragrafen fastställer undervisnings- och kulturministeriet därtill årligen inom ramen för statsbudgeten det antal studerandeveckor och undervisningstimmar av ovan nämnda studerandeveckor och undervisningstimmar för vilka statsandel beviljas till 100 procent.

24 §. Avgifter som tas ut av de studerande. Det föreslås att 1 mom. ändras så att avgifter inte heller tas i utbildning enligt 7 a kap. som folkhögskolor ordnar och som riktar sig till läropliktiga eller i utbildning enligt 5 § 2 mom. i läropliktslagen. Bestämmelser om avgiftsfri utbildning ingår i 4 kap. i läropliktslagen.

7 a kap. Utbildning som riktar sig till läropliktiga

Det föreslås att lagen utökas med ett nytt 7 a kap. Rubriken för kapitlet föreslås vara *Utbildning som riktar sig till läropliktiga*. Utbildning som riktar sig till läropliktiga är en ny utbildningsform för folkhögskolornas huvudmän, eftersom motsvarande utbildning inte ordnas med stöd av den gällande lagen. I kapitlet föreslås bestämmelser om målen för och anordnande av utbildningen samt om de studerandes rättigheter och skyldigheter.

25 a §. Målen för utbildning som riktar sig till läropliktiga. I 1 mom. föreslås bestämmelser om kapitlets tillämpningsområde. I kapitlet föreslås bestämmelser om utbildning som riktar sig till läropliktiga enligt läropliktslagen. Det är fråga om en ny utbildningsform, eftersom den gällande lagen inte har några bestämmelser om utbildning som riktar sig till läropliktiga. Det föreslås att kapitlet tillämpas på studerande som är läropliktiga när de inleder utbildningen. Om en studerande har varit läropliktig när utbildningen inleddes, har han eller hon rätt att slutföra utbildningen i fråga. Om läroplikten föreskrivs i läropliktslagen.

I 2 mom. föreskrivs om målen för utbildningen. Målet med utbildningen är att främja den studerandes studier efter eget val och ge den studerande färdigheter att fortsätta studierna efter den grundläggande utbildningen. Detta betyder till exempel att utbildningen ökar den studerandes delaktighet samt färdigheter till livslångt lärande. Målet är att stärka den studerandes grundläggande färdigheter, studiefärdigheter och interaktiva färdigheter, behärskande av undervisnings- och kunskapsområdenas språk samt know-how och kommunikationsfärdigheter så att den studerande har beredskap att söka till och studera inom utbildning efter den grundläggande utbildningen. Dessutom innefattar utbildningen inriktningsstudier.

I 3 mom. föreslås det att syftet med utbildningen ska vara att stärka de studerandes livskompetens och ge de studerande färdigheter att kontinuerligt utveckla sig själva. Detta betyder till exempel att under utbildningen utökas den studerandes livsplaneringsfärdigheter samt studie- och arbetslivsfärdigheter, att man försöker identifiera inlärningsvårigheter, stödjer den ungas förmåga att göra upp framtidsplaner samt hjälper den unga att hitta motivation. Folkhögskolestudier i internatform ger en ung studerande i läropliktsåldern möjlighet att bli självständig, skaffa sig livskompetens och sociala färdigheter samt hitta resurser att planera sin framtid.

25 b §. Anordnande av utbildning och utbildningens omfattning. I paragrafen föreslås bestämmelser om anordnande av utbildningen och dess omfattning. Enligt 1 mom. får utbildning som riktar sig till läropliktiga ordnas av huvudmän för folkhögskolor som har beviljats ett sådant tillstånd att driva en folkhögskola som avses i lagens 4 §. Folkhögskolorna har redan tidigare ordnat utbildning som riktar sig till motsvarande målgrupp, men det har inte tidigare föreskrivits i lag om anordnande av utbildningen och dess omfattning.

Enligt 2 mom. ska utbildningen omfatta minst 34 studerandeveckor. Utbildningen får räcka högst ett år. Om den studerande inte når upp till 34 studerandeveckor upphör genomförandet av utbildningen. Utbildningens omfattning motsvarar den utbildning på folkhögskolornas så kallade "långa linjer" som folkhögskolorna ordnar i dag. Den ett år långa utbildningen ska vara avgiftsfri för den studerande om han eller hon var läropliktig när utbildningen påbörjades. Man ska kunna övergå smidigt till utbildningen under läsåret och vid behov kunna övergå till att fortsätta exempelvis i yrkesutbildning och gymnasieutbildning enligt den studerandes behov och kunnande. Tidsperioden på ett år bestäms i den individuella studieplanen.

I 3 mom. föreslås det att avvikelser från utbildningens längd få dock företas, om den huvudsakliga utbildningsuppgiften eller en del av utbildningsuppgiften för folkhögskolans huvudman i det tillstånd att driva läroanstalt som avses i 4 § är anordnande av utbildning för studerande med svår funktionsnedsättning. Huvudsakliga utbildningsuppgift att ordna utbildning för studerande med svår funktionsnedsättning har beviljats Lehtimäen opisto och Kuurojen kansanopisto. När en studerande är i utbildning som ordnas för studerande med svår funktionsnedsättning får utbildningen räcka längre än vad som föreskrivs i 2 mom. Tiden för genomförande av utbildningen är i princip ett år. I bestämmelsen möjliggörs emellertid en längre tid för genomförande av utbildningen än så, dock högst tre år. Det kan finnas betydande skillnader i inlärningsfärdigheterna hos studerande med svår funktionsnedsättning och en studerande som behöver stöd kan behöva längre tid än genomsnittet för att genomföra utbildningen.

I praktiken räcker det 1—3 år att genomföra den utbildning som avses i 3 mom. Tiden för genomförande av utbildningen bestäms utifrån den studerandes individuella mål och färdigheter. Den tid det tar för en studerande att genomföra utbildningen ska bedömas i förhållande till målen i den individuella studieplanen som avses i 25 f § 2 mom. Beslutet om tiden för genomförande av utbildningen fattas som en del av den personliga studieplanen. Vid behov kan beslutet också ändras under utbildningstiden i enlighet med den studerandes individuella behov och mål. Utbildningen upphör att vara avgiftsfri senast när det har gått 3 år från det att den studerande påbörjade utbildningen.

25 c §. Grunder för läroplanen. I 1 mom. föreslås det att Utbildningsstyrelsen ska utarbeta läroplansgrunderna för utbildning som riktar sig till läropliktiga. Utbildningsstyrelsen fattar beslut om utbildningens mål, centrala innehåll och bedömningen av den samt om de centrala principerna för studerandevården. Nationella läroplansgrunder tryggar en enhetlig kvalitet på utbildningen och de studerandes rättsskydd. I enlighet med den föreslagna ikraftträdandebestämmel-

sen ska Utbildningsstyrelsen fastställa grunderna för läroplanen enligt 1 mom. så att huvudmännen för folkhögskolorna kan ta dem i bruk när lagen träder i kraft. Det är fråga om en ny uppgift för Utbildningsstyrelsen.

I 2 mom. föreslås det att huvudmannen för folkhögskolan ska godkänna en läroplan för utbildningen. Läroplanen godkänns separat för finsk-, svensk- och samiskspråkig undervisning samt vid behov för undervisning på något annat språk. Inom ramen för den gällande lagen är läroanstalter för fritt bildningsarbete skyldiga att göra upp en verksamhetsplan och läroplan enligt lagen när vissa villkor är uppfyllda. Enligt 6 § 2 mom. i lagen om fritt bildningsarbete ska läroanstalten för ordnande av utbildningen göra upp en verksamhetsplan där utbildningsverksamhetens helhet framgår. En folkhögskola och ett idrottsutbildningscenter ska dessutom utarbeta en läroplan för utbildning som varar minst åtta veckor eller som omfattar distansundervisning eller sådan inlärning i arbetet som avses i 6 a §. Av läroplanen ska framgå innehållet i och omfattningen av handledd undervisning som ordnas av läroanstalten. Inom ramen för den gällande lagstiftningen har folkhögskolorna ordnat så kallade långa linjer, vilkas innehåll läroanstalterna planerar själva. Att godkänna en läroplan enligt grunderna för utbildning som riktar sig till läropliktiga är dock en ny uppgift för folkhögskolornas huvudmän.

25 d §. Antagning som studerande. I paragrafen föreslås bestämmelser om antagning som studerande. I den gällande lagen om fritt bildningsarbete finns inga bestämmelser om antagning som studerande. Enligt 1 mom. fattas beslut om antagning som studerande av huvudmannen för folkhögskolan. Vid antagning av studerande ska jämlika urvalsgrunder tillämpas.

Enligt 2 mom. kan som studerande inom utbildning som riktar sig till läropliktiga antas den som fullföljt lärokursen för den grundläggande utbildningen. Som studerande kan också antas andra som huvudmannen för folkhögskolan anser ha tillräckliga förutsättningar att klara av utbildningen. Huvudmannen för folkhögskolan kan bedöma en persons förutsättningar att klara av utbildningen till exempel genom antagnings- och lämplighetsprov. Huvudmannen för folkhögskolan beslutar om andra grunder för antagning som studerande samt om att ordna eventuella antagnings- eller lämplighetsprov på det sätt som föreslås i 25 e §.

25 e §. Ansökningsförfaranden och beslut om antagning som studerande. I paragrafen föreslås bestämmelser om ansökan till utbildning och antagning som studerande. I den gällande lagen om fritt bildningsarbete finns inga motsvarande bestämmelser om ansökan till utbildning och antagning som studerande.

I 1 mom. föreslås det att huvudmannen för folkhögskolan kan besluta om att ordna eventuella antagnings- och lämplighetsprov. Sådana prov kan vara till exempel intervjuer med de sökande och lämplighetsprov.

För ansökan till utbildningen finns det två huvudvägar, kontinuerlig ansökan och de riksomfattande ansökningsförfarandena. Riksomfattande ansökningsförfaranden ordnas årligen på våren. Genom kontinuerlig ansökan är det åter möjligt att söka till utbildning smidigt året runt. Den gällande lagen innehåller inga bestämmelser om ansökan. Enligt nuvarande praxis har man kunnat söka till folkhögskolornas långa linjer vid direkt ansökan på våren. Folkhögskolorna har också själva kunnat besluta om antagning av studerande under pågående läsår.

Till utbildning som riktar sig till läropliktiga ska man kunna söka via kontinuerlig ansökan eller via det riksomfattande ansökningsförfarandet. Enligt den bestämmelse som föreslås i 2 mom. beslutar huvudmannen för folkhögskolan om kontinuerlig ansökan och därtill hörande ansökningstider och ansökningsförfaranden.

Enligt den bestämmelse som föreslås i 3 mom. kan riksomfattande ansökningsförfaranden användas vid antagningen av studerande. Bestämmelser om riksomfattande ansökningsförfaranden utfärdas genom förordning av statsrådet. Det riksomfattande ansökningsförfarandet tas första gången i bruk i den gemensamma ansökan våren 2022. Bestämmelserna om det riksomfattande ansökningsförfarandet föreslås träda i kraft den 1 januari 2022.

I 4 mom. föreslås bestämmelser om beslut om antagning som studerande när riksomfattande ansökningsförfaranden används vid antagningen av studerande. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar det som föreskrivs i andra utbildningslagar.

25 f §. Rätt till undervisning. I paragrafen föreskrivs det om studerandes rätt att få undervisning. Enligt 1 mom. har de studerande rätt att få undervisning enligt grunderna för läroplanen.

I 2 mom. föreskrivs det om den studerandes personliga studieplan. Studierna kan bestå av olika helheter och studierna ska vara valfria, och därför utarbetas en personlig studieplan för varje studerande. För en studerande som inleder utbildningen utarbetas en personlig studieplan, där man skriver in den studerandes individuella utbildnings- och utvecklingsmål samt uppgifter om handlednings- och stödåtgärder. Utbildningens längd fastställs i den personliga studieplanen. I läroplansgrunderna fastställs målen för utarbetandet av personliga studieplaner. När en plan utarbetas beaktas den studerandes individuella mål och utvecklandet av studiefärdigheterna. Huvudmannen för folkhögskolan ska utarbeta den personliga studieplanen tillsammans med den studerande. Planen ska regelbundet uppdateras under studiernas gång. Den studerandes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare för den studerande ska ha möjlighet att delta i utarbetandet och uppdateringen av den personliga studieplanen.

25 g §. Betyg och intyg samt bedömning av kunnandet. I paragrafen föreslås bestämmelser om betyg och bedömning av den studerandes kunnande. I den gällande lagen om fritt bildningsarbete finns inga motsvarande bestämmelser.

I 1 mom. föreslås det att den studerande ska få ett betyg för deltagande i utbildning. Betyget ska fås efter det att studierna genomförts, och också i det fall att den studerande inte har genomfört studier i en den omfattning som föreskrivs i 25 b §.

Enligt 2 mom. bestämmer Utbildningsstyrelsen i grunderna för läroplanen om uppgifterna som ska antecknas på betygen och om andra bilagor till betygen. Vid bedömningen av den studerandes kunnande i samband med betyg ges ska man använda de bedömningskriterier som härletts från målen och som fastställts i grunderna för läroplanen.

Enligt 3 mom. ska huvudmannen för folkhögskolan också på begäran av den studerande ge den studerande ett intyg över avlagda studier, om den studerande avgår eller avbryter genomförandet av utbildningen. Den studerandes kunnande bedöms genom att kunnandet jämförs med det kunnande som ingår i grunderna för läroplanen.

Enligt 4 mom. bedöms den studerandes kunnande genom att kunnandet jämförs med det kunnande som ingår i grunderna för läroplanen. Bedömningen ska täcka kraven och målen enligt grunderna för läroplanen. Bedömningen under utbildningen omfattar bedömning av den studerandes kunnande som görs under och efter inlärningsprocessen, och resultaten av den förmedlas till de studerande i betygen. När studierna avslutas ges den studerande ett betyg, som innehåller verbala bedömningen av huruvida den studerande har nått målen för studierna.

Enligt 5 mom. ska den studerande ges möjlighet till självbedömning. Självbedömningen påverkar ändå inte bedömningen av kunnandet. Kunnandet bedöms antingen med vitsordet godkänt

eller med vitsordet underkänt. Dessutom får den studerande en verbal bedömning av studieframstegen. Utbildningsanordnaren ska ordna en möjlighet att ta om påvisandet av kunnandet, om den studerandes kunnande har bedömts med vitsordet underkänt.

25 h §. Studierätt. I paragrafen föreslås bestämmelser om den studerandes studierätt. I den gällande lagen om fritt bildningsarbete finns inga bestämmelser om när den studerandes studierätt börjar och upphör.

Enligt *1 mom.* börjar den studerandes studierätt i utbildning som riktar sig till läropliktiga vid den tidpunkt huvudmannen för folkhögskolan bestämmer, och enligt *2 mom.* upphör den senast när den studerande har avlagt utbildningen i den omfattning som föreskrivs i 4 § eller när han eller hon anses ha avgått på det sätt som anges i 25 h §. Studierna upphör till exempel när den studerande har genomfört utbildning den tid som föreskrivs i 4 §.

Enligt *3 mom.* tillämpas 7 § i läropliktslagen på studerandes rätt att avbryta sin studierätt för viss tid. Den studerande har alltså rätt att avbryta sin studierätt för viss tid på det sätt som föreskrivs i 7 § i läropliktslagen.

25 i §. När studerande anses ha avgått. I paragrafen föreslås bestämmelser om när en studerande ska anses ha avgått och om förfarandet i anslutning därtill. Den gällande lagen om fritt bildningsarbete innehåller inga motsvarande bestämmelser om när studerande anses ha avgått.

Enligt paragrafen kan en studerande anses ha avgått på tre olika sätt. Enligt *1 mom.* förlorar en studerande som inte avlagt studierna inom den tid som föreskrivs i 25 b § 2 eller 3 mom. sin studierätt.

Enligt *2 mom.* kan en studerande likaså anses ha avgått, om det är uppenbart att han eller hon inte har haft för avsikt att delta i undervisningen och inte har angett någon grundad anledning till frånvaron. Till exempel att den studerande är frånvarande långa perioder utan att ge någon förklaring, eller att den studerande de facto inte börjar genomföra sina studier kan vara orsaker som gör att den studerande anses ha avgått.

Enligt *3 mom.* kan en studerande också själv meddela huvudmannen för folkhögskolan att han eller hon avgår. Meddelandet ska vara skriftligt. Då anses den studerande ha avgått den dag när meddelandet kommer fram till huvudmannen för folkhögskolan, eller vid en senare tidpunkt som meddelas av den studerande.

Enligt *4 mom.* ska huvudmannen för folkhögskolan i de fall som anges ovan fatta ett beslut i ärenden enligt vilken studeranden anses ha avgått. Bestämmelser om sökande av ändring i beslutet ingår i lagens 25 l §. När en studerande anses ha avgått gäller detta också avstängning från internatboendet. En studerande kan avstängas också i enlighet med den hänvisning till 41 § i gymnasielagen som ingår i 25 j § i lagen om fritt bildningsarbete. En studerande kan som disciplinåtgärd avstängas enbart från internatboendet, då anses den studerande inte ha avgått från utbildningen.

25 j §. Tillämpning av gymnasielagen. I paragrafen föreslås också bestämmelser om tillämpning av gymnasielagen.

Det föreslås att på utbildningen tillämpas vad som föreskrivs i gymnasielagen om studerandevård, samarbetet mellan hemmet och läroanstalten samt om sekretess för och behandlingen av personuppgifter. Därtill föreslås det att i utbildningen tillämpas gymnasielagens bestämmelser om disciplin och metoderna i anslutning därtill och om sökande av ändring. De bestämmelser i

gymnasielagen som det hänvisas till ska vara direkt tillämpliga även i folkhögskolornas utbildning som riktar sig till läropliktiga, så bestämmelser med samma innehåll tas inte in i lagen om fritt bildningsarbete.

25 k §. *Sökande av ändring i beslut som gäller bedömning.* I paragrafen föreslås bestämmelser om sökande av ändring i beslut som bedömning av studierna.

Bestämmelser om bedömning av studerande ingår i lagens 25 g §. Enligt 1 mom. får ändring i ett beslut som gäller bedömning av en studerande inte sökas genom besvär. En studerande som är missnöjd med bedömningen kan dock be rektorn för folkhögskolan om en ny bedömning inom två månader efter delfäendet. Den föreslagna tiden motsvarar den i gymnasielagen föreskrivna tiden för sökande av ändring i ett beslut som gäller bedömning av en studerande. Med delfående avses i delfående enligt förvaltningslagen, utan den tidpunkt då den studerande har faktisk möjlighet att få information om bedömningen av hans eller hennes kunskande.

Omprövning av rektorns beslut enligt 1 mom. får begäras hos regionförvaltningsverket. Enligt den bestämmelse som föreslås i 2 mom. får den studerande hos regionförvaltningsverket på det sätt som anges i förvaltningslagen inom 14 dagar från att ha fått del av beslutet om den nya bedömning som gjorts på begäran eller av ett avgörande genom vilket begäran har avslagits begära omprövning av beslutet eller avgörandet. Den föreslagna regleringen motsvarar den gällande regleringen i gymnasielagen.

Enligt 3 mom. får ett beslut av regionförvaltningsverket genom vilket en omprövning av ett ärende enligt 2 mom. har avgjorts inte överklagas genom besvär. Den föreslagna regleringen motsvarar den gällande regleringen i gymnasielagen.

25 l §. *Sökande av ändring.* I 1 mom. föreskrivs om rätt att begära omprövning hos regionförvaltningsverket. Omprövning får begäras av beslut som huvudmannen för folkhögskolan har fattat, om beslutet gäller i 25 b § 3 mom. avsedd tid för genomförande av utbildningen, i 25 c § avsedd antagning som studerande och en i 25 i § avsedd fråga om en studerande ska anses ha avgått. Också i fråga om motsvarande beslut som fattats med stöd av gymnasielagen och lagen om yrkesutbildning föreskrivs det om rätt att begära omprövning hos regionförvaltningsverket.

I omprövningsförfarandet iaktas de förfaranden som anges i förvaltningslagen, om inte något annat föreskrivs i lag. Enligt förvaltningslagen ska en begäran om omprövning göras inom 30 dagar från delfäendet av beslutet. I 1 mom. föreslås det med avvikelse från förvaltningslagen att omprövning av beslut ska begäras inom 14 dagar från delfäendet av beslutet. Den föreslagna tidsfristen på 14 dagar motsvarar den tid för sökande av ändring som föreskrivs i gymnasielagen och lagen om yrkesutbildning. I 2 mom. ingår en informativ bestämmelse enligt vilken bestämmelser om omprövningsförfarandet i övrigt finns i förvaltningslagen.

Vid sökande av ändring hos förvaltningsdomstol iaktas lagen om rättegång i förvaltningsärenden, om inte något annat föreskrivs i lag. I 3 mom. föreslås vissa undantag från bestämmelserna i lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

Enligt lagen om rättegång i förvaltningsärenden ska besvär anföras inom 30 dagar från delfäendet av beslutet. I 3 mom. föreslås med avvikelse från lagen om rättegång i förvaltningsärenden att besvär över beslut enligt 1 mom. som fattats med anledning av en begäran om omprövning ska anföras inom 14 dagar från delfäendet av beslutet. Dessutom föreslås det att besvären ska behandlas skyndsamt. Den föreslagna tidsfristen på 14 dagar och bestämmelsen om skyndsamt behandling motsvarar det som föreskrivs i gymnasielagen och lagen om yrkesutbildning, om besvären gäller motsvarande beslut som är föremål för begäran om omprövning.

I 3 mom. föreslås det också att ett beslut av förvaltningsdomstol genom vilket besvär som anförts i ett ärende enligt 1 mom. inte får överklagas genom besvär. Detta är ett undantag från det som föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden, enligt vilken ett beslut som en regional förvaltningsdomstol har fattat i ett förvaltningsprocessuellt ärende får överklagas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen. Det föreslagna besvärsförbudet motsvarar besvärsförbuden i lagen om grundläggande utbildning, gymnasielagen och lagen om yrkesutbildning. Besvärsförbudet är motiverat, eftersom det redan finns möjlighet att söka ändring i två steg i de aktuella ärendekategorierna, först omprövningsförfarande hos regionförvaltningsverket och därefter besvärsrätt hos förvaltningsdomstolen. I samband med 2015 års totalreform av förfarandena för sökande av ändring beslöt man att behålla motsvarande besvärsförbud i fråga om beslut där omprövningsförfarande utgör rättsmedel i första instans.

I 3 mom. ingår också en informativ bestämmelse enligt vilken bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol i övrigt finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden. I bestämmelsen föreskrivs inte separat vilka beslut som kan överklagas hos förvaltningsdomstol, utan till denna del iakttas lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

25 m §. Tillämpning av bestämmelserna på annan utbildning som ordnas för läropliktiga. I paragrafen föreskrivs det att bestämmelser i 7 a kap. om utbildning för läropliktiga ska tillämpas även på i 5 § 2 mom. i läropliktslagen avsedd utbildning som ordnas för invandrare. Enligt den föreslagna bestämmelsen tillämpas bestämmelserna i 25 d §, 25 e § 1 och 2 mom., 25 f §, 25 g § 1 och 3—5 mom., 25 h §, 25 i § 2—4 mom. och 25 j—25 l §.

I 25 d § föreskrivs det om antagning som studerande och i 25 e § om ansökningsförfarandena. I utbildning som ordnas för invandrare tillämpas inte bestämmelserna om riksomfattande ansökningsförfaranden i 25 e § 3 och 4 mom. I 25 f § föreskrivs det om rätt till undervisning samt utarbetande av en individuell studieplan. I 25 g § föreskrivs det om betyg och intyg samt bedömning av kunnandet. Paragrafens 2 mom., enligt vilket Utbildningsstyrelsen i grunderna för läroplanen bestämmer om uppgifterna som antecknas på betygen och om andra bilagor till betygen, tillämpas inte i utbildning som ordnas för invandrare. I 25 h § föreskrivs det om studierätt och i 25 i § om när studerande anses ha avgått. I 25 j § föreskrivs det om tillämpning av gymnasielagens bestämmelser i ärenden som gäller studerandevård, samarbetet mellan hemmet och läroanstalten, sekretess för och behandlingen av personuppgifter samt disciplin. I 25 k § föreskrivs det om sökande av ändring i beslut som gäller bedömning och i 25 l § om övrigt sökande av ändring.

7.7 Lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet

1 §. Tillämpningsområde. I 1 mom. tillfogas en ny punkt 3 i stället för den tidigare upphävda 3 punkten. Enligt den föreslagna bestämmelsen fogas läropliktslagen till lagens tillämpningsområde, eftersom det också i läropliktslagen föreskrivs om verksamhet som finansieras med stöd av lagen i fråga. I läropliktslagen föreskrivs det om handlednings- och tillsynsansvar för anordnare av gymnasieutbildning och yrkesutbildning samt om avgiftsfri läropliktsutbildning.

2 §. Tillämpning av lagen i vissa fall. I 2 mom. 4 punkten ändras hänvisningen till 25 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning till en hänvisning till 2 § 3 mom. i läropliktslagen, där det i fortsättningen föreskrivs om förlängd läroplikt.

3 §. Definitioner. Till 1 punkten fogas att i lagen avses med undervisningsverksamhet också verksamhet som regleras av läropliktslagen som nämns i 1 § 1 mom. 3 punkten.

5 §. *Grunden för beräkning av finansieringen.* Hänvisningen i 3 punkten till förlängd läroplikt som avses i lagen om grundläggande utbildning ändras till en hänvisning till 2 § 3 mom. i läropliktslagen.

7 §. *Finansiering av gymnasieutbildning som ordnas av samkommuner och privata utbildningsanordnare.* I paragrafen föreslås en korrigerande lagteknisk ändring som innebär att det föreskrivs om samma sak i 1 och 2 mom. Ordalydelsen i 1 mom. i den föreslagna paragrafen motsvarar 1 mom. i den gällande paragrafen. Paragrafens 2 mom. motsvarar 3 mom. i den gällande lagen. Den gällande paragrafens 4 mom. kan upphävas som onödigt, eftersom det inte tillämpas längre.

8 §. *Kommunens självfinansieringsandel av driftskostnaderna för utbildning som avses i gymnasielagen.* I 1 mom. föreskrivs det om kommunens självfinansieringsandel av driftskostnaderna för utbildning som avses i gymnasielagen. De nya uppgifter som föreslås för anordnare av gymnasieutbildning finansieras till 100 procent med statsandelsfinansiering, så kommunens finansieringsandelsprocent som anges i momentet bör ändras i överensstämmelse med detta. Enligt den föreslagna bestämmelsen utgör kommunens självfinansieringsandel av driftskostnaderna för gymnasieutbildningen 52,21 procent. Denna procentsats tillämpas första gången när finansiering beviljas för finansåret 2024, eftersom kostnaderna för utvidgningen av läroplikten ökar stegvis åren 2021—2023 och uppgår till fullt belopp 2024. Enligt övergångsbestämmelsen är kommunens självfinansieringsandel 57,13 procent när finansiering beviljas för finansåret 2021, 52,82 procent när finansiering beviljas för finansåret 2022 och 53,00 procent när finansiering beviljas för finansåret 2023. Under övergångsperioden ändras kommunens självfinansieringsandel årligen i motsvarighet till anslagsökningarna.

I paragrafen föreskrivs det också om kommunens självfinansieringsandel av driftskostnaderna för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning. Procentandelen för denna är en annan än procentandelen för annan utbildning som avses i gymnasielagen, eftersom den handledande utbildning har anvisats en statsandelsfinansiering på 50 procent när det har föreskrivits om den med stöd av den gällande lagstiftningen.

9 §. *Budgetanslag för yrkesutbildning.* I läropliktslagen föreskrivs det om verksamhet som avsikten är att ska finansieras inom ramen för anslaget för yrkesutbildning. Det föreslås att en bestämmelse om detta fogas till 1 mom.

24 §. *Priserna per enhet för gymnasier.* I läropliktslagen föreskrivs det om verksamhet som avsikten är att ska finansieras inom ramen för anslaget för yrkesutbildning. Det föreslås att en bestämmelse om detta fogas till 1 mom., enligt vilken vid beräkning priserna per enhet i gymnasiet beaktas också kostnaderna för ordnandet av gymnasieutbildning som avses i läropliktslagen.

De anslagsökningar som hänför sig till utvidgningen av läroplikten och den avgiftsfria utbildningen på andra stadiet medför också behov av att se över den procentandel enligt 1 mom. som anvisas för finansieringen för gymnasier med en särskild utbildningsuppgift samt viktkoefficienten för gymnasieutbildning för vuxna. De föreslagna ändringarna träder i kraft stegvis inom ramen för en övergångsperiod, eftersom kostnaderna för utvidgningen av läroplikten ökar stegvis åren 2021—2023 och uppgår till fullt belopp 2024.

Finansieringsandelen för gymnasier med en särskild utbildningsuppgift bör ses över, eftersom avsikten inte är att rikta några ökade anslag för läroplikten till finansieringen för en särskild utbildningsuppgift. Enligt den gällande bestämmelsen beräknas priserna per enhet för stu-

derande vid gymnasier årligen på basis av de riksomfattande totalkostnader som alla utbildningsanordnare har orsakats av gymnasieutbildning och utbildning som förbereder för gymnasieutbildning under året före det år som föregår det år då priserna per enhet bestäms, alltså det så kallade kostnadsunderlaget, som först har minskats med 1,57 procent för tilläggsfinansieringen för en särskild utbildningsuppgift i gymnasiet. Kostnaderna för utvidgningen av läroplikten syns första gången i kostnadsunderlaget 2021, som används när finansiering beviljas för finansåret 2024. På motsvarande sätt syns kostnaderna för utvidgningen av läroplikten första gången till fullt belopp i kostnadsunderlaget 2024, som används när finansiering beviljas för finansåret 2027. Enligt den föreslagna bestämmelsen ska finansieringsandelen för gymnasier med en särskild utbildningsuppgift vara 1,44 procent. Med stöd av övergångsbestämmelsen tillämpas denna procentandel första gången när finansieringen bestäms för finansåret 2027. Enligt övergångsbestämmelsen är finansieringsandelen 1,56 procent för finansåret 2024, 1,51 procent för finansåret 2025 och 1,46 procent för finansåret 2026. Finansåren 2021—2024 är finansieringsandelen för gymnasier med en särskild utbildningsuppgift på samma sätt som i nuläget 1,57 procent.

I 1 mom. föreskrivs det också om viktkoefficienten i gymnasieutbildning för vuxna. Enligt den gällande bestämmelsen viktas vid beräkning av priserna per enhet antalet studerande som studerar i gymnasieutbildning för vuxna eller utbildning som förbereder för gymnasieutbildning med koefficienten 0,65, med undantag av studerande som får utbildning vid en internatskola. Nästan alla som studerar i gymnasieutbildning för unga omfattas under hela studietiden av avgiftsfri utbildning enligt läropliktslagen. Av dem som studerar i gymnasieutbildning för vuxna omfattas däremot i regel bara de studerande som är 20 år och yngre av avgiftsfri utbildning, och merparten av de studerande i gymnasieutbildning för vuxna är äldre än så. Den viktkoefficient som föreskrivs i paragrafen bör ändras så att inga ökningar av anslagen för läroplikten riktas till dem som är över 20 år och som studerar i gymnasieutbildning för vuxna. För dessa grupper av studerande föreslås inga särskilda viktkoefficienter, utan det föreslås att anslagsökningen beaktas genom att ändra den nuvarande koefficienten, så att den andel studerande i gymnasieutbildning för vuxna som är 20 år och yngre, och som anslagsökningarna alltså borde riktas till, beaktas.

Enligt den bestämmelse som föreslås i 1 mom. är viktkoefficienten för studerande i gymnasieutbildning för vuxna 0,615. För att uppnå tillräcklig noggrannhet föreslås att man använder tre decimaler. Med stöd av övergångsbestämmelsen tillämpas denna viktkoefficient första gången när finansieringen bestäms för finansåret 2024. Enligt övergångsbestämmelsen är viktkoefficienten 0,646 för finansåret 2021, 0,633 för finansåret 2022 och 0,621 för finansåret 2024.

Inga ändringar föreslås i viktkoefficienten för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning enligt 1 mom. De materialkostnader som hänför sig till avgiftsfri utbildning är lägre i förberedande utbildning än i examensinriktad gymnasieutbildning, men antalet studerande i förberedande utbildning är mycket litet jämfört med det totala antalet studerande i gymnasieutbildning, och koefficienten i fråga tillämpas sista gången när finansieringen bestäms för finansåret 2021, så en ändring av koefficienten skulle inte ha just någon betydelse för fastställandet av priserna per enhet för gymnasieutbildning.

I 7 mom. i den gällande paragrafen föreskrivs det att för en studerande som studerar i gymnasieutbildning för vuxna eller utbildning som förbereder för gymnasieutbildning är priset per enhet 65 procent av det per studerande bestämda priset per enhet för utbildningsanordnaren i fråga. Detta gäller dock inte studerande som får utbildning vid en internatskola. Det föreslås att den procentandel som föreskrivs i paragrafen ses över på samma sätt som viktkoefficienten i gymnasieutbildning för vuxna enligt 1 mom. Enligt den föreslagna bestämmelsen är procentandelen

61,5 procent av priset per enhet i gymnasieutbildning för vuxna. Med stöd av övergångsbestämmelsen tillämpas denna procentandel första gången när finansieringen bestäms för finansåret 2024. Enligt övergångsbestämmelsen är procentandelen 64,6 finansåret 2021, 63,3 finansåret 2022 och 62,1 finansåret 2024.

Paragrafens 9 mom. utökas med en bestämmelse om finansiering av en särskild examen enligt 36 § 2 mom. i gymnasielagen när den läropliktige fullgör sin läroplikt genom en särskild examen. Enligt 34 § 2 mom. i gymnasielagen kan avgifter tas ut för prov i en särskild examen. Avgifter får ändå inte tas ut av läropliktiga. Enligt den föreslagna bestämmelsen föreskrivs det genom förordning av statsrådet om de grunder enligt vilka prov för en särskild examen som en läropliktig avlägger omvandlas till studerandeantal och beaktas i antalet studerande som studerar i gymnasieutbildning för vuxna. I de grunder som det föreskrivs om genom förordning beaktas utbildningsanordnarens kostnader för ordnandet av särskild examen samt kostnaderna för handledning av och tillsyn över den läropliktige.

I 9 mom. görs dessutom en lagteknisk rättelse genom att hänvisningen som gäller ämnesstuderande ändras i överensstämmelse med den nya gymnasielagen till att avse 20 § 2 mom. 2 punkten i gymnasielagen.

32 b §. Studerandeår. I 1 mom. ingår en definition av studerandeår, som används inom finansieringen av yrkesutbildning. Enligt den gällande bestämmelsen tillämpas när studierätten bestäms bestämmelserna i lagen om yrkesutbildning i fråga om när studierätten börjar, studierätten upphör, studierätten tillfälligt avbryts, den studerande avhålls från studierna eller den studerande avstängs från läroanstalten för viss tid. Enligt propositionen tillämpas inte längre bestämmelserna i lagen om yrkesutbildning om när studierätten tillfälligt avbryts på läropliktiga studerande, så det föreslås att till 1 mom. fogas att när studierätten bestäms tillämpas också läropliktslagens bestämmelser om avbrytande av fullgörandet av läroplikten.

Enligt den gällande bestämmelsen beaktas en studerande inte som grund för finansieringen om den studerandes studierätt tillfälligt avbryts. Sålunda beaktas en studerande inte som grund för finansieringen om han eller hon ha avstängts från läroanstalten för viss tid. Enligt förslaget till 8 § i läropliktslagen är läropliktiga studerande emellertid skyldiga att genomföra sina studier även under en avstängning för viss tid och de har rätt att få sådan undervisning och handledning som möjliggör att studierna framskrider enligt planen. Det föreslås också att 1 mom. utökas med en bestämmelse som säger att med avvikelse från vad som föreskrivs ovan i momentet, beaktas en läropliktig studerande som grund för finansieringen, om denne avlägger sin läroplikt enligt en sådan plan som avses i 8 §. En studerande kan därvid som normalt anmälas som grund för finansieringen trots att den studerande har avstängts för viss tid. Om en läropliktig studerande inte följer planen, ska han eller hon anses ha avgått enligt de procedurer som anges i lagen. Efter att en studerande anses ha avgått kan den studerande inte längre anmälas som grund för finansieringen.

32 d §. Basfinansiering. Det föreslås att en ny 1 a-punkt fogas till paragrafen, där det föreskrivs om användning av avgiftsfri utbildning enligt läropliktslagen som grund för viktning av antalet studerandeår. Enligt den föreslagna bestämmelsen ska antalet faktiska studerandeår viktas på den grunden att utbildning ordnas för studerande som har rätt till avgiftsfri utbildning enligt 16 § i läropliktslagen. Genom den föreslagna bestämmelsen beaktas det handlednings- och tillsynsansvar som föreskrivs för utbildningsanordnaren i läropliktslagen samt kostnaderna för läromedel och annat material som behövs i undervisningen. Bestämmelser om viktcoefficientsen för avgiftsfri utbildning utfärdas genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet. Viktcoefficientsen för avgiftsfri utbildning används bara när basfinansiering beviljas.

7.8 Lagen om nationella studie- och examensregister

Lagens innehåller sådana bestämmelser om behandlingen av personuppgifter som hör till dataskyddsförordningens tillämpningsområde. De uppgifter som föreslås bli införda i registren är huvudsakligen inte i sig personuppgifter som avses i dataskyddsförordningen, men de är uppgifter som i registret hänförs till en viss person. I den informationsresurs som avses i 2 kap. eller i det nya läropliktsregistret föreslås inte sådana känsliga uppgifter bli införda som kunde anses vara sådana kategorier av särskilda personuppgifter som avses i artikel 9 i dataskyddsförordningen.

Nationell speciallagstiftning är möjlig när dataskyddsförordningen uttryckligen tillåter medlemsstaterna nationellt handlingsutrymme. Handlingsutrymmet kan för det första utnyttjas när behandlingen av personuppgifter grundar sig på artikel 6.1 c eller e i dataskyddsförordningen, det vill säga när behandlingen är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige eller när behandlingen är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning. Syftet med behandlingen ska fastställas i den rättsliga grunden. Den preciserande lagstiftningen kan i dessa fall innehålla särskilda bestämmelser för att anpassa tillämpningen av dataskyddsförordningens bestämmelser, bland annat bestämmelser om villkoren för laglig behandling, vilken typ av uppgifter som ska behandlas, lagringstid, ändamålsbegränsningar och förfaranden för behandling. Enligt artikel 6 ska medlemsstaternas nationella rätt uppfylla ett mål av allmänt intresse och vara proportionell mot det legitima mål som eftersträvas. Med beaktande av att dataskyddsförordningen är direkt tillämplig rätt samt grundlagsutskottets senare tolkning i fråga om utfärdandet av bestämmelser i lag bör specialbestämmelser begränsas endast till de mest nödvändiga.

Den rättsliga grunden för de bestämmelser som föreslås i lagen är de skyldigheter i anslutning till läropliktslagens bestämmelser om handlednings- och tillsynsansvar samt ordnande av avgiftsfri utbildning som åläggs utbildningsanordnare, huvudmän för läroanstalter samt de läropliktigas boendekommuner.

I lagens gällande bestämmelser utnyttjas det nationella handlingsutrymmet genom att föreskriva mera detaljerat än i dataskyddsförordningen om bland annat ändamålet med de uppgifter som behandlas, vilken typ av uppgifter som förs in i registret, till vilka aktörer uppgifter kan lämnas ut samt om bevarandet av uppgifter. I propositionen föreslås ändringar och tillägg i bestämmelserna om informationsresursen i den gällande lagens 2 kap. samt i den gällande lagens bestämmelser om register. Preciseringar föreslås i fråga om 3, 4 och 17 §, som gäller syfte och ändamål, 6 och 14 §, som gäller införandet av uppgifter, 20 §, som gäller erhållande av uppgifter, och 21 och 28 §, som gäller utlämnande av uppgifter, samt 11 och 16 §, som gäller bevarande av uppgifter. I fråga om informationsresursen enligt 2 kap. föreslås dessutom bestämmelser om nya skyldigheterna att föra in uppgifter i 9 a—9 c § samt om ett nytt läropliktsregister. När det gäller det sistnämnda utnyttjas det nationella handlingsutrymmet genom att det föreskrivs om registrets ändamål i 11 a §, om skyldighet att föra in uppgifter i registret i 11 c §, om utlämnande av uppgifter i 11 d § och om tiden för bevarande av uppgifterna i 11 e §. Behovet av reglering motiverats särskilt för respektive bestämmelse.

Bestämmelserna uppfyller ett mål enligt allmänt intresse, eftersom med deras hjälp säkerställs att det handlednings- och tillsynsansvar som i läropliktslagen åläggs utbildningsanordnare, huvudmän för läroanstalter och de läropliktigas boendekommuner uppfylls. Dessutom säkerställs det att de läropliktigas rätt att fullgöra läroplikten och få avgiftsfri utbildning tillgodoses. Nationella särskilda bestämmelser också för att säkerställa att registren är ändamålsenliga och lag-enliga. Användningen av registren gynnas i sig såväl individen som den myndighet som behöver

uppgifter i sin verksamhet. De föreslagna bestämmelserna preciserar förfaranden när registren används, så att förfarandet är korrekt, genomskådligt och enhetligt. Skyldigheten att föra in de föreslagna uppgifterna i informationsresursen eller läropliktsregistret säkerställer också att dessa uppgifter är tillgängliga om alla läropliktiga på ett enhetligt och heltäckande sätt för de aktörer som behöver dem för att fullgöra sina ovannämnda lagstadgade skyldigheter. Bestämmelserna kan anses vara proportionerliga, eftersom de har begränsats till att gälla endast uppgifter som är nödvändiga med avseende på det nämnda målet. I bestämmelserna begränsas dessutom den tid som uppgifterna bevaras så att uppgifterna bevaras bara så länge som de behövs för att fullgöra lagstadgade skyldigheter i anslutning till läroplikten och avgiftsfri utbildning samt för att genomföra bedömning och uppföljning som är av allmänt intresse.

I förslaget ändras på nedannämnt sätt också 5 och 18 § om gemensamt personuppgiftsansvariga samt föreskrivs det i 11 b § om gemensamt personuppgiftsansvariga för läropliktsregistret. Bestämmelserna om gemensamt personuppgiftsansvariga och deras ansvarsområden är förenliga med artikel 26.1 och 26.2 i dataskyddsförordningen.

2 §. Tillämpningsområde. Paragrafens 1 mom. ändras så att lagen i fortsättningen tillämpas även på utbildning och examina som det föreskrivs om i lagen om fritt bildningsarbete och i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning. Hänvisningen i 2 punkten till gymnasielagen och hänvisning i 3 punkten till lagen om studentexamen ändras så att de motsvarar den gällande lagstiftningen. Enligt den föreslagna 7 punkten tillämpas lagen på utbildning som avses i lagen om fritt bildningsarbete och enligt den föreslagna 8 punkten på utbildning som avses i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning. 1 och 4—6 punkten motsvarar den gällande lagstiftningen.

Benämningen på den nationella informationsresursen inom den grundläggande utbildningen, gymnasieutbildningen och yrkesutbildningen ändras i och med de utbildningar som tillkommer till den kortare formen den nationella informationsresursen inom undervisning och utbildning. Paragrafens 2 mom. ändras i detta avseende. Till 2 mom. fogas dessutom ett omnämnande av det nya läropliktsregister som föreslås i lagen.

Paragrafens 3 mom. upphävs eftersom det innehåller onödiga hänvisningar till den redan upphävda personuppgiftslagen och den gällande offentlighetslagen. Den legislativa omvärlden för behandlingen av personuppgifter har ändrats i och med EU:s allmänna dataskyddsförordning och den kompletterande dataskyddslagen och informationshanteringslagen, så det är inte längre nödvändigt och aktuellt att hänvisa till allmän lagstiftning.

3 §. Studentnummer och studentnummerregister. Syftet med studentnumret enligt 1 mom. utvidgas så att även huvudmannen för en läroanstalt för fritt bildningsarbete kan använda studentnumret vid utförandet av de uppgifter som avses i de lagar som nämns i paragrafen. Studentnumret kan i fortsättningen användas även när uppgifter enligt lagen om fritt bildningsarbete och lagen om utbildning som handleder för examensutbildning utförs.

2 kap. Nationella informationsresursen inom undervisning och utbildning

Rubriken för 2 kap. ändras så att den motsvarar den nya benämningen den nationella informationsresursen inom undervisning och utbildning, som föreslås för den nationella informationsresursen inom den grundläggande utbildningen, gymnasieutbildningen och yrkesutbildningen.

4 §. Ändamålet med informationsresursen. Syftet med den nationella informationsresursen inom undervisning och utbildning, som det föreskrivs om i 1 mom., utvidgas så att även uppgifter om den utbildning som avses i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning och i

lagen om fritt bildningsarbete kan användas när en person söker till en utbildning, under utbildningen, i arbetslivet och vid ansökan om utbildningsförmåner.

Det föreslås att paragrafen utökas med ett nytt 5 mom., enligt vilket de uppgifter som förts in i informationsresursen i fortsättningen också kan användas för genomförande av det handlednings- och tillsynsansvar för utbildningsanordnare, huvudmän för läroanstalter samt kommuner som avses i läropliktslagen. De uppgifter som förts in i informationsresursen används i det läropliktsregister som föreslås i det nya 2 a kap. För genomförande av det handlednings- och tillsynsansvar som avses i läropliktslagen bör utbildningsanordnare och huvudmän för läroanstalter kunna använda uppgifter om inledandet av studier även som studerande hos en annan utbildningsanordnare. Den läropliktiges boendekommun ska kunna använda uppgifter om inledande av studier, tillfälligt avbrytande av studierna samt avslutande av studierna. Dessutom ska utbildningsanordnaren under utbildningstiden kunna använda sådana uppgifter om avgiftsfrihet som redan kan användas med stöd av det gällande 1 mom. Bestämmelser om rätt att få uppgifter finns i 23 § i läropliktslagen.

5 §. *De gemensamt ansvariga för informationsresursen samt ansvarsfördelningen mellan dem.* Till de gemensamt personuppgiftsansvariga för informationsresursen som anges i 1 mom. fogas huvudmännen för läroanstalter för fritt bildningsarbete.

Enligt 2 mom. svarar de för korrektheten av de uppgifter som de fört in samt för den registrerades rätt till rättelse på samma sätt som utbildningsanordnarna för närvarande. I omnämmandet av den allmänna dataskyddsförordningen i 2 mom. företas en lagteknisk korrigering.

I 3 mom. föreskrivs det i händelse av att en utbildningsanordnare lägger ned verksamheten att Utbildningsstyrelsen blir personuppgiftsansvarig för de uppgifter som förts in i informationsresursen, på samma sätt som i fråga om utbildningsanordnare för närvarande.

6 §. *Införandet av uppgifter i informationsresursen.* Till 1 mom. fogas huvudmän för läroanstalter för fritt bildningsarbete som införare av uppgifter. Till de uppgifter som ska föras in enligt 2 mom. fogas de uppgifter som avses i de föreslagna nya 9 a—9 c § och paragrafen utökas med att Utbildningsstyrelsen kan meddela närmare föreskrifter även om datastrukturen i fråga om de uppgifter som anges i 9 a—9 c §.

9 a §. *Uppgifter om inom det fria bildningsarbetet anordnad utbildning som riktar sig till läropliktiga.* Lagen utökas med en ny 9 a §, som gäller uppgifter om utbildning som ordnas inom fritt bildningsarbete och som riktar sig till läropliktiga. Enligt den föreslagna paragrafen ska en huvudman för en läroanstalt enligt lagen om fritt bildningsarbete i fråga om sina studerande inom den utbildning som riktar sig till läropliktiga i informationsresursen föra in uppgifter om den utbildning som genomförs (den föreslagna 1 punkten), när studierna inletts, tillfälligt avbrutits och avslutats (den föreslagna 2 punkten) samt genomförda studier och bedömning av kunskandet (den föreslagna 3 punkten).

9 b §. *Uppgifter om utbildning som handleder för examensutbildning.* Lagen utökas med en ny 9 b §, som gäller uppgifter om utbildning som handleder för examensutbildning. Enligt förslaget till 1 mom. införs i fråga om studerande i utbildning som handleder för examensutbildning i informationsresursen uppgifter om den utbildning som genomförs (den föreslagna 1 punkten), när studierna inletts, tillfälligt avbrutits och avslutats (den föreslagna 2 punkten), genomförda utbildningsdelar och bedömning av kunskandet (den föreslagna 3 punkten) samt ordnandet av utbildning som utgör beräkningsgrund för sådan finansiering som avses i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (den föreslagna 4 punkten).

Enligt 2 mom. ska en anordnare av yrkesutbildning för de studerande inom sin handledande utbildning även föra in de uppgifter som för närvarande förs in i informationsresursen om de personliga utvecklingsplanerna för kunnandet för studerande i yrkesutbildning. Enligt 14 § 3 mom. i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning utarbetar den som anordnar yrkesutbildning en personlig studieplan för den studerande på det sätt som i lagen om yrkesutbildning föreskrivs om utarbetandet av en personlig utvecklingsplan för kunnandet. På samma sätt som i yrkesutbildningen ska uppgifter om den personliga utvecklingsplanen för kunnandet då föras in i informationsresursen, alltså den så kallade ePUK. Införandet av uppgifterna i ePUK bidrar till att säkerställa att studierna för en studerande i handledande utbildning kan framskrida så smidigt som möjligt när han eller hon eventuellt övergår till att avlägga en examen inom yrkesutbildningen.

9 c §. Uppgifter om avgiftsfrihet. Lagen utökas med en ny 9 c §, där det föreskrivs om skyldighet att föra in uppgifter om avgiftsfrihet enligt läropliktslagen. En del av uppgifterna om avgiftsfrihet kan man direkt sluta sig till av andra uppgifter som förs in i informationsresursen. Det föreskrivs av uppgifter om avgiftsfrihet ska föras in bara när man inte kan sluta sig till dem.

I paragrafen föreskrivs det om de uppgifter som ska föras in i fråga om avgiftsfri utbildning som avses i 16 § i läropliktslagen. Uppgiften om huruvida den utbildning som den studerande genomför är avgiftsfri behövs som grund för beviljande av finansiering för yrkesutbildningen. Dessutom behöver Folkpensionsanstalten uppgift om beviljande av stöd för skolresor. Student-examensnämnden behöver uppgiften för att veta om examensavgifter kan tas ut av examinand- den.

Enligt den föreslagna bestämmelsen ska en utbildningsanordnare eller huvudman för en läroanstalt i informationsresursen föra in uppgift om huruvida den utbildning som den studerande påbörjar är en avgiftsfri utbildning som avses i 16 § i läropliktslagen. Utbildningsanordnaren ska utreda denna uppgift när den studerande inleder sina studier, så att anordnaren vet vilka förmåner den studerande har rätt till. Man kan inte sluta sig till saken direkt utifrån den studerandes ålder.

Rätten till avgiftsfri utbildning förs in utbildnings- eller examensspecifikt. I princip upphör rätten till avgiftsfri utbildning när den studerande har avlagt den examen där han eller hon har haft rätt till avgiftsfri utbildning. Rätten till avgiftsfri utbildning för en studerande som avlägger dubbel- eller tripplexamen upphör dock först efter det att den studerande har avlagt bägge examina som utgjort mål. Rätten till avgiftsfri utbildning för dem som avlagt handledande utbildning eller en folkhögskolas utbildning som riktar sig till läropliktiga fortsätter i regel även i examensinriktad utbildning.

Enligt den föreslagna bestämmelsen ska det i informationsresursen även föras in uppgift om huruvida den studerandes rätt till avgiftsfri utbildning har förlängts på det sätt som avses i 16 § 2 eller 3 mom. i läropliktslagen. Enligt huvudregeln upphör rätten till avgiftsfri utbildning vid utgången av det kalenderår då den studerande fyller 20 år, om den studerande inte redan tidigare har avlagt en examen som avslutar avgiftsfriheten. I 16 § 2 och 3 mom. i läropliktslagen föreskrivs det emellertid om situationer där rätten till avgiftsfri utbildning kan fortsätta längre än så. Enligt den bestämmelse om föreslås i 16 § 2 mom. i läropliktslagen förlängs rätten till avgiftsfri utbildning på grund av de perioder då utbildningen har avbrutits för viss tid på det sätt som anges i 7 § i läropliktslagen eller då den studerandes studierätt tillfälligt har avbrutits med stöd av de bestämmelser som gäller utbildningen i fråga.

I regel förlängs avgiftsfriheten till att motsvara avbrottet för viss tid eller det tillfälliga avbrottet. I läropliktslagen föreskrivs det dessutom att om avbrytandet av utbildningen beror på en tillfällig vistelse utomlands eller någon annan grundad anledning som avses i utbildningslagarna, förlängs avgiftsfriheten med högst ett år. Man kan alltså inte direkt sluta sig till att avgiftsfriheten förlängts på grund av en avbrottsperiod, utan utbildningsanordnaren ska föra in en period av förlängd avgiftsfrihet i informationsresursen. I 16 § 3 mom. i läropliktslagen föreskrivs om förlängning av avgiftsfriheten enligt prövning. Även i dessa situationer ska utbildningsanordnaren föra in uppgift om en period av förlängd avgiftsfrihet i informationsresursen.

Enligt 16 § 4 mom. i läropliktslagen fattas beslut om förlängning av avgiftsfriheten i huvudsak efter ansökan av den studerande. Beslut om förlängning av avgiftsfriheten fattas av den utbildningsanordnare hos vilken den studerande avlägger studier när han eller hon ansöker om förlängning av avgiftsfriheten. Utbildningsanordnaren ska föra in uppgift om förlängning av avgiftsfriheten i informationsresursen när beslutet har fattats. I 16 § 4 mom. i läropliktslagen föreskrivs dessutom att avgiftsfriheten förlängs utan ansökan, om utbildningsanordnaren har fattat ett beslut om avbrytande av fullgörandet av läroplikten för viss tid eller om tillfälligt avbrytande av studierna. Då behöver utbildningsanordnaren inte fatta ett separat beslut om förlängning av avgiftsfriheten, utan uppgiften om ett tidigare avbrott i studierna beaktas utan ansökan.

11 §. Tid för bevarande av uppgifterna i informationsresursen. Paragrafens 2 mom. utökas med en bestämmelse om tiden för bevarande av de uppgifter som anges i 9 c §. Enligt den föreslagna bestämmelsen ska uppgifterna om avgiftsfrihet bevaras i fem år från det att rätten till avgiftsfri utbildning upphörde. Rätten till avgiftsfri utbildning upphör i princip vid utgången av det kalenderår då en person fyller 20 år, om inte rätten till avgiftsfri utbildning har förlängts. Om rätten till avgiftsfri utbildning har förlängts, beräknas tiden på fem år för bevarande av uppgifterna från utgången av den förlängningsperiod som förts in i informationsresursen. Den föreslagna tiden på fem år för bevarande av uppgifterna är motiverad med tanke på den nationella uppföljningen och utvärderingen. Uppgifterna är av sådan art att det inte är motiverat att bevara dem permanent.

2 a kap. Läropliktsregister

Det föreslås att till lagen fogas ett nytt 2 a kap. med bestämmelser om läropliktsregister. Läropliktsregistret är ett nytt register, som innehåller uppgifter om fullgörande av läroplikten.

11 a §. Registrets ändamål. Paragrafen innehåller bestämmelser om läropliktsregistrets ändamål. Bestämmelser om ändamålet behövs för att göra en klar avgränsning av ändamålet, eftersom det föreskrivs om rätt att lämna ut uppgifter i den lagstiftning som gäller registret.

Registrets ändamål grundar sig i första hand på det sätt som föreslås i 1 mom. på behoven hos utbildningsanordnare, huvudmän för läroanstalter samt kommuner, så att dessa kan fullgöra sitt handlednings- och tillsynsansvar enligt läropliktslagen. Dessutom kan uppgifterna i registret användas för att tillgodose rätten till avgiftsfri utbildning. Bestämmelse om rätt att få uppgifter finns i 23 § i läropliktslagen.

Uppgifterna i registret kan med stöd av 2 mom. även användas när myndigheter sköter sådana lagstadgade uppgifter för vilka sådana uppgifter som förts in i registret behövs. Bestämmelser om utlämnande av uppgifter finns i 11 d §. Närmare bestämmelser om utlämnande av uppgifter finns också i 6 kap., där det föreskrivs om tjänsten för utlämnande av studie- och examensuppgifter.

Uppgifterna får enligt 3 mom. även användas för utvärdering, statistikföring och uppföljning av utbildningar. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar 5 § 4 mom. vad gäller ändamålet med informationsresursen enligt bestämmelserna i 2 kap.

11 b §. *De gemensamt personuppgiftsansvariga för registret samt ansvarsfördelningen mellan dem.* I paragrafen föreskrivs det om gemensamt personuppgiftsansvariga och om ansvarsfördelningen mellan dem. Bestämmelsen motsvarar i sak det som föreskrivs om gemensamt personuppgiftsansvariga och om ansvarsfördelningen mellan dem i 5 §. Bestämmelsen behövs för att klarlägga respektive aktörs ansvar. Gemensamt registeransvariga för läropliktsregistret är utbildningsanordnarna, huvudmännen för läroanstalter, kommuner samt Utbildningsstyrelsen.

Enligt 1 mom. svarar Utbildningsstyrelsen för registrets allmänna funktion och för den tekniska anslutning som behövs för att föra in, behandla och lämna ut uppgifter. Enligt det som föreskrivs i 2 mom. svarar utbildningsanordnarna, huvudmännen för läroanstalterna och kommunerna för korrektheten samt den registrerades rätt till rättelse i fråga om de uppgifter som de förts in.

I 3 mom. föreskrivs det med tanke på att den verksamhet som bedrivs av en utbildningsanordnare eller en huvudman för en läroanstalt läggs ner att Utbildningsstyrelsen blir personuppgiftsansvarig för de berörda uppgifterna i registret, om den personuppgiftsansvariges uppgifter inte överförs på någon annan juridisk person. För kommunernas del behövs inte motsvarande bestämmelse, eftersom en kommuns verksamhet inte kan läggas ner på det sätt som avses i 3 mom. Till följd av eventuella kommunsammanslagningar överförs den personuppgiftsansvariges uppgifter på antingen den nya kommun som uppkommer i och med sammanslagningen eller på den övertagande kommunen.

11 c §. *Uppgifter om läropliktiga och införande av uppgifterna.* I 1 mom. föreskrivs det allmänt om vilka uppgifter som ingår i läropliktsregistret. I läropliktslagen ingår i enlighet med proportionalitetsprincipen endast de uppgifter som är nödvändiga för att fullgöra handlednings- och tillsynsansvaret enligt läropliktslagen och bara sådana uppgifter ska föras in som man inte kan sluta sig till annars. Enligt momentet innehåller registret uppgifter om när en person börjar fullgöra sin läroplikt, om avbrytande av läroplikten och när den upphört samt uppgifter om den instans som har lednings- och tillsynsansvar på det sätt som bestäms i läropliktslagen. Den instans som har handlednings- och tillsynsansvaret är på det sätt som anges i läropliktslagen utbildningsanordnaren eller huvudmannen för läroanstalten eller den läropliktiges boendekommun.

Man kan sluta sig till uppgiften om utbildningsanordnarens samt huvudmannens handlednings- och tillsynsansvar utifrån de uppgifter som finns införda i informationsresursen enligt 2 kap. när den läropliktige fullgör sin läroplikt i en läroanstalt. Om en läropliktig inte är elev eller studerande i någon läroanstalt har den läropliktiges boendekommun handlednings- och tillsynsansvaret. Då kan man inte sluta sig till uppgiften utifrån de uppgifter som finns införda i informationsresursen, utan uppgiften måste föras in. Bestämmelser om denna skyldighet att föra in uppgifter finns i 3 mom.

I 2 mom. föreskrivs det om skyldighet för utbildningsanordnare, huvudmän för läroanstalter samt kommuner att föra in sådana uppgifter om läropliktiga som man inte kan sluta sig till direkt av Utbildningsstyrelsens andra informationsresurser eller register. I momentet föreslås det att i registret förs in uppgifter om när läroplikten inletts, om läroplikten inleds vid en annan tidpunkt än den som avses i 2 § 2 mom. i läropliktslagen. Enligt 2 § 2 mom. i läropliktslagen börjar läroplikten när läsåret enligt lagen om grundläggande utbildning inleds det år då barnet fyller sju år. I denna grundsituation behöver utbildningsanordnaren alltså inte särskilt föra in uppgift

om när läroplikten inletts, utan man kan sluta sig till den utifrån den uppgift om när den grundläggande utbildningen inletts som förs in i den nationella informationsresursen inom undervisning och utbildning med stöd av 7 §. För dem som omfattas av förlängd läroplikt börjar läroplikten emellertid redan ett år tidigare. Enligt lagen om grundläggande utbildning har ett barn dessutom rätt att inleda den grundläggande utbildningen ett år tidigare eller senare än vad som föreskrivs. I dessa situationer ska anordnaren av grundläggande utbildning föra in uppgifter om när läroplikten inletts i registret.

Dessutom ska uppgift om när läroplikten inletts föras in för sådana läropliktiga som flyttar till Finland först när de är över 7 år. Då förs uppgiften in när den läropliktige inleder studierna för att fullgöra läroplikten.

Dessutom föreslås det i momentet att uppgifter om avbrytande av fullgörandet av läroplikten ska föras in i registret, om fullgörandet av läroplikten har avbrutits på det sätt som anges i 7 § i läropliktslagen. I 7 § i läropliktslagen föreskrivs det om läropliktigas rätt att ansöka om avbrytande av läroplikten för viss tid eller tills vidare på de grunder som anges i paragrafen. Beslutet om avbrytande av fullgörandet av läroplikten fattas av den utbildningsanordnare i vars undervisning eller utbildning den läropliktige studerar vid tidpunkten för ansökan. Om den läropliktige inte är elev eller studerande inom någon undervisning eller utbildning, fattas beslutet om avbrytande av läroplikten av den läropliktiges boendekommun.

I registret förs också in uppgift om avbrottets längd. Om fullgörandet av läroplikten avbryts för viss tid, förs uppgift in om tidpunkten när avbrytandet av läroplikten börjar och upphör. Dessutom förs uppgift in om fullgörandet av läroplikten avbryts tills vidare. Orsaken till avbrytandet förs inte in i informationsresursen.

I 3 mom. föreskrivs om skyldighet för utbildningsanordnaren eller huvudmannen för läroanstalten att i registret föra in uppgift om den kommun som lämnats ett meddelande enligt 7 § 4 mom., 11 § 4 mom. och 13 § 1 mom. i läropliktslagen. Det meddelande som avses i momentet lämnas till den läropliktiges boendekommun, som då är den instans som har handlednings- och tillsynsansvaret enligt läropliktslagen. För att det ska vara känt vilken instans som har handlednings- och tillsynsansvaret förs i registret in uppgift om den kommun till vilken det meddelande som avses i de lagbestämmelser som det hänvisas till i detta moment har lämnats.

Uppgift om när läroplikten upphör behöver inte föras in, utan man slutar sig till den utifrån andra uppgifter. Fullgörandet av läroplikten upphör när den läropliktige fyller 18 år eller tidigare, om den läropliktige har blivit godkänd i studentexamen eller en examen som avses i lagen om yrkesutbildning. Uppgift om en persons födelsetid fås ur studentnummerregistret som avses i 3 § och uppgift om en avlagd examen på basis av uppgifter som förts in i den informationsresurs som avses i 2 kap.

Enligt 4 mom. bestämmer Utbildningsstyrelsen närmare hur de som för in uppgifter ska hålla uppgifterna aktuella, och meddelar närmare föreskrifter om datastrukturen i fråga om de uppgifter som anges i 1—3 mom.

Enligt 5 mom. ska dessutom personernas namn och studentnummer föras in i registret. Det ovanstående motsvarar bestämmelserna i 6 §.

11 d §. Utlämnande av uppgifter ur registret. I 1 mom. föreskrivs det om utlämnande av uppgifter till myndigheter som enligt lag eller på grund av sin lagstadgade uppgift har rätt att av en utbildningsanordnare, huvudman för en läroanstalt eller den läropliktiges boendekommun få

sådana uppgifter som finns i registret. Bestämmelsen motsvarar i sak det som föreskrivs i 10 § 1 mom. 1 punkten i fråga om den informationsresurs som avses i 2 kap.

I 2 mom. föreskrivs det på samma sätt som i 10 § 2 mom. om möjlighet för Utbildningsstyrelsen att utgående från registret ta fram datamaterial som behövs för utvärdering, forskning, utveckling, statistikföring och annan uppföljning samt styrning och finansiering när det gäller undervisningen och utbildningen.

11 e §. Tid för bevarande av uppgifterna i registret. I paragrafen föreskrivs det om tiden för bevarande av uppgifterna i registret, så att den tidpunkt då uppgifterna utplånas ska vara så klar och enhetlig som möjligt. Enligt den föreslagna bestämmelsen ska uppgifterna i registret bevaras i fem år från det att rätten till avgiftsfri utbildning enligt 16 § i läropliktslagen har upphört. Tiden för bevarande av uppgifterna knyts till tidpunkten då den avgiftsfria utbildningen upphör, och inte till tidpunkten då läroplikten upphör, eftersom de uppgifter som förs in i läropliktsregister, till exempel uppgifter om avbrytande av fullgörandet av läroplikten, kan behövas också efter att läroplikten upphört. Den föreslagna tiden på fem år för bevarande av uppgifterna är motiverad med avseende på den nationella uppföljningen och utvärderingen. Uppgifterna är av sådan art att det inte är motiverat att bevara dem permanent.

14 §. Studentexamensregistrets datainnehåll och skyldigheten att föra in uppgifter. Enligt 24 § 1 mom. i lagen om studentexamen ska utbildningsanordnaren på begäran ge Studentexamensnämnden de uppgifter som behövs för att anordna och verkställa studentexamen. I 14 § i lagen om nationella studie- och examensregister föreskrivs om de uppgifter som ska föras in i studentexamensregistret. Det föreslås att 2 mom. utökas med en ny 1 a-punkt, där det föreskrivs om skyldighet att föra in uppgift som sådana prov där ingen deltagaravgift tas ut av examinanden. Deltagaravgift tas inte utför sådana prov som examinanden deltar i enligt den bestämmelse som föreslås i det nya 4 mom. i 20 § i lagen om studentexamen. Enligt den bestämmelsen får av examinander som har rätt till sådan avgiftsfri utbildning som avses i läropliktslagen avgifter inte tas ut för deltagande i de fem första proven, och inte heller för omtagning av ovan avsedda underkända prov. En avgift för omtagning av ett underkänt prov får dock tas ut om provet betraktas som underkänt med stöd av 14 eller 15 § i lagen om studentexamen.

Utbildningsanordnaren ska lämna uppgift om huruvida en studerande har anmält sig till ett prov för vilket inga avgifter tas ut. Dessutom ska Studentexamensnämnden föra in uppgift om huruvida anmälan har annullerats med stöd av 8 § 3 mom. i lagen om studentexamen. Om anmälan har annullerats av denna orsak, betraktas anmälan till provet inte som ett avgiftsfritt prov vid bedömningen av antalet avgiftsfria prov.

16 §. Tid för bevarande av uppgifterna i studentexamensregistret. Enligt den gällande bestämmelsen bevaras alla uppgifter i studentexamensregistret permanent. Det finns dock ingen användning för uppgifterna om avgiftsfria prov efter det att examinanden har avlagt studentexamen, eftersom rätt till avgiftsfria prov inte föreligger efter avläggandet av examen. Man har inte heller någon användning för uppgifterna efter det att rätten till avgiftsfri utbildning har upphört. Det föreslås att bestämmelsen utökas med att uppgifter om avgiftsfria prov bevaras fem år efter det att rätten till avgiftsfri utbildning enligt 16 § i läropliktslagen har upphört. Den föreslagna bevarandetiden motsvarar den tid för bevarande av uppgifter om avgiftsfrihet som föreslås i 11 § och grunderna för den.

17 §. Ändamålet med antagningsregistret. Ändamålet med antagningsregistret utvidgas i 1 mom. 3 punkten så att registret används för att ge även utbildningsanordnare som avses i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning och huvudmän för läroanstalter inom fritt

bildningsarbete de uppgifter som behövs för antagning av studerande, utvecklingen av antagningen och ordnandet av studierna. Detta gör det i praktiken möjligt att inkludera dessa utbildningsformer i det riksomfattande ansökningsförfarandet. I 1 mom. *5 punkten* görs en lagteknisk ändring och stryks ordet och, samt *6 punkten* görs en lagteknisk ändring genom att punkten ändras till ett kommatecken. Dessutom föreslås det att 1 mom. utökas med en ny *7 punkt*, som gör det möjligt att använda de uppgifter som förts in i antagningsregistret för att följa med den skyldighet att söka till utbildning som avses i 10 § i läropliktslagen.

Det föreslås att *3 mom. 2 punkten* utökas med att av antagningsregistrets delregister används registret för ansökan till yrkesutbildning, gymnasieutbildning och övrig utbildning efter den grundläggande utbildning även vid antagning av studerande till utbildning som avses i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning och till utbildning för läropliktiga som ordnas inom fritt bildningsarbete.

18 §. *De gemensamt personuppgiftsansvariga för antagningsregistret samt ansvarsfördelningen mellan dem.* Till de gemensamt personuppgiftsansvariga för antagningsregistret enligt *1 mom.* fogas i fråga om det delregister som avses i 17 § 3 mom. 2 punkten anordnare av utbildning som handleder för examensutbildning och huvudmän för läroanstalter inom det fria bildningsarbetet.

20 §. *Datakällor för antagningsregistret.* För dem som är gemensamt personuppgiftsansvariga för antagningsregister tillfogas rätt att få uppgifter av anordnare av utbildning som handleder för examensutbildning samt huvudmän för läroanstalter inom det fria bildningsarbetet. I paragrafen stryks omnämmandet av anordnare av påbyggnadsundervisning inom den grundläggande utbildningen.

21 §. *Utlämnande av uppgifter ur antagningsregistret.* Det föreslås att *1 mom. 1 punkten* utökas med rätt att lämna ut uppgifter även till anordnare av utbildning som handleder för examensutbildning samt huvudmän för läroanstalter inom det fria bildningsarbetet. I bestämmelsen stryks omnämmandet av anordnare av påbyggnadsundervisning inom den grundläggande utbildningen.

Paragrafens 1 mom. utökas också med en ny *1 a-punkt*, där det föreskrivs att uppgifter får lämnas ut ur antagningsregistret även till utbildningsanordnare som har ett sådant handlednings- och tillsynsansvar som avses i läropliktslagen. Detta betyder i praktiken att utbildningsanordnare får via antagningsregistret aktuell information om huruvida en läropliktig har sökt till utbildning och huruvida han eller hon blivit antagen eller fått en reservplats eller blivit utan studieplats och har han eller hon tagit emot studieplatsen.

28 §. *Ändamålet med tjänsten för utlämnande av studie- och examensuppgifter samt uppgifter som lämnas ut.* Till *2 mom. 1 punkten* om uppgifter som lämnas ut med hjälp av tjänsten för utlämnande av studie- och examensuppgifter fogas uppgifterna enligt de nya 9 a—9 c §, som gäller utbildning för läropliktiga inom det fria bildningsarbetet, utbildning som handleder för examensutbildning samt avgiftsfrihet. Till momentet fogas också en ny *1 a-punkt*, där det föreskrivs om utlämnande av uppgifter om läroplikt enligt den nya 11 c §.

7.9 Lagen om studiestöd

1 §. *Tillämpningsområde.* Enligt *1 mom.* i den gällande paragrafen beviljas studiestöd för heltidsstudier efter fullgjord läroplikt. Det föreslås att momentets definition av tillämpningsområdet för lagen om studiestöd ändras så att finska medborgare som i Finland bedriver heltidsstudier under minst två månader i en följd efter fullgörandet av den grundläggande utbildningen beviljas studiestöd enligt denna lag. I definitionen av tillämpningsområde beaktas sålunda att enligt

den nya läropliktslagen, som föreslås träda i kraft den 1 augusti 2021, utvidgas läroplikten till att i princip beröra alla som är under 18 år. Den föreslagna ändringen av definitionen av tillämpningsområde behövs för att studiestöd även i fortsättningen ska kunna beviljas också dem som är under 18 år och som har fullgjort den grundläggande utbildningen.

4 §. Studier som berättigar till studiestöd. I 3 mom. föreskrivs det om när studiestöd beviljas en studerande i andra läroanstalter än de som avses i 2 mom. I momentet föreslås ändringar som hänför sig till den nya läropliktslagen och den nya lagen om utbildning som handleder för examensutbildning. Dessutom föreslås ändringar som hänför sig till gymnasielagen, som trädde i kraft den 1 augusti 2019.

1 punkten motsvarar den gällande 1 punkten.

I 2 *punkten* ändras numret på gymnasielagen, som trädde i kraft den 1 augusti 2019, samt begreppen i överensstämmelse med den gällande gymnasielagen. Utbildning som förbereder invandrare och personer med ett främmande språk som modersmål för gymnasieutbildning kallas i den gällande gymnasielagen utbildning som förbereder för gymnasieutbildning.

Enligt den nya bestämmelse som föreslås i 3 *punkten* beviljas studiestöd studerande som genomför utbildning som avses i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning. I lagen om utbildning som handleder för examensutbildning föreskrivs det om utbildning som handleder och förbereder för examensinriktad utbildning efter den grundläggande utbildningen. Nuvarande utbildning som handleder för yrkesutbildning och utbildning som förbereder för gymnasieutbildning, som är utbildning som berättigar till studiestöd, ingår i utbildningen som handleder för examensutbildning från och med den 1 augusti 2022. Till följd av ändringen av 3 punkten blir det gällande momentets 3—5 punkt ny 4—6 punkt.

4 punkten motsvarar den gällande 3 punkten.

Det föreslås att den ordalydelse som använts i 5 *punkten* ändras i motsvarighet till den ändring som föreslås i 46 § i lagen om grundläggande utbildning. Grundläggande utbildning för personer som passerat läropliktsåldern kallas i fortsättningen grundläggande utbildning för vuxna. I övrigt motsvarar den föreslagna bestämmelsen den gällande 4 punkten.

6 punkten motsvarar den gällande 5 punkten.

5 a §. Heltidsstudier. I paragrafen föreskrivs det om heltidsstudier. I paragrafen föreslås ändringar som hänför sig till den föreslagna läropliktslagen, lagen om utbildning som handleder för examensutbildning samt de nya grunderna för läroplanen för gymnasieutbildningen som införs den 1 augusti 2021.

Paragrafens 1 mom. motsvarar det gällande 1 mom.

Det föreslås att 2 mom. ändras så att heltidsstudier definieras inom gymnasiestudier som studiepoäng i stället för kurser, eftersom studiepoäng är dimensioneringsgrunden för studierna för studerande som inleder sina studier i gymnasiet den 1 augusti 2021 och därefter enligt de nya läroplansgrunderna. Enligt det gällande momentet är gymnasiestudierna heltidsstudier, om deras omfattning enligt lärokursen är sammanlagt minst 75 kurser eller om de genomförs i samband med en yrkesinriktad grundexamen enligt lärokursen för gymnasieutbildningen för vuxna. Som heltidsstudier betraktas också en studiehelhet omfattande ett läsår och minst 25 kurser som förbereder invandrare och personer med ett främmande språk som modersmål för gymnasieutbildning. I gymnasiestudierna förutsätts dessutom att den studerande under terminen deltar i

minst 10 kurser eller i studier av motsvarande omfattning eller i två prov som ingår i studentexamen. Gymnasiestudier som ordnas i ett internat betraktas dock alltid som heltidsstudier.

Enligt den föreslagna bestämmelsen är gymnasiestudier heltidsstudier, om deras omfattning enligt lärokursen är minst 150 studiepoäng i utbildningen för unga, eller om de genomförs i samband med en yrkesinriktad grundexamen enligt lärokursen för gymnasieutbildningen för vuxna. Som heltidsstudier räknas också en lärokurs som förbereder för gymnasieutbildning som omfattar ett år och minst 50 studiepoäng. Därtill förutsätts den studerande under terminen delta i studier som omfattar minst 20 studiepoäng eller i studier av motsvarande omfattning eller i två prov som ingår i studentexamen. Ovannämnda bestämmelse tillämpas när stöd beviljas till exempel för ett fjärde läsår. Gymnasiestudier som ordnas i en läroanstalt med internatboende betraktas dock även i fortsättningen alltid som heltidsstudier. Enligt den föreslagna övergångsbestämmelsen tillämpas på betraktandet som heltidsstudier i fråga om gymnasiestudier som inletts enligt de läroplansgrunder för gymnasieutbildningen som infördes före den 1 augusti 2020 de bestämmelser som gällde vid ikraftträdande av denna lag.

I 2 mom. föreslås dessutom bestämmelser om rätt till stöd för dem som bedriver gymnasiestudier enligt lärokursen för vuxna, för att säkerställa att även gymnasiestudier enligt lärokursen för vuxna som genomförs av en studerande som har rätt till avgiftsfri utbildning enligt 16 § i läropliktslagen betraktas som heltidsstudier.

I 3 mom. stryks omnämmandet av utbildning som handleder för yrkesutbildning, eftersom sådan utbildning ingår i den föreslagna utbildningen som handleder för examensutbildning från och med den 1 augusti 2022. Enligt den föreslagna övergångsbestämmelsen tillämpas på betraktandet som heltidsstudier i fråga om utbildning som handleder för yrkesutbildning de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag.

Enligt den bestämmelse som föreslås i 4 mom. är sådana studier heltidsstudier vars mål är avläggande av utbildning enligt lagen om utbildning som handleder för examensutbildning. I utbildningen som handleder för examensutbildning ingår nuvarande utbildning som förbereder för gymnasieutbildning och utbildning som handleder för yrkesutbildning, som enligt de gällande bestämmelserna är heltidsstudier. Sålunda är det motiverat att också studier vars mål är avläggande av utbildning som handleder för examensutbildning är heltidsstudier. Bestämmelser om avläggande av utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv som heltidsstudier finns på samma sätt som nu i 3 mom.

I hänvisningen i 5 mom. beaktas de ändringar som ovan föreslås i paragrafen i fråga. I övrigt motsvarar den föreslagna bestämmelsen det gällande 4 mom.

Det föreslås att ordalydelsen i 6 mom. ändras i motsvarighet till den ändring som föreslås i lagen om grundläggande utbildning. Studier enligt lagen om grundläggande utbildning som ordnas för personer som passerat läropliktsåldern kallas i fortsättningen grundläggande utbildning för vuxna. I övrigt motsvarar den föreslagna bestämmelsen det gällande 5 mom.

Paragrafens 7 mom. motsvarar det gällande 6 mom.

7 c §. Antalet stödmånader per läsår. Det föreslås att 1 mom. 2 punkten ändras så att där beaktas den nya utbildningen som handleder för examensutbildning. Enligt den gällande bestämmelsen beviljas studiestöd i Finland för handledande utbildning för yrkesutbildning och för yrkesinriktad grundexamen samt för gymnasieutbildning och för utbildning som förbereder för den för tio månader per läsår. Enligt den föreslagna bestämmelsen beviljas studiestöd i Finland för utbild-

ning som handleder för examensutbildning och för yrkesinriktad grundexamen samt för gymnasieutbildning för tio månader per läsår. I utbildning som handleder för examensutbildning motsvarar antalet stödmånader per läsår således antalet stödmånader per läsår i nuvarande handledande utbildning för yrkesutbildning och förberedande utbildning för gymnasieutbildning.

11 a §. Rätt till läromaterialstillägg. Det föreslås att *1 mom. 1 punkten* ändras så att i hänvisningen där beaktas de ändringar som föreslås i 4 § 3 mom. En studerande ska ha rätt till läromaterialstillägg också när han eller hon genomför utbildning som avses i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning. Den nuvarande utbildningen som handleder för yrkesutbildning och utbildningen som förbereder för gymnasieutbildning, som också är utbildningar som berättigar till läromaterialstillägg, ingår i utbildningen som handleder för examensutbildning från och med den 1 augusti 2022.

Det föreslås att paragrafen utökas med ett nytt *2 mom.*, enligt vilket rätt till läromaterialstillägg har ändå inte en studerande som har rätt till avgiftsfri utbildning enligt 16 § i läropliktslagen. Enligt den nya läropliktslagen är läromedel som behövs för att förvärva kunnandet samt arbetsredskap, arbetsdräkter och arbetsmaterialavgiftsfria för studerande som har rätt till avgiftsfri utbildning som avses i 16 § i läropliktslagen, och då behöver läromaterialstillägg inte längre betalas.

7.10 Lagen om stöd för skolresor

1 §. Tillämpningsområde. Det föreslås att ordalydelsen i *1 mom.* ändras så att det börjar motsvara den ändring som föreslås i lagen om grundläggande utbildning. Studier inom grundläggande utbildning för personer som passerat läropliktsåldern kallas i fortsättningen grundläggande utbildning för vuxna. I övrigt motsvarar den föreslagna bestämmelsen den gällande bestämmelsen.

2 §. Utbildning som berättigar till stöd för skolresor. Det föreslås att paragrafen ändras så att i den beaktas de ändringar som följer av läropliktslagen och lagen om utbildning som handleder för examensutbildning.

I *1 mom.* föreskrivs det om utbildning som berättigar till stöd för skolresor. Det föreslås att ordalydelsen i *1 punkten* ändras så att den börjar motsvara den ändring som föreslås i 46 § i lagen om grundläggande utbildning. Studier inom grundläggande utbildning för personer som passerat läropliktsåldern kallas i fortsättningen grundläggande utbildning för vuxna. I övrigt motsvarar den föreslagna bestämmelsen den gällande *1 mom. 1 punkten*.

Enligt den nya bestämmelse som föreslås i *2 punkten* är berättigad till stöd för skolresor en studerande som är bosatt i Finland och som studerar på heltid i Finland inom utbildning som avses i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning. Ändringen beror på att utbildning som handleder för yrkesutbildning och utbildning som förbereder för gymnasieutbildning, som redan nu berättigar till stöd för skolresor, ingår från och med den 1 augusti 2022 i utbildning som handleder för examensutbildning. Till följd av ändringen av *2 punkten* blir *2—5 punkten* i det gällande momentet *3—6 punkten* i det föreslagna momentet.

I *3 punkten* ändras numret på gymnasielagen, som trädde i kraft den 1 augusti 2019, samt ändras benämningen på förberedande utbildning för invandrare och personer med ett främmande språk som modersmål så att den börjar motsvara den gällande benämningen. I övrigt motsvarar *3 punkten* den gällande bestämmelsen.

4 punkten motsvarar den gällande bestämmelsen. Från och med den 1 augusti 2022 täcker omnämmandet av handledande utbildning endast utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv, eftersom utbildning som handleder för yrkesutbildning slås samman med utbildning som handleder för examensutbildning.

5 punkten motsvarar den gällande 4 punkten.

6 punkten motsvarar den gällande 5 punkten.

I 2 *mom.* föreslås bestämmelser om utbildning som berättigar till stöd för skolresor när det är fråga om en studerande som har rätt till avgiftsfri utbildning som avses i 16 § i läropliktslagen. I fråga om studerande som har rätt till avgiftsfri utbildning kompletterar momentet det som föreskrivs i 1 *mom.* Utbildning som berättigar till stöd för skolresor är utbildning enligt 4 § i läropliktslagen, som är avgiftsfri för den studerande till utgången av det kalenderår då den studerande fyller 20 år. Enligt 4 § i läropliktslagen ska läropliktiga efter slutförande av den grundläggande utbildningens lärokurs enligt lagen om grundläggande utbildning genomgå utbildning som syftar till avläggande av gymnasieutbildningens lärokurs enligt gymnasielagen och studentexamen som avläggs som avslutning på gymnasieutbildningen eller yrkesinriktad grundexamen eller yrkesexamen enligt lagen om yrkesutbildning. Därtill kan läroplikten fullgöras i utbildning som avses i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning, i lagen om yrkesutbildning avsedd utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv, av folkhögskolorna ordnad utbildning som avses i 7 a kap. i lagen om fritt bildningsarbete under högst ett års tid eller i av utbildning i samiska och samisk kultur som räcker minst en termin som avses i lagen om Sameområdets utbildningscentral, om den läropliktiga är same. Enligt förslaget till 17 § i läropliktslagen finns bestämmelser om avgiftsfrihet för skolresor i lagen om stöd för skolresor.

Enligt den föreslagna 2 *mom.* 1 *punkten* är berättigad till stöd för skolresor en studerande som har rätt till sådan avgiftsfri utbildning som avses i 16 § i läropliktslagen och som studerar på heltid i Finland inom gymnasieutbildning för vuxna enligt gymnasielagen. Enligt propositionen föreskrivs det i 5 a § 2 *mom.* i lagen om studiestöd att som heltidsstudier anses också gymnasiestudier enligt lärokursen för vuxna som genomgås av en studerande med rätt till avgiftsfri utbildning enligt 16 § i läropliktslagen. För andra studerande anses nämnda studier inte som heltidsstudier, och då berättigar de inte heller till stöd för skolresor.

Enligt 2 *punkten* är berättigad till stöd för skolresor en studerande som har rätt till sådan avgiftsfri utbildning som avses i 16 § i läropliktslagen och som studerar på heltid i Finland inom utbildning som leder till yrkesexamen enligt 5 § i lagen om yrkesutbildning.

Enligt 3 *punkten* är berättigad till stöd för skolresor en studerande som har rätt till sådan avgiftsfri utbildning som avses i 16 § i läropliktslagen och som studerar på heltid i Finland inom utbildning som avses i 7 a kap. i lagen om fritt bildningsarbete eller utbildning som avses i 5 § 2 *mom.* i läropliktslagen.

Enligt 4 *punkten* är berättigad till stöd för skolresor en studerande som har rätt till sådan avgiftsfri utbildning som avses i 16 § i läropliktslagen och som studerar på heltid i Finland inom utbildning i samiska och samisk kultur som räcker minst en termin och som avses i lagen om Sameområdets utbildningscentral.

Enligt hänvisningsbestämmelsen i 3 *mom.* föreskrivs det i lagen om studiestöd vilka studier som är heltidsstudier. Bestämmelsen motsvarar den gällande paragrafens 2 *mom.*

Enligt 4 mom. är berättigad till stöd för skolresor ändå inte en studerande som deltar i utbildning som ordnas som distans- eller privatundervisning eller som avgiftsbelagd service eller i läroavtalsutbildning. Momentet motsvarar det gällande 3 mom.

3 §. Förutsättningar för beviljande av stöd för skolresor. Det föreslås att ordalydelsen i 1 mom. ändras så att förutsättningarna för beviljande av stöd för skolresor bedöms per kalendermånad i stället för per månad. Ändringen motsvarar nuvarande tillämpningspraxis.

Paragrafens 2 mom. motsvarar i huvudsak det gällande 2 mom. Samtliga förutsättningar i 1—3 punkten ska på samma sätt som i nuläget vara uppfyllda för att stöd för skolresor ska kunna beviljas.

Enligt 1 punkten beviljas stöd för skolresor en studerande vars skolväg i ena riktningen är minst 10 kilometer. Bestämmelsen motsvarar den gällande 1 punkten.

Det föreslås att 2 punkten ändras jämfört med nuläget så att där beaktas det nya stödet för en halv månad, som det föreskrivs om i förslaget till 7 § 1 mom. På grund av det utökas den föreslagna 2 punkten med en kostnadsgräns som tillämpas när en studerande beviljas stöd för skolresor i form av stöd för en halv månad. Kostnadsgränsen för stödet för en halv månad är hälften av kostnadsgränsen för stödet för en hel månad. Enligt den föreslagna bestämmelsen beviljas stöd för skolresor en studerande vars skolresekostnader överstiger 54 euro per månad vid beviljande av stöd för hela månaden eller 27 euro per månad vid beviljande av stöd för en halv månad. Enligt den gällande bestämmelsen kan stöd för skolresor beviljas en studerande vars skolresekostnader per månad överstiger 54 euro.

Enligt 3 punkten beviljas stöd för skolresor en studerande som utnyttjar kollektivtrafik eller skolskjuts som utbildningsanordnaren ordnar eller något annat lämpligt eget färdssätt när förutsättningarna enligt 4 a § uppfylls. Bestämmelsen motsvarar den gällande 3 punkten.

Det föreslås att 3 mom. ändras så att i stället för det nuvarande schematiska räknandet av sju sådana resor i ena riktningen som berättigar till stöd för skolresor per vecka beaktas de dagar som berättigar till stöd för skolresor och hela kalendermånaden. Enligt det gällande 3 mom. är en förutsättning för beviljande av stöd för skolresor dessutom att den studerande per vecka har minst sju sådana resor i ena riktningen som berättigar till stöd för skolresor under en sammanhängande tid av minst 18 dagar. Enligt de gällande bestämmelserna bestäms skolresans regelbundenhet således på veckonivå, för en sammanhängande tid av minst 18 dagar samt på kalendermånadsnivå. Enligt den föreslagna bestämmelsen är en förutsättning för beviljande av stöd för skolresor utöver det som anges ovan i paragrafen att den studerande per kalendermånad har minst tio dagar som berättigar till stöd för skolresor. Med dag som berättigar till stöd för skolresor avses dagar då den studerande färdas mellan hemmet och läroanstalten eller en arbetsplats som fungerar som lärmiljö, och då skolresan uppfyller förutsättningarna i 3 §.

Det föreslås att bestämmelsen görs flexiblare, eftersom sätten att ordna utbildning har förändrats under de senaste åren. När en studerande till exempel genomför en sådan kombination av lärande i läroanstalten och på arbetsplatsen som blev möjlig i och med den reform av yrkesutbildningen som trädde i kraft vid ingången av 2018 finns det en risk för att den studerande blir utan stöd för skolresor på grund av de nuvarande bestämmelserna. Så kan det gå till exempel om den studerande under en vecka har resor både till läroanstalten och arbetsplatsen och endast resorna till den ena lärmiljön uppfyller förutsättningarna för beviljande av stöd för skolresor. Då uppfylls inte nödvändigtvis kravet på resor på veckonivå, vilket gör att den studerande inte kan få stöd för skolresor. Utöver de förändringar som inträffat i sätten att ordna utbildning beaktar den

föreslagna bestämmelsen bättre även de studerande som efter föräldrarnas skilsmässa bor veckovis hos vardera föräldern. Om skolresan berättigar till stöd endast hos den ena föräldern, uppfylls inte kravet på en sammanhängande tid av 18 dagar nödvändigtvis vid växelvist boende.

Den föreslagna regleringen gör det dessutom möjligt att ta i bruk ett stöd för skolresor för en halv månad utöver det nuvarande stödet för en hel månad. Då betalas den studerande för en kalendermånad hälften av stödet för hela månaden. I förslaget till 7 § 1 mom. bestäms hur stödet för en halv månad och hela månaden bestäms.

I 4 mom. föreslås det bestämmelser om avvikande förutsättningar för beviljande av stöd för skolresor för studerande som har rätt till avgiftsfri utbildning enligt 16 § i läropliktslagen. Avsikten är att studerande som har rätt till avgiftsfri utbildning ska kunna beviljas stöd för skolresor med avvikelse från vad som i 3 § 2 mom. 1 och 2 punkten i lagen om stöd för skolresor föreskrivs om skolresans längd i en riktning och om kostnader för skolresor. Enligt den föreslagna bestämmelsen kan studerande som har rätt till avgiftsfri utbildning således beviljas stöd för skolresor, om den studerandes skolresa i en riktningen är minst sju kilometer. I fråga om studerande som har rätt till avgiftsfri utbildning föreskrivs inte heller om några minimikostnader för de dagliga skolresorna, eftersom skolresorna för en studerande som har rätt till avgiftsfri utbildning i princip ersätts helt och hållet när de andra förutsättningarna är uppfyllda.

Bestämmelsen i 2 mom. 3 punkten, enligt vilken stöd för skolresor kan beviljas en studerande som utnyttjar kollektivtrafik eller skolskjuts som utbildningsanordnaren ordnar eller något annat lämpligt eget färdstätt när de förutsättningar som föreskrivs i 4 a § uppfylls, gäller också studerande som har rätt till avgiftsfri utbildning som avses i läropliktslagen. Av andra studerande än sådana som har rätt till avgiftsfri utbildning förutsätts även i fortsättningen på samma sätt som i nuläget att alla förutsättningar i 3 § 2 mom. ska vara uppfyllda för att stöd för skolresor ska kunna beviljas.

4 §. Hur resekostnaderna bestäms och räknas ut. I paragrafen föreskrivs det hur resekostnaderna bestäms och räknas ut på grundval av det färdstätt som den studerande utnyttjar.

Det föreslås att 1 mom. preciseras så att där beaktas de ändringar som följer av den reglering som föreslås i 3 § 3 mom. och det nya stödet för en halv månad som bestäms utifrån den. I förslaget till 1 mom. sägs att när en studerande anlitar kollektivtrafik för sin skolresa, ersätts resekostnaderna för det anlitade färdmedlet i fortsättningen enligt den för den studerande billigaste biljettprodukten för en tid som motsvarar en halv månad eller en månad, medan resekostnaderna enligt den gällande bestämmelsen har ersatts resekostnaderna för det anlitade färdmedlet enligt den för den studerande billigaste biljettprodukten för en tid som motsvarar en månad. Med bestämmelsens färdmedel avses i praktiken kollektivtrafik som ordnas av samkommunen Helsingforsregionens trafik samt Matkahuoltos medlemsföretag och VR. I fortsättningen ska också resekostnaderna för studerande som har rätt till avgiftsutbildning som avses i 16 § i läropliktslagen ersättas enligt den billigaste biljettprodukten när det är fråga om kollektivtrafik som avses i förslaget till 1 mom. När det är fråga om en biljettprodukt för en tid som motsvarar en halv månad eller en månad bestäms i enligt med förslaget till 7 § 1 mom. Enligt det berättigar en kalendermånad till stöd för skolresor för en hel månad, om den omfattar minst 15 dagar som berättigar till stöd för skolresor och till stöd för skolresor för en halv månad, om den omfattar minst 10 dagar som berättigar till stöd för skolresor.

När en studerande anlitar kollektivtrafik som avses i 1 mom. ersätts den studerande i fråga om stödet för en halv månad priset för en biljettprodukt som omfattar 20—28 resor enligt de faktiska resdagarna, och i fråga om stödet för en hel månad på samma sätt som i nuläget priset för en biljettprodukt som omfattar 44 resor eller 30 dagar enligt de faktiska resdagarna. Avsikten är att

om biljettförsäljarens inte tillämpar en biljettprodukt för en halv månad, säljer försäljaren en biljettprodukt för en månad till den studerande, men fakturerar Folkpensionsanstalten bara för den andel av biljettpriset som motsvarar en halv månad. Den studerande uppger i sin ansökan om stöd för skolresor till Folkpensionsanstalten de dagar då den studerande har rätt till stöd. Utifrån detta får den studerande ett köpintyg av Folkpensionsanstalten, där Folkpensionsanstalten meddelar biljettförsäljaren huruvida en biljettprodukt för en hel månad eller en halv månad kan säljas till den studerande. De ändringar som föreslås i 6 § gör att det i fortsättningen också är möjligt att ansöka om stöd för skolresor elektroniskt samt att utfärda elektroniska köpintyg, varvid den studerande kan lämna köpintyget elektroniskt även till biljettförsäljaren.

I 2 mom. föreskrivs det på ett sätt som motsvarar nuläget hur resekostnaderna bestäms när en studerande för sin skolresa anlitat kollektivtrafik som tillämpar ett biljett- och avgiftssystem som är gemensamt för de behöriga myndigheter som avses i 181 § i lagen om transportservice (320/2017). Med den kollektivtrafik som nämns i bestämmelsen avses kollektivtrafik som tillämpar det riksomfattande biljett- och avgiftssystemet Waltti, som fungerar i över 20 centrala stadsregioner i Finland. Det föreslås att momentet ändras så att det utökas med en bestämmelse om undantag, enligt vilken resekostnaderna ändå bestäms enligt den för den studerande billigaste biljettprodukten för en tid som motsvarar en halv månad eller en månad, när den studerandes skolresa eller enskilda färdsträcka är kortare än 10 kilometer. Undantaget från huvudregeln gäller i synnerhet de studerande som har rätt till avgiftsfri utbildning enligt läropliktslagen och vilkas skolväg är över sju kilometer men under 10 kilometer. Undantaget gäller också andra studerande än sådana som har rätt till avgiftsfri utbildning och vilkas enskilda färdsträcka som företas med i momentet avsedd kollektivtrafik är under 10 kilometer. För studerande som har rätt till avgiftsfri utbildning innebär undantaget att en anordnare av kollektivtrafik som tillämpar biljett- och avgiftssystemet Waltti kan fakturera Folkpensionsanstalten för hela biljettpriset som stöd för skolresor, varvid biljetten är avgiftsfri för den studerande. För andra studerande än sådana som har rätt till avgiftsfri utbildning kan den som ordnar kollektivtrafik fakturera Folkpensionsanstalten för skillnaden mellan priset på den biljett som sålts till den studerande och den studerandes betalningsandel, om priset på den månadsbiljett som säljs till den studerande överstiger 54 euro eller 27 euro för en halv månads biljett. När en studerande för sin skolresa som överstiger 10 kilometer anlitat kollektivtrafik enligt 2 mom., utfärdas bestämmelser om grunderna för beräkning av resekostnaderna genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet.

Paragrafens 3 mom. motsvarar det gällande 3 mom.

Paragrafens 4 mom. motsvarar det gällande 4 mom.

Det föreslås att 5 mom. ändras så att där beaktas de ändringar som stödet för en halv månad orsakar i de kalkylerade dagarna för resekostnaderna. I momentet föreskrivs i fortsättningen om de kalkylerade dagarna för både stöd för hela månaden och stöd för en halv månad. Enligt den föreslagna bestämmelsen utfärdas bestämmelser om grunderna för beräkning av skolresekostnader som fastställts enligt skolresans längd som avses i 2—4 mom. genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet. De månatliga resekostnaderna räknas ut enligt 21,5 dagar när det gäller stöd för hela månaden och enligt 11 dagar när det gäller stöd för en halv månad. De kalkylerade dagarna för stödet för en halv månad motsvarar således hälften av de kalkylerade dagarna för stödet för hela månaden. Bestämmelser om när en studerande har rätt till stöd för en halv månad och när han eller hon har rätt till stöd för hela månaden ingår i förslaget till 7 § 1 mom.

Det föreslås att 6 mom. preciseras så att där beaktas förutsättningen i 3 § 4 mom. att skolresans längd ska vara minst sju kilometer för att stöd för skolresor ska beviljas studerande som har rätt

till avgiftsfri utbildning. För studerande som har rätt till avgiftsfri utbildning betyder den föreslagna bestämmelsen att kostnaderna för färdsträckor ersätts om en skolväg som är minst sju kilometer i en riktning omfattar fristående färdsträckor som understiger fem kilometer och dessa tillsammans utgör minst fem kilometer. För andra studerande än sådana som har rätt till avgiftsfri utbildning ersätts kostnaderna för färdsträckor fortfarande på samma sätt som i nuläget om en skolväg på minst tio kilometer i ena riktningen omfattar fristående färdsträckor som understiger fem kilometer och dessa tillsammans utgör minst fem kilometer.

5 §. *Beloppet av stödet för skolresor och den studerandes betalningsandel.* I paragrafen föreslås det bestämmelser om stödet för skolresor, den studerandes betalningsandel och hur den inriktas i fråga om olika färdssätt samt om ersättning för kostnaderna för skolresor för studerande som har rätt till avgiftsfri utbildning.

Enligt det gällande *1 mom.* ersätts i form av stöd för skolresor den del av skolresekostnaderna som överstiger 54 euro i månaden ökad med 11 euro. Den studerande betalar då per månad högst 43 euro av de kalkylerade skolresekostnaderna, vilket kallas studerandes betalningsandel. Det föreslås att *1 mom.* ändras så att det föreskrivs separat om gränserna för stöd för en hel månad och för det föreslagna stödet för en halv månad samt om studerandes betalningsandel i fråga om stöd för en hel månad och för en halv månad. Dessutom föreslås det att bestämmelsen förtydligas så att där inte längre nämns den del av skolresekostnaderna som överstiger 54 euro i månaden ökad med 11 euro. Enligt den föreslagna bestämmelsen ersätts i form av stöd för skolresor som stöd för en hel månad den del av skolresekostnaderna som överstiger 43 euro per kalendermånad och som det nya stödet för en halv månad den del av skolresekostnaderna som överstiger 21,50 euro per kalendermånad. Enligt den föreslagna bestämmelsen betalar den studerande av de kalkylerade skolresekostnaderna per månad 43 euro i fråga om stöd för en hel månad, vilket motsvarar nuläget, samt högst 21,50 euro i fråga om det nya stödet för en halv månad, om inte något annat följer av 4 § eller 3 mom. i denna paragraf. Detta kallas på samma sätt som i nuläget *studerandes betalningsandel*. Studerandes betalningsandel är i fråga om stödet för en halv månad hälften av det nuvarande stödet för hela månaden.

Paragrafens *2 mom.* motsvarar det gällande *2 mom.*

Paragrafens *3 mom.* motsvarar det gällande *3 mom.*

Enligt den nya bestämmelse som föreslås i *4 mom.* tillämpas bestämmelserna i 1—3 mom. inte vid beviljande av stöd för skolresor till studerande som har rätt till avgiftsfri utbildning enligt 16 § i läropliktslagen. Bestämmelsen behövs, eftersom skolresorna för studerande som har rätt till avgiftsfri utbildning ska ersättas utan den studerandes betalningsandel och så att studerande som har rätt till avgiftsfri utbildning inte berörs av några begränsningar som gäller resekostnadernas minimibelopp. Eftersom bestämmelserna om studerandes betalningsandel inte tillämpas i fråga om studerande som har rätt till avgiftsfri utbildning, kan inte heller den studerandes betalningsandel dras av från resekostnaderna för kollektivtrafik eller från de kostnader som orsakas av transport som utbildningsanordnaren har ordnat på det sätt som föreskrivs i 2 mom. när stödbeloppet beräknas.

I *5 mom.* föreskrivs det att för studerande som har rätt till avgiftsfri utbildning enligt 16 § i läropliktslagen ersätts som skolresestöd kostnaderna för skolresan som fastställts på det sätt som föreskrivs i 4 §. Avsikten är att kostnaderna för skolresor för en studerande som har rätt till avgiftsfri utbildning ersätts när den studerande har rätt till skolresestöd enligt lagen om stöd för skolresor. I lagens 4 § föreskrivs det hur resekostnaderna bestäms i fråga om respektive färdssätt.

I det föreslagna 5 mom. föreskrivs det dessutom om ersättande av de kalkylerade kostnaderna för skolresor för studerande som har rätt till avgiftsfri utbildning om de beviljas stöd på grund av eget färdstätt i enlighet med 4 a § i lagen om stöd för skolresor. Enligt förslaget är stödet 70 procent av det stöd som bestäms enligt undervisnings- och kulturministeriets förordning. Den föreslagna procentsatsen motsvarar den procentsats som föreskrivs i 5 § 3 mom. som gäller andra studerande än sådana som har rätt till avgiftsfri utbildning. För studerande som har rätt till avgiftsfri utbildning beaktas dock inte den studerandes betalningsandel enligt 1 mom. i formeln för beräkning av det skolresestöd som bestäms på grund av eget färdstätt, varvid stödbeloppet är något större än det stöd på grund av eget färdstätt som betalas till andra studerande än sådana som har rätt till avgiftsfri utbildning.

6 §. Ansökan. I paragrafen föreskrivs det om förfarandet för ansökan om stöd för skolresor. I paragrafen föreslås det att stöd för skolresor på samma sätt som i nuläget ska sökas hos Folkpensionsanstalten. Enligt den gällande bestämmelsen inlämnas ansökan till läroanstalten. Det föreslås att bestämmelsen ändras så att i fortsättningen lämnas ansökan direkt till Folkpensionsanstalten. Ansökan kan emellertid fortfarande lämnas även till läroanstalten i fråga för att sändas till Folkpensionsanstalten. Den föreslagna bestämmelsen gör det också möjligt för den studerande att fortfarande lämna ansökan till läroanstalten, om han eller hon av någon orsak inte har möjlighet att lämna ansökan direkt till Folkpensionsanstalten. I fortsättningen behöver läroanstalten inte längre till den studerandes ansökan foga en utredning om hur lång den studerandes skolväg är samt om hans eller hennes möjligheter att utnyttja kollektivtrafik eller skolskjuts som utbildningsanordnaren ordnar, utan i stället för läroanstalten undersöker Folkpensionsanstalten förutsättningarna för beviljande av stöd för skolresor med hjälp av bland annat uppgifter i informationsresursen Koski. Till följd av ändringen behöver det alltså inte längre föreskrivas i 6 § om läroanstaltens utredningsskyldighet eller om läroanstaltens utrednings bindande verkan på samma sätt som i gällande 6 § 2 och 3 mom. Ändringen minskar således läroanstaltens arbete, men ökar i stället Folkpensionsanstaltens arbete jämfört med nuläget. Det nya förfarandet som föreslås i 6 § införs den 1 augusti 2023.

Ändringen gör att det i fortsättningen är möjligt att söka stöd för skolresor även elektroniskt och att lämna elektroniska inköpsintyg, varvid det blir möjligt att sälja och köpa biljetter för vilka stöd för skolresor beviljas även i webbutiker. När Folkpensionsanstalten bedömer förutsättningarna för beviljande av stöd för skolresor får den uppgifter från läroanstalterna och informationsresursen Koski i enlighet med hänvisningsbestämmelsen i 14 § i lagen om stöd för skolresor på det sätt som föreskrivs i lagen om studiestöd. Enligt hänvisningsbestämmelsen i lagens 14 § ska i fråga om ärenden som gäller stöd för skolresor iakttas vad som i lagen om studiestöd bestäms om bland annat erhållande och användning av uppgifter.

7 §. Beviljande och utbetalning. Enligt den gällande paragrafens 1 mom. beviljas stöd för skolresor av Folkpensionsanstalten. En kalendermånad berättigar till stöd för skolresor, om den omfattar minst 18 dagar som berättigar till sådant stöd.

Det föreslås att 1 mom. ändras så att där beaktas de ändringar som följer av att stöd beräknas för en hel månad och för en halv månad. I bestämmelsen fastställs när en studerande har rätt till stöd för en hel månad och till stöd för en halv månad. Enligt den föreslagna bestämmelsen berättigar en kalendermånad till stöd för skolresor för en hel månad, om den omfattar minst 15 dagar som berättigar till stöd för skolresor och till stöd för skolresor för en halv månad, om den omfattar minst 10 dagar som berättigar till stöd för skolresor. Stöd för en halv månad kan således erhållas, om den studerande under en kalendermånad har 10—14 dagar som berättigar till stöd för skolresor. Det finns inga begränsningar för hur de dagar som berättigar till stöd infaller under kalendermånaden. Om den studerande under en kalendermånad har minst 15 dagar som berättigar till stöd för skolresor, får den studerande fullt stödbelopp för den månaden. Också stödet

för en halv månad riktar sig till hela kalendermånaden, det vill säga stödet för en halv månad betyder kvantitativt hälften av stödet för hela månaden. Det föreslås att det nuvarande sättet att räkna 18 dagar som berättigar till stöd slopas i fråga om stödet för skolresor.

8 §. Justering och avbrytande. I paragrafen föreslås bestämmelser om förfarandet för justering och inställelse av stödet för skolresor. Det är fråga om en ny bestämmelse. I fortsättningen kan justering och inställelse av stödet för skolresor inte genomföras direkt i enlighet med hänvisningsbestämmelsen i 14 § på det sätt som föreskrivs i lagen om studiestöd, eftersom stöd för skolresor på föreslaget sätt inte längre beviljas i enlighet med reglerna om 18 dagar som berättigar till stöd. Enligt lagen om studiestöd berättigar en kalendermånad fortfarande till studiestöd, om den omfattar minst 18 dagar som ingår i den tid som berättigar till studiestöd.

Enligt 1 mom. justeras eller indras stödet för skolresor om det i den studerandes förhållanden har skett en förändring som inverkar på rätten att få stöd för skolresor eller på stödbeloppet. Bestämmelsen motsvarar innehållet i 25 § 1 mom. i lagen om studiestöd.

I 2 mom. sägs att om det finns grundad anledning att anta att det finns fog för att dra in stödet för skolresor eller minska dess belopp, kan utbetalningen av stödet avbrytas interimistiskt eller beloppet minskas tills ärendet har avgjorts genom ett lagakraftvunnet beslut. Om den studerande inte lämnar en utredning som begärts, kan ärendet avgöras genom ett slutligt beslut som baserar sig på de utredningar som Folkpensionsanstalten har till sitt förfogande. I ett interimistiskt beslut får ändring inte sökas separat. Bestämmelsen motsvarar innehållet i 25 § 2 mom. i lagen om studiestöd.

Enligt 3 mom. kan utbetalningen av stöd för skolresor avbrytas också på den studerandes begäran. Bestämmelsen motsvarar innehållet i 25 § 3 mom. i lagen om studiestöd.

I 4 mom. föreskrivs det att om den studerande utexamineras, avbryter studierna eller det sker någon annan förändring i den studerandes förhållanden som inverkar på stödet, justeras rätten till stöd för skolresor månatligen eller indras med beaktande av vad som föreskrivs om antalet dagar som berättigar till stöd för skolresor i 7 § 1 mom. När rätten till stöd för skolresor justeras eller indras bedömer man alltså i enlighet med 7 § 1 mom., om kalendermånaden berättigar till stöd för en hel månad eller till stöd för en halv månad. Enligt den nämnda bestämmelsen berättigar en kalendermånad till stöd för skolresor för en hel månad, om den omfattar minst 15 dagar som berättigar till stöd för skolresor, och till stöd för skolresor för en halv månad, om den omfattar minst 10 dagar som berättigar till stöd för skolresor.

I den gällande 8 § föreskrivs det om återkrav av stöd för skolresor vid anlitande av kollektivtrafik. I den gällande paragrafen föreskrivs det att om stöd för skolresor har betalats utan grund eller till ett för stort belopp till en studerande som anlitar kollektivtrafik, kan det belopp som ska återkrävas utgöra högst skillnaden mellan priset på den billigaste biljettprodukt som säljs till andra än studerande som är berättigade till stöd för skolresor för en tid som motsvarar en månad och den studerandes betalningsandel. Bestämmelsen har behövts tidigare, när man har behövt sänka det överbetalda beloppet av skolreseedstöd på grundval av priset för en normal regionbiljett. Bestämmelsen behövs emellertid inte längre, eftersom det inte längre finns några andra regionbiljettprodukter som säljs till studerande och med vilka priset kunde jämföras än sådana som berättigar till skolreseedstöd. Sålunda kan återkrav av stöd för skolresor även vid anlitande av kollektivtrafik för närvarande genomföras med stöd av hänvisningsbestämmelsen i 14 § i enlighet med bestämmelserna om återkrav i lagen om studiestöd.

14 §. Hänvisningsbestämmelse. På grund av de ändringar som föreslås i lagens 8 § föreslås att i hänvisningsbestämmelsen slopas hänvisningen till justering och inställelse av studiestöd. I fortsättningen föreskrivs det om justering och inställelse av studiestöd i den föreslagna 8 §.

7.11 Lagen om studentexamen

20 §. Avgifter som tas ut för studentexamen. Enligt den gällande paragrafens 1 mom. får studentexamensnämnden ta ut avgifter för studentexamen och deltagande i proven i examen. Bestämmelser om avgifter som tas ut för studentexamen och deltagande i proven i examen utfärdas genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet. Det föreslås att paragrafen utökas med nya 4 och 5 mom., där det föreskrivs om rätt för studerande som har rätt till avgiftsfri utbildning enligt läropliktslagen att avlägga proven i studentexamen utan att avgifter tas ut för dem.

I lagens 10 § föreskrivs om de prov som avläggs i studentexamen. En examinand som avlägger studentexamen ska avlägga fem prov till vilka hör provet i modersmål och litteratur samt enligt examinandens eget val tre prov av en grupp som består av provet i matematik, provet i det andra inhemska språket, provet i ett främmande språk och provet i realämnena. Av de prov som avses ovan får endast ett avläggas i ett och samma läroämne. Examinanden får dessutom avlägga ett eller flera andra prov. Bestämmelsen tillämpas på examinander som börjar avlägga examen vid examenstillfället våren 2022 eller efter det. I praktiken tillämpas bestämmelsen på alla som har rätt till avgiftsfri utbildning, eftersom de som inleder gymnasiestudierna hösten 2021 ännu inte kan delta i studentskrivningarna vid examenstillfället hösten 2021.

Enligt den bestämmelse som föreslås i det nya 4 mom. får av examinander som har rätt till sådan avgiftsfri utbildning som avses i 16 § i läropliktslagen avgifter inte tas ut för deltagande i de fem första proven. Rätt till avgiftsfri utbildning har studerande enligt läropliktslagen som fullgör gymnasiets lärokurs och i samband med den avlägger studentexamen, så avgiftsfriheten omfattar inte enskilda prov som avses i 6 § i lagen om studentexamen.

I praktikens gör bestämmelsen det möjligt att i enlighet med vad som föreskrivs i 10 § avlägga de fem prov avgiftsfritt som förutsätts för avläggande av studentexamen. För deltagande i andra prov tas en avgift ut som det föreskrivs om genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet. I den föreslagna bestämmelsen begränsas avgiftsfriheten till de fem första proven. Dessa prov kan i enlighet med vad som föreskrivs i 10 § vara prov som förutsätts för att avlägga examen eller andra prov.

Examinanderna har flera möjligheter att välja de prov som förutsätts för att avlägga examen. Inte ens provet i modersmål och litteratur är entydigt. Samiskspråkiga examinander kan avlägga provet i samiska språket och litteraturen även som lång lärokurs. Examinander med ett främmande språk som modersmål kan åter i finskspråkiga gymnasier förutom provet i finska som andra språk och litteratur avlägga provet i finska som modersmål och litteratur, eftersom examensstrukturen gör det möjligt att fullgöra flera lärokurser i samma ämne. I svenskspråkiga gymnasier kan examinander med främmande språk som modersmål på motsvarande sätt förutom provet i svenska som andraspråk och litteratur även avlägga provet i svenska som modersmål och litteratur.

När en examinand anmäler sig till ett prov står det således inte klart om det är fråga om ett prov som förutsätts för att avlägga examen eller ett annat prov, så för att förenkla verkställigheten är det motiverat att binda avgiftsfriheten till de fem första proven som avläggs. Det går inte att avgränsa de prov som omfattas av avgiftsfrihet till vissa ämnen utan att ändra valfriheten och de grundläggande lösningarna i fråga om examensstrukturen. Lagstiftningen ger examinanden

mycket omfattande möjlighet att välja ämnen och även ändra sina planer. En avgift ska emellertid alltid tas ut för omtagning av godkända prov, med de prov som avläggs först avses alltså sådana prov som examinanden ännu inte har blivit godkänd i.

Enligt den föreslagna bestämmelsen ska det också vara avgiftsfritt att ta om de fem första proven om de blivit underkända. En avgift för omtagning av ett underkänt prov får dock tas ut om provet betraktas som underkänt med stöd av 14 eller 15 §. Med stöd av 14 § betraktas ett prov som underkänt, om den som har anmält sig till provet uteblir från provtillfället eller inte lämnar in en provprestation för bedömning. Med stöd av 15 § kan ett prov betraktas som underkänt, om examinanden stör provtillfället eller på annat sätt bryter mot ordningen.

På det sätt som föreskrivs i 12 § har en examinand möjlighet att avlägga examen trots ett underkänt vitsord. Då ska examinanden ha fått tillräckligt bra vitsord i de andra avlagda proven. Avgiftsfriheten enligt läropliktslagen upphör när en person avlägger en examen på andra stadiet. Ett undantag från detta utgör avläggandet av så kallad dubbel- eller tripplexamen, då rätten till avgiftsfri examen upphör med avläggande av dessa båda examina. Om en studerandes rätt till avgiftsfri utbildning enligt läropliktslagen har upphört, har den studerande inte heller längre rätt till avgiftsfri omtagning av ett underkänt prov.

En examinand kan delta i flera prov under ett examenstillfälle så att alla prov inte är avgiftsfria på grund av antalet prov. En sådan situation kan uppstå till exempel när examinanden deltar i flera prov än fem under det första examenstillfället eller redan tidigare har avlagt fyra avgiftsfria prov och under följande examenstillfälle deltar i två eller flera prov. Enligt den bestämmelse som föreslås i 5 mom. ska examinanden då i samband med anmälan välja vilket eller vilka prov han eller hon vill avlägga avgiftsfritt. Bestämmelsen i 4 mom. om de fem första proven ska alltså inte tillämpas inom samma examenstillfälle så att de prov som tidsmässigt avläggs först alltid är avgiftsfria i första hand, utan examinanden bestämmer detta i samband med anmälan. Saken är av betydelse om examinandens prov betraktas som underkänt, eftersom examinanden avgiftsfritt kan ta om endast ett sådant prov som har ansett höra till de fem första proven som avläggs.

Rätten till avgiftsfri utbildning enligt läropliktslagen och även avgiftsfria prov i studentexamen upphör i regel vid utgången av det kalenderår då den studerande fyller 20 år. Tiden som berättigar till avgiftsfrihet kan förlängas på de grunder som föreskrivs i lagen och uppgift om förlängningen förs in i informationsresursen Koski. När den studerande anmäler sig till ett prov ska utbildningsanordnaren kontrollera om rätten till avgiftsfri utbildning också omfattar den tidpunkt då provet avläggs. Om rätten till avgiftsfri utbildning upphör före den tidpunkt då provet avläggs, föreligger inte rätt att avlägga provet avgiftsfritt.

Bestämmelser om avgifter för studentexamen finns i 3 § i undervisnings- och kulturministeriets förordning om Utbildningsstyrelsens avgiftsbelagda prestationer. Enligt förordningen tas en fast grundavgift på 14 euro per examinand ut för deltagande i studentexamen och en fast deltagaravgift på 28 euro för varje prov. Avsikten är att ändra förordningens bestämmelser så att den fasta grundavgiften per examinand slopas och i stället höjs deltagaravgiften för varje prov något. Det är i praktiken inte motiverat att ha kvar grundavgiften när man övergår till delvis avgiftsfria prov.

Enligt 3 § i undervisnings- och kulturministeriets förordning tas en avgift om 50 euro ut för behandling av begäran om omprövning som gäller bedömning av en provprestation. Avgiften återbetalas om behandlingen av begäran om omprövning leder till att poängtalet eller vitsordet

höjs. Avsikten är inte att ändra bestämmelserna om avgift för behandling av begäran om omprövning, utan avgiften kan i fortsättningen tas ut även av den som har rätt till avgiftsfri utbildning.

7.12 Lagen om elev- och studerandevård

1 §. Lagens tillämpningsområde. I paragrafen föreskrivs det om de utbildningsformer där eleverna och de studerande hör till lagens tillämpningsområde. Det föreslås att tillämpningsområdet ändras så att alla studerande som fullgör sin läroplikt omfattas av lagen. Eftersom lagen om utbildning som handleder för examensutbildning är en ny lag, föreslås det att den fogas till lagens tillämpningsområde. Dessutom föreslås det att paragrafen ändras så att dess tillämpningsområde omfattar studerande som avses i 7 a kap. i lagen om fritt bildningsarbete. Dessa studerande fullgör sin läroplikt på folkhögskolornas så kallade långa linjer. Dessutom börjar lagens tillämpningsområde omfatta läropliktiga som studerar för yrkesexamen som avses i lagen om yrkesutbildning samt läropliktiga som fullgör gymnasiets lärokurs för vuxna.

Det föreslås att paragrafen ändras tekniskt så att *1 mom.* får formen av en förteckning. *1 mom. 1 och 2 punkten* motsvarar den gällande bestämmelsen.

Enligt *1 mom. 3 punkten* omfattar lagens tillämpningsområde på samma sätt som den gällande bestämmelsen studerande i utbildning för grundexamen samt utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv enligt lagen om yrkesutbildning. Enligt den gällande lagen har studerande i handledande utbildning enligt lagen om yrkesutbildning rätt till elevhälsa. Handledande utbildning omfattar enligt den gällande lagstiftningen både utbildning som handleder för yrkesutbildning och utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv. Eftersom utbildning som handleder för yrkesutbildning i fortsättningen ingår i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning, föreslås att bestämmelsens ordalydelse ändras så att där nämns endast utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv. Eftersom det föreslås att utbildning som handleder för examensutbildning börjar ordnas först 2022, föreslås en övergångsbestämmelse i lagen enligt vilken på utbildning som handleder för yrkesutbildning tillämpas till och med den 31 juli 2022 de bestämmelser som gällde vid lagens ikraftträdande. Även de studerande i utbildning som handleder för yrkesutbildning omfattas av lagen om elev- och studerandevård tills lagen om utbildning som handleder för examensutbildning träder i kraft

I *1 mom. 4 punkten* föreskrivs om lagens tillämpning på utbildning som handleder för examensutbildning och i *5 punkten* om dess tillämpning på utbildning som avses i 7 a kap. i lagen om fritt bildningsarbete och utbildning som avses i 5 § 2 mom. i läropliktslagen.

2 mom. 1 och 2 punkten motsvarar den gällande bestämmelsen. I *2 mom. 3 punkten* korrigeras ett tekniskt fel i hänvisningen till gymnasielagen. Lagens tillämpningsområde ska på samma sätt som i nuläget inte omfatta ämnesstuderande som avses i 20 § 2 mom. 2 punkten i gymnasielagen.

I den föreslagna paragrafens *3 mom.* föreskrivs det om lagens tillämpning på läropliktig i utbildning för yrkesexamen och läropliktiga som fullgör gymnasiets läroplan för vuxna. Det nuvarande *3 mom.* blir *4 mom.*

7.13 Lagen om Europeiska skolan i Helsingfors

39 §. Fullgörande av läroplikten. Enligt den gällande paragrafens *1 mom.* anses barn som är läropliktiga i Finland fullgöra sin läroplikt om de studerar i den skola som avses i denna lag. Läroplikten anses vara fullgjord när eleven har fått betyg efter sekundärnivåns fjärde årskurs.

När läroplikten utvidgas föreslås det att den andra meningen i det gällande 1 mom. stryks som onödig. Barn som är läropliktiga i Finland anses även i fortsättningen fullgöra sin läroplikt när de studerar i Europeiska skolan i Helsingfors, men i fråga om när läroplikten upphör iaktas det som föreskrivs i läropliktslagen. Läroplikten upphör när den läropliktige fyller 18 år eller när den läropliktige med godkänt resultat har avlagt en sådan examen som avses i lagen om studentexamen eller en motsvarande utländsk examen. Enligt 25 § i lagen om studentexamen ger europeisk studentexamen vid Europaskolorna samma rättigheter som finländsk studentexamen. Sålunda kan en elev i Europeiska skolan i Helsingfors anses ha fullgjort sin läroplikt när eleven fyller 18 år eller har avlagt europeisk studentexamen (European Baccalaureate) som motsvarar finländsk studentexamen.

7.14 Lagen om Sameområdets utbildningscentral

3 §. Yrkesutbildning. Enligt den gällande paragrafen tillämpas lagen om yrkesutbildning på den yrkesutbildning som ordnas vid utbildningscentralen. Det föreslås att paragrafen utökas med att även läropliktslagen tillämpas på den yrkesutbildning som ordnas vid utbildningscentralen.

7 §. Rättigheter och skyldigheter för dem som studerar samiska och samisk kultur. I paragrafen föreskrivs det om rättigheter och skyldigheter för dem som studerar samiska och samiska kultur vid utbildningscentralen. Enligt det gällande 1 mom. ska på antagning av studerande som studerar samiska och samisk kultur tillämpas 38 § 1 mom. och 39 § i lagen om yrkesutbildning, som gäller förutsättningar för antagning som studerande och urvalsgrunder vid antagning av studerande. Inga ändringar föreslås i 1 mom.

Enligt det gällande 2 mom. finns bestämmelser om de studerandes rätt till en trygg studiemiljö i 80 § i lagen om yrkesutbildning. Enligt bestämmelsen är den ordningsstadga eller andra ordningsbestämmelser som avses i den paragrafens 4 och 5 mom. gemensamma för de studerande som deltar i den utbildning som avses i 3 och i den undervisning som avses i 4 § i denna lag. Det föreslås att ordalydelsen i den första meningen i bestämmelsen förtydligas, eftersom avsikten är att bestämmelsen ska vara en materiell och inte en informativ hänvisning till de nämnda bestämmelserna i lagen om yrkesutbildning. Enligt den första meningen i det föreslagna nya momentet ska bestämmelserna om studerandes rätt till en trygg studiemiljö i 80 § i lagen om yrkesutbildning tillämpas på undervisning i samiska och samisk kultur.

Det föreslås att paragrafen utökas med ett nytt 3 mom., där det föreskrivs om rättigheter och skyldigheter för en läropliktig som fullgör sin läroplikt i undervisning i samiska och samisk kultur. I paragrafen ingår en informativ hänvisning till läropliktslagen, enligt vilken bestämmelser om rättigheter och skyldigheter för studerande som fullgör sin läroplikt finns i läropliktslagen. Dessutom föreslås det att vad som i 85—92 § i lagen om yrkesutbildning föreskrivs om disciplinära åtgärder och förfaranden i samband med dem samt om begäran om omprövning i beslut som gäller disciplinära åtgärder ska tillämpas på läropliktiga. I 85 § i lagen om yrkesutbildning föreskrivs det om disciplinåtgärder, som är skriftlig varning, avstängning för viss tid, tillsägelse att lämna klassrummet för den tid som återstår av lektionen och förvägran att delta i undervisningen. I lagens 86 § föreskrivs det om disciplin på internatboenden, i 87 § om avlägsnande av en studerande som uppför sig störande eller äventyrar säkerheten och i 88 § om förhållandet mellan ett disciplinärt förfarande och ett domstolsavgörande. Dessutom föreslås det att bestämmelserna om sökande av ändring i disciplinbeslut i lagen om yrkesutbildning ska vara tillämpliga. En läropliktig studerande är skyldig att avlägga sina studier och delta i undervisningen enligt studieplanen, så det är viktigt att det föreskrivs på lagnivå om situationer där den läropliktige hindras att dela i undervisningen. I paragrafen ingår också en informativ hänvisning till läropliktslagen, enligt vilken bestämmelser om rättigheterna och skyldigheterna för studerande som fullgör sin läroplikt finns även i läropliktslagen.

7.15 Lagen om småbarnspedagogik

12 §. Rätt till småbarnspedagogik. I 1 mom. föreslås en teknisk ändring. Hänvisningen till 25 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning ändras till en hänvisning till 2 § 3 mom. i läropliktslagen, där det i fortsättningen föreskrivs om förlängd läroplikt.

7.16 Lagen om förvaltning av utbildning som ordnas av staten och privata

1 §. Tillämpningsområde. Det föreslås att utbildning som handleder för examensutbildning fogas till lagens tillämpningsområde, som regleras i paragrafens 1 mom. Dessutom ändras hänvisningen i 1 mom. 2 punkten så att den börjar avse den nya gymnasielagen.

7.17 Lagen om en referensram för examina och övriga samlade kompetenser

1 §. Lagens tillämpningsområde. Det föreslås att utbildning som handleder för examensutbildning fogas till lagens tillämpningsområde, som regleras i paragrafens 1 mom. Dessutom ändras hänvisningen i 1 mom. 2 punkten så att den börjar avse den nya gymnasielagen.

7.18 Lagen om Nationella centret för utbildningsutvärdering

2 §. Uppgifter. Enligt 1 mom. 2 punkten underpunkt a i den gällande paragrafen har utvärderingscentret till uppgift att i enlighet med utvärderingsplanen genomföra en sådan utvärdering av inlärningsresultaten som gäller uppnåendet av målen för den timfördelning och de grunder för läroplanen som avses i 14 § i lagen om grundläggande utbildning och 10 § i gymnasielagen. I den gällande paragrafen hänvisas det till den upphävda gymnasielagen, så hänvisningen behöver korrigeras så att den börjar motsvara den nya gymnasielagen. Enligt den föreslagna bestämmelsen har utvärderingscentret till uppgift att genomföra en sådan utvärdering av inlärningsresultaten som gäller uppnåendet av målen för den lärokurs som avses i 11 § i den nya gymnasielagen och för de grunder för läroplanen som avses i 12 § 1 mom. i den lagen. I bestämmelsen hänvisas inte längre till timfördelningen för gymnasieutbildningens del, eftersom detta begrepp inte används i den nya gymnasielagen.

6 §. Rätt att få och lagra sekretessbelagda personuppgifter. I den gällande paragrafens 1 mom. föreskrivs det om situationer där utvärderingscentret trots sekretessbestämmelserna har rätt att av bland annat dem som ordnar undervisning och utbildning samt Utbildningsstyrelsen avgiftsfritt få andra personuppgifter som är nödvändiga för utförandet av utvärderingsuppgifter än de som gäller studerande vid högskolor och som föreskrivs i 2 § 1 och 2 punkten. De utvärderingsuppgifter som föreskrivs i 2 § 1 och 2 punkten är utvärdering i enlighet med utvärderingsplanen av undervisningen och utbildningen samt utvärdering av inlärningsresultaten som gäller uppnåendet av målen för grunderna för läroplanen och examensgrunderna. I paragrafen föreslås det att hänsyn ska tas till att bestämmelserna om handledande utbildning i fortsättningen ingår i en separat lag, vilket måste beaktas i bestämmelserna om rätt att få uppgifter. De föreslagna ändringarna är av teknisk natur, eftersom motsvarande rättigheter att få uppgifter med stöd av hänvisningsbestämmelser har varit i kraft inom de utbildningar i övergångsskedet som sammanslås till den nya handledande utbildningshelheten.

Enligt 1 mom. 3 punkten har utvärderingscentret rätt att få personuppgifter som gäller resultaten av bedömningen av elevers eller studerandes inläring eller kunnande enligt 22 § i lagen om grundläggande utbildning, 53 § i lagen om yrkesutbildning, 37 § i gymnasielagen och 8 § i lagen om grundläggande konstundervisning. Det föreslås att den nämnda punkten utökas med att utvärderingscentret ska ha rätt att under de förutsättningar som annars föreskrivs i paragrafen

också få personuppgifter som gäller resultaten av bedömningen av studerandes kunnande enligt 15 § i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning.

Enligt 1 mom. 5 punkten har utvärderingscentret rätt att få personuppgifter som är nödvändiga för utförandet av utvärderingsuppgifter och som gäller erhållande av stöd enligt lagen om småbarnspedagogik, lagen om grundläggande utbildning, gymnasielagen och lagen om yrkesutbildning och om ordnande av stödet. Det föreslås att den nämnda punkten utökas med att utvärderingscentret ska ha rätt att under de förutsättningar som annars föreskrivs i paragrafen också få personuppgifter som gäller erhållande av stöd enligt lagen om utbildning som handleder för examensutbildning och om ordnande av stödet.

7.19 Ungdomslagen

11 §. Utlämnande av uppgifter för uppsökande ungdomsarbete. I paragrafen föreskrivs det om utlämnande av en ung persons identifierings- och kontaktuppgifter med tanke på det uppsökande ungdomsarbetet i de situationer som definieras i lagen. I 2—4 mom. föreslås ändringen i anslutning till läropliktslagen, som föreslås träda i kraft den 1 augusti 2021.

I 2 mom. föreskrivs det om situationer där en ung persons identifierings- och kontaktuppgifter med tanke på det uppsökande ungdomsarbetet ska lämnas ut till den unges hemkommun oberoende av bestämmelserna om sekretess. De identifierings- och kontaktuppgifter som avses i bestämmelsen lämnas till den unga personens hemkommun, som lämnar dem vidare till det uppsökande ungdomsarbetet, om sådant ordnas i kommunen. Det föreslås att momentet ändras så att det i 1 punkten inte längre i enlighet med den gällande bestämmelsen föreskrivs att undervisningsanordnare ska lämna ut uppgifter till den unges hemkommun om unga som har avslutat sin grundläggande utbildning men inte har placerat sig i utbildning efter den grundläggande utbildningen. Det föreslås att bestämmelsen stryks för att undvika överlappande reglering, eftersom det i fortsättningen föreskrivs i förslaget till 11 § i läropliktslagen att anordnare av grundläggande utbildning har till uppgift att handleda och övervaka att en läropliktig elev fullgör sin skyldighet enligt 10 § 1 mom. i läropliktslagen att söka till utbildning, det vill säga söker till utbildning efter den grundläggande utbildningen. Handlednings- och tillsynsansvaret för anordnare av grundläggande utbildning upphör i regel när den läropliktige har börjat studera inom utbildning hos en annan utbildningsanordnare. Om en läropliktig inte före den tidpunkt som avses i 11 § 1 mom. i läropliktslagen har börjat fullgöra sin läroplikt inom utbildning efter den grundläggande utbildningen, ska anordnaren av grundläggande utbildning anmäla den läropliktiges identifierings- och kontaktuppgifter till den läropliktiges boendekommun.

Bestämmelsen i förslaget till 1 punkten motsvarar i övrigt den gällande 2 mom. 2 punkten, men det föreslås att den utökas med begränsningen att utbildningsanordnare inte i fortsättningen ska lämna ut uppgifter om läropliktiga unga. I bestämmelsen beaktas dessutom den nya föreslagna utbildningen som handleder för examensutbildning, till vilken den 1 augusti 2022 sammanslås de nuvarande utbildningarna i övergångsskedet mellan den grundläggande utbildningen och utbildning på andra stadiet, det vill säga påbyggnadsundervisning inom den grundläggande utbildningen, utbildning som förbereder för gymnasieutbildning och utbildning som handleder för yrkesutbildning. Enligt den föreslagna bestämmelsen ska utbildningsanordnare lämna ut uppgifter om andra än läropliktiga unga som avbryter sin yrkesutbildning, gymnasieutbildning eller utbildning som handleder för examensutbildning. Skyldigheten att lämna ut uppgifter behöver begränsas till andra än läropliktiga unga för att undvika överlappande reglering, eftersom det i fortsättningen föreskrivs i läropliktslagen om utbildningsanordnarens skyldighet att underrätta den läropliktiges boendekommun om den läropliktige avbryter sina studier. Enligt förslaget till 7 § i läropliktslagen ska utbildningsanordnaren anmäla den läropliktiges identifierings- och kon-

taktuppgifter till den läropliktiges hemkommun om fullgörandet av läroplikten avbryts tills vidare på de grunder för avbrytande som föreskrivs i läropliktslagen. Dessutom ska utbildningsanordnaren till exempel enligt 13 § 1 mom. i läropliktslagen underrätta den läropliktiges boendekommun om att fullgörandet av läroplikten har avbrutits, om den läropliktige som avbrutit sina studier inte har inlett nya studier som hör till läroplikten. Efter att ha boendekommunen har mottagit anmälan ska den kontakta den läropliktige och dennes vårdnadshavare och utreda den läropliktiges situation och stödbehov. Den läropliktige ska hänvisas att söka sig till utbildning som passar honom eller henne och vid behov till andra ändamålsenliga tjänster.

2 punkten motsvarar den gällande *3 punkten*. Enligt bestämmelsen ska försvarsmakten och civiltjänstcentralen med tanke på det uppsökande ungdomsarbetet till den unges hemkommun lämna ut uppgifter om unga som befrias från sin värnplikts- och civiltjänstgöring för att de inte är tjänstdukliga eller som avbryter sin tjänstgöring.

I *3 mom.* föreskrivs det om situationer där uppgifter om den unge inte behöver lämnas ut med tanke på det uppsökande ungdomsarbetet. Det föreslås att momentet ändras så att i det beaktas de ändringar som följer av förslaget till *2 mom.* Sålunda stryks i bestämmelsen omnämmandet av utbildningsanordnare, eftersom utbildningsanordnare på det sätt som föreslås i *2 mom.* inte längre ska vara skyldiga att lämna ut uppgifter om unga som har avslutat sin grundläggande utbildning men inte har placerat sig i utbildning efter den grundläggande utbildningen. I övrigt motsvarar den föreslagna bestämmelsen det gällande *3 mom.*

Avsikten är att handledning av en läropliktig ung person även i fortsättningen ska kunna genomföras i samarbete med kommunens uppsökande ungdomsarbete. I *4 mom.* föreskrivs det om situationer där en ung persons identifierings- och kontaktuppgifter oberoende av bestämmelserna om sekretess och utan den unges samtycke får lämnas ut till den unges hemkommun för det uppsökande ungdomsarbetet. Syftet med utlämnade av uppgifter är att på samma sätt som i nuläget nå den unga personen och erbjuda tidigt stöd så att den unga personen kan tryggas möjlighet att utan dröjsmål få hjälp och information om tjänster som han eller hon kan behöva.

Enligt den föreslagna *1 punkten* får utbildningsanordnare lämna ut uppgifter om unga som inte har placerat sig i utbildning efter den grundläggande utbildningen. Enligt den föreslagna *2 punkten* får utbildningsanordnare lämna ut uppgifter om läropliktiga unga som avbryter sin yrkesutbildning, gymnasieutbildning eller utbildning som handleder för examensutbildning.

De situationer enligt *1* och *2 punkten* som medför rätt att lämna ut uppgifter motsvarar i huvudsak de situationer som föreskrivs i den gällande paragrafens *2 mom.* *1* och *2 punkten*, men i fortsättningen ska utbildningsanordnare inte längre vara skyldiga att lämna ut uppgifter när det är fråga om en läropliktig ung person. I den föreslagna *2 punkten* beaktas också den nya föreslagna utbildningen som handleder för examensutbildning. Den rätt som föreskrivs för utbildningsanordnare att lämna ut identifierings- och kontaktuppgifter för unga som avslutat den grundläggande utbildningen och som inte har placerat sig i studier efter den grundläggande utbildningen eller för läropliktiga unga som avbryter sin yrkesutbildning, gymnasieutbildning eller utbildning som handleder för examensutbildning behövs, för att en läropliktig även i fortsättningen ska kunna hänvisas till tjänster som han eller hon behöver i samarbete med det uppsökande ungdomsarbetet i den unges hemkommun. Därför behöver det uppsökande ungdomsarbetet i den unges hemkommun även i fortsättningen ha rätt att för skötseln av sina uppgifter få uppgifter om unga personer i situationer som avses i *1* och *2 punkten* i det föreslagna momentet. Den föreslagna bestämmelsen utvidgar ändå inte det uppsökande ungdomsarbetet rätt att få uppgifter jämfört med nuläget.

I 3 punkten föreskrivs det på samma sätt som i nuläget att också andra myndigheter än de som nämns i denna paragraf och Folkpensionsanstalten får oberoende av sekretessbestämmelserna lämna ut identifierings- och kontaktuppgifter för en ung person, om myndigheten eller Folkpensionsanstalten med stöd av information som den fått i sitt uppdrag samt med beaktande av den unges situation och stödbehov som helhet bedömer att den unge är i behov av tjänster och annat stöd utan dröjsmål. Avsikten är att i en situation enligt 3 punkten ska utöver de myndigheter som nämns i paragrafen också andra myndigheter och Folkpensionsanstalten kunna lämna ut sådan information om en ung person som de fått i sitt uppdrag oberoende av sekretessbestämmelserna och utan den unges samtycke. Innehållet i bestämmelsen motsvarar det gällande 4 mom.

7.20 Beredskapslagen

109 §. Undervisning och utbildning. Enligt det gällande 1 mom. kan under undantagsförhållanden som avses i 3 § 1, 2, 4 och 5 punkten undervisnings- och kulturministeriet för högst tre månader åt gången bestämma att undervisningsverksamhet och annan verksamhet som avses i de utbildningslagar som nämns i paragrafen ska avbrytas eller flyttas till annan ort, om det är nödvändigt på grund av förflyttning av befolkning eller vistelsebegränsningar eller begränsningar i rörelsefriheten eller annars för skyddande av befolkningen. I propositionen föreslås det att det ska stiftas en lag om utbildning som handleder för examensutbildning, till vilken sammanslås den påbyggnadsundervisning inom den grundläggande utbildningen som för närvarande regleras i lagen om grundläggande utbildning, den utbildning som förbereder för gymnasieutbildning som för närvarande regleras i gymnasielagen samt den utbildning som handleder för yrkesutbildning som för närvarande regleras i lagen om yrkesutbildning. Det gällande 109 § 1 mom. i beredskapslagen har tillämpats även på ovan nämnda utbildningar som nu sammanslås. I fortsättningen föreskrivs det om denna utbildning i en separat lag, så i 1 mom. bör det företas en teknisk ändring i 1 mom. och till förteckningen över utbildningsformer läggs lagen om utbildning som handleder för examensutbildning.

I 1 mom. föreslås också andra tekniska ändringar. Det föreslås att hänvisningarna till gymnasielagen, lagen om yrkesutbildning och yrkeshögskolelagen ändras så att de avser motsvarande gällande lagar. Dessutom föreslås det att hänvisningen till lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning stryks, eftersom den lagen har upphävts.

7.21 Lagen om statsandel för kommunal basservice

1 §. Tillämpningsområde. I paragrafen definieras de uppgifter för kommunerna i fråga om vilka statsandel betalas för driftskostnaderna med stöd av denna lag. Det föreslås att 1 mom. utökas med läropliktslagen som ny 33 punkt. I läropliktslagen, som gäller utvidgningen av läroplikten, föreslås det bestämmelser om ett nytt handlednings- och tillsynsansvar för anordnare av grundläggande utbildning och de läropliktigas boendekommuner. De nya uppgifterna ska finansieras inom ramen för statsandelssystemet för kommunal basservice. I 32 punkten företas dessutom en teknisk ändring genom att punkten ersätts med ett kommatecken.

2 §. Undantag från tillämpningsområdet. I 1 mom. 4 punkten föreslås en teknisk ändring. Grundläggande utbildning för andra än läropliktiga ändras till grundläggande utbildning för vuxna, eftersom det föreslås att rubriken för 46 § i lagen om grundläggande utbildning ändras till grundläggande utbildning för vuxna.

I 3 mom. ändras hänvisningen till 25 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning till en hänvisning till 2 § 3 mom. i läropliktslagen, där det föreskrivs om förlängd läroplikt.

4 §. Definitioner. I 1 mom. 10 punkten föreslås att definitionen av läropliktig ändras så att med läropliktigt avses elev som fullgör sin läroplikt på det sätt som föreskrivs i 3 § 1 mom. i läropliktslagen. När läroplikten utvidgas till tiden efter den grundläggande utbildningen motsvaras läropliktig enligt den gällande paragrafen av en läropliktig som fullgör grundläggande utbildning som hör till läroplikten.

37 §. Skyldighet att betala hemkommunsersättning. Det föreslås att 1 mom. preciseras i fråga om den punkt som gäller grundläggande utbildning. I 1 mom. intas en hänvisning till grundläggande utbildning enligt 26 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning, där det föreskrivs om fullgörande av grundläggande utbildning som hör till läroplikten. De föreslagna bestämmelserna motsvarar de gällande bestämmelserna. Hänvisningen i 1 mom. till 25 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning ändras dessutom till en hänvisning till 2 § 3 mom. i läropliktslagen, där det föreskrivs om förlängd läroplikt. Läropliktslagens bestämmelser motsvarar bestämmelserna enligt det gällande 25 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning.

38 §. Bestämmande av hemkommunsersättning. Enligt 4 mom. bestäms hemkommunsersättningen i fråga om andra läropliktiga enligt hemkommunsersättningsgrunden för 13—15-åringar. Med momentets ”andra läropliktiga” avses på samma sätt som i nuläget 16-åriga läropliktiga. Eftersom det föreslås att läropliktsåldern höjs till 18 år i samband med utvidgningen av läroplikten, föreslås det att momentet ändras så att hemkommunsersättningen bestäms för 16-åriga läropliktiga som genomgår sådan grundläggande utbildning som avses i 26 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning enligt hemkommunsersättningsgrunden för 13—15-åringar. De föreslagna bestämmelserna motsvarar de gällande bestämmelserna.

58 §. Justering av kostnadsfördelningen. Det föreslås att 2 mom. 3 punkten ändras till en hänvisning till grundläggande utbildning för vuxna enligt 46 § i lagen om grundläggande utbildning.

59 §. Driftskostnader som ska beaktas när kostnadsfördelningen justeras. Hänvisningen i 1 mom. 2 punkten till förlängd läroplikt enligt lagen om grundläggande utbildning ändras till en hänvisning till 2 § 3 mom. i läropliktslagen. Hänvisningen i 2 mom. 1 punkten till grundläggande utbildning för personer som passerat läropliktsåldern enligt 46 § i lagen om grundläggande utbildning ändras till en hänvisning till grundläggande utbildning för vuxna enligt 46 § i lagen om grundläggande utbildning.

7.22 Lagen om tillhandahållande av digitala tjänster

3 §. Lagens tillämpningsområde. Enligt den gällande 3 mom. 2 punkten tillämpas lagen inte vid småbarnspedagogik som avses i lagen om småbarnspedagogik eller vid undervisning som avses i de lagar som det hänvisas till i punkten, när en webbplats eller mobilapplikation kommer till i samband med småbarnspedagogiken eller undervisningen och används i en avgränsad grupp under en viss tid. Punkten innehåller hänvisningar till gällande lagar som reglerar undervisningen och utbildningen. I propositionen föreslås det att det ska stiftas en lag om utbildning som handleder för examensutbildning, till vilken sammanslås den påbyggndsundervisning inom den grundläggande utbildningen som för närvarande regleras i lagen om grundläggande utbildning, den utbildning som förbereder för gymnasieutbildning som för närvarande regleras i gymnasielagen samt den utbildning som handleder för yrkesutbildning som för närvarande regleras i lagen om yrkesutbildning. Dessa utbildningsformer har genom hänvisningarna i den gällande bestämmelsen ställts utanför lagens tillämpningsområde, så i 3 mom. 2 punkten föreslås en teknisk ändring och att en hänvisning till lagen om utbildning som handleder för examensutbildning tillfogas.

7.23 Lagen om unga arbetstagare

2 §. Anställande. Enligt 1 mom. i den gällande paragrafen får den som har fyllt 15 år och som har fullgjort sin läroplikt anställas i arbete. Bestämmelsen gäller de förutsättningar i enlighet med vilka en ung person kan anställas i ett fast eller annars fortlöpande arbetsavtals- eller tjänsteförhållande, trots att det sistnämnda i praktiken torde vara sällsynt. Med i momentet avsett fullgörande av läroplikten avses läropliktstiden enligt den gällande lagen om grundläggande utbildning, som upphör senast det år då den unga fyller 17 år. Det är sålunda i princip tillåtet för unga som avslutat den grundläggande utbildningen att arbeta. Kravet på att bestämma minimiåldern för anställning baserar sig på flera bestämmelser på internationell och EU-nivå som är bindande för Finland, bland annat rådets direktiv 94/33/EG om skydd för minderåriga i arbetslivet samt Internationella arbetsorganisationens konvention nr 138 om minimiålder för tillträde till arbete (1973, nedan även *ILO-konvention nr 138*).

I propositionen föreslås det att nuläget bibehålls beträffande från och med när det är tillåtet att anställa en ung arbetstagare. Trots att läropliktsåldern höjs är det inte ändamålsenligt att förhindra studerande på andra stadiet att arbeta vid sidan av studierna. Även när yrkesutbildning genomförs i form av läroavtalsutbildning som baserar sig på ett anställningsförhållande för viss tid förutsätts det att det är tillåtet att anställa unga som fyllt 15 år och som avslutat den grundläggande utbildningen. Arbetet får dock inte förhindra fullgörandet av läroplikten. Fullgörandet av läroplikten ska alltid komma i första hand för unga.

Det föreslås att 1 mom. ändras så att enligt det får den som har fyllt 15 år och vars grundläggande utbildning har avslutats på det sätt som föreskrivs i 26 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning anställas i arbete. Sålunda får i arbete anställas en sådan ung person som har fyllt 15 år och som har slutfört den grundläggande utbildningens lärokurs enligt lagen om grundläggande utbildning eller vars fullgörande av den grundläggande utbildningen annars har avslutats på det sätt som föreskrivs i 26 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning. Enligt den ändring av 26 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning som föreslås i propositionen upphör fullgörandet av grundläggande utbildning som ingår i läroplikten när den grundläggande utbildningens lärokurs har slutförts eller senast när skolarbetet under läsåret slutar det kalenderår då eleven fyller 17 år vilket motsvarar dagens tolkningspraxis beträffande när den grundläggande utbildningen avslutas. Enligt 9 § i lagen om grundläggande utbildning omfattar den grundläggande utbildningens lärokurs nio år. I allmänhet uppnås den grundläggande utbildningens lärokurs senast det år då den unga fyller 16 år.

Bestämmelser om arbetsgivarens skyldighet att utreda åldern på en ung person som anställs samt huruvida den unga har fullgjort den grundläggande utbildningens lärokurs finns i 12 §.

4 §. Ordinarie arbetstid. I 2 mom. föreskrivs om begränsningar i arbetsdagarnas längd för läropliktiga unga arbetstagare under pågående skolarbete samt under skolans lov dagar. Enligt momentet får arbetstiden för den som är läropliktig under pågående skolarbete uppgå till högst sju timmar per dag under skolans lov dagar och till högst två timmar per dag under skolans arbetsdagar. Skoltiden och arbetstiden sammanlagt får dock inte överstiga åtta timmar och veckoarbetstiden inte 12 timmar. Bestämmelsen baserar sig på kraven i direktivet om skydd för minderåriga i arbetslivet.

Det föreslås att 2 mom. ändras så att det föreskrivs att begränsningarna av den ordinarie arbetstiden i arbete under pågående skolarbete och under skolans lov dagar ska gälla unga arbetstagare som fullgör den grundläggande utbildningens lärokurs. Genom förslaget bibehålls nuläget så till vida att arbete som utförs av unga arbetstagare som i huvudsak är under 16 år och fullgör

den grundläggande utbildningens lärokurs fortfarande begränsas tidsmässigt. Förslaget överensstämmer med förslaget i 2 § 1 mom. som gäller allmänna förutsättningar för anställande.

7 §. Förläggning av arbetstiden. I paragrafen föreskrivs det att arbetstiden för unga arbetstagare ska i huvudsak förläggas till annan tid än nattetid. Vid förläggningen av arbetstiden för en ung arbetstagare som fullgör sin läroplikt efter den grundläggande utbildningen måste man också beakta att den unga personen är förpliktad att fullgöra läroplikten tills han eller hon fyller 18 år eller har avlagt studentexamen eller en yrkesinriktad examen med godkänt resultat. Deltagande i undervisning eller utbildning i anslutning till fullgörandet av läroplikten ska således komma i första hand framom arbetet. Att deltagande i undervisning ska komma i första hand framom arbetet grundar sig också på internationella förpliktelser som är bindande för Finland. Enligt ILO-konvention nr 138 kan den nationella lagstiftningen tillåta att personer, som är minst 15 år gamla men som ännu inte fullgjort sin skolplikt, sysselsätts eller arbetar med uppgifter som bland annat inte är ägnade att inverka menligt på deras skolgång (artikel 7.2). Också enligt Europarådets reviderade sociala stadga (FördrS 80/2002, nedan *den reviderade Europeiska sociala stadgan*) får personer som alljämt är underkastade skolplikt inte anlitats till arbete som hindrar dem att i full utsträckning tillgodogöra sig undervisningen. Enligt ingressen i direktivet om skydd för minderåriga i arbetslivet bör medlemsstaterna vidta de åtgärder som behövs för att säkerställa att arbetstiden för 15—17-åringar som går i skola inte inverkar negativt på deras möjlighet att tillgodogöra sig undervisningen.

Det föreslås att paragrafen utökas med ett nytt 5 mom. Enligt det ska arbetstiden för en arbetstagare som genomgår sådan utbildning efter den grundläggande utbildningen som hör till läroplikten förläggas så att arbetstiden inte utgör något hinder för deltagande i undervisningen. För att arbetsgivaren ska kunna se till att en läropliktig arbetstagares arbetstid förläggs på ett sätt som är förenligt med arbetstagarens studier, ska arbetstagaren i god tid underrätta arbetsgivaren om när det nödvändigt att han eller hon deltar i undervisningen, för att arbetsgivaren ska kunna beakta det när arbetsschemana görs upp.

Studier som kräver en läropliktig arbetstagares närvaro kan vara utbildning i skolan eller läroanstalten eller sådan utbildning i någon annan lärmiljö som är bunden till en viss tid eller plats och som således förutsätter att den läropliktige är närvarande. Arbetsgivaren får inte förlägga arbetstagarens arbetstid så att den utgör ett hinder för deltagande i undervisningen. I praktiken vore det bra om arbetsgivaren och arbetstagaren tillsammans kunde komma överens om sådana arbetsskift som en ung arbetstagare kan utföra. I sista hand tryggas fullgörandet av läroplikten i momentets sista mening med arbetstagarens rätt att vägra ta emot arbetsskift som utgör ett hinder för deltagande i undervisningen.

9 §. Säkerheten i arbetet och hälsoaspekter. Enligt 2 mom. får för arbeten som kan medföra särskild risk för olycksfall eller men för hälsan eller som på det sätt som nämns i 1 mom. kan vara skadliga för den unga arbetstagaren själv eller för andra, unga arbetstagare anlitats endast under de förutsättningar som anges i förordning. Med stöd av bestämmelsen har utfärdats statsrådets förordning om arbeten som är särskilt skadliga och farliga för unga arbetstagare (475/2006), som delvis baserar sig även på bemyndigandet att utfärda förordning i 14 § 2 mom. i arbetarskyddslagen. I anslutning till läropliktsreformen har det identifierats ett behov av att ändra 7 § i den nämnda statsrådsförordningen, där det föreskrivs om anmälan till läropliktigs vårdnadshavare. För att behålla nuläget bör anmälningsplikten ändras så att den avser sådana som genomför den grundläggande utbildningen.

Det föreslås att bemyndigandet att utfärda förordning i 2 mom. ändras så att det uppfyller de krav på noga avgränsning och exakthet som förutsätts i grundlagsutskottets utlåtandepaxis och lagberedningsanvisningarna. Enligt den föreslagna bestämmelsen får unga anlitats endast för att

utföra sådant arbete som inte föranleder särskild risk för olyckor eller hälsofara eller är till skada för den unga arbetstagaren själv eller någon annan på det sätt som föreskrivs i 1 mom. Närmare bestämmelser om arbeten som är särskilt skadliga eller farliga för unga arbetstagare och förutsättningarna för utförande av sådana arbeten i anknytning till utbildningen samt om anmälningsplikten till arbetarskyddsmyndigheten i fråga om anlitande av unga för sådant arbete och skyldigheten att underrätta den ungas vårdnadshavare om saken ska kunna utfärdas genom förordning av statsrådet.

Avsikten med den ändring som föreslås i momentet är inte att ändra den nuvarande regleringen, eftersom utgångspunkten fortfarande ska vara att utan arbetstagare ska få anlitas för arbete som föranleder särskild risk för olyckor eller hälsofara eller är till skada för den unga arbetstagaren själv eller någon annan endast under de förutsättningar som föreskrivs i statsrådets förordning om arbeten som är särskilt skadliga och farliga för unga arbetstagare, på samma sätt som i nuläget. Den ändring som föreslås i bemyndigandet att utfärda förordning ändrar inte heller nuläget i fråga om de saker som det ska vara möjligt att utfärda närmare bestämmelser om genom förordning. Det är således fråga om en teknisk ändring.

Genom en övergångsbestämmelse föreskrivs att statsrådets förordning om arbeten som är särskilt skadliga och farliga för unga arbetstagare förblir i kraft även till den del den har utfärdats med stöd av 2 mom., som ändras. Den ändring som behöver företags i statsrådets förordning i anslutning till läropliktsförordningen görs i ett senare skede efter det att lagen antagits.

12 §. Utredning om åldern och fullgörandet av den grundläggande utbildningens lärokurs. Enligt den gällande paragrafen ska arbetsgivaren inhämta en tillförlitlig utredning om åldern på en ung arbetstagare under 18 år och huruvida han eller hon har fullgjort sin läroplikt. Det föreslås att paragrafen ändras så att utöver åldern ska arbetsgivaren inhämta en utredning hos den unga arbetstagaren om huruvida personen har avslutat den grundläggande utbildningen som hör till läroplikten på det sätt som föreskrivs i lagen om grundläggande utbildning. Avsikten är att förslaget i praktiken ska motsvara nuläget med avseende på att det ska inhämtas en utredning om skolgången för dem som genomgår grundläggande utbildning. Det är viktigt att få utredningen så att man inte har en ung person som genomgår grundläggande utbildning att arbeta mera än vad som tillåts i förslaget till 4 § 2 mom. eller i 3 mom. i den paragrafen. På samma sätt som hittills är det inte nödvändigt att särskilt utreda fullgörandet av den grundläggande utbildningens lärokurs, om den som genomgår grundläggande utbildning själv meddelar arbetsgivaren i vilket skede hans eller hennes skolgång är, och om den unga personen i fråga arbetar endast inom de tidsgränser som tillåts för den som genomgår grundläggande utbildning.

7.24 Arbetsavtalslagen

4 §. Partiell vårdledighet. I 4 kap. 4 § 1 mom. föreslås en teknisk ändring. Det föreslås att 1 mom. ändras så att hänvisningen till 25 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning ändras till en hänvisning till 2 § 3 mom. i läropliktslagen, där det föreskrivs om förlängd läroplikt i fortsättningen. De bestämmelser som föreslås i läropliktslagen motsvarar bestämmelserna i 25 § 2 mom. i den gällande lagen om grundläggande utbildning.

7.25 Lagen om sjöarbetsavtal

1 kap. Allmänna bestämmelser

7 §. Omyndigs arbetsavtal. Enligt paragrafens gällande 1 mom. kan den som är minst 16 år gammal när arbetet inleds anställas för att utföra sådant arbete som avses i lagen om sjöarbetsavtal. I fråga om arbete som utförs ombord på fiskefartyg förutsätts dessutom att läroplikten har

upphört för den som anställs. Bakgrunden till bestämmelsen utgörs av bestämmelser i Internationella arbetsorganisationen ILO:s konvention om arbete till sjöss från 2006 samt Europeiska unionens direktiv om arbete ombord på fiskefartyg¹.

I 1 mom. föreslås ändringar som följer av utvidgningen av läroplikten. När läropliktsåldern höjs till 18 år får arbete till sjöss eller ombord på fiskefartyg inte längre utgöra ett hinder för fullgörande av läroplikten. Det är ändå ändamålsenligt att även i fortsättningen tillåta sådant arbete som unga under 18 år kan utföra vid sidan av studierna till exempel under veckoslut och skolornas lov. Det ska också fortsättningsvis vara tillåtet att genomföra yrkesinriktade studier inom sjöfart som läroavtalsutbildning eller utbildning som baserar sig på ett utbildningsavtal.

Enligt den första meningen i förslaget till 1 mom. ska en förutsättning för anställning i arbete som avses i lagen om sjöarbetsavtal även i fortsättningen vara 16 års ålder. Dessutom förutsätts det att en ung person som anställs i arbete till sjöss eller ombord på ett fiskefartyg ska ha avslutat fullgörandet av den grundläggande utbildningen på det sätt som föreskrivs i 26 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning. På samma sätt som konstaterats i fråga om förslaget till ändring av lagen om unga arbetstagare avslutas fullgörandet av den grundläggande utbildning som ingår i läroplikten i enlighet med den ändring av lagen om grundläggande utbildning som föreslås i propositionen när den grundläggande utbildningens lärokurs har fullgjorts eller senast vid utgången av läsåret det kalenderår då eleven fyller 17 år. I allmänhet fullgörs den grundläggande utbildningens lärokurs senast det år då den unga personen fyller 16 år. Eftersom anställning i arbete till sjöss eller ombord på fiskefartyg i vilket fall som helst förutsätter 16 års ålder, innebär inte förutsättningen att den grundläggande utbildningens lärokurs ska vara fullgjord några stora förändringar jämfört med nuvarande praxis.

I den andra meningen i momentet föreskrivs om ytterligare förutsättningar för att en ung person som fyllt 16 år som fullgör sin läroplikt efter den grundläggande utbildningen ska få arbeta. Enligt meningen tillämpas på den som fullgör sin läroplikt efter den grundläggande utbildningen dessutom vad som föreskrivs i 7 § 5 mom. i lagen om unga arbetstagare. Hänvisningen avser 7 § 5 mom. i lagen om unga arbetstagare enligt vad som föreslås i propositionen. I momentet föreskrivs det om förläggning av arbetstiden för en ung arbetstagare som fullgör sin läroplikt efter den grundläggande utbildningen, alltså i regel studier på andra stadiet. Även i arbete till sjöss och ombord på fiskefartyg är det viktigt att arbetet inte hindrar fullgörandet av läroplikten. I och med hänvisningen måste arbetstagare beakta en ung arbetstagares fullgörande av läroplikten när arbetsschemana planeras. Arbetstiden för en ung arbetstagare ska förläggas så att arbetstiden inte utgör något hinder för deltagande i undervisning enligt läroplanen eller någon annan plan för utbildningen. Arbetstagaren ska i god tid underrätta arbetsgivaren om när det är nödvändigt att han eller hon närvarar i studierna, för att arbetsgivaren ska kunna beakta det när arbetsscheman görs upp. Arbetstagaren ska ha rätt att vägra ta emot arbetsskift som utgör ett hinder för deltagande i undervisningen. I praktiken vore det bra om arbetsgivaren och arbetstagaren kunde försöka komma överens om sådana arbetsskift som en ung arbetstagare kan utföra.

Förslaget tillåter att unga som fyllt 16 år arbetar ombord på fartyg vid sidan av studier på andra stadiet till exempel på kvällar och veckoslut samt under skolornas lov, till exempel under sommarlovet. Dessutom ska det fortfarande vara möjligt att genomföra yrkesinriktade studier i form

¹ Rådets direktiv (EU) 2017/159 om genomförande av avtalet om genomförande av Internationella arbetsorganisationens konvention om arbete ombord på fiskefartyg från 2007 som ingicks den 21 maj 2012 mellan Organisationen för lantbrukskooperativ i Europeiska unionen (Cogeca), Europeiska transportarbetarfederationen (ETF) och Sammanslutningen för de nationella fiskeriföretagsorganisationerna inom Europeiska unionen (Europêche).

av läroavtalsutbildning eller utbildning som baserar sig på ett utbildningsavtal ombord på fartyg. I fråga om unga under 18 år ska emellertid specialbestämmelserna om unga arbetstagares arbetstid i sjöarbetstidslagen (296/1976) och lagen om arbetstiden på fartyg i inrikesfart (248/2982) iakttas.

5 kap. Familjeledighet

5 §. Partiell vårdledighet. I 5 kap. 5 § föreslås en teknisk ändring. Det föreslås att paragrafen ändras så att hänvisningen till 25 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning ändras till en hänvisning till 2 § 3 mom. i läropliktslagen, där det i fortsättningen föreskrivs om förlängd läroplikt. De bestämmelser som föreslås i läropliktslagen motsvarar bestämmelserna i 25 § 2 mom. i den gällande lagen om grundläggande utbildning.

7.26 Lagen om främjande av integration

20 §. Integrationsutbildning. Det föreslås att ordalydelsen i 1 mom. ändras så att integrationsutbildning ges invandrare vars läroplikt har upphört. I bestämmelsen hänvisas inte längre till att läropliktsåldern passerats, eftersom läroplikten inte är bunden enbart till personens ålder. Enligt läropliktslagen upphör läroplikten upphör när den läropliktige blir myndig, alltså fyller 18 år, eller tidigare, om den läropliktige med godkänt resultat har avlagt studentexamen eller en sådan examen som avses i lagen om yrkesutbildning eller en motsvarande utländsk utbildning. För närvarande upphör läroplikten med att man får avgångsbetyg från den grundläggande utbildningen, i allmänhet som 16-åring eller vid vårterminens utgång det år då eleven fyller 17 år. När läroplikten utvidgas blir också invandrare som är under 18 år i regel läropliktiga och de fullgör sin läroplikt på det sätt som anges i 2 kap. i läropliktslagen. När läroplikten fullgjorts har invandraren rätt att delta i integrationsutbildning som avses i 20 § i lagen om främjande av integration.

7.27 Lagen om utkomstskydd för arbetslösa

2 kap. Allmänna arbetskraftspolitiska förutsättningar för erhållande av förmåner

10 §. Studier. I 2 mom. föreskrivs det om när studier betraktas som heltidsstudier. I momentet föreslås ändringar som hänför sig till läropliktslagen och lagen om utbildning som handleder för examensutbildning samt de nya grunderna för läroplanen för gymnasieutbildningen som infördes den 1 augusti 2021.

1 punkten motsvarar den gällande 1 punkten.

I *2 punkten* stryks omnämmandet av handledande utbildning för yrkesutbildning, eftersom den utbildningen från och med den 1 augusti 2022 sammanslås med utbildningen som handleder för examensutbildning. Enligt övergångsbestämmelsen tillämpas betraktandet av utbildning som handleder för yrkesutbildning som heltidsstudier de bestämmelser som gällde vid lagens ikraftträdande, det vill säga utbildning som handleder för yrkesutbildning betraktas på samma sätt som i nuläget som heltidsstudier så länge som utbildningshelheten i fråga ordnas.

Det föreslås att *3 punkten* ändras eftersom i fortsättningen används studiepoäng i stället för kurser som dimensioneringsgrund för gymnasieutbildningens lärokurser och de studier som ingår i dem. Enligt den föreslagna bestämmelsen betraktas gymnasiestudier som heltidsstudier när deras omfattning enligt lärokursen är sammanlagt minst 150 studiepoäng, vilket motsvarar omfattningen av gymnasieutbildningens lärokurs för unga på samma sätt som de 75 kurser som nämns i den gällande bestämmelsen.

Enligt den föreslagna bestämmelsen i 4 punkten betraktas som heltidsstudier studier som syftar till genomförande av utbildning enligt lagen om utbildning som handleder för examensutbildning.

I hänvisningen i 5 punkten beaktas de ändringar i momentet som föreslagits ovan. I övrigt motsvarar den föreslagna punkten den gällande 4 punkten.

Det föreslås att ordalydelsen i 6 punkten ändras så att den börjar motsvara den ändring som föreslås i lagen om grundläggande utbildning. Studier enligt lagen om grundläggande utbildning för personer som passerat läropliktsåldern kallas i fortsättningen grundläggande utbildning för vuxna.

I hänvisningen i 7 punkten beaktas de ändringar i momentet som föreslagits ovan. I övrigt motsvarar den föreslagna punkten den gällande 6 punkten.

3 kap. Allmänna begränsningar för erhållande av förmåner

1 §. Allmänna begränsningar. I 1 mom. föreskrivs det om allmänna åldersgränser för beviljande av arbetslöshetsförmåner. Det föreslås att bestämmelsen ändras så att den nedre åldersgränsen för beviljande av förmåner ändras så att den börjar motsvara läropliktens nya längd. Enligt den föreslagna bestämmelsen ska arbetslöshetsförmåner i fortsättningen inte beviljas sådana personer under 18 år som inte har fullgjort sin läroplikt enligt läropliktslagen. Enligt den nya läropliktslagen upphör läroplikten när personen i fråga har avlagt en yrkesinriktad examen eller studentexamen, dock senast vid 18 års ålder. Sålunda kan en arbetssökande som har fyllt 17 år och som har avlagt en yrkesinriktad examen eller studentexamen fortfarande beviljas arbetslöshetsförmåner.

Enligt den föreslagna bestämmelsen ska arbetslöshetsförmåner också kunna beviljas en arbetssökande som fyllt 17 år och som har avbrutit fullgörandet av sin läroplikt på det sätt som bestäms i 7 § i läropliktslagen. Genom den föreslagna bestämmelsen säkerställs det att en person som fyllt 17 år kan ha rätt till arbetslöshetsförmåner när övriga förutsättningar för beviljandet av förmåner är uppfyllda, om han eller hon inte fullgör sin läroplikt på grund av avbrytande av fullgörandet av läroplikten, alltså inte studerar på heltid.

Enligt de gällande bestämmelserna upphör läroplikten när personen i fråga har fullgjort den grundläggande utbildningens lärokurs eller senast det år då han eller hon fyller 17 år. Innan läropliktslagen träder i kraft ska de som har fullgjort sin läroplikt på det sätt som avses i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) fortfarande ha rätt till arbetslöshetsförmåner vid 17 års ålder på samma sätt som i nuläget.

7 kap. Allmänna bestämmelser om arbetsmarknadsstöd

2 §. Väntetiden för arbetsmarknadsstöd. Enligt 2 mom. 4 punkten i den gällande paragrafen tillämpas den väntetid som avses i bestämmelsen inte om personen har fått särskilda undervisnings- eller elevvårdstjänster enligt 20 § i lagen om yrkesutbildning till följd av handikapp, sjukdom, försenad utveckling, störningar i känslolivet eller annan orsak och har avlagt sina studier i enlighet med en för honom eller henne utarbetad individuell plan för hur undervisningen ska ordnas. I den gällande bestämmelsen beaktas inte den nya lagen om yrkesutbildning som trädde i kraft den 1 januari 2018, så det föreslås att sådana ändringar som följer av reformen av lagstiftningen om yrkesutbildning föreslås i bestämmelsen. Den föreslagna bestämmelsens tillämpningsområde motsvarar den gällande bestämmelsen, men där har beaktats den terminologi som används i den nya lagen om yrkesutbildning.

Enligt den föreslagna bestämmelsen tillämpas väntetid inte, om personen på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning inte har förutsättningar att avlägga en yrkesinriktad examen och han eller hon har fullföljt en utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv enligt 7 § 3 mom. i lagen om yrkesutbildning eller nått de mål som avtalats i hans eller hennes personliga utvecklingsplan för kunnandet. Enligt 2 mom. 1 punkten i den gällande paragrafen tillämpas väntetid inte om personen har genomgått en utbildning efter grundskolan eller gymnasiet som leder till examen och som ger yrkesfärdigheter. För personer med svår funktionsnedsättning motsvarar fullföljd utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv fullföljandet av en yrkesutbildning som motsvarar deras färdigheter, så det är motiverat att den väntetid som avses i bestämmelsen inte tillämpas om en person har fullföljt utbildningen i fråga.

Den föreslagna bestämmelsen tillämpas också i en situation där personen på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning inte har förutsättningar att avlägga en hel yrkesinriktad examen, men kunde hitta sysselsättning efter att ha avlagt enskilda examensdelar som han eller hon har färdigheter att avlägga. Då avtala man i den personliga utvecklingsplanen för kunnandet om vilka studier den studerande har som mål att avlägga. Dessa studier motsvarar fullföljandet av en yrkesutbildning som motsvarar personens färdigheter, så det är motiverat att ingen väntetid tillämpas, om personen har nått de mål som avtalats i den personliga utvecklingsplanen för kunnandet.

7.28 Lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner

12 a §. *Begränsningar som gäller premiebetalningsskyldigheten. I 1 mom. 1 punkten* föreskrivs om den nedre åldersgränsen för premiebetalningsskyldighet, som är 17 år. Det föreslås att punkten ändras så att i fortsättningen betalas arbetslöshetsförsäkringspremie inte för tiden före kalendermånaden efter den under vilken arbetstagaren fyller 18 år. I och med ändringen följer den nedre åldersgränsen för premiebetalningsskyldighet så noggrant som möjligt den nedre åldersgränsen för beviljande av arbetslöshetsförmåner enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa, som är 18 år med undantag av dem som fullgjort läroplikten innan de fyllt 18 år och dem som avbrutit fullgörandet av läroplikten.

Utvidgningen av läroplikten till 18 års ålder träder i kraft den 1 augusti 2021 så att den gäller den åldersklass som avslutat den grundläggande utbildningen våren 2021 och som i regel är 15–16 år när utvidgningen av läroplikten införs. De som slutfört den grundläggande utbildningens lärokurs före den 1 januari 2021 omfattas inte av den nya läropliktslagens tillämpningsområde, utan för dem upphör läroplikten i enlighet med de gällande bestämmelserna och de har på samma sätt som i nuläget också rätt till arbetslöshetsförmåner redan som 17-åringar. Det är också motiverat att den föreslagna höjningen av åldersgränsen för premiebetalningsskyldighet träder i kraft först den 1 augusti 2022, så fram till dess gäller premiebetalningsskyldigheten också 17-åriga arbetstagare. Under denna tid är också en del av de 17-åriga arbetstagarna också läropliktiga enligt den nya läropliktslagen, och då har de inte rätt till utkomstskydd för arbetslösa. Det vore dock i praktiken besvärligt att knyta premiebetalningsskyldigheten till arbetstagarens läroplikt, eftersom arbetsgivaren då borde utreda om en 17-årig arbetstagare är läropliktig eller inte.

7.29 Barnskyddslagen

24 §. *Ansvar för tryggnad av barnets bästa.* Det föreslås att 2 mom. ändras så att där beaktas att läroplikten förlängs till 18 års ålder. Barnets bästa ska i fortsättningen tryggas vid handläggning av ett ärende som gäller avstängning av ett barn inte bara från en skola utan också från en läroanstalt efter den grundläggande utbildningen. Det organ som ansvarar för socialvården ska i fortsättningen vara representerat också vid handläggning av ett ärende som gäller avstängning

av ett läropliktigt barn i ett organ hos en utbildningsanordnare som avses i 4 § i läropliktslagen, om detta inte bedöms som uppenbart obehövt av det organ som ansvarar för socialvården.

7.30 Lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn

13 §. Partiell vårdpenning. I 1 mom. 2 punkten föreslås en teknisk ändring. Det föreslås att i punkten används termen grundläggande utbildning i stället för läropliktsskola. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar innehållsmässigt den gällande regleringen.

Även i 1 mom. 3 punkten föreslås en teknisk ändring. Det föreslås att punkten ändras så att paragrafens hänvisning till 25 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning ändras till en hänvisning till 2 § 3 mom. i läropliktslagen, där det föreskrivs om förlängd läroplikt. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar bestämmelsen i 25 § 2 mom. i den gällande lagen om grundläggande utbildning.

17 §. Utbetalning. I 3 mom. föreslås en teknisk ändring. Det föreslås att bestämmelsen ändras så att i fråga om tidpunkten då förlängd läroplikt börjar hänvisas det till 2 § 2 och 3 mom. i läropliktslagen i stället för till lagen om grundläggande utbildning. Den reglering som föreslås i läropliktslagen motsvarar de gällande bestämmelserna om tidpunkten då förlängd läroplikt i lagen om grundläggande utbildning.

8 Bestämmelser på lägre nivå än lag

Behörighetsförordningen

Bestämmelser om lärares behörighet finns i förordningen om behörighetsvillkoren för personal inom undervisningsväsendet (986/1998). Enligt 10 b § i förordningen gäller för lärare inom utbildning som förbereder invandrare och personer med ett främmande modersmål för gymnasieutbildning samma behörighetsvillkor som inom gymnasieutbildningen. En lärare är dock behörig att ge ämnesundervisning inom utbildning som förbereder för gymnasieutbildning, om han eller hon är behörig att undervisa i ämnet i fråga eller i minst ett av de ämnen som ingår i ämnesgruppen. I förordningen föreskrivs inte särskilt om behörighetsvillkoren för lärare inom påbyggnadsundervisning inom den grundläggande utbildningen. Behörig att ge påbyggnadsundervisning är en lärare som har i förordningen föreskriven behörig som lärare inom grundläggande utbildning.

Bestämmelser om behörigheten för lärare som ger utbildning som handleder för yrkesutbildning finns i 13 e § i förordningen. Enligt bestämmelsen är behörig att ge utbildning som handleder för yrkesutbildning den som har behörighet för lärare i yrkesinriktade eller gemensamma examensdelar enligt denna förordning. Om ifrågavarande utbildning ordnas som särskilt krävande stöd är den som har behörighet enligt 16 § för lärare som ger krävande särskilt stöd behörig att ge denna utbildning. Behörig att ge utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv är den som har behörighet enligt 16 § för lärare som ger krävande särskilt stöd.

Behörighetsförordningen kommer att ändras när den nya utbildningen som handleder för examensutbildning införs. Avsikten är att lärarna i de nuvarande olika utbildningarna i övergångsskedet ska vara behöriga att ge även utbildning som handleder för examensutbildning. Den handledande utbildningen består av olika delområden, där det också krävs olika kompetens av lärarna. I behörigheterna för lärare inom handledande utbildning kommer man att beakta det delområde inom den handledande utbildningen till vilket den undervisningsuppgift som läraren

handhar ansluter sig. Läraren ska ha kompetens på det delområde inom den handledande utbildningen där läraren handhar en undervisningsuppgift. Avsikten är att bereda ändringarna i behörighetsförordningen separat efter att regeringens proposition överlämnats hösten 2020.

Andra förordningar

Tekniska ändringar som hänför sig till propositionen kommer att företas i förordningarna om grundläggande utbildning, statsrådets förordning om gymnasieutbildning samt statsrådets förordning om yrkesutbildning. De ändringar som företas i förordningarna hänför sig i regel till att bestämmelserna om påbyggnadsutbildning inom den grundläggande utbildningen, utbildning som förbereder för gymnasieutbildning och utbildning som handleder för yrkesutbildning stryks i förordningarna. Statsrådets förordning om yrkesutbildning kommer också med stöd av det bemyndigande som föreslås i 48 § 5 mom. i lagen om yrkesutbildning att utökas med bestämmelser om bedömningen av mängden undervisning och handledning.

Utvidgningen av läroplikten förutsätter ändringar även i finansieringsbestämmelserna på förordningsnivå. I statsrådets förordning om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet kommer det att föreskrivas om en graderingskoefficient för gymnasieutbildning som ordnas i internatform. Dessutom bör förordningen i fråga utökas med en bestämmelse om hur en läropliktig som är avstängd för viss tid ska beaktas vid beräkningen av det antal studerande som används som grund för finansieringen av gymnasieutbildning. I undervisnings- och kulturministeriets förordning om beräkningsgrunderna för finansiering för yrkesutbildning kommer det att föreskrivas om en förhöjningskoefficient för utbildningen.

Bestämmelser om förfarandet vid gemensam ansökan finns i statsrådets förordning om förfarandet vid ansökan till yrkesutbildning, gymnasieutbildning och förberedande utbildning efter den grundläggande utbildningen. I samband med beredningen av propositionen har det framkommit behov av att förenhetliga och förenkla förfarandena vid ansökan till utbildning som omfattas av läroplikten. De nuvarande nationella ansökningarna (den gemensamma ansökan till yrkesutbildning och gymnasieutbildning, ansökan till specialläroanstalter samt ansökan till förberedande utbildning efter den grundläggande utbildningen) kunde slås samman till en ansökan, där man dessutom skulle kunna söka till förhögskolornas utbildning som riktar sig till läropliktiga. Man håller också på att utreda om den nya gemensamma ansökan i fortsättningen borde rikta sig till bara läropliktiga sökande eller borde en särskild kvot tillämpas för läropliktiga sökande. Under beredningen har också grunderna för antagning till handledande utbildning diskuterats. Den nya gemensamma ansökan och eventuella andra ändringar som hänför sig till den införs våren 2022, då man i den gemensamma ansökan ska kunna ansöka även till den nya handledande utbildningen samt för första gången till folkhögskolornas utbildning som riktar sig till läropliktiga. Tidtabellen för införandet ska följa tidtabellerna för införandet av den nya Studieinfo och Ansökningstjänsten. Avsikten är att förordningsändringar som gäller gemensam ansökan och grunderna för antagning ska beredas under 2021 så att de kan tillämpas vid den gemensamma ansökan våren 2022.

9 Ikraftträdande

I propositionen föreslås det att läropliktslagen samt de lagar som hänför sig till läroplikt och avgiftsfri utbildning träder i kraft den 1 augusti 2021. Sålunda träder lagen om ändring av lagen om grundläggande utbildning, lagen om ändring av gymnasielagen, lagen om ändring av lagen om yrkesutbildning, lagen om ändring av lagen om fritt bildningsarbete, lagen om ändring av lagen finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet, lagen om ändring av lagen om nationella studie- och examensregister, lagen om ändring av lagen om studiestöd, lagen om ändring

av lagen om stöd för skolresor, lagen om ändring av lagen om studentexamen, lagen om ändring av lagen om elev- och studerandevård, lagen om ändring av lagen om Europeiska skolan i Helsingfors, lagen om ändring av lagen om Sameområdets utbildningscentral, lagen om ändring av lagen om småbarnspedagogik, lagen om ändring av ungdomslagen, lagen om ändring av lagen om statsandel för kommunal basservice, lagen om ändring av lagen om unga arbetstagare, lagen om ändring av arbetsavtalslagen, lagen om ändring av lagen om sjöarbetsavtal, lagen om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa, lagen om ändring av lagen om främjande av integration, lagen om ändring av barnskyddslagen samt lagen om ändring av lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn i kraft den 1 augusti 2021. De ändringar i de ovannämnda lagarna som gäller utbildning som handleder för examensutbildning träder emellertid i kraft först den 1 augusti 2022.

I praktiken träder den utvidgade läroplikt och rätt till avgiftsfri utbildning som föreslås i propositionen i kraft inom utbildning på andra stadiet som inleds hösten 2021. Läropliktslagens 10 § 1 mom. om skyldighet att söka till utbildning för elever som avslutar den grundläggande utbildningen och bestämmelserna i 11 § 1, 3 och 5 mom. om handlednings- och tillsynsansvar för anordnare av grundläggande utbildning föreslås dock träda i kraft redan den 1 januari 2021. De elever i årskurs 9 som avslutar den grundläggande utbildningen våren 2021 är således den första åldersklassen som berörs av den utvidgade läroplikten och den därtill anslutna skyldigheten att söka till utbildning.

Enligt förslaget ska läropliktslagen inte tillämpas på den vars läroplikt enligt lagen om grundläggande utbildning har upphört före den 1 januari 2021. I princip börjar lagen tillämpningsområde hösten 2021 omfatta den åldersklass som är född 2005, men lagens tillämpning är beroende av tidpunkten då personens fullgörande av läroplikten enligt lagen om grundläggande utbildning upphör, inte av födelseåret. Utvidgningen av läroplikten gäller alla dem vars läroplikt enligt lagen om grundläggande utbildning upphör den 1 januari 2021 eller därefter. Enligt 25 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning upphör läroplikten när den grundläggande utbildningens lärokurs har fullgjorts eller det har förflutit 10 år sedan läroplikten började.

Lagen om utbildning som handleder för examensutbildning föreslås träda i kraft den 1 augusti 2021. Den utbildning som avses i lagen kan dock ordnas först från och med den 1 augusti 2022. Lagen behöver emellertid träda i kraft före det för att man ska kunna tillämpa lagens bestämmelser om ansökan om och beviljande av tillstånd att ordna utbildning, ansökan till utbildning och utarbetande av utbildningsgrunder. De lagar som hänför sig till utbildning som handleder för utbildning föreslås träda i kraft den 1 augusti 2022. Sålunda föreslås lagen om ändring av lagen om förvaltning av utbildning som ordnas av staten och privata, lagen om ändring av lagen om en referensram för examina och övriga samlade kompetenser, lagen om ändring av lagen om Nationella centret för utbildningsutvärdering, lagen om ändring av beredskapslagen och lagen om ändring av tillhandahållande av digitala tjänster träda i kraft den 1 augusti 2022.

Det föreslås att bestämmelserna om påbyggnadsundervisning inom den grundläggande utbildningen stryks i lagen om grundläggande utbildning. Av lagtekniska skäl föreslås att bestämmelserna om påbyggnadsundervisning huvudsakligen upphävs i lagen om grundläggande utbildning redan från och med den 1 augusti 2021, men med stöd av förslaget till övergångsbestämmelse kan påbyggnadsundervisning inom den grundläggande utbildningen ordnas till och med den 31 juli 2022. På påbyggnadsundervisning inom den grundläggande utbildningen tillämpas då de bestämmelser som gällde vid lagens ikraftträdande.

Det föreslås att bestämmelserna om utbildning som förbereder för gymnasieutbildning stryks i gymnasielagen. Enligt förslaget träder de ändringar som gäller dessa paragrafer i kraft först den

1 augusti 2022, eftersom utbildning som förbereder för gymnasieutbildning kan ordnas till och med den 31 juli 2022.

I lagen om yrkesutbildning stryks bestämmelserna om utbildning som handleder för yrkesutbildning. Enligt förslaget träder de ändringar som gäller dessa paragrafer huvudsakligen i kraft först den 1 augusti 2022, eftersom utbildning som handleder för yrkesutbildning kan ordnas till och med den 31 juli 2022. Av lagtekniska skäl upphävs en del av bestämmelserna om handledande utbildning redan från och med den 1 augusti 2021, men med stöd av en övergångsbestämmelse tillämpas i fråga om dessa bestämmelser de bestämmelser som till denna del gällde vid lagens ikraftträdande.

Lagen om ändring av lagen om fritt bildningsarbete träder huvudsakligen i kraft den 1 augusti 2021, då folkhögskolornas nya utbildning som riktar sig till läropliktiga börjar ordnas. Före det borde man emellertid utarbeta grunder för läroplanen samt genomföra antagningen av studerande till utbildningen. Enligt förslaget träder dock lagens 25 c §, som gäller grunder för läroplanen, samt 25 d § och 25 e § 1, 2 och 4 mom., som gäller antagning som studerande och ansökningsförfaranden, i kraft redan den 1 januari 2021. Lagens 25 e § 3 mom., som gäller användning av riksomfattande ansökningsförfaranden vid antagning av studerande, träder dock i kraft först den 1 januari 2022.

Lagen om ändring av lagen om nationella studie- och examensregister träder huvudsakligen i kraft den 1 augusti 2021. Enligt förslaget träder dock lagens 17 § 1 mom. 5—7 punkten samt 21 § 1 mom. 1 a-punkten i kraft redan den 1 januari 2021. Dessa bestämmelser gäller den handledning och tillsyn i fråga om skyldigheten att söka till utbildning som hänför sig till läropliktslagen, så dessa bestämmelser behöver träda i kraft samtidigt som läropliktslagens bestämmelser om skyldigheten att söka till utbildning och handlednings- och tillsynsansvaret i anslutning därtill. Dessutom föreslås det att lagen 17 § 1 mom. 3 punkten och 17 § 3 mom. 2 punkten, 18 § 1 mom., 20 § och 21 § 1 mom. 1 punkten träder i kraft först den 1 januari 2022. Dessa bestämmelser gäller ändamålet med antagningsregistret, gemensamt personuppgiftsansvariga, datakällor och utlämnande av uppgifter ur antagningsregistret. Till dessa bestämmelser fogas omnämnanden av anordnare av utbildning som handleder för examensutbildning och huvudmän för läroanstalter inom det fria bildningsarbetet. Dessa utbildningar börjar omfattas av de riksomfattande antagningsförfarandena första gången vid den gemensamma ansökan som ordnas våren 2022, så de ovannämnda bestämmelserna föreslås träda i kraft från och med den 1 januari 2022. Lagens 9 b §, som gäller sådana uppgifter om studerande i utbildning som handleder för examensutbildning som förs in i den nationella informationsresursen inom undervisning och utbildning, föreslås träda i kraft den 1 augusti 2022.

Lagen om ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet tillämpas första gången vid beviljande av finansiering för finansåret 2021. Lagen innehåller övergångsbestämmelser som gäller finansåret 2021—2026. Behovet av övergångsbestämmelser beror på att de tilläggsanslag som hänför sig till utvidgningen av läroplikten och avgiftsfri utbildning på andra stadiet ökar stegvis under finansåren 2021—2024.

Lagen om ändring av 12 a § i lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner föreslås träda i kraft den 1 augusti 2022.

10 Verkställighet och uppföljning

Utvidgningen av läroplikten stöds inom såväl den grundläggande utbildningen, yrkesutbildningen som gymnasieutbildningen med antingen de olika utbildningsformernas egna eller gemensamma utvecklingsprogram. Våren 2020 inleddes ett utvecklingsprogram för kvalitet och

jämlikhet inom den grundläggande utbildningen 2020—2022. Programmet heter Utbildning för alla (<https://minedu.fi/julkaisu?pubid=URN:ISBN:978-952-263-664-5>), och dess syfte är att förbättra inlärningsresultaten och minska ojämlikheten. Utvecklingsåtgärder enligt utvecklingsprogrammet Utbildning för alla är bland annat att minska inlärningsskillnaderna, stärka basfärdigheterna, stärka stödet till barnen samt stärka lärarnas kompetens. Dessa åtgärder stärker den grundläggande utbildningens möjligheter att erbjuda alla tillräckliga färdigheter att klara av utbildning på andra stadiet, vilket stödjer uppnåendet av målen för utvidgningen av läroplikten.

Utvecklingsprogrammet Rätt att kunna (<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-871-7>), som gäller kvaliteten och jämlikheten inom yrkesutbildningen, inleddes 2020 och fortsätter till slutet av 2022. Utvecklingsprogrammets syfte är att förbättra lärandet och inlärningsresultaten för dem som studerar inom yrkesutbildningen, minska ojämlikheten samt stärka de studerandes välbefinnande, samhörighet och delaktighet. Utvecklingsprogrammet för kvaliteten och jämlikheten inom yrkesutbildningen stödjer utvidgningen av läroplikten genom att utöka undervisningen och handledningen och förbättra dem kvalitativt med hjälp av tilläggsfinansiering för viss tid samt genom att med hjälp av personlig tillämpning rikta undervisning och handledning särskilt till de studerande som behöver mest stöd i studierna. Andra åtgärder i utvecklingsprogrammet som stödjer utvidgningen av läroplikten är bland annat att stärka den personliga tillämpningen, förbättra basfärdigheterna och beredskapen för fortsatta studier samt stärka en verksamhetskultur som präglas av samhörighet i läroanstalterna. Under de tre åren används sammanlagt över 270 miljoner euro för att utveckla yrkesutbildningen. Dessutom styrs strategifinansiering till att stödja utvecklingsprogrammets mål.

Som ett led i utvidgningen av läroplikten riktas tilläggsresurser till handledning av de läropliktiga inom den grundläggande utbildningen, utbildningen i övergångsskedet och yrkesutbildningen. För att säkerställa att dessa resurser används effektivt och högklassig inledde undervisnings- och kulturministeriet 2020 ett utvecklingsprogram för gemensam studiehandledning på grundskolestadiet och andra stadiet (<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-883-0>). För genomförandet av utvecklingsprogrammet har det reserverats permanent finansiering cirka 24,3 miljoner euro per år, varav cirka 20 miljoner euro är finansiering som reserverats för utvidgningen av läroplikten. Dessutom har det reserverats 4,3 miljoner euro i projektfinansiering år 2020—2022. Utvecklingsprogrammets syfte är att stödja och stärka genomförandet av och systematiken i studiehandledningen i den grundläggande utbildningen och på andra stadiet. Ett ytterligare syfte är att stärka kontinuiteten från den grundläggande utbildningen till andra stadiet. Utvecklingsprogrammet för studiehandledningen stödjer multiprofessionellt samarbete och gemenskap i skolor och läroanstalter, vilket stärker engagemanget i studierna och främjar avläggandet av examen. Avsikten är att de anslag som reserverats för fortbildning för lärare ska riktas till fortbildning för studiehandledare inom den grundläggande utbildningen, gymnasieutbildningen och yrkesutbildningen. Det nätverksbaserade samarbetet samt fortbildningen för studiehandledare stärks som stöd för studiehandledarnas yrkesutveckling under karriären.

För den grundläggande utbildningens del stödjer utvecklingsprogrammet för studiehandledningen utvidgningen av läroplikten genom att främja intensifierad individuell elevhandledning. Verksamhetssätten utvecklas så att eleverna vid behov har rätt att få individuell och behovsanpassad handledning och att identifiera sina egna styrkor. I utvecklingsprogrammet synliggörs också arbetslivets möjligheter och görs tillgängliga för alla bland annat genom att utveckla prao-perioderna, utnyttja prognostiseringsinformation och stärka de studerandes framtidsfärdigheter. Avsikten är att utveckla elevhandledningen särskilt på högstadiet, för att de unga ska ha tillräckliga kunskaper och färdigheter för att välja fortsatta studier efter grundskolan. Åtgärderna för att utveckla elevhandledningen vidtas i huvudsak som en del av programmet Utbildning för alla.

Inom yrkesutbildningen är syftet med åtgärderna i utvecklingsprogrammet för studiehandledningen att erbjuda varje studerande inom yrkesutbildningen det stöd han eller hon behöver vid rätt tidpunkt så att avbrotten minskar och inlärningsresultaten förbättras. Detta gäller i synnerhet dem som tidigare klarat sig sämst. Handledningen i övergångsskedet stärks och handledningen till studerande i examensinriktad utbildning som löper risk att avbryta studierna intensifieras. Dessutom utreds bindande dimensioneringar av antalet studiehandledare inom yrkesutbildningen. De utvecklingsåtgärder som beskrivs ovan stödjer avläggande av examen på andra stadiet och andra mål för utvidgningen av läroplikten. Verksamhetsmodellerna för studiehandledningen och annan handledning utvecklas som en del av utvecklingsprogrammet för kvalitet och jämlikhet inom yrkesutbildningen.

För gymnasiet del stödjer utvecklingsprogrammet för studiehandledningen utvecklandet av högklassig och tillräckligt enhetlig handledningspraxis inom gymnasieutbildningen. Utvecklingen knyts till gymnasieutbildningens lokala läroplansarbete samt Gymnasiernas utvecklingsnätverks (LUKE) arbete, som stöds och tilldelas resurser. Målet är att utveckla handledningspraxis som motsvarar de studerandes behov och som stödjer studieframsteg, de studerandes gemenskap och välbefinnande och som svarar på behoven hos i synnerhet unga med invandrarbakgrund och i behov av mera stöd. Handledningen i övergångsskedet stärks och gymnasiestuderande som löper risk att avbryta studierna ges intensifierad handledning. Dessutom utreds bindande dimensioneringar för antalet studiehandledare inom gymnasieutbildningen. De utvecklingsåtgärder som beskrivs ovan stödjer avläggandet av examen på andra stadiet och andra mål för utvidgningen av läroplikten. Inom gymnasieutbildningen utvecklas studiehandledningen som en del av kvalitetsprogrammet för gymnasieutbildning.

Att barn och unga mår bra är en förutsättning för att de läropliktiga ska kunna fullgöra sin skyldighet och utveckla sitt kunnande fullödigt. Regeringsprogrammets mål att stärka elev- och studerandevårdstjänsterna på alla utbildningsstadier samt att föreskriva om bindande dimensionering av studerandevårdstjänsterna stödjer också utvidgningen av läroplikten. I regeringsprogrammet har 29 miljoner euro reserverats för stärkande av elev- och studerandehälsan. Genom att stärka elev- och studerandevårdstjänsterna säkerställs att barn och unga får det stöd de behöver.

Utvidgningen av läroplikten stöds också av de åtgärder som skrivits in i det lagstadgade riksomfattande programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik, vars syfte är att förebygga utslagningen av unga och stärka deras delaktighet. I programmet bland annat skapas en verksamhetsmodell för tillförlitlig och individuell bedömning av skolmognad, stöds minoriteter och förebyggs utslagning, främjas ungas sysselsättning och psykiska hälsa, ingriper man i ungas användning av rusmedel och spelberoende, garanteras unga lika möjligheter till stöd ansikte mot ansikte inom Navigator-verksamheten samt beaktas ekonomiska och arbetslivsfärdigheter som en del av de ungas välbefinnande. De verksamhetsmässiga och ekonomiska förutsättningarna för ungdomsarbete och verkstadsverksamhet stärks. Prioriteringarna i programmet gäller i synnerhet kärnområdet för ungdomen, det vill säga utveckling av uppväxt- och levnadsförhållandena för unga i åldern 12—25 år.

Utvidgningen av läroplikten berör anordnare, lärare, studiehandledare och annan personal inom olika utbildningsformer, aktörer inom kommunernas ungdomsverksamhet, verkstädernas anställda samt de framtida läropliktiga och deras föräldrar. Samtliga aktörer behöver och vill ha information om utvidgningen av läroplikten och hur den påverkar deras verksamhet, rättigheter och skyldigheter. Undervisnings- och kulturministeriet har förberett sig på att i stor utsträckning informera olika målgrupper om utvidgningen av läroplikten i samarbete med centrala intressegrupper. För informationen utnyttjas olika kanaler, men det huvudsakliga informationssättet är ministeriets webbplats, där man samlar aktuell information och material om läropliktsreformen

samt svar på vanliga frågor. Undervisnings- och kulturministeriet råder och styr dessutom tillsammans med Utbildningsstyrelsen utbildningsanordnarna samt kommunerna vid tillämpningen av lagstiftningen.

Konsekvenserna av utvidgningen av läroplikten för de ungas tillgång till utbildning, engagemang i utbildningen, avläggande av examen på andra stadiet samt fortsatta studier eller sysselsättning ska följas systematiskt för att man ska kunna se om läroplikten på önskat sätt bidrar till avläggandet av examen på andra stadiet och därigenom till en förbättring av finländarnas utbildnings- och kompetensnivå och främjande av sysselsättningen. Dessutom följer man med hjälp av bland annat riksomfattande studeranderesponsenkäter och befintliga studerandebarmetrar de studerandes åsikter om undervisningens, handledningens och det övriga stödets tillräcklighet och kvalitet. Information samlas också om de studerandes välbefinnande. Utifrån uppföljningsinformationen kan man ingripa i missförhållanden bland annat genom att styra åtgärderna och finansieringen enligt olika utvecklingsprogram till avhjälpande av missförhållanden. Avsikten är dessutom att bedöma eventuella behov av att ändra bestämmelser eller finansiering utifrån uppföljningsinformationen.

Kostnadseffekterna av utvidgningen av läroplikten ska följas systematiskt, så att man kan trygga smidiga övergångar från grundläggande utbildning till andra stadiet, en högklassig läropliktsutbildning samt de handlednings- och stödtjänster som de läropliktiga behöver. Vid behov inriktas den tillgängliga finansieringen på annat sätt eller så företas ändringar i bestämmelserna eller finansieringen för de olika utbildningsformerna.

Enligt regeringens proposition är det maximala antalet studerande i folkhögskolornas nya läropliktsutbildning 650 läropliktiga per år i reformens inledande skede. För närvarande studerar något under 500 studerande som är under 18 år på folkhögskolornas så kallade långa linjer, så antalet studerande i denna målgrupp ökar med cirka 30 procent i samband med reformen. Folkhögskolornas läropliktsutbildning är en viktig och i synnerhet för unga som riskerar att bli utslagna en ändamålsenlig väg att fullgöra läroplikten. I samband med verkställigheten av reformen följs utvecklingen av antalet sökande till och studerande i folkhögskolornas läropliktsutbildning. Om behovet av folkhögskolornas läropliktsutbildning i samband med reformen visar sig vara större än vad som uppskattats, höjs antalet studerande i fortsättningen. En översyn kommer att göras regelbundet, första gången våren 2023.

Det är nödvändigt att låta göra även oberoende utomstående bedömningar av reformens konsekvenser och reformen behöver också beaktas i Nationella centret för utbildningsutvärderings utvärderingsplaner. Enligt lagen om Nationella centret för utbildningsutvärdering (1295/2013) gör utvärderingsrådet upp en framställning till utvärderingsplan som godkänns av undervisnings- och kulturministeriet. Utvärderingsplanen kan ses över under utvärderingsperioden. De första uppgifterna om konsekvenserna av utvidgningen av läroplikten för ansökningarna till utbildning och inledandet av studier fås redan för 2021. En utvärdering av de första konsekvenserna kunde tas in i Nationella centret för utbildningsutvärderings utvärderingsplan för åren 2020—2023.

Utvidgningen av läroplikten genomförs fullt ut 2024, och då och från och med det finns det läropliktiga elever i alla årskurser i gymnasieutbildningen och yrkesutbildning. Från och med 2024 börjar man också få information om utvidgade läropliktens konsekvenser i form av minskat avbrytande, avlagda examina och sysselsättning. Utvärderingen av reformens konsekvenser torde till denna del kunna tas in i Nationella centret för utbildningsutvärderings utvärderingsplan för den kommande perioden. Dessutom kommer det att göras en utomstående utvärdering av reformens övergripande konsekvenser, inklusive sysselsättningskonsekvenserna, när det finns mer heltäckande uppgifter att tillgå om reformens övergripande konsekvenser.

Utvidgningen av läroplikten stöds inom såväl den grundläggande utbildningen, yrkesutbildningen som gymnasieutbildningen med antingen de olika utbildningsformernas egna eller gemensamma utvecklingsprogram. Våren 2020 inleddes ett utvecklingsprogram för kvalitet och jämlikhet inom den grundläggande utbildningen 2020—2022. Programmet heter Utbildning för alla, och dess syfte är att förbättra inlärningsresultaten och minska ojämlikheten. Utvecklingsåtgärder enligt utvecklingsprogrammet Utbildning för alla är bland annat att minska inlärningsskillnaderna, stärka basfärdigheterna, stärka stödet till barnen samt stärka lärarnas kompetens. Dessa åtgärder stärker den grundläggande utbildningens möjligheter att erbjuda alla tillräckliga färdigheter att klara av utbildning på andra stadiet, vilket stödjer uppnåendet av målen för utvidgningen av läroplikten.

11 Förhållande till andra propositioner

11.1 Samband med andra propositioner

Till riksdagen kommer att överlämnas regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om yrkesutbildning och till vissa lagar som har samband med den, där det föreslås att 111 § i lagen om yrkesutbildning samt 5 § och 11 § 2 mom. i lagen om nationella studie- och examensregister ändras. De ändringar som föreslås i den regeringspropositionen föreslås träda i kraft den 1 januari 2021. Även i regeringens proposition som gäller utvidgning av läroplikten föreslås att de ovannämnda paragraferna ändras. De ändringar som föreslås i regeringens proposition som gäller lagstiftningen om yrkesutbildning bör beaktas när denna regeringsproposition behandlas.

11.2 Förhållande till budgetpropositionen

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2021 och avses bli behandlad i samband med den.

I regeringens proposition om statsbudgeten för 2021, som överlämnades till riksdagen den 5 oktober 2020, har de ändringar som utvidgningen av läroplikten orsakar i anslagen under moment 29.20.30 (Statsandel och statsunderstöd för yrkesutbildningen) och moment 28.90.30 (Statsandel till kommunerna för ordnande av basservicen) beaktats i enlighet med den remissversion av utkastet till regeringsproposition som var daterad den 30 april 2020. Under den fortsatta beredningen av propositionen har man emellertid beslutat att ändra den interna allokeringen av anslagen så att de anslag som frigörs när kilometergränsen för stöd för skolresor höjs från fem till sju kilometer anvisas till att stärka undervisningen och handledningen. Dessutom har propositionens kostnadseffekter preciserats på vissa andra punkter, som inverkar på hur det totala anslag som reserverats i planen för de offentliga finanserna fördelas mellan de olika budgetmomenten.

Avsikten är att beakta de interna förändringarna mellan budgetmomenten i fråga om de anslag som reserverats för 2021 i den proposition om komplettering av budgetpropositionen för 2021 som kommer att överlämnas. I den kompletterande budgetpropositionen behöver man precisera de anslagsändringar som föreslagits under momenten 29.20.30 (Statsandel och statsunderstöd för yrkesutbildningen) och 28.90.30 (Statsandel till kommunerna för ordnande av basservicen), så att de börjar motsvara de anslagsbehov som konstaterats i denna regeringsproposition. Dessutom är avsikten att anvisa en del av tilläggsanslaget för yrkesutbildningen till Sameområdet utbildningscentral under moment 29.20.01 (Omkostnader för statliga yrkesutbildning) samt att beakta det anslagsbehov som föranleds av att tjänsterna enligt lagen om elev- och studerandevård utvidgas genom att överföra en andel som motsvarar detta av de anslag som har riktats till

stärkande av elev- och studerandevården inom den grundläggande utbildning och på andra stadiet från moment 29.10.30 (Statsandelar och statsunderstöd för driftskostnader för grundläggande utbildning och småbarnspedagogik) till moment 28.90.30 (Statsandel till kommunerna för ordnande av basservicen).

12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Rätten till avgiftsfri grundläggande utbildning och läroplikten

I 16 § i grundlagen ingår bestämmelser om kulturella rättigheter. Enligt 1 mom. har alla rätt till avgiftsfri grundläggande utbildning. I samma moment konstateras också att bestämmelser om läroplikten utfärdas genom lag. Enligt 2 mom. ska det allmänna, enligt vad som närmare bestäms genom lag, säkerställa lika möjligheter för var och en att oavsett medellöshet enligt sin förmåga och sina särskilda behov få även annan än grundläggande utbildning samt utveckla sig själv. I 3 mom. ingår åter bestämmelser om vetenskapens, konstens och den högsta utbildningens frihet.

Ordalydelsen i 16 § i grundlagen fastställer inte innehållet i den grundläggande utbildningen eller läroplikten, läropliktens längd eller förhållandet mellan den subjektiva rätten till avgiftsfri grundläggande utbildning och läroplikten. Antaganden som ligger bakom dessa saker finns dock inskrivna i förarbetena till regeringens proposition om reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna. När bestämmelsen tolkas måste det å andra sidan vara möjligt att beakta även de förändringar som inträffat i samhället och samhällsvärderingarna. Vid granskningen måste man också beakta de internationella människorättskonventioner som är bindande för Finland.

De bestämmelser om kulturella rättigheter i 13 § i regeringsformen som hade fogats till regeringsformen i samband med 1995 års reform av de grundläggande fri- och rättigheterna överfördes till 16 § i grundlagen år 2000. Enligt motiveringen till 1 mom. i regeringens proposition om reformen av de grundläggande rättigheterna (RP 309/1993 rd, s. 64) innebär det att den grundläggande utbildningen är avgiftsfri att en elev har rätt till undervisning utan att detta åsamlar honom några kostnader. Vid sidan av undervisningen ska alltså också de nödvändiga läromedlen, såsom läroböcker, vara avgiftsfria. I motiveringen konstateras att rätten till avgiftsfri grundundervisning tryggas i grundskolelagen. Enligt motiveringar hindrar den föreslagna bestämmelsen dock inte att man ändrar grundundervisningssystemet så länge man bibehåller vars och ens rätt till avgiftsfri grundläggande utbildning. Dessutom har grundlagsutskottet i sitt betänkande om saken (GrUB 25/1994 rd, s. 9) ansett att avgiftsfriheten också avser behövlig skolskjuts och tillräcklig föda. Dessa principer som gäller avgiftsfrihet har fastställts även i grundlagsutskottets senare utlåtandepraxis (se t.ex. GrUU 20/2007 rd och GrUU 18/2020 rd).

I fråga om läroplikten konstateras det i regeringens proposition om reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna att den bestämmelse som föreslås i 16 § 1 mom. utgör inget hinder för att man utvidgar eller inskränker läroplikten från dess nuvarande nivå. Enligt motiveringen är momentets första och andra mening är avsedda att höra samman så till vida att grundundervisningen avser den undervisning som hör till läroplikten. I motiveringen konstateras att om man utvidgar läroplikten, utvidgar man samtidigt skyldigheten att ge avgiftsfri undervisning.

Enligt motiveringen i regeringens proposition om reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna täcker bestämmelsen i 16 § 2 mom. om envars rätt att på enahanda grunder i enlighet med den egna förmågan och de egna särskilda behoven erhålla även annan utbildning än grundläggande utbildning samt att utveckla sig själv utan hinder av medellöshet täcker utbildningen allt från förskoleundervisning till den högsta undervisningen och vuxenutbildningen. Ur individens synvinkel innebär detta ett erkännande av principen om utbildning under hela livstiden. I

motiveringen sägs att eftersom det gäller en mycket mera omfattande rättighet än rätten till grundläggande utbildning, tryggas den inte som en subjektiv rättighet utan enligt vad som närmare regleras i lag. Hänvisningen till "enligt sina särskilda behov" avser enligt grundlagsutskottets utlåtandepraxis bland annat att det allmänna ska sträva efter att minska eller avlägsna eventuella hinder för studier som hälsotillstånd eller funktionsnedsättning medför (GrUU 60/2010 rd, s. 3). Lagstiftningen om studiestöd och stöd för skolresor tillgodoser för sin del uppdraget i grundlagens 16 § 2 mom. (t.ex. GrUU 14/2003 rd och GrUU 26/2013 rd).

Enligt 16 § 1 mom. i grundlagen utfärdas bestämmelser om läroplikten genom lag. För närvarande finns bestämmelser om läroplikten i lagen om grundläggande utbildning, och det fullgörande av den grundläggande utbildningens lärokurs som avses i den lagen utgör enligt den gällande lagstiftningen också innehållet i läroplikten. Lagen om grundläggande utbildning från 1998 stiftades utan grundlagsutskottets medverkan.

Enligt det rättsläge som rådde i samband med att reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna och grundlagen år 2000 genomfördes utgjordes innehållet i läroplikten således av den grundläggande utbildning som det föreskrevs om i grundskolelagen och senare i lagen om grundläggande utbildning. I den regeringsproposition som nu föreligger för behandling föreslås det att läroplikten utvidgas jämfört med nuläget, något som i förarbetena till grundrättsreformen konstateras vara möjligt inom ramen för 16 § 1 mom. i grundlagen. Det föreslås att läroplikten utvidgas genom att den utsträcks delvis även till utbildning på andra stadiet. Bestämmelser om läroplikten utfärdas genom den nya läropliktslagen på det sätt som lagreservationen i 16 § 1 mom. i grundlagen förutsätter.

Grundlagens 16 § 1 mom. torde inte kunna anses förutsätta att läropliktens längd kan ändras endast genom att utvidga läroplikten inom den grundläggande utbildningen, utan grundlagens 16 § ger möjlighet att utvidga läroplikten också till exempel på det sätt som nu föreslås till utbildning på andra stadiet. När samhället förändras ändras också de grundläggande kunskaper och färdigheter som förutsätts för att man ska kunna verka i samhället och arbetslivet. Till exempel för att man ska fotfäste i arbetslivet förutsätts numera i regel utbildning på en nivå som motsvarar examen på andra stadiet och färdigheter att tillägna sig nya saker. Då måste också innehållet i läroplikten kunna granskas som en större helhet än enbart den grundläggande utbildningen på det sätt som föreskrivs om den i lagen om den grundläggande utbildningen. För den utvidgade läropliktens del kunde läropliktsutbildning användas som allmän benämning.

Bestämmelserna i 16 § 1 mom. i grundlagen är så till vida tydliga att i den första meningen föreskrivs om subjektiv rätt till avgiftsfri grundläggande utbildning och i den andra meningen konstateras det att bestämmelser om läroplikten utfärdas genom lag. Det torde vara klart att i grundlagen avses med grundläggande utbildning inte direkt den grundläggande utbildning som det för närvarande föreskrivs om i lagen om grundläggande utbildning.

I förarbetena till lagen angående reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna konstateras det att den första och andra meningen i 16 § 1 mom. är avsedda att höra samman så till vida att grundundervisningen avser den undervisning, som hör till läroplikten. I förarbetena konstateras i detta sammanhang att om man utvidgar läroplikten, utvidgar man samtidigt skyldigheten att ge avgiftsfri undervisning. Det kan antas att i förarbetena har man i detta sammanhang i första hand tänkt sig en situation är läroplikten utvidgas genom att ändra längden på den grundläggande utbildning som avsågs i grundskolelagen och senare lagen om grundläggande utbildning. Tolkningen av dessa meningar i förarbetena är ändå inte entydig med avseende på huruvida omnämmandet av att meningarna hör samman betyder att utbildning som hör till läroplikten på det sätt som föreskrivs i första meningen ska anses som en universell rättighet eller har man med omnämmandet av att meningarna hör samman hänvisat endast till att utbildning

som hör till läroplikten ska vara avgiftsfri. Enligt den senare tolkningen motsvarar läroplikt och avgiftsfri utbildning varandra, men att det föreskrivs att en viss utbildning hör till läroplikten gör den ändå inte till en universell rättighet.

Det finns inte någon tidigare tolkningspraxis från grundlagsutskottet som gäller utvidgning av läroplikten. Grundlagsutskottet har emellertid påpekat (GrUU 59/2010 rd, s. 5), att enligt 16 § 1 mom. i grundlagen har alla rätt till avgiftsfri grundläggande utbildning. I utskottets utlåtande konstateras att det rör sig om en subjektiv rätt som alla har, och utskottet anser att den också gäller barn som söker internationellt skydd. Också i artikel 28 i FN:s konvention om barnets rättigheter erkänns barnets rätt till utbildning. Bestämmelsens formulering "alla" uttrycker den linje som utstakades i samband med översynen av bestämmelserna om de grundläggande fri- och rättigheterna, dvs. att de grundläggande fri- och rättigheterna ska omfatta alla som hör under finsk jurisdiktion (RP 309/1993 rd, s. 22, 42, se t.ex. GrUU 39/2018 rd, s. 2).

Grundlagsutskottet har i tämligen färsk tolkningspraxis (GrUU 20/2007 rd samt GrUB 6/2020 rd, GrUB 14/2020 rd och GrUU 18/2020 rd) behandla avgiftsfrihet för utbildning som hör till läroplikten och fastställs ställningstagandena i grundrättsreformens förarbeten till omfattningen av avgiftsfriheten för sådan utbildning som avses i 16 § 1 mom. i grundlagen. I dessa utlåtanden har man ändå inte behandlat den universella karaktären av den rätt som det föreskrivs om i den första meningen i 16 § 1 mom. och dess förhållande till läroplikten, som det utfärdas bestämmelser om i lag. Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande om Europeiska skolan i Helsingfors GrUU 20/2007 rd konstaterat att det faktum att Europeiska skolan kan anta elever med läroplikt i Finland till sin avgiftsbelagda undervisning är i det här speciella fallet inget ingrepp i rätten att få avgiftsfri grundläggande utbildning, anser grundlagsutskottet. I detta sammanhang fäste grundlagsutskottet ingen uppmärksamhet vid saken med avseende på att enligt 16 § 1 mom. i grundlagen har alla rätt till avgiftsfri utbildning.

Utgångspunkten i regeringens proposition är att när läroplikten utvidgas, vidgas också rätten till avgiftsfri utbildning, och när det gäller avgiftsfrihetens omfattning bör man beakta grundrättsreformens förarbeten och grundlagsutskottets ställningstaganden. I regeringens proposition anses läroplikt och avgiftsfri utbildning motsvara varandra så att endast personer som betraktas som läropliktiga ska ha rätt till sådan mer omfattande avgiftsfri utbildning än nu som det föreskrivs om i läropliktslagen, till exempel avgiftsfria läromedel och skolresor. Enligt den föreslagna läropliktslagen är barn som har sin vanliga vistelseort i Finland läropliktiga. Läroplikten börjar i regel det år då barnet fyller 7 år och upphör på 18-årsdagen eller när examen på andra stadiet avläggs. Var och en, det vill säga också andra än läropliktiga, har emellertid fortfarande möjlighet att på samma sätt som i nuläget söka till utbildning på andra stadiet och bli antagen som studerande i enlighet med antagningsgrunderna, men den utvidgade rätten till avgiftsfri utbildning ska gälla endast läropliktiga.

Enligt artikel 28 i FN:s konvention om barnets rättigheter erkänner konventionsstaterna barnets rätt till utbildning. I syfte att gradvis förverkliga denna rätt och på grundval av lika möjligheter ska de enligt (a) särskilt göra grundskoleutbildning obligatorisk och kostnadsfritt tillgänglig för alla. Bestämmelser om motsvarande rätt till avgiftsfri elementärundervisning finns också i ESK-konventionen samt Unescos konvention. Grundlagens gällande bestämmelser tryggar denna i internationella människorättskonventioner nämnda rätten till avgiftsfri grundläggande utbildning och gör utbildningen på grundskolestadiet obligatorisk för de läropliktiga.

I internationella människorättskonventioner är rätten till avgiftsfri utbildning uttryckligen bunden till grundskoleutbildning. I regeringens proposition har det inte ansetts att till exempel den grundskoleutbildning som avses i till exempel konventionen om barnets rättigheter skulle täcka

all läropliktsutbildning som definieras i den nationella lagstiftningen, utan den är en i mänskörättskonventionerna tryggad rätt till avgiftsfri grundskoleutbildning som i det finländska utbildningssystemet motsvarar den grundläggande utbildningens lärokurs enligt lagen om grundläggande utbildning (se GrUU 59/2010 rd). När läroplikten utvidgas föreslås det inte att läroplikten ska utvidgas i detta avseende, utan varje barn ska även i fortsättningen ha universell rätt till avgiftsutbildning. I 4 § i grundlagen föreskrivs det att kommunen är skyldig att ordna grundläggande utbildning för barn i läropliktsåldern för grundläggande utbildning som bor på kommunens område. Tillämpningsområdet för den föreslagna bestämmelsen motsvarar den gällande 4 § i lagen om grundläggande utbildning. Grundskoleutbildningen ska också på samma sätt som i nuläget vara obligatorisk för alla läropliktiga, alltså i Finland varaktigt bosatta barn. Bestämmelser om detta finns i läropliktslagen.

I 46 § i lagen om grundläggande utbildning föreskrivs det också om grundläggande utbildning för dem som passerat läropliktsåldern, i fortsättningen grundläggande utbildning för vuxna. I grundläggande utbildning för vuxna är undervisning, läroböcker och andra läromedel, arbetsredskap och arbetsmaterial avgiftsfria för den studerande. Grundläggande utbildning för vuxna omfattas ändå inte av den universella rätt till grundläggande utbildning som det föreskrivs om i 4 § i lagen om grundläggande utbildning. Med bestämmelserna om grundläggande utbildning för vuxna svarar man till exempel på bestämmelserna i ESK-konventionen och Unescos konvention om att stödja och effektivisera undervisningen för sådana personer som inte har fått eller som avslutat hela elementärutbildningen. När det gäller grundläggande utbildning för vuxna föreslås ingen förändring i rättsläget, utan den ska även i fortsättningen vara en frivillig uppgift för kommunen, till skillnad från skyldigheten i 4 § i lagen om grundläggande utbildning att ordna grundläggande utbildning för unga.

Avgiftsfri läropliktsutbildning

För närvarande finansieras den så kallade utbildningen på andra stadiet, gymnasie- och yrkesutbildningen, med allmänna medel så att undervisningen och den dagliga måltiden är avgiftsfria för de studerande. De studerande har möjlighet till studiestöd och stöd för skolresor, men läromedlen omfattas inte av avgiftsfriheten. En studerande under 20 år i gymnasie- eller yrkesutbildning kan också få studiepenningens läromaterialtillägg, om föräldrarna är låginkomsttagare. I vissa fall har studerande också möjlighet till bostadsbidrag. Enligt lagen om underhåll för barn upphör barns rätt att erhålla underhåll av föräldrarna när barnet fyller aderton, men föräldrarna svarar ändå för kostnaderna för barnets utbildning även därefter, om detta prövas skäligt.

I propositionen har utgångspunkten för avgiftsfri läropliktsutbildning på andra stadiet ansetts vara den omfattning av avgiftsfriheten för närvarande tillämpas utifrån lagen om grundläggande utbildning och som också fastställts i grundlagsutskottets utlåtandepraxis. Avsikten med propositionen när läroplikten utvidgas är att inom läropliktsutbildningen på andra stadiet inkludera även läromedel i avgiftsfriheten samt att föreskriva om avgiftsfrihet för skolresor. Dessutom utvidgas rätten till dagliga måltider och elevhälsotjänster till alla läropliktiga.

Utbildning på andra stadiet är emellertid förenad med särdrag som gör att rätten till avgiftsfri läropliktsutbildning måste kunna granskas på ett annat sätt än när det är fråga om grundläggande utbildning. Den bärande principen för utbildning på andra stadiet är den fria rätten att söka till utbildning, som innebär att en person kan söka till studier inom det utbildningsområde som motsvarar hans eller hennes anlag och intressen. Med stöd av den fria rätten att söka till utbildning har en studerande också möjlighet att söka till läroanstalter med en särskilt utbildningsuppgifter som fokuserar på olika kunskaper och färdigheter. I utbildning på andra stadiet har en studerande dessutom ofta tillgång till olika valfria sätt att förvärva kunnande och aktiviteter som

kompletterar studierna, som enligt nuvarande praxis också har kunnat vara delvis avgiftsbelagda. I utbildning på andra stadiet är de studerande också äldre än eleverna inom den grundläggande utbildning, så på dem kan rimligtvis överlag ställas krav som hänför sig till ålder och mognad.

I propositionen föreslås det vissa inskränkningar i den avgiftsfria läropliktsutbildningen. Godtagbarheten, nödvändigheten och proportionaliteten av dessa inskränkningar bör vägas i förhållande till hur mycket de inskränker den läropliktiges rätt till avgiftsfri läropliktsutbildning och å andra sidan i förhållande till vilka slags utbildningskostnader som man rimligtvis kan förutsätta att ska bekostas med allmänna medel. Inskränkningarna bör också granskas med avseende på 16 § 2 mom. i grundlagen samt jämligheten.

I propositionen föreslås det att undantag från avgiftsfriheten för läromedel och arbetsredskap kan förekomma inom utbildning som fokuserar på speciella hobbyer, till exempel gymnasier med en särskild utbildningsuppgift enligt gymnasielagen eller yrkesinriktade examina som betonas särskilda färdigheter. Inom dessa utbildningar är det vanligt att de studerande eller deras vårdnadshavare på egen bekostnad skaffar till exempel sådana idrottsredskap eller musikinstrument som den läropliktige har använt redan före studierna och som den studerande behåller efter studierna och använder i fortsatta studier, arbetslivet eller annan verksamhet. Den föreslagna bestämmelsen begränsar inte personens rätt till avgiftsfri läropliktsutbildning, eftersom det är frivilligt för den studerande att söka till utbildning som fokuserar på speciella hobbyer inom ramen för den fria rätten att söka till utbildning, och det finns alltid möjlighet att fullgöra läroplikten även i sådan utbildning som inte förutsätter att man skaffar särskilt redskap eller material. I de utbildningar som avses ovan har en läropliktiga inte möjlighet att få alla redskap som utbildningen förutsätter avgiftsfritt, men man kan rimligtvis inte förutsätta att även mycket dyra redskap som är i den läropliktiges personliga användning och som används även i annan verksamhet än undervisningsverksamheten ska bekostas med allmänna medel.

Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande om regeringens proposition med förslag till lag om Europeiska skolan i Helsingfors (GrUU 20/2007 rd) behandlat möjligheten att ta ut avgifter av läropliktiga. Utskottet har i sitt utlåtande konstaterat att avgiftsbelagd undervisning och avgiftsbelagt undervisningsmaterial är problematiska med avseende på 16 § 1 mom. i grundlagen. Utskottet har emellertid i sitt utlåtande ansett att materialavgifter kan tas ut av barn som omfattas av läroplikten, eftersom skolan inrättas för ett särskilt syfte, för barnen till personalen vid EU:s kemikaliemyndighet i Finland. Det faktum att Europeiska skolan kunde anta elever med läroplikt i Finland till sin avgiftsbelagda undervisning var i det här speciella fallet inget ingrepp i rätten att få avgiftsfri grundläggande utbildning, ansåg grundlagsutskottet. Enligt 34 § 2 mom. i gymnasielagen kan skäligen avgifter tas ut för undervisning som ordnas utomlands och för undervisning som en privat sammanslutning eller stiftelse på basis av en särskild utbildningsuppgift som beviljats av undervisnings- och kulturministeriet ger på ett annat undervisningsspråk än finska, svenska, samiska, rommani eller teckenspråk. En motsvarande bestämmelse finns i 31 § 3 mom. i lagen om grundläggande utbildning. Det föreslås inte att dessa gällande bestämmelser ändras i samband med att läroplikten utvidgas. Möjligheten att ta ut avgifter i de nämnda läroanstalterna begränsar inte rätten till avgiftsfri läropliktsutbildning med beaktande av grundlagsutskottets utlåtandep Praxis, som det hänvisas till ovan.

Enligt etablerad praxis omfattar den avgiftsfria undervisningen i den grundläggande utbildningen också alla utfärder, besök och annan motsvarande verksamhet utanför skolan som sker under skolans arbetstid och som ingår i den årliga planen. Riksdagens justitieombudsman har fastställt denna princip, som beskriver det rådande rättsläget, i ett avgörande på ett klagomål som gällde avgifter för studieresor (EOAK/1120/2018). Det finns inte någon tolkningspraxis från grundlagsutskottet som gäller saken. Enligt den gällande lagstiftningen är undervisningen

avgiftsfri också i utbildning på andra stadiet. I utbildning på andra stadiet ordnas emellertid olika verksamhet som kompletterar studierna och bland annat internationell verksamhet, där det har varit etablerad praxis att de studerande själva deltar i kostnaderna. I propositionen föreslås det att man även i fortsättningen ska kunna ta ut avgifter även av läropliktiga i utbildning på andra stadiet för dylik studie- och kompletterande frivillig verksamhet. Möjligheten att ta ut avgifter begränsar inte den läropliktiges rätt till avgiftsfri läropliktsutbildning, eftersom undervisningen samt läromedel och studiematerial i princip alltid ska vara avgiftsfria och verksamhet som kompletterar studierna ska vara frivillig och valfri för den läropliktige. Läroanstalten får inte förplikta en läropliktig studerande att delta i dylik avgiftsbelagd verksamhet, och avgiftsbelagd verksamhet får inte vara det enda sättet att avlägga en viss studieperiod.

Genom möjligheten att ta ut avgifter beaktas särdragen hos utbildning på andra stadiet, såsom den fria rätten att söka till utbildning och olika sätt att förvärva kunskande. Propositionen försätter läropliktiga inom den grundläggande utbildning och läropliktiga i utbildning på andra stadiet i olika ställning, men å andra sidan försätter den läropliktiga i utbildning på andra stadiet och andra än läropliktiga studerande i likvärdig ställning. Exempelvis internationell verksamhet, såsom utlandsresor, är i praktiken sällan möjlig att genomföra inom ramen för de offentliga anslag som reserverats för anordnande av utbildningen. Om läropliktiga studerande i fortsättningen inte skulle ha möjlighet att delta i dylik verksamhet på egen bekostnad, kunde det i praktiken betyda att utbildningsordnarna inte längre skulle kunna erbjuda läropliktiga möjlighet att delta, utan verksamheten skulle riktas endast till studerande som passerat läropliktsåldern. En sådan utveckling skulle vara problematiskt med tanke på jämlikheten för studerande i utbildning på andra stadiet. Det är viktigt att säkerställa avgiftsfri läropliktsutbildning, men å andra sidan är det inte motiverat att genom utvidgningen av läroplikten krympa de nuvarande verksamhetsmöjligheterna och de studerandes valmöjligheter i utbildning på andra stadiet, bara de inte avsevärt äventyrar rätten till jämlik läropliktsutbildning. Rätten till avgiftsfri läropliktsutbildning och möjlighet att oavsett medellöshet utveckla sig själv måste tryggas genom en tillräcklig mängd avgiftsfria alternativ, men detta betyder i princip inte att det vid sidan av dessa inte skulle vara möjligt att använda även andra sätt att förvärva kunskande, som också kan vara avgiftsbelagda.

Enligt 16 § 2 mom. i grundlagen ska det allmänna säkerställa lika möjligheter för var och en att oavsett medellöshet enligt sin förmåga och sina särskilda behov får även annan än grundläggande utbildning utveckla sig själv. De begränsningar av avgiftsfriheten som föreslås i propositionen kan inte anses äventyra denna möjlighet på något betydande sätt, eftersom det trots begränsningarna kvarstår en tillräcklig mängd olika möjligheter att avlägga läropliktsutbildningen helt och hållet avgiftsfritt. Det kan dock vara en tolkningsfråga att ställa redskap som behövs i utbildning som fokuserar på speciella hobbyer utanför avgiftsfriheten, eftersom detta kan i vissa situationer hindra en person från att delta i just sådan utbildning, trots att utbildningen i fråga skulle vara ändamålsenlig med tanke på hans eller hennes förmåga. Läroplikten och 16 § 2 mom. förutsätter ändå inte att en person ska ha subjektiv rätt att komma in på just den utbildning han eller hon önskar, bara han eller hon har en tillräcklig mängd alternativa utbildningsmöjligheter som överensstämmer med hans eller hennes förmåga. Den föreslagna begränsningen har dock på ovan konstaterade grunder bedömts vara godtagbar, nödvändig och proportionell.

Enligt lagen om yrkesutbildning kan utbildningsanordnaren i utbildning för en yrkesexamen eller specialyrkesexamen ta ut en skälighetsavgift av de studerande för att täcka en del av kostnaderna för ordnande av utbildningen. I propositionen föreslås det att dessa avgifter ändå inte kan tas ut av läropliktiga. Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande om reformen av yrkesutbildningen konstaterat att med avseende på den grundläggande rättighet som tryggas i 16 § 2 mom. vore det befogat att ge utbildningsanordnaren möjlighet att låta bli att ta ut eller sänka

avgiften för de studerande med hänvisning till medellöshet (GrUU 22/2017 rd, s. 4) och lagförslaget som gällde yrkesutbildning kompletterades i enlighet med ståndpunkten i grundlagsutskottets utlåtande. I den regeringsproposition som nu föreligger för behandling föreslås inga bestämmelser om motsvarande avgifter som kategoriskt tas ut av alla studerande, utan möjlighet till avgiftsbelagd läropliktsutbildning ska alltid basera sig på den studerandes frivilliga val, och det ska också tryggas tillräckliga möjligheter och alternativ att fullgöra läroplikten helt och hållet avgiftsfritt.

I grundlagsutskottets betänkande om reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna har det konstaterats att avgiftsfriheten också avser behövlig skolskjuts (GrUB 25/1994 rd, s. 9). Enligt lagen om grundläggande utbildning har en elev som har längre än fem kilometer till skolan rätt till fri transport. Alternativet till avgiftsfri transport är ett tillräckligt understöd som beviljas för transport eller ledsagande av eleven. I propositionen föreslås det att gränsen för avgiftsfria skolresor i läropliktsutbildning på andra stadiet ska vara sju kilometer. De läropliktiga studerandena i utbildning på andra stadiet är 15—17 år, så det är motiverat att anta att de kan färdas längre resor utan kostnader än barn i grundskoleåldern. Skolresorna ersätts inom ramen för Folkpensionsanstaltens system med stöd för skolresor. För skolresor ska i första hand kollektivtrafik anlitas. Om det inte finns någon kollektivtrafik som går att anlita, betalas den läropliktige en ersättning för skolresor på grund av så kallat eget färd sätt. Avgiftsfriheten för skolresor gäller inte utbildning som genomförs som läroavtalsutbildning, och under vilken den studerande betalas lön. Propositionen anses på ovan konstaterades grunder uppfylla rätten enligt 16 § 1 mom. i grundlagen till avgiftsfri läropliktsutbildning med avseende på behövliga skolresor.

I grundlagsutskottets betänkande om reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna har det konstaterats att avgiftsfriheten också avser tillräcklig föda (GrUB 25/1994 rd, s. 9). Enligt lagen om grundläggande utbildning ska den som deltar i undervisningen varje arbetsdag avgiftsfritt få en fullvärdig måltid som är ändamålsenligt ordnad och övervakad. Enligt gymnasielagen har den studerande i gymnasieutbildning rätt till en avgiftsfri måltid de arbetsdagar då läroplanen kräver att den studerande är närvarande på en utbildningsplats som utbildningsanordnaren anvisar. Enligt lagen om yrkesutbildning har en studerande inom heltidsutbildning för en grundexamen eller inom den handledande utbildningen rätt till avgiftsfria måltider de dagar då den studerandes personliga utvecklingsplan för kunnandet förutsätter att den studerande är närvarande på en utbildningsplats som utbildningsanordnaren anvisar. Den avgiftsfria måltiden serveras i regel i utbildningsanordnarens matsal eller studentrestaurang. Med stöd av bestämmelsen har möjlighet till måltider ordnats även på andra ställen, om den utbildningsplats som utbildningsanordnaren anvisat ligger långt från det vanliga matstället. I utbildning som ordnas på arbetsplatser har möjlighet till måltider ordnats till exempel i arbetsplatsens matsal eller genom att den studerande ges en måltidskupong eller matsäck. Motsvarande förfaranden har också använts när de studerande studerar till exempel på läroanstalternas egna arbetsplatser eller i undervisningsskogar långt från det vanliga matstället. I läroavtalsutbildning har den studerande rätt till dagpenning för den tid som kunnande förvärvas i anordnarens lärmiljö. I samband med att läroplikten utvidgas föreslås inga ändringar i dessa principer för dagliga måltider, utan de studerande har även i fortsättningen rätt till en avgiftsfri måltid de dagar då den studerande förutsätts vara närvarande på en utbildningsplats som utbildningsanordnaren anvisar.

Under coronavirusepidemin våren 2020 övergick man inom den grundläggande utbildningen undantagsvis till distansundervisning, och under den tiden varierade sätten att ordna skolmål-tider. Grundlagsutskottet har i samband med behandlingen av de tillämpningsförfordningar som hänförde sig till coronavirusepidemin (126/2020 och 191/2020) fäst uppmärksamhet vid bestämmelserna om skolmål-tider och påpekat att tillämpningsförfordningarna saknade bestämmelser som skolmål-tider (GrUB 6/2020, s. 6 och GrUB 14/2020, s. 6). I lagen om temporär ändring

av lagen om grundläggande utbildning (521/2020) i anslutning till coronapandemin föreskrivs att i undervisning som ges i annan form än som närundervisning är utbildningsanordnaren skyldig att ge alla elever en avgiftsfri måltid. Denna bestämmelse kan tolkas som att möjlighet till en daglig måltid ska ordnas också under undantagsförhållanden, där den grundläggande utbildningen exceptionellt ordnas som distansundervisning. Av bestämmelsen torde man ändå inte kunna dra slutsatsen att avgiftsfri läropliktsutbildning alltid förutsätter att möjlighet till en daglig måltid måste ordnas även under distansundervisningsdagar som överenskommits individuellt i den studerandes studieplan.

I princip genomför även studerande på andra stadiet sina studier dagligen på en av utbildningsanordnaren anvisad utbildningsplats, varvid de också har rätt till en daglig måltid. I utbildning på andra stadiet finns det emellertid möjlighet till individuella studielösningar och studierna kan också genomföras till exempel i en webblärnmiljö så att fysisk närvaro i läroanstalten inte behövs. I regeringens proposition har det ansetts att tillräcklig föda i samband med läropliktsutbildning betyder att den studerande ska erbjudas en avgiftsfri måltid de dagar då han eller hon förutsätts vara närvarande på en utbildningsplats som utbildningsanordnaren anvisat, det vill säga då han eller hon inte kan inta sin dagliga föda i hemmet. Tillräcklig föda har ändå inte ansetts betyda att möjlighet till en avgiftsfri måltid måste ordnas även under individuella distansundervisningsdagar då den studerande har möjlighet att äta i hemmet.

I samband med behandlingen av de tillämpningsförfordningar och den tillfälliga lagändring som gällde lagen om grundläggande utbildning i anslutning till coronavirusepidemin konstaterade grundlagsutskottet att i bestämmelsen begränsades dessutom utbildningsanordnarens skyldighet att ordna bland annat stöd för lärande och elevvård enligt lagen om grundläggande utbildning. Bestämmelsen innebar enligt utskottet betydande avvikelser från vars och ens subjektiva rätt till avgiftsfri grundläggande utbildning enligt 16 § 1 mom. i grundlagen (GrUU 18/2020 rd, s. 3, GrUB 14/2020 rd, s. 3, se också GrUB 6/2020 rd). Av detta omnämnande kan man sluta sig till att utskottet har ansett att även rätten till stöd för lärande och elevhälsa hör indirekt till den grundläggande utbildningen. I propositionen föreslås det också att alla läropliktiga har också rätt till elevhälsa enligt lagen om elev- och studerande vård. Frågor som hänför sig till stöd för lärande behandlas senare i detta kapitel i samband med jämlikhetsbedömningen.

Enligt den föreslagna läropliktslagen har personer vars skolresa i en riktning överstiger 100 kilometer rätt till avgiftsfri inkvartering och veckoslutsresor när de fullgör sin läroplikt i det gymnasium eller den yrkesläroanstalt som ligger närmast hemmet. Genom denna bestämmelse tryggas den avgiftsfria läropliktsutbildning som grundlagen förutsätter även i en sådan situation att det inte är möjligt att fullgöra läroplikten genom att dagligen färdas mellan hemmet och läroanstalten på grund av det långa avståndet. Man kan ändå rimligtvis inte förutsätta att motsvarande kostnader ska ersättas när den studerande utnyttjar sin fria rätt att söka till utbildning. Också i lagen om grundläggande utbildning föreskrivs det om möjlighet att avvika från avgiftsfria skolresor, om en elev antas som studerande någon annanstans än i sin närskola. Om den läropliktige frivilligt söker till en läroanstalt som det inte är möjligt att färdas till dagligen från hemmet, ska den läropliktige ha rätt till allmänt bostadsbidrag i enlighet med bestämmelserna om det. I läroanstalter i särskilt glesbebyggda landskap finns dessutom ofta möjlighet att bo även i läroanstaltens avgiftsfria elevhem. Dessa möjligheter kan anses trygga tillgodoseendet av de i 16 § 2 mom. i grundlagen avsedda kulturella rättigheterna oavsett medellöshet.

Inom rättspraxis som gäller fullgörande av läroplikten enligt den grundläggande utbildningen har tolkningen varit den att om en läropliktig inte deltar i av kommunen anordna grundläggande utbildning, utan fullgör sin läroplikt i så kallad hemskola, är kommunen inte skyldig att ordna förmåner och tjänster enligt lagen om grundläggande utbildning för den läropliktige. Det före-

ligger inte heller rätt till avgiftsfria läromedel och arbetsredskap, avgiftsfria måltider och elevhälsotjänster. Inte heller läropliktiga som tillfälligt bor utomlands har ansetts ha rätt att få tillgång till avgiftsfria läromedel. Det föreslås att motsvarande principer ska tillämpas även i läropliktsutbildning på andra stadiet. Detta har inte tolkats som att det kränker jämlikheten enligt 6 § i grundlagen eller den subjektiva rätten till avgiftsfri grundläggande utbildning enligt 16 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning, eftersom alla läropliktiga har om de så vill möjlighet att delta i av kommunen ordnad avgiftsfri grundläggande utbildning.

Fri rätt att söka till utbildning samt utbildningsutbud

Enligt 16 § 2 mom. i grundlagen ska det allmänna, enligt vad som närmare bestäms genom lag, säkerställa lika möjligheter för var och en att oavsett medellöshet enligt sin förmåga och sina särskilda behov få även annan än grundläggande utbildning samt utveckla sig själv. Enligt förarbetena till bestämmelsen (RP 309/1993 rd, s. 64) innebär hänvisningen till enahanda möjligheter att erhålla utbildning och utveckla sig själv att envar skall tryggas de möjligheter som avses i bestämmelsen oberoende av bland annat hemort. Bestämmelsen har till denna del en beröringspunkt också med kravet på enahanda bemötande av den finsk- och svenskspråkiga befolkningen då man tillgodoser de kulturella behoven. Grundlagsutskottet har betonat att orsaker som har med bostadsorten att göra får de facto inte hindra individen från att få undervisning och utveckla sig själv (GrUB 25/1994 rd, s. 9). Grundlagsutskottet har också understrukt vikten av att tillhandahålla tillräcklig service i den meningen att skäl som beror på medellöshet eller bostadsort inte får vara några verkliga hinder för den enskildes möjligheter att få utbildning och utveckla sig själv (GrUU 22/2017 rd, s. 5, GrUU 11/2009 rd, s. 7, GrUU 14/2007 rd, s. 2, GrUU 14/2003 rd, s. 2). Särskild uppmärksamhet bör fästas vid den rätt som föreskrivs i 16 § 2 mom. i grundlagen också med avseende på tillgången till utbildning och utbildningens tillgänglighet när läroplikten utvidgas till utbildning på andra stadiet. Utöver 16 § bör utbildningsutbudet också granskas med avseende på jämlikhet enligt 6 § och språklig likställdhet enligt 17 § i grundlagen.

Inom den grundläggande utbildning iakttas principen om närskola, enligt vilken kommunen anvisar de läropliktiga en närskola så att elevernas resor med hänsyn till bebyggelsen, skolornas och andra undervisningsplatsers placering samt kommunikationerna är så trygga och korta för eleverna som möjligt. När läroplikten utvidgas till utbildningen på andra stadiet är det inte längre möjligt att iakttä motsvarande princip om närskola, utan varje läropliktig har rätt att fritt söka till den läroanstalt som den läropliktige enligt sin förmåga och sina särskilda behov anser att är den lämpligaste utbildningsformen för honom eller henne. Läroplikten inom utbildning på andra stadiet förverkligas så att efter den grundläggande utbildningen har de läropliktiga lagstadgad skyldighet att söka sig till de utbildningar som nämns i lagen och där läroplikten kan fullgöras.

Till läroplikten och den därtill anslutna rätt att fritt söka till utbildning på andra stadiet hänförs sig skyldighet för det allmänna att säkerställa att det finns tillräckligt med utbildningsplatser för dem som övergår från den grundläggande utbildningen till andra stadiet med beaktande av kraven i 16 § 2 mom. i grundlagen på likabehandling. Enligt 123 § 2 mom. i grundlagen utfärdas bestämmelser om grunderna för annan undervisning som staten och kommunerna ordnar samt om rätten att ordna motsvarande undervisning i privata läroanstalter genom lag. Enligt regeringens proposition som gäller grundlagen (RP 1/1998 rd, s. 178/I) har bestämmelsen nära samband med grundlagsbestämmelserna om avgiftsfri grundläggande utbildning och rätten att få utbildning.

Bestämmelserna om att ordna yrkesutbildning har enligt grundlagsutskottet samband särskilt med grundlagens 16 § 2 mom. (se GrUU 22/2017 rd, s. 2). Enligt utskottet betyder detta att lagstiftningen om grunderna för yrkesutbildningen måste tillgodose den grundläggande rättigheten att ha tillgång till utbildning. Grundlagsutskottet har bedömt bestämmelserna om tillstånd att ordna utbildning mot 123 § 2 mom. i grundlagen också i samband med propositioner om yrkeshögskolelagen (GrUU 9/2013 rd och GrUU 74/2002 rd) och i samband med regeringens förfallna proposition om ändring av gymnasielagen, lagarna om yrkesutbildning och lagen om fritt bildningsarbete (GrUU 74/2014 rd). Enligt utskottet ger bestämmelsen i 123 § 2 mom. i grundlagen lagstiftaren prövningsmarginal i regleringen av tillstånd för sådan utbildning och det har inte ansetts vara något problem i konstitutionellt hänseende att det krävs tillstånd för att ordna utbildningen (t.ex. GrUU 9/2013 rd, s. 2 och GrUU 74/2002 rd, s. 3). Grundlagsutskottet har i sin senare praxis understrukit lämpligheten av bunden tillståndsprövning och preciserade bestämmelser om återkallelse av tillstånd och ansett att ministeriets tillståndsprövning bör bindas rättsligt till kraven på att garantera tillgången till utbildning på lika villkor (GrUU 74/2014 rd, s. 3/I—5/I).

Nämnda rättsliga prövning har i fråga om vissa tillstånd ansetts vara en förutsättning för att lagstiftningen ska vara grundlagsenlig (GrUU 74/2014 rd, s. 5/I). I samband med behandlingen av regeringens förfallna proposition om ändring av gymnasielagen, lagarna om yrkesutbildning och lagen om fritt bildningsarbete ansåg utskottet också att propositionen borde ha kompletterats med en tydlig bestämmelse som är förpliktande för beslutsfattandet vid undervisnings- och kulturministeriet och som tryggar ett täckande nätverk av utbildningsanordnare och tillgången till utbildning och på detta tillgodoser de kulturella rättigheterna enligt 16 § 2 mom. i grundlagen (GrUU 74/2014 rd, s. 4/I—4/II). Utskottets ovannämnda ståndpunkter till bestämmelserna om tillstånd att ordna utbildning har beaktats i lagen om yrkesutbildning och gymnasielagen som utfärdats efter utlåtet i fråga. Också det lagförslag om utbildning som handleder för examensutbildning som ingår i regeringens föreliggande proposition innehåller motsvarande bestämmelser om tillstånd att ordna utbildning.

Det bör emellertid påpekas att grundlagsutskottets ovan relaterade tolkningspraxis gäller ett rättsläge där tillstånden att ordna utbildning gäller annan utbildning än läropliktsutbildning. Enligt bestämmelserna i den gällande lagen om grundläggande utbildning är det kommunens skyldighet att ordna utbildning som hör till läroplikten, men utbildning kan också ordnas av privata aktörer, som har beviljats i lagen om grundläggande utbildning avsett tillstånd att ordna utbildning. När läroplikten utvidgas är avsikten inte att föreskriva som någon aktörs lagstadgade skyldighet att ordna utbildning på andra stadiet, utan ordnandet av utbildning på andra stadiet ska även i fortsättningen basera sig på tillstånd att ordna utbildning som söks på frivillig väg. Enligt 4 § 3 mom. i gymnasielagen ska undervisnings- och kulturministeriet i samband med beslut om beviljande av tillstånd säkerställa tillräcklig nationell och regional tillgång till gymnasieutbildning. Motsvarande förskrivs i 28 § 3 mom. i lagen om yrkesutbildning och även i fråga om tillstånd att ordna den nya handledande utbildningen föreslås en motsvarande bestämmelse. Lagbestämmelserna förpliktar alltså statsmakten att när tillstånd att ordna utbildning beviljas säkerställa tillräcklig regional och riksomfattande tillgång även till examensinriktad utbildning och utbildning som handleder för examensinriktad utbildning, vilka ingår i den utvidgade läroplikten.

Kravet på tillräcklig regional och riksomfattande tillgång kan anses inbegripa även krav på att säkerställa tillräcklig tillgång till utbildning på svenska. I tillstånden att ordna utbildning kan det också bestämmas om särskilda utbildningsuppgifter, såsom satsningar på olika läroämnen eller en utbildningsuppgift som gäller studerande som behöver särskilt stöd. Genom förfarandet med tillstånd att ordna utbildning kan statsmakten sålunda se till att det finns möjlighet enligt

16 § 2 mom. i grundlagen för var och en att få utbildning på andra stadiet enligt sin förmåga och sina särskilda behov.

Heltäckande gymnasieutbildning erbjuds i hela landet och i regel nära den läropliktiges hem. Yrkesutbildning ordnas däremot i enlighet med det regionala och nationella utbildningsbehovet, så yrkesutbildning som överensstämmer med den läropliktiges intresse ordnas inte alltid på den läropliktiges hemort, vilket kan innebära långa skolresor eller flytt till den ort där läroanstalten finns. Rätten att fritt söka till utbildning innebär också att man blir tvungen att gallra bland dem som antas som studerande till populära gymnasier och populära utbildningsområden i yrkesläroanstalterna. Enligt utbildningslagarna ska det dock tillämpas jämlika antagningsgrunder vid antagningen av studerande. Bestämmelser om de antagningsgrunder som ska iakttas vid gemensam ansökan ingår i undervisnings- och kulturministeriets förordningar.

Enligt bedömningar är utbildningsutbudet både regionalt och nationellt på sådan nivå att varje läropliktig har möjlighet till utbildning på andra stadiet och också att i tillräcklig utsträckning välja studieplats i enlighet med sina intressen. Det går ändå inte att garantera att varje läropliktig blir antagen till just en viss läroanstalt eller får börja studera ett visst yrkesområde. Detta kan ändå inte anses äventyra den grundlagsenliga jämlikheten eller vars och ens rätt till utbildning i enlighet med sin förmåga och sina särskilda behov, bara det finns tillräckligt tillgång till ett varierande och tillgängligt utbildningsutbud. Den fria rätten att söka till utbildning och de jämlika antagningsgrunderna tryggar jämlik behandling enligt 6 § i grundlagen samt den rätt till lika möjlighet att enligt sin förmåga och sina särskilda behov få även annan grundläggande utbildning som tryggas var och en i 16 § 2 mom. i grundlagen. Propositionens förslag om avgiftsfria läromedel och skolresor stärker ytterligare tillgodoseendet av denna rättighet.

Utbildning på andra stadiet erbjuds på både finska och svenska, så att den svenskspråkiga utbildningen är koncentrerad till de trakter där det bor befolkning med svenska som modersmål. Särskilt stöd tillhandahålls jämlikt i alla yrkesläroanstalter, men utbildning för personer med svår funktionsersättning ordnas bara i vissa läroanstalter som specialiserat sig på sådan. Utbildningsutbud för personer med svår funktionsnedsättning finns på olika håll i Finland, men eftersom målgruppen är liten och ordnandet av denna utbildning kräver specialkompetens erbjuds denna utbildning inte alltid på den läropliktiges hemort. Läroanstalter för personer med svår funktionsnedsättning erbjuder elevhemstjänster, men deltagande i utbildningen kan innebära att man behöver flytta från hemorten. Tillgodoseendet av jämlikhet i dessa situationer har granskats mer ingående i propositionens avsnitt 4.2.3.3 *Konsekvenser för jämställdheten och jämlikheten* samt 4.2.3.7 *Konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna*. I dessa situationer kan tillgodoseende av de kulturella rättigheterna innebära att rörelsefriheten och rätten att välja bostadsort enligt 9 § i grundlagen begränsas i någon mån, men detta anses ändå godtagbart med beaktande av att de kulturella rättigheterna tryggas samt att det finns möjlighet att fullgöra läroplikten utan att delta i undervisningen och ansöka om att få avbryta läroplikten på grund av sjukdom eller skada.

Utvidgningen av läroplikten baserar sig i första hand på skyldigheten att söka till utbildning och den fria rätten att söka till utbildning. Om en läropliktig ändå inte frivilligt söker till utbildning, ska han eller hon anvisas en studieplats för att fullgöra läroplikten. Härigenom säkerställs att var och en har möjlighet att fullgöra sin läroplikt även om han eller hon inte skulle ha fått en studieplats inom ramen för den fria rätten att söka till utbildning. Studieplats anvisas i utbildning som handleder för examensutbildning, så när utbildningsplatsen anvisas tas det inte ställning till vilken slags utbildning på andra stadiet som personen i fråga borde delta i på grund av sin förmåga, utan han eller hon erbjuds möjlighet att förvärva färdigheter för fortsatta studier, och möjligheterna att tillgodose de kulturella rättigheterna enligt 16 § 2 mom. i grundlagen främjas. När studieplats anvisas beaktas studieplatsens läge i förhållande till den läropliktiges bostadsort,

den läropliktiges behov av särskilt stöd samt de språkliga rättigheterna, och härigenom tryggas tillgodoseendet av de grundläggande rättigheterna i anslutning till dessa omständigheter.

Enligt 6 § 3 mom. i grundlagen ska barn bemötas som jämlika individer och de ska ha rätt till medinflytande enligt sin utvecklingsnivå i frågor som gäller dem själva. Också i artikel 12 i konventionen om barnets rättigheter föreskrivs det om barns rätt att delta i beslutsfattande som gäller dem själva. Enligt artikel 9 i barnkonventionen ska konventionsstaterna dessutom säkerställa att ett barn inte skiljs från sina föräldrar mot deras vilja utom i de fall då det i enlighet med tillämplig lag och tillämpliga förfaranden är nödvändigt för barnets bästa. Utbildningsutbudet är också av betydelse då man ska bedöma dessa rättigheter för barn. Efter den grundläggande utbildningen får enligt rådande praxis de unga i princip själva besluta till vilken utbildning de söker, vilket tryggar barns rätt till medinflytande enligt sin utvecklingsnivå i frågor som gäller dem själva. Genom tillräcklig regional tillgång till olika utbildningsformer och avgiftsfria skolresor försöker man i så stor utsträckning som möjligt säkerställa att barn inte skiljs från sina föräldrar, utan kan bo hos sina föräldrar medan läroplikten fullgörs.

I vissa situationer kan deltagande i undervisning som hör till läroplikten ändå förutsätta att den läropliktige flyttar till studieorten. Den fria rätten att söka till utbildning garanterar ändå den läropliktige och hans eller hennes föräldrar möjlighet att själva påverka studieorten och var den är belägen. Endast i sällsynta fall ligger den närmaste möjliga läroanstalten så långt från den läropliktiges hem att det förutsätts att den läropliktige flyttar till en annan ort under studietiden. Grundlagsutskottet har i sin utlåtandep Praxis i anslutning till rörelsefriheten bedömt skyldigheten för långtidsarbetslösa att delta i arbetspraktik utanför sin pendlingsregion, som trots rörelsefriheten ansågs kunna genomföras i vanlig lagstiftningsordning (GrUU 32/1997 rd). Med avseende på begränsning av rörelsefriheten bör det också påpekas att läroplikten inte innebär absolut skoltvång, utan den kan om man så vill även fullgöras självständigt oberoende av bostadsort.

Enligt förarbetena till reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna kan rätten att välja boningsort också förutsätta vissa positiva åtgärder från den offentliga maktens sida som gör valet realistiskt genomförbart (RP 309/1993 rd, s. 51). Likaså har grundlagsutskottet i sina utlåtanden sedan gammalt betonat det faktiska förverkligandet av bestämmelsen om rörelsefrihet (se t.ex. GrUU 4/1984 rd, GrUU 13/1989 rd och 27/2005 rd). När läroplikten utvidgas är strävan att trygga denna faktiska möjlighet genom ett tillräckligt omfattande nätverk av läroanstalter samt avgiftsfria dagliga skolresor.

Den andra meningen i grundlagens 17 § 2 mom. innehåller ett uppdrag för det allmänna att tillgodose landets finskspråkiga och svenskspråkiga befolknings kulturella och samhälleliga behov enligt lika grunder. Grundlagsutskottet har tagit ställning till de språkliga rättigheternas betydelse bland annat i samband med regeringens proposition om ändring av gymnasielagen (GrUU 12/2004 rd, s. 2). Utskottet ståndpunkt är att grundlagens bestämmelser om språkliga rättigheter har enligt förarbetena till översynen av de grundläggande fri- och rättigheterna betydelse t.ex. för ordnande av skol- och andra bildningsförhållanden (RP 309/1993 rd, s. 65). Om man ser till skolförhållanden och undervisning handlar grundlagens 17 § 2 mom. i allt väsentligt om vars och ens rätt att få undervisning i och på sitt eget språk. Den svenskspråkiga befolkningens rättigheter att få undervisning på sitt eget språk tryggas genom ett tillräckligt omfattande nätverk av läroanstalter som ger undervisning på svenska.

Enligt 17 § 3 mom. i grundlagen har samerna såsom urfolk samt romerna och andra grupper rätt att bevara och utveckla sitt språk och sin kultur. Rättigheterna för dem som använder teckenspråk samt dem som på grund av handikapp behöver tolknings- och översättningshjälp ska tryggas genom lag. I läropliktslagen tryggas samernas språkliga och kulturella rättigheter delvis genom positiv särbehandling genom att det görs möjligt för samer att fullgöra läroplikten på

studielinjer för samiska och samisk kultur samt mer omfattande rätt till inkvarterings- och reseersättningar enligt läropliktslagen, om en same som är bosatt inom samernas hembygdsområde vill fullgöra sin läroplikt vid Sameområdets utbildningscentral. I utbildning på andra stadiet ska undervisning fortfarande på samma sätt som i nuläget kunna ges på romani och teckenspråk. Studerande på andra stadiet ska också ha möjlighet att få sådana tolknings- och andra biträdestjänster, som beskrivs mer ingående i avsnitt 2.4.3. Propositionen anses trygga rättigheterna enligt 17 § 3 mom. i grundlagen.

Jämlikhet

Enligt 6 § 1 mom. i grundlagen är alla lika inför lagen. Bestämmelsen uttrycker inte bara det traditionella kravet på rättslig jämlikhet utan också tanken på faktisk jämställdhet. I den ingår ett förbud mot godtycke och ett krav på enahanda bemötande i likadana fall. Jämlikhetsbestämmelsen riktas också till lagstiftaren. En lag får inte godtyckligt ge medborgare eller medborgargrupper en gynnsammare eller ogynnsammare ställning än andra. Jämlikhetsbestämmelsen förutsätter dock inte att alla medborgare ska bemötas likadant i alla avseenden, om inte de förhållanden som inverkar på ärendet är likadana. Jämlikhetssynpunkter har betydelse både då man beviljar medborgarna förmåner och rättigheter enligt lag och då man ålägger dem vissa skyldigheter. Å andra sidan är det typiskt för lagstiftningen att den för ett visst godtagbart samhälleligt intresses skull bemöter människor olika för att främja bland annat faktisk jämställdhet (RP 309/1993 rd, s. 42—43, se också GrUU 31/2014 rd, s. 3/I). I sin praxis har grundlagsutskottet framhållit att inga skarpa gränser för lagstiftarens prövning går att läsa ut ur jämlikhetsprincipen när en reglering i överensstämmelse med den rådande samhällsutvecklingen eftersträvas (se t.ex. GrUU 67/2014 rd, s. 11/I och GrUU 40/2014 rd, s. 6/II).

Jämlikhetsbestämmelsen i 6 § 1 mom. i grundlagen kompletteras av diskrimineringsförbudet i 6 § 2 mom., enligt vilken ingen får utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av de grunder för åtskillnad som uppräknas i bestämmelsen eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person. Avsikten är dock inte att förteckningen ska vara uttömmande, utan diskriminering ska vara förbjuden också på grund av någon annan omständighet som gäller den enskilde som person. Exempel på sådana omständigheter är samhällelig ställning, egendom, familjeförhållanden och boningsort (RP 309/1993 rd, s. 43—44, se också GrUU 31/2014 rd, s. 3/I).

Kraven på ett godtagbart skäl för särbehandling i 6 § 2 mom. i grundlagen är enligt grundlagsutskottets vedertagna praxis höga, särskilt när det gäller de förbjudna särbehandlingskriterier som räknas upp i grundlagsbestämmelsen (se t.ex. GrUU 57/2016 rd, GrUU 31/2013 rd, GrUU 1/2006 rd, s. 2/I, GrUU 38/2006 rd, s. 2). Grundlagsutskottet har i sina utlåtanden bedömt bland annat godtagbarheten i fråga om åldersbaserad särbehandling (Se t.ex. GrUU 19/2018 rd, s. 2—3, GrUU 57/2016 rd, GrUU 4/2016 rd, s. 3, GrUU 58/2014 rd, s. 6, GrUU 46/2014 rd, s. 7—10, GrUU 41/2014 rd, s. 2/II, GrUU 25/2013 rd, s. 3/I, GrUU 35/2012 rd, s. 2—3, GrUU 5/2012 rd, s. 2—3). I grundlagsutskottets praxis har de godtagbara argumenten också förutsatts stå i ett sakligt och nära samband med lagens syfte (se t.ex. GrUU 44/2010 rd, s. 5—6). Särbehandlingar av personer inte får vara godtyckliga och skillnaderna inte får bli oskäligen (se t.ex. GrUU 57/2016 rd, GrUB 11/2009 rd, s. 2, GrUU 60/2002 rd, s. 4, GrUU 18/2006 rd, s. 6). Grundlagsutskottet har i sin praxis fäst uppmärksamhet inte bara vid om särbehandlingen är godtagbar utan också om den valda metoden är proportionell (se t.ex. GrUU 7/2017 rd, s. 2, GrUU 57/2016 rd, s. 3—4, GrUU 52/2016 rd, s. 5—6, GrUU 23/2012 rd, s. 2.)

Grundlagens bestämmelse utgör inget hinder för nödvändig positiv särbehandling för att trygga den faktiska jämlikheten, det vill säga åtgärder som förbättrar ställningen och förhållandena för en viss grupp, till exempel barn och minoriteter (se RP 309/1993 rd, s. 44, GrUU 57/2016 rd,

GrUU 4/2016 rd, s. 3). Grundlagsutskottet har ändå ansett bestämmelser om en exakt åldersgräns vara en känslig fråga om grundläggande fri- och rättigheter med hänsyn till diskrimineringsförbudet i 6 § 2 mom. i grundlagen (se GrUU 57/2016 rd, s. 3, GrUU 44/2010 rd, s. 5/I).

Till propositionen hänför sig frågor om bedömning av jämlikheten, särskilt med avseende på åldersgränsen för läroplikt och avgiftsfri utbildning samt avgränsningen av läropliktslagens tillämpningsområde. Läropliktens längd enligt propositionen kan variera i fråga om den ålder då läroplikten börjar, om den läropliktige omfattas av förlängd läroplikt eller om barnet med stöd av 27 § i lagen om grundläggande utbildning har inlett den grundläggande utbildningen ett år tidigare eller senare än vad som bestäms. Dessa skillnader i tidpunkten för när läroplikten börjar grunder sig på den gällande lagstiftningen, och det föreslås inga ändringar i den. Syftet med förlängd läroplikt är att trygga alla lika möjligheter att nå de mål som föreskrivs för den grundläggande utbildningen. Att den grundläggande utbildningen inleds ett år tidigare eller senare än vad som bestäms baserar sig på att barnets bästa och faktiska färdigheter beaktas i samband med att den grundläggande utbildningen inleds.

När läroplikten utvidgas till utbildning på andra stadiet har ett sådant barn som har inlett den grundläggande utbildningen ett år tidigare än den föreskrivna tidpunkten och som har fullgjort den grundläggande utbildningens lärokurs på nio år, mera läropliktsålder kvar efter den grundläggande utbildningen än om barnet skulle ha börjat fullgöra läroplikten först det år då han eller hon fyllde sju år. Dessa barn är emellertid i praktiken ofta födda i början av kalenderår, så deras läroplikt varar de facto inte mycket längre än läroplikten för dem som är födda alldeles i slutet av föregående år. Om den grundläggande utbildningen har inletts ett år senare, är läropliktstiden efter den grundläggande utbildningen åter i medeltal ett år kortare. Situationen är motsvarande för en läropliktig vars fullgörande av den grundläggande utbildningens lärokurs har fördröjts av andra orsaker.

Bestämmelserna om tidpunkten när läroplikten börjar och upphör förutsätter avvägning mellan de kulturella rättigheterna i 16 § 1 och 2 mom. i grundlagen, jämlikheten och det därtill anslutna diskrimineringsförbudet samt andra grundläggande fri- och rättigheter, såsom rörelsefriheten och näringsfriheten. Dessutom hänför sig frågan allmänt till myndighetsåldern, som har flera olika rättsverkningar. I propositionen har det inte ansetts motiverat att ändra bestämmelserna om tidpunkten när läroplikten börjar och den grundläggande utbildningen inleds, som beaktar barnets individuella förutsättningar att fullgöra den grundläggande utbildningens lärokurs. I propositionen föreslås det att läroplikten upphör när den läropliktige fyller 18 år, vilket i enskilda fall leder till att den totala läroplikten och läroplikten efter den grundläggande utbildningen är olika lång beroende på både när den läropliktige har födelsedag och hur länge det har tagit att fullgöra den grundläggande utbildningen. Alternativet vore att föreskriva att läroplikten upphör vid utgången av ett visst kalenderår eller läsår, varvid den vore lika lång oberoende av när födelsedagen infaller, eller att föreskriva särskilt om hur länge läroplikten varar efter den grundläggande utbildningen. I propositionen har man emellertid med beaktande av bland annat de grundläggande fri- och rättigheter som hänför sig till rörelsefriheten och näringsutövningen samt den självbestämmanderätt som allmänt hänför sig till myndighetsåldern ansett att läroplikten inte bör utsträckas myndiga personer. Läropliktens allmänna mål är att höja utbildningsnivån och säkerställa lika utbildningsmöjligheter, så i propositionen har man utgått från att läroplikten borde utsträckas till alla under 18 år som ännu inte har avlagt examen på andra stadiet. Härigenom tryggas de kulturella rättigheterna enligt grundlagen samt indirekt rätten till arbete, eftersom avläggande av examen på andra stadiet förbättrar också en persons ställning på arbetsmarknaden.

Läroplikten innebär skyldighet att förvärva kunskaper och dess motsvarighet är avgiftsfri utbildning. Eftersom läropliktens längd varierar på ovan beskrivet sätt, bör rätten till avgiftsfri

utbildning granskas ur jämlikhetssynvinkel. I propositionen föreslås mer omfattande avgiftsfri utbildning än läropliktsutbildningen. Den avgiftsfrihet som hänför sig till läropliktsutbildningen, såsom läromedel och skolresor, fortsätter i princip tills den läropliktige avlagt examen på andra stadiet. Rätten till avgiftsfri utbildning kan dessutom förlängas, till exempel om fullgörandet av den grundläggande utbildningens lärokurs fördröjs eller om framstegen i studierna påverkats av en sjukdom eller skada, och härigenom tryggas likabehandling för personer vilkas studier drar ut på tiden på grund av sämre färdigheter eller hälsotillståndet eller en funktionsnedsättning. Propositionens bestämmelser om avgiftsfrihet anses uppfylla grundlagens krav på likabehandling.

Vissa rättigheter, såsom rätten till dagliga måltider och studerandehälsa för dem som studerar inom gymnasieutbildning och yrkesexamensutbildning för vuxna, begränsas dock till att gälla endast läropliktiga. Dessa begränsningar gäller sådana utbildningsformer som i huvudsak är avsedda för andra än läropliktiga studerande, men som ändå i vissa situationer har ansetts lämpa sig för även läropliktiga. Genom begränsningen säkerställs den avgiftsfria läropliktsutbildning som grundlagen förutsätter, men efter att läroplikten upphört befinner sig personerna i samma ställning som andra studerande inom utbildningsformen i fråga. Rätten till avgiftsfria läromedel och skolresor fortgår dock tills de studier som den studerande inledde som läropliktig har avslutats.

Enligt 16 § 5 mom. i läropliktslagen tillämpas avgiftsfriheten inte på dem som har fyllt 18 år och som inte har varit läropliktiga enligt lagen. Avgiftsfriheten tillämpas inte heller på studier som har inletts efter det kalenderår då personen i fråga fyller 20 år. Dessa begränsningar innebär att lika gamla personer som deltar i samma utbildning kan bemötas på olika sätt beroende på om de har varit läropliktiga enligt läropliktslagen och vid vilken ålder de har inlett utbildningen. Den ovan avsedda avgränsningen av avgiftsfriheten till endast läropliktiga enligt läropliktslagen riktar sig i praktiken mot sådana 18- och 19-åriga personer som inte har haft sin vanliga vistelseort i Finland när de var i läropliktsåldern. Denna åtskillnad är godtagbar, eftersom den mer omfattande avgiftsfriheten för utbildning hänför sig uttryckligen till den läroplikt som föreskrivs i lagen och till att det möjliggörs att den avgiftsfria utbildningen inte upphör mitt under en examen som den studerande påbörjat som läropliktig. Bestämmelserna om avgiftsfrihet möjliggör byte av studieplats upp till en viss gräns, men det är nödvändigt att föreskriva en gräns där rätt till avgiftsfri utbildning inte längre föreligger för studier som inletts efter gränsen, eftersom grunderna för förlängning av avgiftsfriheten är av sådan art att utan den föreslagna gränsen kunde de vara i kraft hur länge som helst. Den föreslagna åldersgränsen på 20 år kan anses som godtagbar med beaktande av den ovan konstaterade kopplingen mellan avgiftsfri utbildning och utbildning som inletts som läropliktig.

Principen om läroplikt och avgiftsfri utbildning som varandras motsvarigheter hänför sig också till det föreslagna tillämpningsområdet för läropliktslagen, enligt vilket lagen inte tillämpas på den vars läroplikt enligt lagen om grundläggande utbildning har upphört före den 1 januari 2021. Genom bestämmelsen tryggas å ena sidan en persons rättsskydd så till vida att lagens förpliktande verkningar inte utsträcks retroaktivt till någon. För personens rättigheter innebär avgränsningen av tillämpningsområdet å andra sidan att de som ställs utanför tillämpningsområdet inte heller har rätt till den avgiftsfria utbildning som föreskrivs i läropliktslagen. Vid bedömningen av om åldersgränserna är godtagbara måste uppmärksamhet också fästas vid att i annan utbildning på andra stadiet än läropliktsutbildning iaktas de gällande bestämmelserna, enligt vilka till exempel undervisningen fortfarande är avgiftsfri och den studerande har rätt till olika utkomstförmåner under studierna. Den föreslagna avgränsningen av avgiftsfri utbildning innebär alltså inget hinder för att söka till utbildning och försätter inte de studerande i avsevärt olika ställning med avseende på utbildningskostnaderna.

Godtagbarheten för åldersbaserade begränsningar ökar av att utbildning som inletts annars än som läropliktig ofta kan genomföras som frivillig utbildning för arbetslösa, arbetskraftspolitisk utbildning, integrationsutbildning, yrkesinriktad rehabilitering eller utbildning med stöd för vuxenutbildning. I dessa former ligger uppehållet under studietiden på högre nivå än studiestödet för läropliktiga och i stödformerna ingår delvis också särskilda ersättning i anslutning till läromedel eller kostnader för skolresor. En studerande under 20 år som inte har rätt till avgiftsfri utbildning har också i enlighet med nuvarande praxis rätt till studiestödets läromaterialstillägg. Propositionen försämrar alltså inte de kulturella rättigheterna för andra än läropliktiga. För vuxenstuderande finns redan nu ett tämligen heltäckande utbud av olika utkomstformer som möjliggör studier, så propositionen förbättrar i synnerhet jämlika ekonomiska möjligheter för unga studerande att genomföra utbildning på andra stadiet.

Vid jämlikhetsbedömningen måste man också beakta att personer med funktionsnedsättning och andra personer som behöver särskilt stöd behandlas jämlikt. Enligt grundlagsutskottets utlåtandepraxis avser hänvisningen till ”enligt sina särskilda behov” i 16 § 2 mom. i grundlagen bland annat att det allmänna ska försöka undanröja de eventuella hinder för studier som hälso-tillstånd eller funktionsnedsättning medför (se GrUU 31/2013 rd, GrUU 60/2010 rd s. 3/I, GrUU31/2009 rd, s. 2—3). Utskottet har i samband med den utlåtandepraxis som det hänvisas till ovan också hänvisat till FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som i artikel 24 bland annat understryker att personer med funktionsnedsättning inte får uteslutas från det allmänna utbildningssystemet och att skälig anpassning ska erbjudas utifrån personliga behov. Också i artikel 26 i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna erkänns funktionshindrade personers rätt att få del av åtgärder som syftar till att säkerställa deras sociala och yrkesmässiga integrering.

Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning ställer särskilda krav som följer av den särskilda ställningen för studerande med funktionsnedsättning. Handikappkonventionen kan också ställa sådana särskilda krav på tryggnad och främjande av de kulturella rättigheterna för personer med funktionsnedsättning som inte kan utläsas ur grundlagens bestämmelser om de grundläggande fri- och rättigheterna och grundlagsutskottets utlåtandepraxis som gäller dem.

I artikel 24 i konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning finns bestämmelser om utbildning. I punkt 2 i artikeln åläggs konventionsstaterna att säkerställa bland annat att personer med funktionsnedsättning inte uteslutas från det allmänna utbildningssystemet på grund av funktionsnedsättning och att barn med funktionsnedsättning inte uteslutas från kostnadsfri obligatorisk grundutbildning eller från undervisning som följer efter grundutbildning, på grund av funktionsnedsättning, och dessutom ska personer med funktionsnedsättning, på samma villkor som andra få tillgång till en integrerad och kostnadsfri grundutbildning av kvalitet och till undervisning som följer efter grundutbildning på sina hemorter. Person med funktionsnedsättning ska erbjudas skälig anpassning utifrån personliga behov. I artikel 24 i konventionen åläggs konventionsstaterna även andra särskilda förpliktelser på utbildningsområdet.

Bestämmelserna om hinderlöshet och tillgänglighet i artikel 9 i konventionen är tillämpliga även när utbildning ordnas. I utbildningen måste hinderlöshet och tillgänglighet beaktas så att personer med funktionsnedsättning faktiskt har lika tillgång till tjänster. I allmän kommentar 2/2014 från kommittén för rättigheter för personer med funktionsnedsättning (General Comment No. 2: Accessibility, adopted 11 April 2014, CRPD/C/GC/2) har man angett riktlinjer för förhållandet mellan hinderlöshet och skäliga anpassningar. I den allmänna kommentaren påpekas det bland annat att hinderlöshet berör en grupp av människor, medan skäliga anpassningar gäller individen. Genom de senare försöker man tillgodose individens rättigheter likvärdigt och jämlikt med hänsyn till individens värdighet, autonomi och val.

De olika formerna av stöd för lärandet i utbildning på andra stadiet avviker från de stödformer som det föreskrivs om i lagen om grundläggande utbildning, och dessutom skiljer sig stödformerna åt i de olika utbildningsformerna på andra stadiet. I propositionen har det inte ansetts att utvidgningen av läroplikten skulle förutsätta helt identiska stödformer i läropliktsutbildningen på andra stadiet som i den grundläggande utbildningen, bara stödformerna tryggar även studerande med funktionsnedsättning lika möjlighet att fullgöra läroplikten. Det har ansetts godtagbart att det kan förekomma skillnader i stödformerna på grund av utbildningens karaktär och mål, till exempel mellan gymnasieutbildning och yrkesutbildning.

I gymnasieutbildningen har en studerande rätt till stöd för lärandet samt till avvikande studiearrangemang, om det är motiverat av skäl som har samband med den studerandes sjukdom eller skada eller något annat skäl som gäller hälsotillståndet. I yrkesutbildningen har en studerande rätt till särskilt stöd, anpassning av bedömningen av kunskandet samt avvikelser från kraven på yrkesskicklighet eller målen för kunskandet, om det är motiverat av skäl som har samband med den studerandes funktionsnedsättning eller hälsotillstånd. I yrkesutbildningen erbjuds också olika former av krävande särskilt stöd, varvid utbildningen lämpar sig även för läropliktiga med svår funktionsnedsättning. Inom ramen för yrkesutbildning är det också möjligt att avlägga utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv, som är avsedd för studerande med svår funktionsnedsättning som på grund av sina personliga färdigheter saknar möjlighet att avlägga examensutbildning. Även vissa folkhögskolor ordnar utbildning där personer med svår funktionsnedsättning kan fullgöra läroplikten. Dessutom har studerande med funktionsnedsättning möjlighet att få sådana särskilda redskap, assistenttjänster, transporttjänster och tolkningstjänster som behövs i studierna. Studerande med funktionsnedsättning erbjuds alltså utbildning som lämpar sig för dem, anpassningar och sådana tjänster som förutsätts för att delta i utbildningen och avlägga studierna. När det gäller dessa föreslås inga ändringar i den gällande lagstiftningen i samband med att läroplikten utvidgas annat än att rätten till särskilt stöd tillfogas även i sådan utbildning som handleder för examensutbildning som genomförs av anordnare av gymnasieutbildning. Härigenom säkerställs att alla studerande i handledande utbildning har lika möjligheter till särskilt stöd oberoende av utbildningsanordnare.

Utvidgningen av läroplikten innebär dock rätt till utbildning på andra stadiet på ett nytt sätt, eftersom fullgörandet av läroplikten kan avbrytas bara på ansökan av den läropliktige eller hans eller hennes vårdnadshavare. Om en läropliktig inte får en studieplats via den fria rätten att söka till utbildning, anvisas han eller hon i sista hand en studieplats med beaktande av behovet av särskilt stöd. Härigenom genomförs handikappkonventionens bestämmelse om att barn med funktionsnedsättning inte får uteslås från kostnadsfri obligatorisk grundutbildning eller från undervisning som följer efter grundutbildning på grund av funktionsnedsättning.

I lagen om yrkesutbildning föreskrivs det om situationer där den studerandes hälsotillstånd eller funktionsförmåga kan utgöra hinder för att bli antagen om studerande. Dessutom är det möjligt att dra in en studerandes studierätt eller avhålla en studerande från studierna på grund den studerandes hälsotillstånd eller funktionsförmåga eller övriga verksamhet, om det är motiverat av lagstadgade skäl som hänför sig till säkerheten i studierna. Den gällande lagstiftningens grundlagsenlighet har med grundlagsutskottets medverkan bedömts mot 16 § 2 mom. i grundlagen (GrUU 60/2010 rd och GrUU 22/2017 rd), men inte mot 16 § 1 mom. i grundlagen. Avvägningen av de grundläggande rättigheterna när läroplikten utvidgas gäller de läropliktigas rätt till utbildning under läroplikten och å andra sidan andra personers grundläggande rättigheter till hälsa och säkerhet.

Grundlagsutskottet har i sin utlåtandep Praxis också uppmärksammat hindren för antagning som studerande och indragning av studierätten med avseende på dels bestämmelserna om likabehandling, dels de grundläggande fri- och rättigheter samt mänskliga rättigheter som tillgodoser

funktionshindrades rättigheter. Utskottet har påpekat att det inte nödvändigtvis innebär att en person är olämplig för studier inom ett visst område trots att personens hälsotillstånd eller funktionsnedsättning i och för sig kan hindra deltagande i exempelvis vissa praktiska uppgifter inom utbildningen. Vidare underströk utskottet att detta också bör beaktas vid tolkning och tillämpning av bestämmelserna om hinder för antagning som studerande (GrUU 60/2010 rd, s. 4/I, GrUU 22/2017 rd). Grundlagsutskottet har också konstaterat (GrUU 60/2010 rd, s. 4, GrUU 31/2013 rd, s. 3) att indirekt har indragning av studierätten också relevans för näringsfriheten och rätten att utöva yrke enligt 18 § 1 mom. i grundlagen, om slutförda studier är en förutsättning för att man ska kunna utöva ett visst yrke eller idka viss näring. Bestämmelserna om indragning av studierätten har emellertid enligt utskottets ståndpunkt godtagbara grunder med avseende på de grundläggande fri- och rättigheterna, eftersom de gäller andra personers hälsa och säkerhet.

Utskottet har dessutom understrukt att följande alltid måste utredas vid en genomgång av eventuella studiehinder och att det ska göras grundligt och med målet att de funktionshindrade själva ska delta fullt ut: hur man med individuella studieprogram, personlig anpassning eller hjälpmedel kan ge en funktionshindrad person möjligheter att studera och samtidigt visa full respekt för personens självbestämmanderätt. Utskottet anser det emellertid vara klart att hälsotillstånd och funktionsnedsättning i vissa fall kan utgöra praktiska hinder för studier. Proportionalitetskravet innebär emellertid att bestämmelserna om hinder för antagning som studerande av dessa orsaker måste vara sådana att de inte i onödan begränsar funktionsnedsatta personers möjligheter till utbildning (se GrUU 60/2010 rd, s. 3/II, GrUU 22/2017 rd).

I propositionen föreslås det inga ändringar i bestämmelserna om hinder för antagning som studerande eller indragning av studierätten när läroplikten utvidgas. Med beaktande av grundlagsutskottets ovan relaterade utlåtandepraxis anses det att bestämmelserna om hinder för antagning som studerande och indragning av studierätten i syfte att säkerställa andra personers hälsa och säkerhet bör i sin nuvarande form gälla även läropliktiga på samma sätt.

Den föreslagna regleringen behöver bedömas även med avseende på hur barns bästa beaktas i enlighet med konventionen om barnets rättigheter och konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Grundlagsutskottet har i sin utlåtandepraxis understrukt att barnets bästa ska beaktas med avseende på enskilda barn i varje förekommande fall eller situation också när bestämmelserna tillämpas (GrUU 18/2020 rd, se också GrUB 14/2020 rd, s. 2, GrUB 6/2020 rd, s. 3, GrUU 18/2018 rd, s. 3, GrUU 17/2018 rd, s. 3). De övergripande målen för utvidgningen av läroplikten i propositionen anses överensstämma med barnets bästa. När lagen tillämpas måste emellertid barnets bästa beaktas i varje förekommande fall eller situation till exempel när ett barn hänvisas att söka till utbildning samt när beslut om stödåtgärder fattas. I vissa situationer kan barnets bästa också kräva att fullgörandet av läroplikten avbryts, och bestämmelser om detta finns i läropliktslagen.

Bestämmelserna om disciplin i gymnasielagen och lagen yrkesutbildning motsvarar i stor utsträckning disciplinbestämmelserna i lagen om grundläggande utbildning, som har tillkommit med grundlagsutskottets medverkan (GrUU 70/2002 rd och GrUU 35/2013 rd). I samband med behandlingen av regeringens proposition som gällde reformen av yrkesutbildningen konstaterade grundlagsutskottet i sitt utlåtande (GrUU 22/2017 rd) att bestämmelserna om disciplin motsvarar huvudsakligen de krav grundlagsutskottet tidigare ställt på sådan lagstiftning (GrUU 60/2010 rd, s. 5/II, se särskilt GrUU 74/2002 rd, s. 5, GrUU 12/2006 rd, s. 2—3 och GrUU 11/2009 rd, s. 7—8).

Det föreslås ändå att bestämmelsen om avstängning för viss tid i gymnasielagen och lagen om yrkesutbildning ändras så att läropliktiga studerande som en disciplinär åtgärd får avstängas för

högst tre månader, medan andra än läropliktiga studerande i motsvarande utbildningar fortfarande få avstängas för högst ett år. I fortsättningen skiljer sig dessutom rättsläget åt mellan läropliktiga och andra studerande under tiden för en avstängning för viss tid även på så vis att läropliktiga studerande är skyldiga att främja sina studier självständigt eller i andra lärmiljöer än vid läroanstalten eller på arbetsplatsen. Andra än läropliktiga studerande förlorar däremot i enlighet med nuvarande praxis sin studierätt under tiden för en avstängning för viss tid. De föreslagna förfarandena försätter läropliktiga och icke-läropliktiga i olika ställning vad gäller längden på och rättsverkningarna av en avstängning för viss tid. Detta är emellertid motiverat, eftersom en läropliktig studerande är skyldig att fullgöra sin läroplikt, till skillnad från icke-läropliktiga som har sökt sig till utbildningen frivilligt. Inom frivillig utbildning är det fortfarande motiverat att en studerande som disciplinär åtgärd förlorar sin studierätt under tiden för en avstängning för viss tid. Även avstängningstiden kan vara längre inom frivillig utbildning.

Skydd för personuppgifter

Grundlagens 10 § garanterar skydd för privatlivet som en grundläggande rättighet för var och en. Enligt 1 mom. utfärdas närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter genom lag. Enligt grundlagsutskottets etablerade tolkning omfattas skyddet för personuppgifter delvis av skyddet för privatlivet som garanteras i samma moment. Flera lagförslag i propositionen innehåller bestämmelser som hänför sig till behandling av personuppgifter. I 7, 11 och 13 § i läropliktslagen föreskrivs om skyldighet för utbildningsanordnare att anmäla identifierings- och kontaktuppgifter för en studerande som saknar studieplats eller som avbrutit sina studier till den läropliktiges boendekommun. Bestämmelser om tillgång till uppgifter i anslutning till handlednings- och tillsynsansvaret samt genomförandet av avgiftsfri utbildning enligt läropliktslagen finns i lagens 23 §. I samma paragraf föreskrivs det också om tillgång till nödvändiga uppgifter som behövs för att ordna en läropliktig studerandes utbildning. Lagen om nationella studie- och examensregister utökas med bestämmelser om införandet av uppgifter om avgiftsfrihet samt om läropliktsregistret, i vilket införs uppgifter om läroplikt. I lagen om utbildning som handleder för examensutbildning föreskrivs åter om studerandes rätt till särskilt stöd på grund av skada, funktionsnedsättning eller sjukdom och om beslutsfattandet i anslutning därtill. Också i ungdomslagen ingår bestämmelser om utlämnande av identifierings- och kontaktuppgifter till den läropliktiges boendekommun och det uppsökande ungdomsarbetet.

Uppgifter om inledande, avslutande och avbrytande av studierna är i princip inte personuppgifter i sig, men de hänför sig till en viss person och hans eller hennes verksamhet. En persons identifierings- och kontaktuppgifter är personuppgifter. Orsakerna till att fullgörandet av läroplikten eller studierna avbryts kan ha att göra en persons hälsotillstånd, funktionsförmåga och familjesituation, och det är då fråga om personuppgifter som avses i dataskyddsförordningen och delvis också särskilda kategorier av personuppgifter som avses i artikel 9 i den förordningen. Uppgifter som gäller särskilt stöd och elevhälsa för en läropliktig är i regel känsliga uppgifter, alltså sådana särskilda kategorier av personuppgifter som avses i dataskyddsförordningen.

Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande GrUU 14/2018 rd ansett att i princip räcker det med att bestämmelserna om skydd för och behandling av personuppgifter är harmoniserade med dataskyddsförordningen. Enligt utskottet bör tillgodoseendet av skyddet för personuppgifter i framtiden i första hand garanteras med stöd av den allmänna dataskyddsförordningen och den nationella allmänna lag som ska stiftas. I det sammanhanget bör man undvika nationell speciallagstiftning, som bör reserveras för situationer då den är dels tillåten enligt dataskyddsförordningen, dels nödvändig för att tillgodose skyddet för personuppgifter (se också GrUU 2/2018 rd, s. 5, GrUU 1/2020 rd, s. 2, GrUU 4/2020 rd, s. 8).

Enligt grundlagsutskottet (se t.ex. GrUU 20/2020 rd) är det klart att behovet av nationell speciallagstiftning måste bedömas utifrån det riskbaserade synsätt som förutsätts också i dataskyddsförordningen, varvid uppmärksamhet fästs vid de hot och risker som behandlingen av uppgifterna orsakar. Ju större risk fysiska personers rättigheter och friheter utsätts för på grund av behandlingen, desto mer motiverat är det med mer detaljerade bestämmelser. Denna omständighet är av särskild betydelse när det gäller behandling av känsliga uppgifter (se GrUU 14/2018 rd, s. 5). Men utskottet understryker att det i den mån EU-lagstiftningen kräver eller möjliggör reglering på det nationella planet ska tas hänsyn till de krav som de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna ställer när det nationella handlingsutrymmet utnyttjas (se t.ex. GrUU 1/2018 rd, GrUU 25/2005 rd). Utskottet har framhållit att det finns anledning att särskilt i fråga om bestämmelser som är av betydelse med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna tydligt klargöra ramarna för det nationella handlingsutrymmet (GrUU 26/2017 rd, s. 42, GrUU 2/2017 rd, s. 2, GrUU 44/2016 rd, s. 4).

Grundlagsutskottet har särskilt påpekat att inskränkningar i skyddet för privatlivet måste bedömas utifrån de allmänna villkoren för inskränkningar av de grundläggande fri- och rättigheterna (GrUU 14/2018 rd, s. 5 och de utlåtanden som nämns där). Här är det relevant att utskottets vedertagna praxis har varit att lagstiftarens handlingsutrymme i fråga om behandling av personuppgifter särskilt begränsas av att skyddet för personuppgifter delvis omfattas av skyddet för privatlivet, som garanteras i samma moment i grundlagens 10 §. Lagstiftaren ska tillgodose denna rätt på ett sätt som är godtagbart med avseende på de samlade grundläggande fri- och rättigheterna. Utskottet har därför ansett att särskilt tillåtande av behandling av känsliga uppgifter berör själva kärnan i skyddet för personuppgifter (GrUU 37/2013 rd, s. 2/I). Enligt grundlagsutskottet är uppgifter om hälsotillstånd personuppgifter som i konstitutionellt hänseende bedöms vara känsliga (se t.ex. GrUU 20/2020 rd, GrUU 15/2018 rd, s. 35—43, GrUU 1/2018 rd). I sina analyser av omfattning, exakthet och innehåll i lagstiftning om rätten att få och lämna ut uppgifter trots sekretess har utskottet lagt vikt vid att de uppgifter som lämnas ut är av känslig art (se t.ex. GrUU 38/2016 rd, s. 3). Enligt grundlagsutskottet måste det finnas exakta och noga avgränsade bestämmelser om att det är tillåtet att behandla känsliga uppgifter bara om det är absolut nödvändigt. Bestämmelser om behandling av personuppgifter måste vara detaljerade och omfattande, inom de ramar som dataskyddsförordningen tillåter (GrUU 20/2020 rd, s. 4, GrUU 65/2018 rd, s. 45, GrUU 15/2018 rd, s. 40).

Enligt grundlagsutskottet etablerade tolkningspraxis är lagstiftaren är i sin prövning bunden av att det med tanke på skyddet för personuppgifter vid en registrering är viktigt att reglera åtminstone registrerings syfte, innehållet i de registrerade personuppgifterna, tillåtna användningsändamål, inbegripet uppgifternas tillförlitlighet och bevaringstiden för uppgifterna i personregistren samt den registrerades rättsskydd. Regleringen av dessa faktorer på lagnivå ska dessutom vara omfattande och detaljerad (se t.ex. GrUU 14/2002 rd, s. 2, GrUU 27/2006 rd, s. 2/I, GrUU 11/2016 rd, s. 8 och GrUU 13/2016 rd, s. 3—4). Grundlagsutskottet har dessutom ansett att bestämmelser om alltför ospecificerade och omfattande rätt att få uppgifter strider mot 10 § 1 mom. i grundlagen (t.ex. GrUU 7/2000 rd, GrUU 14/2002 rd, GrUU 15/2002 rd och GrUU 74/2002 rd).

Grundlagsutskottet har bedömt bestämmelserna om myndigheternas rätt att få och skyldighet att lämna ut information trots sekretess med avseende på skyddet för privatliv och personuppgifter i 10 § 1 mom. i grundlagen och då noterat bland annat vad och vem rätten att få information gäller och hur rätten är kopplad till nödvändighetskriteriet (t.ex. GrUU 4/2017 rd). Myndigheternas rätt att få och möjlighet att lämna ut information kan enligt utskottet gälla ”behövliga uppgifter” för ett visst syfte, om lagen ger en uttömmande förteckning över innehållet i uppgifterna. Om innehållet däremot inte anges i form av en förteckning, ska det i lagstiftningen ingå ett krav på att ”informationen är nödvändig” för ett visst syfte (se t.ex. GrUU 46/2016 rd,

s. 5—6 och de utlåtanden som nämns där). Å andra sidan har utskottet ansett att grundlagen inte tillåter en generös och ospecificerad rätt att få uppgifter, inte ens om den är förenad med nödvändighetskriteriet (se t.ex. GrUU 71/2014 rd, s.3/I, GrUU 62/2010 rd, s.4/I och GrUU 59/2010 rd, s. 4/I). Grundlagsutskottet har i sin utlåtandepraxis också bedömt att exakt avgränsade bestämmelser främjar bedömningen av om utlämnandet av uppgifter är lagenligt (GrUU 17/2016 rd, s. 6.).

I propositionen utgår man i fråga att det är möjligt att utfärda bestämmelser om personuppgifter som kompletterar EU:s dataskyddsförordning, eftersom det är fråga om en behandlingsgrund som avses i artikel 6.1 c och delvis också i artikel 6.1. e i dataskyddsförordningen, det vill säga är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning. Enligt artikel 6 i dataskyddsförordningen ska utnyttjande av det nationella handlingsutrymmet dessutom uppfylla ett mål av allmänt intresse och vara proportionell mot det legitima mål som eftersträvas. Utnyttjandet av det nationella handlingsutrymmet har förklarats och motiverats mer ingående i lagförslagens specialmotivering. På de grunder som anförs i specialmotiveringen anses att den specialreglering i anslutning till personuppgifter som föreslås i propositionen uppfyller ett mål av allmänt intresse och är proportionell mot det mål som eftersträvas.

Nationell specialreglering anses nödvändig också med avseende på ett riskbaserat synsätt, eftersom det är fråga om omfattande behandling av personuppgifter och delvis om behandling av känsliga uppgifter, och därför finns det en risk för den registrerade, om det inte skulle finnas detaljerad reglering. Regleringens proportionalitet har beaktats genom att det föreskrivits om rätt att få tillgång endast till nödvändiga uppgifter och genom att särskilt definiera vem som får uppgifter samt vilka uppgifter som utlämnas så exakt och noga avgränsat som möjligt. I fråga om uppgifter som förs in i informationsresurser och register är specialreglering nödvändig också med tanke på registrens användningsändamål och datainnehållets enhetlighet, så att individer och myndigheter kan använda dem som en heltäckande nationell informationsresurs.

I propositionens bestämmelser om känsliga uppgifter beaktas dataskyddsförordningens krav på behandling av särskilda kategorier av personuppgifter samt grundlagsutskottets tolkningspraxis som gäller känsliga uppgifter. Uppgifter som gäller en persons hälsotillstånd och motsvarande känsliga uppgifter kan enligt bestämmelserna i lagförslagen överlämnas endast om det är nödvändigt för att göra det möjligt att fullgöra läroplikten och genomföra undervisningen. Möjligheten att lämna ut uppgifter begränsar skyddet för personens privatliv, men säkerställer å andra sidan tillgodoseendet av de kulturella rättigheterna, som i propositionen ses som en grund att föreskriva om möjlighet att lämna ut känsliga uppgifter. Vem som har rätt att få uppgifter och vilka uppgifter som utlämnas definieras så exakt och noga avgränsat som möjligt. När det gäller uppgifternas karaktär ankommer det ändå på den som lämnar ut nödvändiga uppgifter i anslutning till ordnandet av utbildning att bedöma vilka uppgifter som anses nödvändiga för ordnandet av utbildning.

Rättsskydd och myndighetsutövning

I lagen om fritt bildningsarbete föreslås det i fråga om studier som omfattas av läroplikten noggrannare bestämmelser än nu om antagning som studerande, innehållet i studierna samt de studerandes rättigheter och skyldigheter. Genom dessa bestämmelser tryggas läropliktiga studerandes rättsskydd och garantierna för god förvaltning i enlighet med 21 § i grundlagen. I propositionen föreslås det dessutom att det i 16 § 3 mom. i läropliktslagen föreskrivs om rätt för studerande att på begäran få beslut om sådana lagstadgade rättigheter, som på grund av sakens natur i regel inte är föremål förvaltningsbeslut. Denna bestämmelsen garanterar den i grundlagens 21 § 2 mom. föreskrivna rätten att få ett motiverat beslut.

I läropliktslagen, lagen om utbildning som handleder för examensutbildning och det nya 7 a kap. i lagen om fritt bildningsarbete innehåller flera bestämmelser om ändringssökande, som ska bedömas med avseende på rättsskyddet enligt 21 § i grundlagen. Lagförslagets bestämmelser om ändringssökande följer den etablerade riktlinjen i utbildningslagarna, bland annat när det gäller användningsområdet för omprövningsförfarande, besvärstid samt besvärsförbud. Utbildningslagarnas bestämmelser om ändringssökande har setts över på ett heltäckande sätt 2015 i samband med totalreformen av användningsområdet för omprövningsförfarandet med grundlagsutskottet medverkan (GrUU 55/2014 rd). I det utlåtandet ansåg grundlagsutskottet det viktigt att konsekvent föra vidare arbetet med att utveckla och utvidga systemen för omprövning och besvärstillstånd (s. 5/II). Bestämmelser om ändringssökande med motsvarande innehåll överfördes 2017 till den nya lagen om yrkesutbildning, och i samband med behandlingen av den nämnde grundlagsutskottet i sitt utlåtande (22/2017 rd) inga eventuella problem med bestämmelserna om ändringssökande, så de föreslagna bestämmelserna anses vara godtagbara med tanke på användningsområdet för begäran om omprövning.

I propositionens bestämmelser om ändringssökande har man beaktat det förfarande med besvärstillstånd till högsta domstolen som föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden, och lagförslagen innehåller inga separata bestämmelser om besvärstillstånd. Lagförslagen innehåller emellertid bestämmelser om besvärsförbud till högsta domstolen i sådana ärenden, där det första rättsmedlet är begäran om omprövning hos regionförvaltningsverket. Förbudet mot att söka ändring kan i princip begränsa den rätt som garanteras var och en i 21 § i grundlagen att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt rättskipningsorgan. I detta sammanhang måste det emellertid påpekas att i utbildningsärenden begärs omprövning alltid hos regionförvaltningsverket, inte hos den myndighet som fattat det ursprungliga beslutet, så ärendet prövas redan i omprövningsfasen av en annan instans än den som fattat det ursprungliga beslutet. Grundlagsutskottet har konstaterat (GrUU 55/2014 rd, s. 3) att syftet med omprövningsförfarandet är att bidra till att genomföra garantierna för god förvaltning enligt 21 § 2 mom. i grundlagen. Omprövningsförfarandet bör enligt utskottet bedömas också med avseende på att det i sak — om också inte formellt — kan utgöra en del av hela det förvaltningsrättsliga systemet för att söka ändring. Utskottet anser att omprövningsförfarandet i detta avseende på sätt och vis kan ses som det första skedet i ändringssökandet, trots att det inte är fråga om rättsskipning i en domstol (GrUU 55/2014 rd, s. 3 och GrUU 32/2012 rd, s. 3/II).

Enligt lagförslagen har man alltid rätt att söka ändring hos förvaltningsdomstolen i ett ärende som regionförvaltningsverket meddelat med anledning av begäran om omprövning, så de föreslagna bestämmelserna uppfyller kravet i 21 § 1 mom. i grundlagen på att var och en har rätt att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt rättskipningsorgan. Besvärsförbuden enligt lagförslagen anses således vara godtagbara i enlighet med 21 § i grundlagen. Grunden för de föreslagna besvärsförbuden är att de ärenden som besluten gäller är av sådan art är det är motiverat att snabbt få ett lagakraftvunnet beslut, eftersom ett avgörande som fås efter en lång tid inte längre har någon faktisk betydelse för individens rättsskydd. Grundlagsutskottet har inte i sitt utlåtande (22/2017 rd) i samband med behandlingen av regeringens proposition som gällde reformen av yrkesutbildningen påpekat att motsvarande besvärsförbud skulle vara problematiska.

Enligt 7 § i lagen om utbildning som handleder för examensinriktad utbildning kan utbildningsanordnare komplettera den utbildning som den ordnar genom att skaffa i lagen avsedd utbildning även av någon annan privat sammanslutning eller stiftelse. Utbildningsanordnaren svarar för att den utbildning som den skaffar ordnas i enlighet med lagen om handledande utbildning. Det är inte fråga om att överföra en offentlig förvaltningsuppgift på andra än myndigheter på det sätt som avses i 124 § i grundlagen, eftersom den utbildningsanordnare som fått tillstånd att

ordna utbildning alltid svarar för myndighetsutövningen i anslutning till utbildningsverksamheten, även om den skaffar till exempel en del av undervisningstjänsterna från en privat sammanlutning eller stiftelse.

Kommunernas uppgifter

Enligt 121 § 2 mom. i grundlagen utfärdas bestämmelser om uppgifter som åläggs kommuner genom lag. Enligt 7 § i kommunallagen (410/2015) sköter kommunen de uppgifter som den har åtagit sig med stöd av självstyrelsen och organiserar de uppgifter som särskilt föreskrivs för den i lag. I propositionen föreslås handlednings- och tillsynsuppgifter i anslutning till utvidgningen av läroplikten för anordnarna av grundläggande utbildning, det vill säga i praktiken huvudsakligen kommunerna. I propositionen föreslås dessutom att när en läropliktig blir utan studieplats ska den läropliktiges boendekommun vara skyldig att handleda och stödja honom eller henne i sökandet efter en studieplats och i sista hand anvisa den läropliktige en studieplats. Dessa uppgifter hör till kommunernas särskilda kompetensområde. En del av de nya uppgifterna enligt propositionen hör till kommunernas allmänna kompetensområde, som kommunen har åtagit sig med stöd av självstyrelsen, såsom att ordna utbildning på andra stadiet och de nya uppgifter enligt läropliktslagen som hänför sig till den. Grundlagsutskottet har brukat poängtera att när kommunerna åläggs uppgifter genom lag ska det också ses till att de har faktiska möjligheter att klara av sina förpliktelser (GrUU 29/2009 rd, GrUU 50/2005 rd, s. 2/I, GrUU 41/2002 rd, s. 3/II). Kravet som gäller kommunernas finansieringsprincip förverkligar kommunernas självstyrelse enligt 121 § 2 mom. i grundlagen. Enligt 55 § 2 mom. i lagen om statsandel för kommunal basservice är statsandelen för nya och mer omfattande statsandelsåligganden 100 procent av de kalkylerade kostnaderna för nya och mer omfattande åligganden, om inte åliggandena minskas i motsvarande utsträckning. Propositionens konsekvenser för kommunernas ekonomi har bedömts i avsnitt 4.2.1 Ekonomiska konsekvenser. Kommunerna ersätts fullt ut för de kostnader som de nya uppgifterna orsakar.

Unga arbetstagare

Bestämmelser som är av betydelse för läropliktiga ungas arbete ingår i ILO:s konvention nr 138 om minimiålder för tillträde till arbete, den reviderade europeiska sociala stadgan samt direktivet om skydd av minderåriga i arbetslivet. Samtliga dessa innehåller krav på att det ska föreskrivas om en minimiålder för tillträde till arbete. I bakgrunden finns tanken om förbud mot barnarbete.

Enligt artikel 2 mom. 3 i ILO:s konvention nr 138 ska minimiåldern för tillträde till anställning eller arbete inte vara lägre än åldern för avslutande av obligatorisk skolgång och i intet fall lägre än 15 år. Enligt artikel 7 mom. 2 i konventionen kan den nationella lagstiftningen också tillåta att personer, som är minst 15 år gamla men som ännu inte fullgjort sin skolplikt, sysselsätts eller arbetar med uppgifter som fyller i a) och b) i mom. 1 av denna artikel angivna krav. Arbetet får bland annat inte vara ägnat att inverka menligt på deras skolgång, deras deltagande i program för yrkesorientering eller yrkesutbildning, som godkänts av vederbörande myndighet, eller deras förmåga att tillgodogöra sig den erhållna undervisningen. Vederbörande myndighet ska bestämma de slag av verksamhet, inom vilka anställning eller arbete kan tillåtas, och ska föreskriva det antal timmar och de förhållanden varunder sådan anställning eller sådant arbete får äga rum.

Enligt artikel 7.1 i den reviderade europeiska sociala stadgan ska parterna fastställa den minimiålder som minderåriga ska ha uppnått för att få anställning till 15 år. Enligt punkt 3 i artikeln får personer som alltför är underkastade skolplikt inte anlitas till arbete som hindrar dem att i full utsträckning tillgodogöra sig undervisningen.

Enligt artikel 1.1 i direktivet om skydd av minderåriga i arbetslivet får minimiåldern för att anlitats till eller utföra arbete inte är lägre än den ålder då skolplikten upphör i enlighet med nationell lag, och under inga omständigheter lägre än 15 år. Medlemsstaterna ska säkerställa att minderåriga skyddas mot ekonomiskt utnyttjande och mot varje typ av arbete som är av sådant slag att det kan antas ha en skadlig inverkan på deras säkerhet, hälsa eller fysiska, mentala, moraliska och sociala utveckling eller äventyra deras utbildning (artikel 1.3). Direktivet innehåller särskilda bestämmelser för unga i olika åldrar, och i detta syfte definieras i direktivet bland annat begreppen minderåriga, barn och ungdomar (artikel 3). Med minderåriga avses varje person som är under 18 år. Med barn avses varje person som är under 15 år eller som ännu omfattas av skolplikt enligt nationell lag. Med ungdomar avses varje person som har fyllt 15 men inte 18 år och som inte längre omfattas av skolplikt enligt nationell lag. Enligt direktivets ingress bör medlemsstaterna vidta de åtgärder som behövs för att säkerställa att arbetstiden för ungdomar som går i skola inte inverkar negativt på deras möjlighet att tillgodogöra sig undervisningen.

Bestämmelser om 16 år som minimiålder för tillträde till arbete till sjöss finns i ILO:s konvention om arbete till sjöss samt i Europeiska unionens direktiv om arbete ombord på fiskefartyg, där förutsättningen för tillträde till arbete i artikel 6.2 även kopplas till att en minderårig inte längre omfattas av obligatorisk skolgång enligt nationell lagstiftning.

I propositionen föreslås det att de nationella bestämmelserna om minimiåldern för anställning i huvudsak ska förbli oförändrad. För att Finlands nationella lagstiftning ska uppfylla skyldigheterna i ovannämnda internationella avtal om att anställning inte får hindra studerande på andra stadiet från att delta i undervisning på grund av arbetet, föreskrivs det i 7 § i lagen om unga arbetstagare om skyldighet för arbetsgivaren att förlägga arbetstiden för en ung arbetstagare så att arbetet inte utgör något hinder för deltagande i utbildningen. En ung arbetstagare ska ha rätt att vägra att ta emot arbetsskift som utgör ett hinder för deltagande i studierna. Också i 1 kap. 7 § 1 mom. i lagen om sjöarbetsavtal hänvisas det till nämnda 7 § 5 mom. om förläggande av arbetstiden i lagen om unga arbetstagare. De ovannämnda föreslagna bestämmelserna som garanterar att fullgörandet av läroplikten kommer i första hand kan anses vara väsentliga för att Finland ska uppfylla sina internationella avtalsförpliktelser som gäller minimiålder för tillträde till arbete.

På de grunder som anges ovan kan lagförslagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Regeringen anser det dock önskvärt att grundlagsutskottet ger ett utlåtande i frågan.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Läropliktslag

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Läropliktens mål

Läroplikten har som mål att för alla trygga de grundläggande kunskaper och den bildning som behövs i livet och i samhället samt att främja lika möjligheter att utveckla sig själv enligt förmåga och behov.

Därtill har läroplikten som mål att höja utbildnings- och kompetensnivån, minska skillnaderna i lärande och öka likabehandlingen och jämlikheten i utbildningen.

I fråga om målen för den undervisning och utbildning som hör till läroplikten föreskrivs särskilt.

2 §

När läroplikten börjar och upphör

Barn som har sin vanliga vistelseort i Finland är läropliktiga.

Läroplikten börjar vid ingången av det i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) avsedda läsåret det år då barnet fyller 7 år.

Om barnet på grund av funktionsnedsättning eller sjukdom uppenbart inte på nio år kan nå de mål som ställts för den grundläggande utbildningen i lagen om grundläggande utbildning, blir barnet läropliktigt ett år tidigare än vad som anges i 2 mom. (*förlängd läroplikt*).

Läroplikten upphör när den läropliktige fyller 18 år eller när den läropliktige före det med godkänt resultat har avlagt en sådan examen som avses i lagen om studentexamen (502/2019) eller lagen om yrkesutbildning (531/2017) eller en motsvarande utbildning på Åland eller utländsk utbildning.

2 kap.

Fullgörande av läroplikten

3 §

Fullgörande av läroplikten i den grundläggande utbildningen

Bestämmelser om fullgörande av läroplikten i den grundläggande utbildningen finns i 26 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning.

Den som omfattas av förlängd läroplikt ska det år läroplikten börjar delta i förskoleundervisning enligt 26 a § i lagen om grundläggande utbildning.

Läropliktiga kan också delta i sådan förberedande undervisning före den grundläggande utbildningen som avses i 5 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning.

4 §

Fullgörande av läroplikten efter slutförande av den grundläggande utbildningen

Läropliktiga ska efter slutförande av den i lagen om grundläggande utbildning avsedda grundläggande utbildningens lärokurs börja fullgöra gymnasieutbildningens lärokurs enligt gymnasielagen (714/2018) och studentexamen som avläggs som avslutning på gymnasieutbildningen eller yrkesinriktad grundexamen eller yrkesexamen enligt lagen om yrkesutbildning.

Läroplikten kan dock fullgöras även i

- 1) utbildning enligt lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (/),
- 2) utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv enligt lagen om yrkesutbildning,
- 3) utbildning enligt 7 a kap. i lagen om fritt bildningsarbete (632/1998) i en folkhögskola under högst ett års tid, i sådan utbildning för studerande med svår funktionsnedsättning som avses i 25 b § 3 mom. i den lagen dock under den tid utbildningen i fråga varar,
- 4) utbildning i samiska och samisk kultur enligt lagen om Sameområdets utbildningscentral (252/2010) som varar minst en termin, om den läropliktiga är same,
- 5) grundläggande utbildning för vuxna enligt 46 § i lagen om grundläggande utbildning eller utbildning som avses i lagen om fritt bildningsarbete på det sätt som föreskrivs nedan i 5 §.

Vad som i denna lag föreskrivs om utbildningsanordnare tillämpas också på utbildningsanordnare i grundläggande utbildning och på huvudmän för läroanstalter, om inte något annat föreskrivs i denna lag.

En läropliktig anses fullgöra sin läroplikt även om han eller hon studerar i utbildning som motsvarar utbildning enligt denna lag på Åland eller utomlands.

5 §

Fullgörande av läroplikten i vissa situationer

Läropliktiga som har slutfört den grundläggande utbildningens lärokurs eller motsvarande studier men som saknar tillräckliga kunskaper i finska eller svenska för att genomgå utbildning efter den grundläggande utbildningen kan fullgöra läroplikten genom att delta i grundläggande utbildning för vuxna.

En läropliktig som slutfört den grundläggande utbildning som avses i 26 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning och som saknar tillräckliga kunskaper i finska eller svenska för att genomgå utbildning efter den grundläggande utbildningen kan fullgöra läroplikten i sådan utbildning vid en folkhögskola där man följer de grunder i läroplanen för integrationsutbildningen för vuxna invandrare som avses i 20 § 2 mom. i lagen om främjande av integration (1386/2010) eller den rekommendation till läroplan för utbildning för invandrare som Utbildningsstyrelsen har utarbetat.

En läropliktig som inte har slutfört den grundläggande utbildningens lärokurs vid utgången av läsåret det kalenderår då han eller hon fyller 17 år kan fullgöra läroplikten genom att delta i grundläggande utbildning för vuxna eller i sådan andra utbildning som avses i 4 §. Vid antagning av studerande tillämpas då vad som föreskrivs om grunderna för antagning av studerande i de lagar som gäller utbildningen i fråga.

6 §

Tillräckliga framsteg i studierna

Framstegen i de studier som omfattas av läroplikten ska vara tillräckliga. Bestämmelser om tillräckliga framsteg i studierna finns i den lag som gäller utbildningen i fråga.

7 §

Avbrytande av fullgörandet av läroplikten

Läropliktiga har rätt att avbryta fullgörandet av läroplikten för viss tid

- 1) på grund av en långvarig sjukdom eller skada som hindrar fullgörandet av läroplikten,
- 2) under moderskaps-, faderskaps- eller föräldraledigheten,
- 3) under en tillfällig vistelse utomlands som varar i minst en månad,
- 4) på grund av något annat vägande skäl som hänför sig till den läropliktiges livssituation och som hindrar fullgörandet av läroplikten.

En läropliktig har rätt att avbryta fullgörandet av läroplikten tills vidare, om den sjukdom eller skada som hindrar fullgörandet av läroplikten är av bestående natur.

Beslut om avbrytande av fullgörandet av läroplikten fattas efter ansökan.

Utbildningsanordnaren beslutar om avbrytande av fullgörandet av läroplikten. Om den läropliktige inte är studerande hos någon utbildningsanordnare, beslutar den läropliktiges boendekommun om avbrytandet. Utbildningsanordnaren ska anmäla den läropliktiges identifierings- och kontaktuppgifter till den läropliktiges boendekommun, om fullgörandet av läroplikten avbryts tills vidare.

8 §

Fullgörande av läroplikten under tiden för förlust av studierätt för viss tid

Om en läropliktig i utbildning enligt 4 § har avstängts från läroanstalten för viss tid eller om hans eller hennes studierätt har indragits, ska utbildningsanordnaren tillsammans med den läropliktige och dennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare utarbeta en plan för fullgörandet av läroplikten under avstängningen från läroanstalten för viss tid eller indragningen av studierätten. Den läropliktige ska i enlighet med planen främja sina studier självständigt eller i andra lärmiljöer än vid läroanstalten eller på arbetsplatsen.

En läropliktig har rätt att få sådan undervisning och handledning som möjliggör att studierna framskrider enligt planen. Den läropliktige har rätt till de tjänster som avses i lagen om elev- och studerandevård (1287/2013).

Om den läropliktige inte deltar i utarbetandet av planen eller inte följer den plan som har utarbetats, tillämpas vad som i den lag som gäller utbildningen i fråga och nedan i 13 § föreskrivs om att en studerande anses ha avgått.

3 kap.

Handlednings- och tillsynsansvar för fullgörandet av läroplikten

9 §

Vårdnadshavarens tillsynsansvar

Den läropliktiges vårdnadshavare ska se till att den läropliktige fullgör läroplikten.

10 §

Skyldighet att söka till utbildning efter den grundläggande utbildningen

Läropliktiga ska söka till sådan utbildning som avses i 4 § före utgången av den sista årskursen inom den grundläggande utbildningen eller före utgången av den grundläggande utbildningen för vuxna.

Läropliktiga som genomgår utbildning som handleder för examensutbildning eller utbildning som avses i 7 a kap. i lagen om fritt bildningsarbete ska innan utbildningen avslutas söka till utbildning enligt 4 § 1 mom.

En läropliktig ska söka till utbildning enligt 4 §, om han eller hon ämnar avbryta sina studier, om fullgörandet av studierna upphör innan läroplikten upphör eller om den läropliktige annars saknar en studieplats enligt 4 §.

Skyldigheten att söka till utbildning fortsätter om den läropliktiga inte får eller tar emot en studieplats.

11 §

Handlednings- och tillsynsansvar i fråga om skyldigheten att söka till utbildning

Anordnare av grundläggande utbildning har till uppgift att handleda och övervaka att en läropliktig elev fullgör sin skyldighet enligt 10 § 1 mom. att söka till utbildning. Undervisnings- och kulturministeriet beslutar årligen om den tidpunkt när anordnare av grundläggande utbildning senast ska utreda om läropliktiga som avses i detta moment har inlett sådan utbildning som avses i 4 §. Handlednings- och tillsynsansvaret för anordnare av grundläggande utbildning upphör när handlednings- och tillsynsansvaret för utbildningsanordnare som avses i 12 § börjar eller senast vid ovan avsedda tidpunkt som ministeriet bestämmer.

Utbildningsanordnaren har till uppgift att handleda och övervaka att en läropliktig som studerar hos utbildningsanordnaren fullgör sin skyldighet enligt 10 § 2 mom. att söka till utbildning. Handlednings- och tillsynsansvaret upphör när handlednings- och tillsynsansvaret för utbildningsanordnare som avses i 12 § börjar eller senast vid den i 1 mom. avsedda tidpunkt som ministeriet bestämmer. Om utbildning som avses i detta moment upphör vid en annan tidpunkt än vid utgången av vårterminen, upphör utbildningsanordnarens handlednings- och tillsynsansvar dock senast en månad efter att utbildningen avslutats.

Utbildningsanordnaren utreder den läropliktiges ansökan till utbildning och inledande av studier utifrån de uppgifter som förts in i de register som avses i lagen om nationella studie- och examensregister (884/2017). Läropliktiga ska på begäran av utbildningsanordnaren lämna en redogörelse över ansökningar till och inledande av studier, om uppgifterna inte framgår av de register som avses ovan.

Om en läropliktig inte före den tidpunkt som avses i 1 eller 2 mom. har inlett en utbildning enligt 4 §, ska den aktör som har handlednings- och tillsynsansvaret anmäla den läropliktiges identifierings- och kontaktuppgifter till den läropliktiges boendekommun och informera den

läropliktiges vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare om att den läropliktige inte fullgör sin läroplikt.

Läropliktiga har rätt att få tillräcklig elevhandledning eller studiehandledning samt annan handledning för att fullgöra sina skyldigheter enligt 10 § att söka till utbildning.

12 §

Utbildningsanordnarens handlednings- och tillsynsansvar

En i 4 § avsedd utbildningsanordnarens handlednings- och tillsynsansvar börjar när den läropliktiga har inlett sina studier som studerande hos utbildningsanordnaren. Utbildningsanordnarens handlednings- och tillsynsansvar upphör när den läropliktiges studierätt eller läroplikt upphör.

Om läroplikten fullgörs som en särskild examen i enlighet med 36 § 3 mom. i gymnasielagen eller utan deltagande i examensutbildning i enlighet med 52 § 6 mom. i lagen om yrkesutbildning, svarar den utbildningsanordnare som handhar verkställandet av prov för en särskild examen eller den utbildningsanordnare som tar emot yrkesproven för den handledning och övervakning av fullgörandet av läroplikten som avses i denna paragraf.

Utbildningsanordnaren ska följa upp hur den läropliktiges studier framskrider och meddela den läropliktiges vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare om den läropliktige inte genomför sina studier i enlighet med studieplanen.

Om en läropliktig ämnar avbryta sina studier ska utbildningsanordnaren tillsammans med den läropliktige och dennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare utreda möjligheterna att avlägga studier i en annan lärmiljö eller att söka till någon annan utbildning. Vid behov ska alternativen utredas i samarbete med en annan utbildningsanordnare. Utbildningsanordnaren ska dessutom utreda om de stödåtgärder som den läropliktige omfattas av från utbildningsanordnarens sida är tillräckliga och vid behov hänvisa den läropliktige till andra ändamålsenliga tjänster.

13 §

När en läropliktig anses ha avgått

I fråga om utbildning enligt 4 § ska utbildningsanordnaren, innan beslut fattas om att en studerande anses ha avgått, utreda om den läropliktige har inlett nya i den paragrafen avsedda studier. Om den läropliktige inte har inlett nya studier, ska utbildningsanordnaren anmäla identifierings- och kontaktuppgifterna för den läropliktige som avbrutit fullgörandet av läroplikten till den läropliktiges boendekommun och informera vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare om att fullgörandet av läroplikten har avbrutits.

Med avvikelse från vad som föreskrivs någon annanstans i lag kan en läropliktig anses ha avgått på basis av egen anmälan endast om den läropliktige har inlett nya studier som avses i 4 §.

14 §

Boendekommunens handlednings- och tillsynsansvar

Boendekommunens handlednings- och tillsynsansvar börjar när en i denna lag avsedd anmälan om en läropliktig har gjorts till den läropliktiges boendekommun. Boendekommunens handlednings- och tillsynsansvar upphör när den läropliktige har inlett en utbildning som avses i 4 §.

Den läropliktiges boendekommun ska dessutom handleda och övervaka fullgörandet av läroplikten, om det inte har bestämts att handledningen och tillsynen ska skötas av någon annan

aktör. En läropliktig som avses i 4 § 4 mom. ska underrätta den boendekommun som har handlednings- och tillsynsansvaret om inledande, avbrytande och avslutande av studier.

Boendekommunen har till uppgift att hänvisa den läropliktige till sådan utbildning enligt 4 § som lämpar sig för honom eller henne och vid behov till andra ändamålsenliga tjänster. Den läropliktiges situation och stödbehov utreds tillsammans med den läropliktige och dennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare.

15 §

Anvisande av studieplats

Boendekommunen har till uppgift att två månader efter det att handlednings- och tillsynsansvaret började anvisa den läropliktige en studieplats i utbildning som handleder för examensutbildning eller utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv, om den läropliktige inte har inlett utbildning som avses i 4 §. En utbildningsanordnare som har beviljats tillstånd att ordna utbildning som avses ovan ska anta som studerande en läropliktig som anvisats utbildningsanordnaren. En studieplats kan också anvisas i utbildning som handleder för examensutbildning som ordnas av boendekommunen.

Vid anvisande av en lämplig studieplats ska hänsyn tas till utbildningsutbudet i området, avståndet mellan den läropliktiges hem och läroanstalten och trafikförbindelserna samt den läropliktiges behov av särskilt stöd. Studieplatsen ska anvisas i utbildning på finska eller svenska enligt den läropliktiges i 10 § i lagen om grundläggande utbildning avsedda undervisningsspråk.

Den läropliktige och dennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare och den utbildningsanordnare som den läropliktige ska anvisas till som studerande ska höras innan ärendet avgörs. Beslutet om anvisande av studieplats ska delges den läropliktige och dennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare samt utbildningsanordnaren.

Den läropliktige ska inleda studierna på den studieplats som anvisats honom eller henne utan dröjsmål. Ett beslut om anvisande av studieplats kan verkställas innan det har vunnit laga kraft.

4 kap.

Utbildningens avgiftsfrihet

16 §

Rätt till avgiftsfri utbildning

Utbildning som avses i 4 § är på det sätt som anges i 17 § avgiftsfri till utgången av det kalenderår då den studerande fyller 20 år. Rätten till avgiftsfri utbildning gäller dock inte om den studerande har avlagt gymnasiets lärokurs och studentexamen eller yrkesinriktad examen eller motsvarande utländska studier. Om den studerande samtidigt genomgår yrkesutbildning och gymnasiets lärokurs upphör rätten till avgiftsfri utbildning när den studerande har avlagt yrkesinriktad examen och studentexamen, dock senast vid utgången av det kalenderår då den studerande fyller 20 år.

Avgiftsfriheten förlängs så att den motsvarar längden på de perioder under vilka fullgörandet av läroplikten har avbrutits efter slutförandet av den grundläggande utbildningen på de grunder som anges i 7 § eller genomförandet av en i 4 § avsedd utbildning tillfälligt har avbrutits på grunder som anges i den lag som gäller utbildningen i fråga. Om fullgörandet av läroplikten har avbrutits av en i 7 § 1 mom. 3 mom. avsedd orsak eller genomförandet av utbildningen av någon annan grundad anledning som avses i den lag som gäller utbildningen i fråga, förlängs avgiftsfriheten dock med högst ett år.

Utöver vad som föreskrivs i 2 mom. kan avgiftsfriheten förlängas med högst ett år, om orsaken till förlängningen av studietiden är

- 1) byte av studieområde av hälsomässiga eller andra vägande skäl,
- 2) inlärningsvårigheter,
- 3) fullgörande av handledande eller förberedande utbildning efter den grundläggande utbildningen,
- 4) fördröjning av slutförandet av den grundläggande utbildningens lärokurs.

Beslut om förlängning av avgiftsfriheten fattas, efter ansökan av den studerande, av den utbildningsanordnare hos vilken den studerande avlägger studier när han eller hon ansöker om förlängning av avgiftsfriheten. Om utbildningsanordnaren har fattat ett beslut om avbrytande av fullgörandet av läroplikten eller tillfälligt avbrytande av studierna, förlängs dock avgiftsfriheten i dessa studier utan ansökan.

Bestämmelserna i denna paragraf tillämpas inte på studerande som fyllt 18 år och som inte har varit läropliktiga enligt denna lag. Bestämmelserna i denna paragraf tillämpas inte heller på studier som har inletts efter utgången av det kalenderår då den studerande fyller 20 år.

17 §

Avgiftsfrihetens omfattning

Läromedel som behövs vid undervisningen samt arbetsredskap, arbetsdräkter och arbetsmaterial är avgiftsfria. Redskap som behövs i utbildningar som betonar särskilda intressen är dock inte avgiftsfria.

Skäliga avgifter kan tas ut för frivilliga studieresor, besök, evenemang och andra motsvarande verksamheter som kompletterar studierna.

Utbildningsanordnaren ska meddela ett förvaltningsbeslut enligt 7 kap. i förvaltningslagen (434/2003) i fråga om den rätt till avgiftsfri utbildning som avses i 16 § 1 mom., den förlängning av avgiftsfriheten utan ansökan som avses i 16 § 4 mom., den avgiftsfrihet för läromedel samt arbetsredskap, arbetsdräkter och arbetsmaterial som avses i 1 mom. i denna paragraf och i fråga om de avgifter som avses i 2 mom. i denna paragraf endast om den studerande skriftligen eller muntligen begär det.

Därtill iakttas vad som föreskrivs om avgiftsfrihet och studiesociala förmåner i lagen om grundläggande utbildning, i gymnasielagen, lagen om yrkesutbildning, lagen om fritt bildningsarbete, lagen om utbildning som handleder för examensutbildning och lagen om Sameområdets utbildningscentral. Bestämmelser om avgiftsfrihet för skolresor finns i lagen om stöd för skolresor (48/1997). Bestämmelser om avgiftsfrihet för proven i studentexamen finns i 20 § i lagen om studentexamen.

18 §

Hörande av undervisningspersonalen vid anskaffning av material som behövs vid undervisningen

I utbildning enligt 4 § ska utbildningsanordnaren höra undervisningspersonalen innan sådana läromedel samt arbetsredskap, arbetsdräkter och arbetsmaterial som avses i 17 § 1 mom. anskaffas.

19 §

Inkvarteringsersättning för läropliktiga

En läropliktig har rätt till inkvarteringsersättning, om

1) färdvägen från den läropliktiges hem till närmaste gymnasium eller yrkesläroanstalt med flera branscher där det ges möjlighet till undervisning på finska eller svenska enligt den läropliktiges i 10 § i lagen om grundläggande utbildning avsedda undervisningsspråk är över 100 kilometer,

2) den läropliktige studerar vid det i 1 punkten avsedda gymnasium eller den i 1 punkten avsedda yrkesläroanstalt som är närmast den läropliktiges hem eller som annars snabbast kan nås med kollektivtrafik eller något annat lämpligt färdstätt och där det ges möjlighet till undervisning på finska eller svenska enligt den läropliktiges i 10 § i lagen om grundläggande utbildning avsedda undervisningsspråk, och

3) den läropliktige inte har möjlighet att bo i läroanstaltens avgiftsfria internatboende.

Inkvarteringsersättning betalas för tiden mellan den dag då de årliga studierna börjar och den dag då de slutar, om studierna förutsätter boende på den ort där läroanstalten finns. Som inkvarteringsersättning ersätts den läropliktiges skäliga månatliga boendekostnader för boende under studietiden, dock högst de maximala boendeutgifter som anges i 10 § i lagen om allmänt bostadsbidrag (938/2014). Som inkvarteringsersättning betalas den andel av de skäliga boendekostnaderna som inte ersätts med stöd av någon annan lag.

Utbildningsanordnaren beslutar om beviljande av inkvarteringsersättning efter ansökan.

Rätt till inkvarteringsersättning har också en läropliktig som studerar inom den utbildning som handleder för examensutbildning, om förutsättningarna för beviljande av inkvarteringsersättning annars uppfylls.

20 §

Särskilda situationer då inkvarteringsersättning beviljas

Med avvikelse från 19 § 1 mom. 1 och 2 punkten beviljas inkvarteringsersättning också samer som bor inom samernas hembygdsområde och studerar vid Sameområdets utbildningscentral, om resan från den läropliktiges hem till läroanstalten är över 100 kilometer.

Med avvikelse från 19 § 1 mom. 2 punkten har en läropliktig rätt till inkvarteringsersättning, om den läropliktiga av skäl som hänför sig till hans eller hennes hälsotillstånd eller behov av särskilt stöd inte kan ta emot en studieplats vid en i den punkten avsedd läroanstalt eller om han eller hon inte har antagits som studerande vid en ovan avsedd läroanstalt och han eller hon på det sätt som anges i den punkten studerar vid den närmaste läroanstalt som lämpar sig för honom eller henne.

21 §

Reseersättning till läropliktiga

En läropliktig har rätt till reseersättning, om han eller hon får inkvarteringsersättning. Rätt till reseersättning har också en läropliktig som bor i ett avgiftsfritt internatboende, om han eller hon uppfyller förutsättningarna för beviljande av inkvarteringsersättning enligt 19 § 1 mom. 1 och 2 punkten eller 20 § men inte har rätt att bo i internatboendet på veckoslut.

Som reseersättning ersätts kostnaderna för resor mellan den läropliktiges hem och bostaden under studietiden i samband med veckoslut och lov. Reseersättning betalas enligt det billigaste tillgängliga färdstättet. Om kollektivtrafik inte kan användas för resorna, tillämpas vid fastställandet av resekostnaderna vad som föreskrivs om resekostnader för det egna färdstättet i lagen om stöd för skolresor. Reseersättning beviljas inte, om den läropliktiga får stöd för kostnader för motsvarande resor med stöd av någon annan lag.

Utbildningsanordnaren beslutar om beviljande av reseersättning efter ansökan.

5 kap.

Särskilda bestämmelser

22 §

Försummelse av tillsyn av den läropliktige

En vårdnadshavare som uppsåtligt eller av grov oaktsamhet försummar sin skyldighet enligt 9 § att övervaka fullgörandet av läroplikten, ska för *försummelse av tillsyn av den läropliktige* dömas till böter.

23 §

Tillgång till uppgifter

En i 11 och 12 avsedd utbildningsanordnare eller i 14 § avsedd kommun som har handlednings- och tillsynsansvar för en läropliktig har trots sekretessbestämmelserna rätt att av en annan utbildningsanordnare eller kommun få de uppgifter om den läropliktiges ansökan till utbildning, antagning och mottagande av studieplats, inledande och avbrytande av studier och avbrytande av fullgörandet av läroplikten som är nödvändiga för att den utbildningsanordnare eller kommun som har handlednings- och tillsynsansvaret ska kunna fullgöra sina uppgifter enligt denna lag.

Utbildningsanordnaren har trots sekretessbestämmelserna rätt att av en annan utbildningsanordnare eller av den kommun som har handlednings- och tillsynsansvaret få de uppgifter om en studerandes läroplikt och tidigare studier och avbrytande av dem som är nödvändiga för att den utbildningsanordnaren ska kunna fullgöra sina uppgifter i anslutning till den avgiftsfria utbildning som avses i denna lag.

När en läropliktig övergår till en annan utbildningsanordnares utbildning ska den tidigare utbildningsanordnaren trots sekretessbestämmelserna utan dröjsmål lämna den nya utbildningsanordnaren de uppgifter som är nödvändiga för ordnandet av den läropliktiges utbildning. Motsvarande uppgifter ska lämnas också på begäran av den nya utbildningsanordnaren.

Utöver vad som föreskrivs i 3 mom. har rektorn och en lärare som deltar i den läropliktiges undervisning rätt att i den utbildning som avses i 4 § trots sekretessbestämmelserna få de uppgifter som är nödvändiga för ordnandet av den läropliktigas utbildning av dem som deltar i studerandevårdsarbetet.

24 §

Sökande av ändring

Omrövning av ett beslut som gäller förlängd läroplikt, avbrytande av fullgörandet av läroplikten enligt 7 § eller anvisande av studieplats enligt 15 § får begäras hos regionförvaltningsverket inom 14 dagar från delfäendet av beslutet. Utbildningsanordnare får dock inte begära omrövning av ett beslut som avses i 15 §. Bestämmelser om begäran om omrövning i övrigt finns i förvaltningslagen.

Ändring i beslut med anledning av begäran om omrövning får sökas genom besvär i förvaltningsdomstol inom 14 dagar från delfäendet av beslutet. Ovannämnda besvär ska behandlas skyndsamt. Ett beslut som regionförvaltningsverket har meddelat med anledning av begäran om omrövning i ett ärende som gäller anvisande av studieplats kan verkställas trots besvär, om inte förvaltningsdomstolen bestämmer något annat. Ett beslut av förvaltningsdomstolen genom vilket besvär som anförts i ett ärende enligt 1 mom. har avgjorts får inte överklagas genom

besvär. Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol i övrigt finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

6 kap.

Ikraftträdande

25 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lagens 10 § 1 mom. samt 11 § 1, 3 och 5 mom. träder dock i kraft redan den 1 januari 2021 och 4 § 2 mom. 1 punkten träder i kraft den 1 augusti 2022.

Denna lag tillämpas inte på den vars läroplikt enligt lagen om grundläggande utbildning har upphört före den 1 januari 2021.

26 §

Övergångsbestämmelser om förberedande utbildningar efter den grundläggande utbildningen

Till den 31 juli 2022 kan läroplikten fullgöras också i sådan påbyggnadsundervisning inom den grundläggande utbildningen som avses i lagen om grundläggande utbildning, i sådan utbildning som förbereder för gymnasieutbildning som avses i gymnasielagen och i sådan utbildning som handleder för yrkesutbildning som avses i lagen om yrkesutbildning. Vad som i denna lag föreskrivs om i 4 § 2 mom. 1 punkten avsedd utbildning som handleder för examensutbildning, om studerande i sådan utbildning och om utbildningens anordnare tillämpas också på de nämnda utbildningarna.

Med avvikelse från det som i 15 § 1 mom. föreskrivs om anvisande av en studieplats i utbildning som handleder för examensutbildning, anvisas en läropliktig till och med den 31 juli 2022 en studieplats i utbildning som handleder för yrkesutbildning eller i utbildning som förbereder för gymnasieutbildning eller i sådan påbyggnadsundervisning inom den grundläggande utbildningen som ordnas av boendekommunen.

2.

Lag

om utbildning som handleder för examensutbildning

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag innehåller bestämmelser om orienterande och förberedande utbildning för examensinriktad utbildning (*utbildning som handleder för examensutbildning*) efter den grundläggande utbildning som avses i lagen om grundläggande utbildning (628/1998).

2 §

Utbildningens mål

Den utbildning som handleder för examensutbildning ger den studerande färdigheter att söka till gymnasieutbildning eller yrkesinriktad examensutbildning, orienterar den studerande i utarbetandet av en plan för fortsatta studier och arbetsliv och stärker den studerandes förutsättningar att slutföra gymnasieutbildningens lärokurs och avlägga studentexamen efter den eller att avlägga yrkesinriktad examen.

2 kap.

Ordnande av utbildning

3 §

Utbildningsanordnare

Ordnande av utbildning som handleder för examensutbildning förutsätter tillstånd att ordna utbildning.

Kommunen får dock ordna utbildning som handleder för examensutbildning utan tillstånd att ordna utbildning. Utbildningen ska härvid uppfylla de förutsättningar som anges i 4 § 2 mom.

Ordnande av utbildning för studerande som har rätt till krävande särskilt stöd förutsätter att det i tillståndet att ordna utbildning bestäms om skyldigheten enligt 27 § 2 mom. i lagen om yrkesutbildning (531/2017) för anordnaren att ordna utbildning för sådana studerande.

4 §

Beviljande av tillstånd att ordna utbildning

Tillstånd att ordna utbildning som handleder för examensutbildning kan på ansökan beviljas en i gymnasielagen (714/2008) avsedd anordnare av gymnasieutbildning, en i lagen om yrkesutbildning avsedd anordnare av yrkesutbildning, en registrerad sammanslutning eller stiftelse som med stöd av 7 § i lagen om grundläggande utbildning har beviljats tillstånd att ordna grundläggande utbildning samt en sådan statlig läroanstalt som avses i 8 § i lagen om grundläggande utbildning. Utbildningsanordnaren är skyldig att ordna utbildning i enlighet med utbildningsbehovet och inom det verksamhetsområde som bestäms i tillståndet att ordna utbildning. Utbildning får inte ordnas i syfte att uppnå ekonomisk vinst.

En förutsättning för beviljande av ett tillstånd att ordna utbildning är att utbildningen är nödvändig med tanke på det nationella eller regionala utbildningsbehovet och utbildningsutbudet och att sökanden har verksamhetsmässiga och ekonomiska förutsättningar att ordna utbildningen på ett ändamålsenligt sätt.

Tillstånd att ordna utbildning beviljas av undervisnings- och kulturministeriet. I samband med beslut om beviljande av tillstånd ska undervisnings- och kulturministeriet säkerställa en tillräcklig nationell och regional tillgång till utbildning som handleder för examensutbildning.

Bestämmelser om förfarandena för sökande av tillstånd att ordna utbildning, om de handlingar och utredningar som ska fogas till ansökan och om närmare förutsättningar för beviljande av tillstånd att ordna utbildning får utfärdas genom förordning av statsrådet.

5 §

Ärenden som ska bestämmas i tillståndet att ordna utbildning

I tillståndet att ordna utbildning bestäms det i samband med vilken utbildningsform tillståndet för handledande utbildning beviljas, om utbildningsanordnaren har flera tillstånd att ordna i 4 § 1 mom. avsedd utbildning.

I tillståndet att ordna utbildning kan det bestämmas om antalet studerande inom den utbildning som handleder för examensutbildning eller antalet studerandeår.

När anordnaren ordnar utbildning som handleder för examensutbildning ska anordnaren iaktta vad som i tillståndet att ordna grundläggande utbildning, gymnasieutbildning eller yrkesutbildning bestäms om undervisningsspråket och verksamhetsområdet, om inte något annat bestäms i tillståndet att ordna utbildning som handleder för examensutbildning.

6 §

Ändring och återkallande av ett tillstånd att ordna utbildning

Undervisnings- och kulturministeriet beslutar efter ansökan om ändring och återkallande av ett tillstånd att ordna utbildning.

Undervisnings- och kulturministeriet kan utan ansökan ändra eller återkalla ett tillstånd att ordna utbildning, om

- 1) ordnandet av utbildningen avsevärt avviker från utbildningsbehoven,
- 2) utbildningen inte längre ordnas,
- 3) den utbildning som ordnats eller utbildningsanordnarens verksamhetsförutsättningar inte längre uppfyller de förutsättningar som anges i 4 §,
- 4) utbildningen annars väsentligen ordnas i strid med denna lag eller med bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av den.

Undervisnings- och kulturministeriet ska ge utbildningsanordnaren tillfälle att inom en skälig tid avhjälpa de brister som avses i 2 mom. innan tillståndet att ordna utbildning ändras eller återkallas. Undervisnings- och kulturministeriet ska i samband med beslut som gäller återkallande av ett tillstånd att ordna utbildning se till att en tillräcklig tillgång till handledande utbildning inte äventyras.

Ett beslut om i 2 mom. avsett tillstånd att ordna utbildning är avgiftsfritt.

7 §

Samarbete och anskaffning av utbildning

Utbildningsanordnaren ska vid genomförandet av utbildningen samarbeta med anordnare av grundläggande utbildning, anordnare av gymnasieutbildning och yrkesutbildning och andra utbildningsanordnare samt med offentliga aktörer och privata sammanslutningar och stiftelser som bedriver ungdomsarbete och som behövs för ordnandet av utbildningen samt med arbets- och näringslivet.

Utbildningsanordnaren kan komplettera den utbildning som den ordnar genom att skaffa i denna lag avsedd utbildning av kommunen, av en sådan anordnare av grundläggande utbildning som avses i 7 eller 8 § i lagen om grundläggande utbildning eller av en anordnare av yrkesutbildning eller gymnasieutbildning, av någon annan offentlig aktör eller av någon annan privat sammanslutning eller stiftelse.

Utbildningsanordnaren svarar för att den utbildning som den skaffat ordnas i enlighet med denna lag.

3 kap.

Att söka till utbildning och antagning som studerande

8 §

Förutsättningar för antagning som studerande

Som studerande till utbildning som handleder för examensutbildning kan antas en sökande som har slutfört den grundläggande utbildningens lärokurs eller motsvarande tidigare lärokurs. Som studerande kan av grundad anledning också antas en studerande som inte har slutfört den lärokurs som avses ovan, om utbildningsanordnaren anser att sökanden annars har tillräckliga förutsättningar att klara studierna.

En förutsättning för att bli antagen som studerande är dessutom att sökanden inte har avlagt en examen eller genomfört handledande eller förberedande utbildning efter den grundläggande utbildningen. En sökande kan dock antas som studerande till en utbildning som handleder för examensutbildning trots att sökanden har avlagt en examen eller genomfört en utbildning som avses ovan, om det av särskilda skäl är motiverat att personen genomför en sådan utbildning för att förvärva färdigheter för fortsatta studier eller om det är fråga om en i 15 § i läropliktslagen (/) avsedd läropliktig som anvisats studieplats hos utbildningsanordnaren.

9 §

Att söka till utbildning samt ansökningsförfaranden

Var och en har rätt att fritt ansöka om att få genomföra en sådan utbildning som avses i denna lag.

Vid antagningen av studerande ska jämlika urvalsgrunder tillämpas. Utbildningsanordnaren beslutar om de urvalsgrunder som ska tillämpas vid antagning av studerande och om inträdes- och lämplighetsprov.

Vid antagning av studerande till utbildning som handleder för examensutbildning kan riks- omfattande ansökningsförfaranden användas. Närmare bestämmelser om riks- omfattande ansökningsförfaranden utfärdas genom förordning av statsrådet.

Utbildningsanordnaren beslutar om kontinuerlig ansökan och därtill hörande ansökningstider och ansökningsförfaranden när det gäller fördelning av studieplatser som inte fördelas med riks- omfattande ansökningsförfaranden.

10 §

Beslut om antagning som studerande

Utbildningsanordnaren beslutar vem som antas som studerande.

Om riks- omfattande ansökningsförfaranden som avses i 9 § 3 mom. tillämpas vid antagningen av studerande, kan beslut om att inte anta en sökande meddelas med avvikelse från vad som i 7 kap. i förvaltningslagen (434/2003) föreskrivs om givande av förvaltningsbeslut. Den sökande ska dock meddelas beslutet skriftligen. Utbildningsanordnaren ska ge ett i 7 kap. i förvaltnings- lagen avsett förvaltningsbeslut om antagning som studerande, om den sökande framställer en skriftlig eller muntlig begäran om beslutet inom 30 dagar från att ha fått meddelande om resul- tatet av antagningen.

4 kap.

Utbildningens innehåll och genomförande av utbildning

11 §

Utbildningens omfattning och uppbyggnad

Omfattningen av den utbildning som handleder för examensutbildning är 38 veckor.

Tiden för genomförande av utbildning som handleder för examensutbildning är högst ett år. Utbildningsanordnaren kan bevilja den studerande extra tid för slutförande av studierna på grund av sjukdom, skada eller av någon annan särskild orsak.

En utbildning som handleder för examensutbildning byggs upp av utbildningsdelar.

12 §

Utbildningsgrunder

Utbildningsstyrelsen bestämmer utbildningsgrunderna för den utbildning som handleder för examensutbildning. I utbildningsgrunderna anges målen för utbildningsdelarna, utbildningsde- larnas centrala innehåll och bedömningen av dem samt de uppgifter som ska antecknas i den personliga studieplanen.

Utbildningsgrunderna ska utarbetas så att den studerande under den handledande utbildningen har möjlighet att genomföra studier som hör till gymnasiets lärokurs och avlägga delar av yr- kesinriktade grundexamina och delområden som ingår i examensdelarna, höja vitsorden i av- gångsbetyget för den grundläggande utbildningen och stärka sina kunskaper i finska eller svenska.

Utbildningsanordnaren beslutar om utbildningens innehåll i enlighet med utbildningsgrunderna för den utbildning som handleder för examensutbildning. Utbildningsanordnaren ska utarbeta en plan för genomförandet av utbildningen. Planen bestäms om genomförandet av undervisningen, handledningen och det särskilda stödet, om utbildningsdelarna som erbjuds de studerande samt om noggrannare mål för och innehåll i undervisningen.

13 §

Den studerandes individuella val

Den studerande avlägger utifrån de utbildningsdelar som ingår i utbildningsgrunderna en helhet som motsvarar den studerandes individuella mål och kunskapsbehov.

Utbildningsanordnaren ansvarar för att den studerande har möjlighet till individuella val. Utbildningsanordnaren ska vid behov i samarbete med de aktörer som avses i 7 § erbjuda den studerande möjlighet att genomföra de delar som ingår i utbildningsgrunderna.

Utbildningen ska ordnas så att den studerande kan söka till examensinriktad utbildning under den handledande utbildningen, om han eller hon har uppnått tillräckliga färdigheter för övergången till examensinriktad utbildning.

14 §

Personlig studieplan

Utbildningsanordnaren utarbetar för den studerande som inleder utbildningen en personlig studieplan, i vilken antecknas den individuella uppläggningsplanen av studierna och studieframstegen samt en plan för fortsatta studier. I planen antecknas dessutom uppgifter om undervisningen, handledningen och stödet till den studerande. Planen uppdateras vid behov när studierna framskrider.

Utbildningsanordnaren utarbetar den personliga studieplanen tillsammans med den studerande. I utarbetandet och uppdateringen deltar en lärare eller en studiehandledare som utbildningsanordnaren utser och vid behov någon annan företrädare för utbildningsanordnaren. Den studerandes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare för den studerande ska ha möjlighet att delta i utarbetandet och uppdateringen av planen.

Med avvikelse från vad som anges i 1 och 2 mom. utarbetar den som anordnar yrkesutbildning en personlig studieplan för den studerande med iakttagande av vad som i lagen om yrkesutbildning föreskrivs om utarbetande av en personlig utvecklingsplan för kunnandet.

15 §

Respons på utvecklingen av kunnandet och bedömning av kunnandet

Den studerande har rätt att få respons på hur hans eller hennes kunnande har utvecklats under utbildningen. Genom respons handleds och uppmuntras den studerande att nå målen enligt den personliga studieplanen och utvecklas hans eller hennes förutsättningar för självbedömning. Respons ger de lärare som svarar för undervisningen och sådana andra företrädare för utbildningsanordnaren som deltar i undervisningen, handledningen och stödet till den studerande.

Genom bedömning av kunnandet ges information om det kunnande som den studerande har och säkerställs att målen i utbildningsgrunderna nås. Bedömningen utförs och beslut om den fattas av en lärare. Utbildningsdelarna bedöms antingen med vitsordet godkänt eller med vitsordet underkänt. Utbildningsanordnaren ska ordna möjlighet för den studerande att ta om påvisandet av kunnandet, om hans eller hennes kunnande bedöms med vitsordet underkänt.

På kontroll och rättelse av bedömningen tillämpas vad som i 55 och 116 § i lagen om yrkesutbildning föreskrivs om handledande utbildning.

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 2—4 mom. tillämpas på bedömningen av de studier inom den grundläggande utbildningen, gymnasieutbildningen eller yrkesutbildningen som avläggs under den handledande utbildningen vad som föreskrivs i den lag som gäller utbildningsformen i fråga.

16 §

Betyg och intyg

Utbildningsanordnaren ska ge den studerande ett betyg över avlagda utbildningsdelar när den studerande slutför den utbildning som handleder för examensutbildning. På begäran av den studerande ska utbildningsanordnaren även annars utfärda ett betyg över avlagda utbildningsdelar.

Utbildningsanordnaren ska på begäran av den studerande utfärda ett intyg över avlagda studier, om den studerande avgår eller avbryter genomförandet av utbildningen.

Utbildningsstyrelsen bestämmer vilka uppgifter som ska föras in i betyg och intyg.

På betyg som utfärdas över de studier inom den grundläggande utbildningen, gymnasieutbildningen eller yrkesutbildningen som avläggs under den handledande utbildningen tillämpas vad som föreskrivs i den lag som gäller utbildningsformen i fråga.

5 kap.

Studerandes rättigheter och skyldigheter

17 §

Studierätt

Den studerandes studierätt börjar vid den tidpunkt som utbildningsanordnaren bestämmer.

Den studerandes studierätt upphör när han eller hon har genomgått den utbildning som handleder för examensutbildning eller när han eller hon anses ha avgått på det sätt som anges i 18 §.

Den studerande har rätt att tillfälligt avbryta sin studierätt för den tid som han eller hon fullgör tjänstgöring enligt värnpliktslagen (1438/2007), civiltjänstlagen (1446/2007) eller lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor (194/1995) eller får sjukdagpenning eller moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen (1224/2004). Därtill kan studierätten på den studerandes begäran tillfälligt avbrytas av någon annan grundad anledning. Bestämmelserna i detta moment tillämpas inte på läropliktiga enligt läropliktslagen. Bestämmelser om avbrytande av fullgörandet av läroplikten för viss tid finns i 7 § i läropliktslagen.

Utbildningsanordnaren beslutar om tillfälligt avbrytande av studierätten efter den studerandes ansökan.

18 §

När studerande anses ha avgått

En studerande anses ha avgått, om det är uppenbart att han eller hon inte har för avsikt att delta i undervisning i enlighet med den plan som avses i 14 § och han eller hon inte har uppgett någon grundad anledning till sin frånvaro. En studerande som inte har slutfört sina studier inom den tid för genomförande som anges i 11 § 2 mom. anses ha avgått.

Om den studerande själv skriftligen meddelar utbildningsanordnaren att han eller hon avgår, upphör studierätten från den dag då meddelandet anländer till utbildningsanordnaren, eller vid en senare tidpunkt som den studerande meddelar.

Utbildningsanordnaren meddelar ett beslut om att studeranden anses ha avgått.

En läropliktig anses ha avgått på det sätt som avses i 1 mom. senast en månad efter att han eller hon senast har deltagit i undervisning. Bestämmelser om förfaranden som gäller när en läropliktig anses ha avgått finns dessutom i 13 § i läropliktslagen.

19 §

Rätt till undervisning och handledning

Studerande har rätt att i olika lärmiljöer få sådan undervisning och handledning som gör det möjligt att nå de mål som ställts i utbildningsgrunderna. En studerande har rätt att få undervisning och handledning i genomsnitt 22 timmar per vecka.

En studerande har rätt att få personlig och annan behövlig studiehandledning som anknyter till genomförande av utbildning och ansökan till fortsatta studier.

20 §

Den studerandes skyldigheter

En studerande är skyldig att i enlighet med den personliga studieplanen delta i undervisningen om det inte finns en grundad anledning för frånvaro. Utbildningsanordnaren beslutar om förfaranden som gäller en studerandes frånvaro.

Den studerande ska utföra sina uppgifter samvetsgrant och uppträda korrekt.

Bestämmelser om skyldighet att ersätta orsakad skada finns i skadeståndslagen (412/1974). Utbildningsanordnaren ska underrätta den studerandes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare för den studerande om skada som den studerande orsakat.

21 §

Rätt till särskilt stöd

En studerande har rätt till särskilt stöd om han eller hon på grund av inlärningssvårigheter, skada, funktionsnedsättning eller sjukdom eller av någon annan orsak behöver långvarigt eller regelbundet särskilt stöd i sitt lärande och sina studier för att nå målen i utbildningsgrunderna. Med särskilt stöd avses planerligt pedagogiskt stöd enligt den studerandes mål och färdigheter samt särskilda undervisnings- och studiearrangemang. Målet för särskilt stöd är att den studerande ska nå det kunnande som ingår i utbildningsgrunderna.

När en studerande genomför studier som hör till gymnasieutbildningens lärokurs enligt gymnasielagen, tillämpas vad som i gymnasielagen föreskrivs om en studerandes rätt att få stöd för lärandet. När en studerande avlägger examensdelar enligt lagen om yrkesutbildning tillämpas vad som i lagen om yrkesutbildning föreskrivs om anpassning av bedömningen av kunnandet.

På en studerandes rätt till krävande särskilt stöd tillämpas bestämmelserna i lagen om yrkesutbildning.

22 §

Beslut om särskilt stöd

Utbildningsanordnaren ska bedöma en studerandes behov av särskilt stöd när den studerande inleder sina studier och under studiernas gång om behov av sådant stöd uppstår. Om det för en läropliktig som övergår från grundläggande utbildning har fattats ett beslut om särskilt stöd enligt 17 § i lagen om grundläggande utbildning, ska utbildningsanordnaren utreda och bedöma den studerandes behov av särskilt stöd utifrån det beslut om särskilt stöd som fattats under den grundläggande utbildningen.

Beslut om särskilt stöd till en studerande fattas av utbildningsanordnaren. Den studerande och dennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare för den studerande ska höras innan beslut fattas.

Utbildningsanordnaren ska i den studerandes personliga studieplan föra in uppgift om innehållet i det särskilda stöd och handledningen som erbjuds den studerande.

23 §

Studiesociala förmåner för studerande som får särskilt stöd

Om den handledande utbildningen ordnas hos en anordnare av grundläggande utbildning, har den studerande rätt till sådana studiesociala förmåner för elever med funktionsnedsättning och andra elever som får särskilt stöd som anges i 31 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning.

Om den handledande utbildningen ordnas hos en anordnare av yrkesutbildning, har den studerande rätt till sådana studiesociala förmåner för studerande som får särskilt stöd som anges i 101 § i lagen om yrkesutbildning.

Särskilda bestämmelser gäller för andra tjänster och stödåtgärder som ordnas för studerande på grund av deras funktionsnedsättningar.

24 §

Avgiftsfri undervisning

Den undervisning och handledning som hör till utbildning enligt denna lag är avgiftsfri för de studerande. De urvals- eller lämplighetsprov som anknyter till antagningen av studerande är avgiftsfria för de sökande.

En studerande som deltar i utbildningen har rätt till avgiftsfria måltider de dagar då den studerandes personliga studieplan förutsätter att den studerande är närvarande på en utbildningsplats som utbildningsanordnaren anvisar. Dessutom har en studerande även rätt till andra dagliga avgiftsfria måltider om utbildningen i enlighet med tillståndet att ordna utbildning ordnas i en läroanstalt med internatboende. På ett internatboende tillämpas bestämmelserna i lagen om yrkesutbildning.

Bestämmelser om en läropliktig studerandes rätt till avgiftsfri utbildning finns dessutom i 4 kap. i läropliktslagen.

6 kap.

Särskilda bestämmelser

25 §

Sökande av ändring

Omprövning av ett i denna lag avsett beslut får begäras hos regionförvaltningsverket inom 14 dagar från delfäendet av beslutet, om beslutet gäller

- 1) i 10 § avsedd antagning som studerande,
- 2) i 11 § avsett beviljande av extra tid för slutförande av studierna,
- 3) i 17 § avsedd rätt för den studerande att tillfälligt avbryta sina studier,
- 4) i 18 § avsedd fråga om en studerande ska anses ha avgått,
- 5) i 21 § avsedd rätt för en studerande att få särskilt stöd.

Bestämmelser om begäran om omprövning i övrigt finns i förvaltningslagen.

Vid sökande av ändring i beslut som gäller förmåner som avses i 23 § 1 mom. tillämpas lagen om grundläggande utbildning. Vid sökande av ändring i beslut som gäller förmåner som avses i 23 § 2 mom. tillämpas lagen om yrkesutbildning.

Ändring i beslut med anledning av begäran om omprövning får sökas genom besvär i förvaltningsdomstol inom 14 dagar från delfäendet av beslutet. Ovannämnda besvär ska behandlas skyndsamt. Ett beslut av förvaltningsdomstolen genom vilket besvär som anförts i ett ärende enligt 1 mom. har avgjorts får inte överklagas genom besvär. Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol i övrigt finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

26 §

Tillämpning av lagen om grundläggande utbildning, gymnasielagen och lagen om yrkesutbildning

Vid ordnandet av handledande utbildning tillämpas vad som i lagen om grundläggande utbildning, gymnasielagen eller lagen om yrkesutbildning för den berörda anordnarens del föreskrivs om undervisningens offentlighet, försök, utvecklings-, handlednings- och stöduppgifter för specialundervisning eller särskilt stöd, elev- och studerandevård, personal, samarbete med studerandenas vårdnadshavare, elev- och studerandekår, utvärdering av utbildningen samt sekretess och behandling av personuppgifter, om inte något annat föreskrivs i lag. Dessutom tillämpas vad som när det gäller utbildningsanordnaren i fråga föreskrivs om disciplin och därmed sammanhängande förfaranden i 36 och 36 a—36 g § i lagen om grundläggande utbildning, med undantag av bestämmelserna om kvarsittning, och i 40—48 § i gymnasielagen och 80, 85—93 och 115 § i lagen om yrkesutbildning samt vad som i nämnda lagar föreskrivs om sökande av ändring i ärenden som gäller disciplinära åtgärder. Om utbildningen ordnas av kommunen utan tillstånd att ordna utbildning, tillämpas i fråga om det som anges i detta moment vad som i lagen om grundläggande utbildning föreskrivs om saken.

Om en studerande avlägger en del av en yrkesinriktad examen, tillämpas dessutom vad som i 40 § i lagen om yrkesutbildning föreskrivs om hinder för antagning av studerande, vad som i 9 kap. i den lagen föreskrivs om indragning av studierätten och narkotikatest samt vad som i 12 kap. i den lagen föreskrivs om sökande av ändring i ovannämnda ärenden.

7 kap.

Ikraftträdande

27 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 . Utbildning som avses i denna lag får ordnas från och med den 1 augusti 2022.

Utbildningsstyrelsen ska bestämma de i 12 § avsedda utbildningsgrunderna så att utbildningsanordnarna kan ta dem i bruk den 1 augusti 2022.

28 §

Övergångsbestämmelser om ordnande av utbildning

Om en anordnare med stöd av de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag har beviljats ett sådant tillstånd att ordna påbyggnadsundervisning efter grundläggande utbildning som avses i 7 eller 8 § i lagen om grundläggande utbildning, får anordnaren med stöd av det tillståndet ordna utbildning som handleder för examensutbildning till och med den 31 juli 2025.

Om en anordnare med stöd av de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag har ordnat i gymnasielagen avsedd utbildning som förbereder för gymnasieutbildning, men inte den 31 juli 2022 har tillstånd att ordna utbildning enligt denna lag, får anordnaren ordna utbildning som förbereder för gymnasieutbildning till och med den 31 juli 2023 i enlighet med de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av lagen och de föreskrifter som meddelats med stöd av dem. Utbildningsanordnaren kan efter den 31 juli 2022 dock inte anta nya studerande till den ovan avsedda utbildningen.

Om en anordnare med stöd av de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag har beviljats ett sådant tillstånd att ordna utbildning som handleder för yrkesutbildning som avses i lagen om yrkesutbildning, får utbildningsanordnaren med stöd av det tillståndet ordna utbildning som handleder för examensutbildning.

29 §

Övergångsbestämmelser som gäller de studerande

Om en studerande före den 1 augusti 2022 har inlett studier inom sådan påbyggnadsundervisning som avses i lagen om grundläggande utbildning, sådan utbildning som förbereder för gymnasieutbildning som avses i gymnasielagen eller sådan utbildning som handleder för yrkesutbildning som avses i lagen om yrkesutbildning, övergår den studerande vid ikraftträdandet av denna lag till att genomföra sådan utbildning som handleder för examensutbildning som avses i denna lag. Bestämmelserna i denna paragraf tillämpas dock inte i situationer som avses i 28 § 2 mom.

Utbildningsstyrelsen kan meddela föreskrifter om de principer och förfaranden för identifiering och erkännande av kunnande som gäller i samband med övergången.

3.

Lag

om ändring av lagen om grundläggande utbildning

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) 11 § 3 mom., 25, 28 a och 28 b §, 40 § 4 mom., 42 § 5 punkten samt 45 §,
av dem 28 a och 28 b § sådana de lyder i lag 1263/2013, 40 § 4 mom. sådant det lyder i lag 533/2017 och 42 § 5 punkten sådan den lyder i lag 959/2015,
ändras 1 § 1—3 mom., 4 § 1 mom., 5 § 1 mom., 9 § 2 mom., 11 § 4 mom., rubriken för 7 kap., rubriken för 26 § samt 26 § 1 och 2 mom., 26 a § 2 mom., 32 § 1 mom., 33 § 1 mom., 42 § 6 punkten och rubriken för 46 § samt 46 § 1, 3 och 8 mom.,
av dem 1 § 1 mom. sådant det lyder i lag 1136/2001, 1 § 2 mom. och 32 § 1 mom. sådana de lyder i lag 542/2018, 1 § 3 mom. och rubriken för 46 § samt 46 § 1, 3 och 8 mom. sådana de lyder i lag 1507/2016, 4 § 1 mom. och 33 § 1 mom. sådana de lyder i lag 1288/1999, 5 § 1 mom. sådant det lyder i lag 1707/2009, 26 § 1 och 2 mom. sådana de lyder i lag 477/2003, 26 a § 2 mom. sådant det lyder i lag 1040/2014 och 42 § 6 punkten sådan den lyder i lag 959/2015, samt
fogas till lagen en ny 11 a § och till 42 §, sådan den lyder i lag 959/2015, en ny 7 punkt som följer:

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag innehåller bestämmelser om grundläggande utbildning. Bestämmelser om läroplikt finns i läropliktslagen (/).

Denna lag innehåller dessutom bestämmelser om den förskoleundervisning som i regel ges året innan läroplikten uppkommer, om den förberedande undervisning som ordnas för invandrare före den grundläggande utbildningen samt om morgon- och eftermiddagsverksamhet. Om förskoleundervisning enligt denna lag ordnas på ett sådant daghem eller i ett sådant familjedaghem som avses i 1 § 2 mom. 1 eller 2 punkten i lagen om småbarnspedagogik (540/2018), tillämpas på förskoleundervisningen dessutom, om inte något annat föreskrivs i denna lag eller i en förordning med stöd av den, vad som föreskrivs i lagen om småbarnspedagogik eller i en förordning med stöd av den.

Bestämmelser om grundläggande utbildning för vuxna finns i 46 §.

4 §

Skyldighet att ordna grundläggande utbildning och förskoleundervisning

Kommunen är skyldig att för i 26 § 1 mom. avsedda barn i läropliktsåldern som bor på kommunens område ordna grundläggande utbildning samt förskoleundervisning året innan läroplikten uppkommer. Kommunen är dessutom skyldig att ordna förskoleundervisning det år läroplikten uppkommer för barn som omfattas av sådan förlängd läroplikt som avses i 2 § 3 mom. i läropliktslagen och för barn som med stöd av 27 § inleder den grundläggande utbildningen ett

år senare än vad som bestämts. Kommunens skyldighet att ordna grundläggande utbildning upphör när eleven har fullgjort den grundläggande utbildningen på det sätt som föreskrivs i 26 § 1 mom. De tjänster som avses i denna lag kan kommunen ordna själv eller i samråd med andra kommuner eller genom att skaffa tjänsterna av de anordnare av grundläggande utbildning som avses i 7 eller 8 §. Kommunen kan skaffa tjänster som gäller förskoleundervisning också av någon annan offentlig eller privat serviceproducent. Kommunen svarar för att de tjänster som den skaffar ordnas enligt denna lag.

5 §

Annan utbildning och verksamhet

Kommunen kan ordna förberedande undervisning före den grundläggande utbildningen och, i den omfattning kommunen beslutar, flexibel grundläggande utbildning för årskurserna 7—9. Kommunen beslutar också om ordnande av grundläggande utbildning för andra än läropliktiga.

9 §

Undervisningens omfattning

Förskoleundervisningen omfattar ett år. Förskoleundervisningen kan i specialundervisning för elever som omfattas av sådan förlängd läroplikt som avses i 2 § 3 mom. i läropliktslagen samt, med tillstånd av vederbörande ministerium, i sådan undervisning på främmande språk som avses i 10 § 4 mom., omfatta två år.

11 §

Undervisningens innehåll

Trots bestämmelserna i denna paragraf ska på förskoleundervisning och förberedande undervisning för den grundläggande utbildningen tillämpas vad som föreskrivs eller bestäms med stöd av 14 §.

11 a §

Rätt att få elevhandledning

Elever har rätt att få elevhandledning enligt läroplanen.

En elev som fullgör den grundläggande utbildningens lärokurs och som behöver stöd för att söka till fortsatta studier efter den grundläggande utbildningen har rätt att utöver elevhandledning enligt läroplanen få personlig elevhandledning enligt sina behov (*intensifierad personlig elevhandledning*).

Vid intensifierad personlig elevhandledning ges eleven personlig och annan elevhandledning samt utarbetas en individuell plan för fortsatta studier. Intensifierad personlig elevhandling ges i årskurs 8 och 9.

7 kap.

Elevers rättigheter och skyldigheter

26 §

Fullgörande av den grundläggande utbildningen

Läropliktiga ska delta i grundläggande utbildning som ordnas med stöd av denna lag eller annars förvärva kunskaper som motsvarar den grundläggande utbildningens lärokurs. Fullgörandet av den grundläggande utbildningen inleds vid den tidpunkt som anges i 2 § 2 mom. i läropliktslagen, om det inte med stöd av 27 § i denna lag har fattats beslut om att barnet inleder utbildning vid en annan tidpunkt. Den grundläggande utbildningen avslutas när den grundläggande utbildningens lärokurs har slutförts eller senast när skolarbetet under läsåret slutar det kalenderår då eleven fyller 17 år.

Utbildningsanordnaren ska kontrollera frånvaro när det gäller elever i grundläggande utbildning och underrätta elevens vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare för eleven om olovlig frånvaro.

26 a §

Deltagande i förskoleundervisning

Bestämmelser om skyldigheten för ett barn som omfattas av förlängd läroplikt att delta i förskoleundervisning finns i 3 § 2 mom. i läropliktslagen. Dessutom har ett barn som omfattas av förlängd läroplikt rätt att få förskoleundervisning det år barnet fyller fem år.

32 §

Skolresor

En elev i grundläggande utbildning som har längre än fem kilometer till skolan har rätt till fri transport. En elev i förskoleundervisning som har längre än fem kilometer från hemmet till förskoleundervisningen eller från sådan småbarnspedagogisk verksamhet som avses i lagen om småbarnspedagogik till förskoleundervisningen har rätt till fri transport hemifrån direkt till förskoleundervisningen eller från småbarnspedagogiken till förskoleundervisningen och från förskoleundervisningen hem eller till småbarnspedagogiken. En elev i grundläggande utbildning eller förskoleundervisning har rätt till fri transport också när den väg som avses ovan med beaktande av hans eller hennes ålder eller andra omständigheter är alltför svår, ansträngande eller farlig. Ett alternativ till fri transport är att ett tillräckligt understöd beviljas för transport eller ledsagande.

33 §

Inkvartering

Om skolresan för en elev i grundläggande utbildning eller för en elev med sådan förlängd läroplikt som avses i 2 § 3 mom. i läropliktslagen som får förskoleundervisning inte kan ordnas

på det sätt som föreskrivs i 32 § 2 mom. i denna lag har eleven rätt till avgiftsfri inkvartering och helpension.

42 §

Begäran om omprövning

Om inte annat föreskrivs någon annanstans i lag, får omprövning av beslut som avses i denna lag begäras hos regionförvaltningsverket på det sätt som anges i förvaltningslagen, om beslutet gäller

- 6) inledande av utbildning vid en annan tidpunkt enligt 27 §,
- 7) avgång av en studerande på så sätt som avses i 46 § 8 mom.

46 §

Grundläggande utbildning för vuxna

I grundläggande utbildning enligt denna paragraf kan man delta efter att fullgörandet av den grundläggande utbildningen enligt 26 § 1 mom. har upphört. På grundläggande utbildning för vuxna tillämpas 2 §, 3 § 1 och 2 mom., 9 § 1 mom., 10, 12—15, 18—22 och 29 §, 30 § 1 mom. samt 35, 37, 38 och 40—44 §. Undervisning, läroböcker och andra läromedel, arbetsredskap och arbetsmaterial är avgiftsfria för den studerande. I sådan utbildning som på basis av ett beslut av kommunen eller samkommunen eller en bestämmelse som ingår i ett tillstånd enligt 7 § har ordnats vid en internatskola, har den studerande rätt till avgiftsfritt boende och till avgiftsfria, tillräckliga måltider varje dag. De som studerar på heltid har rätt till en avgiftsfri måltid de arbetsdagar då läroplanen förutsätter att den studerande är närvarande på ett utbildningsställe som utbildningsanordnaren anvisat. En studerande kan på de grunder som anges i 36 § 1 mom. ges en skriftlig varning eller bli avstängd för högst ett år. En läropliktig kan dock avstängas från läroanstalten för högst tre månader. Bestämmelser om fullgörande av läroplikten under tiden för avstängning för viss tid finns i 8 § i läropliktslagen. En studerande som har fyllt 18 år får välja mellan religionsundervisning och undervisning i livsåskådningskunskap.

Den grundläggande utbildningen för vuxna består, i enlighet med den studerandes behov av kunnande, av ett inledningsskede och ett slutskede eller enbart av slutskedet. Inledningsskedet kan i enlighet med den studerandes behov av kunnande dessutom omfatta ett särskilt läskunnighetsskede. Sådan förberedande undervisning före den grundläggande utbildningen som avses i 5 § ordnas inte för en studerande vars skyldighet enligt 26 § 1 mom. att slutföra den grundläggande utbildningen har upphört. Sådana tidigare slutförda studier eller på annat sätt förvärvat kunnande som motsvarar målen för och det centrala innehållet i läroplanen ska identifieras och erkännas. Den studerandes utgångsnivå ska bestämmas och utbildningsanordnaren och den studerande ska tillsammans utarbeta en individuell studieplan för den studerande, där det fastställs i vilket skede studierna inleds, vilka kurser som ska genomgå och vad som i övrigt hör till studiernas centrala innehåll, studietiden, på vilket sätt studierna ska fullföljas samt andra faktorer som är av betydelse för uppnåendet av målen för utbildningen, vilka anges närmare i grunderna för läroplanen. Vid utarbetandet av den individuella studieplanen ska en tidigare individuell studieplan som utarbetats för den studerande beaktas, liksom hur den har förverkligats. Utgångsnivån bestäms vid behov i samarbete med andra myndigheter. Förverkligandet av planen ska följas, och planen ska vid behov uppdateras.

Lärokursen för läskunnighetsskedet samt inlednings- och slutskedet omfattar sammanlagt högst fyra år. Den som studerar på heltid ska dock avlägga studierna inom högst fem år. En studerande kan anses ha avgått om han eller hon utan ha anmält giltigt skäl uteblir från undervisningen och det är uppenbart att han eller hon inte slutför studierna i enlighet med sin individuella studieplan. Utbildningsanordnaren ska i ärendet fatta ett beslut enligt vilket studeranden anses ha avgått. En studerande anses ha avgått också när han eller hon själv skriftligen meddelar utbildningsanordnaren att han eller hon avgår. Då anses den studerande ha avgått den dag när meddelandet kommer fram till utbildningsanordnaren, eller vid en senare tidpunkt som meddelas av den studerande.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Upphävandet av lagens 28 a och 28 b § träder dock i kraft först den 1 augusti 2022. Påbyggnadsundervisning inom den grundläggande utbildningen enligt de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag får ordnas till och med den 31 juli 2022. På påbyggnadsundervisning inom den grundläggande utbildningen tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag.

4.

Lag

om ändring av gymnasielagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i gymnasielagen (714/2018) 2 § 3 mom., 11 § 3 mom. och 20 § 2 mom. 3 punkten,
ändras 1 § 1 mom., 10 §, 11 § 4 och 5 mom., 12 §, 13 § 2 mom., 21 §, 22 § 4 mom. 23 §, 34 §
2 mom., 35 och 36 § och 39 § 1 och 2 mom. samt 41 § 1 mom., av dem 21 § sådan den lyder
delvis ändrad i lag 1185/2019, samt
fogas till 24 § ett nytt 4 mom. som följer:

1 §

Tillämpningsområde

I denna lag föreskrivs om allmänbildande gymnasieutbildning.

10 §

Lärokursernas målsatta tider, dimensionering och omfattning

Gymnasieutbildningen utgör en lärokurs vars målsatta tid är tre år. Gymnasieutbildning ordnas separat för unga och vuxna med olika lärokurser. Studierna som hör till lärokursen för unga dimensioneras för heltidsstudier och studierna som hör till lärokursen för vuxna dimensioneras för deltidstudier.

Grunden för dimensioneringen av lärokurserna och studierna som hör till dem är en studiepoäng. Närmare bestämmelser om dimensioneringen utfärdas genom förordning av statsrådet.

Lärokursen för gymnasieutbildning för unga omfattar 150 studiepoäng och lärokursen för gymnasieutbildning för vuxna omfattar 88 studiepoäng.

11 §

Lärokursens innehåll

Genom förordning av statsrådet föreskrivs i fråga om den utbildning som avses i denna lag om de allmänna riksomfattande målen, läroämnena som hör till läroämnesgrupperna, studiernas struktur samt omfattningen på de studier som avses i 1 och 2 mom.

Lärokursen för gymnasieutbildning kan även på det sätt som bestäms i utbildningsanordnarens läroplan innefatta andra studier som lämpar sig för gymnasiets uppgift än de som föreskrivs genom förordning av statsrådet. Studierna är valfria för den studerande.

12 §

Läroplan

Utbildningsstyrelsen bestämmer om målen och det centrala innehållet i de studier som det föreskrivs om i den statsrådsförordning som avses i 11 § 4 mom., med undantag för de tematiska studier som avses i 11 § 2 mom. (*grunder för läroplanen*). Grunderna för läroplanen fastställs separat för lärokurserna för gymnasieutbildning för unga och för vuxna.

Utbildningsanordnaren ska utarbeta en läroplan som bestämmer om genomförandet av undervisningen, handledningen av studierna och stödet för lärandet, studieperioderna som erbjuds de studerande och studieprestationerna som förutsätts för att delta i dem samt om noggrannare mål för och innehåll i undervisningen. Läroplanen godkänns separat för lärokurserna för gymnasieutbildning för unga och för vuxna samt separat för undervisning som ges på finska, svenska, samiska och vid behov på andra språk.

För gymnasieutbildning och grundläggande utbildning som avses i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) kan en gemensam läroplan utarbetas med tillstånd av undervisnings- och kulturministeriet.

13 §

Ordande av studierna

Utbildningsanordnaren ska ordna undervisningen och handledningen av studierna enligt lärokursen så att gymnasieutbildningens lärokurs kan slutföras på tre år. När studierna ordnas ska utbildningsanordnaren säkerställa att målen för utbildningen uppnås och att den studerandes förutsättningar att slutföra lärokursen och avlägga studentexamen inte äventyras.

21 §

Förutsättningar för antagning som studerande

Som studerande till utbildning enligt denna lag kan antas den som har genomgått den grundläggande utbildningens lärokurs eller motsvarande tidigare lärokurs eller en utbildning utomlands som i landet i fråga ger behörighet för studier som motsvarar gymnasieutbildning. Som studerande kan av vägande skäl även antas den som utbildningsanordnaren annars anser ha tillräckliga förutsättningar att klara av studierna. Med avvikelse från vad som föreskrivs i 45 § 2 mom. i förvaltningslagen ska beslutet om antagning som studerande i detta fall motiveras.

22 §

Grunder för antagning som studerande

Utbildningsanordnaren beslutar om grunderna för antagning som studerande till gymnasieutbildning för vuxna och till studier i ett eller flera läroämnen som hör till gymnasieutbildningens lärokurs. En sökande som är under 18 år kan antas för att avlägga lärokursen för gymnasieutbildning för vuxna endast av grundad anledning som har samband med sökandens hälsotillstånd eller personliga livssituation. Den grundade anledningen ska specificeras i beslutet om antagning som studerande.

23 §

Studierätt

Den studerandes studierätt börjar vid den tidpunkt som utbildningsanordnaren bestämmer.

Den studerande har rätt att slutföra gymnasieutbildningens lärokurs på högst fyra år, om inte utbildningsanordnaren beviljar den studerande extra tid för slutförande av studierna på grund av sjukdom, skada eller någon annan särskild orsak.

Den studerande har rätt att tillfälligt avbryta sin studierätt för den tid som han eller hon fullgör tjänstgöring enligt värnpliktslagen (1438/2007), civiltjänstlagen (1446/2007) eller lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor (194/1995) eller får sjukdagpenning eller moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen (1224/2004). Därtill kan studierätten på den studerandes begäran tillfälligt avbrytas av någon annan grundad anledning. Bestämmelserna i detta moment tillämpas inte på läropliktiga enligt läropliktslagen (/). Bestämmelser om avbrytande av fullgörandet av läroplikten för viss tid finns i 7 § i läropliktslagen.

Utbildningsanordnaren beslutar om beviljande av extra tid och om tillfälligt avbrytande av studierätt efter den studerandes ansökan.

24 §

Studierättens upphörande

En läropliktig anses ha förlorat sin studierätt på det sätt som avses i 1 mom. senast en månad efter att han eller hon sista gången har deltagit i undervisningen. Bestämmelser om förfaranden som iakttas när en läropliktig förlorar studierätten och när en läropliktig anses ha avgått finns dessutom i 13 § i läropliktslagen.

34 §

Avgifter som tas ut hos de studerande

Avgifter kan tas ut av sådana ämnesstuderande som avses i 20 § 2 mom. 2 punkten och för sådana prov i en särskild examen som avses i 36 § 2 mom., dock inte av en läropliktig. Därtill kan skäligen avgifter tas ut för undervisning som ordnas utomlands och för undervisning som en privat sammanslutning eller stiftelse på basis av en särskild utbildningsuppgift som beviljats av undervisnings- och kulturministeriet ger på ett annat undervisningsspråk än finska, svenska, samiska, rommani eller teckenspråk.

35 §

Studiesociala förmåner

Studerande i gymnasieutbildning för unga har rätt till en avgiftsfri måltid de arbetsdagar då läroplanen kräver att den studerande är närvarande på en utbildningsplats som utbildningsanordnaren anvisar. En läropliktig studerande har ovannämnda rätt även i gymnasieutbildning för vuxna. Vid utbildning som med stöd av 4 § 2 mom. ordnas som internatutbildning har den studerande dessutom dagligen rätt till andra, tillräckliga måltider.

Det är avgiftsfritt för den studerande att bo i studiebostäder som utbildningsanordnaren anvisar. På beviljande av en studiebostadsplats tillämpas vad som föreskrivs i 104 § 1 mom. i lagen om yrkesutbildning (531/2017).

36 §

Slutförande av lärokursen

Gymnasieutbildningens lärokurs slutförs när studierna som hör till lärokursen har slutförts på det sätt som föreskrivs i den statsrådsförordning som avses i 11 § 4 mom. med beaktande därtill av en eventuell särskild utbildningsuppgift enligt 6 § eller ett försökstillstånd enligt 18 §.

Den som inte antagits som en sådan studerande som avses i 20 § kan slutföra gymnasieutbildningens lärokurs eller en del av den i prov som verkställs och bedöms av en utbildningsanordnare som avses i denna lag (*särskild examen*). Den som deltar i prov för en särskild examen ska visa att hans eller hennes kunskaper och färdigheter, oavsett hur de har förvärvats, i de olika läroämnena motsvarar de kunskaper och färdigheter som ingår i gymnasieutbildningens lärokurs för vuxna.

Läropliktiga kan avlägga gymnasiets lärokurs på det sätt som avses i 2 mom. Läropliktiga ska utarbeta en individuell studieplan enligt 26 §.

39 §

Betyg

En studerande som har slutfört gymnasieutbildningens lärokurs ges ett avgångsbetyg.

Ett betyg över de studier som har slutförts ges till en studerande vars studierätt har upphört under genomförandet av lärokursen för gymnasieutbildning. För en ämnesstuderande och en studerande som delvis har slutfört gymnasieutbildningens lärokurs i en särskild examen ges ett betyg över slutförda lärokurser i läroämnena och övriga studier.

41 §

Disciplin

En studerande som stör undervisningen eller i övrigt bryter mot ordningen eller gör sig skyldig till fusk kan ges en skriftlig varning. Om förseelsen är allvarlig eller om den studerande fortsätter att uppföra sig olämpligt på ovan avsett sätt efter en skriftlig varning, kan den studerande avstängas från läroanstalten för viss tid, högst ett år, samt sägas upp från elevhemmet för viss tid eller för den tid som återstår av studierna. Ovannämnda åtgärder är disciplinära straff. En läropliktig kan dock avstängas från läroanstalten för högst tre månader. Bestämmelser om fullgörande av läroplikten under tiden för avstängning för viss tid finns i 8 § i läropliktslagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Upphävandet av 2 § 3 mom., 11 § 3 mom. och 20 § 2 mom. 3 punkt träder i kraft först den 1 augusti 2022 liksom även 1 § 1 mom., 10 §, 11 § 4 och 5 mom., 12 §, 13 § 2 mom., 21 §, 22 § 4 mom., 36 § 1 mom. och 39 § 1 och 2 mom. På slutförande av lärokursen för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

5.

Lag

om ändring av lagen om yrkesutbildning

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om yrkesutbildning (531/2017) 7, 11 och 14 §, 15 § 3 mom., rubriken för 16 § 1 mom., 23 § 1 mom., 27 § 2 mom., 37 § 2 mom., 38 §, 48 § 2 mom., rubriken för 6 kap., samt 50, 58 och 61 §, 62 § 1 mom., 70 § 5 mom., 85 § 2 mom., 96 och 97 §, 99 § 1 mom., 100 § 1 mom., 102 § 3 mom., 104 § 1 och 3 mom., 105 § 1 och 3 mom. och 111 § 1 punkten, av dem 23 § 1 mom. sådant det lyder i lag 547/2018, och
fogas till 44 § ett nytt 5 mom. som följer:

7 §

Utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv

Utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv ger studerande som behöver särskilt stöd på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning undervisning och handledning enligt deras individuella mål och färdigheter.

11 §

Dimensioneringsgrunder för, omfattningen av och tiden för genomförande av utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv

Grunden för dimensioneringen av utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv och delar av sådan utbildning är en kompetenspoäng.

Tiden för genomförandet av en utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv bestäms utifrån den studerandes individuella mål och färdigheter. Utbildningsanordnaren beslutar om tiden för genomförandet av utbildningen. Utbildningstiden kan dock vara högst tre år.

14 §

Uppbyggnaden av utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv

Utbildningen som handleder för arbete och ett självständigt liv byggs upp av utbildningsdelar. Närmare bestämmelser om uppbyggnaden av utbildningen som handleder för arbete och ett självständigt liv får utfärdas genom förordning av statsrådet.

15 §

Examensgrunder

Utbildningsstyrelsen ska sammanställa grunderna för de yrkesinriktade grundexamina så att examina till sin omfattning motsvarar omfattningen av gymnasiets lärokurs enligt 10 § i gymnasielagen (714/2018).

16 §

Grunder för utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv

Utbildningsstyrelsen bestämmer utbildningsgrunderna för utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv.

23 §

Examina och utbildning som ska anges i anordnartillståndet

I anordnartillståndet anges de examina som utbildningsanordnaren har rätt att bevilja och för vilka utbildningsanordnaren kan ordna examensutbildning. Anordnartillståndet kan dessutom innehålla bestämmelser om att rätten att bevilja examina och ordna examensutbildning inte gäller ett eller flera, med stöd av 6 § 1 mom. 1 och 2 punkten genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet angivna, kompetensområden som ingår i en viss examen. Anordnartillståndet innehåller dessutom bestämmelser om rätten att ordna utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv. Utbildningsanordnaren kan också ordna i 8 § 1 punkten avsedd utbildning som fördjupar eller kompletterar yrkeskompetensen och som hänför sig till examina som omfattas av anordnartillståndet.

27 §

Övriga rättigheter, skyldigheter, villkor och uppgifter som ska anges i ett anordnartillstånd

Anordnartillståndet kan innehålla bestämmelser om utbildningsanordnarens skyldighet att ordna examina som avses i 23 § 1 mom. och utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv samt utbildning enligt lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (/) för studerande som har rätt till krävande särskilt stöd enligt 65 § i denna lag och att sköta utvecklings-, handlednings- och stöduppgifter som anknyter till särskilt stöd.

37 §

Att söka till utbildning samt ansökningsförfaranden

Vid kontinuerlig ansökan beslutar utbildningsanordnaren om ansökningstider och ansökningsförfaranden. Vid antagning av studerande till utbildningar för yrkesinriktade grundexamina eller inom utbildningar som handleder för arbete och ett självständigt liv kan riksomfattande ansökningsförfaranden dock tillämpas. Bestämmelser om riksomfattande ansökningsförfaranden utfärdas genom förordning av statsrådet.

38 §

Förutsättningar för antagning som studerande

Som studerande kan antas en sökande som har slutfört den grundläggande utbildningens lärokurs eller en motsvarande tidigare lärokurs eller som utbildningsanordnaren i övrigt anser ha tillräckliga förutsättningar att förvärva det kunnande eller avlägga den examen som eftersträvas.

44 §

Personlig utvecklingsplan för kunnandet

För läropliktiga enligt läropliktslagen (/) ska den personliga utvecklingsplanen för kunnandet utarbetas så att tiden för avläggande av yrkesexamen enligt planen är högst fyra år.

48 §

Planering av förvärvande av kunnande

Förvärvande av yrkesskicklighet eller kunnande planeras individuellt för varje examens- eller utbildningsdel. I utbildningen för grundexamen har utbildningsanordnaren till uppgift att bedöma behovet av och mängden undervisning och handledning som genomförs vid läroanstalten och i andra lärmiljöer. Närmare bestämmelser om bedömningen av mängden undervisning och handledning utfärdas genom förordning av statsrådet.

6 kap.

Avläggande av examen samt genomförande av utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv och bedömning av kunnandet

50 §

Avläggande av examen samt genomförande av utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv

En examensdel har avlagts när den studerande har visat det kunnande som anges i examensgrunderna på det sätt som föreskrivs i 52 § eller när kunnandet har erkänts i enlighet med 47 §. En examen har avlagts när alla examensdelar som enligt examensgrunderna krävs för examen har avlagts med godkänt resultat.

En utbildningsdel i utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv har genomförts när den studerande har visat det kunnande som anges i utbildningsgrunderna på det sätt som föreskrivs i 52 § eller när kunnandet har erkänts i enlighet med 47 §. Utbildningen som handleder för arbete och ett självständigt liv har genomförts när alla utbildningsdelar som enligt utbildningsgrunderna krävs för utbildningen har genomförts med godkänt resultat.

58 §

Betyg över genomförd utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv

Utbildningsanordnaren ska ge den studerande ett betyg över genomförd utbildning, när en utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv har genomförts på det sätt som anges i 50 §. Utbildningsanordnaren ska ge den studerande ett betyg över genomförda utbildningsdelar, om den studerande anses ha avgått på det sätt som anges i 97 §. Utbildningsanordnaren ska också utfärda ett betyg över genomförda utbildningsdelar på begäran av den studerande.

61 §

Rätt till undervisning och handledning

Studerande har rätt att i olika lärmiljöer få sådan undervisning och handledning som dels gör det möjligt att uppfylla kraven på yrkesskicklighet och målen för kunnandet enligt examens- eller utbildningsgrunderna, dels stöder de studerandes utveckling till goda, harmoniska och bildade människor och samhällsmedlemmar. Utbildningsanordnaren ansvarar för att det i undervisningen och handledningen tas hänsyn till det i enlighet med 48 § 2 mom. uppskattade behovet av och mängden undervisning och handledning vid läroanstalten och i andra lärmiljöer.

En studerande har rätt att få personlig och annan behövlig studiehandledning.

Den som har avlagt yrkesinriktad grundexamen och som har för avsikt att söka till fortsatta studier efter avläggandet av examen, men som inte har fått en studieplats i examensinriktad utbildning, har rätt att få handledning som anknyter till ansökan till fortsatta studier och karriärplanering under året som följer på året då examen har avlagts. För handledningen ansvarar den utbildningsanordnare i vars läroanstalt examen har avlagts.

62 §

Utbildningens innehåll

Utbildningsanordnaren beslutar om innehållet i och genomförandet av examensutbildning i enlighet med de examensgrunder som avses i 15 § samt om innehållet i och ordnande av utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv i enlighet med de utbildningsgrunder som avses i 16 §.

70 §

Läroavtalsutbildning

Utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv och arbetskraftsutbildning får inte ordnas som läroavtalsutbildning.

85 §

Disciplin

Om handlingen eller försummelsen är allvarlig eller om den studerande fortsätter att uppföra sig på det sätt som avses i 1 mom. efter en skriftlig varning, kan den studerande avstängas från läroanstalten för viss tid, högst ett år. En läropliktig enligt läropliktslagen kan dock avstängas för högst tre månader. Bestämmelser om fullgörande av läroplikten under tiden för avstängning för viss tid finns i 8 § i läropliktslagen.

96 §

Studierätt

Den studerandes studierätt börjar vid den tidpunkt som utbildningsanordnaren bestämmer.

De studerandes studierätt upphör när de har avlagt den examen eller den eller de examensdelar eller genomfört den utbildning till vilken de i enlighet med bestämmelserna i denna lag har blivit antagna som studerande, eller när de anses ha avgått på det sätt som anges i 97 §.

En studerande har rätt att tillfälligt avbryta sin studierätt för den tid som han eller hon utför sådan tjänstgöring som avses i värnpliktslagen (1438/2007), civiltjänstlagen (1446/2007) eller lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor (194/1995) eller får sjukdagpenning eller moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen (1224/2004). Dessutom kan studierätten på begäran av den studerande tillfälligt avbrytas av någon annan grundad anledning. Bestämmelserna i detta moment tillämpas inte på läropliktiga enligt läropliktslagen. Bestämmelser om avbrytande av fullgörandet av läroplikten för viss tid finns i 7 § i läropliktslagen.

Utbildningsanordnaren beslutar om tillfälligt avbrytande av studierätten efter den studerandes ansökan.

97 §

När studerande anses ha avgått

En studerande anses ha avgått, om det är uppenbart att han eller hon inte har för avsikt att delta i undervisning eller yrkesprov eller visa sitt kunnande på andra sätt i enlighet med den personliga utvecklingsplanen för kunnandet och inte har uppgett någon grundad anledning till sin frånvaro, eller om han eller hon inte har genomfört utbildningen som handleder för arbete och ett självständigt liv inom den tid som anges i 11 §.

En studerande anses ha avgått också när han eller hon själv skriftligen meddelar utbildningsanordnaren att han eller hon avgår. Då anses den studerande ha avgått den dag när meddelandet kommer fram till utbildningsanordnaren, eller vid en senare tidpunkt som meddelas av den studerande.

Utbildningsanordnaren meddelar ett beslut om att studeranden anses ha avgått.

En läropliktig anses ha avgått på det sätt som avses i 1 mom. senast en månad efter att han eller hon för sista gången har deltagit i undervisning enligt den personliga utvecklingsplanen för kunnandet eller i yrkesprov eller annat påvisande av kunnandet. Bestämmelser om förfaranden som gäller när en läropliktig anses ha avgått finns dessutom i 13 § i läropliktslagen.

99 §

Studerandevård

Bestämmelser om rätt till studerandevård och studerandevårdstjänster för studerande inom utbildning för yrkesinriktad grundexamen eller utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv samt för läropliktiga studerande inom utbildning för yrkesexamen finns i lagen

om elev- och studerandevård (1287/2013). Utbildningsstyrelsen meddelar föreskrifter om de centrala principerna samt målen för studerandevården. Utbildningsstyrelsen ska bereda föreskrifterna i samarbete med Institutet för hälsa och välfärd. Utbildningsanordnaren beslutar med stöd av Utbildningsstyrelsens föreskrifter hur studerandevården ska ordnas.

100 §

Rätt till avgiftsfria måltider

En studerande inom heltidsutbildning för en grundexamen eller inom utbildning som handlar för arbete och ett självständigt liv har rätt till avgiftsfria måltider de dagar då den studerandes personliga utvecklingsplan för kunnandet förutsätter att den studerande är närvarande på en utbildningsplats som utbildningsanordnaren anvisar. En läropliktig studerande har ovan avsedd rätt även inom heltidsutbildning för en yrkesexamen. Dessutom har en studerande även rätt till andra dagliga avgiftsfria måltider inom en utbildning som i enlighet med anordnartillståndet ordnas i en internatskola samt vid utbildning som leder till grundexamina om vilka det föreskrivs genom förordning av statsrådet och där förvärvandet av kunnandet förutsätter att den studerande är närvarande en längre tid än en ordinarie arbetsdag på en utbildningsplats som utbildningsanordnaren anvisar.

102 §

Studiesociala förmåner i läroavtalsutbildning

En studerande har rätt till ersättning för resekostnader, om det förvärvande av kunnande som sker i utbildningsanordnarens lärmiljöer förutsätter att den studerande reser över tio kilometer i en riktning från hemmet eller läroavtalsarbetsplatsen till undervisningsplatsen. En läropliktig har dock rätt till ovan nämnda ersättning om resans längd är minst sju kilometer. Den studerande har rätt till reseersättning för en resa tur och retur per vecka. Av särskilda skäl kan reseersättning betalas dagligen, om den studerande bor hemma. Om den studerande får ersättning för dagliga resekostnader, har han eller hon inte rätt till inkvarteringsersättning. Reseersättning betalas endast för resa i hemlandet och enligt det billigaste färdssättet mellan undervisningsplatsen och hemmet eller läroavtalsarbetsplatsen, utifrån den faktiska platsen för avfärden och återresan.

104 §

Beviljande av och rätt till en plats på ett internatboende

Utbildningsanordnaren beslutar om grunderna för beviljande av platser på ett internatboende. När platser beviljas ska jämlika grunder för beviljandet tillämpas och den studerandes behov av en plats på ett internatboende beaktas. Platserna ska i första hand beviljas läropliktiga enligt läropliktslagen, i andra hand andra studerande som har rätt till avgiftsfri utbildning enligt 16 § i den lagen och därefter andra studerande. Grunderna för beviljande av platser på ett internatboende ska på förhand meddelas dem som ansöker om en sådan plats.

Om den studerande avstängs från läroanstalten för viss tid med stöd av 85 § 2 mom. eller 88 § 3 mom., förvägras rätt att delta i undervisningen med stöd av 85 § 4 mom. eller avhålls från

studierna med stöd av 85 § 5 mom. eller om den studerandes studierätt tillfälligt avbryts med stöd av 96 § 3 mom. eller om den studerande avbryter fullgörandet av läroplikten med stöd av 7 § i läropliktslagen, kan utbildningsanordnaren besluta att den studerandes rätt till en plats på internatboendet upphör tillfälligt för motsvarande tid.

105 §

Avgifter som tas ut av studerande

Den utbildning för en yrkesinriktad grundexamen som avses i denna lag samt utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv är avgiftsfria för studerande. Dessutom är de inträdes- och lämplighetsprov som används vid antagningen av studerande avgiftsfria för de sökande. Avgift kan dock tas ut för läromedel och material som den studerande får behålla efter avslutad utbildning.

De avgifter som avses i 1 och 2 mom. får inte tas ut inom arbetskraftsutbildning och inte heller inom personalutbildning. De avgifter för läromedel och material som avses i 1 mom. och de avgifter som avses i 2 mom. får inte tas ut av studerande som har rätt till avgiftsfri utbildning enligt 16 § i läropliktslagen.

111 §

Begäran om omprövning

Om inte något annat föreskrivs nedan, får omprövning av utbildningsanordnarens beslut enligt denna lag begäras hos regionförvaltningsverket på det sätt som anges i förvaltningslagen, om beslutet gäller

1) i 11 § avsedd tid för genomförande av utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv,

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lagens 7, 11 och 14 §, rubriken för samt 16 § 1 mom., 23 § 1 mom., 27 § 2 mom., 37 § 2 mom., 48 § 2 mom., rubriken för 6 kap., 50 och 58 §, 62 § 1 mom., 70 § 5 mom. och 111 § 1 mom. 1 punkten träder dock i kraft först den 1 augusti 2022. Vad som i 97 § 1 mom., 99 § 1 mom. och 100 § 1 mom. i denna lag föreskrivs om utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv tillämpas till och med den 31 juli 2022 också på utbildning som handleder för yrkesutbildning.

6.

Lag

om ändring av lagen om fritt bildningsarbete

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om fritt bildningsarbete (632/1998) 9 § 1 mom., 10 § 1 mom. och 24 § 1 mom.,
sådana de lyder i lag 965/2017, samt
fogas till 9 §, sådan den lyder i lag 579/2015, 1487/2016 och 965/2017, ett nytt 5 mom. och
till lagen ett nytt 7 a kap. som följer:

9 §

Statsandelens belopp

Huvudmän för folkhögskolor, medborgarinstitut och sommaruniversitet beviljas statsandel till 57 procent samt huvudmän för studiecentraler och idrottsutbildningscenter till 65 procent av det belopp som beräknats enligt 8 §. För huvudmän för folkhögskolor, studiecentraler, medborgarinstitut eller sommaruniversitet beviljas dock statsandel till 100 procent av det belopp som beräknats enligt 8 § för det antal prestationer som undervisnings- och kulturministeriet fastställt med stöd av 10 § när det gäller av huvudmannen ordnad utbildning som godkänts i en sådan integrationsplan för den studerande som avses i 11 § i lagen om främjande av integration (1386/2010) eller utbildning som avses i 5 § 2 mom. i läropliktslagen (/). Huvudmannen för den läroanstalt som avses i 2 § 8 mom. beviljas statsandel till 57 procent av det belopp som beräknats enligt 8 §.

För huvudmän för folkhögskolor som ordnar utbildning som avses i 7 a kap. beviljas statsandel till 100 procent av det belopp som beräknats enligt 8 § för det antal prestationer som undervisnings- och kulturministeriet fastställt med stöd av 10 § när det gäller av huvudmannen ordnad utbildning som riktar sig till läropliktiga.

10 §

Fastställande av antalet prestationer som ska användas vid beräkning av statsandelen

Undervisnings- och kulturministeriet fastställer årligen inom ramen för statsbudgeten det antal studerandeveckor, studerandedygn, studerandedagar och undervisningstimmar som läggs till grund för beräkningen av statsandelen. Därtill fastställer undervisnings- och kulturministeriet årligen inom ramen för statsbudgeten det antal studerandeveckor och undervisningstimmar av ovannämnda studerandeveckor och undervisningstimmar för vilka statsandel beviljas till 100 procent enligt 9 § 1 och 5 mom. I fråga om en sammanslagen läroanstalt fastställs antalet prestationer särskilt för respektive läroanstaltsform.

24 §

Avgifter som tas ut av de studerande

Skäligen avgifter för undervisningen kan tas ut av de studerande. Avgifter tas dock inte ut för undervisning som ordnas av en folkhögskola, en studiecentral, ett medborgarinstitut eller ett sommaruniversitet till den del undervisningen godkänts i en sådan integrationsplan för den studerande som avses i 11 § i lagen om främjande av integration. Avgifter tas inte heller ut inom utbildning som avses i 7 a kap. eller utbildning som avses i 5 § 2 mom. i läropliktslagen.

7 a kap.

Utbildning som riktar sig till läropliktiga

25 a §

Målen för utbildning som riktar sig till läropliktiga

I detta kapitel föreskrivs om utbildning som riktar sig till läropliktiga enligt läropliktslagen. Kapitlet tillämpas på studerande som är läropliktiga när de inleder utbildningen. Bestämmelser om läroplikt finns i läropliktslagen.

Målet med utbildning som riktar sig till läropliktiga är att främja den studerandes studier efter eget val och ge den studerande färdigheter att fortsätta studierna efter den grundläggande utbildningen.

Syftet med utbildningen är att stärka de studerandes livskompetens och ge de studerande färdigheter att kontinuerligt utveckla sig själva.

25 b §

Anordnande av utbildning och utbildningens omfattning

Utbildning som riktar sig till läropliktiga får ordnas av huvudmän för folkhögskolor som beviljats ett i 4 § avsett tillstånd att driva läroanstalt.

Utbildning som avses i detta kapitel ska omfatta minst 34 studerandeveckor och utbildningen får räcka högst ett år.

Avvikelser från den längd på utbildningen som föreskrivs i 2 mom. får dock avvika, om den huvudsakliga eller partiella utbildningsuppgiften för huvudmannen i det tillstånd att driva läroanstalt som avses i 4 § är anordnande av utbildning för studerande med en svår funktionsnedsättning. I sådana fall bestäms tiden för genomförande av utbildningen utifrån den studerandes individuella mål och färdigheter. Beslut om tiden för genomförandet av utbildningen fattas av huvudmannen för folkhögskolan. Utbildningstiden får dock vara högst tre år.

25 c §

Grunder för läroplanen

Utbildningsstyrelsen ska utarbeta läroplansgrunderna för utbildning som avses i detta kapitel. Utbildningsstyrelsen beslutar om utbildningens mål, centrala innehåll och bedömningen samt om de centrala principerna för studerandevården.

Huvudmannen för folkhögskolan ska godkänna en läroplan för utbildning som avses i detta kapitel. Läroplanen godkänns separat för finsk-, svensk- och samiskspråkig undervisning samt vid behov för undervisning på något annat språk.

25 d §

Antagning som studerande

Beslut om antagning som studerande fattas av huvudmannen för folkhögskolan. Vid antagning av studerande ska jämlika urvalsgrunder tillämpas.

Som studerande kan antas den som fullföljt lärokursen för den grundläggande utbildningen. Som studerande kan av särskilda skäl även antas den som huvudmannen för folkhögskolan annars anser ha tillräckliga förutsättningar att klara av studierna.

25 e §

Ansökningsförfaranden och beslut om antagning som studerande

Huvudmannen för folkhögskolan beslutar om att ordna eventuella antagnings- eller lämplighetsprov. Huvudmannen beslutar om kontinuerlig ansökan och därtill hörande ansökningstider och ansökningsförfaranden.

Vid antagning av studerande till utbildning som avses i denna lag kan riksomfattande ansökningsförfaranden användas. Bestämmelser om riksomfattande ansökningsförfaranden utfärdas genom förordning av statsrådet.

Om riksomfattande ansökningsförfaranden som avses i 3 mom. tillämpas vid antagningen av studerande, kan beslut om att inte anta en sökande meddelas med avvikelse från vad som i 7 kap. i förvaltningslagen föreskrivs om givande av förvaltningsbeslut. Den sökande ska dock meddelas beslutet skriftligen. Utbildningsanordnaren ska ge ett i 7 kap. i förvaltningslagen avsett förvaltningsbeslut om antagning som studerande, om den sökande framställer en skriftlig eller muntlig begäran om beslutet inom 30 dagar från att ha fått meddelande om resultatet av antagningen.

25 f §

Rätt till undervisning

De studerande har rätt att få undervisning enligt grunderna för läroplanen.

För en studerande som inleder utbildningen utarbetas en personlig studieplan, där den studerandes individuella utbildnings- och utvecklingsmål samt uppgifter om åtgärder gällande handledning och stöd ska skrivas in.

Huvudmannen för folkhögskolan ska utarbeta den personliga studieplanen tillsammans med den studerande. Planen ska regelbundet uppdateras under studiernas gång. Den studerandes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare för den studerande ska ha möjlighet att delta i utarbetandet och uppdateringen av den personliga studieplanen.

25 g §

Betyg och intyg samt bedömning av kunnandet

För deltagande i utbildning enligt detta kapitel får den studerande ett betyg.

Utbildningsstyrelsen bestämmer i grunderna för läroplanen om uppgifterna som ska antecknas på betygen och om andra bilagor till betygen.

Huvudmannen för folkhögskolan ska på begäran av den studerande ge den studerande ett intyg över avlagda studier, om den studerande avgår eller avbryter genomförandet av utbildningen.

Den studerandes kunnande bedöms genom att kunnandet jämförs med det kunnande som anges i grunderna för läroplanen. Bedömningen ska täcka samtliga krav och mål som ingår i grunderna för läroplanen.

Den studerande ska ges möjlighet till självbedömning. Självbedömningen påverkar inte bedömningen av kunnandet. Kunnandet bedöms antingen med vitsordet godkänt eller med vitsordet underkänt. Huvudmannen för folkhögskolan ska ordna en möjlighet att ta om påvisandet av kunnandet, om den studerandes kunnande bedömts med vitsordet underkänt.

25 h §

Studierätt

Den studerandes studierätt börjar vid den tidpunkt huvudmannen för folkhögskolan bestämmer.

Den studerandes studierätt upphör när han eller hon har avlagt utbildningen i den omfattning som föreskrivs i 25 b § eller när han eller hon anses ha avgått på det sätt som anges i 25 i §

På studerandes rätt att avbryta sin studierätt för viss tid tillämpas 7 § i läropliktslagen.

25 i §

När studerande anses ha avgått

En studerande som inte avlagt studierna inom den tid som föreskrivs i 25 b § 2 eller 3 mom. förlorar sin studierätt.

Likaså anses en studerande ha avgått, om det är uppenbart att han eller hon inte har haft för avsikt att delta i undervisningen och inte har angett någon grundad anledning till frånvaron.

En studerande anses ha avgått också när han eller hon själv skriftligen meddelar huvudmannen för folkhögskolan att han eller hon avgår. Då anses den studerande ha avgått den dag när meddelandet kommer fram till huvudmannen för folkhögskolan, eller vid en senare tidpunkt som meddelas av den studerande.

Huvudmannen för folkhögskolan ska i ärendet fatta ett beslut enligt vilket studeranden anses ha avgått.

25 j §

Tillämpning av gymnasielagen

På sådan utbildning som avses i detta kapitel tillämpas vad som föreskrivs i gymnasielagen om studerandevård, samarbetet mellan hemmet och läroanstalten samt om sekretess för och behandlingen av personuppgifter. Därtill tillämpas 7 kap. i den lagen när det gäller disciplin och metoderna för upprätthållande av den samt 50 § 1 mom. och 54 § i den lagen när det gäller sökande av ändring.

25 k §

Sökande av ändring i beslut som gäller bedömning

I ett i 25 g § avsett beslut som gäller bedömning av en studerande får ändring inte sökas genom besvär. Den studerande kan be rektorn om en ny bedömning inom två månader från att ha fått beslutet om bedömningen.

Den studerande får hos regionförvaltningsverket inom 14 dagar från att ha fått del av beslutet om den nya bedömning som gjorts på begäran eller av ett avgörande genom vilket begäran har avslagits begära omprövning av beslutet eller avgörandet. Bestämmelser om begäran om omprövning finns i förvaltningslagen.

Ett beslut av regionförvaltningsverket genom vilket en begäran om omprövning av ett ärende enligt 2 mom. har avgjorts får inte överklagas genom besvär.

25 l §

Sökande av ändring

Omprövning av beslut som avses i denna lag får begäras hos regionförvaltningsverket inom 14 dagar från delfåendet av beslutet, om beslutet gäller

- 1) i 25 b § 3 mom. avsedd tid för genomförande av utbildningen,
- 2) i 25 e avsedd antagning som studerande,
- 3) en i 25 i § avseddfråga om en studerande ska anses ha avgått.

Bestämmelser om begäran om omprövning i övrigt finns i förvaltningslagen.

Ändring i beslut med anledning av begäran om omprövning får sökas genom besvär i förvaltningsdomstol inom 14 dagar från delfåendet av beslutet. Ovannämnda besvär ska behandlas skyndsamt. Ett beslut av förvaltningsdomstolen genom vilket besvär som anförts i ett ärende enligt 1 mom. har avgjorts får inte överklagas genom besvär. Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol i övrigt finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

25 m §

Tillämpning av bestämmelserna på annan utbildning som ordnas för läropliktiga

På utbildning enligt 5 § 2 mom. i läropliktslagen som ordnas för invandrare tillämpas bestämmelserna i 25 d §, 25 e § 1 och 2 mom., 25 f §, 25 g § 1 och 3—5 mom., 25 h §, 25 i § 2—4 mom. och 25 j—25 l § i denna lag.

Denna lag träder i kraft den 20 . Lagens 25 c § 1 mom., 25 d § och 25 e § 1, 2 och 4 mom. träder dock i kraft redan den 1 januari 2021. Lagens 25 e § 3 mom. träder dock i kraft först den 1 januari 2022.

Utbildningsstyrelsen ska fastställa grunderna för läroplanen enligt 25 c § så att huvudmännen för folkhögskolorna kan ta dem i bruk när lagen träder i kraft.

7.

Lag

om ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (1705/2009) 2 § 2 mom. 4 punkten, 3 § 1 punkten, 5 § 3 punkten, 7 §, 8 § 1 mom., 9 § 1 mom., samt 24 § 1, 7 och 9 mom. samt 32 b 1 mom.,

sådana de lyder 2 § 2 mom. 4 punkten och 5 § 3 punkten i lag 1486/2016, 3 § 1 punkten, 9 § 1 mom. och 32 b § 1 mom. i lag 532/2017, 7 § delvis ändrad i lagarna 374/2017 och 532/2017, 8 § 1 mom. i lag 716/2018, 24 § 1 och 7 mom. i lag 374/2017 och 24 § 9 mom. i lag 1502/2016, samt

fogas till 1 § 1 mom., sådant det lyder i lagarna 1410/2014, 532/2017, 957/2017, 716/2018 och 315/2019, en ny punkt 3, i stället för den 3 punkt som upphävts genom lag 532/2017, samt till 32 d § 2 mom., sådant det lyder i lag 532/2017, en ny 1 a-punkt som följer:

1 §

Tillämpningsområde

I denna lag föreskrivs om statsandelar och statsunderstöd som beviljas kommuner, samkommuner, registrerade sammanslutningar, stiftelser och statliga affärsverk för driftskostnader samt om annan finansiering av sådan verksamhet som regleras i

3) läropliktslagen (/),

2 §

Tillämpning av lagen i vissa fall

Utan hinder av vad som bestäms i 1 mom., föreskrivs i denna lag om finansieringen av

4) de tilläggskostnader som föranleds av förskoleundervisning och grundläggande utbildning för elever med mycket svår utvecklingsstörning och andra som omfattas av sådan förlängd läroplikt som avses i 2 § 3 mom. i läropliktslagen och 26 a § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning,

3 §

Definitioner

I denna lag avses med

1) *undervisningsverksamhet* anordnande av verksamhet enligt de lagar som nämns i 1 § 1 mom. 1—3 punkten och sådan verksamhet enligt lagen om grundläggande utbildning och

lagen om grundläggande konstundervisning som avses i 2 § 2 mom. 1, 2, 3 a, 3 b, 4 och 8—10 punkten,

5 §

Grunden för beräkning av finansieringen

Finansieringen för driftskostnaderna bestäms enligt kalkylerade grunder. Finansieringen bestäms

3) för påbyggnadsundervisning enligt lagen om grundläggande utbildning, förskoleundervisning för femåriga elever som omfattas av förlängd läroplikt enligt 26 a § i lagen om grundläggande utbildning, undervisning som ordnas utomlands, undervisning som grundar sig på förlängd läroplikt enligt 2 § 3 mom. i läropliktslagen, skolhemsundervisning, grundläggande utbildning som ordnas vid en internatskola, förskoleundervisning under det första året av en tvåårig förskoleundervisning som omfattas av ett sådant tillstånd att ordna utbildning som avses i 7 § i lagen om grundläggande utbildning, flexibel grundläggande utbildning och inledandet av verksamhet som privat utbildningsanordnare på basis av antalet elever och det per elev bestämda priset per enhet, för sådan grundläggande utbildning som avses i 46 § i lagen om grundläggande utbildning på basis av antalet kurser och det per kurs bestämda priset per enhet och för förberedande undervisning före den grundläggande utbildningen på basis av antalet närvaromånader och det per närvaromånad bestämda priset per enhet,

7 §

Finansiering av gymnasieutbildning som ordnas av samkommuner och privata utbildningsanordnare

För i gymnasielagen avsedd gymnasieutbildning beviljas samkommuner och privata utbildningsanordnare finansiering till ett belopp som motsvarar statsandelsgrunden och som beräknats på det sätt som föreskrivs i 6 § 2 mom. enligt antalet studerande hos utbildningsanordnarna, priserna per enhet och tilläggsfinansieringen för en särskild utbildningsuppgift.

För sådan gymnasieutbildning som en privat utbildningsanordnare såsom särskild utbildningsuppgift har ålagts att ordna på något annat språk än finska eller svenska beviljas utbildningsanordnaren i statsandel ett belopp som motsvarar 57 procent av produkten av antalet studerande och priset per enhet i fråga om sådana studerande som enligt lagen om hemkommun (201/1994) inte har någon hemkommun i Finland.

8 §

Kommunens självfinansieringsandel av driftskostnaderna för utbildning som avses i gymnasielagen

Kommunens självfinansieringsandel av driftskostnaderna för gymnasieutbildning utgör 52,21 procent och av driftskostnaderna för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning 50 procent av det belopp som fås när det belopp som beräknats enligt 2 och 3 mom. divideras med antalet invånare i hela landet och det därigenom erhållna beloppet multipliceras med kommunens invånarantal.

9 §

Budgetanslag för yrkesutbildning

Undervisnings- och kulturministeriet beviljar anordnare av yrkesutbildning finansiering för de uppgifter som det föreskrivs om i lagen om yrkesutbildning och läropliktslagen inom ramen för det anslag som tas in i statsbudgeten och inom ramen för kommunens finansieringsandel enligt 9 a § 1 mom. (*anslag för yrkesutbildning*). Som finansiering beviljas på kalkylerade grunder basfinansiering, prestationsbaserad finansiering och genomslagsfinansiering. Därtill beviljas strategifinansiering.

24 §

Priserna per enhet för gymnasier

Priserna per enhet för studerande vid gymnasier beräknas årligen på basis av de riksomfattande totalkostnader som alla utbildningsanordnare har orsakats av gymnasieutbildning enligt gymnasielagen och läropliktslagen under året före det år som föregår det år då priserna per enhet bestäms. Från totalkostnaderna avdras först 1,44 procent för tilläggsfinansieringen för en särskild utbildningsuppgift i gymnasiet. Vid beräkning av priserna per enhet beaktas emellertid inte utgifterna för undervisning utomlands eller studerande som får sådan undervisning. Vid beräkning av priserna per enhet viktas antalet studerande som deltar i utbildning som förbereder för gymnasieutbildning med koefficienten 1,21. Vid beräkning av priserna per enhet viktas antalet studerande som studerar i gymnasieutbildning för vuxna eller utbildning som förbereder för gymnasieutbildning med koefficienten 0,615, med undantag av studerande som får utbildning vid en internatskola.

För en studerande som studerar i gymnasieutbildning för vuxna eller utbildning som förbereder för gymnasieutbildning är priset per enhet 61,5 procent av det per studerande bestämda priset per enhet för utbildningsanordnaren i fråga. Detta gäller dock inte studerande som får utbildning vid en internatskola.

Genom förordning av statsrådet föreskrivs om de grunder enligt vilka läroämnena som slutförs i enlighet med 20 § 2 mom. 2 punkten i gymnasielagen och sådana prov för en särskild examen enligt 36 § 2 mom. i den lagen som avlagts av en läropliktig omvandlas till studerandeantal och beaktas i antalet sådana studerande som avses i 1 och 5 mom. i denna paragraf och som studerar i gymnasieutbildning för vuxna.

32 b §

Studerandeår

Med studerandeår avses 365 dagar då den studerande beaktas som grund för finansieringen. Den studerande beaktas som grund för finansieringen från den dag då den studerandes studierätt börjar fram till den dag då studierätten upphör. Den studerande beaktas dock inte som grund för finansieringen om den studerandes studierätt tillfälligt avbryts. När studierätten bestäms tillämpas bestämmelserna i lagen om yrkesutbildning i fråga om när studierätten börjar, studierätten upphör, studierätten tillfälligt avbryts, den studerande avhålls från studierna eller den studerande avstängs från läroanstalten för viss tid. Med avvikelse för vad som föreskrivs i ovan i

detta moment, beaktas en läropliktig studerande som grund för finansieringen, om denne avlägger sin läroplikt enligt en sådan plan som avses i 8 §.

32 d §

Basfinansiering

Antalet faktiska studerandeår viktas på följande grunder:

1 a) ordnande av utbildning för studerande som har rätt till avgiftsfri utbildning enligt 16 § i läropliktslagen,

Denna lag träder i kraft den 20 . Lagen tillämpas första gången vid beviljande av finansiering för finansåret 2021.

Kommunens självfinansieringsandel av driftskostnaderna för gymnasieutbildning enligt 8 § 1 mom. tillämpas för första gången på den finansiering av gymnasieutbildning som beviljas för finansåret 2024. Kommunens självfinansieringsandel är 57,13 procent när finansiering beviljas för finansåret 2021, 54,82 procent när finansiering beviljas för finansåret 2022 och 53,00 procent när finansiering beviljas för finansåret 2023.

Finansieringsandelen för gymnasier med en särskild utbildningsuppgift enligt 24 § 1 mom. tillämpas för första gången när finansieringen bestäms för finansåret 2027. Finansieringsandelen för gymnasier med en särskild utbildningsuppgift är 1,57 procent vid fastställandet av finansieringen för finansåren 2021—2023, 1,56 procent vid fastställandet av finansieringen för finansåret 2024, 1,51 procent vid fastställandet av finansieringen för finansåret 2025 och 1,46 procent vid fastställandet av finansieringen för finansåret 2026.

Viktkoefficienten för studerande i gymnasieutbildning för vuxna enligt 24 § 1 mom. och den procentuella andelen av det pris per enhet som förskrivs i 7 § tillämpas första gången vid fastställandet av finansieringen för finansåret 2024. Viktkoefficienten är 0,646 vid fastställandet av finansieringen för finansåret 2021, 0,633 vid fastställandet av finansieringen för finansåret 2022 och 0,621 vid fastställandet av finansieringen för finansåret 2023. Den procentuella andelen är 64,6 vid fastställandet av finansieringen för finansåret 2021, 63,3 vid fastställandet av finansieringen för 2022 och 62,1 vid fastställandet av finansieringen för finansåret 2023.

8.

Lag

om ändring av lagen om nationella studie- och examensregister

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om nationella studie- och examensregister (884/2017) 2 §, 3 § 1 mom., rubriken för 2 kap. samt 4 § 1 mom., 5 §, 6 § 1 och 2 mom., 11 § 2 mom., 16 §, 17 § 1 mom. 3, 5 och 6 punkten samt 3 mom. 2 punkten, 18 § 1 mom., 20 §, 21 § 1 mom. 1 punkten och 28 § 2 mom. 1 punkten,

av dem 3 § 1 mom., 5 §, 6 § 1 mom., 11 § 2 mom., 18 § 1 mom., 21 § 1 mom. 1 punkten och 28 § 2 mom. 1 punkten sådana de lyder i lag 568/2019 och 20 § sådan den lyder i lag 1184/2019, samt

fogas till 4 § ett nytt 5 mom., till lagen nya 9 a—9 c § och ett nytt 2 a kap., till 14 § 2 mom. en ny 1 a-punkt, till 17 § en ny 7 punkt och till 21 § 1 mom., sådant det lyder i lagarna 568/2019 och 631/2020, en ny 1 a-punkt som följer:

2 §

Tillämpningsområde

Denna lag ska tillämpas på utbildning och examina om vilka det föreskrivs i

- 1) lagen om grundläggande utbildning (628/1998),
- 2) gymnasielagen (714/2018),
- 3) lagen om studentexamen (502/2019),
- 4) lagen om yrkesutbildning (531/2017),
- 5) yrkeshögskolelagen (932/2014),
- 6) universitetslagen (558/2009),
- 7) lagen om fritt bildningsarbete (632/1998),
- 8) lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (/),
- 8) lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (/).

Denna lag innehåller bestämmelser om studentnummer och studentnummerregistret, nationella informationsresursen inom undervisning och utbildning, läropliktsregistret, studentexamensregistret, antagningsregistret samt högskolornas riksomfattande datalager. Lagen innehåller dessutom bestämmelser om den tjänst för utlämnande av studie- och examensuppgifter som Utbildningsstyrelsen svarar för.

3 §

Studentnummer och studentnummerregister

Ett studentnummer är en permanent kod som tilldelas en person och som används för att identifiera personen när uppgifter i en informationsresurs eller ett datalager som avses i denna lag eller i lagen om småbarnspedagogik (540/2018) förs in, behandlas och lämnas ut. När utbildningsanordnare, anordnare av småbarnspedagogik, serviceproducenter inom småbarnspedagogiken, högskolor och huvudmän för läroanstalter utför uppgifter enligt lagen om småbarnspedagogik, lagen om grundläggande utbildning, gymnasielagen, lagen om yrkesutbildning, lagen

om utbildning som handleder för examensutbildning, yrkeshögskolelagen, universitetslagen eller lagen om fritt bildningsarbete får de använda sig av studentnumret även för identifikation av personer.

2 kap.

Nationella informationsresursen inom undervisning och utbildning

4 §

Ändamålet med informationsresursen

De uppgifter som förts in i nationella informationsresursen inom undervisning och utbildning i fråga om den undervisning som avses i lagen om grundläggande utbildning, den utbildning som avses i gymnasielagen, den utbildning som avses i lagen om yrkesutbildning, den utbildning som avses i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning och den utbildning som avses i lagen om fritt bildningsarbete används när en person söker till en utbildning, under utbildningen, i arbetslivet och vid ansökan om utbildningsförmåner.

De uppgifter som förts in i informationsresursen kan dessutom användas vid genomförandet av det handlednings- och tillsynsansvar som utbildningsanordnare, huvudmän för läroanstalter och kommuner har enligt läropliktslagen (/).

5 §

De gemensamt personuppgiftsansvariga för informationsresursen samt ansvarsfördelningen mellan dem

Utbildningsanordnarna, huvudmännen för läroanstalter och Utbildningsstyrelsen är gemensamt personuppgiftsansvariga för informationsresursen. Utbildningsstyrelsen ska svara för informationsresursens allmänna funktion och för den tekniska anslutning som behövs för att föra in, behandla och lämna ut uppgifter.

Utbildningsanordnarna och huvudmännen för läroanstalterna svarar i fråga om de uppgifter som de fört in för korrektheten enligt artikel 5.1 d och för den registrerades rätt till rättelse enligt artikel 16 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (*allmän dataskyddsförordning*). Utbildningsstyrelsen svarar för den personuppgiftsansvariges övriga skyldigheter enligt den allmänna dataskyddsförordningen.

Om den verksamhet som bedrivs av en utbildningsanordnare eller en huvudman för en läroanstalt läggs ner och den personuppgiftsansvariges uppgifter inte överförs på någon annan juridisk person, blir Utbildningsstyrelsen personuppgiftsansvarig för de berörda uppgifterna i informationsresursen.

6 §

Införandet av uppgifter i informationsresursen

En utbildningsanordnare eller en huvudman för en läroanstalt är skyldig att i informationsresursen föra in de uppgifter som avses i 7—9 och 9 a—9 c §.

Utbildningsstyrelsen bestämmer närmare hur de som för in uppgifter ska hålla uppgifterna aktuella. Utbildningsstyrelsen meddelar närmare föreskrifter om datastrukturen i fråga om de uppgifter som anges i 7—9 § och 9 a—9 c §.

9 a §

Uppgifter om inom det fria bildningsarbetet anordnad utbildning som riktar sig till läropliktiga

En huvudman för en läroanstalt enligt lagen om fritt bildningsarbete ska i fråga om sina studerande inom den utbildning som avses i 7 a kap. i den lagen föra in uppgifter om följande i informationsresursen:

- 1) den utbildning som genomförs,
- 2) när studierna inletts, tillfälligt avbrutits och avslutats,
- 3) genomförda studier och bedömningen av kunskandet.

9 b §

Uppgifter om utbildning som handleder för examensutbildning

En utbildningsanordnare enligt lagen om utbildning som handleder för examensutbildning ska i fråga om sina studerande inom den utbildning som avses i den lagen föra in uppgifter om följande i informationsresursen:

- 1) den utbildning som genomförs,
- 2) när studierna inletts, tillfälligt avbrutits och avslutats,
- 3) genomförda studier och bedömningen av kunskandet,
- 4) ordnandet av utbildning som utgör beräkningsgrund för sådan finansiering som avses i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet.

En utbildningsanordnare enligt lagen om yrkesutbildning ska för varje studerande inom sin utbildning som handleder för examensutbildning ska även föra in de uppgifter som avses i 9 § 2 mom.

9 c §

Uppgifter om avgiftsfrihet

En utbildningsanordnare eller huvudman för en läroanstalt ska i informationsresursen föra in uppgift om huruvida den utbildning som den studerande påbörjar är en avgiftsfri utbildning som avses i 16 § i läropliktslagen. I informationsresursen ska det även föras in uppgift om huruvida den studerandes rätt till avgiftsfri utbildning har förlängts på det sätt som anges i 16 § 2 eller 3 mom. i läropliktslagen.

11 §

Tid för bevarande av uppgifterna i informationsresursen

De uppgifter som gäller tillfälligt avbrytande av studierna, uppgifter som ingår i den personliga utvecklingsplanen för kunskandet och de uppgifter som har bevarats med tanke på beviljandet av finansiering för undervisning och utbildning ska dock bevaras i endast fem år från det att

studierna avslutades eller examen avlagdes. De uppgifter om avgiftsfrihet som avses i 9 c § ska bevaras i fem år från det att rätten till avgiftsfri utbildning har upphört.

2 a kap.

Läropliktsregister

11 a §

Registrets ändamål

De uppgifter som förts in i läropliktsregistret används vid genomförandet av det handlednings- och tillsynsansvar samt den avgiftsfria utbildning som enligt bestämmelserna i läropliktslagen ankommer på utbildningsanordnare, huvudmän för läroanstalter och kommuner.

Uppgifterna i registret kan även användas när andra myndigheter sköter sådana lagstadgade uppgifter för vilka uppgifterna behövs.

De uppgifter som införts i registret får även användas för utvärdering, statistikföring och uppföljning av utbildningar.

11 b §

De gemensamt personuppgiftsansvariga för registret samt ansvarsfördelningen mellan dem

Utbildningsanordnarna, huvudmännen för läroanstalter och Utbildningsstyrelsen är gemensamt personuppgiftsansvariga för registret. Utbildningsstyrelsen svarar för registrets allmänna funktion och för den tekniska anslutning som behövs för att föra in, behandla och lämna ut uppgifter

Utbildningsanordnarna och huvudmännen för läroanstalterna svarar i fråga om de uppgifter som de fört in för korrektheten enligt artikel 5.1 d och för den registrerades rätt till rättelse enligt artikel 16 i den allmänna dataskyddsförordningen. Utbildningsstyrelsen svarar för den personuppgiftsansvariges övriga skyldigheter enligt den allmänna dataskyddsförordningen.

Om den verksamhet som bedrivs av en utbildningsanordnare eller en huvudman för en läroanstalt läggs ner och den personuppgiftsansvariges uppgifter inte överförs på någon annan juridisk person, blir Utbildningsstyrelsen personuppgiftsansvarig för de berörda uppgifterna i registret.

11 c §

Uppgifter om läropliktiga och införande av uppgifterna

Läropliktsregistret innehåller uppgifter om när en person börjat fullgöra sin läroplikt, om avbrytande av läroplikten och när den upphört samt uppgifter om den instans som har handlednings- och tillsynsansvar på det sätt som föreskrivs i läropliktslagen.

Om läroplikten inleds vid en annan tidpunkt än den som avses i 2 § 2 mom. i läropliktslagen, ska utbildningsanordnaren, huvudmannen för läroanstalten samt kommunen föra in uppgifter i registret om när läroplikten inletts samt uppgifter om avbrytande av läroplikten enligt 7 § i den lagen och om längden på ett sådant avbrott.

Utbildningsanordnaren eller huvudmannen för läroanstalten ska i registret föra in uppgift om den kommun som lämnats ett meddelande enligt 7 § 4 mom., 11 § 4 mom. eller 13 § 1 mom. i läropliktslagen.

Utbildningsstyrelsen bestämmer närmare hur de som för in uppgifter ska hålla uppgifterna aktuella. Utbildningsstyrelsen meddelar närmare föreskrifter om datastrukturen i fråga om de uppgifter som anges i 1–3 mom.

I registret ska dessutom personernas namn och studentnummer föras in.

11 d §

Utlämnande av uppgifter ur registret

Uppgifter ur registret får lämnas ut till myndigheter som enligt lag eller på grund av sin lagstadgade uppgift har rätt att av en utbildningsanordnare, huvudman för en läroanstalt eller kommunen få sådana uppgifter som finns i registret. Sekretessbelagda uppgifter får dock lämnas ut endast om det separat uttryckligen i lag föreskrivs om utlämnande av uppgifterna eller rätten att få uppgifterna.

Utbildningsstyrelsen får utgående från uppgifterna i registret ta fram datamaterial som behövs för utvärdering, forskning, utveckling, statistikföring och annan uppföljning samt styrning och finansiering när det gäller undervisningen och utbildningen.

11 e §

Tid för bevarande av uppgifterna i registret

Uppgifterna i registret ska bevaras i fem år från det att rätten till avgiftsfri utbildning enligt 16 § i läropliktslagen har upphört.

14 §

Studentexamensregistrets datainnehåll och skyldigheten att föra in uppgifter

I studentexamensregistret införs

1 a) uppgift om anmälan till prov som avses i 20 § 4 mom. i lagen om studentexamen,

16 §

Tid för bevarande av uppgifterna i studentexamensregistret

Uppgifterna i studentexamensregistret ska bevaras permanent. De uppgifter som avses i 14 § 1 mom. 1 a-punkten ska dock endast bevaras i fem år från det att rätten till avgiftsfri utbildning enligt 16 § i läropliktslagen har upphört.

17 §

Ändamålet med antagningsregistret

Antagningsregistret används för att

3) ge universiteten, yrkeshögskolorna, anordnarna av yrkesutbildning och gymnasieutbildning samt utbildningsanordnare som ordnar utbildning som handleder för examensutbildning samt

huvudmän för läroanstalter inom det fria bildningsarbetet de uppgifter som behövs för antagningen av studerande, utvecklingen av antagningen och ordnandet av studierna,

- 5) ta fram data om sökande och antagna studerande för uppföljning och utvärdering av utbildningssystemet,
- 6) vidta andra åtgärder som behövs för antagningen av studerande,
- 7) övervaka iakttagandet av den skyldighet att söka till utbildning som avses i 10 § i läropliktslagen.

Av antagningsregistrets delregister används

- 2) registret för ansökan till yrkesutbildning, gymnasieutbildning och övrig utbildning efter den grundläggande utbildningen vid antagning av studerande till sådana utbildningar och examina som avses i lagen om yrkesutbildning och gymnasielagen samt till utbildning som avses i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning och sådan utbildning för läropliktiga som avses i lagen om fritt bildningsarbete.

18 §

De gemensamt personuppgiftsansvariga för antagningsregistret samt ansvarsfördelningen mellan dem

Gemensamt personuppgiftsansvariga för antagningsregistret är Utbildningsstyrelsen samt universiteten och yrkeshögskolorna i fråga om det delregister som avses i 17 § 3 mom. 1 punkten och anordnarna av yrkesutbildning, gymnasieutbildning och utbildning som handleder för examensutbildning samt huvudmännen för läroanstalter inom det fria bildningsarbetet i fråga om det delregister som avses i 17 § 3 mom. 2 punkten.

20 §

Datakällor för antagningsregistret

De som är gemensamt personuppgiftsansvariga för antagningsregistret har rätt att, utöver de uppgifter som sökanden har uppgett, trots sekretessbestämmelserna, få sådana uppgifter som avses i 19 § 1 och 5 mom. ur studentexamensregistret och från Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata, arbets- och näringsmyndigheterna, anordnarna av grundläggande utbildning, universiteten, yrkeshögskolorna, anordnarna av yrkesutbildning och gymnasieutbildning, anordnarna av utbildning som handleder för examensutbildning och huvudmännen för läroanstalter inom det fria bildningsarbetet samt ur sådana gemensamma register för två eller flera högskolor som har skapats för antagningen av studerande.

21 §

Utlämnande av uppgifter ur antagningsregistret

Trots sekretessbestämmelserna får uppgifter som avses i 19 § 1 och 5 mom., i den utsträckning de uppgifter som avses i 1 mom. behövs och de uppgifter som avses i 5 mom. är nödvändiga för skötseln av mottagarens uppgifter, lämnas ut ur antagningsregistret

- 1) till universitet, yrkeshögskolor, anordnare av yrkesutbildning och gymnasieutbildning, anordnare av utbildning som handleder för examensutbildning, huvudmän för läroanstalter inom det fria bildningsarbetet samt till register som är gemensamma för två eller flera högskolor,

1 a) till utbildningsanordnare, huvudmän för läroanstalter och kommuner som har ett sådant handlednings- och tillsynsansvar som avses i 11, 12 och 14 § i läropliktslagen,

28 §

Ändamålet med tjänsten för utlämnande av studie- och examensuppgifter samt uppgifter som lämnas ut

Med hjälp av tjänsten för utlämnande av studie- och examensuppgifter utlämnas

1) sådana uppgifter i nationella informationsresursen inom undervisning och utbildning som avses i 7—9 och 9 a—9 c §, med undantag för de uppgifter som avses i 9 § 2—5 mom.,

1 a) sådana uppgifter som ingår i läropliktsregistret som avses i 11 c §,

Denna lag träder i kraft den 20 . Lagens 17 § 1 mom. 5—7 punkten samt 21 § 1 mom. 1 a punkten träder dock i kraft redan den 1 januari 2021. Lagens 17 § 1 mom. 3 punkten och 3 mom. 2 punkten, 18 § 1 mom., 20 § och 21 § 1 mom. 1 punkten träder dock i kraft först den 1 januari 2022 och 9 b § först den 1 augusti 2022.

9.

Lag

om ändring av lagen om studiestöd

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om studiestöd (65/1994) 1 § 1 mom., 4 § 3 mom., 5 a §, 7 c § 1 mom. 2 punkten
och 11 a § 1 mom. 1 punkten,
av dem 4 § 3 mom. sådant det lyder i lagarna 550/2018 och 861/2019, 5 a § sådan den lyder i
lag 550/2018 samt 7 c § 1 mom. 2 punkten och 11 a § 1 mom. 1 punkten sådana de lyder i lag
1169/2018, och
fogas till 11 a §, sådan den lyder i lag 1169/2018, ett nytt 2 mom. som följer:

1 §

Tillämpningsområde

Finska medborgare som i Finland bedriver heltidsstudier under minst två månader i en följd
efter fullgörandet av den grundläggande utbildningen beviljas studiestöd enligt denna lag.

4 §

Studier som berättigar till studiestöd

Studiestöd för studier i andra läroanstalter än de som avses i 2 mom. beviljas studerande som
genomför

- 1) utbildning enligt lagen om yrkesutbildning (531/2017),
 - 2) gymnasieutbildning eller utbildning som förbereder för gymnasieutbildning som avses i
gymnasielagen (714/2018),
 - 3) utbildning som avses i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (/),
 - 4) annan än i 1 eller 2 punkten avsedd utbildning vid en folkhögskola, ett idrottsutbild-
ningscenter eller läroanstalten Snellman-korkeakoulu enligt lagen om fritt bildningsarbete
(632/1998) eller vid utbildningscentralen enligt lagen om Sameområdets utbildningscentral
(252/2010),
 - 5) grundläggande utbildning för vuxna enligt 46 § i lagen om grundläggande utbildning
(628/1998), eller
 - 6) yrkesutbildning som motsvarar utbildning som avses i 1 punkten och som övervakas av
myndigheter inom något annat område än undervisningsmyndigheterna.
-

5 a §

Heltidsstudier

Studier där målsättningen är att avlägga en högskoleexamen är heltidsstudier. Andra högskolestudier är heltidsstudier när deras omfattning i genomsnitt är minst fem studiepoäng per studiemånad.

Gymnasiestudierna är heltidsstudier, om deras omfattning enligt lärokursen är sammanlagt minst 150 studiepoäng eller om de genomförs i samband med en yrkesinriktad grundexamen enligt lärokursen för gymnasieutbildningen för vuxna. Som heltidsstudier betraktas också en studiehelhet som förbereder för gymnasieutbildning som omfattar ett läsår och minst 50 studiepoäng. I gymnasiestudierna förutsätts dessutom att den studerande under terminen deltar i studier som omfattar minst 20 studiepoäng eller i studier av motsvarande omfattning eller i två prov som ingår i studentexamen. Gymnasiestudier som ordnas i ett internat betraktas dock alltid som heltidsstudier. Som heltidsstudier betraktas också gymnasiestudier enligt lärokursen för vuxna som genomförs av en studerande med rätt till avgiftsfri utbildning enligt 16 § i läropliktslagen (/).

Sådan utbildning enligt lagen om yrkesutbildning vars syfte är genomförande av yrkesinriktad grundexamen eller del av examen eller genomförande av utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv, är heltidsstudier. Avläggandet av en yrkesexamen eller specialyrkesexamen eller delar av nämnda examina är studier på heltid, om den omfattning av studierna som man kommit överens om i den studerandes personliga kompetensutvecklingsplan är minst 4,5 kompetenspoäng per studiemånad.

Studier vars mål är genomförande av utbildning enligt lagen om utbildning som handleder för examensutbildning är heltidsstudier.

Andra studier än de som avses i 1—4 mom. är heltidsstudier, om omfattningen enligt undervisningsprogrammet är i genomsnitt minst 25 veckotimmar, eller 4,5 kompetenspoäng eller tre studieveckor per studiemånad.

Studier enligt lagen om grundläggande utbildning som ordnas för vuxna är heltidsstudier, om studiernas omfattning är minst 22 kurser per läsår.

Studier vid en utländsk läroanstalt är heltidsstudier, om läroanstalten har definierat dem som heltidsstudier. Högskolestudier kan betraktas som heltidsstudier också om studiernas omfattning motsvarar i genomsnitt minst fem studiepoäng per studiemånad. Andra studier kan betraktas som heltidsstudier, om studiernas omfattning enligt läroplanen är i genomsnitt minst 25 veckotimmar. Studiestöd beviljas dock inte för studier som helt och hållet ordnas som distansstudier.

7 c §

Antalet stödmånader per läsår

Studiestöd beviljas i Finland

2) för utbildning som handleder för examensutbildning, för yrkesinriktad grundexamen och för gymnasieutbildning för tio månader per läsår.

11 a §

Rätt till läromaterialstillägg

En studerande har rätt till läromaterialstillägg när

1) den studerande avlägger studier enligt 4 § 3 mom. 1, 2 eller 6 punkten eller deltar i utbildning enligt 4 a §,

Rätt till läromaterialstillägg har dock inte en studerande som har rätt till avgiftsfri utbildning enligt 16 § i läropliktslagen.

Denna lag träder i kraft den 20 . Lagens 4 § 3 mom. 3 punkten och 5 a § 4 mom. samt 7 c § 1 mom. 2 punkten träder dock i kraft först den 1 augusti 2022.

På gymnasiestudier som har inletts enligt de grunder för läroplanen för gymnasieutbildning som gällde före den 1 augusti 2021 och på betraktandet av utbildning som handleder för yrkesutbildning som heltidsstudier tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

10.

Lag

om ändring av lagen om stöd för skolresor

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om stöd för skolresor (48/1997) 1 § 1 mom., 2, 3, 4, 5 och 6 §, 7 § 1 mom. samt 8 och 14 §,
sådana de lyder, 1 § 1 mom. i lag 551/2018, 2 § i lagarna 53/2011 och 551/2018, 3 § i lagarna 346/2004, 592/2004 och 53/2011, 4 § i lagarna 422/2015 och 386/2019, 5 § i lagarna 346/2004, 592/2004 och 422/2015, 6 § i lag 346/2004, 7 § 1 mom. och 14 § i lag 1079/2012 samt 8 § i lag 53/2011, som följer:

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag innehåller bestämmelser om beviljande av stöd för kostnader som föränleds av den dagliga skolresan mellan en studerandes bostad och läroanstalt då den studerande bedriver studier inom den grundläggande utbildningen för vuxna, gymnasiestudier eller yrkesinriktade studier. Detta stöd kallas stöd för skolresor.

2 §

Utbildning som berättigar till stöd för skolresor

Berättigad till stöd för skolresor är en studerande som är bosatt i Finland och som studerar på heltid i Finland inom

1) sådan grundläggande utbildning för vuxna som avses i 46 § i lagen om grundläggande utbildning (628/1998),

2) utbildning som avses i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (/),

3) gymnasieutbildning eller utbildning som förbereder för gymnasieutbildning enligt gymnasielagen (714/2018),

4) i 5 § i lagen om yrkesutbildning (531/2017) avsedd utbildning som leder till yrkesinriktad grundexamen eller i 7 § i den lagen avsedd handledande utbildning,

5) i lagen om Räddningsinstitutet (607/2006) avsedd utbildning som leder till yrkesexamen, eller

6) i lagen om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral (1316/2006) avsedd utbildning som leder till yrkesexamen.

Berättigad till stöd för skolresor är dessutom en studerande som har rätt till sådan avgiftsfri utbildning som avses i 16 § i läropliktslagen (/) och som studerar på heltid i Finland i

1) gymnasieutbildning för vuxna enligt gymnasielagen,

2) utbildning som leder till yrkesexamen enligt i 5 § i lagen om yrkesutbildning,

3) utbildning som avses i 7 a kap. i lagen om fritt bildningsarbete (632/1998) eller utbildning som avses i 5 § 2 mom. i läropliktslagen, eller

4) utbildning i samiska och samisk kultur som räcker minst en termin och som avses i lagen om Sameområdets utbildningscentral (252/1998).

I fråga om vilka studier som är heltidsstudier föreskrivs i lagen om studiestöd (65/1994).

Berättigad till stöd för skolresor är dock inte en studerande som deltar i utbildning som ordnas som distans- eller privatundervisning eller som avgiftsbelagd service eller i läroavtalsutbildning.

3 §

Förutsättningar för beviljande av stöd för skolresor

För att stöd för skolresor ska beviljas förutsätts det att skolvägen är lång och att färd sättet är lämpligt och då beaktas de regelbundna resekostnaderna per kalendermånad, den studerandes möjligheter att anlita kollektivtrafik samt huruvida studierna bedrivs i en följd.

Stöd för skolresor beviljas en studerande

- 1) vars skolväg i ena riktningen är minst 10 kilometer,
- 2) vars skolresekostnader överstiger 54 euro per månad vid beviljande av stöd för hela månaden eller 27 euro per månad vid beviljande av stöd för en halv månad, samt
- 3) som utnyttjar kollektivtrafik eller skolskjuts som utbildningsanordnaren ordnar, eller något annat lämpligt eget färd sätt när förutsättningarna enligt 4 a § uppfylls.

En förutsättning för beviljande av stöd för skolresor är dessutom att den studerande per kalendermånad har minst tio dagar som berättigar till stöd för skolresor.

Bestämmelserna i 2 mom. 1 och 2 punkten tillämpas inte vid beviljande av stöd för skolresor till en studerande som har rätt till avgiftsfri utbildning enligt 16 § i läropliktslagen. En sådan studerande beviljas stöd för skolresor, om den studerandes skolväg i ena riktningen är minst sju kilometer.

4 §

Hur resekostnaderna bestäms och räknas ut

När en studerande anlitar kollektivtrafik för sin skolresa, ersätts resekostnaderna för det anlitade färdmedlet enligt den för den studerande billigaste biljettprodukten för en tid som motsvarar en halv månad eller en månad.

När en studerande för sin skolresa anlitar kollektivtrafik som tillämpar ett biljett- och avgiftssystem som är gemensamt för de behöriga myndigheter som avses i 181 § i lagen om transport-service (320/2017) bestäms resekostnaderna, oberoende av vad som föreskrivs i 1 mom. i denna paragraf och i 3 § 2 mom. 2 punkten i denna lag, enligt den sträcka som den studerande utnyttjar denna transport. Resekostnaderna bestäms dock enligt den för den studerande billigaste biljettprodukten för en tid som motsvarar en halv månad eller en månad, när den studerandes skolresa eller enskilda färdsträcka är kortare än 10 kilometer.

När en studerande för sin skolresa använder sådan skolskjuts som utbildningsanordnaren ordnar, bestäms resekostnaderna enligt den sträcka som den studerande utnyttjar denna transport. Om skolvägen i ena riktningen består av två eller flera färdsträckor, kan resekostnaderna räknas ut separat för varje sträcka.

När stöd för skolresor beviljas på basis av eget färd sätt i enlighet med 4 a §, bestäms resekostnaderna enligt sträckan mellan den studerandes hem och läroanstalten. Resekostnaderna beaktas dock inte till den del skolresan överstiger 100 kilometer i ena riktningen.

Bestämmelser om grunderna för beräkning av skolresekostnader som fastställs enligt skolresans längd som avses i 2—4 mom. utfärdas genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet. De månatliga resekostnaderna räknas ut enligt 21,5 dagar när det gäller stöd för hela månaden och enligt 11 dagar när det gäller stöd för en halv månad.

Kostnadsersättning för fristående färdsträckor som understiger fem kilometer betalas inte separat. Resekostnaderna för färdsträckorna ersätts dock, om den i 3 § 2 mom. 1 punkten eller 4

mom. avsedda skolvägen i ena riktningen omfattar fristående färdsträckor som understiger fem kilometer och dessa tillsammans utgör minst fem kilometer.

5 §

Beloppet av stödet för skolresor och den studerandes betalningsandel

I form av stöd för skolresor ersätts som stöd för en hel månad den del av skolresekostnaderna som överstiger 43 euro per kalendermånad och som stöd för en halv månad den del av skolresekostnaderna som överstiger 21,50 euro per kalendermånad. Av de kalkylerade skolresekostnaderna betalar den studerande per månad högst 43 euro i fråga om stöd för en hel månad och högst 21,50 euro i fråga om stöd för en halv månad (*studerandes betalningsandel*), om inte något annat följer av 4 § eller 3 mom. i denna paragraf.

När en studerande använder flera än ett färdssätt för sin skolresa, dras den studerandes betalningsandel av från resekostnaderna för kollektivtrafik. Finns inte resekostnader för kollektivtrafik, dras den studerandes betalningsandel av från de kostnader som orsakas av transport som utbildningsanordnaren har ordnat.

Stödet är 70 procent av stödet enligt 1 mom., om stödet beviljas på basis av eget färdssätt i enlighet med 4 a § eller om resekostnaderna förorsakas av flera i 4 § 6 mom. avsedda fristående färdsträckor som tillsammans utgör minst fem kilometer.

Bestämmelserna i 1—3 mom. tillämpas inte vid beviljande av stöd för skolresor till studerande som har rätt till avgiftsfri utbildning enligt 16 § i läropliktslagen.

För studerande som har rätt till avgiftsfri utbildning enligt 16 § i läropliktslagen ersätts som skolresestöd de på det sätt som föreskrivs i 4 § fastställda kostnaderna för skolresan. Om stöd dock beviljas på basis av eget färdssätt, uppgår det till 70 procent av det stöd som bestäms enligt 4 a § 5 mom. i undervisnings- och kulturministeriets förordning.

6 §

Ansökan

Stöd för skolresor söks hos Folkpensionsanstalten. Ansökan lämnas till Folkpensionsanstalten. Ansökan kan också lämnas till ifrågakvarande läroanstalt för att sändas till Folkpensionsanstalten.

7 §

Beviljande och utbetalning

Stöd för skolresor beviljas av Folkpensionsanstalten. En kalendermånad berättigar till stöd för skolresor för en hel månad, om den omfattar minst 15 dagar som berättigar till stöd för skolresor. En kalendermånad berättigar till stöd för skolresor för en halv månad, om den omfattar minst 10 dagar som berättigar till stöd för skolresor.

8 §

Justering och avbrytande

Stödet för skolresor justeras eller dras in om det i den studerandes förhållanden har skett en förändring som inverkar på rätten att få stöd för skolresor eller på stödbeloppet.

Om det finns grundad anledning att anta att det finns fog för att dra in stödet för skolresor eller minska dess belopp, kan utbetalningen av stödet avbrytas interimistiskt eller beloppet minskas tills ärendet har avgjorts genom ett lagakraftvunnet beslut. Om den studerande inte lämnar en utredning som begärts, kan ärendet avgöras genom ett slutligt beslut som baserar sig på de utredningar som Folkpensionsanstalten har till sitt förfogande. I ett interimistiskt beslut får ändring inte sökas separat.

Utbetalningen av stöd för skolresor kan avbrytas också på den studerandes begäran.

Om den studerande utexamineras, avbryter studierna eller det sker någon annan förändring i den studerandes förhållanden som inverkar på stödet, justeras rätten till stöd för skolresor månatligen eller indras med beaktande av bestämmelserna i 7 § 1 mom. om det antal dagar som berättigar till stödet.

14 §

Hänvisningsbestämmelse

Om inte något annat föreskrivs i denna lag, ska i fråga om ärenden som gäller stöd för skolresor iakttas vad som i lagen om studiestöd föreskrivs om verkställighet, återkrav och preskription av fordringar, självrättelse, undanröjande av beslut, rättelse av sakfel, erhållande och användning samt utlämnande av uppgifter, utmätnings- och överföringsförbud samt finansiering.

Denna lag träder i kraft den 20 . Lagens 2 § 1 mom. 2 punkten träder dock i kraft först den 1 augusti 2022 och 6 § först den 1 augusti 2023.

11.

Lag

om ändring av 20 § i lagen om studentexamen

I enlighet med riksdagens beslut
fögas till 20 § i lagen om studentexamen (502/2019) nya 4 och 5 mom. som följer:

20 §

Avgifter som tas ut för studentexamen

Av examinander som har rätt till sådan avgiftsfri utbildning som avses i 16 § i läropliktslagen (/) får avgifter inte tas ut för deltagande i de fem första proven, och inte heller för omtagning av underkända ovan avsedda prov. En avgift får dock tas ut för omtagning av ett underkänt prov, om provet betraktas som underkänt med stöd av 14 eller 15 §.

Om examinanden anmäler sig för att delta i flera prov under ett och samma examenstillfälle och antalet prov är sådant alla proven inte är avgiftsfria på det sätt som föreskrivs i 4 mom., ska examinanden i samband med anmälan välja vilket eller vilka prov han eller hon vill avlägga avgiftsfritt.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

12.

Lag

om ändring av 1 § i lagen elev- och studerandevård

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om elev- och studerandevård (1287/2013) 1 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 886/2017, som följer:

1 §

Lagens tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på

- 1) utbildning som avses i lagen om grundläggande utbildning (628/1998),
- 2) utbildning som avses i gymnasielagen (714/2018),
- 3) utbildning för grundexamen och utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv enligt lagen om yrkesutbildning (531/2017),
- 4) utbildning som avses i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (/),
- 5) utbildning som avses i 7 a kap. i lagen om fritt bildningsarbete (632/1998) och utbildning som avses i 5 § 2 mom. i läropliktslagen (/).

Denna lag tillämpas inte på

- 1) morgon- och eftermiddagsverksamhet som avses i lagen om grundläggande utbildning,
- 2) elever som avses i 46 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning,
- 3) studerande som avses i 20 § 2 mom. 2 punkten i gymnasielagen och inte heller på studerande som genomför gymnasiestudier enligt läroplanen för gymnasieutbildning för vuxna.

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 2 mom. tillämpas denna lag på läropliktiga enligt läropliktslagen som genomför gymnasiestudier enligt läroplanen för gymnasieutbildning för vuxna. Därtill tillämpas lagen på läropliktiga som studerar i sådan utbildning för yrkesexamen som avses i 5 § 3 mom. i lagen om yrkesutbildning.

Bestämmelserna om studerande, utbildningsanordnare och läroanstalter i denna lag gäller även elever, utbildningsanordnare och skolor enligt lagen om grundläggande utbildning.

Denna lag träder i kraft den 20 . Bestämmelserna i 1 § 1 mom. 4 punkten träder dock i kraft först den 1 augusti 2022.

På utbildning som handleder för yrkesutbildning tillämpas fram till den 31 juli 2022 de bestämmelser som gällde vid denna lags ikraftträdande.

13.

Lag

om ändring av 39 § i lagen om Europeiska skolan i Helsingfors

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om Europeiska skolan i Helsingfors (1463/2007) 39 § 1 mom. som följer:

39 §

Fullgörande av läroplikten

Barn som är läropliktiga i Finland anses fullgöra sin läroplikt om de studerar i den skola som avses i denna lag.

Denna lag träder i kraft den 20 .

14.

Lag

om ändring av 3 och 7 § i lagen om Sameområdets utbildningscentral

Enligt riksdagens beslut
ändras i lagen om Sameområdets utbildningscentral (252/2010) 3 och 7 §, sådana de lyder i lag 538/2017, som följer:

3 §

Yrkesutbildning

På den yrkesutbildning som ordnas vid utbildningscentralen tillämpas lagen om yrkesutbildning (531/2017) och läropliktslagen (/), om inte annat följer av denna lag.

7 §

Rättigheter och skyldigheter för dem som studerar samiska och samisk kultur

På antagning av studerande för studier i samiska och samisk kultur ska 38 § 1 mom. och 39 § i lagen om yrkesutbildning tillämpas.

Vid undervisningen i samiska och samisk kultur tillämpas bestämmelserna om den studerandes rätt till en trygg studiemiljö i 80 § i lagen om yrkesutbildning. Den ordningsstadga eller andra ordningsbestämmelser som avses i den paragrafens 4 och 5 mom. är gemensamma för de studerande som deltar i den utbildning som avses i 3 § och den undervisning som avses i 4 § i denna lag.

På studerande som fullgör sin läroplikt tillämpas vad som i 85—92 § i lagen om yrkesutbildning föreskrivs om disciplinära åtgärder och förfaranden i samband med dem samt om begäran om omprövning i beslut som gäller disciplinära åtgärder. Bestämmelser om rättigheterna och skyldigheterna för studerande som fullgör sin läroplikt finns även i läropliktslagen.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

15.

Lag

om ändring av 12 § i lagen om småbarnspedagogik

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om småbarnspedagogik (540/2018) 12 §, sådan den lyder i lag 1395/2019, som följer:

12 §

Rätten till småbarnspedagogik

Kommunen ska, utöver vad som föreskrivs i 5 §, se till att barnet innan den läroplikt som avses i 2 § i läropliktslagen (/) uppkommer får delta i sådan småbarnspedagogik som avses i 1 § 2 mom. 1 eller 2 punkten i denna lag efter utgången av den tid för vilken moderskaps- och föräldrapenning eller partiell föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen får betalas. Småbarnspedagogik ska dock inte ordnas för barnet under den tid för vilken i 9 kap. 7 § 1 mom. i sjukförsäkringslagen avsedd faderskapspenning utanför moderskaps- och föräldrapenningsperioden får betalas.

När barnet deltar i sådan förskoleundervisning, annan verksamhet genom vilken målen för förskoleundervisningen uppnås eller grundläggande utbildning som avses i lagen om grundläggande utbildning innan det nått den läropliktsålder som avses i läropliktslagen, ordnas kompletterande småbarnspedagogik.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

16.

Lag

om ändring av 1 § i lagen om förvaltning av utbildning som ordnas av staten och privata

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om förvaltning av utbildning som ordnas av staten och privata (634/1998) 1 §
1 mom., sådant det lyder i lag 542/2017, som följer:

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på utbildning som ordnas av staten och en registrerad sammanslutning eller stiftelse och som det föreskrivs om i

- 1) lagen om grundläggande utbildning (628/1998),
- 2) gymnasielagen (714/2018),
- 3) lagen om yrkesutbildning (531/2017),
- 4) lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (/),
- 5) lagen om fritt bildningsarbete (632/1998),
- 6) lagen om grundläggande konstundervisning (633/1998).

Denna lag träder i kraft den 20 .

17.

Lag

om ändring av 1 § i lagen om en referensram för examina och övriga samlade kompetenser

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om en referensram för examina och övriga samlade kompetenser (93/2017) 1 §
1 mom., sådant det lyder i lag 542/2017, som följer:

1 §

Lagens tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på de examina och på de lärokurser för den grundläggande utbildningen och gymnasiet som det föreskrivs om i följande lagar och i förordningar som utfärdats med stöd av dem:

- 1) lagen om grundläggande utbildning (628/1998),
- 2) gymnasielagen (714/2018),
- 3) lagen om yrkesutbildning (531/2017),
- 4) lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (/),
- 5) yrkeshögskolelagen (932/2014),
- 6) universitetslagen (558/2009),
- 7) lagen om Försvarshögskolan (1121/2008),
- 8) lagen om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral (1316/2006),
- 9) lagen om Polisyrkeshögskolan (1164/2013),
- 10) lagen om Räddningsinstitutet (607/2006).

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

18.

Lag

om ändring av 2 och 6 § i lagen om Nationella centret för utbildningsutvärdering

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Nationella centret för utbildningsutvärdering (1295/2013) 2 § 1 mom. 2 punkten underpunkt a samt 6 § 1 mom. 3 och 5 punkten, av dem 6 § 1 mom. 3 och 5 punkten sådana de lyder i lag 114/2020, som följer:

2 §

Uppgifter

Utvärderingscentret har till uppgift att

2) i enlighet med den utvärderingsplan som avses i 5 §
a) genomföra en sådan utvärdering av inlärningsresultaten som gäller uppnåendet av målen för den timfördelning och de grunder för läroplanen som avses i 14 § i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) och för gymnasiets lärokurs som avses i 11 § och uppnåendet av målen för de grunder för läroplanen som avses i 12 § 1 mom. i gymnasielagen (714/2018),

6 §

Rätt att få och lagra sekretessbelagda personuppgifter

Utvärderingscentret har trots sekretessbestämmelserna rätt att av dem som ordnar småbarnspedagogik, serviceproducenter inom småbarnspedagogiken, dem som ordnar undervisning och utbildning samt Utbildningsstyrelsen avgiftsfritt få andra personuppgifter som är nödvändiga för utförandet av utvärderingsuppgifter än de som gäller studerande vid högskolor och som föreskrivs i 2 § 1 och 2 punkten, när de gäller

3) resultaten av bedömningen av elevers eller studerandes inlärn timer eller kunskaper enligt 22 § i lagen om grundläggande utbildning, 53 § i lagen om yrkesutbildning, 37 § i gymnasielagen, 15 § i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (/) och 8 § i lagen om grundläggande konstundervisning,

5) erhållande av stöd enligt lagen om småbarnspedagogik (540/2018), lagen om grundläggande utbildning, gymnasielagen lagen om yrkesutbildning och lagen om utbildning som handleder för examensutbildning och om ordnande av stödet, samt

Denna lag träder i kraft den 20 .

19.

Lag

om ändring av 11 § i ungdomslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i ungdomslagen (1285/2016) 11 § 2—4 mom. som följer:

11 §

Utlämnande av uppgifter för uppsökande ungdomsarbete

Oberoende av bestämmelserna om sekretess ska en ung persons identifierings- och kontaktuppgifter med tanke på det uppsökande ungdomsarbetet lämnas ut till den unges hemkommun enligt följande:

1) utbildningsanordnare ska lämna ut uppgifter om andra unga än läropliktiga unga, som avbryter studierna inom yrkesutbildning, gymnasieutbildning eller utbildning som handleder för examensutbildning,

2) försvarsmakten och civiltjänstcentralen ska lämna ut uppgifter om unga som befrias från sin värnplikts- eller civiltjänstgöring för att de inte är tjänstdugliga eller som avbryter sin tjänstgöring.

Om en utbildningsanordnare, försvarsmakten eller civiltjänstcentralen med stöd av tillgänglig information och med beaktande av en i 2 mom. avsedd ung persons situation och stödbehov som helhet bedömer att den unge inte är i behov av i 10 § avsedda tjänster och övrigt stöd, behöver denna aktör inte lämna ut uppgifter om den unge.

Oberoende av bestämmelserna om sekretess får en ung persons identifierings- och kontaktuppgifter med tanke på det uppsökande ungdomsarbetet lämnas ut till den unges hemkommun enligt följande:

1) utbildningsanordnare får lämna ut uppgifter om unga som har avslutat sin grundläggande utbildning men inte har placerat sig i utbildning efter den grundläggande utbildningen,

2) utbildningsanordnare får lämna ut uppgifter om läropliktiga unga som avbryter sin yrkesutbildning, gymnasieutbildning eller utbildning som handleder för examensutbildning,

3) också andra myndigheter än de som nämns ovan i denna paragraf och Folkpensionsanstalten får lämna ut uppgifter om en ung person, om myndigheten eller Folkpensionsanstalten med stöd av information som den fått i sitt uppdrag samt med beaktande av den unges situation och stödbehov som helhet bedömer att den unge är i behov av tjänster och annat stöd utan dröjsmål.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

20.

Lag

om ändring av 109 § i beredskapslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i beredskapslagen (1552/2011) 109 § 1 mom. som följer

109 §

Undervisning och utbildning

Under undantagsförhållanden som avses i 3 § 1, 2, 4 och 5 punkten kan undervisnings- och kulturministeriet för högst tre månader åt gången bestämma att undervisningsverksamhet och annan verksamhet som avses i lagen om grundläggande utbildning (628/1998), gymnasielagen (714/2018), lagen om Europeiska skolan i Helsingfors (1463/2007), lagen om yrkesutbildning (531/2017), lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (/), lagen om fritt bildningsarbete (632/1998), lagen om grundläggande konstundervisning (633/1998), yrkeshögskolelagen (932/2014) och universitetslagen (558/2009) ska avbrytas eller flyttas till annan ort, om det är nödvändigt på grund av förflyttning av befolkning eller vistelsebegränsningar eller begränsningar i rörelsefriheten eller annars för skyddande av befolkningen. Om befolkningen på ett visst område förflyttas annanstans med stöd av 121 §, kan det genom förordning av statsrådet föreskrivas att förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen för de förflyttade eleverna tillfälligt ska ordnas av den kommun till vilken en elev har förflyttats, i stället för av den kommun där eleven är bosatt.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

21.

Lag

om ändring av lagen om statsandel för kommunal basservice

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om statsandel för kommunal basservice (1704/2009) 1 § 1 mom. 32 punkten, 2 § 1 mom. 4 punkten och 3 mom., 4 § 1 mom. 10 punkten, 37 § 1 mom., 38 § 4 mom., 58 § 2 mom. 3 punkten samt 59 § 1 mom. 2 punkten och 2 mom. 1 punkten,
av dem 1 § 1 mom. 32 punkten sådan den lyder i lag 1376/2019, 4 § 1 mom. 10 punkten och 38 § 4 mom. sådana de lyder i lag 676/2014 samt 58 § 2 mom. 3 punkten och 59 § 1 mom. 2 punkten och 2 mom. 1 punkten sådana de lyder i lag 1509/2016, samt
fogas till 1 § 1 mom., sådant det lyder i lag 1376/2019, en ny 33 punkt som följer:

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på statsandel som beviljas för driftskostnader i fråga om sådana uppgifter för kommunerna (*statsandelsåliggande*) om vilka det föreskrivs i

-
- 32) lagen om elev- och studerandevård (1287/2013),
33) läropliktslagen (/).

2 §

Undantag från tillämpningsområdet

Med stöd av denna lag beviljas statsandel inte för driftskostnader som föranleds av

-
- 4) grundläggande utbildning för vuxna enligt 46 § i lagen om grundläggande utbildning,

Lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet innehåller bestämmelser om finansiering som utöver åldersklassbaserad statsandel beviljas för driftskostnaderna för undervisning som grundar sig på förlängd läroplikt enligt 2 § 3 mom. i läropliktslagen samt för grundläggande utbildning som ordnas i internat och i skolhem.

4 §

Definitioner

I denna lag avses nedan med

-
- 10) *läropliktig* elev som fullgör sin läroplikt på det sätt som föreskrivs i 3 § 1 och 2 mom. i läropliktslagen,
-

37 §

Skyldighet att betala hemkommunsersättning

Om förskoleundervisning och grundläggande utbildning enligt 26 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning vid utgången av året före det år som föregått finansåret ordnas av någon annan än elevens hemkommun, är elevens hemkommun skyldig att betala kommunen i fråga eller den utbildningsanordnare av annat slag som avses i 1 § 2 mom. hemkommunsersättning enligt 38—41 §. Kommunen är inte skyldig att betala hemkommunsersättning för elever som är under 6 år och fullgör förlängd läroplikt enligt 2 § 3 mom. i läropliktslagen.

38 §

Bestämmande av hemkommunsersättning

Hemkommunsersättningen bestäms för 16-åriga läropliktiga som genomgår sådan grundläggande utbildning som avses i 26 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning enligt hemkommunsersättningsgrunden för 13—15-åringar.

58 §

Justering av kostnadsfördelningen

Vid justeringen av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna justeras på riksnivå som en helhet de grundpriser som ligger till grund för de kalkylerade kostnaderna enligt 6—13 §. Dessutom justeras följande finansiering om vilken det föreskrivs i 11 och 29 § i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet:

3) finansiering av grundläggande utbildning för vuxna enligt 46 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning,

59 §

Driftskostnader som ska beaktas när kostnadsfördelningen justeras

När kostnadsfördelningen justeras beaktas kommunernas, samkommunernas och andra utbildningsanordnarnas driftskostnader för statsandelsåligganden enligt 1 § som ligger till grund för statsandel och driftskostnaderna för ordnande av följande uppgifter som finansieras med stöd av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet:

2) ordnande av undervisning för elever som omfattas av förlängd läroplikt enligt 2 § 3 mom. i läropliktslagen, och

När kostnadsfördelningen justeras beaktas dock inte driftskostnaderna för följande uppgifter:
1) grundläggande utbildning för vuxna enligt 46 § i lagen om grundläggande utbildning, med undantag för undervisning som avses i 46 § 2 mom.,

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

22.

Lag

om ändring av 3 § i lagen om tillhandahållande av digitala tjänster

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om tillhandahållande av digitala tjänster (306/2019) 3 § 3 mom. 2 punkten som följer:

3 §

Lagens tillämpningsområde

Denna lag tillämpas inte

2) vid småbarnspedagogik som avses i lagen om småbarnspedagogik (540/2018) eller vid undervisning som avses i lagen om grundläggande utbildning (628/1998), gymnasielagen (714/2018), lagen om yrkesutbildning (531/2017), lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (/), lagen om fritt bildningsarbete (632/1998), universitetslagen eller yrkeshögskolelagen, när en webbplats eller mobilapplikation kommer till i samband med småbarnspedagogiken eller undervisningen och används i en avgränsad grupp under en viss tid,

Denna lag träder i kraft den 20 .

23.

Lag

om ändring av lagen om unga arbetstagare

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om unga arbetstagare (998/1993) 2 § 1 mom., 4 § 2 mom., 9 § 2 mom. och 12 §, av dem 4 § 2 mom. sådant det lyder i lag 408/1996, samt
fogas till 7 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 408/1996, ett nytt 5 mom. som följer:

2 §

Anställande

Den som har fyllt 15 år och vars grundläggande utbildning har avslutats på det sätt som föreskrivs i 26 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning får anställas i arbete.

4 §

Ordinarie arbetstid

Arbetstiden för den som är skyldig att fullgöra den i lagen om grundläggande utbildning avsedda lärokursen för den grundläggande utbildningen får under pågående skolarbete uppgå till högst sju timmar per dag under skolans lovdagar och till högst två timmar per dag under skolans arbetsdagar. Skoltiden och arbetstiden sammanlagt får dock inte överstiga åtta timmar och veckoarbetstiden inte 12 timmar.

7 §

Förläggning av arbetstiden

Arbetstiden för en arbetstagare som genomgår sådan i 4 § i läropliktslagen avsedd utbildning efter den grundläggande utbildningen som hör till läroplikten ska förläggas så att arbetstiden inte utgör något hinder för deltagande i utbildning enligt läroplanen eller någon annan plan. Arbetstagaren ska i god tid underrätta arbetsgivaren om när det är nödvändigt att han eller hon närvarar i studierna. Arbetstagaren har rätt att vägra ta emot arbetsskift som utgör ett hinder för deltagande i undervisningen.

9 §

Säkerheten i arbetet och hälsoaspekter

Unga får anlitas endast för att utföra sådant arbete som inte föranleder särskild risk för olyckor eller hälsofara eller är till skada för den unga arbetstagaren själv eller någon annan på det sätt som föreskrivs i 1 mom. Närmare bestämmelser om arbeten som är särskilt skadliga eller farliga för unga arbetstagare och förutsättningarna för utförande av sådana arbeten i anknytning till utbildningen samt om anmälningsplikten till arbetarskyddsmyndigheten i fråga om anlitande av unga för sådant arbete och skyldigheten att underrätta den ungas vårdnadshavare om saken får utfärdas genom förordning av statsrådet.

12 §

Utredning om åldern och fullgörandet av den grundläggande utbildningens lärokurs

Innan en person som är yngre än 18 år anställs ska det finnas tillförlitlig utredning om personens ålder samt om huruvida personen har avslutat den grundläggande utbildningen på det sätt som föreskrivs i 26 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Statsrådets förordning om arbeten som är särskilt skadliga och farliga för unga arbetstagare (475/2006) förblir i kraft även till den del förordningen utfärdats med stöd av den i 9 § 2 mom. som har ändrats genom denna lag.

24.

Lag

om ändring av 4 kap. 4 § i arbetsavtalslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i arbetsavtalslagen (55/2001) 4 kap. 4 § 1 mom., sådant den lyder i lag 533/2006, som följer:

4 kap.

Familjeledighet

4 §

Partiell vårdledighet

En arbetstagare som har varit anställd hos samma arbetsgivare sammanlagt minst sex månader under de senaste 12 månaderna kan få partiell vårdledighet för att vårda sitt barn eller något annat barn som varaktigt bor i hans eller hennes hushåll till utgången av det andra läsåret för barnets grundläggande utbildning. Om barnet omfattas av förlängd läroplikt enligt 2 § 3 mom. i läropliktslagen (/), får partiell vårdledighet tas ut till utgången av barnets tredje läsår. En förälder till ett handikappat eller långtidssjukt barn som är i behov av särskild vård och omsorg kan få partiell vårdledighet till dess barnet fyller 18 år. Barnets båda föräldrar eller vårdnadshavare får hålla partiell vårdledighet under samma kalenderperiod men inte samtidigt. Arbetstagaren ska göra framställning om partiell vårdledighet till arbetsgivaren senast två månader före ledighetens början.

Denna lag träder i kraft den 20 .

25.

Lag

om ändring av 1 kap. 7 § och 5 kap. 5 § i lagen om sjöarbetsavtal

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om sjöarbetsavtal (756/2011) 1 kap. 7 § 1 mom. och 5 kap. 5 § 1 mom., av dem
1 kap. 7 § 1 mom. sådant det lyder i lag 250/2019, som följer:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

7 §

Omyndigs arbetsavtal

Den som är minst 16 år gammal och vars grundläggande utbildning enligt 26 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) har avslutats när arbetet inleds kan anställas för att utföra sådant arbete som avses i denna lag. På den som fullgör sin läroplikt efter den grundläggande utbildningen tillämpas dessutom vad som föreskrivs i 7 § 5 mom. i lagen om unga arbetstagare (998/1993).

5 kap.

Familjeledighet

5 §

Partiell vårdledighet

En arbetstagare som har varit anställd hos samma arbetsgivare sammanlagt minst sex månader under de senaste 12 månaderna kan få partiell vårdledighet för att vårda sitt barn eller något annat barn som varaktigt bor i hans eller hennes hushåll till utgången av det andra läsåret för barnets grundläggande utbildning. Om barnet omfattas av förlängd läroplikt enligt 2 § 3 mom. i läropliktslagen (/), får partiell vårdledighet dock tas ut till utgången av barnets tredje läsår. En förälder till ett handikappat eller långtidssjukt barn som är i behov av särskild vård och omsorg kan få partiell vårdledighet till dess barnet fyller 18 år. Barnets båda föräldrar eller vårdnadshavare får hålla partiell vårdledighet under samma kalenderperiod men inte samtidigt. Arbetstagaren ska göra framställning om partiell vårdledighet till arbetsgivaren senast två månader före ledighetens början.

Denna lag träder i kraft den 20 .

26.

Lag

om ändring av 20 § i lagen om främjande av integration

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om främjande av integration (1386/2010) 20 § 1 mom. som följer:

20 §

Integrationsutbildning

Som integrationsutbildning för invandrare vars läroplikt har upphört ordnas undervisning i finska eller svenska och vid behov läs- och skrivundervisning samt annan undervisning som främjar tillträde till arbetslivet och vidareutbildning samt färdigheter i samhällsliv, kultur och livskompetens. I integrationsutbildningen kan även ingå identifiering av tidigare inhämtad kompetens och erkännande av examen samt yrkesplanering och yrkesvägledning.

Denna lag träder i kraft den 20 .

27.

Lag

om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) 2 kap. 10 § 2 mom., 3 kap. 1 § 1 mom. och 7 kap. 2 § 2 mom. 4 punkten,
sådana de lyder, 2 kap. 10 § 2 mom. i lagarna 1001/2012, 906/2017 och 552/2018, 3 kap. 1 § 1 mom. i lag 1418/2019 och 7 kap. 2 § 2 mom. 4 punkten i lag 1267/2018, som följer:

2 kap.

Allmänna arbetskraftspolitiska förutsättningar för erhållande av förmåner

10 §

Studier

Som heltidsstudier betraktas

1) studier där målsättningen är att avlägga yrkeshögskoleexamen, högre yrkeshögskoleexamen eller lägre eller högre högskoleexamen vid universitet,

2) sådana studier enligt lagen om yrkesutbildning som syftar till avläggande av en yrkesinriktad grundexamen eller en del av en sådan examen, eller till genomförande av utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv,

3) gymnasiestudier när deras omfattning enligt lärokursen är sammanlagt minst 150 studiepoäng; gymnasiestudier som ordnas i internat betraktas dock alltid som heltidsstudier,

4) studier som syftar till genomförande av utbildning enligt lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (/),

5) andra studier som ger yrkesfärdigheter än de som avses i 1-4 punkten och vars omfattning enligt studieplanen i genomsnitt är minst fem studiepoäng, tre studieveckor eller 4,5 kompetenspoäng per studiemånad,

6) studier i grundläggande utbildning för vuxna enligt 46 § i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) vars omfattning är minst 22 kurser per läsår,

7) andra studier än de som avses i 1—6 punkten och vars omfattning enligt undervisningsprogrammet är i genomsnitt minst 25 veckotimmar.

3 kap.

Allmänna begränsningar för erhållande av förmåner

1 §

Allmänna begränsningar

Arbetslöshetsförmåner beviljas inte en arbetssökande som inte har fyllt 18 år. Arbetslöshetsförmåner kan dock beviljas en arbetssökande som fyllt 17 år och som har fullgjort sin läroplikt eller som har avbrutit fullgörandet av sin läroplikt på det sätt som anges i 7 § i läropliktslagen (/). Arbetslöshetsförmåner beviljas en arbetssökande som är född före 1965 högst till utgången av den kalendermånad under vilken den arbetssökande fyller 65 år. En arbetssökande som är född 1965 eller därefter beviljas arbetslöshetsförmån högst till utgången av den kalendermånad under vilken den arbetssökande uppnår den lägsta ålder för ålderspension som avses i 11 § i lagen om pension för arbetstagare (395/2006).

7 kap.

Allmänna bestämmelser om arbetsmarknadsstöd

2 §

Väntetiden för arbetsmarknadsstöd

Väntetid tillämpas inte om

4) personen på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning inte har förutsättningar att avlägga en yrkesinriktad examen och han eller hon har fullföljt en utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv enligt 7 § 3 mom. i lagen om yrkesutbildning eller nått de mål som avtalats i hans eller hennes personliga utvecklingsplan för kunnandet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

På utbildning som handleder för yrkesutbildning tillämpas de bestämmelser enligt vilka sådan utbildning betraktas som heltidsstudier som gällde vid ikraftträdandet av denna lag.

28.

Lag

om ändring av 12 a § i lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner (555/1998) 12 a § 1 mom. 1 punkten,
sådant det lyder i lag 1653/2015, som följer:

12 a §

Begränsningar av premiebetalningsskyldigheten

Arbetslöshetsförsäkringspremie betalas inte

1) för tiden före kalendermånaden efter den under vilken arbetstagaren fyller 18 år,

Denna lag träder i kraft den 20 .

29.

Lag

om ändring av 24 § i barnskyddslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i barnskyddslagen (417/2007) 24 § 2 mom. som följer:

24 §

Ansvar för tryggheten av barnets bästa

Det organ som ansvarar för socialvården ska vara representerat vid förundersökning och domstolshandläggning av en straffbar gärning som ett barn uppges ha begått samt vid handläggning av ett ärende som gäller avstängning av ett läropliktigt barn från en skola eller läroanstalt i det organ som ansvarar för undervisningsväsendet eller i ett organ hos en i 4 § i läropliktslagen (/) avsedd utbildningsanordnare, om detta inte bedöms som uppenbart obehövligt av det organ som ansvarar för socialvården. Det organ som ansvarar för socialvården ska vid behov hänvisa barnet till medling enligt lagen om medling vid brott och i vissa tvister (1015/2005).

Denna lag träder i kraft den 20 .

30.

Lag

om ändring av 13 och 17 § i lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn (1128/2019) 13 § 1 mom. 2 och 3 punkten samt 17 § 3 mom., sådana de lyder, 13 § 1 mom. 2 och 3 punkten i lag 975/2013 samt 17 § 3 mom. i lag 1282/2002, som följer:

13 §

Partiell vårdpenning

En i Finland faktiskt bosatt förälder eller en annan vårdnadshavare, vars arbetstid på grund av vården av barnet i medeltal uppgår till högst 30 timmar i veckan, har rätt till partiell vårdpenning

2) under läsåret innan barnet börjar i grundläggande utbildning, om barnet då som läropliktigt deltar i förskoleundervisning,

3) under barnets tredje läsår inom den grundläggande utbildningen, om barnet omfattas av förlängd läroplikt enligt 2 § 3 mom. i läropliktslagen (/).

17 §

Utbetalning

Utbetalningen av stödet upphör dock senast den 31 juli det år då barnet som läropliktigt inleder den grundläggande utbildningen. Om läroplikten med stöd av 2 § 3 mom. i läropliktslagen börjar ett år tidigare än vad som anges i 2 § 2 mom. i den lagen, upphör utbetalningen av stödet dock senast året efter det år då läroplikten började.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

Helsingfors den 15 oktober 2020

Statsminister

Sanna Marin

Undervisningsminister Li Andersson

3.

Lag

om ändring av lagen om grundläggande utbildning

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) 11 § 3 mom., 25, 28 a och 28 b §, 40 § 4 mom., 42 § 5 punkten samt 45 §,
 av dem 28 a och 28 b § sådana de lyder i lag 1263/2013, 40 § 4 mom. sådant det lyder i lag 533/2017 och 42 § 5 punkten sådan den lyder i lag 959/2015,
ändras 1 § 1—3 mom., 4 § 1 mom., 5 § 1 mom., 9 § 2 mom., 11 § 4 mom., rubriken för 7 kap., rubriken för 26 § samt 26 § 1 och 2 mom., 26 a § 2 mom., 32 § 1 mom., 33 § 1 mom., 42 § 6 punkten och rubriken för 46 § samt 46 § 1, 3 och 8 mom.,
 av dem 1 § 1 mom. sådant det lyder i lag 1136/2001, 1 § 2 mom. och 32 § 1 mom. sådana de lyder i lag 542/2018, 1 § 3 mom. och rubriken för 46 § samt 46 § 1, 3 och 8 mom. sådana de lyder i lag 1507/2016, 4 § 1 mom. och 33 § 1 mom. sådana de lyder i lag 1288/1999, 5 § 1 mom. sådant det lyder i lag 1707/2009, 26 § 1 och 2 mom. sådana de lyder i lag 477/2003, 26 a § 2 mom. sådant det lyder i lag 1040/2014 och 42 § 6 punkten sådan den lyder i lag 959/2015, samt
fogas till lagen en ny 11 a § och till 42 §, sådan den lyder i lag 959/2015, en ny 7 punkt som följer:

Gällande lydelse

1 §

Tillämpningsområde

I denna lag bestäms om grundläggande utbildning och läroplikt.

I denna lag bestäms dessutom om den förskoleundervisning som i regel ges året innan läroplikten uppkommer, om den påbyggnadsundervisning som ges dem som slutfört den grundläggande utbildningens lärokurs och om den förberedande undervisning som ordnas för invandrare före den grundläggande utbildningen samt om morgon- och eftermiddagsverksamhet. Om förskoleundervisning

Föreslagen lydelse

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag innehåller bestämmelser om grundläggande utbildning. Bestämmelser om läroplikt finns i läropliktslagen (/).

Denna lag innehåller dessutom bestämmelser om den förskoleundervisning som i regel ges året innan läroplikten uppkommer, om den förberedande undervisning som ordnas för invandrare före den grundläggande utbildningen samt om morgon- och eftermiddagsverksamhet. Om förskoleundervisning enligt denna lag ordnas på ett sådant daghem eller i ett sådant familjedaghem som avses i 1 § 2

Gällande lydelse

enligt denna lag ordnas på ett sådant daghem eller i ett sådant familjedaghem som avses i 1 § 2 mom. 1 eller 2 punkten. i lagen om småbarnspedagogik (540/2018), tillämpas på förskoleundervisningen dessutom, om inte något annat föreskrivs i denna lag eller i en förordning med stöd av den, vad som bestäms i lagen om småbarnspedagogik eller i en förordning med stöd av den.

Bestämmelser om grundläggande utbildning för personer som passerat läropliktsåldern finns i 46 §.

Föreslagen lydelse

mom. 1 eller 2 punkten i lagen om småbarnspedagogik (540/2018), tillämpas på förskoleundervisningen dessutom, om inte något annat föreskrivs i denna lag eller i en förordning med stöd av den, vad som bestäms i lagen om småbarnspedagogik eller i en förordning med stöd av den.

Bestämmelser om grundläggande utbildning för vuxna finns i 46 §.

4 §

Skyldighet att ordna grundläggande utbildning och förskoleundervisning

Kommunen är skyldig att för barn i läropliktsåldern som bor på kommunens område ordna grundläggande utbildning samt förskoleundervisning året innan läroplikten uppkommer. Kommunen är dessutom skyldig att ordna förskoleundervisning det år läroplikten uppkommer för barn som omfattas av sådan förlängd läroplikt som avses i 25 § 2 mom. och för barn som enligt 27 § inleder den grundläggande utbildningen ett år senare än vad som bestämts. De tjänster som avses i denna lag kan kommunen ordna själv eller i samråd med andra kommuner eller genom att skaffa tjänsterna av de anordnare av grundläggande utbildning som avses i 7 eller 8 §. Kommunen kan skaffa tjänster som gäller förskoleundervisning också av någon annan offentlig eller privat serviceproducent. Kommunen svarar för att de tjänster som den skaffar ordnas enligt denna lag.

4 §

Skyldighet att ordna grundläggande utbildning och förskoleundervisning

Kommunen är skyldig att för i 26 § 1 mom. avsedda barn i läropliktsåldern som bor på kommunens område ordna grundläggande utbildning samt förskoleundervisning året innan läroplikten uppkommer. Kommunen är dessutom skyldig att ordna förskoleundervisning det år läroplikten uppkommer för barn som omfattas av sådan förlängd läroplikt som avses i 2 § 3 mom. i läropliktslagen och för barn som med stöd av 27 § inleder den grundläggande utbildningen ett år senare än vad som bestämts. Kommunens skyldighet att ordna grundläggande utbildning upphör när eleven har fullgjort den grundläggande utbildningen på det sätt som föreskrivs i 26 § 1 mom. De tjänster som avses i denna lag kan kommunen ordna själv eller i samråd med andra kommuner eller genom att skaffa tjänsterna av de anordnare av grundläggande utbildning som avses i 7 eller 8 §. Kommunen kan skaffa tjänster som gäller förskoleundervisning också av någon annan offentlig eller privat serviceproducent. Kommunen svarar för att de tjänster som den skaffar ordnas enligt denna lag.

Gällande lydelse

5 §

Annan utbildning och verksamhet

Kommunen kan ordna förberedande undervisning före den grundläggande utbildningen, *påbyggnadsundervisning* och, i den omfattning kommunen beslutar, flexibel grundläggande utbildning för årskurserna 7—9. Kommunen beslutar också om ordnande av grundläggande utbildning för andra än läropliktiga.

9 §

Undervisningens omfattning

Förskoleundervisningen och *påbyggnadsundervisningen* omfattar ett år. Förskoleundervisningen kan i specialundervisning för elever som omfattas av sådan förlängd läroplikt som avses i 25 § 2 mom. samt, med tillstånd av vederbörande ministerium, i sådan undervisning på främmande språk som avses i 10 § 4 mom., omfatta två år.

11 §

Undervisningens innehåll

Eleverna skall få elevhandledning.
I fråga om förskoleundervisning, *påbyggnadsundervisning* och förberedande undervisning för den grundläggande utbildningen gäller utan hinder av vad som bestäms ovan i denna paragraf det som bestäms eller föreskrivs med stöd av 14 §.

Föreslagen lydelse

5 §

Annan utbildning och verksamhet

Kommunen kan ordna förberedande undervisning före den grundläggande utbildningen och, i den omfattning kommunen beslutar, flexibel grundläggande utbildning för årskurserna 7—9. Kommunen beslutar också om ordnande av grundläggande utbildning för andra än läropliktiga.

9 §

Undervisningens omfattning

Förskoleundervisningen omfattar ett år. Förskoleundervisningen kan i specialundervisning för elever som omfattas av sådan förlängd läroplikt som avses i 2 § 3 mom. i *läropliktslagen* samt, med tillstånd av vederbörande ministerium, i sådan undervisning på främmande språk som avses i 10 § 4 mom., omfatta två år.

11 §

Undervisningens innehåll

(upphävs 3 mom.)
Trots bestämmelserna i denna paragraf ska på förskoleundervisning och förberedande undervisning för den grundläggande utbildningen tillämpas vad som föreskrivs eller bestäms med stöd av 14 §.

11 a §

Rätt att få elevhandledning

Elever har rätt att få elevhandledning enligt läroplanen.

En elev som fullgör den grundläggande utbildningens lärokurs och som behöver stöd för att söka till fortsatta studier efter den grund-

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

*läggande utbildningen har rätt att utöver elevhandledning enligt läroplanen få personlig elevhandledning enligt sina behov (**intensifierad personlig elevhandledning**).*

Vid intensifierad personlig elevhandledning ges eleven personlig och annan elevhandledning samt utarbetas en individuell plan för fortsatta studier. Intensifierad personlig elevhandling ges i årskurs 8 och 9.

7 kap.

7 kap.

Läroplikt samt elevens rättigheter och skyldigheter

Elevens rättigheter och skyldigheter

25 §

Läroplikt

Barn som är varaktigt bosatta i Finland är läropliktiga. Läroplikten börjar det år då barnet fyller sju år. Läroplikten upphör när den grundläggande utbildningens lärokurs har fullgjorts eller det har förflutit 10 år sedan läroplikten började.

(upphävs)

Om ett handikapp eller en sjukdom hos barnet medför att de mål som ställts för den grundläggande utbildningen uppenbarligen inte kan nås under nio år, blir barnet läropliktigt ett år tidigare än vad som bestäms i 1 mom. och läroplikten fortgår i 11 år.

26 §

Fullgörande av läroplikten

26 §

*Fullgörande av **den grundläggande utbildningen***

Läropliktiga skall delta i grundläggande utbildning som ordnas med stöd av denna lag eller annars förvärva kunskaper som motsvarar den grundläggande utbildningens lärokurs. Den som omfattas av förlängd läroplikt enligt 25 § 2 mom. skall delta i förskoleundervisning som ordnas det år läroplikten börjar.

Läropliktiga ska delta i grundläggande utbildning som ordnas med stöd av denna lag eller annars förvärva kunskaper som motsvarar den grundläggande utbildningens lärokurs. Fullgörandet av den grundläggande utbildningen inleds vid den tidpunkt som anges i 2 § 2 mom. i läropliktslagen, om det inte med stöd av 27 § i denna lag har fattats beslut om att barnet inleder utbildning vid en annan tidpunkt. Den grundläggande utbildningen avslutas när den grundläggande utbildningens

Gällande lydelse

Utbildningsanordnaren skall kontrollera frånvaro när det gäller elever i grundläggande utbildning och underrätta vårdnadshavaren om olovlig frånvaro. *Vårdnadshavaren skall se till att den läropliktiga fullgör läroplikten.*

Föreslagen lydelse

lärokurs har slutförts eller senast när skolarbetet under läsåret slutar det kalenderår då eleven fyller 17 år.

Utbildningsanordnaren ska kontrollera frånvaro när det gäller elever i grundläggande utbildning och underrätta *eleven*s vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare för eleven om olovlig frånvaro.

26 a §

Deltagande i förskoleundervisning

Med avvikelse från bestämmelsen i 1 mom. ska barn som omfattas av sådan förlängd läroplikt som avses i 25 § 2 mom. delta i förskoleundervisning enligt 26 § 1 mom. det år läroplikten uppkommer. Dessutom har ett barn som omfattas av förlängd läroplikt rätt att få förskoleundervisning det år barnet fyller fem år.

26 a §

Deltagande i förskoleundervisning

Bestämmelser om skyldigheten för ett barn som omfattas av förlängd läroplikt att delta i förskoleundervisning finns i 3 § 2 mom. i läropliktslagen. Dessutom har ett barn som omfattas av förlängd läroplikt rätt att få förskoleundervisning det år barnet fyller fem år.

28 a §

Bemyndigande att utfärda bestämmelser om ansökan till påbyggnadsundervisning

Bestämmelser om ansökningsförfarandet till påbyggnadsundervisning får utfärdas genom förordning av statsrådet.

(upphävs)

28 b §

Beslut om antagning till påbyggnadsundervisning

Om beslutet om antagning meddelas inom ramen för ansökningsförfaranden som föreskrivits med stöd av 28 a § och i vilka man kan söka till flera utbildningar med en enda ansökan, får meddelande om att ansökan avslagits delges sökanden per post genom brev.

(upphävs)

Om resultatet av antagningen har meddelats genom ett brev, ska utbildningsanordnaren på sökandens begäran ge ett skriftligt beslut om antagningen jämte anvisning om ändringssö-

Gällande lydelse

kande. Sökanden ska framställa en skriftlig eller muntlig begäran om beslutet inom 30 dagar efter att ha fått ett i 1 mom. avsett meddelande om resultatet av antagningen för kännedom.

I det förfarande som avses i denna paragraf iakttas i övrigt vad som i förvaltningslagen föreskrivs om att ge beslut.

32 §

Skolresor

En elev i grundläggande utbildning eller påbyggnadsundervisning som har längre än fem kilometer till skolan har rätt till fri transport. En elev i förskoleundervisning som har längre än fem kilometer från hemmet till förskoleundervisningen eller från sådan småbarnspedagogisk verksamhet som avses i lagen om småbarnspedagogik till förskoleundervisningen har rätt till fri transport hemifrån direkt till förskoleundervisningen eller från småbarnspedagogiken till förskoleundervisningen och från förskoleundervisningen hem eller till småbarnspedagogiken. En elev i grundläggande utbildning, påbyggnadsundervisning eller förskoleundervisning har rätt till fri transport också när den väg som avses ovan med beaktande av hans eller hennes ålder eller andra omständigheter är alltför svår, ansträngande eller farlig. Ett alternativ till fri transport är ett tillräckligt understöd för transport eller ledsagande.

33 §

Inkvartering

Om skolresan för en elev i grundläggande utbildning, påbyggnadsundervisning eller sådan förskoleundervisning som omfattas av förlängd läroplikt enligt 25 § 2 mom. inte kan ordnas på det sätt som bestäms i 32 § 2 mom. har eleven rätt till avgiftsfri inkvartering och helpension.

Föreslagen lydelse

32 §

Skolresor

En elev i grundläggande utbildning som har längre än fem kilometer till skolan har rätt till fri transport. En elev i förskoleundervisning som har längre än fem kilometer från hemmet till förskoleundervisningen eller från sådan småbarnspedagogisk verksamhet som avses i lagen om småbarnspedagogik till förskoleundervisningen har rätt till fri transport hemifrån direkt till förskoleundervisningen eller från småbarnspedagogiken till förskoleundervisningen och från förskoleundervisningen hem eller till småbarnspedagogiken. En elev i grundläggande utbildning eller förskoleundervisning har rätt till fri transport också när den väg som avses ovan med beaktande av hans eller hennes ålder eller andra omständigheter är alltför svår, ansträngande eller farlig. Ett alternativ till fri transport är att ett tillräckligt understöd *beviljas* för transport eller ledsagande.

33 §

Inkvartering

Om skolresan för en elev i grundläggande utbildning *eller för en elev med sådan förlängd läroplikt som avses i 2 § 3 mom. i läropliktslagen som får förskoleundervisning* inte kan ordnas på det sätt som *föreskrivs* i 32 § 2 mom. *i denna lag* har eleven rätt till avgiftsfri inkvartering och helpension.

Gällande lydelse

40 §

Hemlighållande och behandling av personuppgifter

Om en elev som är under 18 år övergår till undervisning, verksamhet eller utbildning som en annan utbildningsanordnare ordnar i enlighet med denna lag, gymnasielagen (629/1998) eller lagen om yrkesutbildning (531/2017), ska den tidigare utbildningsanordnaren trots bestämmelserna om sekretess utan dröjsmål lämna uppgifter som är nödvändiga för ordnande av undervisningen eller utbildningen till den nya utbildningsanordnaren. Motsvarande uppgifter kan lämnas också på begäran av den nya utbildningsanordnaren.

42 §

Begäran om omprövning

Om inte annat föreskrivs någon annanstans i lag, får omprövning av beslut som avses i denna lag begäras hos regionförvaltningsverket på det sätt som anges i förvaltningslagen, om beslutet gäller

5) förlängd läroplikt enligt 25 § 2 mom., samt

6) inledande av utbildning vid en annan tidpunkt enligt 27 §.

46 §

Grundläggande utbildning för personer som passerat läropliktsåldern

På ordnande av grundläggande utbildning för personer som har passerat läropliktsåldern tillämpas i tillämpliga delar 2 §, 3 § 1 och 2 mom., 9 § 1 mom., 10, 12—15, 18—22 och 29 §, 30 § 1 mom. samt 35, 37, 38 och 40—44 §. Undervisning, läroböcker och andra läromedel, arbetsredskap och arbetsmaterial

Föreslagen lydelse

(upphävs 4 mom.)

42 §

Begäran om omprövning

Om inte annat föreskrivs någon annanstans i lag, får omprövning av beslut som avses i denna lag begäras hos regionförvaltningsverket på det sätt som anges i förvaltningslagen, om beslutet gäller

6) inledande av utbildning vid en annan tidpunkt enligt 27 §,

7) avgång av en studerande på så sätt som avses i 46 § 8 mom.

46 §

Grundläggande utbildning för vuxna

I grundläggande utbildning enligt denna paragraf kan man delta efter att fullgörandet av den grundläggande utbildningen enligt 26 § 1 mom. har upphört. På grundläggande utbildning för vuxna tillämpas 2 §, 3 § 1 och 2 mom., 9 § 1 mom., 10, 12—15, 18—22 och 29 §, 30 § 1 mom. samt 35, 37, 38 och 40—

Gällande lydelse

är avgiftsfria för den studerande. I sådan utbildning som på basis av ett beslut av kommunen eller samkommunen eller en bestämmelse som ingår i ett tillstånd enligt 7 § har ordnats vid en internatskola, har den studerande rätt till avgiftsfritt boende och till avgiftsfria, tillräckliga måltider varje dag. De som studerar på heltid har rätt till en avgiftsfri måltid de arbetsdagar då läroplanen förutsätter att den studerande är närvarande på ett utbildningsställe som utbildningsanordnaren anvisat. En studerande kan på de grunder som anges i 36 § 1 mom. ges en skriftlig varning eller bli avstängd för högst ett år. En studerande som har fyllt 18 år får välja mellan religionsundervisning och undervisning i livsåskådningskunskap.

Föreslagen lydelse

44 §. Undervisning, läroböcker och andra läromedel, arbetsredskap och arbetsmaterial är avgiftsfria för den studerande. I sådan utbildning som på basis av ett beslut av kommunen eller samkommunen eller en bestämmelse som ingår i ett tillstånd enligt 7 § har ordnats vid en internatskola, har den studerande rätt till avgiftsfritt boende och till avgiftsfria, tillräckliga måltider varje dag. De som studerar på heltid har rätt till en avgiftsfri måltid de arbetsdagar då läroplanen förutsätter att den studerande är närvarande på ett utbildningsställe som utbildningsanordnaren anvisat. En studerande kan på de grunder som anges i 36 § 1 mom. ges en skriftlig varning eller bli avstängd för högst ett år. *En läropliktig kan dock avstängas från läroanstalten för högst tre månader. Bestämmelser om fullgörande av läroplikten under tiden för avstängning för viss tid finns i 8 § i läropliktslagen.* En studerande som har fyllt 18 år får välja mellan religionsundervisning och undervisning i livsåskådningskunskap.

Den grundläggande utbildningen för personer som passerat läropliktsåldern består, i enlighet med den studerandes behov av kunskande, av ett inledningsskede och ett slutskede eller enbart av slutskedet. Inledningsskedet kan i enlighet med den studerandes behov av kunskande dessutom omfatta ett särskilt läskunnighetsskede. *För personer som passerat läropliktsåldern ordnas inte* sådan förberedande undervisning före den grundläggande utbildningen som avses i 5 §. Sådana tidigare slutförda studier eller på annat sätt förvärvat kunskande som motsvarar målen för och det centrala innehållet i läroplanen ska identifieras och erkännas. Den studerandes utgångsnivå ska bestämmas och utbildningsanordnaren och den studerande ska tillsammans utarbeta en individuell studieplan för den studerande, där det fastställs i vilket skede studierna inleds, vilka kurser som ska genomgåas och vad som i övrigt hör till studiernas centrala innehåll, studietiden, på vilket sätt studierna ska genomgåas samt *vilka* andra faktorer som är av betydelse för uppnåendet av målen för utbildningen, vilka anges närmare i grunderna för läroplanen. Vid utarbetandet av den

Den grundläggande utbildningen för *vuxna* består, i enlighet med den studerandes behov av kunskande, av ett inledningsskede och ett slutskede eller enbart av slutskedet. Inledningsskedet kan i enlighet med den studerandes behov av kunskande dessutom omfatta ett särskilt läskunnighetsskede. Sådan förberedande undervisning före den grundläggande utbildningen som avses i 5 § *ordnas inte för en studerande vars skyldighet enligt 26 § 1 mom. att slutföra den grundläggande utbildningen har upphört.* Sådana tidigare slutförda studier eller på annat sätt förvärvat kunskande som motsvarar målen för och det centrala innehållet i läroplanen ska identifieras och erkännas. Den studerandes utgångsnivå ska bestämmas och utbildningsanordnaren och den studerande ska tillsammans utarbeta en individuell studieplan för den studerande, där det fastställs i vilket skede studierna inleds, vilka kurser som ska genomgåas och vad som i övrigt hör till studiernas centrala innehåll, studietiden, på vilket sätt studierna ska *fullföljas* samt andra faktorer som är av betydelse för uppnåendet av målen för utbildningen, vilka anges närmare i grunderna

Gällande lydelse

individuella studieplanen ska en tidigare individuell studieplan som utarbetats för den studerande beaktas, liksom hur den har förverkligats. Utgångsnivån bestäms vid behov i samarbete med andra myndigheter. Förverkligandet av planen ska följas, och planen ska vid behov uppdateras.

Lärokursen för läskunnighetsskedet samt inlednings- och slutskedet omfattar sammanlagt högst fyra år. Den som studerar på heltid ska dock avlägga studierna inom högst fem år. En studerande kan anses ha avgått om han eller hon utan ha anmält giltigt skäl uteblir från undervisningen och det är uppenbart att han eller hon inte slutför studierna i enlighet med sin individuella studieplan.

Föreslagen lydelse

för läroplanen. Vid utarbetandet av den individuella studieplanen ska en tidigare individuell studieplan som utarbetats för den studerande beaktas, liksom hur den har förverkligats. Utgångsnivån bestäms vid behov i samarbete med andra myndigheter. Förverkligandet av planen ska följas, och planen ska vid behov uppdateras.

Lärokursen för läskunnighetsskedet samt inlednings- och slutskedet omfattar sammanlagt högst fyra år. Den som studerar på heltid ska dock avlägga studierna inom högst fem år. En studerande kan anses ha avgått om han eller hon utan ha anmält giltigt skäl uteblir från undervisningen och det är uppenbart att han eller hon inte slutför studierna i enlighet med sin individuella studieplan. *Utbildningsanordnaren ska i ärendet fatta ett beslut enligt vilket studeranden anses ha avgått. En studerande anses ha avgått också när han eller hon själv skriftligen meddelar utbildningsanordnaren att han eller hon avgår. Då anses den studerande ha avgått den dag när meddelandet kommer fram till utbildningsanordnaren, eller vid en senare tidpunkt som meddelas av den studerande.*

Denna lag träder i kraft den 20 .

Upphävandet av lagens 28 a och 28 b § träder dock i kraft först den 1 augusti 2022. Påbyggnadsundervisning inom den grundläggande utbildningen enligt de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag får ordnas till och med den 31 juli 2022. På påbyggnadsundervisning inom den grundläggande utbildningen tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag.

4.

Lag

om ändring av gymnasielagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i gymnasielagen (714/2018) 2 § 3 mom., 11 § 3 mom. och 20 § 2 mom. 3 punkten,
ändras 1 § 1 mom., 10 §, 11 § 4 och 5 mom., 12 §, 13 § 2 mom., 21 §, 22 § 4 mom. 23 §, 34 §
2 mom., 35 och 36 § och 39 § 1 och 2 mom. samt 41 § 1 mom., av dem 21 § sådan den lyder
delvis ändrad i lag 1185/2019, samt
fogas till 24 § ett nytt 4 mom. som följer:

Gällande lydelse

1 §

Tillämpningsområde

I denna lag föreskrivs om allmänbildande gymnasieutbildning och utbildning som ordnas för invandrare och personer med ett främmande språk som modersmål och som förbereder för gymnasieutbildning.

2 §

Gymnasieutbildningens syfte

Syftet med utbildningen som ordnas för invandrare och personer med ett främmande språk som modersmål och som förbereder för gymnasieutbildning är att ge de studerande språkliga och andra behövliga färdigheter för övergången till gymnasieutbildning.

10 §

Lärokursernas målsatta tider, dimensionering och omfattning

Gymnasieutbildningen utgör en lärokurs vars målsatta tid är tre år. Gymnasieutbildning ordnas separat för unga och vuxna med olika lärokurser. Studierna som hör till lärokursen för unga dimensioneras för heltidsstudier och

Föreslagen lydelse

1 §

Tillämpningsområde

I denna lag föreskrivs om allmänbildande gymnasieutbildning.

2 §

Gymnasieutbildningens syfte

(upphävs 3 mom)

10 §

Lärokursernas målsatta tider, dimensionering och omfattning

Gymnasieutbildningen utgör en lärokurs vars målsatta tid är tre år. Gymnasieutbildning ordnas separat för unga och vuxna med olika lärokurser. Studierna som hör till lärokursen för unga dimensioneras för heltidsstudier och

Gällande lydelse

studierna som hör till lärokursen för vuxna dimensioneras för deltidstudier. *Utbildningen som förbereder för gymnasieutbildning utgör en lärokurs vars målsatta tid är ett år.*

Grunden för dimensioneringen av lärokurserna och studierna som hör till dem är en studiepoäng. Närmare bestämmelser om dimensioneringen utfärdas genom förordning av statsrådet.

Lärokursen för gymnasieutbildning för unga omfattar 150 studiepoäng och lärokursen för gymnasieutbildning för vuxna omfattar 88 studiepoäng. *Lärokursen för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning omfattar 50 studiepoäng.*

11 §

Lärokursens innehåll

Lärokursen för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning innefattar studier i finska eller svenska och vid behov i andra språk, andra studier som ger färdigheter som behövs i gymnasieutbildningen samt studiehandledning. Lärokursen kan också innefatta studier som ingår i gymnasieutbildningens lärokurs.

Genom förordning av statsrådet föreskrivs i fråga om den utbildning som avses i denna lag om de allmänna riksomfattande målen, läroämnena som hör till läroämnesgrupperna, studiernas struktur samt omfattningen på de studier som avses i 1—3 mom.

Lärokursen för gymnasieutbildning och utbildning som förbereder för gymnasieutbildning kan även på det sätt som bestäms i utbildningsanordnarens läroplan innefatta andra studier som lämpar sig för gymnasiets uppgift än de som föreskrivs genom förordning av statsrådet. Studierna är valfria för den studerande.

12 §

Läroplan

Utbildningsstyrelsen bestämmer om målen och det centrala innehållet i de studier som det föreskrivs om i den statsrådsförordning som

Föreslagen lydelse

studierna som hör till lärokursen för vuxna dimensioneras för deltidstudier.

Grunden för dimensioneringen av lärokurserna och studierna som hör till dem är en studiepoäng. Närmare bestämmelser om dimensioneringen utfärdas genom förordning av statsrådet.

Lärokursen för gymnasieutbildning för unga omfattar 150 studiepoäng och lärokursen för gymnasieutbildning för vuxna omfattar 88 studiepoäng.

11 §

Lärokursens innehåll

(upphävs 3 mom)

Genom förordning av statsrådet föreskrivs i fråga om den utbildning som avses i denna lag om de allmänna riksomfattande målen, läroämnena som hör till läroämnesgrupperna, studiernas struktur samt omfattningen på de studier som avses i 1—2 mom.

Lärokursen för gymnasieutbildning kan även på det sätt som bestäms i utbildningsanordnarens läroplan innefatta andra studier som lämpar sig för gymnasiets uppgift än de som föreskrivs genom förordning av statsrådet. Studierna är valfria för den studerande.

12 §

Läroplan

Utbildningsstyrelsen bestämmer om målen och det centrala innehållet i de studier som det föreskrivs om i den statsrådsförordning som

Gällande lydelse

avses i 11 § 4 mom., med undantag för de tematiska studier som avses i 11 § 2 mom. (*grunder för läroplanen*). Grunderna för läroplanen fastställs separat för lärokurserna för gymnasieutbildning för unga och för vuxna och för lärokursen för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning.

Utbildningsanordnaren ska utarbeta en läroplan som bestämmer om genomförandet av undervisningen, handledningen av studierna och stödet för lärandet, studieavsnitten som erbjuds de studerande och studieprestationerna som förutsätts för att delta i dem samt om noggrannare mål för och innehåll i undervisningen. Läroplanen godkänns separat för lärokurserna för gymnasieutbildning för unga och för vuxna och för lärokursen för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning samt separat för undervisning som ges på finska, svenska, samiska och vid behov på andra språk.

För gymnasieutbildning och grundläggande utbildning som avses i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) kan en gemensam läroplan utarbetas med tillstånd av undervisnings- och kulturministeriet.

13 §

Ordnande av studierna

Utbildningsanordnaren ska ordna undervisningen och handledningen av studierna enligt lärokursen så att gymnasieutbildningens lärokurs kan slutföras på tre år och så att lärokursen för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning kan slutföras på ett år. När studierna ordnas ska utbildningsanordnaren säkerställa att målen för utbildningen uppnås och att den studerandes förutsättningar att slutföra lärokursen och avlägga studentexamen inte äventyras.

20 §

Antagning som studerande

Föreslagen lydelse

avses i 11 § 4 mom., med undantag för de tematiska studier som avses i 11 § 2 mom. (*grunder för läroplanen*). Grunderna för läroplanen fastställs separat för lärokurserna för gymnasieutbildning för unga och för vuxna.

Utbildningsanordnaren ska utarbeta en läroplan som bestämmer om genomförandet av undervisningen, handledningen av studierna och stödet för lärandet, studieperioderna som erbjuds de studerande och studieprestationerna som förutsätts för att delta i dem samt om noggrannare mål för och innehåll i undervisningen. Läroplanen godkänns separat för lärokurserna för gymnasieutbildning för unga och för vuxna samt separat för undervisning som ges på finska, svenska, samiska och vid behov på andra språk.

För gymnasieutbildning och grundläggande utbildning som avses i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) kan en gemensam läroplan utarbetas med tillstånd av undervisnings- och kulturministeriet.

13 §

Ordnande av studierna

Utbildningsanordnaren ska ordna undervisningen och handledningen av studierna enligt lärokursen så att gymnasieutbildningens lärokurs kan slutföras på tre år. När studierna ordnas ska utbildningsanordnaren säkerställa att målen för utbildningen uppnås och att den studerandes förutsättningar att slutföra lärokursen och avlägga studentexamen inte äventyras.

20 §

Antagning som studerande

Gällande lydelse

Den studerande antas för att avlägga

3) lärokursen för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning.

21 §

Förutsättningar för antagning som studerande

Som studerande till utbildning enligt denna lag kan antas den som har genomgått den grundläggande utbildningens lärokurs eller motsvarande tidigare lärokurs eller en utbildning utomlands som i landet i fråga ger behörighet för studier som motsvarar gymnasieutbildning. Som studerande kan av vägande skäl även antas den som utbildningsanordnaren anser ha tillräckliga förutsättningar att klara av studierna. Med avvikelse från vad som föreskrivs i 45 § 2 mom. i förvaltningslagen ska beslutet om antagning som studerande i detta fall motiveras.

En förutsättning för antagning som studerande till utbildning som förbereder för gymnasieutbildning är förutom vad som föreskrivs i 1 mom. att

1) sökanden är en sådan invandrare som avses i lagen om främjande av integration (1386/2010) eller hans eller hennes modersmål är något annat än finska, svenska eller samiska enligt det befolkningsdatasystem som avses i lagen om befolkningsdatasystemet och de certifikattjänster som tillhandahålls av Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata (661/2009),

2) sökanden inte har tillräckliga språkliga färdigheter att klara av gymnasiestudierna på finska eller svenska,

3) sökanden har som mål att avlägga gymnasieutbildningens lärokurs efter den förberedande utbildningen, och

4) sökanden inte har avlagt en högskoleexamen.

22 §

Grunder för antagning som studerande

Föreslagen lydelse

Den studerande antas för att avlägga

(upphävs 3 punkten)

21 §

Förutsättningar för antagning som studerande

Som studerande till utbildning enligt denna lag kan antas den som har genomgått den grundläggande utbildningens lärokurs eller motsvarande tidigare lärokurs eller en utbildning utomlands som i landet i fråga ger behörighet för studier som motsvarar gymnasieutbildning. Som studerande kan av vägande skäl även antas den som utbildningsanordnaren anser ha tillräckliga förutsättningar att klara av studierna. Med avvikelse från vad som föreskrivs i 45 § 2 mom. i förvaltningslagen ska beslutet om antagning som studerande i detta fall motiveras.

22 §

Grunder för antagning som studerande

Gällande lydelse

Utbildningsanordnaren beslutar om grunderna för antagning som studerande till gymnasieutbildning för vuxna, studier i ett eller flera läroämnen som hör till gymnasieutbildningens lärokurs *och utbildning som förbereder för gymnasieutbildning*. En sökande som är under 18 år kan antas för att avlägga lärokursen för gymnasieutbildning för vuxna endast av grundad anledning som har samband med sökandens hälsotillstånd eller personliga livssituation. Den grundade anledningen ska specificeras i beslutet om antagning som studerande.

Föreslagen lydelse

Utbildningsanordnaren beslutar om grunderna för antagning som studerande till gymnasieutbildning för vuxna och *till* studier i ett eller flera läroämnen som hör till gymnasieutbildningens lärokurs. En sökande som är under 18 år kan antas för att avlägga lärokursen för gymnasieutbildning för vuxna endast av grundad anledning som har samband med sökandens hälsotillstånd eller personliga livssituation. Den grundade anledningen ska specificeras i beslutet om antagning som studerande.

23 §

Studierätt

Den studerandes studierätt börjar vid en tidpunkt som utbildningsanordnaren bestämmer.

Den studerande har rätt att slutföra gymnasieutbildningens lärokurs på högst fyra år *och lärokursen för utbildningen som förbereder för gymnasieutbildning på högst ett år*, om inte utbildningsanordnaren beviljar den studerande extra tid för slutförande av studierna på grund av sjukdom, skada eller någon annan särskild orsak.

Den studerande har rätt att tillfälligt avbryta sin studierätt för den tid som han eller hon fullgör tjänstgöring enligt värnpliktslagen (1438/2007), civiltjänstlagen (1446/2007) eller lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor (194/1995) eller får sjukdagpenning eller moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen (1224/2004). Därtill kan studierätten på den studerandes begäran tillfälligt avbrytas av någon annan grundad anledning.

Utbildningsanordnaren beslutar om beviljande av extra tid och om tillfälligt avbrytande av studierätt efter den studerandes ansökan.

23 §

Studierätt

Den studerandes studierätt börjar vid *den* tidpunkt som utbildningsanordnaren bestämmer.

Den studerande har rätt att slutföra gymnasieutbildningens lärokurs på högst fyra år, om inte utbildningsanordnaren beviljar den studerande extra tid för slutförande av studierna på grund av sjukdom, skada eller någon annan särskild orsak.

Den studerande har rätt att tillfälligt avbryta sin studierätt för den tid som han eller hon fullgör tjänstgöring enligt värnpliktslagen (1438/2007), civiltjänstlagen (1446/2007) eller lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor (194/1995) eller får sjukdagpenning eller moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen (1224/2004). Därtill kan studierätten på den studerandes begäran tillfälligt avbrytas av någon annan grundad anledning. *Bestämmelserna i detta moment tillämpas inte på läropliktiga enligt läropliktslagen (/). Bestämmelser om avbrytande av fullgörandet av läroplikten för viss tid finns i 7 § i läropliktslagen.*

Utbildningsanordnaren beslutar om beviljande av extra tid och om tillfälligt avbrytande av studierätt efter den studerandes ansökan.

Gällande lydelse

24 §

Studierättens upphörande

Föreslagen lydelse

24 §

Studierättens upphörande

En läropliktig anses ha förlorat sin studierätt på det sätt som avses i 1 mom. senast en månad efter att han eller hon sista gången har deltagit i undervisningen. Bestämmelser om förfaranden som iakttas när en läropliktig förlorar studierätten och när en läropliktig anses ha avgått finns dessutom i 13 § i läropliktslagen.

34 §

Avgifter som tas ut hos de studerande

34 §

Avgifter som tas ut hos de studerande

Avgifter kan tas ut hos sådana ämnesstuderande som avses i 20 § 2 mom. 2 punkten och för sådana prov i en särskild examen som avses i 36 § 2 mom. Därtill kan skäligen avgifter tas ut för undervisning som ordnas utomlands och för undervisning som en privat sammanslutning eller stiftelse på basis av en särskild utbildningsuppgift som beviljats av undervisnings- och kulturministeriet ger på ett annat undervisningsspråk än finska, svenska, samiska, rommani eller teckenspråk.

Avgifter kan tas ut av sådana ämnesstuderande som avses i 20 § 2 mom. 2 punkten och för sådana prov i en särskild examen som avses i 36 § 2 mom., dock inte av en läropliktig. Därtill kan skäligen avgifter tas ut för undervisning som ordnas utomlands och för undervisning som en privat sammanslutning eller stiftelse på basis av en särskild utbildningsuppgift som beviljats av undervisnings- och kulturministeriet ger på ett annat undervisningsspråk än finska, svenska, samiska, rommani eller teckenspråk.

35 §

Studiesociala förmåner

I gymnasieutbildning avsedd för unga har den studerande rätt till en avgiftsfri måltid de arbetsdagar då läroplanen kräver att den studerande är närvarande på en utbildningsplats som utbildningsanordnaren anvisar. Vid utbildning som med stöd av 4 § 2 mom. ordnas som internatutbildning har den studerande dessutom dagligen rätt till andra, tillräckliga måltider.

35 §

Studiesociala förmåner

Studerande i gymnasieutbildning för unga har rätt till en avgiftsfri måltid de arbetsdagar då läroplanen kräver att den studerande är närvarande på en utbildningsplats som utbildningsanordnaren anvisar. En läropliktig studerande har ovannämnda rätt även i gymnasieutbildning för vuxna. Vid utbildning som med stöd av 4 § 2 mom. ordnas som internatutbildning har den studerande dessutom dagligen rätt till andra, tillräckliga måltider.

Det är avgiftsfritt för den studerande att bo i studiebofasta som utbildningsanordnaren anvisar. På beviljande av en studiebofastsplats

Gällande lydelse

Det är avgiftsfritt för den studerande att bo i studiebostäder som utbildningsanordnaren anvisar.

36 §

Slutförande av lärokursen

Gymnasieutbildningens lärokurs *eller lärokursen för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning* slutförs när studierna som hör till lärokursen har slutförts på det sätt som föreskrivs i den statsrådsförordning som avses i 11 § 4 mom. med beaktande därtill av en eventuell särskild utbildningsuppgift enligt 6 § eller ett försökstillstånd enligt 18 §.

Den som inte antagits som en sådan studerande som avses i 20 § kan slutföra gymnasieutbildningens lärokurs eller en del av den i prov som verkställs och bedöms av en utbildningsanordnare som avses i denna lag (*särskild examen*). Den som deltar i prov för en särskild examen ska visa att hans eller hennes kunskaper och färdigheter, oavsett hur de har förvärvats, i de olika läroämnena motsvarar de kunskaper och färdigheter som ingår i gymnasieutbildningens lärokurs för vuxna.

39 §

Betyg

En studerande som har slutfört gymnasieutbildningens lärokurs ges ett avgångsbetyg. *För slutförande av lärokursen för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning ges ett betyg.*

Ett betyg över de studier som har slutförts ges till en studerande vars studierätt har upphört medan lärokursen för gymnasieutbildning *eller utbildning som förbereder för gymnasieutbildning* genomgås. För en ämnesstuderande och en studerande som delvis har slutfört gymnasieutbildningens lärokurs i en särskild examen ges ett betyg över slutförda lärokurser i läroämnena och övriga studier.

Föreslagen lydelse

tillämpas vad som föreskrivs i 104 § 1 mom. i lagen om yrkesutbildning (531/2017).

36 §

Slutförande av lärokursen

Gymnasieutbildningens lärokurs slutförs när studierna som hör till lärokursen har slutförts på det sätt som föreskrivs i den statsrådsförordning som avses i 11 § 4 mom. med beaktande därtill av en eventuell särskild utbildningsuppgift enligt 6 § eller ett försökstillstånd enligt 18 §.

Den som inte antagits som en sådan studerande som avses i 20 § kan slutföra gymnasieutbildningens lärokurs eller en del av den i prov som verkställs och bedöms av en utbildningsanordnare som avses i denna lag (*särskild examen*). Den som deltar i prov för en särskild examen ska visa att hans eller hennes kunskaper och färdigheter, oavsett hur de har förvärvats, i de olika läroämnena motsvarar de kunskaper och färdigheter som ingår i gymnasieutbildningens lärokurs för vuxna.

Läropliktiga kan avlägga gymnasiets lärokurs på det sätt som avses i 2 mom. Läropliktiga ska utarbeta en individuell studieplan enligt 26 §.

39 §

Betyg

En studerande som har slutfört gymnasieutbildningens lärokurs ges ett avgångsbetyg.

Ett betyg över de studier som har slutförts ges till en studerande vars studierätt har upphört *under genomförandet av* lärokursen för gymnasieutbildning. För en ämnesstuderande och en studerande som delvis har slutfört gymnasieutbildningens lärokurs i en särskild examen ges ett betyg över slutförda lärokurser i läroämnena och övriga studier.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

41 §

41 §

Disciplin

Disciplin

En studerande som stör undervisningen eller i övrigt bryter mot ordningen eller gör sig skyldig till fusk kan ges en skriftlig varning. Om förseelsen är allvarlig eller om den studerande fortsätter att uppföra sig olämpligt på ovan avsett sätt efter en skriftlig varning, kan den studerande avstängas från läroanstalten för viss tid, högst ett år, samt sägas upp från elevhemmet för viss tid eller för den tid som återstår av studierna. Ovannämnda åtgärder är disciplinära straff.

En studerande som stör undervisningen eller i övrigt bryter mot ordningen eller gör sig skyldig till fusk kan ges en skriftlig varning. Om förseelsen är allvarlig eller om den studerande fortsätter att uppföra sig olämpligt på ovan avsett sätt efter en skriftlig varning, kan den studerande avstängas från läroanstalten för viss tid, högst ett år, samt sägas upp från elevhemmet för viss tid eller för den tid som återstår av studierna. Ovannämnda åtgärder är disciplinära straff. *En läropliktig kan dock avstängas från läroanstalten för högst tre månader. Bestämmelser om fullgörande av läroplikten under tiden för avstängning för viss tid finns i 8 § i läropliktslagen.*

Denna lag träder i kraft den 20 .

Upphävandet av 2 § 3 mom., 11 § 3 mom. och 20 § 2 mom. 3 punkt träder i kraft först den 1 augusti 2022 liksom även 1 § 1 mom., 10 §, 11 § 4 och 5 mom., 12 §, 13 § 2 mom., 21 §, 22 § 4 mom., 36 § 1 mom. och 39 § 1 och 2 mom. På slutförande av lärokursen för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

5.

Lag

om ändring av lagen om yrkesutbildning

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om yrkesutbildning (531/2017) 7, 11 och 14 §, 15 § 3 mom., rubriken för 16 § 1 mom., 23 § 1 mom., 27 § 2 mom., 37 § 2 mom., 38 §, 48 § 2 mom., rubriken för 6 kap., samt 50, 58 och 61 §, 62 § 1 mom., 70 § 5 mom., 85 § 2 mom., 96 och 97 §, 99 § 1 mom., 100 § 1 mom., 102 § 3 mom., 104 § 1 och 3 mom., 105 § 1 och 3 mom. och 111 § 1 punkten, av dem 23 § 1 mom. sådant det lyder i lag 547/2018, och
fogas till 44 § ett nytt 5 mom. som följer:

Gällande lydelse

7 §

Handledande utbildningar

Med handledande utbildning avses utbildning som handleder för yrkesutbildning och utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv.

Utbildning som handleder för yrkesutbildning ger de studerande färdigheter för att söka sig till examensutbildning och stärker de studerandes förutsättningar att avlägga en yrkesinriktad examen.

Utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv ger studerande som behöver särskilt stöd på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning undervisning och handledning enligt deras individuella mål och färdigheter.

11 §

Dimensioneringsgrunder för, omfattningen av och tiden för genomförande av handledande utbildningar

Grunden för dimensioneringen av handledande utbildning och delar av sådan är en kompetenspoäng.

Föreslagen lydelse

7 §

Utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv

Utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv ger studerande som behöver särskilt stöd på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning undervisning och handledning enligt deras individuella mål och färdigheter.

11 §

Dimensioneringsgrunder för, omfattningen av och tiden för genomförande av utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv

Grunden för dimensioneringen av *utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv* och delar av sådan *utbildning* är en kompetenspoäng.

Gällande lydelse

Omfattningen av den utbildning som handleder för yrkesutbildning och av den utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv är 60 kompetenspoäng.

Utbildning som handleder för yrkesutbildning ska genomföras inom ett år, om inte utbildningsanordnaren beviljar den studerande förlängning på grund av sjukdom eller av någon annan särskild orsak.

Tiden för genomförandet av en utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv bestäms utifrån den studerandes individuella mål och färdigheter. Utbildningsanordnaren beslutar om tiden för genomförandet av utbildningen. Utbildningstiden kan dock vara högst tre år.

14 §

Uppbyggnaden av handledande utbildning

Den handledande utbildningen byggs upp av utbildningsdelar. Närmare bestämmelser om uppbyggnaden av handledande utbildning får utfärdas genom förordning av statsrådet.

15 §

Examensgrunder

Utbildningsstyrelsen ska sammanställa grunderna för de yrkesinriktade grundexamina så att examina till sin omfattning motsvarar omfattningen av gymnasiets lärokurs enligt 7 § i gymnasielagen (629/1998).

16 §

Grunder för handledande utbildning

Utbildningsstyrelsen bestämmer utbildningsgrunderna för utbildning som handleder för yrkesutbildning och utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv.

Föreslagen lydelse

Tiden för genomförandet av en utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv bestäms utifrån den studerandes individuella mål och färdigheter. Utbildningsanordnaren beslutar om tiden för genomförandet av utbildningen. Utbildningstiden kan dock vara högst tre år.

14 §

Uppbyggnaden av utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv

Utbildningen som handleder för arbete och ett självständigt liv byggs upp av utbildningsdelar. Närmare bestämmelser om uppbyggnaden av utbildningen som handleder för arbete och ett självständigt liv får utfärdas genom förordning av statsrådet.

15 §

Examensgrunder

Utbildningsstyrelsen ska sammanställa grunderna för de yrkesinriktade grundexamina så att examina till sin omfattning motsvarar omfattningen av gymnasiets lärokurs enligt 10 § i gymnasielagen (714/2018).

16 §

Grunder för utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv

Utbildningsstyrelsen bestämmer utbildningsgrunderna för utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

23 §

23 §

Examina och utbildning som ska anges i anordnartillståndet

Examina och utbildning som ska anges i anordnartillståndet

I anordnartillståndet anges de examina som utbildningsanordnaren har rätt att bevilja och för vilka utbildningsanordnaren kan ordna examensutbildning. Anordnartillståndet kan dessutom innehålla bestämmelser om att rätten att bevilja examina och ordna examensutbildning inte gäller ett eller flera, med stöd av 6 § 1 mom. 1 och 2 punkten genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet angivna, kompetensområden som ingår i en viss examen. Anordnartillståndet innehåller dessutom bestämmelser om rätten att ordna handledande utbildning. Utbildningsanordnaren kan också ordna i 8 § 1 punkten avsedd utbildning som fördjupar eller kompletterar yrkeskompetensen och som hänför sig till examina som omfattas av anordnartillståndet.

I anordnartillståndet anges de examina som utbildningsanordnaren har rätt att bevilja och för vilka utbildningsanordnaren kan ordna examensutbildning. Anordnartillståndet kan dessutom innehålla bestämmelser om att rätten att bevilja examina och ordna examensutbildning inte gäller ett eller flera, med stöd av 6 § 1 mom. 1 och 2 punkten genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet angivna, kompetensområden som ingår i en viss examen. Anordnartillståndet innehåller dessutom bestämmelser om rätten att ordna *utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv*. Utbildningsanordnaren kan också ordna i 8 § 1 punkten avsedd utbildning som fördjupar eller kompletterar yrkeskompetensen och som hänför sig till examina som omfattas av anordnartillståndet.

27 §

27 §

Övriga rättigheter, skyldigheter, villkor och uppgifter som ska anges i ett anordnartillstånd

Övriga rättigheter, skyldigheter, villkor och uppgifter som ska anges i ett anordnartillstånd

Anordnartillståndet kan innehålla bestämmelser om utbildningsanordnarens skyldighet att ordna examina och handledande utbildning som avses i 23 § 1 mom. för studerande som har rätt till krävande särskilt stöd enligt 65 § och att sköta utvecklings-, handlednings- och stöduppgifter som anknyter till särskilt stöd.

Anordnartillståndet kan innehålla bestämmelser om utbildningsanordnarens skyldighet att ordna examina som avses i 23 § 1 mom. och *utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv samt utbildning enligt lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (/)* för studerande som har rätt till krävande särskilt stöd enligt 65 § i denna lag och att sköta utvecklings-, handlednings- och stöduppgifter som anknyter till särskilt stöd.

Gällande lydelse

37 §

*Att söka **sig** till utbildning samt ansökningsförfaranden*

Vid kontinuerlig ansökan beslutar utbildningsanordnaren om ansökningstider och ansökningsförfaranden. Vid antagning av studerande till utbildningar för yrkesinriktade grundexamina eller inom handledande utbildningar kan riksomfattande ansökningsförfaranden dock tillämpas. Bestämmelser om riksomfattande ansökningsförfaranden utfärdas genom förordning av statsrådet.

Föreslagen lydelse

37 §

Att söka till utbildning samt ansökningsförfaranden

Vid kontinuerlig ansökan beslutar utbildningsanordnaren om ansökningstider och ansökningsförfaranden. Vid antagning av studerande till utbildningar för yrkesinriktade grundexamina eller inom *utbildningar som handleder för arbete och ett självständigt liv* kan riksomfattande ansökningsförfaranden dock tillämpas. Bestämmelser om riksomfattande ansökningsförfaranden utfärdas genom förordning av statsrådet.

38 §

Förutsättningar för antagning som studerande

Som studerande kan en sökande antas som har slutfört den grundläggande utbildningens lärokurs eller en motsvarande tidigare lärokurs eller som utbildningsanordnaren i övrigt anser ha tillräckliga förutsättningar att förvärva det kunnande eller avlägga den examen som eftersträvas.

En förutsättning för att bli antagen som studerande till en utbildning som handleder för yrkesutbildning är utöver vad som föreskrivs i 1 mom. att

1) den sökande inte har
a) avlagt studentexamen som avses i lagen om anordnande av studentexamen (672/2005) eller en examen som enligt 17 § i den lagen till nivån motsvarar studentexamen,

38 §

Förutsättningar för antagning som studerande

Som studerande kan antas en sökande som har slutfört den grundläggande utbildningens lärokurs eller en motsvarande tidigare lärokurs eller som utbildningsanordnaren i övrigt anser ha tillräckliga förutsättningar att förvärva det kunnande eller avlägga den examen som eftersträvas.

Gällande lydelse

b) avlagt en i denna lag avsedd yrkesinriktad grundexamen, yrkesexamen eller specialyrkesexamen, genomfört i denna lag avsedd handledande utbildning eller avlagt någon tidigare examen eller genomfört någon tidigare utbildning som motsvarar dem,

c) avlagt högskoleexamen, eller

d) avlagt en utländsk examen som motsvarar någon av de examina som avses i underpunkterna a—c, och

2) den sökande har som mål att efter den handledande utbildningen avlägga en i denna lag avsedd examen eller examensdel.

En sökande kan dock antas som studerande till en utbildning som handleder för yrkesutbildning trots att han eller hon har avlagt en examen eller genomfört en utbildning som avses i 2 mom. 1 punkten, om det av särskilda skäl är motiverat att personen genomför en sådan utbildning för att förvärva färdigheter för fortsatta studier.

Föreslagen lydelse

44 §

Personlig utvecklingsplan för kunnandet

44 §

Personlig utvecklingsplan för kunnandet

För läropliktiga enligt läropliktslagen (/) ska den personliga utvecklingsplanen för kunnandet utarbetas så att tiden för avläggande av yrkesexamen enligt planen är högst fyra år.

48 §

Planering av förvärvande av kunnande

48 §

Planering av förvärvande av kunnande

Förvärvande av yrkesskicklighet eller kunnande planeras individuellt för varje examens- eller utbildningsdel.

Förvärvande av yrkesskicklighet eller kunnande planeras individuellt för varje examens- eller utbildningsdel. I utbildningen för grundexamen har utbildningsanordnaren till uppgift att bedöma behovet av och mängden undervisning och handledning som genomförs

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

vid läroanstalten och i andra lärmiljöer. Närmare bestämmelser om bedömningen av mängden undervisning och handledning utfärdas genom förordning av statsrådet.

6 kap.

6 kap.

Avläggande av examen eller genomförande av handledande utbildning och bedömning av kunnandet

Avläggande av examen *samt* genomförande av utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv och bedömning av kunnandet

50 §

50 §

Avläggande av examen och genomförande av handledande utbildning

*Avläggande av examen **samt** genomförande av utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv*

En examensdel har avlagts när den studerande har visat det kunnande som anges i examensgrunderna på det sätt som föreskrivs i 52 § eller när kunnandet har erkänts i enlighet med 47 §. En examen har avlagts när alla examensdelar som enligt examensgrunderna krävs för examen har avlagts med godkänt resultat.

En utbildningsdel i handledande utbildning har genomförts när den studerande har visat det kunnande som anges i utbildningsgrunderna på det sätt som föreskrivs i 52 § eller när kunnandet har erkänts i enlighet med 47 §. Den handledande utbildningen har genomförts när alla utbildningsdelar som enligt utbildningsgrunderna krävs för utbildningen har genomförts med godkänt resultat.

En examensdel har avlagts när den studerande har visat det kunnande som anges i examensgrunderna på det sätt som föreskrivs i 52 § eller när kunnandet har erkänts i enlighet med 47 §. En examen har avlagts när alla examensdelar som enligt examensgrunderna krävs för examen har avlagts med godkänt resultat.

En utbildningsdel i *utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv* har genomförts när den studerande har visat det kunnande som anges i utbildningsgrunderna på det sätt som föreskrivs i 52 § eller när kunnandet har erkänts i enlighet med 47 §. *Utbildningen som handleder för arbete och ett självständigt liv* har genomförts när alla utbildningsdelar som enligt utbildningsgrunderna krävs för utbildningen har genomförts med godkänt resultat.

58 §

58 §

Betyg över genomförd handledande utbildning

*Betyg över genomförd **utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv***

Utbildningsanordnaren ska ge den studerande ett betyg över genomförd utbildning, när en utbildning som handleder för yrkesutbildning eller en utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv har genomförts

Utbildningsanordnaren ska ge den studerande ett betyg över genomförd utbildning, när en utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv har genomförts på det sätt som anges i 50 §. Utbildningsanordnaren

Gällande lydelse

på det sätt som anges i 50 §. Utbildningsanordnaren ska ge den studerande ett betyg över genomförda utbildningsdelar, om den studerande anses ha avgått på det sätt som anges i 97 §. Utbildningsanordnaren ska också utfärda ett betyg över genomförda utbildningsdelar på begäran av den studerande.

61 §

Rätt till undervisning och handledning

Studerande har rätt att i olika inlärningsmiljöer få sådan undervisning och handledning som dels gör det möjligt att uppfylla kraven på yrkesskicklighet och målen för kunnandet enligt examens- eller utbildningsgrunderna, dels stöder de studerandes utveckling till goda, harmoniska och bildade människor och samhällsmedlemmar.

En studerande har rätt att få personlig och annan behövlig studiehandledning.

62 §

Utbildningens innehåll

Utbildningsanordnaren beslutar om innehållet i och genomförandet av examensutbildning i enlighet med de examensgrunder som avses

Föreslagen lydelse

ska ge den studerande ett betyg över genomförda utbildningsdelar, om den studerande anses ha avgått på det sätt som anges i 97 §. Utbildningsanordnaren ska också utfärda ett betyg över genomförda utbildningsdelar på begäran av den studerande.

61 §

Rätt till undervisning och handledning

Studerande har rätt att i olika lärmiljöer få sådan undervisning och handledning som dels gör det möjligt att uppfylla kraven på yrkesskicklighet och målen för kunnandet enligt examens- eller utbildningsgrunderna, dels stöder de studerandes utveckling till goda, harmoniska och bildade människor och samhällsmedlemmar. *Utbildningsanordnaren ansvarar för att det i undervisningen och handledningen tas hänsyn till det i enlighet med 48 § 2 mom. uppskattade behovet av och mängden undervisning och handledning vid läroanstalten och i andra lärmiljöer.*

En studerande har rätt att få personlig och annan behövlig studiehandledning.

Den som har avlagt yrkesinriktad grundexamen och som har för avsikt att söka till fortsatta studier efter avläggandet av examen, men som inte har fått en studieplats i examensinriktad utbildning, har rätt att få handledning som anknyter till ansökan till fortsatta studier och karriärplanering under året som följer på året då examen har avlagts. För handledningen ansvarar den utbildningsanordnare i vars läroanstalt examen har avlagts.

62 §

Utbildningens innehåll

Utbildningsanordnaren beslutar om innehållet i och genomförandet av examensutbildning i enlighet med de examensgrunder som avses

Gällande lydelse

i 15 § samt om innehållet i och ordnande av utbildning som handleder för en yrkesinriktad examen och utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv i enlighet med de utbildningsgrunder som avses i 16 §.

70 §

Läroavtalsutbildning

Handledande utbildning och arbetskraftsutbildning får inte ordnas som läroavtalsutbildning.

85 §

Disciplin

Om handlingen eller försummelsen är allvarlig eller om den studerande fortsätter att uppföra sig på det sätt som avses i 1 mom. efter en skriftlig varning, kan den studerande avstängas från läroanstalten för viss tid, högst ett år.

96 §

Studierätt

De studerandes studierätt börjar vid en tidpunkt som utbildningsanordnaren bestämmer.

De studerandes studierätt upphör när de har avlagt den examen eller den eller de examensdelar eller genomfört den utbildning till vilken de i enlighet med bestämmelserna i denna lag har blivit antagna som studerande, eller när de anses ha avgått på det sätt som anges i 97 §.

En studerande har rätt att tillfälligt avbryta sin studierätt för den tid som han eller hon utför sådan tjänstgöring som avses i värnpliktslagen (1438/2007), civiltjänstlagen

Föreslagen lydelse

i 15 § samt om innehållet i och ordnande av utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv i enlighet med de utbildningsgrunder som avses i 16 §.

70 §

Läroavtalsutbildning

Utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv och arbetskraftsutbildning får inte ordnas som läroavtalsutbildning.

85 §

Disciplin

Om handlingen eller försummelsen är allvarlig eller om den studerande fortsätter att uppföra sig på det sätt som avses i 1 mom. efter en skriftlig varning, kan den studerande avstängas från läroanstalten för viss tid, högst ett år. *En läropliktig enligt läropliktslagen kan dock avstängas för högst tre månader. Bestämmelser om fullgörande av läroplikten under tiden för avstängning för viss tid finns i 8 § i läropliktslagen.*

96 §

Studierätt

Den studerandes studierätt börjar vid den tidpunkt som utbildningsanordnaren bestämmer.

De studerandes studierätt upphör när de har avlagt den examen eller den eller de examensdelar eller genomfört den utbildning till vilken de i enlighet med bestämmelserna i denna lag har blivit antagna som studerande, eller när de anses ha avgått på det sätt som anges i 97 §.

En studerande har rätt att tillfälligt avbryta sin studierätt för den tid som han eller hon utför sådan tjänstgöring som avses i värnpliktslagen (1438/2007), civiltjänstlagen

Gällande lydelse

(1446/2007) eller lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor (194/1995) eller får sjukdagpenning eller moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen (1224/2004). Dessutom kan studierätten på begäran av den studerande tillfälligt avbrytas av någon annan grundad anledning.

Föreslagen lydelse

(1446/2007) eller lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor (194/1995) eller får sjukdagpenning eller moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen (1224/2004). Dessutom kan studierätten på begäran av den studerande tillfälligt avbrytas av någon annan grundad anledning. *Bestämmelserna i detta moment tillämpas inte på läropliktiga enligt läropliktslagen. Bestämmelser om avbrytande av fullgörandet av läroplikten för viss tid finns i 7 § i läropliktslagen.*

Utbildningsanordnaren beslutar om tillfälligt avbrytande av studierätten efter den studerandes ansökan.

97 §

När studerande anses ha avgått

En studerande anses ha avgått, om det är uppenbart att han eller hon inte har för avsikt att delta i undervisning eller yrkesprov eller visa sitt kunnande på andra sätt i enlighet med den personliga utvecklingsplanen för kunnandet och inte har uppgett någon grundad anledning till sin frånvaro, eller om han eller hon inte har genomfört den handledande utbildningen inom den tid som anges i 11 §. *Utbildningsanordnaren ska i ärendet fatta ett beslut enligt vilket studeranden anses ha avgått.*

En studerande anses ha avgått också när han eller hon själv skriftligen meddelar utbildningsanordnaren att han eller hon avgår. Då anses den studerande ha avgått den dag när meddelandet kommer fram till utbildningsanordnaren.

97 §

När studerande anses ha avgått

En studerande anses ha avgått, om det är uppenbart att han eller hon inte har för avsikt att delta i undervisning eller yrkesprov eller visa sitt kunnande på andra sätt i enlighet med den personliga utvecklingsplanen för kunnandet och inte har uppgett någon grundad anledning till sin frånvaro, eller om han eller hon inte har genomfört *utbildningen som handleder för arbete och ett självständigt liv* inom den tid som anges i 11 §.

En studerande anses ha avgått också när han eller hon själv skriftligen meddelar utbildningsanordnaren att han eller hon avgår. Då anses den studerande ha avgått den dag när meddelandet kommer fram till utbildningsanordnaren, *eller vid en senare tidpunkt som meddelas av den studerande.*

Utbildningsanordnaren meddelar ett beslut om att studeranden anses ha avgått.

En läropliktig anses ha avgått på det sätt som avses i 1 mom. senast en månad efter att han eller hon för sista gången har deltagit i undervisning enligt den personliga utvecklingsplanen för kunnandet eller i yrkesprov eller annat påvisande av kunnandet. Bestämmelser om förfaranden som gäller när en läropliktig anses ha avgått finns dessutom i 13 § i läropliktslagen.

Gällande lydelse

99 §

Studerandevård

Bestämmelser om rätt till studerandevård och studerandevårdstjänster för studerande inom utbildningen för en yrkesinriktad grundexamen och studerande inom den handledande utbildningen finns i lagen om elev- och studerandevård (1287/2013). Utbildningsstyrelsen meddelar föreskrifter om de centrala principerna samt målen för studerandevården. Utbildningsstyrelsen ska bereda föreskrifterna i samarbete med Institutet för hälsa och välfärd. Utbildningsanordnaren beslutar med stöd av Utbildningsstyrelsens föreskrifter hur studerandevården ska ordnas.

Föreslagen lydelse

99 §

Studerandevård

Bestämmelser om rätt till studerandevård och studerandevårdstjänster för studerande inom utbildning för yrkesinriktad grundexamen *eller utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv samt för läropliktiga studerande inom utbildning för yrkesexamen* finns i lagen om elev- och studerandevård (1287/2013). Utbildningsstyrelsen meddelar föreskrifter om de centrala principerna samt målen för studerandevården. Utbildningsstyrelsen ska bereda föreskrifterna i samarbete med Institutet för hälsa och välfärd. Utbildningsanordnaren beslutar med stöd av Utbildningsstyrelsens föreskrifter hur studerandevården ska ordnas.

100 §

Rätt till avgiftsfria måltider

En studerande inom heltidsutbildning för en grundexamen eller inom den handledande utbildningen har rätt till avgiftsfria måltider de dagar då den studerandes personliga utvecklingsplan för kunnandet förutsätter att den studerande är närvarande på en utbildningsplats som utbildningsanordnaren anvisar. Dessutom har en studerande även rätt till andra dagliga avgiftsfria måltider inom en utbildning som i enlighet med anordnartillståndet ordnas i en internatskola samt vid utbildning som leder till grundexamina om vilka det föreskrivs genom förordning av statsrådet och där förvärvandet av kunnandet förutsätter att den studerande är närvarande en längre tid än en ordinarie arbetsdag på en utbildningsplats som utbildningsanordnaren anvisar.

100 §

Rätt till avgiftsfria måltider

En studerande inom heltidsutbildning för en grundexamen eller inom *utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv* har rätt till avgiftsfria måltider de dagar då den studerandes personliga utvecklingsplan för kunnandet förutsätter att den studerande är närvarande på en utbildningsplats som utbildningsanordnaren anvisar. *En läropliktig studerande har ovan avsedd rätt även inom heltidsutbildning för en yrkesexamen.* Dessutom har en studerande även rätt till andra dagliga avgiftsfria måltider inom en utbildning som i enlighet med anordnartillståndet ordnas i en internatskola samt vid utbildning som leder till grundexamina om vilka det föreskrivs genom förordning av statsrådet och där förvärvandet av kunnandet förutsätter att den studerande är närvarande en längre tid än en ordinarie arbetsdag på en utbildningsplats som utbildningsanordnaren anvisar.

Gällande lydelse

102 §

Studiesociala förmåner i läroavtalsutbildning

En studerande har rätt till ersättning för resekostnader, om det förvärvande av kunskande som sker i utbildningsanordnarens inlärmingsmiljöer förutsätter att den studerande reser över 10 kilometer i en riktning från hemmet eller läroavtalsarbetsplatsen till undervisningsplatsen. Den studerande har rätt till reseersättning för en resa tur och retur per vecka. Av särskilda skäl kan reseersättning betalas dagligen, om den studerande bor hemma. Om den studerande får ersättning för dagliga resekostnader, har han eller hon inte rätt till inkvarteringsersättning. Reseersättning betalas endast för resa i hemlandet och enligt det billigaste färdssättet mellan undervisningsplatsen och hemmet eller läroavtalsarbetsplatsen, utifrån den faktiska platsen för avfärden och återresan.

Föreslagen lydelse

102 §

Studiesociala förmåner i läroavtalsutbildning

En studerande har rätt till ersättning för resekostnader, om det förvärvande av kunskande som sker i utbildningsanordnarens lärmiljöer förutsätter att den studerande reser över tio kilometer i en riktning från hemmet eller läroavtalsarbetsplatsen till undervisningsplatsen. *En läropliktig har dock rätt till ovan nämnda ersättning om resans längd är minst sju kilometer.* Den studerande har rätt till reseersättning för en resa tur och retur per vecka. Av särskilda skäl kan reseersättning betalas dagligen, om den studerande bor hemma. Om den studerande får ersättning för dagliga resekostnader, har han eller hon inte rätt till inkvarteringsersättning. Reseersättning betalas endast för resa i hemlandet och enligt det billigaste färdssättet mellan undervisningsplatsen och hemmet eller läroavtalsarbetsplatsen, utifrån den faktiska platsen för avfärden och återresan.

104 §

Beviljande av och rätt till en plats på ett internatboende

Utbildningsanordnaren beslutar om grunderna för beviljande av platser på ett internatboende. När platser beviljas ska jämlika grunder för beviljandet tillämpas och den studerandes behov av en plats på ett internatboende beaktas. Grunderna för beviljande av platser på ett internatboende ska på förhand meddelas dem som ansöker om en sådan plats.

104 §

Beviljande av och rätt till en plats på ett internatboende

Utbildningsanordnaren beslutar om grunderna för beviljande av platser på ett internatboende. När platser beviljas ska jämlika grunder för beviljandet tillämpas och den studerandes behov av en plats på ett internatboende beaktas. *Platserna ska i första hand beviljas läropliktiga enligt läropliktslagen, i andra hand andra studerande som har rätt till avgiftsfri utbildning enligt 16 § i den lagen och därefter andra studerande.* Grunderna för beviljande av platser på ett internatboende ska på förhand meddelas dem som ansöker om en sådan plats.

Gällande lydelse

Om den studerande avstängs från läroanstalten för viss tid med stöd av 85 § 2 mom. eller 88 § 3 mom., förvägras rätt att delta i undervisningen med stöd av 85 § 4 mom. eller avhålls från studierna med stöd av 85 § 5 mom. eller om den studerandes studierätt tillfälligt avbryts med stöd av 96 § 3 mom., kan utbildningsanordnaren besluta att den studerandes rätt till en plats på internatboendet upphör tillfälligt för motsvarande tid.

Föreslagen lydelse

Om den studerande avstängs från läroanstalten för viss tid med stöd av 85 § 2 mom. eller 88 § 3 mom., förvägras rätt att delta i undervisningen med stöd av 85 § 4 mom. eller avhålls från studierna med stöd av 85 § 5 mom. eller om den studerandes studierätt tillfälligt avbryts med stöd av 96 § 3 mom. *eller om den studerande avbryter fullgörandet av läroplikten med stöd av 7 § i läropliktslagen*, kan utbildningsanordnaren besluta att den studerandes rätt till en plats på internatboendet upphör tillfälligt för motsvarande tid.

105 §

Avgifter som tas ut av studerande

Den utbildning för en yrkesinriktad grundexamen och den handledande utbildning som avses i denna lag är avgiftsfria för de sökande. Dessutom är de inträdes- och lämplighetsprov som används vid antagningen av studerande avgiftsfria för de sökande. Avgift kan dock tas ut för läromedel och material som den studerande får behålla efter avslutad utbildning.

De avgifter som avses i 1 och 2 mom. får inte tas ut inom arbetskraftsutbildning och inte heller inom personalutbildning.

111 §

Begäran om omprövning

Om inte något annat föreskrivs nedan, får omprövning av utbildningsanordnarens beslut enligt denna lag begäras hos regionförvaltningsverket på det sätt som anges i förvaltningslagen, om beslutet gäller

1) i 11 § avsedd tid för genomförande av handledande utbildning,

105 §

Avgifter som tas ut av studerande

Den utbildning för en yrkesinriktad grundexamen *som avses i denna lag samt utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv* är avgiftsfria för studerande. Dessutom är de inträdes- och lämplighetsprov som används vid antagningen av studerande avgiftsfria för de sökande. Avgift kan dock tas ut för läromedel och material som den studerande får behålla efter avslutad utbildning.

De avgifter som avses i 1 och 2 mom. får inte tas ut inom arbetskraftsutbildning och inte heller inom personalutbildning. *De avgifter för läromedel och material som avses i 1 mom. och de avgifter som avses i 2 mom. får inte tas ut av studerande som har rätt till avgiftsfri utbildning enligt 16 § i läropliktslagen.*

111 §

Begäran om omprövning

Om inte något annat föreskrivs nedan, får omprövning av utbildningsanordnarens beslut enligt denna lag begäras hos regionförvaltningsverket på det sätt som anges i förvaltningslagen, om beslutet gäller

1) i 11 § avsedd tid för genomförande av *utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv*,

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

*Denna lag träder i kraft den 20 .
Lagens 7, 11 och 14 §, rubriken för samt
16 § 1 mom., 23 § 1 mom., 27 § 2 mom., 37 §
2 mom., 48 § 2 mom., rubriken för 6 kap., 50
och 58 §, 62 § 1 mom., 70 § 5 mom. och 111 §
1 mom. 1 punkten träder dock i kraft först den
1 augusti 2022. Vad som i 97 § 1 mom., 99 §
1 mom. och 100 § 1 mom. i denna lag före-
skrivs om utbildning som handleder för arbete
och ett självständigt liv tillämpas till och med
den 31 juli 2022 också på utbildning som
handleder för yrkesutbildning.*

6.

Lag

om ändring av lagen om fritt bildningsarbete

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om fritt bildningsarbete (632/1998) 9 § 1 mom., 10 § 1 mom. och 24 § 1 mom.,
sådana de lyder i lag 965/2017, samt
fogas till 9 §, sådan den lyder i lag 579/2015, 1487/2016 och 965/2017, ett nytt 5 mom. och
till lagen ett nytt 7 a kap. som följer:

Gällande lydelse

9 §

Statsandelens belopp

Huvudmän för folkhögskolor, medborgarinstitut och sommaruniversitet beviljas statsandel till 57 procent samt huvudmän för studiecentraler och idrottsutbildningscenter till 65 procent av det belopp som beräknats enligt 8 §. För huvudmän för folkhögskolor, studiecentraler, medborgarinstitut eller sommaruniversitet beviljas dock statsandel till 100 procent av det belopp som beräknats enligt 8 § för det antal prestationer som undervisnings- och kulturministeriet fastställt med stöd av 10 § när det gäller av huvudmannen ordnad utbildning som godkänts i en sådan integrationsplan för den studerande som avses i 11 § i lagen om främjande av integration (1386/2010). Huvudmannen för den läroanstalt som avses i 2 § 8 mom. beviljas statsandel till 57 procent av det belopp som beräknats enligt 8 §.

Föreslagen lydelse

9 §

Statsandelens belopp

Huvudmän för folkhögskolor, medborgarinstitut och sommaruniversitet beviljas statsandel till 57 procent samt huvudmän för studiecentraler och idrottsutbildningscenter till 65 procent av det belopp som beräknats enligt 8 §. För huvudmän för folkhögskolor, studiecentraler, medborgarinstitut eller sommaruniversitet beviljas dock statsandel till 100 procent av det belopp som beräknats enligt 8 § för det antal prestationer som undervisnings- och kulturministeriet fastställt med stöd av 10 § när det gäller av huvudmannen ordnad utbildning som godkänts i en sådan integrationsplan för den studerande som avses i 11 § i lagen om främjande av integration (1386/2010) eller utbildning som avses i 5 § 2 mom. i läropliktslagen (/). Huvudmannen för den läroanstalt som avses i 2 § 8 mom. beviljas statsandel till 57 procent av det belopp som beräknats enligt 8 §.

För huvudmän för folkhögskolor som ordnar utbildning som avses i 7 a kap. beviljas statsandel till 100 procent av det belopp som beräknats enligt 8 § för det antal prestationer som undervisnings- och kulturministeriet fastställt med stöd av 10 § när det gäller av huvudmannen ordnad utbildning som riktar sig till läropliktiga.

Gällande lydelse

10 §

Fastställande av antalet prestationer som ska användas vid beräkning av statsandelen

Undervisnings- och kulturministeriet fastställer årligen inom ramen för statsbudgeten det antal studerandeveckor, studerandedygn, studerandedagar och undervisningstimmar som läggs till grund för beräkningen av statsandelen. Därtill fastställer undervisnings- och kulturministeriet årligen inom ramen för statsbudgeten det antal studerandeveckor och undervisningstimmar av ovannämnda studerandeveckor och undervisningstimmar för vilka statsandel beviljas till 100 procent i enlighet med 9 § 1 mom. I fråga om en sammanslagen läroanstalt fastställs antalet prestationer särskilt för respektive läroanstaltsform.

24 §

Avgifter som tas ut av de studerande

Skäliga avgifter för undervisningen kan tas ut av de studerande. Avgift tas dock inte ut för undervisning som ordnas av en folkhögskola, en studiecentral, ett medborgarinstitut eller ett sommaruniversitet till den del undervisningen godkänts i en sådan integrationsplan för den studerande som avses i 11 § i lagen om främjande av integration.

Föreslagen lydelse

10 §

Fastställande av antalet prestationer som ska användas vid beräkning av statsandelen

Undervisnings- och kulturministeriet fastställer årligen inom ramen för statsbudgeten det antal studerandeveckor, studerandedygn, studerandedagar och undervisningstimmar som läggs till grund för beräkningen av statsandelen. Därtill fastställer undervisnings- och kulturministeriet årligen inom ramen för statsbudgeten det antal studerandeveckor och undervisningstimmar av ovannämnda studerandeveckor och undervisningstimmar för vilka statsandel beviljas till 100 procent *enligt 9 § 1 och 5 mom.* I fråga om en sammanslagen läroanstalt fastställs antalet prestationer särskilt för respektive läroanstaltsform.

24 §

Avgifter som tas ut av de studerande

Skäliga avgifter för undervisningen kan tas ut av de studerande. *Avgifter* tas dock inte ut för undervisning som ordnas av en folkhögskola, en studiecentral, ett medborgarinstitut eller ett sommaruniversitet till den del undervisningen godkänts i en sådan integrationsplan för den studerande som avses i 11 § i lagen om främjande av integration. *Avgifter tas inte heller ut inom utbildning som avses i 7 a kap. eller utbildning som avses i 5 § 2 mom. i läropliktslagen.*

7 a kap.

Utbildning som riktar sig till läropliktiga

25 a §

Målen för utbildning som riktar sig till läropliktiga

I detta kapitel föreskrivs om utbildning som riktar sig till läropliktiga enligt läropliktslagen. Kapitlet tillämpas på studerande som är

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

läropliktiga när de inleder utbildningen. Bestämmelser om läroplikt finns i läropliktslagen.

Målet med utbildning som riktar sig till läropliktiga är att främja den studerandes studier efter eget val och ge den studerande färdigheter att fortsätta studierna efter den grundläggande utbildningen.

Syftet med utbildningen är att stärka de studerandes livskompetens och ge de studerande färdigheter att kontinuerligt utveckla sig själva.

25 b §

Anordnande av utbildningen och utbildningens omfattning

Utbildning som riktar sig till läropliktiga får ordnas av huvudmän för folkhögskolor som beviljats ett i 4 § avsett tillstånd att driva läroanstalt.

Utbildning som avses i detta kapitel ska omfatta minst 34 studerandeveckor och utbildningen får räcka högst ett år.

Avvikelser från den längd på utbildningen som föreskrivs i 2 mom. får dock avvikas, om den huvudsakliga eller partiella utbildningsuppgiften för huvudmannen i det tillstånd att driva läroanstalt som avses i 4 § är anordnande av utbildning för studerande med en svår funktionsnedsättning. I sådana fall bestäms tiden för genomförande av utbildningen utifrån den studerandes individuella mål och färdigheter. Beslut om tiden för genomförandet av utbildningen fattas av huvudmannen för folkhögskolan. Utbildningstiden får dock vara högst tre år.

25 c §

Grunder för läroplanen

Utbildningsstyrelsen ska utarbeta läroplansgrunderna för utbildning som avses i detta kapitel. Utbildningsstyrelsen beslutar om utbildningens mål, centrala innehåll och bedömningen samt om de centrala principerna för studerandevården.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Huvudmannen för folkhögskolan ska godkänna en läroplan för utbildning som avses i detta kapitel. Läroplanen godkänns separat för finsk-, svensk- och samiskspråkig undervisning samt vid behov för undervisning på något annat språk.

25 d §

Antagning som studerande

Beslut om antagning som studerande fattas av huvudmannen för folkhögskolan. Vid antagning av studerande ska jämlika urvalsgrunder tillämpas.

Som studerande kan antas den som fullföljt lärokursen för den grundläggande utbildningen. Som studerande kan av särskilda skäl även antas den som huvudmannen för folkhögskolan annars anser ha tillräckliga förutsättningar att klara av studierna.

25 e §

Ansökningsförfaranden och beslut om antagning som studerande

Huvudmannen för folkhögskolan beslutar om att ordna eventuella antagnings- eller lämplighetsprov. Huvudmannen beslutar om kontinuerlig ansökan och därtill hörande ansökningstider och ansökningsförfaranden.

Vid antagning av studerande till utbildning som avses i denna lag kan riksomfattande ansökningsförfaranden användas. Bestämmelser om riksomfattande ansökningsförfaranden utfärdas genom förordning av statsrådet.

Om riksomfattande ansökningsförfaranden som avses i 3 mom. tillämpas vid antagningen av studerande, kan beslut om att inte anta en sökande meddelas med avvikelse från vad som i 7 kap. i förvaltningslagen föreskrivs om givande av förvaltningsbeslut. Den sökande ska dock meddelas beslutet skriftligen. Utbildningsanordnaren ska ge ett i 7 kap. i förvaltningslagen avsett förvaltningsbeslut om antagning som studerande, om den sökande framställer en skriftlig eller muntlig begäran om beslutet inom 30 dagar från att ha fått meddelande om resultatet av antagningen.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

25 f §

Rätt till undervisning

De studerande har rätt att få undervisning enligt grunderna för läroplanen.

För en studerande som inleder utbildningen utarbetas en personlig studieplan, där den studerandes individuella utbildnings- och utvecklingsmål samt uppgifter om åtgärder gällande handledning och stöd ska skrivas in.

Huvudmannen för folkhögskolan ska utarbeta den personliga studieplanen tillsammans med den studerande. Planen ska regelbundet uppdateras under studiernas gång. Den studerandes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare för den studerande ska ha möjlighet att delta i utarbetandet och uppdateringen av den personliga studieplanen.

25 g §

Betyg och intyg samt bedömning av kunnandet

För deltagande i utbildning enligt detta kapitel får den studerande ett betyg.

Utbildningsstyrelsen bestämmer i grunderna för läroplanen om uppgifterna som ska antecknas på betygen och om andra bilagor till betygen.

Huvudmannen för folkhögskolan ska på begäran av den studerande ge den studerande ett intyg över avlagda studier, om den studerande avgår eller avbryter genomförandet av utbildningen.

Den studerandes kunnande bedöms genom att kunnandet jämförs med det kunnande som anges i grunderna för läroplanen. Bedömningen ska täcka samtliga krav och mål som ingår i grunderna för läroplanen.

Den studerande ska ges möjlighet till självbedömning. Självbedömningen påverkar inte bedömningen av kunnandet. Kunnandet bedöms antingen med vitsordet godkänt eller med vitsordet underkänt. Huvudmannen för folkhögskolan ska ordna en möjlighet att ta

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

om påvisandet av kunnandet, om den studerandes kunnande bedömts med vitsordet underkänt.

25 h §

Studierätt

Den studerandes studierätt börjar vid den tidpunkt huvudmannen för folkhögskolan bestämmer.

Den studerandes studierätt upphör när han eller hon har avlagt utbildningen i den omfattning som föreskrivs i 25 b § eller när han eller hon anses ha avgått på det sätt som anges i 25 i §

På studerandes rätt att avbryta sin studierätt för viss tid tillämpas 7 § i läropliktslagen.

25 i §

När studerande anses ha avgått

En studerande som inte avlagt studierna inom den tid som föreskrivs i 25 b § 2 eller 3 mom. förlorar sin studierätt.

Likaså anses en studerande ha avgått, om det är uppenbart att han eller hon inte har haft för avsikt att delta i undervisningen och inte har angett någon grundad anledning till frånvaron.

En studerande anses ha avgått också när han eller hon själv skriftligen meddelar huvudmannen för folkhögskolan att han eller hon avgår. Då anses den studerande ha avgått den dag när meddelandet kommer fram till huvudmannen för folkhögskolan, eller vid en senare tidpunkt som meddelas av den studerande.

Huvudmannen för folkhögskolan ska i ärendet fatta ett beslut enligt vilket studeranden anses ha avgått.

25 j §

Tillämpning av gymnasielagen

På sådan utbildning som avses i detta kapitel tillämpas vad som föreskrivs i gymnasielagen om studerandevård, samarbetet mellan

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

hemmet och läroanstalten samt om sekretess för och behandlingen av personuppgifter. Därtill tillämpas 7 kap. i den lagen när det gäller disciplin och metoderna för upprätthållande av den samt 50 § 1 mom. och 54 § i den lagen när det gäller sökande av ändring.

25 k §

Sökande av ändring i ett beslut som gäller bedömning

I ett i 25 g § avsett beslut som gäller bedömning av en studerande får ändring inte sökas genom besvär. Den studerande kan be rektorn om en ny bedömning inom två månader från att ha fått beslutet om bedömningen.

Den studerande får hos regionförvaltningsverket inom 14 dagar från att ha fått del av beslutet om den nya bedömning som gjorts på begäran eller av ett avgörande genom vilket begäran har avslagits begära omprövning av beslutet eller avgörandet. Bestämmelser om begäran om omprövning finns i förvaltningslagen.

Ett beslut av regionförvaltningsverket genom vilket en begäran om omprövning av ett ärende enligt 2 mom. har avgjorts får inte överklagas genom besvär.

25 l §

Sökande av ändring

Omprövning av beslut som avses i denna lag får begäras hos regionförvaltningsverket inom 14 dagar från delfåendet av beslutet, om beslutet gäller

1) i 25 b § 3 mom. avsedd tid för genomförande av utbildningen,

2) i 25 e avsedd antagning som studerande,

3) en i 25 i § avseddfråga om en studerande ska anses ha avgått.

Bestämmelser om begäran om omprövning i övrigt finns i förvaltningslagen.

Ändring i beslut med anledning av begäran om omprövning får sökas genom besvär i förvaltningsdomstol inom 14 dagar från delfåendet av beslutet. Ovannämnda besvär ska be-

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

handlas skyndsamt. Ett beslut av förvaltningsdomstolen genom vilket besvär som anförts i ett ärende enligt 1 mom. har avgjorts får inte överklagas genom besvär. Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol i övrigt finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

25 m §

Tillämpning av bestämmelserna på annan utbildning som ordnas för läropliktiga

På utbildning enligt 5 § 2 mom. i läropliktslagen som ordnas för invandrare tillämpas bestämmelserna i 25 d §, 25 e § 1 och 2 mom., 25 f §, 25 g § 1 och 3—5 mom., 25 h §, 25 i § 2—4 mom. och 25 j—25 l § i denna lag.

Denna lag träder i kraft den 20 . Lagens 25 c § 1 mom., 25 d § och 25 e § 1, 2 och 4 mom. träder dock i kraft redan den 1 januari 2021. Lagens 25 e § 3 mom. träder dock i kraft först den 1 januari 2022.

Utbildningsstyrelsen ska fastställa grunderna för läroplanen enligt 25 c § så att huvudmännen för folkhögskolorna kan ta dem i bruk när lagen träder i kraft.

7.

Lag

om ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (1705/2009) 2 § 2 mom. 4 punkten, 3 § 1 punkten, 5 § 3 punkten, 7 §, 8 § 1 mom., 9 § 1 mom., samt 24 § 1, 7 och 9 mom. samt 32 b 1 mom.,

sådana de lyder 2 § 2 mom. 4 punkten och 5 § 3 punkten i lag 1486/2016, 3 § 1 punkten, 9 § 1 mom. och 32 b § 1 mom. i lag 532/2017, 7 § delvis ändrad i lagarna 374/2017 och 532/2017, 8 § 1 mom. i lag 716/2018, 24 § 1 och 7 mom. i lag 374/2017 och 24 § 9 mom. i lag 1502/2016, samt

fogas till 1 § 1 mom., sådant det lyder i lagarna 1410/2014, 532/2017, 957/2017, 716/2018 och 315/2019, en ny punkt 3, i stället för den 3 punkt som upphävts genom lag 532/2017, samt till 32 d § 2 mom., sådant det lyder i lag 532/2017, en ny 1 a-punkt som följer:

Gällande lydelse

1 §

Tillämpningsområde

I denna lag föreskrivs om statsandelar och statsunderstöd som beviljas kommuner, sammkommuner, registrerade sammanslutningar, stiftelser och statliga affärsverk för driftskostnader samt om annan finansiering av sådan verksamhet som regleras i

2 §

Tillämpning av lagen i vissa fall

Utan hinder av vad som bestäms i 1 mom., föreskrivs i denna lag om finansieringen av

4) de tilläggskostnader som föranleds av förskoleundervisning och grundläggande utbildning för elever med mycket svår utvecklingsstörning och andra som omfattas av sådan

Föreslagen lydelse

1 §

Tillämpningsområde

I denna lag föreskrivs om statsandelar och statsunderstöd som beviljas kommuner, sammkommuner, registrerade sammanslutningar, stiftelser och statliga affärsverk för driftskostnader samt om annan finansiering av sådan verksamhet som regleras i

3) läropliktslagen (/),

2 §

Tillämpning av lagen i vissa fall

Utan hinder av vad som bestäms i 1 mom., föreskrivs i denna lag om finansieringen av

4) de tilläggskostnader som föranleds av förskoleundervisning och grundläggande utbildning för elever med mycket svår utvecklingsstörning och andra som omfattas av sådan

Gällande lydelse

förlängd läroplikt som avses i 25 § 2 mom. och 26 a § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning,

3 §

Definitioner

I denna lag avses med

1) *undervisningsverksamhet* anordnande av verksamhet enligt de lagar som nämns i 1 § 1 mom. 1 och 2 punkten och sådan verksamhet enligt lagen om grundläggande utbildning och lagen om grundläggande konstundervisning som avses i 2 § 2 mom. 1, 2, 3 a, 3 b, 4 och 8–10 punkten,

5 §

Grunden för beräkning av finansieringen

Finansieringen för driftskostnaderna bestäms enligt kalkylerade grunder. Finansieringen bestäms

3) för sådan påbyggnadsundervisning som avses i lagen om grundläggande utbildning, förskoleundervisning för femåriga elever som omfattas av förlängd läroplikt enligt 26 a § i lagen om grundläggande utbildning, undervisning som ordnas utomlands, undervisning som grundar sig på förlängd läroplikt enligt 25 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning, skolhemsundervisning, grundläggande utbildning som ordnas vid en internatskola, förskoleundervisning under det första året av en tvåårig förskoleundervisning som omfattas av ett sådant tillstånd att ordna utbildning som avses i 7 § i lagen om grundläggande utbildning, flexibel grundläggande utbildning och inledandet av verksamhet som privat utbildningsanordnare på basis av antalet elever och det per elev bestämda priset per enhet, för sådan grundläggande utbildning som avses i 46 § i lagen om grundläggande utbildning på basis av antalet kurser och det per kurs bestämda priset per enhet och för förberedande

Föreslagen lydelse

förlängd läroplikt som avses i 2 § 3 mom. i *läropliktslagen* och 26 a § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning,

3 §

Definitioner

I denna lag avses med

1) *undervisningsverksamhet* anordnande av verksamhet enligt de lagar som nämns i 1 § 1 mom. 1—3 punkten och sådan verksamhet enligt lagen om grundläggande utbildning och lagen om grundläggande konstundervisning som avses i 2 § 2 mom. 1, 2, 3 a, 3 b, 4 och 8—10 punkten,

5 §

Grunden för beräkning av finansieringen

Finansieringen för driftskostnaderna bestäms enligt kalkylerade grunder. Finansieringen bestäms

3) *för påbyggnadsundervisning enligt lagen om grundläggande utbildning*, förskoleundervisning för femåriga elever som omfattas av förlängd läroplikt enligt 26 a § i lagen om grundläggande utbildning, undervisning som ordnas utomlands, undervisning som grundar sig på förlängd läroplikt enligt 2 § 3 mom. i *läropliktslagen*, skolhemsundervisning, grundläggande utbildning som ordnas vid en internatskola, förskoleundervisning under det första året av en tvåårig förskoleundervisning som omfattas av ett sådant tillstånd att ordna utbildning som avses i 7 § i lagen om grundläggande utbildning, flexibel grundläggande utbildning och inledandet av verksamhet som privat utbildningsanordnare på basis av antalet elever och det per elev bestämda priset per enhet, för sådan grundläggande utbildning som avses i 46 § i lagen om grundläggande utbildning på basis av antalet kurser och det per kurs bestämda priset per enhet och för förberedande undervisning före den grundläggande

Gällande lydelse

undervisning före den grundläggande utbildningen på basis av antalet närvaromånader och det per närvaromånad bestämda priset per enhet,

Föreslagen lydelse

utbildningen på basis av antalet närvaromånader och det per närvaromånad bestämda priset per enhet,

7 §

Finansiering av gymnasieutbildning som ordnas av samkommuner och privata utbildningsanordnare

För i gymnasielagen avsedd gymnasieutbildning beviljas samkommuner och privata utbildningsanordnare finansiering till ett belopp som motsvarar statsandelsgrunden och som beräknats på det sätt som föreskrivs i 6 § 2 mom. enligt antalet studerande hos utbildningsanordnarna, priserna per enhet och tilläggsfinansieringen för en särskild utbildningsuppgift.

För sådana verksamheter som avses i 5 § 1 punkten beviljas samkommuner och privata utbildningsanordnare finansiering till ett belopp som motsvarar statsandelsgrunden och som beräknats på det sätt som föreskrivs i 6 § 2 mom. enligt antalet studerande hos utbildningsanordnaren och enligt priserna per enhet.

För sådan gymnasieutbildning som en privat utbildningsanordnare såsom särskild utbildningsuppgift har ålagts att ordna på något annat språk än finska eller svenska beviljas utbildningsanordnaren i statsandel ett belopp som motsvarar 57 procent av produkten av antalet studerande och priset per enhet i fråga om sådana studerande som enligt lagen om hemkommun (201/1994) inte har någon hemkommun i Finland.

Åren 2017—2019 beviljas samkommunerna för sådan utbildning som avses i gymnasielagen 98,96 procent av den finansiering som avses i 1 mom.

7 §

Finansiering av gymnasieutbildning som ordnas av samkommuner och privata utbildningsanordnare

För i gymnasielagen avsedd gymnasieutbildning beviljas samkommuner och privata utbildningsanordnare finansiering till ett belopp som motsvarar statsandelsgrunden och som beräknats på det sätt som föreskrivs i 6 § 2 mom. enligt antalet studerande hos utbildningsanordnarna, priserna per enhet och tilläggsfinansieringen för en särskild utbildningsuppgift.

För sådan gymnasieutbildning som en privat utbildningsanordnare såsom särskild utbildningsuppgift har ålagts att ordna på något annat språk än finska eller svenska beviljas utbildningsanordnaren i statsandel ett belopp som motsvarar 57 procent av produkten av antalet studerande och priset per enhet i fråga om sådana studerande som enligt lagen om hemkommun (201/1994) inte har någon hemkommun i Finland.

Gällande lydelse

8 §

Kommunens självfinansieringsandel av driftskostnaderna för utbildning som avses i gymnasielagen

Kommunens självfinansieringsandel av driftskostnaderna för gymnasieutbildning utgör 57,30 procent och av driftskostnaderna för utbildning som förbereder *invandrare och främmandespråkiga* för gymnasieutbildning 50 procent av det belopp som fås när det belopp som beräknats enligt 2 och 3 mom. divideras med antalet invånare i hela landet och det därigenom erhållna beloppet multipliceras med kommunens invånarantal.

9 §

Budgetanslag för yrkesutbildning

Undervisnings- och kulturministeriet beviljar anordnare av yrkesutbildning finansiering för de uppgifter som det föreskrivs om i lagen om yrkesutbildning inom ramen för det anslag som tas in i statsbudgeten och inom ramen för kommunens finansieringsandel enligt 9 a § 1 mom. (*anslag för yrkesutbildning*). Som finansiering beviljas på kalkylerade grunder basfinansiering, prestationsbaserad finansiering och genomslagsfinansiering. Därtill beviljas strategifinansiering.

24 §

Priserna per enhet för gymnasier

Priserna per enhet för studerande vid gymnasier beräknas årligen på basis av de riksfattande totalkostnader som alla utbildningsanordnare har orsakats av gymnasieutbildning under året före det år som föregår det år då priserna per enhet bestäms. Från totalkostnaderna avdras först 1,57 procent för tilläggsfinansieringen för en särskild utbildningsuppgift i gymnasiet. Vid beräkning av priserna per enhet beaktas emellertid inte utgifterna för

Föreslagen lydelse

8 §

Kommunens självfinansieringsandel av driftskostnaderna för utbildning som avses i gymnasielagen

Kommunens självfinansieringsandel av driftskostnaderna för gymnasieutbildning utgör 52,21 procent och av driftskostnaderna för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning 50 procent av det belopp som fås när det belopp som beräknats enligt 2 och 3 mom. divideras med antalet invånare i hela landet och det därigenom erhållna beloppet multipliceras med kommunens invånarantal.

9 §

Budgetanslag för yrkesutbildning

Undervisnings- och kulturministeriet beviljar anordnare av yrkesutbildning finansiering för de uppgifter som det föreskrivs om i lagen om yrkesutbildning *och läropliktslagen* inom ramen för det anslag som tas in i statsbudgeten och inom ramen för kommunens finansieringsandel enligt 9 a § 1 mom. (*anslag för yrkesutbildning*). Som finansiering beviljas på kalkylerade grunder basfinansiering, prestationsbaserad finansiering och genomslagsfinansiering. Därtill beviljas strategifinansiering.

24 §

Priserna per enhet för gymnasier

Priserna per enhet för studerande vid gymnasier beräknas årligen på basis av de riksfattande totalkostnader som alla utbildningsanordnare har orsakats av gymnasieutbildning *enligt gymnasielagen och läropliktslagen* under året före det år som föregår det år då priserna per enhet bestäms. Från totalkostnaderna avdras först 1,44 procent för tilläggsfinansieringen för en särskild utbildningsuppgift i gymnasiet. Vid beräkning av priserna per

Gällande lydelse

undervisning utomlands eller studerande som får sådan undervisning. Vid beräkning av priserna per enhet viktas antalet studerande som deltar i utbildning som förbereder för gymnasieutbildning med koefficienten 1,21. Vid beräkning av priserna per enhet viktas antalet studerande som studerar i gymnasieutbildning för vuxna eller utbildning som förbereder för gymnasieutbildning med koefficienten 0,65, med undantag av studerande som får utbildning vid en internatskola.

För en studerande som studerar i gymnasieutbildning för vuxna eller utbildning som förbereder för gymnasieutbildning är priset per enhet 65 procent av det per studerande bestämda priset per enhet för utbildningsanordnaren i fråga. Detta gäller dock inte studerande som får utbildning vid en internatskola.

Genom förordning av statsrådet föreskrivs om de grunder enligt vilka läroämnena som slutförs i enlighet med 20 § 4 mom. i gymnasielagen omvandlas till studerandeantal och beaktas i antalet sådana studerande som avses i 1 och 5 mom. i denna paragraf och som studerar i gymnasieutbildning för vuxna.

32 b §

Studerandeår

Med studerandeår avses 365 dagar då den studerande beaktas som grund för finansieringen. Den studerande beaktas som grund för finansieringen från den dag då den studerandes studierätt börjar fram till den dag då studierätten upphör. Den studerande beaktas dock inte som grund för finansieringen om den studerandes studierätt tillfälligt avbryts. När studierätten bestäms tillämpas bestämmelserna i lagen om yrkesutbildning i fråga om när studierätten börjar, studierätten upp-

Föreslagen lydelse

enhet beaktas emellertid inte utgifterna för undervisning utomlands eller studerande som får sådan undervisning. Vid beräkning av priserna per enhet viktas antalet studerande som deltar i utbildning som förbereder för gymnasieutbildning med koefficienten 1,21. Vid beräkning av priserna per enhet viktas antalet studerande som studerar i gymnasieutbildning för vuxna eller utbildning som förbereder för gymnasieutbildning med koefficienten 0,617, med undantag av studerande som får utbildning vid en internatskola.

För en studerande som studerar i gymnasieutbildning för vuxna eller utbildning som förbereder för gymnasieutbildning är priset per enhet 61,7 procent av det per studerande bestämda priset per enhet för utbildningsanordnaren i fråga. Detta gäller dock inte studerande som får utbildning vid en internatskola.

Genom förordning av statsrådet föreskrivs om de grunder enligt vilka läroämnena som slutförs i enlighet med 20 § 2 mom. 2 punkten i gymnasielagen och sådana prov för en särskild examen enligt 36 § 2 mom. i den lagen som avlagts av en läropliktig omvandlas till studerandeantal och beaktas i antalet sådana studerande som avses i 1 och 5 mom. i denna paragraf och som studerar i gymnasieutbildning för vuxna.

32 b §

Studerandeår

Med studerandeår avses 365 dagar då den studerande beaktas som grund för finansieringen. Den studerande beaktas som grund för finansieringen från den dag då den studerandes studierätt börjar fram till den dag då studierätten upphör. Den studerande beaktas dock inte som grund för finansieringen om den studerandes studierätt tillfälligt avbryts. När studierätten bestäms tillämpas bestämmelserna i lagen om yrkesutbildning i fråga om när studierätten börjar, studierätten upp-

Gällande lydelse

hör, studierätten tillfälligt avbryts, den studerande avhålls från studierna eller den studerande avstängs från läroanstalten för viss tid.

Föreslagen lydelse

hör, studierätten tillfälligt avbryts, den studerande avhålls från studierna eller den studerande avstängs från läroanstalten för viss tid. *Med avvikelse för vad som föreskrivs i ovan i detta moment, beaktas en läropliktig studerande som grund för finansieringen, om denne avlägger sin läroplikt enligt en sådan plan som avses i 8 §.*

32 d §

Basfinansiering

Antalet faktiska studerandeår viktas på följande grunder:

32 d §

Basfinansiering

Antalet faktiska studerandeår viktas på följande grunder:

1 a) ordnande av utbildning för studerande som har rätt till avgiftsfri utbildning enligt 16 § i läropliktslagen,

Denna lag träder i kraft den 20 . Lagen tillämpas första gången vid beviljande av finansiering för finansåret 2021.

Kommunens självfinansieringsandel av driftskostnaderna för gymnasieutbildning enligt 8 § 1 mom. tillämpas för första gången på den finansiering av gymnasieutbildning som beviljas för finansåret 2024. Kommunens självfinansieringsandel är 57,13 procent när finansiering beviljas för finansåret 2021, 54,82 procent när finansiering beviljas för finansåret 2022 och 53,00 procent när finansiering beviljas för finansåret 2023.

Finansieringsandelen för gymnasier med en särskild utbildningsuppgift enligt 24 § 1 mom. tillämpas för första gången när finansieringen bestäms för finansåret 2027. Finansieringsandelen för gymnasier med en särskild utbildningsuppgift är 1,57 procent vid fastställandet av finansieringen för finansåren 2021—2023, 1,56 procent vid fastställandet av finansieringen för finansåret 2024, 1,51 procent vid fastställandet av finansieringen för finansåret 2025 och 1,46 procent vid fastställandet av finansieringen för finansåret 2026.

Viktkoefficienten för studerande i gymnasieutbildning för vuxna enligt 24 § 1 mom. och

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

den procentuella andelen av det pris per enhet som förskrivs i 7 § tillämpas första gången vid fastställandet av finansieringen för finansåret 2024. Viktkoefficienten är 0,646 vid fastställandet av finansieringen för finansåret 2021, 0,633 vid fastställandet av finansieringen för finansåret 2022 och 0,621 vid fastställandet av finansieringen för finansåret 2023. Den procentuella andelen är 64,6 vid fastställandet av finansieringen för finansåret 2021, 63,3 vid fastställandet av finansieringen för 2022 och 62,1 vid fastställandet av finansieringen för finansåret 2023.

8.

Lag

om ändring av lagen om nationella studie- och examensregister

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om nationella studie- och examensregister (884/2017) 2 §, 3 § 1 mom., rubriken för 2 kap. samt 4 § 1 mom., 5 §, 6 § 1 och 2 mom., 11 § 2 mom., 16 §, 17 § 1 mom. 3 och 6 punkten samt 3 mom. 2 punkten, 18 § 1 mom., 20 §, 21 § 1 mom. 1 punkten och 28 § 2 mom. 1 punkten,

av dem 3 § 1 mom., 5 §, 6 § 1 mom., 11 § 2 mom., 18 § 1 mom., 21 § 1 mom. 1 punkten och 28 § 2 mom. 1 punkten sådana de lyder i lag 568/2019 och 20 § sådan den lyder i lag 1184/2019, samt

fogas till 4 § ett nytt 5 mom., till lagen nya 9 a—9 c § och ett nytt 2 a kap., till 14 § 2 mom. en ny 1 a-punkt, till 17 § en ny 7 punkt och till 21 § 1 mom., sådant det lyder i lagarna 568/2019 och 631/2020, en ny 1 a-punkt som följer:

Gällande lydelse

2 §

Tillämpningsområde

Denna lag ska tillämpas på utbildning och examina om vilka det föreskrivs i

- 1) lagen om grundläggande utbildning (628/1998),
- 2) gymnasielagen (629/1998),
- 3) lagen om anordnande av studentexamen (672/2005),
- 4) lagen om yrkesutbildning (531/2017),
- 5) yrkeshögskolelagen (932/2014),
- 6) universitetslagen (558/2009).

I denna lag föreskrivs det om studentnummer och studentnummerregistret, den nationella informationsresursen inom den grundläggande utbildningen, gymnasieutbildningen och yrkesutbildningen, studentexamensregistret, antagningsregistret samt högskolornas riksomfattande datalager. Lagen innehåller dessutom bestämmelser om den tjänst för utlämnande av studie- och examensuppgifter som Utbildningsstyrelsen ska svara för.

Föreslagen lydelse

2 §

Tillämpningsområde

Denna lag ska tillämpas på utbildning och examina om vilka det föreskrivs i

- 1) lagen om grundläggande utbildning (628/1998),
- 2) gymnasielagen (714/2018),
- 3) *lagen om studentexamen* (502/2019),
- 4) lagen om yrkesutbildning (531/2017),
- 5) yrkeshögskolelagen (932/2014),
- 6) universitetslagen (558/2009),
- 7) *lagen om fritt bildningsarbete* (632/1998)
- 8) *lagen om utbildning som handleder för examensutbildning* (/).

Denna lag innehåller bestämmelser om studentnummer och studentnummerregistret, nationella informationsresursen inom *undervisning och utbildning*, läropliktsregistret, studentexamensregistret, antagningsregistret samt högskolornas riksomfattande datalager. Lagen innehåller dessutom bestämmelser om den tjänst för utlämnande av studie- och examensuppgifter som Utbildningsstyrelsen svarar för.

Gällande lydelse

Om inte något annat föreskrivs i denna lag ska personuppgiftslagen (523/1999) och lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) tillämpas på behandlingen av uppgifter i de register, de informationsresurser, det datalager och den tjänst som avses i denna lag.

3 §

Studentnummer och studentnummerregistret

Ett studentnummer är en permanent kod som tilldelas en person och som används för att identifiera personen när uppgifter i en informationsresurs eller ett datalager som avses i denna lag eller i lagen om småbarnspedagogik (540/2018) förs in, behandlas och lämnas ut. Utbildningsanordnare, anordnare av småbarnspedagogik, serviceproducenter inom småbarnspedagogiken och högskolor kan även använda studentnumret för att identifiera personer när de utför uppgifter enligt lagen om småbarnspedagogik, lagen om grundläggande utbildning, gymnasielagen, lagen om yrkesutbildning, yrkeshögskolelagen eller universitetslagen.

Föreslagen lydelse

3 §

Studentnummer och studentnummerregister

Ett studentnummer är en permanent kod som tilldelas en person och som används för att identifiera personen när uppgifter i en informationsresurs eller ett datalager som avses i denna lag eller i lagen om småbarnspedagogik (540/2018) förs in, behandlas och lämnas ut. När utbildningsanordnare, anordnare av småbarnspedagogik, serviceproducenter inom småbarnspedagogiken, högskolor och huvudmän för läroanstalter utför uppgifter enligt lagen om småbarnspedagogik, lagen om grundläggande utbildning, gymnasielagen, lagen om yrkesutbildning, lagen om utbildning som handleder för examensutbildning, yrkeshögskolelagen, universitetslagen eller lagen om fritt bildningsarbete får de använda sig av studentnumret även för identifikation av personer.

2 kap.

Den nationella informationsresursen inom den grundläggande utbildningen, gymnasieutbildningen och yrkesutbildningen

4 §

Ändamålet med informationsresursen

De uppgifter som förts in i den nationella informationsresursen inom den grundläggande utbildningen, gymnasieutbildningen och yrkesutbildningen i fråga om den undervisning som avses i lagen om grundläggande utbildning

2 kap.

Nationella informationsresursen inom undervisning och utbildning

4 §

Ändamålet med informationsresursen

De uppgifter som förts in i nationella informationsresursen inom undervisning och utbildning i fråga om den undervisning som avses i lagen om grundläggande utbildning, den utbildning som avses i gymnasielagen, den ut-

Gällande lydelse

ning, den utbildning som avses i gymnasielagen och den utbildning som avses i lagen om yrkesutbildning används när en person söker till en utbildning, under utbildningen, i arbetslivet och vid ansökan om utbildningsförmåner.

Föreslagen lydelse

bildning som avses i lagen om yrkesutbildning, *den utbildning som avses i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning och den utbildning som avses i lagen om fritt bildningsarbete* används när en person söker till en utbildning, under utbildningen, i arbetslivet och vid ansökan om utbildningsförmåner.

De uppgifter som förts in i informationsresursen kan dessutom användas vid genomförandet av det handlednings- och tillsynsansvar som utbildningsanordnare, huvudmän för läroanstalter och kommuner har enligt läropliktslagen (/).

5 §

De gemensamt personuppgiftsansvariga för informationsresursen samt ansvarsfördelningen mellan dem

Utbildningsanordnarna och Utbildningsstyrelsen är gemensamt personuppgiftsansvariga för informationsresursen. Utbildningsstyrelsen ska svara för informationsresursens allmänna funktion och för den tekniska anslutning som behövs för att föra in, behandla och lämna ut uppgifter.

Utbildningsanordnarna ska i fråga om de uppgifter som de fört in svara för korrektheten enligt artikel 5.1 d och för den registrerades rätt till rättelse enligt artikel 16 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), *nedan den allmänna dataskyddsförordningen*. Utbildningsstyrelsen ska svara för den personuppgiftsansvariges övriga skyldigheter enligt den allmänna dataskyddsförordningen.

Om en utbildningsanordnares verksamhet läggs ner och den personuppgiftsansvariges

5 §

De gemensamt personuppgiftsansvariga för informationsresursen samt ansvarsfördelningen mellan dem

Utbildningsanordnarna, *huvudmännen för läroanstalter* och Utbildningsstyrelsen är gemensamt personuppgiftsansvariga för informationsresursen. Utbildningsstyrelsen ska svara för informationsresursens allmänna funktion och för den tekniska anslutning som behövs för att föra in, behandla och lämna ut uppgifter.

Utbildningsanordnarna *och huvudmännen för läroanstalterna* svarar i fråga om de uppgifter som de fört in för korrektheten enligt artikel 5.1 d och för den registrerades rätt till rättelse enligt artikel 16 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (*allmän dataskyddsförordning*). Utbildningsstyrelsen svarar för den personuppgiftsansvariges övriga skyldigheter enligt den allmänna dataskyddsförordningen.

Om *den verksamhet som bedrivs av en utbildningsanordnare eller en huvudman för en*

Gällande lydelse

uppgifter inte överförs på någon annan juridisk person, blir Utbildningsstyrelsen personuppgiftsansvarig för de berörda uppgifterna i informationsresursen.

6 §

Införandet av uppgifter i informationsresursen

En utbildningsanordnare är skyldig att i informationsresursen föra in de uppgifter som avses i 7—9 §.

Utbildningsstyrelsen bestämmer närmare hur de som för in uppgifter ska hålla uppgifterna aktuella. Utbildningsstyrelsen meddelar närmare föreskrifter om datastrukturen i fråga om de uppgifter som anges i 7—9 §.

Föreslagen lydelse

läroanstalt läggs ner och den personuppgiftsansvariges uppgifter inte överförs på någon annan juridisk person, blir Utbildningsstyrelsen personuppgiftsansvarig för de berörda uppgifterna i informationsresursen.

6 §

Införandet av uppgifter i informationsresursen

En utbildningsanordnare *eller en huvudman för en läroanstalt* är skyldig att i informationsresursen föra in de uppgifter som avses i 7—9 och 9 a—9 c §.

Utbildningsstyrelsen bestämmer närmare hur de som för in uppgifter ska hålla uppgifterna aktuella. Utbildningsstyrelsen meddelar närmare föreskrifter om datastrukturen i fråga om de uppgifter som anges i 7—9 § och 9 a—9 c §.

9 a §

Uppgifter om inom det fria bildningsarbetet anordnad utbildning som riktar sig till läropliktiga

En huvudman för en läroanstalt enligt lagen om fritt bildningsarbete ska i fråga om sina studerande inom den utbildning som avses i 7 a kap. i den lagen föra in uppgifter om följande i informationsresursen:

- 1) *den utbildning som genomförs,*
- 2) *när studierna inletts, tillfälligt avbrutits och avslutats,*
- 3) *genomförda studier och bedömningen av kunnandet.*

9 b §

Uppgifter om utbildning som handleder för examensutbildning

En utbildningsanordnare enligt lagen om utbildning som handleder för examensutbildning ska i fråga om sina studerande inom den utbildning som avses i den lagen föra in uppgifter om följande i informationsresursen:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

- 1) den utbildning som genomförs,
- 2) när studierna inletts, tillfälligt avbrutits och avslutats,
- 3) genomförda studier och bedömningen av kunnandet,
- 4) ordnandet av utbildning som utgör beräkningsgrund för sådan finansiering som avses i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet.

En utbildningsanordnare enligt lagen om yrkesutbildning ska för varje studerande inom sin utbildning som handleder för examensutbildning ska även föra in de uppgifter som avses i 9 § 2 mom.

9 c §

Uppgifter om avgiftsfrihet

En utbildningsanordnare eller huvudman för en läroanstalt ska i informationsresursen föra in uppgift om huruvida den utbildning som den studerande påbörjar är en avgiftsfri utbildning som avses i 16 § i läropliktslagen. I informationsresursen ska det även föras in uppgift om huruvida den studerandes rätt till avgiftsfri utbildning har förlängts på det sätt som anges i 16 § 2 eller 3 mom. i läropliktslagen.

11 §

Tid för bevarande av uppgifterna i informationsresursen

De uppgifter som gäller tillfälligt avbrytande av studierna, uppgifter som ingår i den personliga utvecklingsplanen för kunnandet och de uppgifter som har bevarats med tanke på beviljandet av finansiering för undervisning och utbildning ska dock bevaras i endast fem år från det att studierna avslutades eller examen avlagdes.

11 §

Tid för bevarande av uppgifterna i informationsresursen

De uppgifter som gäller tillfälligt avbrytande av studierna, uppgifter som ingår i den personliga utvecklingsplanen för kunnandet och de uppgifter som har bevarats med tanke på beviljandet av finansiering för undervisning och utbildning ska dock bevaras i endast fem år från det att studierna avslutades eller examen avlagdes. De uppgifter om avgiftsfrihet som avses i 9 c § ska bevaras i fem år från det att rätten till avgiftsfri utbildning har upphört.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

2 a kap.

Läropliktsregister

11 a §

Registrets ändamål

De uppgifter som förts in i läropliktsregistret används vid genomförandet av det handlednings- och tillsynsansvar samt den avgiftsfria utbildning som enligt bestämmelserna i läropliktslagen ankommer på utbildningsanordnare, huvudmän för läroanstalter och kommuner.

Uppgifterna i registret kan även användas när andra myndigheter sköter sådana lagstadgade uppgifter för vilka uppgifterna behövs.

De uppgifter som införts i registret får även användas för utvärdering, statistikföring och uppföljning av utbildningar.

11 b §

De gemensamt personuppgiftsansvariga för registret samt ansvarsfördelningen mellan dem

Utbildningsanordnarna, huvudmännen för läroanstalter och Utbildningsstyrelsen är gemensamt personuppgiftsansvariga för registret. Utbildningsstyrelsen svarar för registrets allmänna funktion och för den tekniska anslutning som behövs för att föra in, behandla och lämna ut uppgifter

Utbildningsanordnarna och huvudmännen för läroanstalterna svarar i fråga om de uppgifter som de fört in för korrektheten enligt artikel 5.1 d och för den registrerades rätt till rättelse enligt artikel 16 i den allmänna dataskyddsförordningen. Utbildningsstyrelsen svarar för den personuppgiftsansvariges övriga skyldigheter enligt den allmänna dataskyddsförordningen.

Om den verksamhet som bedrivs av en utbildningsanordnare eller en huvudman för en läroanstalt läggs ner och den personuppgiftsansvariges uppgifter inte överförs på någon

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

annan juridisk person, blir Utbildningsstyrelsen personuppgiftsansvarig för de berörda uppgifterna i registret.

11 c §

Uppgifter om läropliktiga och införande av uppgifterna

Läropliktsregistret innehåller uppgifter om när en person börjat fullgöra sin läroplikt, om avbrytande av läroplikten och när den upphört samt uppgifter om den instans som har handlednings- och tillsynsansvar på det sätt som föreskrivs i läropliktslagen.

Om läroplikten inleds vid en annan tidpunkt än den som avses i 2 § 2 mom. i läropliktslagen, ska utbildningsanordnaren, huvudmannen för läroanstalten samt kommunen föra in uppgifter i registret om när läroplikten inletts samt uppgifter om avbrytande av läroplikten enligt 7 § i den lagen och om längden på ett sådant avbrott.

Utbildningsanordnaren eller huvudmannen för läroanstalten ska i registret föra in uppgift om den kommun som lämnats ett meddelande enligt 7 § 4 mom., 11 § 4 mom. eller 13 § 1 mom. i läropliktslagen.

Utbildningsstyrelsen bestämmer närmare hur de som för in uppgifter ska hålla uppgifterna aktuella. Utbildningsstyrelsen meddelar närmare föreskrifter om datastrukturen i fråga om de uppgifter som anges i 1–3 mom.

I registret ska dessutom personernas namn och studentnummer föras in.

11 d §

Utlämnande av uppgifter ur registret

Uppgifter ur registret får lämnas ut till myndigheter som enligt lag eller på grund av sin lagstadgade uppgift har rätt att av en utbildningsanordnare, huvudman för en läroanstalt eller kommunen få sådana uppgifter som finns i registret. Sekretessbelagda uppgifter får dock lämnas ut endast om det separat uttryckligen i lag föreskrivs om utlämnande av uppgifterna eller rätten att få uppgifterna.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Utbildningsstyrelsen får utgående från uppgifterna i registret ta fram datamaterial som behövs för utvärdering, forskning, utveckling, statistikföring och annan uppföljning samt styrning och finansiering när det gäller undervisningen och utbildningen.

11 e §

Tid för bevarande av uppgifterna i registret

Uppgifterna i registret ska bevaras i fem år från det att rätten till avgiftsfri utbildning enligt 16 § i läropliktslagen har upphört.

14 §

Studentexamensregistrets datainnehåll och skyldigheten att föra in uppgifter

I studentexamensregistret införs

14 §

Studentexamensregistrets datainnehåll och skyldigheten att föra in uppgifter

I studentexamensregistret införs

I a) uppgift om anmälan till prov som avses i 20 § 4 mom. i lagen om studentexamen,

16 §

Tid för bevarande av uppgifterna i studentexamensregistret

Uppgifterna i studentexamensregistret ska bevaras permanent.

16 §

Tid för bevarande av uppgifterna i studentexamensregistret

Uppgifterna i studentexamensregistret ska bevaras permanent. *De uppgifter som avses i 14 § 1 mom. 1 a-punkten ska dock endast bevaras i fem år från det att rätten till avgiftsfri utbildning enligt 16 § i läropliktslagen har upphört.*

17 §

Ändamålet med antagningsregistret

Antagningsregistret används för att

17 §

Ändamålet med antagningsregistret

Antagningsregistret används för att

Gällande lydelse

3) ge universiteten, yrkeshögskolorna, anordnarna av yrkesutbildning och gymnasieutbildning samt *anordnarna av påbyggnadsundervisning efter den grundläggande utbildningen* de uppgifter som behövs för antagningen av studerande, utvecklingen av antagningen och ordnandet av studierna,

5) ta fram data om sökande och antagna studerande för uppföljning och utvärdering av utbildningssystemet, *och*

6) vidta andra åtgärder som behövs för antagningen av studerande.

Av antagningsregistrets delregister används

2) registret för ansökan till yrkesutbildning, gymnasieutbildning och övrig utbildning efter den grundläggande utbildningen vid antagning av studerande till sådana utbildningar och examina som avses i lagen om yrkesutbildning och gymnasielagen samt till *sådan påbyggnadsundervisning som avses i lagen om grundläggande utbildning*.

18 §

De gemensamt personuppgiftsansvariga för antagningsregistret samt ansvarsfördelningen mellan dem

Gemensamt personuppgiftsansvariga för antagningsregistret är Utbildningsstyrelsen samt universiteten och yrkeshögskolorna i fråga om det delregister som avses i 17 § 3 mom. 1 punkten och anordnarna av yrkesutbildning, gymnasieutbildning och *påbyggnadsundervisning efter den grundläggande utbildningen* i fråga om det delregister som avses i 17 § 3 mom. 2 punkten.

Föreslagen lydelse

3) ge universiteten, yrkeshögskolorna, anordnarna av yrkesutbildning och gymnasieutbildning samt *utbildningsanordnare som ordnar utbildning som handleder för examensutbildning samt huvudmän för läroanstalter inom det fria bildningsarbetet* de uppgifter som behövs för antagningen av studerande, utvecklingen av antagningen och ordnandet av studierna,

5) ta fram data om sökande och antagna studerande för uppföljning och utvärdering av utbildningssystemet,

6) vidta andra åtgärder som behövs för antagningen av studerande,

7) *följa med den skyldighet att söka till utbildning som avses i 10 § i läropliktslagen.*

Av antagningsregistrets delregister används

2) registret för ansökan till yrkesutbildning, gymnasieutbildning och övrig utbildning efter den grundläggande utbildningen vid antagning av studerande till sådana utbildningar och examina som avses i lagen om yrkesutbildning och gymnasielagen samt *till utbildning som avses i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning och sådan utbildning för läropliktiga som avses i lagen om fritt bildningsarbete.*

18 §

De gemensamt personuppgiftsansvariga för antagningsregistret samt ansvarsfördelningen mellan dem

Gemensamt personuppgiftsansvariga för antagningsregistret är Utbildningsstyrelsen samt universiteten och yrkeshögskolorna i fråga om det delregister som avses i 17 § 3 mom. 1 punkten och anordnarna av yrkesutbildning, gymnasieutbildning och *utbildning som handleder för examensutbildning samt huvudmännen för läroanstalter inom det fria bildningsarbetet* i fråga om det delregister som avses i 17 § 3 mom. 2 punkten.

Gällande lydelse

20 §

Datakällor för antagningsregistret

De som är gemensamt personuppgiftsansvariga för antagningsregistret har rätt att, utöver de uppgifter som sökanden har uppgett, trots sekretessbestämmelserna, få sådana uppgifter som avses i 19 § 1 och 5 mom. ur studentexaminsregistret och från Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata, arbets- och näringsmyndigheterna, anordnarna av grundläggande utbildning och påbyggnadsundervisning, universiteten, yrkeshögskolorna, anordnarna av yrkesutbildning och gymnasieutbildning samt ur sådana gemensamma register för två eller flera högskolor som har skapats för antagningen av studerande.

21 §

Utlämnande av uppgifter ur antagningsregistret

Trots sekretessbestämmelserna får uppgifter som avses i 19 § 1 och 5 mom., i den utsträckning de uppgifter som avses i 1 mom. behövs och de uppgifter som avses i 5 mom. är nödvändiga för skötseln av mottagarens uppgifter, lämnas ut ur antagningsregistret

1) till universitet, yrkeshögskolor, anordnare av yrkesutbildning och gymnasieutbildning och anordnare av påbyggnadsundervisning efter den grundläggande utbildningen samt till register som är gemensamma för två eller flera högskolor,

Föreslagen lydelse

20 §

Datakällor för antagningsregistret

De som är gemensamt personuppgiftsansvariga för antagningsregistret har rätt att, utöver de uppgifter som sökanden har uppgett, trots sekretessbestämmelserna, få sådana uppgifter som avses i 19 § 1 och 5 mom. ur studentexaminsregistret och från Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata, arbets- och näringsmyndigheterna, anordnarna av grundläggande utbildning, universiteten, yrkeshögskolorna, anordnarna av yrkesutbildning och gymnasieutbildning, anordnarna av utbildning som handleder för examensutbildning och huvudmännen för läroanstalter inom det fria bildningsarbetet samt ur sådana gemensamma register för två eller flera högskolor som har skapats för antagningen av studerande.

21 §

Utlämnande av uppgifter ur antagningsregistret

Trots sekretessbestämmelserna får uppgifter som avses i 19 § 1 och 5 mom., i den utsträckning de uppgifter som avses i 1 mom. behövs och de uppgifter som avses i 5 mom. är nödvändiga för skötseln av mottagarens uppgifter, lämnas ut ur antagningsregistret

1) till universitet, yrkeshögskolor, anordnare av yrkesutbildning och gymnasieutbildning, anordnare av utbildning som handleder för examensutbildning, huvudmän för läroanstalter inom det fria bildningsarbetet samt till register som är gemensamma för två eller flera högskolor,

I a) till utbildningsanordnare, huvudmän för läroanstalter och kommuner som har ett sådant handlednings- och tillsynsansvar som avses i 11, 12 och 14 § i läropliktslagen,

Gällande lydelse

28 §

Ändamålet med tjänsten för utlämnande av studie- och examensuppgifter samt uppgifter som lämnas ut

Med hjälp av tjänsten för utlämnande av studie- och examensuppgifter utlämnas

1) sådana uppgifter i *den* nationella informationsresursen inom den grundläggande utbildningen, gymnasieutbildningen och yrkesutbildningen som avses i 7—9 §, med undantag för de uppgifter som avses i 9 § 2—5 mom.,

Föreslagen lydelse

28 §

Ändamålet med tjänsten för utlämnande av studie- och examensuppgifter samt uppgifter som lämnas ut

Med hjälp av tjänsten för utlämnande av studie- och examensuppgifter utlämnas

1) sådana uppgifter i nationella informationsresursen inom *undervisning och utbildning* som avses i 7—9 och 9 a—9 c §, med undantag för de uppgifter som avses i 9 § 2—5 mom.,

1 a) sådana uppgifter som ingår i läropliktsregistret som avses i 11 c §,

Denna lag träder i kraft den 20 . Lagens 17 § 1 mom. 5—7 punkten samt 21 § 1 mom. 1 a punkten träder dock i kraft redan den 1 januari 2021. Lagens 17 § 1 mom. 3 punkten och 3 mom. 2 punkten, 18 § 1 mom., 20 § och 21 § 1 mom. 1 punkten träder dock i kraft först den 1 januari 2022 och 9 b § först den 1 augusti 2022.

9.

Lag

om ändring av lagen om studiestöd

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om studiestöd (65/1994) 1 § 1 mom., 4 § 3 mom., 5 a §, 7 c § 1 mom. 2 punkten
 och 11 a § 1 mom. 1 punkten,
 av dem 4 § 3 mom. sådant det lyder i lagarna 550/2018 och 861/2019, 5 a § sådan den lyder i
 lag 550/2018 samt 7 c § 1 mom. 2 punkten och 11 a § 1 mom. 1 punkten sådana de lyder i lag
 1169/2018, och
fogas till 11 a §, sådan den lyder i lag 1169/2018, ett nytt 2 mom. som följer:

Gällande lydelse

1 §

Tillämpningsområde

Finska medborgare som i Finland bedriver
 heltidsstudier under minst två månader i en
 följd efter fullgjord läroplikt beviljas studie-
 stöd enligt denna lag.

4 §

Studier som berättigar till studiestöd

Studiestöd för studier i andra läroanstalter
 än de som avses i 2 mom. beviljas studerande
 som genomför

1) utbildning enligt lagen om yrkesutbild-
 ning (531/2017),

2) gymnasieutbildning eller utbildning som
 förbereder *invandrare och personer med ett
 främmande språk som modersmål* för gymna-
 sieutbildning som avses i gymnasielagen
 (629/1998),

3) annan än i 1 eller 2 punkten i *detta mo-
 ment* avsedd utbildning i en folkhögskola, ett
 idrottsutbildningscenter eller läroanstalten
 Snellman-korkeakoulu enligt lagen om fritt

Föreslagen lydelse

1 §

Tillämpningsområde

Finska medborgare som i Finland bedriver
 heltidsstudier under minst två månader i en
 följd efter *fullgörandet av den grundläggande
 utbildningen* beviljas studiestöd enligt denna
 lag.

4 §

Studier som berättigar till studiestöd

Studiestöd för studier i andra läroanstalter
 än de som avses i 2 mom. beviljas studerande
 som genomför

1) utbildning enligt lagen om yrkesutbild-
 ning (531/2017),

2) gymnasieutbildning eller utbildning som
 förbereder för gymnasieutbildning som avses
 i gymnasielagen (714/2018),

3) *utbildning som avses i lagen om utbild-
 ning som handleder för examensutbildning
 (/),*

4) annan än i 1 eller 2 punkten avsedd ut-
 bildning *vid* en folkhögskola, ett idrottsutbild-
 ningscenter eller läroanstalten Snellman-kor-
 keakoulu enligt lagen om fritt bildningsarbete

Gällande lydelse

bildningsarbete (632/1998) eller i utbildningscentralen enligt lagen om Sameområdets utbildningscentral (252/2010),

4) grundläggande utbildning för personer som passerat läropliktsåldern enligt 46 § i lagen om grundläggande utbildning (628/1998), eller

5) yrkesutbildning som motsvarar utbildning som avses i 1 punkten och som övervakas av myndigheter inom något annat område än undervisningsmyndigheterna.

Föreslagen lydelse

(632/1998) eller i utbildningscentralen enligt lagen om Sameområdets utbildningscentral (252/2010),

5) grundläggande utbildning för *vuxna* enligt 46 § i lagen om grundläggande utbildning (628/1998), eller

6) yrkesutbildning som motsvarar utbildning som avses i 1 punkten och som övervakas av myndigheter inom något annat område än undervisningsmyndigheterna.

5 a §

Heltidsstudier

Studier där målsättningen är att avlägga en högskoleexamen är heltidsstudier. Andra högskolestudier är heltidsstudier när deras omfattning i genomsnitt är minst fem studiepoäng per studiemånad.

Gymnasiestudierna är heltidsstudier, om deras omfattning enligt lärokursen är sammanlagt minst 75 kurser eller om de genomförs i samband med en yrkesinriktad grundexamen enligt lärokursen för gymnasieutbildningen för vuxna. Som heltidsstudier betraktas också en studiehelhet omfattande ett läsår och minst 25 kurser som förbereder invandrare och personer med ett främmande språk som modersmål för gymnasieutbildning. I gymnasiestudierna förutsätts dessutom att den studerande under terminen deltar i minst 10 kurser eller i studier av motsvarande omfattning eller i två prov som ingår i studentexamen. Gymnasiestudier som ordnas i ett internat betraktas dock alltid som heltidsstudier.

Sådan utbildning enligt lagen om yrkesutbildning vars syfte är genomförande av yrkesinriktad grundexamen eller del av examen eller genomförande av utbildning som *förbereder för yrkesutbildning* eller utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv, är heltidsstudier. Avläggandet av en yrkesexamen eller specialyrkesexamen eller delar av

5 a §

Heltidsstudier

Studier där målsättningen är att avlägga en högskoleexamen är heltidsstudier. Andra högskolestudier är heltidsstudier när deras omfattning i genomsnitt är minst fem studiepoäng per studiemånad.

Gymnasiestudierna är heltidsstudier, om deras omfattning enligt lärokursen är sammanlagt minst *150 studiepoäng* eller om de genomförs i samband med en yrkesinriktad grundexamen enligt lärokursen för gymnasieutbildningen för vuxna. Som heltidsstudier betraktas också en studiehelhet *som förbereder för gymnasieutbildning som omfattar ett läsår och minst 50 studiepoäng*. I gymnasiestudierna förutsätts dessutom att den studerande under terminen deltar i studier som omfattar minst *20 studiepoäng* eller i studier av motsvarande omfattning eller i två prov som ingår i studentexamen. Gymnasiestudier som ordnas i ett internat betraktas dock alltid som heltidsstudier. *Som heltidsstudier betraktas också gymnasiestudier enligt lärokursen för vuxna som genomförs av en studerande med rätt till avgiftsfri utbildning enligt 16 § i läropliktslagen (/).*

Sådan utbildning enligt lagen om yrkesutbildning vars syfte är genomförande av yrkesinriktad grundexamen eller del av examen eller genomförande av utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv, är heltidsstudier. Avläggandet av en yrkesexamen eller specialyrkesexamen eller delar av nämnda examina är studier på heltid, om den

Gällande lydelse

nämnda examina är studier på heltid, om den omfattning av studierna som man kommit överens om i den studerandes personliga kompetensutvecklingsplan är minst 4,5 kompetenspoäng per studiemånad.

Andra studier än de som avses i 1—3 mom. är heltidsstudier, om omfattningen enligt undervisningsprogrammet är i genomsnitt minst 25 veckotimmar, eller 4,5 kompetenspoäng eller tre studieveckor per studiemånad.

Sådan grundläggande utbildning enligt lagen om grundläggande utbildning som ordnas för personer som passerat läropliktsåldern är heltidsstudier, om studiernas omfattning är minst 22 kurser per läsår.

Studier vid en utländsk läroanstalt är heltidsstudier, om läroanstalten har definierat dem som heltidsstudier. Högskolestudier kan betraktas som heltidsstudier också om studiernas omfattning motsvarar i genomsnitt minst fem studiepoäng per studiemånad. Andra studier kan betraktas som heltidsstudier, om studiernas omfattning enligt läroplanen är i genomsnitt minst 25 veckotimmar. Studiestöd beviljas dock inte för studier som helt och hållet ordnas som distansstudier.

7 c §

Antalet stödmånader per läsår

Studiestöd beviljas i Finland

2) för handledande utbildning för yrkesutbildning och för yrkesinriktad grundexamen samt för gymnasieutbildning och för utbildning som förbereder för den för tio månader per läsår.

11 a §

Rätt till läromaterialstillägg

En studerande har rätt till läromaterialstillägg när

Föreslagen lydelse

omfattning av studierna som man kommit överens om i den studerandes personliga kompetensutvecklingsplan är minst 4,5 kompetenspoäng per studiemånad.

Studier vars mål är genomförande av utbildning enligt lagen om utbildning som handleder för examensutbildning är heltidsstudier.

Andra studier än de som avses i 1—4 mom. är heltidsstudier, om omfattningen enligt undervisningsprogrammet är i genomsnitt minst 25 veckotimmar, eller 4,5 kompetenspoäng eller tre studieveckor per studiemånad.

Studier enligt lagen om grundläggande utbildning som ordnas för vuxna är heltidsstudier, om studiernas omfattning är minst 22 kurser per läsår.

Studier vid en utländsk läroanstalt är heltidsstudier, om läroanstalten har definierat dem som heltidsstudier. Högskolestudier kan betraktas som heltidsstudier också om studiernas omfattning motsvarar i genomsnitt minst fem studiepoäng per studiemånad. Andra studier kan betraktas som heltidsstudier, om studiernas omfattning enligt läroplanen är i genomsnitt minst 25 veckotimmar. Studiestöd beviljas dock inte för studier som helt och hållet ordnas som distansstudier.

7 c §

Antalet stödmånader per läsår

Studiestöd beviljas i Finland

2) för utbildning som handleder för examensutbildning, för yrkesinriktad grundexamen och för gymnasieutbildning för tio månader per läsår.

11 a §

Rätt till läromaterialstillägg

En studerande har rätt till läromaterialstillägg när

Gällande lydelse

1) den studerande avlägger studier enligt 4 § 3 mom. 1, 2 eller 5 punkten eller deltar i utbildning enligt 4 a §, *och*

Föreslagen lydelse

1) den studerande avlägger studier enligt 4 § 3 mom. 1, 2 eller 6 punkten eller deltar i utbildning enligt 4 a §,

Rätt till läromaterialstillägg har dock inte en studerande som har rätt till avgiftsfri utbildning enligt 16 § i läropliktslagen.

Denna lag träder i kraft den 20 . Lagens 4 § 3 mom. 3 punkten och 5 a § 4 mom. samt 7 c § 1 mom. 2 punkten träder dock i kraft först den 1 augusti 2022.

På gymnasiestudier som har inletts enligt de grunder för läroplanen för gymnasieutbildning som gällde före den 1 augusti 2021 och på betraktandet av utbildning som handleder för yrkesutbildning som heltidsstudier tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

10.

Lag

om ändring av lagen om stöd för skolresor

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om stöd för skolresor (48/1997) 1 § 1 mom., 2, 3, 4, 5 och 6 §, 7 § 1 mom. samt 8 och 14 §,
 sådana de lyder, 1 § 1 mom. i lag 551/2018, 2 § i lagarna 53/2011 och 551/2018, 3 § i lagarna 346/2004, 592/2004 och 53/2011, 4 § i lagarna 422/2015 och 386/2019, 5 § i lagarna 346/2004, 592/2004 och 422/2015, 6 § i lag 346/2004, 7 § 1 mom. och 14 § i lag 1079/2012 samt 8 § i lag 53/2011, som följer:

Gällande lydelse

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag innehåller bestämmelser om beviljande av stöd för kostnader som föranleds av den dagliga skolresan mellan en studerandes bostad och läroanstalt då den studerande bedriver sådana studier inom den grundläggande utbildningen som ordnas för personer som passerat läropliktsåldern, gymnasiestudier eller yrkesinriktade studier. Detta stöd kallas stöd för skolresor.

2 §

Utbildning som berättigar till stöd för skolresor

Berättigad till stöd för skolresor är en studerande som är bosatt i Finland och som studerar på heltid i Finland inom

1) grundläggande utbildning för personer som passerat läropliktsåldern enligt 46 § i lagen om grundläggande utbildning (628/1998),

2) gymnasieutbildning eller utbildning som förbereder *invandrare och personer med ett*

Föreslagen lydelse

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag innehåller bestämmelser om beviljande av stöd för kostnader som föranleds av den dagliga skolresan mellan en studerandes bostad och läroanstalt då den studerande bedriver studier inom den grundläggande utbildningen för *vuxna*, gymnasiestudier eller yrkesinriktade studier. Detta stöd kallas stöd för skolresor.

2 §

Utbildning som berättigar till stöd för skolresor

Berättigad till stöd för skolresor är en studerande som är bosatt i Finland och som studerar på heltid i Finland inom

1) *sådan* grundläggande utbildning för *vuxna som avses* i 46 § i lagen om grundläggande utbildning (628/1998),

2) *utbildning som avses i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (/),*

3) gymnasieutbildning eller utbildning som förbereder för gymnasieutbildning enligt gymnasielagen (714/2018),

Gällande lydelse

främmande språk som modersmål för gymnasieutbildning och som avses i gymnasielagen (629/1998),

3) utbildning som leder till yrkesinriktad grundexamen som avses i 5 § i lagen om yrkesutbildning (531/2017) eller handledande utbildning som avses i 7 § i den lagen,

4) utbildning som leder till yrkesexamen som avses i lagen om Räddningsinstitutet (607/2006), eller

5) utbildning som leder till yrkesexamen som avses i lagen om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral (1316/2006).

I fråga om vilka studier som är heltidsstudier föreskrivs i lagen om studiestöd (65/1994).

Berättigad till stöd för skolresor är dock inte en studerande som deltar i utbildning som ordnas som distans- eller privatundervisning eller som avgiftsbelagd service eller i läroavtalsutbildning.

3 §

Villkor för beviljande av stöd för skolresor

Ett villkor för att stöd för skolresor skall beviljas är att skolvägen är lång och att färd sättet är lämpligt. När dessa bestäms skall beaktas de regelbundna resekostnaderna per månad, den studerandes möjligheter att anlita kollektivtrafik samt huruvida studierna bedrivs i en följd.

Föreslagen lydelse

4) i 5 § i lagen om yrkesutbildning (531/2017) *avsedd utbildning* som leder till yrkesinriktad grundexamen eller i 7 § i den lagen *avsedd* handledande utbildning,

5) i lagen om Räddningsinstitutet (607/2006) *avsedd* utbildning som leder till yrkesexamen, eller

6) i lagen om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral (1316/2006) *avsedd* utbildning som leder till yrkesexamen.

Berättigad till stöd för skolresor är dessutom en studerande som har rätt till sådan avgiftsfri utbildning som avses i 16 § i läropliktslagen (/) och som studerar på heltid i Finland i

1) gymnasieutbildning för vuxna enligt gymnasielagen,

2) utbildning som leder till yrkesexamen enligt i 5 § i lagen om yrkesutbildning,

3) utbildning som avses i 7 a kap. i lagen om fritt bildningsarbete (632/1998) eller utbildning som avses i 5 § 2 mom. i läropliktslagen, eller

4) utbildning i samiska och samisk kultur som räcker minst en termin och som avses i lagen om Sameområdets utbildningscentral (252/1998).

I fråga om vilka studier som är heltidsstudier föreskrivs i lagen om studiestöd (65/1994).

Berättigad till stöd för skolresor är dock inte en studerande som deltar i utbildning som ordnas som distans- eller privatundervisning eller som avgiftsbelagd service eller i läroavtalsutbildning.

3 §

Förutsättningar för beviljande av stöd för skolresor

För att stöd för skolresor ska beviljas *förutsätts det* att skolvägen är lång och att färd sättet är lämpligt *och då* beaktas de regelbundna resekostnaderna per kalendermånad, den studerandes möjligheter att anlita kollektivtrafik samt huruvida studierna bedrivs i en följd.

Gällande lydelse

Stöd för skolresor *kan* beviljas en studerande

1) vars skolväg i ena riktningen är minst 10 kilometer,

2) vars skolresekostnader per månad överstiger 54 euro, samt

3) som utnyttjar kollektivtrafik eller skolskjuts som utbildningsanordnaren ordnar eller något annat lämpligt eget färdstätt när de villkor som föreskrivs i 4 a § uppfylls.

Ett villkor för beviljande av stöd för skolresor är dessutom att den studerande per vecka har minst sju sådana resor i ena riktningen som berättigar till stöd för skolresor *under en sammanhängande tid av minst 18 dagar*.

4 §

Hur resekostnaderna bestäms och räknas ut

När en studerande anlitat kollektivtrafik för sin skolresa, ersätts resekostnaderna för det anlitade färdmedlet enligt den för den studerande billigaste biljettprodukten för en tid som motsvarar en månad.

När en studerande för sin skolresa anlitat kollektivtrafik som tillämpar ett biljett- och avgiftssystem som är gemensamt för de behöriga myndigheter som avses i 181 § i lagen om transportservice (320/2017) bestäms resekostnaderna, oberoende av vad som föreskrivs i 1 mom. i denna paragraf och i 3 § 2 mom. 2 punkten i denna lag, enligt den sträcka som den studerande utnyttjar denna transport.

När en studerande för sin skolresa använder sådan skolskjuts som utbildningsanordnaren

Föreslagen lydelse

Stöd för skolresor beviljas en studerande

1) vars skolväg i ena riktningen är minst 10 kilometer,

2) vars skolresekostnader överstiger 54 euro *per månad vid beviljande av stöd för hela månaden eller 27 euro per månad vid beviljande av stöd för en halv månad*, samt

3) som utnyttjar kollektivtrafik eller skolskjuts som utbildningsanordnaren ordnar, eller något annat lämpligt eget färdstätt när förutsättningarna enligt 4 a § uppfylls.

En förutsättning för beviljande av stöd för skolresor är dessutom att den studerande per *kalendermånad* har minst *tio dagar* som berättigar till stöd för skolresor.

Bestämmelserna i 2 mom. 1 och 2 punkten tillämpas inte vid beviljande av stöd för skolresor till en studerande som har rätt till avgiftsfri utbildning enligt 16 § i läropliktslagen. En sådan studerande beviljas stöd för skolresor, om den studerandes skolväg i ena riktningen är minst sju kilometer.

4 §

Hur resekostnaderna bestäms och räknas ut

När en studerande anlitat kollektivtrafik för sin skolresa, ersätts resekostnaderna för det anlitade färdmedlet enligt den för den studerande billigaste biljettprodukten för en tid som motsvarar *en halv månad eller en månad*.

När en studerande för sin skolresa anlitat kollektivtrafik som tillämpar ett biljett- och avgiftssystem som är gemensamt för de behöriga myndigheter som avses i 181 § i lagen om transportservice (320/2017) bestäms resekostnaderna, oberoende av vad som föreskrivs i 1 mom. i denna paragraf och i 3 § 2 mom. 2 punkten i denna lag, enligt den sträcka som den studerande utnyttjar denna transport. *Resekostnaderna bestäms dock enligt den för den studerande billigaste biljettprodukten för en tid som motsvarar en halv månad eller en månad, när den studerandes skolresa eller enskilda färdsträcka är kortare än 10 kilometer.*

När en studerande för sin skolresa använder sådan skolskjuts som utbildningsanordnaren

Gällande lydelse

ordnar, bestäms resekostnaderna enligt den sträcka som den studerande utnyttjar denna transport. Om skolvägen i ena riktningen består av två eller flera färdsträckor, kan resekostnaderna räknas ut särskilt för varje sträcka.

När stöd för skolresor beviljas på basis av eget färdstätt i enlighet med 4 a §, bestäms resekostnaderna enligt sträckan mellan den studerandes hem och läroanstalten. Resekostnaderna beaktas dock inte till den del skolresan överstiger 100 kilometer i ena riktningen.

Bestämmelser om grunderna för beräkning av skolresekostnader som avses ovan i 2—4 mom. utfärdas genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet. De månatliga resekostnaderna räknas ut enligt 21,5 dagar.

Kostnadsersättning för fristående färdsträckor som understiger fem kilometer betalas inte separat. Resekostnaderna för färdsträckorna ersätts dock, om skolvägen är minst tio kilometer i ena riktningen och omfattar fristående färdsträckor som understiger fem kilometer och dessa tillsammans utgör minst fem kilometer.

5 §

Beloppet av stödet för skolresor och den studerandes betalningsandel

I form av stöd för skolresor ersätts den del av skolresekostnaderna som överstiger 54 euro i månaden ökad med 11 euro. Den studerande betalar då per månad högst 43 euro av de kalkylerade skolresekostnaderna, om inte något annat följer av 4 § eller 3 mom. i denna paragraf (*studerandes betalningsandel*).

När en studerande använder flera än ett färdstätt för sin skolresa, dras den studerandes betalningsandel av från resekostnaderna för kol-

Föreslagen lydelse

ordnar, bestäms resekostnaderna enligt den sträcka som den studerande utnyttjar denna transport. Om skolvägen i ena riktningen består av två eller flera färdsträckor, kan resekostnaderna räknas ut *separat* för varje sträcka.

När stöd för skolresor beviljas på basis av eget färdstätt i enlighet med 4 a §, bestäms resekostnaderna enligt sträckan mellan den studerandes hem och läroanstalten. Resekostnaderna beaktas dock inte till den del skolresan överstiger 100 kilometer i ena riktningen.

Bestämmelser om grunderna för beräkning av skolresekostnader som *fastställs enligt skolresans längd* som avses i 2—4 mom. utfärdas genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet. De månatliga resekostnaderna räknas ut enligt 21,5 dagar *när det gäller stöd för hela månaden och enligt 11 dagar när det gäller stöd för en halv månad*.

Kostnadsersättning för fristående färdsträckor som understiger fem kilometer betalas inte separat. Resekostnaderna för färdsträckorna ersätts dock, om *den i 3 § 2 mom. 1 punkten eller 4 mom. avsedda* skolvägen i ena riktningen omfattar fristående färdsträckor som understiger fem kilometer och dessa tillsammans utgör minst fem kilometer.

5 §

Beloppet av stödet för skolresor och den studerandes betalningsandel

I form av stöd för skolresor ersätts som stöd för en hel månad den del av skolresekostnaderna som överstiger 43 euro *per kalendermånad och som stöd för en halv månad den del av skolresekostnaderna som överstiger 27 euro per kalendermånad*. Av de kalkylerade skolresekostnaderna betalar den studerande per månad högst 43 euro *i fråga om stöd för en hel månad och högst 21,50 euro i fråga om stöd för en halv månad* (***studerandes betalningsandel***), om inte något annat följer av 4 § eller 3 mom. i denna paragraf.

När en studerande använder flera än ett färdstätt för sin skolresa, dras den studerandes betalningsandel av från resekostnaderna för kol-

Gällande lydelse

lektivtrafik. Finns inte resekostnader för kollektivtrafik, dras den studerandes betalningsandel av från de kostnader som orsakas av transport som utbildningsanordnaren har ordnat.

Stödet är 70 procent av stödet enligt 1 mom., om stödet beviljas på basis av eget färd sätt i enlighet med 4 a § eller om resekostnaderna förorsakas av flera i 4 § 6 mom. avsedda fristående färdsträckor som tillsammans utgör minst fem kilometer.

Föreslagen lydelse

lektivtrafik. Finns inte resekostnader för kollektivtrafik, dras den studerandes betalningsandel av från de kostnader som orsakas av transport som utbildningsanordnaren har ordnat.

Stödet är 70 procent av stödet enligt 1 mom., om stödet beviljas på basis av eget färd sätt i enlighet med 4 a § eller om resekostnaderna förorsakas av flera i 4 § 6 mom. avsedda fristående färdsträckor som tillsammans utgör minst fem kilometer.

Bestämmelserna i 1—3 mom. tillämpas inte vid beviljande av stöd för skolresor till studerande som har rätt till avgiftsfri utbildning enligt 16 § i läropliktslagen.

För studerande som har rätt till avgiftsfri utbildning enligt 16 § i läropliktslagen ersätts som skolresestöd de på det sätt som föreskrivs i 4 § fastställda kostnaderna för skolresan. Om stöd dock beviljas på basis av eget färd sätt, uppgår det till 70 procent av det stöd som bestäms enligt 4 a § 5 mom. i undervisnings- och kulturministeriets förordning.

6 §

Ansökan

Stöd för skolresor söks hos Folkpensionsanstalten. Ansökan inlämnas till läroanstalten.

Läroanstalten skall till ansökan foga en utredning om hur lång den studerandes skolväg är samt om hans eller hennes möjligheter att utnyttja kollektivtrafik eller skolskjuts som utbildningsanordnaren ordnar.

Läroanstaltens utredning om skolvägen är bindande för Folkpensionsanstalten, om det inte finns grundad anledning att anta att uppgifterna i utredningen är felaktiga. Om det finns grundad anledning att anta att utredningen innehåller felaktiga uppgifter kan Folkpensionsanstalten avvika från utredningen när den fattar sitt beslut.

6 §

Ansökan

Stöd för skolresor söks hos Folkpensionsanstalten. Ansökan lämnas till Folkpensionsanstalten. *Ansökan kan också lämnas till ifrågasvarande läroanstalt för att sändas till Folkpensionsanstalten.*

Gällande lydelse

7 §

Beviljande och utbetalning

Stöd för skolresor beviljas av Folkpensionsanstalten. En kalendermånad berättigar till stöd för skolresor, om den omfattar minst 18 dagar som berättigar till sådant stöd.

Föreslagen lydelse

7 §

Beviljande och utbetalning

Stöd för skolresor beviljas av Folkpensionsanstalten. En kalendermånad berättigar till stöd för skolresor för en hel månad, om den omfattar *minst 15 dagar som berättigar till stöd för skolresor. En kalendermånad berättigar till stöd för skolresor för en halv månad, om den omfattar minst 10 dagar som berättigar till stöd för skolresor.*

8 §

Återkrav av stöd för skolresor vid anlitande av kollektivtrafik

Om stöd för skolresor har betalats utan grund eller till ett för stort belopp till en studerande som anlitar kollektivtrafik, kan det belopp som ska återkrävas utgöra högst skillnaden mellan priset på den billigaste biljettprodukt som säljs till andra än studerande som är berättigade till stöd för skolresor för en tid som motsvarar en månad och den studerandes betalningsandel.

8 §

Justering och avbrytande

Stödet för skolresor justeras eller dras in om det i den studerandes förhållanden har skett en förändring som inverkar på rätten att få stöd för skolresor eller på stödbeloppet.

Om det finns grundad anledning att anta att det finns fog för att dra in stödet för skolresor eller minska dess belopp, kan utbetalningen av stödet avbrytas interimistiskt eller beloppet minskas tills ärendet har avgjorts genom ett lagakraftvunnet beslut. Om den studerande inte lämnar en utredning som begärts, kan ärendet avgöras genom ett slutligt beslut som baserar sig på de utredningar som Folkpensionsanstalten har till sitt förfogande. I ett interimistiskt beslut får ändring inte sökas separat.

Utbetalningen av stöd för skolresor kan avbrytas också på den studerandes begäran.

Om den studerande utexamineras, avbryter studierna eller det sker någon annan förändring i den studerandes förhållanden som inverkar på stödet, justeras rätten till stöd för skolresor månatligen eller indras med beaktande av bestämmelserna i 7 § 1 mom. om det antal dagar som berättigar till stödet.

Gällande lydelse

14 §

Hänvisningsbestämmelse

Om något annat inte bestäms i denna lag, ska i fråga om ärenden som gäller stöd för skolresor iakttas vad som i lagen om studiestöd bestäms om verkställighet, *justering och inställelse av studiestöd*, återkrav och preskription av fordringar, självrättelse, undanröjande av beslut, rättelse av sakfel, erhållande och användning samt utlämnande av uppgifter, utmätnings- och överföringsförbud samt finansiering.

Föreslagen lydelse

14 §

Hänvisningsbestämmelse

Om *inte* något annat föreskrivs i denna lag, ska i fråga om ärenden som gäller stöd för skolresor iakttas vad som i lagen om studiestöd föreskrivs om verkställighet, återkrav och preskription av fordringar, självrättelse, undanröjande av beslut, rättelse av sakfel, erhållande och användning samt utlämnande av uppgifter, utmätnings- och överföringsförbud samt finansiering.

Denna lag träder i kraft den 20 . Lagens 2 § 1 mom. 2 punkten träder dock i kraft först den 1 augusti 2022 och 6 § först den 1 augusti 2023.

11.

Lag

om ändring av 20 § i lagen om studentexamen

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till 20 § i lagen om studentexamen (502/2019) nya 4 och 5 mom. som följer:

Gällande lydelse

20 §

Avgifter som tas ut för studentexamen

Föreslagen lydelse

20 §

Avgifter som tas ut för studentexamen

Av examinander som har rätt till sådan avgiftsfri utbildning som avses i 16 § i läropliktslagen (/) får avgifter inte tas ut för deltagande i de fem första proven, och inte heller för omtagning av underkända ovan avsedda prov. En avgift får dock tas ut för omtagning av ett underkänt prov, om provet betraktas som underkänt med stöd av 14 eller 15 §.

Om examinanden anmäler sig för att delta i flera prov under ett och samma examenstillfälle och antalet prov är sådant alla proven inte är avgiftsfria på det sätt som föreskrivs i 4 mom., ska examinanden i samband med anmälan välja vilket eller vilka prov han eller hon vill avlägga avgiftsfritt.

Denna lag träder i kraft den 20 .

12.

Lag

om ändring av 1 § i lagen om elev- och studerandevård

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om elev- och studerandevård (1287/2013) 1 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 886/2017, som följer:

Gällande lydelse

1 §

Lagens tillämpningsområde

I denna lag föreskrivs det om den rätt till elevhälsa som gäller för eleverna inom den undervisning och utbildning som avses i lagen om grundläggande utbildning (628/1998), för de studerande inom den utbildning som avses i gymnasielagen (629/1998) och för de studerande inom en utbildning för en grundexamen eller inom handledande utbildning som avses i lagen om yrkesutbildning (531/2017).

Denna lag tillämpas inte på

1) morgon- och eftermiddagsverksamhet enligt lagen om grundläggande utbildning,

2) elever som avses i 46 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning,

3) studerande som avses i 20 § 3 mom. i gymnasielagen eller studerande som fullgör gymnasiestudier enligt en läroplan för gymnasieutbildning för vuxna.

Föreslagen lydelse

1 §

Lagens tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på

1) utbildning som avses i lagen om grundläggande utbildning (628/1998),

2) utbildning som avses i gymnasielagen (714/2018),

3) utbildning för grundexamen och utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv enligt lagen om yrkesutbildning (531/2017),

4) utbildning som avses i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (/),

5) utbildning som avses i 7 a kap. i lagen om fritt bildningsarbete (632/1998) och utbildning som avses i 5 § 2 mom. i läropliktslagen (/).

Denna lag tillämpas inte på

1) morgon- och eftermiddagsverksamhet som avses i lagen om grundläggande utbildning,

2) elever som avses i 46 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning,

3) studerande som avses i 20 § 2 mom. 2 punkten i gymnasielagen och inte heller på studerande som genomför gymnasiestudier enligt läroplanen för gymnasieutbildning för vuxna.

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 2 mom. tillämpas denna lag på läropliktiga enligt läropliktslagen som genomför gymnasiestudier enligt läroplanen för gymnasieutbildning för vuxna. Därtill tillämpas lagen på läropliktiga som studerar i sådan utbildning för

Gällande lydelse

Vad som i denna lag föreskrivs om studerande, utbildningsanordnare och läroanstalter gäller även elever, utbildningsanordnare och skolor enligt lagen om grundläggande utbildning.

Föreslagen lydelse

yrkesexamen som avses i 5 § 3 mom. i lagen om yrkesutbildning.

Bestämmelserna om studerande, utbildningsanordnare och läroanstalter i denna lag gäller även elever, utbildningsanordnare och skolor enligt lagen om grundläggande utbildning.

Denna lag träder i kraft den 20 . Bestämmelserna i 1 § 1 mom. 4 punkten träder dock i kraft först den 1 augusti 2022.

På utbildning som handleder för yrkesutbildning tillämpas fram till den 31 juli 2022 de bestämmelser som gällde vid denna lags ikraftträdande.

13.

Lag

om ändring av 39 § i lagen om Europeiska skolan i Helsingfors

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Europeiska skolan i Helsingfors (1436/2007) 39 1 mom. § som följer:

Gällande lydelse

39 §

Fullgörande av läroplikten

Barn som är läropliktiga i Finland anses fullgöra sin läroplikt om de studerar i den skola som avses i denna lag. *Läroplikten anses vara fullgjord när eleven har fått betyg efter sekundärnivåns fjärde årskurs.*

Föreslagen lydelse

39 §

Fullgörande av läroplikten

Barn som är läropliktiga i Finland anses fullgöra sin läroplikt om de studerar i den skola som avses i denna lag.

Denna lag träder i kraft den 20 .

14.

Lag

om ändring av 3 och 7 § i lagen om Sameområdets utbildningscentral

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Sameområdets utbildningscentral (252/2010) 3 och 7 §, sådana de lyder i lag 538/2017, som följer:

Gällande lydelse

3 §

Yrkesutbildning

På den yrkesutbildning som ordnas vid utbildningscentralen tillämpas lagen om yrkesutbildning (531/2017), om inte annat följer av denna lag.

7 §

Rättigheter och skyldigheter för dem som studerar samiska och samisk kultur

På antagning av studerande som studerar samiska och samisk kultur ska 38 § 1 mom. och 39 § i lagen om yrkesutbildning tillämpas.

Bestämmelser om de studerandes rätt till en trygg studiemiljö finns i 80 § i lagen om yrkesutbildning. Den ordningsstadga eller andra ordningsbestämmelser som avses i den paragrafens 4 och 5 mom. är gemensamma för de studerande som avses i 3 och 4 § i denna lag.

Föreslagen lydelse

3 §

Yrkesutbildning

På den yrkesutbildning som ordnas vid utbildningscentralen tillämpas lagen om yrkesutbildning (531/2017) och läropliktslagen (/), om inte annat följer av denna lag.

7 §

Rättigheter och skyldigheter för dem som studerar samiska och samisk kultur

På antagning av studerande för studier i samiska och samisk kultur ska 38 § 1 mom. och 39 § i lagen om yrkesutbildning tillämpas.

Vid undervisningen i samiska och samisk kultur tillämpas bestämmelserna om den studerandes rätt till en trygg studiemiljö i 80 § i lagen om yrkesutbildning. Den ordningsstadga eller andra ordningsbestämmelser som avses i den paragrafens 4 och 5 mom. är gemensamma för de studerande som deltar i den utbildning som avses i 3 § och den undervisning som avses i 4 § i denna lag.

På studerande som fullgör sin läroplikt tillämpas vad som i 85—92 § i lagen om yrkesutbildning föreskrivs om disciplinära åtgärder och förfaranden i samband med dem samt om begäran om omprövning i beslut som gäller disciplinära åtgärder. Bestämmelser om rättigheterna och skyldigheterna för studerande som fullgör sin läroplikt finns även i läropliktslagen.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Denna lag träder i kraft den 20 .

15.

Lag

om ändring av 12 § i lagen om småbarnspedagogik

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om småbarnspedagogik (540/2018) 12 §, sådan den lyder i lag 1395/2019, som följer:

Gällande lydelse

12 §

Rätten till småbarnspedagogik

Kommunen ska, utöver vad som föreskrivs i 5 §, se till att barnet innan den läroplikt som avses i lagen om grundläggande utbildning uppkommer får delta i sådan småbarnspedagogik som avses i 1 § 2 mom. 1 eller 2 punkten efter utgången av den tid för vilken moderskaps- och föräldrapenning eller partiell föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen får betalas. Småbarnspedagogik ska dock inte ordnas för barnet under den tid för vilken den faderskapspenning utanför moderskaps- och föräldrapenningsperioden som avses i 9 kap. 7 § 1 mom. i sjukförsäkringslagen får betalas.

När barnet deltar i sådan förskoleundervisning, annan verksamhet genom vilken målen för förskoleundervisningen uppnås eller grundläggande utbildning som avses i lagen om grundläggande utbildning innan det nått den läropliktsålder som avses i lagen om grundläggande utbildning, ordnas kompletterande småbarnspedagogik.

Föreslagen lydelse

12 §

Rätten till småbarnspedagogik

Kommunen ska, utöver vad som föreskrivs i 5 §, se till att barnet innan den läroplikt som avses i 2 § i läropliktslagen (/) uppkommer får delta i sådan småbarnspedagogik som avses i 1 § 2 mom. 1 eller 2 punkten i denna lag efter utgången av den tid för vilken moderskaps- och föräldrapenning eller partiell föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen får betalas. Småbarnspedagogik ska dock inte ordnas för barnet under den tid för vilken i 9 kap. 7 § 1 mom. i sjukförsäkringslagen avsedd faderskapspenning utanför moderskaps- och föräldrapenningsperioden får betalas.

När barnet deltar i sådan förskoleundervisning, annan verksamhet genom vilken målen för förskoleundervisningen uppnås eller grundläggande utbildning som avses i lagen om grundläggande utbildning innan det nått den läropliktsålder som avses i läropliktslagen, ordnas kompletterande småbarnspedagogik.

Denna lag träder i kraft den 20 .

16.

Lag

om ändring av 1 § i lagen om förvaltning av utbildning som ordnas av staten och privata

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om förvaltning av utbildning som ordnas av staten och privata (634/1998) 1 §
1 mom., sådant det lyder i lag 542/2017, som följer:

Gällande lydelse

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på utbildning som ordnas av staten eller en registrerad sammanslutning eller stiftelse och om vilken föreskrivs i

1) lagen om grundläggande utbildning (628/1998),

2) gymnasielagen (629/1998),

3) lagen om yrkesutbildning (531/2017),

4) lagen om fritt bildningsarbete (632/1998),

5) lagen om grundläggande konstundervisning (633/1998).

Föreslagen lydelse

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på utbildning som ordnas av staten och en registrerad sammanslutning eller stiftelse och som det föreskrivs om i

1) lagen om grundläggande utbildning (628/1998),

2) gymnasielagen (714/2018),

3) lagen om yrkesutbildning (531/2017),

4) lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (/),

5) lagen om fritt bildningsarbete (632/1998),

6) lagen om grundläggande konstundervisning (633/1998).

Denna lag träder i kraft den 20 .

17.

Lag

om ändring av 1 § i lagen om en referensram för examina och övriga samlade kompetenser

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om en referensram för examina och övriga samlade kompetenser (93/2017) 1 §
1 mom., sådant det lyder i lag 542/2017, som följer:

Gällande lydelse

1 §

Lagens tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på examina och på lärokurser för den grundläggande utbildningen och gymnasiet om vilka det föreskrivs i följande lagar och i förordningar som utfärdats med stöd av dem:

- 1) lagen om grundläggande utbildning (628/1998),
- 2) gymnasielagen (629/1998),
- 3) lagen om yrkesutbildning (531/2017),
- 4) yrkeshögskolelagen (932/2014),
- 5) universitetslagen (558/2009),
- 6) lagen om Försvarshögskolan (1121/2008),
- 7) lagen om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral (1316/2006),
- 8) lagen om Polisyrkeshögskolan (1164/2013),
- 9) lagen om Räddningsinstitutet (607/2006).

Föreslagen lydelse

1 §

Lagens tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på de examina och på de lärokurser för den grundläggande utbildningen och gymnasiet som det föreskrivs om i följande lagar och i förordningar som utfärdats med stöd av dem:

- 1) lagen om grundläggande utbildning (628/1998),
- 2) gymnasielagen (714/2018),
- 3) lagen om yrkesutbildning (531/2017),
- 4) lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (/),
- 5) yrkeshögskolelagen (932/2014),
- 6) universitetslagen (558/2009),
- 7) lagen om Försvarshögskolan (1121/2008),
- 8) lagen om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral (1316/2006),
- 9) lagen om Polisyrkeshögskolan (1164/2013),
- 10) lagen om Räddningsinstitutet (607/2006).

Denna lag träder i kraft den 20 .

18.

Lag

1. Lag o om ändring av 2 och 6 § i lagen om Nationella centret för utbildningsutvärdering

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Nationella centret för utbildningsutvärdering (1295/2013) 2 § 1 mom. 2 punkten underpunkt a samt 6 § 1 mom. 3 och 5 punkten, av dem 6 § 1 mom. 3 och 5 punkten sådana de lyder i lag 114/2020, som följer:

Gällande lydelse

2 §

Uppgifter

Utvärderingscentret har till uppgift att

2) i enlighet med den utvärderingsplan som avses i 5 §

a) genomföra en sådan utvärdering av inlärningsresultaten som gäller uppnåendet av målen för den timfördelning och de grunder för läroplanen som avses i 14 § i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) och 10 § i gymnasielagen (629/1998),

6 §

Rätt att få och lagra sekretessbelagda personuppgifter

Utvärderingscentret har trots sekretessbestämmelserna rätt att av dem som ordnar småbarnspedagogik, serviceproducenter inom småbarnspedagogiken, dem som ordnar undervisning och utbildning samt Utbildningsstyrelsen avgiftsfritt få andra personuppgifter som är nödvändiga för utförandet av utvärderingsuppgifter än de som gäller studerande vid högskolor och som föreskrivs i 2 § 1 och 2 punkten, när de gäller

Föreslagen lydelse

2 §

Uppgifter

Utvärderingscentret har till uppgift att

2) i enlighet med den utvärderingsplan som avses i 5 §

a) genomföra en sådan utvärdering av inlärningsresultaten som gäller uppnåendet av målen för den timfördelning och de grunder för läroplanen som avses i 14 § i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) och för gymnasiets lärokurs som avses i 11 § och uppnåendet av målen för de grunder för läroplanen som avses i 12 § 1 mom. i gymnasielagen (714/2018),

6 §

Rätt att få och lagra sekretessbelagda personuppgifter

Utvärderingscentret har trots sekretessbestämmelserna rätt att av dem som ordnar småbarnspedagogik, serviceproducenter inom småbarnspedagogiken, dem som ordnar undervisning och utbildning samt Utbildningsstyrelsen avgiftsfritt få andra personuppgifter som är nödvändiga för utförandet av utvärderingsuppgifter än de som gäller studerande vid högskolor och som föreskrivs i 2 § 1 och 2 punkten, när de gäller

Gällande lydelse

3) resultaten av bedömningen av elevers eller studerandes inläring eller kunnande enligt 22 § i lagen om grundläggande utbildning, 53 § i lagen om yrkesutbildning, 37 § i gymnasielagen och 8 § i lagen om grundläggande konstundervisning,

5) erhållande av stöd enligt lagen om småbarnspedagogik (540/2018), lagen om grundläggande utbildning, gymnasielagen och lagen om yrkesutbildning och om ordnande av stödet, samt

Föreslagen lydelse

3) resultaten av bedömningen av elevers eller studerandes inläring eller kunnande enligt 22 § i lagen om grundläggande utbildning, 53 § i lagen om yrkesutbildning, 37 § i gymnasielagen, 15 § i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (/) och 8 § i lagen om grundläggande konstundervisning,

5) erhållande av stöd enligt lagen om småbarnspedagogik (540/2018), lagen om grundläggande utbildning, gymnasielagen, lagen om yrkesutbildning, *lagen om utbildning som handleder för examensutbildning* och om ordnande av stödet, samt

Denna lag träder i kraft den 20 .

19.

Lag

om ändring av 11 § i ungdomslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i ungdomslagen (1285/2016) 11 § 2—4 mom. som följer:

Gällande lydelse

11 §

Utlämnande av uppgifter för uppsökande ungdomsarbete

Oberoende av bestämmelserna om sekretess ska en ung persons identifierings- och kontaktuppgifter med tanke på det uppsökande ungdomsarbetet lämnas ut till den unges hemkommun enligt följande:

1) undervisningsanordnare ska lämna ut uppgifter om unga som har avslutat sin grundläggande utbildning men inte har placerat sig i utbildning efter den grundläggande utbildningen,

2) utbildningsanordnare ska lämna ut uppgifter om unga som avbryter sina yrkes- eller gymnasiestudier,

3) försvarsmakten och civiltjänstcentralen ska lämna ut uppgifter om unga som befrias från sin värnplikts- eller civiltjänstgöring för att de inte är tjänstdugliga eller som avbryter sin tjänstgöring.

Om en undervisningsanordnare, en utbildningsanordnare, försvarsmakten eller civiltjänstcentralen med stöd av tillgänglig information och med beaktande av en i 2 mom. avsedd ung persons situation och stödbehov som helhet bedömer att den unge inte är i behov av i 10 § avsedda tjänster och övrigt stöd, behöver denna aktör inte lämna ut uppgifter om den unge.

Föreslagen lydelse

11 §

Utlämnande av uppgifter för uppsökande ungdomsarbete

Oberoende av bestämmelserna om sekretess ska en ung persons identifierings- och kontaktuppgifter med tanke på det uppsökande ungdomsarbetet lämnas ut till den unges hemkommun enligt följande:

1) utbildningsanordnare ska lämna ut uppgifter om andra unga än läropliktiga unga, som avbryter studierna inom yrkesutbildning, gymnasieutbildning eller utbildning som handleder för examensutbildning,

2) försvarsmakten och civiltjänstcentralen ska lämna ut uppgifter om unga som befrias från sin värnplikts- eller civiltjänstgöring för att de inte är tjänstdugliga eller som avbryter sin tjänstgöring.

Om en utbildningsanordnare, försvarsmakten eller civiltjänstcentralen med stöd av tillgänglig information och med beaktande av en i 2 mom. avsedd ung persons situation och stödbehov som helhet bedömer att den unge inte är i behov av i 10 § avsedda tjänster och övrigt stöd, behöver denna aktör inte lämna ut uppgifter om den unge.

Oberoende av bestämmelserna om sekretess får en ung persons identifierings- och kontakt-

Gällande lydelse

Också andra myndigheter än de som nämns ovan i denna paragraf och Folkpensionsanstalten får *oberoende av sekretessbestämmelserna* lämna ut en ung persons *identifierings- och kontaktuppgifter till den unges hemkommun för det uppsökande ungdomsarbetet*, om myndigheten eller Folkpensionsanstalten med stöd av information som den fått i sitt uppdrag samt med beaktande av den unges situation och stödbehov som helhet bedömer att han eller hon utan dröjsmål är i behov av tjänster och annat stöd.

Föreslagen lydelse

uppgifter med tanke på det uppsökande ungdomsarbetet lämnas ut till den unges hemkommun enligt följande:

1) utbildningsanordnare får lämna ut uppgifter om unga som har avslutat sin grundläggande utbildning men inte har placerat sig i utbildning efter den grundläggande utbildningen,

2) utbildningsanordnare får lämna ut uppgifter om läropliktiga unga som avbryter sin yrkes- utbildning, gymnasieutbildning eller utbildning som handleder för examensutbildning,

3) också andra myndigheter än de som nämns ovan i denna paragraf och Folkpensionsanstalten får lämna ut uppgifter om en ung person, om myndigheten eller Folkpensionsanstalten med stöd av information som den fått i sitt uppdrag samt med beaktande av den unges situation och stödbehov som helhet bedömer att den unge är i behov av tjänster och annat stöd utan dröjsmål.

Denna lag träder i kraft den 20

20.

Lag

om ändring av 109 § i beredskapslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i beredskapslagen (1552/2011) 109 § 1 mom. som följer

Gällande lydelse

109 §

Undervisning och utbildning

Under undantagsförhållanden som avses i 3 § 1, 2, 4 och 5 punkten kan undervisnings- och kulturministeriet för högst tre månader åt gången bestämma att undervisningsverksamhet och annan verksamhet som avses i lagen om grundläggande utbildning (628/1998), gymnasielagen (629/1998), lagen om Europeiska skolan i Helsingfors (1463/2007), lagen om yrkesutbildning (630/1998), *lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning (631/1998)*, lagen om fritt bildningsarbete (632/1998), lagen om grundläggande konstundervisning (633/1998), yrkeshögskolelagen (351/2003) och universitetslagen (558/2009) ska avbrytas eller flyttas till annan ort, om det är nödvändigt på grund av förflyttning av befolkning eller vistelsebegränsningar eller begränsningar i rörelsefriheten eller annars för skyddande av befolkningen. Om befolkningen på ett visst område förflyttas annanstans med stöd av 121 §, kan det genom förordning av statsrådet föreskrivas att förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen för de förflyttade eleverna tillfälligt ska ordnas av den kommun till vilken en elev har förflyttats, i stället för av den kommun där eleven är bosatt.

Föreslagen lydelse

109 §

Undervisning och utbildning

Under undantagsförhållanden som avses i 3 § 1, 2, 4 och 5 punkten kan undervisnings- och kulturministeriet för högst tre månader åt gången bestämma att undervisningsverksamhet och annan verksamhet som avses i lagen om grundläggande utbildning (628/1998), gymnasielagen (714/2018), lagen om Europeiska skolan i Helsingfors (1463/2007), lagen om yrkesutbildning (531/2017), lagen om *utbildning som handleder för examensutbildning (/)*, lagen om fritt bildningsarbete (632/1998), lagen om grundläggande konstundervisning (633/1998), yrkeshögskolelagen (932/2014) och universitetslagen (558/2009) ska avbrytas eller flyttas till annan ort, om det är nödvändigt på grund av förflyttning av befolkning eller vistelsebegränsningar eller begränsningar i rörelsefriheten eller annars för skyddande av befolkningen. Om befolkningen på ett visst område förflyttas annanstans med stöd av 121 §, kan det genom förordning av statsrådet föreskrivas att förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen för de förflyttade eleverna tillfälligt ska ordnas av den kommun till vilken en elev har förflyttats, i stället för av den kommun där eleven är bosatt.

Denna lag träder i kraft den 20 .

21.

Lag

om ändring av lagen om statsandel för kommunal basservice

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om statsandel för kommunal basservice (1704/2009) 1 § 1 mom. 32 punkten, 2 § 1 mom. 4 punkten och 3 mom., 4 § 1 mom. 10 punkten, 37 § 1 mom., 38 § 4 mom., 58 § 2 mom. 3 punkten samt 59 § 1 mom. 2 punkten och 2 mom. 1 punkten, av dem 1 § 1 mom. 32 punkten sådan den lyder i lag 1376/2019, 4 § 1 mom. 10 punkten och 38 § 4 mom. sådana de lyder i lag 676/2014 samt 58 § 2 mom. 3 punkten och 59 § 1 mom. 2 punkten och 2 mom. 1 punkten sådana de lyder i lag 1509/2016, samt *fogas* till 1 § 1 mom., sådant det lyder i lag 1376/2019, en ny 33 punkt som följer:

Gällande lydelse

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på statsandel som beviljas för driftskostnader i fråga om sådana uppgifter för kommunerna (*statsandelsåliggande*) om vilka det föreskrivs i

32) lagen om elev- och studerandevård (1287/2013).

2 §

Undantag från tillämpningsområdet

Med stöd av denna lag beviljas statsandel inte för driftskostnader som föranleds av

4) i 46 § i lagen om grundläggande utbildning avsedd grundläggande utbildning för andra än läropliktiga,

Lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (1705/2009) innehåller bestämmelser om finansiering som utöver åldersklassbaserad statsandel beviljas för driftskostnaderna för undervisning som grundar sig

Föreslagen lydelse

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på statsandel som beviljas för driftskostnader i fråga om sådana uppgifter för kommunerna (*statsandelsåliggande*) om vilka det föreskrivs i

32) lagen om elev- och studerandevård (1287/2013),
 33) läropliktslagen (/).

2 §

Undantag från tillämpningsområdet

Med stöd av denna lag beviljas statsandel inte för driftskostnader som föranleds av

4) grundläggande utbildning för vuxna enligt 46 § i lagen om grundläggande utbildning,

Lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet innehåller bestämmelser om finansiering som utöver åldersklassbaserad statsandel beviljas för driftskostnaderna för undervisning som grundar sig på förlängd

Gällande lydelse

på förlängd läroplikt enligt 25 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning samt för grundläggande utbildning som ordnas i internat och i skolhem.

4 §

Definitioner

I denna lag avses nedan med

10) *läropliktig* läropliktiga enligt 25 § i lagen om grundläggande utbildning, *samt*

37 §

Skyldighet att betala hemkommunsersättning

Om förskoleundervisning och grundläggande utbildning vid utgången av året före det år som föregått finansåret ordnas av någon annan än hemkommunen för en elev som är 6—15 år eller någon annan elev som fullgör sin läroplikt, är elevens hemkommun skyldig att betala *till* kommunen i fråga eller *till* den utbildningsanordnare av annat slag som avses i 1 § 2 mom. hemkommunsersättning enligt 38—41 §. Kommunen är inte skyldig att betala hemkommunsersättning för elever som är under 6 år och fullgör förlängd läroplikt enligt 25 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning.

38 §

Bestämmande av hemkommunsersättning

I fråga om andra läropliktiga elever bestäms hemkommunsersättningen enligt hemkommunsersättningsgrunden för 13—15-åringar.

Föreslagen lydelse

läroplikt enligt 2 § 3 mom. i *läropliktslagen* samt för grundläggande utbildning som ordnas i internat och i skolhem.

4 §

Definitioner

I denna lag avses nedan med

10) **läropliktig** elev som fullgör sin läroplikt på det sätt som föreskrivs i 3 § 1 och 2 mom. i *läropliktslagen*,

37 §

Skyldighet att betala hemkommunsersättning

Om förskoleundervisning och grundläggande utbildning enligt 26 § 1 mom. i *lagen om grundläggande utbildning* vid utgången av året före det år som föregått finansåret ordnas av någon annan än *elevens hemkommun*, är elevens hemkommun skyldig att betala kommunen i fråga eller den utbildningsanordnare av annat slag som avses i 1 § 2 mom. hemkommunsersättning enligt 38—41 §. Kommunen är inte skyldig att betala hemkommunsersättning för elever som är under 6 år och fullgör förlängd läroplikt enligt 2 § 3 mom. i *läropliktslagen*.

38 §

Bestämmande av hemkommunsersättning

Hemkommunsersättningen bestäms för 16-åriga läropliktiga som genomgår sådan grundläggande utbildning som avses i 26 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning enligt hemkommunsersättningsgrunden för 13—15-åringar.

Gällande lydelse

58 §

Justering av kostnadsfördelningen

Vid justeringen av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna justeras på riksnivå som en helhet de grundpriser som ligger till grund för de kalkylerade kostnaderna enligt 6—13 §. Dessutom justeras följande finansiering om vilken det föreskrivs i 11 och 29 § i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet:

3) finansiering av grundläggande utbildning enligt 46 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning,

59 §

Driftskostnader som ska beaktas när kostnadsfördelningen justeras

När kostnadsfördelningen justeras beaktas kommunernas, samkommunernas och andra utbildningsanordnarnas driftskostnader för statsandelsåligganden enligt 1 § som ligger till grund för statsandel och driftskostnaderna för ordnande av följande uppgifter som finansieras med stöd av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet:

2) ordnande av undervisning för elever som omfattas av förlängd läroplikt enligt 25 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning, och

När kostnadsfördelningen justeras beaktas dock inte driftskostnaderna för följande uppgifter:

1) grundläggande utbildning för personer som passerat läropliktsåldern enligt 46 § i lagen om grundläggande utbildning, med undantag för utbildning som avses i 46 § 2 mom.,

Föreslagen lydelse

58 §

Justering av kostnadsfördelningen

Vid justeringen av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna justeras på riksnivå som en helhet de grundpriser som ligger till grund för de kalkylerade kostnaderna enligt 6—13 §. Dessutom justeras följande finansiering om vilken det föreskrivs i 11 och 29 § i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet:

3) finansiering av grundläggande utbildning *för vuxna* enligt 46 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning,

59 §

Driftskostnader som ska beaktas när kostnadsfördelningen justeras

När kostnadsfördelningen justeras beaktas kommunernas, samkommunernas och andra utbildningsanordnarnas driftskostnader för statsandelsåligganden enligt 1 § som ligger till grund för statsandel och driftskostnaderna för ordnande av följande uppgifter som finansieras med stöd av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet:

2) ordnande av undervisning för elever som omfattas av förlängd läroplikt enligt 2 § 3 mom. i *läropliktslagen*, och

När kostnadsfördelningen justeras beaktas dock inte driftskostnaderna för följande uppgifter:

1) grundläggande utbildning för *vuxna* enligt 46 § i lagen om grundläggande utbildning, med undantag för undervisning som avses i 46 § 2 mom.,

Denna lag träder i kraft den 20 .

22.

Lag

om ändring av 3 § i lagen om tillhandahållande av digitala tjänster

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om tillhandahållande av digitala tjänster (306/2019) 3 § 3 mom. 2 punkten som följer:

Gällande lydelse

3 §

Lagens tillämpningsområde

Denna lag tillämpas inte

2) vid småbarnspedagogik som avses i lagen om småbarnspedagogik (540/2018) eller vid undervisning som avses i lagen om grundläggande utbildning (628/1998), gymnasielagen (714/2018), lagen om yrkesutbildning (531/2017), lagen om fritt bildningsarbete (632/1998), universitetslagen eller yrkeshögskolelagen, när en webbplats eller mobilapplikation kommer till i samband med småbarnspedagogiken eller undervisningen och används i en avgränsad grupp under en viss tid,

Föreslagen lydelse

3 §

Lagens tillämpningsområde

Denna lag tillämpas inte

2) vid småbarnspedagogik som avses i lagen om småbarnspedagogik (540/2018) eller vid undervisning som avses i lagen om grundläggande utbildning (628/1998), gymnasielagen (714/2018), lagen om yrkesutbildning (531/2017), *lagen om utbildning som handlar för examensutbildning (/)*, lagen om fritt bildningsarbete (632/1998), universitetslagen eller yrkeshögskolelagen, när en webbplats eller mobilapplikation kommer till i samband med småbarnspedagogiken eller undervisningen och används i en avgränsad grupp under en viss tid,

Denna lag träder i kraft den 20 .

23.

Lag

om ändring av lagen om unga arbetstagare

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om unga arbetstagare (998/1993) 2 § 1 mom., 4 § 2 mom., 9 § 2 mom. och 12 §, av dem 4 § 2 mom. sådant det lyder i lag 408/1996, samt fogas till 7 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 408/1996, ett nytt 5 mom. som följer:

Gällande lydelse

2 §

Anställande

Den som har fyllt 15 år och som har fullgjort sin läroplikt får anställas i arbete.

4 §

Ordinarie arbetstid

Arbetstiden för den som är läropliktig får under pågående skolarbete uppgå till högst sju timmar per dag under skolans lovdagar och till högst tre timmar per dag under skolans arbetsdagar dock så att skoltidens och arbetstidens gemensamma längd inte får överstiga åtta timmar och veckoarbetstiden inte 12 timmar.

7 §

Arbetstidens förläggning

Föreslagen lydelse

2 §

Anställande

Den som har fyllt 15 år och vars grundläggande utbildning har avslutats på det sätt som föreskrivs i 26 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning får anställas i arbete.

4 §

Ordinarie arbetstid

Arbetstiden för den som är skyldig att fullgöra den i lagen om grundläggande utbildning avsedda lärokursen för den grundläggande utbildningen får under pågående skolarbete uppgå till högst sju timmar per dag under skolans lovdagar och till högst två timmar per dag under skolans arbetsdagar. Skoltiden och arbetstiden sammanlagt får dock inte överstiga åtta timmar och veckoarbetstiden inte 12 timmar.

7 §

Förläggning av arbetstiden

Arbetstiden för en arbetstagare som genomgår sådan utbildning efter den grundläggande utbildningen som hör till läroplikten och som

Gällande lydelse

9 §

Säkerheten i arbetet och hälsoaspekter

För arbeten som kan medföra särskild risk för olycksfall eller men för hälsan eller som på det sätt som nämns i 1 mom. kan vara skadliga för den unga arbetstagaren själv eller för andra, får unga arbetstagare anlitas endast under de förutsättningar som anges i förordning.

12 §

Utredning om åldern

Innan en person som är yngre än 18 år anställs, skall det finnas tillförlitlig utredning om hans ålder och om huruvida han är läropliktig.

Föreslagen lydelse

avses i 4 § i läropliktslagen (/) ska förläggas så att arbetstiden inte utgör något hinder för fullgörande av utbildning enligt läroplanen eller någon annan plan för utbildningen. Arbetstagaren ska i god tid underrätta arbetsgivaren om när det är nödvändigt att han eller hon närvarar i studierna. Arbetstagaren har rätt att vägra ta emot arbete som utgör ett hinder för fullgörandet av studierna.

9 §

Säkerheten i arbetet och hälsoaspekter

Unga får anlitas endast för att utföra sådant arbete som inte föranleder särskild risk för olyckor eller hälsofara eller är till skada för den unga arbetstagaren själv eller någon annan på det sätt som föreskrivs i 1 mom. Närmare bestämmelser om arbeten som är särskilt skadliga eller farliga för unga arbetstagare och förutsättningarna för utförande av sådana arbeten i anknytning till utbildningen samt om anmälningsplikten till arbetarskyddsmyndigheten i fråga om anlitande av unga för sådant arbete och skyldigheten att underrätta den ungas vårdnadshavare om saken får utfärdas genom förordning av statsrådet.

12 §

Utredning om åldern och fullgörandet av den grundläggande utbildningens lärokurs

Innan en person som är yngre än 18 år anställs ska det finnas tillförlitlig utredning om personens ålder samt om huruvida personen har avslutat den grundläggande utbildningen på det sätt som föreskrivs i 26 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Statsrådets förordning om arbeten som är särskilt skadliga och farliga för unga arbetstagare (475/2006) förblir i kraft även till den del förordningen utfärdats med stöd av den i 9 § 2 mom. som har ändrats genom denna lag.

24.

Lag

om ändring av 4 kap. 4 § i arbetsavtalslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i arbetsavtalslagen (55/2001) 4 kap. 4 § 1 mom., sådant den lyder i lag 533/2006, som följer:

Gällande lydelse

4 kap.

Familjeledighet

4 §

Partiell vårdledighet

En arbetstagare som har varit anställd hos samma arbetsgivare sammanlagt minst sex månader under de senaste 12 månaderna kan få partiell vårdledighet för att vårda sitt barn eller något annat barn som varaktigt bor i hans eller hennes hushåll till utgången av det andra läsåret för barnets grundläggande utbildning. Om barnet omfattas av förlängd läroplikt enligt 25 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning (628/1998), får partiell vårdledighet tas ut till utgången av barnets tredje läsår. En förälder till ett handikappat eller långtidssjukt barn som är i behov av särskild vård och omsorg kan få partiell vårdledighet till dess barnet fyller 18 år. Barnets båda föräldrar eller vårdnadshavare får hålla partiell vårdledighet under samma kalenderperiod men inte samtidigt. Arbetstagaren skall göra framställning om partiell vårdledighet till arbetsgivaren senast två månader före ledighetens början.

Föreslagen lydelse

4 kap.

Familjeledighet

4 §

Partiell vårdledighet

En arbetstagare som har varit anställd hos samma arbetsgivare sammanlagt minst sex månader under de senaste 12 månaderna kan få partiell vårdledighet för att vårda sitt barn eller något annat barn som varaktigt bor i hans eller hennes hushåll till utgången av det andra läsåret för barnets grundläggande utbildning. Om barnet omfattas av förlängd läroplikt enligt 2 § 3 mom. i läropliktslagen (/), får partiell vårdledighet tas ut till utgången av barnets tredje läsår. En förälder till ett handikappat eller långtidssjukt barn som är i behov av särskild vård och omsorg kan få partiell vårdledighet till dess barnet fyller 18 år. Barnets båda föräldrar eller vårdnadshavare får hålla partiell vårdledighet under samma kalenderperiod men inte samtidigt. Arbetstagaren ska göra framställning om partiell vårdledighet till arbetsgivaren senast två månader före ledighetens början.

Denna lag träder i kraft den 20 .

25.

Lag

om ändring av 1 kap. 7 § och 5 kap. 5 § i lagen om sjöarbetsavtal

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om sjöarbetsavtal (756/2011) 1 kap. 7 § 1 mom. och 5 kap. 5 § 1 mom., av dem
1 kap. 7 § 1 mom. sådant det lyder i lag 250/2019, som följer:

Gällande lydelse

1 kap.

Allmänna bestämmelser

7 §

Omyndigs arbetsavtal

Den som är minst 16 år gammal när arbetet inleds kan anställas för att utföra sådant arbete som avses i denna lag. *I fråga om arbete som utförs ombord på fiskefartyg förutsätts dessutom att läroplikten har upphört för den som anställs.*

Föreslagen lydelse

1 kap.

Allmänna bestämmelser

7 §

Omyndigs arbetsavtal

Den som är minst 16 år gammal *och vars grundläggande utbildning enligt 26 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) har avslutats* när arbetet inleds kan anställas för att utföra sådant arbete som avses i denna lag. *På den som fullgör sin läroplikt efter den grundläggande utbildningen tillämpas dessutom vad som föreskrivs i 7 § 5 mom. i lagen om unga arbetstagare (998/1993).*

5 kap.

Familjeledighet

5 §

Partiell vårdledighet

En arbetstagare som har varit anställd hos samma arbetsgivare sammanlagt minst sex månader under de senaste 12 månaderna kan få partiell vårdledighet för att vårda sitt barn eller något annat barn som varaktigt bor i hans eller hennes hushåll till utgången av det andra läsåret för barnets grundläggande utbildning.

5 kap.

Familjeledighet

5 §

Partiell vårdledighet

En arbetstagare som har varit anställd hos samma arbetsgivare sammanlagt minst sex månader under de senaste 12 månaderna kan få partiell vårdledighet för att vårda sitt barn eller något annat barn som varaktigt bor i hans eller hennes hushåll till utgången av det andra läsåret för barnets grundläggande utbildning.

Gällande lydelse

Om barnet omfattas av förlängd läroplikt enligt 25 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning (628/1998), får partiell vårdledighet tas ut till utgången av barnets tredje läsår. En förälder till ett barn med funktionsnedsättning eller ett långtidssjukt barn som är i behov av särskild vård och omsorg kan få partiell vårdledighet till dess barnet fyller 18 år. Barnets båda föräldrar eller vårdnadshavare får hålla partiell vårdledighet under samma kalenderperiod men inte samtidigt. Arbetstagaren ska göra framställning om partiell vårdledighet till arbetsgivaren senast två månader före ledighetens början.

Föreslagen lydelse

Om barnet omfattas av förlängd läroplikt enligt 2 § 3 mom. i *läropliktslagen* (/), får partiell vårdledighet dock tas ut till utgången av barnets tredje läsår. En förälder till ett handikappat eller långtidssjukt barn som är i behov av särskild vård och omsorg kan få partiell vårdledighet till dess barnet fyller 18 år. Barnets båda föräldrar eller vårdnadshavare får hålla partiell vårdledighet under samma kalenderperiod men inte samtidigt. Arbetstagaren ska göra framställning om partiell vårdledighet till arbetsgivaren senast två månader före ledighetens början.

Denna lag träder i kraft den 20 .

26.

Lag

om ändring av 20 § i lagen om främjande av integration

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om främjande av integration (1386/2010) 20 § 1 mom. som följer:

Gällande lydelse

20 §

Integrationsutbildning

Som integrationsutbildning för invandrare som passerat läropliktsåldern ordnas undervisning i finska eller svenska och vid behov läs- och skrivundervisning samt annan undervisning som främjar tillträde till arbetslivet och vidareutbildning samt färdigheter i samhällsliv, kultur och livskompetens. I integrationsutbildningen kan även ingå identifiering av tidigare inhämtad kompetens och erkännande av examen samt yrkesplanering och yrkesvägledning.

Föreslagen lydelse

20 §

Integrationsutbildning

Som integrationsutbildning för invandrare vars läroplikt har upphört ordnas undervisning i finska eller svenska och vid behov läs- och skrivundervisning samt annan undervisning som främjar tillträde till arbetslivet och vidareutbildning samt färdigheter i samhällsliv, kultur och livskompetens. I integrationsutbildningen kan även ingå identifiering av tidigare inhämtad kompetens och erkännande av examen samt yrkesplanering och yrkesvägledning.

Denna lag träder i kraft den 20 .

27.

Lag

om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) 2 kap. 10 § 2 mom., 3 kap. 1 § 1 mom. och 7 kap. 2 § 2 mom. 4 punkten,
sådana de lyder, 2 kap. 10 § 2 mom. i lagarna 1001/2012, 906/2017 och 552/2018, 3 kap. 1 § 1 mom. i lag 1418/2019 och 7 kap. 2 § 2 mom. 4 punkten i lag 1267/2018, som följer:

Gällande lydelse

2 kap.

Allmänna Arbetskraftspolitiska förutsättningar för erhållande av förmåner

10 §

Studier

Föreslagen lydelse

2 kap.

Allmänna Arbetskraftspolitiska förutsättningar för erhållande av förmåner

10 §

Studier

Som heltidsstudier betraktas

1) studier där målsättningen är att avlägga yrkeshögskoleexamen, högre yrkeshögskoleexamen eller lägre eller högre högskoleexamen vid universitet,

2) sådana studier enligt lagen om yrkesutbildning som syftar till avläggande av en yrkesinriktad grundexamen eller en del av en sådan examen, eller till genomförande av *handedande utbildning för yrkesutbildning* eller utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv,

3) gymnasiestudier när deras omfattning enligt lärokursen är sammanlagt minst 75 kurser; gymnasiestudier som ordnas i internat betraktas dock alltid som heltidsstudier,

4) andra studier som ger yrkesfärdigheter än de som avses i 1—3 punkten och vars omfattning enligt studieplanen i genomsnitt är minst fem studiepoäng, tre studieveckor eller 4,5 kompetenspoäng per studiemånad,

Som heltidsstudier betraktas

1) studier där målsättningen är att avlägga yrkeshögskoleexamen, högre yrkeshögskoleexamen eller lägre eller högre högskoleexamen vid universitet,

2) sådana studier enligt lagen om yrkesutbildning som syftar till avläggande av en yrkesinriktad grundexamen eller en del av en sådan examen, eller till genomförande av utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv,

3) gymnasiestudier när deras omfattning enligt lärokursen är sammanlagt minst 150 *studiepoäng*; gymnasiestudier som ordnas i internat betraktas dock alltid som heltidsstudier,

4) studier som syftar till genomförande av utbildning enligt lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (/),

5) andra studier som ger yrkesfärdigheter än de som avses i 1—4 punkten och vars omfattning enligt studieplanen i genomsnitt är minst fem studiepoäng, tre studieveckor eller 4,5 kompetenspoäng per studiemånad,

Gällande lydelse

5) sådana studier enligt lagen om grundläggande utbildning (628/1998) som ordnas för personer som passerat läropliktsåldern och vars omfattning är minst 22 kurser per läsår,
6) andra studier än de som avses i 1—5 punkten och vars omfattning enligt undervisningsprogrammet är i genomsnitt minst 25 veckotimmar.

Föreslagen lydelse

6) studier i grundläggande utbildning för vuxna enligt 46 § i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) vars omfattning är minst 22 kurser per läsår,
7) andra studier än de som avses i 1—6 punkten och vars omfattning enligt undervisningsprogrammet är i genomsnitt minst 25 veckotimmar.

3 kap.

Allmänna begränsningar för erhållande av förmåner

1 §

Allmänna begränsningar

Arbetslöshetsförmåner beviljas inte en arbetssökande som inte har fyllt 17 år. Arbetslöshetsförmåner beviljas en arbetssökande som är född före 1965 högst till utgången av den kalendermånad då den arbetssökande fyller 65 år. En arbetssökande som är född 1965 eller därefter beviljas arbetslöshetsförmån högst till utgången av den kalendermånad då han eller hon uppnår den lägsta ålder för ålderspension som avses i 11 § i lagen om pension för arbetstagare (395/2006).

3 kap.

Allmänna begränsningar för erhållande av förmåner

1 §

Allmänna begränsningar

Arbetslöshetsförmåner beviljas inte en arbetssökande som inte har fyllt 18 år. *Arbetslöshetsförmåner kan dock beviljas en arbetssökande som fyllt 17 år och som har fullgjort sin läroplikt eller som har avbrutit fullgörandet av sin läroplikt på det sätt som anges i 7 § i läropliktslagen (/).* Arbetslöshetsförmåner beviljas en arbetssökande som är född före 1965 högst till utgången av den kalendermånad under vilken den arbetssökande fyller 65 år. En arbetssökande som är född 1965 eller därefter beviljas arbetslöshetsförmån högst till utgången av den kalendermånad under vilken den arbetssökande uppnår den lägsta ålder för ålderspension som avses i 11 § i lagen om pension för arbetstagare (395/2006).

7 kap.

Allmänna bestämmelser om arbetsmarknadsstöd

2 §

Väntetiden för arbetsmarknadsstöd

Väntetid tillämpas inte om

7 kap.

Allmänna bestämmelser om arbetsmarknadsstöd

2 §

Väntetiden för arbetsmarknadsstöd

Väntetid tillämpas inte om

Gällande lydelse

4) personen har fått särskilda undervisnings- eller elevvårdstjänster enligt 20 § i lagen om yrkesutbildning till följd av handikapp, sjukdom, försenad utveckling, störningar i känslolivet eller annan orsak och har avlagt sina studier i enlighet med en för honom eller henne utarbetad individuell plan för hur undervisningen ska ordnas.

Föreslagen lydelse

4) personen på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning inte har förutsättningar att avlägga en yrkesinriktad examen och han eller hon har fullföljt en utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv enligt 7 § 3 mom. i lagen om yrkesutbildning eller nått de mål som avtalats i hans eller hennes personliga utvecklingsplan för kunnandet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

På utbildning som handleder för yrkesutbildning tillämpas de bestämmelser enligt vilka sådan utbildning betraktas som heltidsstudier som gällde vid ikraftträdandet av denna lag.

28.

Lag

om ändring av 12 a § i lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner (555/1998) 12 a § 1 mom. 1 punkten,
 sådant det lyder i lag 1653/2015, som följer:

Gällande lydelse

12 a §

*Begränsningar av premiebetalningsskyldig-
 heten*

Arbetslöshetsförsäkringspremie betalas inte
 1) för tiden före kalendermånaden efter den
 under vilken arbetstagaren fyller 17 år,

Föreslagen lydelse

12 a §

*Begränsningar av premiebetalningsskyldig-
 heten*

Arbetslöshetsförsäkringspremie betalas inte
 1) för tiden före kalendermånaden efter den
 under vilken arbetstagaren fyller 18 år,

Denna lag träder i kraft den 20 .

29.

Lag

om ändring av 24 § i barnskyddslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i barnskyddslagen (417/2007) 24 § 2 mom. som följer:

Gällande lydelse

24 §

Ansvar för tryggheten av barnets bästa

Föreslagen lydelse

24 §

Ansvar för tryggheten av barnets bästa

Det organ som ansvarar för socialvården skall vara representerat vid förundersökning och domstolshandläggning av en straffbar gärning som ett barn uppges ha begått samt vid handläggning i det organ som ansvarar för undervisningsväsendet av ett ärende som gäller avstängning av ett läropliktigt barn från skola, om detta inte bedöms som uppenbart obehövligt av det organ som ansvarar för socialvården. Organet skall vid behov hänvisa barnet till medling enligt lagen om medling vid brott och i vissa tvister (1015/2005).

Det organ som ansvarar för socialvården ska vara representerat vid förundersökning och domstolshandläggning av en straffbar gärning som ett barn uppges ha begått samt vid handläggning av ett ärende som gäller avstängning av ett läropliktigt barn från en skola eller läroanstalt i det organ som ansvarar för undervisningsväsendet eller i ett organ hos en i 4 § i läropliktslagen (/) avsedd utbildningsanordnare, om detta inte bedöms som uppenbart obehövligt av det organ som ansvarar för socialvården. Det organ som ansvarar för socialvården ska vid behov hänvisa barnet till medling enligt lagen om medling vid brott och i vissa tvister (1015/2005).

Denna lag träder i kraft den 20 .

30.

Lag

om ändring av 13 och 17 § i lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn (1128/2019) 13 § 1 mom. 2 och 3 punkten samt 17 § 3 mom., sådana de lyder, 13 § 1 mom. 2 och 3 punkten i lag 975/2013 samt 17 § 3 mom. i lag 1282/2002, som följer:

Gällande lydelse

13 §

Partiell vårdpenning

En i Finland faktiskt bosatt förälder eller en annan vårdnadshavare, vars arbetstid på grund av vården av barnet i medeltal uppgår till högst 30 timmar i veckan, har rätt till partiell vårdpenning

2) under läsåret innan barnet börjar i läropliktsskola, om barnet då som läropliktigt deltar i förskoleundervisning,

3) under barnets tredje läsår inom den grundläggande utbildningen, om barnet omfattas av förlängd läroplikt enligt 25 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning.

17 §

Utbetalning

Utbetalningen av stödet upphör dock senast den 31 juli det år då barnet som läropliktigt inleder den grundläggande utbildningen. Om läroplikten med stöd av 25 § 2 mom. lagen om grundläggande utbildning börjar ett år tidigare än vad som bestäms i 25 § 1 mom. i nämnda lag, upphör utbetalningen av stödet dock senast det år som följer på det år då läroplikten började.

Föreslagen lydelse

13 §

Partiell vårdpenning

En i Finland faktiskt bosatt förälder eller en annan vårdnadshavare, vars arbetstid på grund av vården av barnet i medeltal uppgår till högst 30 timmar i veckan, har rätt till partiell vårdpenning

2) under läsåret innan barnet börjar i *grundläggande utbildning*, om barnet då som läropliktigt deltar i förskoleundervisning,

3) under barnets tredje läsår inom den grundläggande utbildningen, om barnet omfattas av förlängd läroplikt enligt 2 § 3 mom. i *läropliktslagen* (/).

17 §

Utbetalning

Utbetalningen av stödet upphör dock senast den 31 juli det år då barnet som läropliktigt inleder den grundläggande utbildningen. Om läroplikten med stöd av 2 § 3 mom. i *läropliktslagen* börjar ett år tidigare än vad som anges i 2 § 2 mom. i *den lagen*, upphör utbetalningen av stödet dock senast *året efter* det år då läroplikten började.

Denna lag träder i kraft den 20 .